

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq

Hansen, Knud Erik; Andersen, Hans Thor

Publication date:
2013

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Hansen, K. E., & Andersen, H. T. (2013). *Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq*. SBI forlag. SBI Vol. 2013 No. 13

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

SBi 2013:13

Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsut inuuneq

Statens Byggeforskningsinstitut
AALBORG UNIVERSITET

Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq

Knud Erik Hansen
Hans Thor Andersen

Qulequtaq	Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq
Serietitel	2013:13
Saqqummiussaq	Siullerpaamik saqqummersinneqarpoq
Ukioq	
saqqummersinneqarfia	2013
Atuakkiortoq	Knud Erik Hansen, Hans Thor Andersen
Quppernerit	225
Atuagassianut innersuussuit	223
Qulequttat	Angerlarsimaffeqanngitsuuneq, Kalaallit Nunaat, inissarsisitaqqittut, inissiaqanngitsut, angerlarsimaffeqanngitsut, inissiat, inissat assigiinngitsut, inissianik innersuussineq, utaqqsut allattorsimaffiat, ini kialaarfik, inuttut ataasiakkaatut inuuneq
ISBN	978-87-92739-35-3
Atuakkap ungalua Naqiterneqarfik	Assit: Knud Erik Hansen Rosendahls • Schultz Grafisk
Saqqummersitsisoq	Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet, A.C. Meyers Vænge 15, 2450 København SV E-post sbi@sbi.aau.dk www.sbi.dk

Erseqqissaatigineqassaaq saqqummersitat piginneqaartussaaitaanermut inatsit malillugu pigineqarmata

Imai

Siulequt.....	4
Eqikkaaneq	5
Atuarnissaanut ilitsersuut	6
Eqikkaaneq.....	8
Isiginiarneqartut.....	21
Suleriaaseq il.il. pillugu	26
Angerlarsimaffeqanngitsuunerup qanoq ittuunera – taaguut angerlarsimaffeqanngitsuuneq	31
Angerlarsimaffeqanngitsutut, allamik inissarsisutut inissaaleqisutullu inuuneq pillugu oqaluttuat	39
Angerlarsimaffeqannginnermut pilersitsisoq tunuliaqutaasorlu.....	40
Angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq.....	49
Inissarsisitaqqittutut inuuneq	62
Ilaquttani ikinngutiniluunniit najugaqarneq	84
Angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamut periarfissat.....	89
Siunissaq pillugu kissaatigisat.....	93
Angerlarsimaffeqanngitsutut, allamik inissarsisutut inissaaleqisutullu inuuneq pillugu oqaluttuat	97
Angerlarsimaffeqanngitsut.....	99
Allamik inissarsisinneqartut	123
Inissaaleqisut.....	161
Inuiaqatigiinni killiliussat aamma iliuseqarneq	183
Nunatsinni ineqarnermi pissutsit	184
Angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusaa.....	203
Annertussusaa pillugu	204
Litteratur.....	223

Siulequt

Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfiup aamma Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitetip akornanni isumaqatigiissutip inerneraa. Taassuma tunuani ilisimatusaatigalugu suliaq Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqarpoq.

Ilisimatusaatigalugu suliaq ilisimatusartumit Knud Erik Hansenimit (suliamik aqutsisoq) aamma ilisimatusarnermi pisortamit Hans Thor Andersenimit ingerlanneqarpoq.

Isumaginninnermi siunnersorti Paarnannguaq Andersen paasiniaalluni sulinnermi peqataasimavoq, taamaalilluni aamma apersuinerni. Paarnannguaq Andersen paasiniaalluni sulinerup nalaani nutsigassanik isumaginnittuusimavoq.

Nalunaarsukkanik paasissutissanillu katersinitsinni ikiuussimasorpasuit qujaffiginererusuppagut. Ikiuukkusunneq kisiinnaanngitsoq kisianni assut inussiarnissaarnermik naapitsisimavugut.

Immikkut qujaffiginererusuppagut angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisitaqqissimasut ineqanngitsullu angerlarsimaffeqanngitsutut inuunertik pil-lugu oqaluttuarnissamut piffissaqarsimammata. Oqaloqatigiinnerpassuupput, taakku inuunerannik paasisaqarluarnissatsinnik periarfissinneqarluta. Taakku oqaluttuarnertit nalunaarusiamut matumunnga tunngaviupput, taakkoqarsimangippat nalunaarusiornissaq ajornarsimassagaluarluni. Neriup-pugut nalunaarusiaq manna aqutigalugu oqaluttuarineqartut ingerlateqqinneqarsinnaassasut.

Aamma kommunini, inissiaatileqatigiiffinni aamma ngo-ni pitsaasumik ikiorneqarnerput pillugu qujarusuppugut. Sumiiffinni tamani ammasumik tikilluaqquneqarsimanerput assut pingaaruteqarsimavoq. Inissiaatileqatigiiffiit nalunaarsugaatiminnik atuititsisinnaanannerannut immikkut qujassuteqarfigerusuppagut.

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
Afdelingen for By, Bolig og Ejendom
April 2013

Hans Thor Andersen
Ilisimatusarfimmi pisortaq

Eqikkaaneq

Atuarnissaanut ilitsersuut

Nalunaarusiap aaqqissugaanera

Nalunaarusiap arfinilinnik immikkoortoqarpoq:

- Eqikkaaneq
- Angerlarsimaffeqanngitsuuneq, inissarsisitaqqittuuneq aamma ineqanngitsuuneq
- Angerlarsimaffeqanngitsutut, inissarsisitaqqittutut ineqanngitsutullu inuuneq pillugu oqaluttuat
- Inuiaqatigiit atugassarititaat qisuariarnerallu
- Angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusia

Eqikkaaneq

Eqikkaanermi nalunaarusiap imaanik eqikkaaneq nassaarisinnaavat. Nalunaarusiami pingaarnertut imarisaa tassani paasisaqarfigipallassinnaavatit.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq annikillisarnissaanut imaluunniit taassuma malitsigisaanik sakkukillisaataasinnaasunik qanoq iliortoqarnissaaanut isiginiarneqartussatut naleqqussinnaasut pissutsit pillugit immikkoortoq aamma nassaarisinnaavat.

Taaguutip angerlarsimaffeqanngitsut allaaserineqarnerat immikkoortoq naggataatigut nassaarisinnaavat.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq, inissarsisitaqqittuuneq aamma ineqanngitsuuneq

Immikkoortumi tassani angerlarsimaffeqanngitsuunerup, inissarsisitaqqittuunerup aamma ineqanngitsuunerup qanoq ittuuneranik misissueqqissaarneq nassaarisinnaavat. Misissueqqissaarnermi pissutsit Angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisitaqqittut aamma ineqanngitsut pingaartutut isigisaat pissutsit uteqqinneqarput sammisallu makku kalluarneqarlutik:

- Angerlarsimaffeqanngitsuulluni qanoq ippa
- Angerlarsimaffeqanngitsuunermit aniguinissamut suut periarfissaappat, naggataatigullu uku pillugit annikitsumik,
- Taakku suut kissaatigivaat

Immikkoortumi tassani taamaalillutit inunnut angerlarsimaffeqanngitsunut pingaaruteqartut pissutsit pillugit eqikkaaneq pissarsiffigissavat.

Angerlarsimaffeqanngitsutut, inissarsisitaqqittut ineqanngitsutullu inuuneq pillugu oqaluttuat

Immikkoortumi tassani inuit angerlarsimaffeqanngitsut inuunermik qanoq misigisaqarsimanerannik allaaserinninneq nassaarissavat. Inuit ataasiakkaat pillugit allaaserinninnerupput.

Allaaserinninnerit taakku saqqummiunneqarput ilaatigut inuit inissisimaneranni artorsaataasut aammattaaq angerlarsimaffeerunnerannut artorsaa-taasimasut ingerlateqqikkumallugit. Inuit angerlarsimaffeerunneranni pissutsit assigiinngitsorujussuummata pissutsinit assigiinngitsunit assigiinngisutaasut paasisaqarfiginissaannut allaaserinninnerit aamma periarfissiipput.

Allaaserinninnerit iluseq ataatsimoorunneqartoq malippaat, immikkoortulli imarisai pingaartinneqartullu inummut pingaaruteqarsimasut takutillugit.

Sammineqartut ilai taamaattumik inuup allaaserineqarnerani annertuumik allaaserinninnerusinnaapput, sammineqartorlu allami atorineqarnani imaluunniit killeqartumik taamaallaat allaaserineqarluni.

Allaaserinninnerit tamarmik apersorneqartut paasissutissiinerinik aamma naliliinerinik tunngaveqarput. Paasissutissanik pissarsiffinnit allaneersut ilanngunneqanngillat.

Inuiaqatigiit atugassarititaat qisuariarnerallu

Immikkoortumi tassani inuiaqatigiinni pissutsit, angerlarsimaffeqanngitsumut pingaaruteqartut allaaserineqarput. Ingerlataqartut attuumassuteqartut qanoq iliuuseqarnerat aamma periaatsit suut malinneraat aamma misissoq-qissaarneqarput. Ingerlataqartut pingaarnerit matumani tassaapput inissiatileqatigiiffiit (INI aamma Iserit) aamma kommunit.

Angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusia

Immikkoortumi tassani angerlarsimaffeqannginnerup annertussusianik oqaatiginnissinnaasut kisitsisit misissoqqissaarneqarput.

Qanoq amerlatigisut angerlarsimaffeqanngitsuunerat pillugu kisitsimmik erseqqissumik saqqummiussinnaaneq ajornarpoq. Tamatumunga pingaartumik pissutaavoq kisitsinermi angerlarsimaffeqanngitsut assigiinngitsut akornanni killiliinissap ajornakusoornera pisunilu aalajangersimasuni angerlarsimaffeqanngitsuunersoq aalajangiiffiqineqarnissaa ajornarsinnaalluni.

Tassunga ilanngutissaaq naapertuutikannersumik kisitsineq allanut naleqqiullugu nukippassuarnik atuiffiusussaalluni. Kisitsisit ilarpassui ujartuinnikkut pissarsiarineqarsinnaapput.

Nalunaarsukkat misissoqqissaarneqartut ukiukkaartumik angerlarsimaffeqartut inuit amerlassusaannik, qanoq amerlatigisut najugaqarfeqarnatik inuunerannik aamma initaarnissamat periarfissaqarnerat taamaalillunilu angerlarsimaffeqannginnermiit aniguisinnaanerannut oqaatigisaqarsinnaapput.

Oqaatsit atorineqartut

Misissuinerimi Nunatsinni angerlarsimaffeqannginnermi ilusit pingasut atorineqarput. Inuit angerlarsimaffeqanngitsunut pingasunngorlugit taagorneqarput.

- Angerlarsimaffeqanngitsut
- Inissarsisitaqqittut
- Inissaqanngitsut

Angerlarsimaffeqanngitsut tassaapput inuit aalajangersimasumik ineqanngitsut. Inissarsisitaqqittut tassaapput inuit inissiatileqatigiiffiit inissiaataanni inissarsisitseqqiffiini najugaqartut. Inissaqanngitsut tassaapput inuit piffissami sivisunerusumi ilaqtaminni ikinngutiminnilu najugaqartut.

Inuit taakku tamaasa pillugit oqartoqarsinnaavoq angerlarsimaffeqanngitsususut. Qupperneq 10-mi immikkoortup "Nunatsinni angerlarsimaffeqannginnerit assigiinngitsut pingasut" aallartinnerani taaguutit itinerusumik nas-suarneqarput.

Eqikkaaneq

Nunatsinni angerlarsimaffeqannginnerit assigiinngitsut pingasut

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq assigiinngitsunik iluseqarsinnaavoq. Peqqissaartumik nassuiarneqaraluarpalluunniit angerlarsimaffeqanngitsuni assigiinngisitaarnerit akulerinnerillu tamatigut nassaassaassapput. Tassunga ilanngutissaaq inuit angerlarsimaffeqanngitsut angerlarsimaffeqannginnermi-it ataatsimut allamut akuttunngitsumik nikittarmata. Qulaani allassimasut apeqqutaatinngit Nunatsinni angerlarsimaffeqannginnerit assigiinngitsut pingasut killilernissaat tulluarpoq. Tulliuttumi imatut taagussavagut:

- Angerlarsimaffeqanngitsaq
- Inissarsisitaqqittoq
- Ineqanngitsaq

Angerlarsimaffeqanngitsut tassaapput inuit unnuakkut aalajangersimasumik najugaqanngitsut.

Inissarsisitaqqittut tassaapput inuit INI-mi imaluunniit Iserit-imi inissiaminniit anisitaasimasut aamma inissiami inissarsisitseqqiffimmi ineeqqamik pissarsisimasut. Ineqartinneqarput, inissiarli najugarisaat namminerisamik inu-uneqarnissamut namminerlu inuttut inuuneqarnissamut periarfissaqartitsinani imaluunniit killeqartorujussuarmik periarfissaqartitsilluni. Inissiaq aamma aalajangersimasumik pigisinnaanngilaat. Akuttunngitsumik sumiiffimmiit sumiiffimmut allamut nuuttarput.

Ineqanngitsut inuit tassaapput arlaanni najugaqartut – amerlanertigut ilaqtutani ikinngutiniluunniit -, aamma aalajangersimasumik ineqartut. Inissiamili namminerisamik inuuneqarsinnaanatik imaluunniit taamatut inuuneqarnissaat ajornakusoorluni aamma inuttut namminerisamik inuuneqarsinnaanatik. Aamma qanoq sivistigisumik najugaqarsinnaanerat qularnarsinnaalluni.

Assigiinngitsut taakku pingasut killilernerinut inissiami amigaatit pingaarutillit ilaapput, taakku pissutigalugu taakkunani najugaqaraanni angerlarsimaffeqanngitsuullutik. Tassa inuk ataaseq sumiiffimmi ukuningga amigaateqarpat:

- Anorimut silamut aalajangersimasumik illersuuteqarneq
- Nammineq inuuneqarnissamut imaluunniit inuttut inuuneqarnissamut periarfissaqarneq
- Siunissami najugaqarfissap qularnaarneqarsimaneq

Pissutsit taakku arlaat ataasiinnarlunniit amigaataappat inuup angerlarsimaffeqanngitsutut taaneqarnissaanut naammalissaaq.

Angerlarsimaffeqanngitsut taamatut killeqartinneri aallaavigalugu pissutsit pingasuusut arlaanni ataatsimiittut tamaasa angerlarsimaffeqanngitsutut taaneqarpata pissusissamisuussaaq. Anorimut silamullu aalajangersimasumik inuit illersuutissaqanngitsut angerlarsimaffeqanngitsutut taaguutit ator-neqarnera annertuumik atugaaneranut tamanna aporfeqassaaq. Taamaatumik kikkut tamaasa angerlarsimaffeqanngitsutut taaneqarpata oqaatsitigut paatsiveerutsitsisoqassaaq.

Taamaappat inunnet angerlarsimaffeqanngitsunut ataatsimoortumik oqaatsimik amigaateqartoqarpoq. Taamaattumik pisuni amerlanerni takine-

rulaartumik oqaasertaliineq atorneqassaaq: inuit angerlarsimaffeqanngitsusut.

Angerlarsimaffeqannginnermut pilersitsisoq tunuliaqtaasorlu

Inuk ataaseq angerlarsimaffeeruppat inuup angerlarsimaffeerunneranut pissuseq ataaseq pissutaasutut isikkoqarsinnaavoq.

Pissuseq ataasiinnaq taamaallaat toqqassallugu amerlanertigut pisariippallaartarpoq.

Inuk angerlarsimaffeeruppat nalinginnaasumik pisut ingerlanerannik tamanna inernerusarpoq. Imaassinnaavoq pisut inummut takkuttut, aamma inuup annertunerusumik sunniuteqarfiginngisai. Aamma imaassinnaavoq inuup aalajangersimasumik pissusaa pisunik pilersitsisinnaasoq.

Pisoq, toqqaannartumik angerlarsimaffeerutsitsisoq nalinginnaasumik pilersitsisutut taaneqartarpoq.

Tamanna assersuutigalugu tassaasinnaavoq ineqarnermut akiliummik akiilisimanninneq. Taamaattorli maannakkut pisut kisimik pingaaruteqartuunngillat. Kikkut tamarmik inuunerup ingerlanerani sunnertinnernik ilusilersorneqartarput. Inuup inuunerani pisimasut taamaattumik inuup ataatsip angerlarsimaffeerunneranut aamma pingaaruteqarsinnaapput.

Tassunga ilanngutissaaq inuiaqatigiinni pissutsit pingaaruteqartut. Nunap ilaani assersuutigalugu annertuumik suliffissaaleqiffiusumi angerlarsimaffeerussinnaaneq annertusisarpoq.

Pissutaasoq, pissuseq inuullu inuunerani pisimasut

Inunni apersorneqartuni inoqutigiit angerlarsimaffeerunnerannut pilersitsisut pissutsit arlalissuupput. Pisuni amerlanerni pissutsit arlallit ataatsimoorlutik peqataapput, pissutsinilu ataaseq kisimi angerlarsimaffeerunnermut pissutaanani.

Pissutsit ilaat ataaseq angerlarsimaffeerutsitsinermit pilersitsisoq tassaasinnaavoq pisut inuup nammineq akisussaaffiginngisai imaluunniit kisimiilluni akisussaaffiginngisaa. Tassaapput suliffissaarunneq avinnerillu. Tassaapput toqusoqarnera napparsimasoqarneralu.

Ilaqutariinnermi pissutsit pisuni amerlanerni toqqaannartumik pingaaruteqartut. Ilaqutariinni aaqqiagiinnginnerit kingunerisaannik marluk angerlarsimaffeerupput. Ilaqutariinnermi pissutsini ilaasorpassuit illuatungaani sakkortuumik ilaqutariit ataqatigiittarput, ilaqutaasoq allamat ikiuulluni, naak ikiuisup angerlarsimaffeerunneranik tamanna kinguneqaraluartoq.

Imigassaq aamma aangajaarniutinik atorneqaliineq angerlarsimaffeerunnermik pilersitsisusimapput. Pisuni amerlanerni imigassaq pissutsit arlallit kingunerisarpaat aamma pissutsimut ajornarluinnartumut saammarsaatitut misiligutaasarluni.

Angerlarsimaffeerunnermik pilersitsisuni pisuni amerlasuuni inuk imaluunniit inoqutigiit nalinginnaasumik ukiorpassuarni nalinginnaasumik inuneqarsimapput ukiorpassuarnilu namminerisaminnik ineqarsimallutik, pisullu avataaneersut inuup imaluunniit inoqutigiit pissutsimut ajorluinnartumik inississimallugit.

Pisuni amerlasuuni inuup 'sumiissusersiorsinnaanini' annaasarsimavaa ajornartorsiutillu ajattorlugit qanoq iliuuseqannginnermigullu eqqarsaatigillu agaangitsumillu iliuuseqarnermigut inissiamiit anisitaanissamut qaninnerulersimalluni.

Namminerisamik ineqareernani illoqarfimmut allamut nuunneq ataasiakkaat angerlarsimaffeerunnerannik kinguneqartarpoq, paasineqaraangat namminerisaminnik initaarsinnaanatik, illoqarfimmilu ilaqtaminni piffissami sivisunerusumik najugaqarneq attanneqarsinnaajunnaarpat.

Misissuinermi periuseq inuup inuunerani pisimasut suut pingaaruteqarsimnersut pillugit oqaaseqarnissamut tunngavissiingilaq. Pissutsilli marluk erseqqipput.

Arlallit kinguaassiutitigut atorerlugaasimapput. Tamanna inuunerannut anertuumik sunniussimavoq, appasinnerusumillu imminut naleqarterlugit. Kingulleq taaneqartuq nalinginnaasumik eqqarsaatigeqqaarnagu iliuseqalersitsisinnaalluni.

Pissuseq alla tassaavoq imigassaq. Arlalliluit imigassamik atorerluinermik sunnerneqarsimapput, taassumalu inuunerat aqullugu, angerlarsimaffeerusinnaanerallu annertuumik aarlerinarsisillugu.

Arlallilli taaneqareersutut imigassamut attuumassuteqarput pissutsimut pisi-manerannut malitsit atorerusimallugu. Imigassaq taamaattumik angerlarsimaffeerunnermut annertuumik pingaarutaasutut toqqaannartumik oqaatigineqarsinnaanngilaq.

Angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq

Angerlarsimaffeqanngikkaanni taava aalajangersimasumik unnuiffissaqanngilaq amerlanertigullu aamma ullukut aalajangersimasumik najugaqarfissaqarnani. Taamaattumik siniffissamik nassaarniarnissaq ullut tamaasa suliaasani pingaarnersaasarpoq.

Unnuineq

Angerlarsimaffeqanngitsut pingasunik assigiinngitsunik unnuisarput. Tassa silaannarmi imaluunniit majuartarfinni aamma ikinngutini ilisimasani, kiisalu Nuummi inimik kissarsimaarfissaq aamma periarfissaasimavoq (Café Ki-alaarfik).

Angerlarsimaffeqanngitsutut piffissaq siulleq immikkut sakkortusinnaasarpoq. Ilai ineeqqani attartorniartarput, paasineqartarlunilu akisuallaartartoq attanneqarsinnaanngitsorlu. Piffissami siullermi arlallit ikinnguteqarnatillu ilisarimasasaqarsimannngillat pulaarsinnaasaminnik.

Unnuap tulliani sumi unnuinissaq pillugu nalornineq tarnikkut eqqissiviillortitsisarpoq nukippassuarnillu atuisarluni. Ikinngutimukarnissaq imaluunniit ilisarimamukarnissaq tamatigut imaaliillaannaq pisinnaanngilaq. Ikinngutit ilai immaqa arlaleriarlugit atoreersimavaat ilaalu immaqa naammassisinnaanngisaminnik pissaqartillugit. Majuartaarfiit nalinginnaasumik siniffigisartagaat aamma allanit atorneqareersimasinnaallutik.

Misissuinermi angerlarsimaffeqanngitsut tamarmik ikinnguteqarput ilisarimasaqarlutillu unnuiffiginnaasaminnik. Ikinngutinullu ilisarimasanullu taakkununga attuumassutigisaat annertuumik assigiinngissinnaallutik. Ilai ataasiinnarmik ikinnguteqarput imaluunniit ilisarimasaaqarput allat tallimaniik qulinik ikinnguteqarsinnaallutik. Amerlanertigut angerlarsimaffeqanngitsup ikinngutit ilisarimasallu taakku ornittarpei. Amerlanertigullu angerlarsimaffeqanngitsoq kisimi unnuisarluni. Alla oqaluttuarpoq unnuineq aamma arlallit ilagalugit fiisternerup ilagisinnaagaa, fiisternerli unnuinermik naggaserneqarpat arlalissuit unnuqataasinnaallutik.

Angerlarsimaffeqanngitsoq unnuartorluni ikinngutiminukaraangami ilisarimaminukaraangami nassartarnissaa maleruagassaavoq oqaatigineqarsimannngitsoq. Pulaartarnermi ileqqunut tamanna ilaavoq. Nalinginnaasumik

nerisassanik, imigassanik imaluunniit ikiaroorntunik nassartoqassaaq. Amerlanertigut 100 koruuninut marlunnut ilaannikkullu amerlanerulaartunik aningaasartuuteqarlutik. Ataaseq oqaluttuarpoq ikinngutiminut ikiaroorntumerngit pingasut nalinginnaasumik nassartassallugit. Taakku 600 kr-it missaannik akeqarput. Unnuk ataaseq, alla nassarsimangimmat, aperineqarpoq qaqugu ingerlassanersoq.

Suulli nassarneqarnissaanut naatsorsuutigisat assigiinngisitaarsinnaapput. Ataaseq oqaluttuarpoq pitsaasunik ikinnguterpaaloqarluni, taakkulu ikinngutit nassarnissaanik piumasaqartaralik. Taava ilaannikkut akissaqaraangami taakkulu atorfissaqartitsigaangata illumut ikiuutaasarluni. Taassumunnga ikinngutipalaat tassaapput nassarnissaanik tamatigut piumasaqartut.

Alla oqaluttuarpoq ikinngutininut pulaarneq pulaakkaminut ikinngutinninnermik tunniussinertut isigalugu. Amerlanertigut aningaasanik naammattunik nas-sartarpoq.

Ikinngutini ilisarimasanilu unnuinnermi illugiittoqarpoq, angerlarsimaf-feqanngitsorli taannaamat attuumassuteqarnermut pinngitsuuinnginner-paasinnaasoq inissiamik piginnittumit atorneqarsinnaapput angerlarsimaf-feqanngitsup naammassisinnaasaa qaangerlugu 'ilimagisaqarluni'.

Ikinngutit ilisarimasallu, angerlarsimaffeqanngitsumut unnuisitsisut inuup-put amerlanertigut imigassanik annertuumik atuisuusut imaluunniit aangajaarniutinik atornerluisuusut. Tamatuma kingunerisaanik ikinngutini ilisarimasanilu pulaarnermi angerlarsimaffeqanngitsaq imeqataassaaq imaluunniit pujortaqaataalluni. Kikkut tamarmik taamaaliorusunnigillat, kisian-nili pulaartuulluni avataaniinnisaaq sapernartarluni.

Angerlarsimaffeqanngitsut inimik kialaarfimmik atuisut siniffissaqarnertik assut pingaartippaat aamma ikinngutit ilisarimasallu kisiisa isumalluutig-i-nagit. Naak ilaannikkut inimi kialaarfimmi naammattumik inissaqarneq ajoraluartoq ikinngutininut ilisarimasanullu takkunnisaaq ajornannginneruler-poq, tassa ikinngutit ilisimammassuk ulluni arlalinni unnuinissaaq kissaati-galugu takkutinnngitsut. Ini kialaarfik aamma uffarnissamat periarfissaqarti-tsvog, pigisaminillu ulluklut toqqorsiveqarnissamat periarfissaqarlutik.

Ulluinnaat

Aamma ulluklut sumiiffissaqarnisaaq suliassaasinnaasarpoq. Amerlanerit illoqarfimmi malunnaarsaarusunneq ajorput aamma angerlarsimaffeqann-gitsuuneq takutikkusunneq ajorlugu. Sumiiffiit kissartut aamma malun-naarsaarfiunngitsut pilerigineqarnerusarput. Taakku assersuutigalugu tas-saapput cafe-t, atuakkanik atorniartaralik, timersortarfiup isaariaa.

Sanaluttaraanni sannaveqarlunilu taava taanna ulluunerani najorneqartar-poq.

Pigisani sumiitissinnaanngikkaanni nammattariaqarput. Suut nassarsinnaa-nerinut killeqarpoq. Ilaasa 'sininnermi' atortutik majuartarfinni nalingin-naasumik siniffigisartakkaminut qimattarfaat.

Angerlarsimaffeqanngitsut amerlanertigut ulluklut kisimiittarput. Anger-larsimaffeqanngitsut allat amerlanertigut ilisimaneq ajorpaat qaqutigootumil-lu arlaliullutik ingerlaqatigiittarlutik, taamaatsillugu marlukkaartarlutik.

Peqquserluttuunerartutut uparuartorneqarneq misigisinnaasarfaat. Ataaseq sakkortuumik unatarneqarpoq isumaqarlunilu tamatumunnga angerlarsimaf-feqanngitsuunera kisimi peqqutaasoq.

Angerlarsimaffeqanngitsut marlutsigut isertitaqarsinnaapput. Siulleq tas-saavoq pisortaniit pisartagaqarneq. Aappaa tassaavoq sanaluttarnikkut. Amerlanertigut ukkusissamik imaluunniit tuttuup nassuunik sanaluttarlutik.

Sanaluttartut isertitaqarluarsinnaasarput, taamaalillutik akissaqarlutik. Ilai aningaasarsiornikkut ajornartoornissap tungaanut aningaasarsiorluarsimapput.

Angerlarsimaffeqanngitsut amerlanerit meeraqarput. Taakkununga atuumassuteqarneri assigiinngitsorujussuupput. Amerlanernut meeqqat anertuumik pingaaruteqarput. Ilai akuttunngitsumik oqarasuaat aqcutigalugu meeqqanut atassuteqartarput. Ataatsip illoqarfimmi naapittarpai amerlanertigullu isumaqatigiissuteqareernikkut.

Ataasiakkaat meeqqaminnut atassuteqanngillat. Ataaseq Danmarkimi meeraqarpoq, atassuteqarfiginngisaminik, aamma atassuteqarfiginissaanik soqutiginnisaminik. Ataaseq Nunatsinni arlalinnik meeraqarpoq, atassuteqarfigisinnaannginnerilu assut anniaatigisarlugu.

Inissarsisitaqqittutut inuuneq

Attartortutut INI-miit imaluunniit Iserit-imiit inissiamiit anisitaagaanni inissiami ineeqqami najugaqarnissamut inoqutigiit neqeroofigineqartarput, tassani igaffik uffarfillu inissiami najugaqartunik allanik avinneqartarlutik. Kisermaajugaanni ineeraq immaqa allamik ataatsimik marlunniilluunniit avinneqasaaq.

Anisitsinermi suleriaaseq

Anisitsinermi akiliisitsiniartartoq inissiaatileqatigiiffimmeersoq ilagalugu takkuttarpoq. Amerlanertigut paarnaarsaasiortoq ilaasarpoq.

Inoqutigiit ilisimatinneqartarput inissiaq qimassagaat, aamma inissiami inissarsisitseqqiffimmi ineeqqamiissinnaasut. Paarnaarsaataat taarserneqartarpoq. Tamatuma kingorna ullualunni inissiaatileqatigiiffiup ammanerata nalani inissiamut matuersaammik atorsinnaapput inissiarlu imaarlugu.

Nalinginnaasumik ilisimatinneqartarput pequtitik nassarsinnaanngikkaat, ingerlasinnaanerminnullu pigisatik pisariaqarnerpaat kisiisa nassassagaat.

Pequtitik containerimi allatigullu qaammatini pingasuni toqqorsimatinnissaannik neqeroofigineqartarput. Qaammatit pingasut kingorna containerimut attartorneq nammineq akilissavaat. Akiliinngippata pequtaat kalerriisoqqaarnani eqqaavissuarmut iginneqartarput.

Anisitaaneq arlalissuartigut akeqarpoq

Anisitaaneq najugaqartunut arlalitsigut akeqarpoq. Siullermik ulluinnarni inuunerup pitsaassusaatigut annertuumik annaasaqarfiuvoq. Najugaqartut inissiamersuupput, angerlarsimaffigisamiit inissiami ineeqqamut nuullutik. Tamanna isumaqarpoq anisitaaneq arlalissuarnut annertuumik misigissutikkut pisoqarfiusoq.

Immaqa aamma pequtit annaaneqarput. Arlalissuit pequtit qaammatini pingasuni containerimiinnerinut akiliinissamut akissaqanngillat. Amerlanernut annaasaqarneq pillugu oqaluttuurtunut pigisat inummut pingaaruteqartut annaaneri sakkortuumik eqquisarput. Taakku assersuutigalugu meeqqat pillugit eqqaassutissaapput.

Pigisani nuannarisat tassaasinnaapput nerrivik, assiliaq il.il. Pigisat angerlarsimaffeqarnermut iluaqutaasimasut, taakkulu nassarsinnaanagit. Pequtit annaaneqartut ilai inoqutigiit anisitaasimasut kingusinnerusukkut piseqqilernerminni aningaasartuutigisussaavaat.

Aamma inissiaatileqatigiiffimmut naleqqiullugu aningaasartuuteqarput. Ukiuni arfineq marlunni sivikinnerusumik inissiami najugaqarsimagaanni aaqqis-suussinerup ilaani akiliisussaapput. Immikkut nungullarneqarsimappat

tamanna sumiginnaanertut nalilernerqassaaq, tamannalu inoqutigiinnit tamakkiisumik akilernerqassalluni.

Illut

Inissiat inissarsisitseqqiffiusut amerlanersaat inissiat ilagivaat ajornerpaat. Illoqarfimmi ataatsimi taanna assersuutigalugu inissiarsuaq isaterneqartusamiippoq. Inissiali inissarsisitseqqiffiusut tamarmik inissiat ajornerpaannut ilaangillat.

Aallaaviatigut inoqutigiit ineeqqamik ataatsimik tunineqartarput. Ilaqutariit meerallit nalinginnaasumik ineeqqamik ataatsimik aamma tunineqartarput. Pisumi ataatsimi ilaqutariit inersimasut marluk meeqqallu arfineq marluk inuusuttorlu ineeqqami ataatsimi najugaqarput. Kisermaat amerlanertigut anguteqatit/arnaqatit kisermaat allat ineeraq avittarpaat.

Inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut qassit najugaqartarnerat assigi-inngitsorujussuuvoq. Ilaanni inuit 13-15-iusinnaapput. Inissiaqarpoq inissarsisitseqqiffiit inoqutigiinnit ataasiinnarnik najugaqarfigineqartunik. Aamma inissiaqarpoq inissarsisitseqqiffiit inoqutigiinnik arlaliuffigineqartunik, inoqutigiinnili ataaseq arlallilluunniit inissiami najugaqarnatik.

Qaammatit pingasukkaarlugit nuuttarnerit

INI-p inissiaataani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut tamarmik qaammatit pingasukkaarlugit inissiamut allamut nuuttarput. (Tamanna Iserit inissiaataani inissarsisitseqqiffinni atornerqanngilaq, tassa najugaqartut tassani sivisunerpaamik qaammatini pingasuni taamaallaat najugaqarsinnaammata).

Najugaqarfigisap taamatut uteqattaartumik taarserneqartarnera inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut inuunerannut annertuumik artukkiisarpoq. Tamatigut allamut nuuttariaqartarlutik.

Sumiiffimmut nutaamut nuuginnartussaangillat. Aamma najugaqatinut nutaanut nuuttussaapput. Siusinnerusukkut najugaqatigisaminnik arlallit nuanninngitsunik misilittagaqarput. Ilisimavaat najugaqartut najugaqatigiligasatik taakku ulluinnaannut annertuumik pingaaruteqartussaasut. Tassunga ilanngutissaaq ileqqunik suleriaatsinillu inuit nutaat peqatigalugit tamatigut aaqqissuussisariaqarlutik.

Ilaasa aamma misigisaqarsimapput inissiap iserterfigisaata assut ipertusimanera maajunnartuuneralu. Ima ipertutigisimatigaaq isertinnarsinnaanatik. Nikalluallannerinnaanngilaq. Aamma ullumi ataatsimi marlunniluunniit torersaasariaqarput aamma eqqiaanermi atortunik annertuumik pisisariaqarsimapput.

Tassunga ilanngutissaaq sumut nuussanerlutik annertuumik nalornissutigisaramikku ilaatigullu aamma qanoq ilinerani nuussanerlutik. Tamatigut ingerlaartuarput, nalusarlugulu sumut. Aatsaat ullormi tassani nuuffissaminni INI-p allaffiani sumiiffimmut nutaamut matuersaammik aalleraangamik sumut nuussanerlutik paasisarpaat.

Pissutsit tamakku tamarmik pissutaallutik inissiat inissarsisitseqqiffiit angerlarsimaffittut ilaatigut misiginissaannut aalajaannermik amigaateqarput. Aalajaannermik amigaateqarneq aamma pissutigalugu taakkunani najugaqarneq tarnikkut artorsaatinnngortarpoq.

Najugaqartut katitigaanerat

Najugaqartunut najugaqartut allat, soorlu qulaani taaneqartoq, inissiami inissarsisitseqqiffimmi najugaqarnerup qanoq ittuuneranut annertuumik pingaaruteqarput.

Pisuni amerlanerni najugaqartut peqatigiillutik ingerlasinnaasarpur, kisiannili najugaqartut katitigaanerisa ilaanni peqatigiillutik ingerlasinnaasarnatik.

Pisuni arlalinni malunnartumik peqatigiillutik ingerlasinnaangillat. Assersuutigalugu najugaqartunut imigassaq ulluinnarni pingaartinneqaraangat, najugaqartullu suliffeqartut imaluunniit imerneq ajortut inissiami inissarsisitseqqiffimmi ataatsimi najugaqatigiitsillugit.

Meeqqat

Inissiami inissarsisitseqqiffinniittut ilaqutariit arlallit meeraqarlutillu inuusuttortaqrput. Tassunga atatillugu ajornartorsiutaasut arlaliusarpur.

Meeqqat inuusuttullu inissiami inissarsisitseqqiffinni susinnaanerannut nalinginnaasumik inissaqanngilaq. Ilaqutariit ineeraanni inissakitsuaraavoq amerlanertigullu ineqarnani ataatsimoorfiusinnaasumik.

Meeqqat pingaartumillu inuusuttut peqquserluttuuneraanerannut assersuutissaqarpoq. Sumiiffimmi ataatsimi meeqqat allat taakku pinnguaqatigiuna-neq ajorpaat.

Pisumi ataatsimi niviarsiaq angummit najugaqartumit kanngunartumik pissusilersorfigineqarpoq. Ilaqutariit ilaanni inuusuttoq imminoriarsimavoq. Anaa-naasoq naapertorlugu ineqarnernikkut atugaat pissutigalugu.

Najugaqartunik imerajuttunik najugaqateqarneq ilaqutariinnut meeralinnut sapernartarpoq.

Suliassat

Inissiami ataatsimi inoqutigiit arlallit najugaqartillugit suliassarpaaloqartarpoq najugaqartut peqatigiillutik suleqatigiinnissaat pisariaqartinneqarluni. Tamanna immikkut pisariusarpoq, tassami najugaqartuummata najugaqatigiinnissaq nammineq toqqarsimanagu. Aammattaaq qaammatit pingasukkaarlugit najugaqatit nutaat peqatigalugit peqatigiilluni suliaqartarnissaq ilungersu-nartuulluni.

Sumiiffinni amerlanerni igaffiup atorneqarnissaa pillugu agguarnissaq ajornartorsiutitaqanngitsumik aaqqinneqarsinnaasarpur. Ilaannikkut igaffiup qanoq ilinerani atorneqarnissaanut isumaqatigiissuteqarnissaq pisariaqarsinnaasarluni. Inini ataatsimoorfiusuni eqqiaanissap isumaginissaa ajornarnerusarpur. Sumiiffiit ilaanni suliat agguarnissaat pillugu isumaqatigiissusiortoqarsimavoq, tamannali qaqutigooortumik ingerlasarluni. Naggataatigut ataatsip suliassat aalajangersimasut amerlanertigut suliarisalerlugit.

Allat inooqatigineri

Sumiiffeqarpoq ajunngitsumik najugaqarfiusunik ikioqatigiittoqarlunilu. Sumiiffiit ilai katerisimaartarnerit erngunermik sunnerneqarsimappur. Ataaseq oqaluttuarpoq nuannisaqatigiittarlutik, kisiannili katerisimaarneq qarsupit-tuulluni.

Inissiami inissarsisitseqqiffimmiinneq pissaaneqarniunnermut ineriartorsinnaavoq, ataaseq imaluunniit ikittuinnaat inissiami inuuneq pillugu malittarisassaliorlutik. Sumiiffimmi ataatsimi najugaqartut ilaat ataaseq tassaniinnis-saminut annilaangalersimavoq. Ilaqutariit aalajangersimasut inissiamiiler-aangata ineeqqaminiiginnartarluni.

Inissiami, imigassaq katerisimaarnermut annertuumik ilaaffiusumi, erngun-nermi peqataannginnissaq ajornakusoorsinnaavoq. Arlallit taamaattumik misigipput annertunerusumik imilersimallutik.

Najugaqartunut, suliffeqartunut aamma meeraqartunut inuusuttortaqr-tunullu, najugaqartut ilaasa inissiap 'fiistertarfittut' atorneqarnera anner-

tuumik ajornartorsiutaavoq. Tamatuma kingunerisinnaasarpaa unnuarsuar-mut nipiliortoqarnera nipilersortoqarneralu, taamaattoqartillugulu allat sinis-sinnaaneq ajorlutik.

Tamanna isumaqarpoq najugaqartut ilaasa najugaqartut immikkoortunut marlunnut erseqqissumik agguarneqarneri: soqutigisaarullutik ernguttartut, aamma eqqarsaatiginnittut imaluunniit imerineq ajortut.

Namminerisamik inuuneq aamma ulluinnarni inuuneq

Ulluinnarni inuuneq inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut namminerisamik inuunermik inissaqarpallaannginnerinik sunnerneqarsimavoq. Anner-tuumilli assigiinngitsoqarluni. Inissiami inoqtigiit kisimiillutik tassani najuga-qarpata tamanna inissaqarluarpoq. Inissiaqarpoq najugaqartut ilai tassaniip-piarneq ajorlutik, tassa allaniissinnaagamik, assersuutigalugu arnaatiminni imaluunniit aalisarami.

Inissiami, allat 10-15-ni najugaqarfigisaanni najugaqaraanni taava inissaqar-titsisoqarpiarneq ajorpoq. Ineeqqami ataatsimi marluulluni imaluunniit pingasuulluni najugaqaraanni taava namminerisamik inuuneqarnissaq ajor-nassaaq. Inoqtigeeqarpoq inimi aqqusaarfiusumi najugaqartunik. Nammi-nerisamik inuuneqarnissaq tamatuma sapernarsisippaa. Pisut ilaanni naju-gaqartut saagunik assigisaannilluunniit ikkussisimapput namminerisamik inuuneqarniarlutik assiisimallutik. Naak assersuutigalugu ineeqqamut immik-koornissamut periarfissaqaraluartoq, taava inissiami inuppasuit pissuti-galugit najugaqartut tattoqittutut misigisimapput.

Inuit ilaasa pinngortitaq qasuersaarfiit atortaat, tassani kisimiissinnaallutik. Ilaqutariugunik meeraqartut taava pinngortitaq ilaqutariit kisimiiffigisin-naasarpaat.

Namminerisamik inuuneqarnissamut inimit amigaateqarnerup aamma kin-guneraa inissiami inuttut inuunissap sapernarsisarnera. Arlallit ilaqtattik ernguttatillu pulaartikkusuttaraluarpaat, tamannali ajornarluni.

Suliffik

Inissarsisitseqqinneqartut suliffeqartut arlaliupput, kisianni aamma ilaat oqa-luttuarluni inissiami inissarsisitseqqiffimmi najugaqaraanni suliffeqarnissaq ajornartartoq. Inuit ilaasa tassani najugaqarnerminni suliffitsik annaa-simavaat.

Ineeraq allalu ineeraqarfigigaanni suliffiup paarinissaanut pisariaqartumik ulluinnarni ingerlaaseqarnissaq sapernartarpoq. Pisut ilaanni inissiani imigassartortoqarpallaarneranik tamanna pissuteqartarpoq. Ernquttoqartil-lugu avataaniinnissaq sapernartarpoq, tamannalu pissutigalugu suliffiup paarinissaa ajornartarluni.

Imigassaq

Arlallit oqaluttuarput inissiamut inissarsisitseqqiffimmut nuunnermi kingorna imernerulersimallutik. Inissiami inissarsisitseqqiffimmiineq aamma nammine-risamik inissiap annaaneqarnera taamaaliornikkut saammarsaatigineqarsin-naavoq. Qulaani taaneqartutut inissiami katerisimaartunut ilaniarluni taamaattoqartarpoq.

Sumiiffinni tamani imigassaq inissiani inissarsisitseqqiffinni atugaasuni an-nersaanngilaq.

Ikinngutiniit ilaqtanniilli ikiorneqarneq

Inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut tassaapput nammineq inissia-minniit anisitaagamik inoqtigiit ilaqtannut ikinngutinullu nuussimangitsut. Tamatumunnga pissutaasut marluupput. Siulleq tassaavoq ilaqtat

ikinngutillu taakkunani najugaqarnissamut inissaqartitsinnginnerat. Alla tassaavoq nuussagaluarunik ilaqquttat ikinngutillu ineqarnermut akiliummut tapiissutinik annertuallaamik annaasaqarnissaat.

Inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut ilaqquttaniit ikinngutiniillu qanoq ikiorneqarnerinut annertuumik assigiinngitsosqarpoq.

Ilaqarput namminerisamik inuuneqarnissaq anguniarlugu ilaqquttani ilaannikut unnuisartunik. Meeraqarpoq piffissami sivisunerusumi ilaqquttani najugaqartunik.

Qaammatit pingasukkaarlugit nuuttussanngoraangamik arlallit ikiorneqartarput. Ilaquttaminni imaluunniit ikinngutiminni atisaminnik errorsisarput.

Ineqanngitsutut inuuneq

Inuit ilaqquttani imaluunniit ikinngutini najugaqartut angerlarsimaffeqanngitsuupput, tassa nammineq inuuneqarnissamut aamma inuttut inuuneqarnissamut periarfissaqarnatik najugaqaramik, aamma/imaluunniit qanoq sivi-sutigisumik najugaqaannarnissaat nalorninarmat. Matumani inissaaleqisutut taagorneqarput.

Ilaqquttani ikinngutinilu qassit najugaqarnersut taamaattumillu inissaaleqisut pillugit kisitsisinik nassaassaqqanngilaq. Inissiaminnit anisitaasut 60 pct-iisa missaat inissiami inissarsisitaqqiffimmi najugaqarnissaq toqqarnej ajorpaat. (Takuuk "Anisitsinerit piviusunngortinneqartut" pillugu immikkoortoq qupperneq 192). 2005-12-miit ukiut tamaasa agguaqatigiissillugu inoqutigiit 95-it anisitaasimapput, taakkulu inissiani inissarsisitseqqiffinnut nuunnissaq toqqarsimanagu. Taakku sumut nuussimaneer pillugit nalunaarsukkanik peqanngilaq. Arlalissuilli qularnanngitsumik ilaqquttanut ikinngutinulluunniit nuussimassapput.

Illugiinnut iluaqutaanera

Inuit ilai ilaqquttani ikinngutiniluunniit najugaqarpata pingaartarpoq illuatungeerit marluullutik najugaqatigiinnikkut illugiillutik iluaqutaanera.

Ilaqutariinnikkut attuumassutit marluk assigiinngitsuupput illugiilluni iluaqutaanera assigiinngitsumik iluseqarluni.

Siulleq tassaavoq ilaqutariit, aningaasaqarnerat saatassallu suliassaallutik, inissiami ilaqutariit tamarmiullutik suliarisinnaallugit, kiap sumik suliaqarnera annerusumik isiginiarnagu. Tamanna nukittuumik ataqatigiinneruvoq. Ataatsip assersuutigalugu inissiani taamaatippaa angajoqqaani aningaasaqar-nikkut ajornartorsiulersut angerlarluni ikiortartorniarlugit.

Ilaqutariinni allani illugiinneq saatassanut aalajangersimasunut killeqartinneqarpoq. Aalajangiisuulluinnarpoq inuup isertertup annertuumik ajornartorsiulersitsinnginnissaa, aamma arlaatigut ikiuuttussaalluni. Taamatut illugiinneq equngavallaalerpat qularnalersarpoq inuk taanna ilaqquttani imaluunniit ikinngummuni sivisunerusumik najugaqarsinnaanersoq. Imaassinnaavoq illumi suliassatigut equngasoqalersoq, meeqqat paarineqarnerini ikiuinermi il.il.

Ilaqutariit akisussaanagerat

Arlallit ilaqutariittut misigisimapput ilaqquttat inuunerannut akisussaaffeqarlutik ikiuullutillu. Ilaqutareeqarpoq inissiami ataatsimi arlalissuullutik najugaqatigi-ittunik. Tassaniipput aanaakkut aataakkut ernguttaminnik illusimasoqartut.

Aammattaarli assersuutissaqarpoq ilaqquttanut allanut akisussaaffik ator-neqanngitsoq. Tamatumunnga pissutaasinnaavoq aalajangersimasutigut

erseqqissarneqarsimangitsunillu isumaqatigiinnginnerit aamma imigassamut assigiinngitsunik isumaqarneq.

Akisussaaffiulli atorneqannginneranut pissutaasut malunnartut marluupput. Siulleq tassaavoq inissiami inissaqannginneq. Aappaa tassaavoq tamatuma ineqarnermut akiliummut tapiasiassat annikinnerulernerannik akeqarnera.

Artukkiumannginneq

Arlallit, angerlarsimaffeqanngitsut, oqarput ilaqtutanut artukkiumanatik. Pisut ilaanni tulluusimaarnermut nammineerusunnermillu kissaateqarnermut takussutaasarpog. Amerlanertigut akissutaasog tassaasarpog nutserfigisinaasaminnut kingunegartitsisinnaaneriniq silatusaartumik isiginninnerup inerneru. Takusinnaasarpaat isertissagunik tamanna artukkiinerussasog. Aamma ilaqtutanut attuumassuteqarnerup nammassinnaasaanik annertunerusog takusinnaallugu. Arlalissuit taamaattumik aamma aperineq ajorput.

Pingaartumik pissutsit marluk – soorlu qulaani taaneqartoq - pissutigalugit inuit artukkiisussatut isumaqartarput. Siulleq tassaavoq ilaqutariit inissiaanni inummut allamut inissaqarpiangitsog. Inissaqarpiangilaq aamma meeraat inissamik pisariaqartitsillutik.

Aappa tassaavoq ineqarnermut akiliummut tapiissutit pillugit maleruagassat. Taakku kingunerisaannik iserterfigineqartup ineqarnermut akiliummut tapiissutini ima annertutigisut annaassavai. Iserterpata tamanna aningaasaqarneranut artukkiilluni.

Angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamut periarfissat

Angerlarsimaffeqanngitsut angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissaminut assigiinngitsorujussuarnik periarfissaqarput.

Apersorneqartut amerlanersaat angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamik kissaateqarput. Ilaannut periarfissaq taanna ima ungasitsigaaq qanoq aniguisinnaanerlutik erseqqissumik eqqarsaateqarnatik. Ataasiakkaat angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq naammagaat, aperineqarunilli namminerisamik ineqarnissaq kissaatigalugu.

Inissiani inissarsitseqqiffinniittut amerlanersaat inissiaatileqatigiiffimmut akiitsoqarput aatsaallu akiitsut akilernerqarpata inissiaatileqatigiiffimmi nutaamik initaarsinnaallutik. Ilaai siusinnerusukkut inissiaminni qaammaterpasuarni ineqarnermut akiliinatik najugaqarsimapput. Taamaattumik annertuumik akiitsoqalersimallutik. Arlalissuit 30-60.000 kr-inik akiitsoqarput ataaserlu 100.000 kr-inik akiitsoqarluni.

Suliffeqartut pisuni amerlanerni akiitsuminnik akilersuipput. Ilaasa akiitsutik isumannaarsimavaat. Suliffeqanngitsut utertillutik akilersuinertik tamakkusallutik unitsikkallarsimavaat. Taamaattumik qanittukkut namminerisamik initaarnissaat ilimanarnani.

Arlalissuit utaqqisut allattorsimaffinniinnerat aamma inissiamik nutaamik tunineqarnissamut aporfusarpog. Illoqarfinnili assigiinngitsuni qanoq siviutigisumik utaqqisoqarsinnaanera assigiinngitsorujussuulluni. Nuummi arlalissuit utaqqisut allattorsimaffinniinnerisa kingunerisaanik piffissaq ingerlassusaq siumut isigineqareersinnaanani. Inissarsitseqqinneqarsimasunit taaneqarpoq ukiut tallimat-qulit immaqalu sivisunerusinnaalluni. Utaqqisut allattorsimaffianni nalinginnaasumiit qassit innersuunneqarsimanerannit kisitsisit aamma takutippaat Nuuk immikkoorluinnartuusog innersuunneqartut ikittuaraannaallutik (takujuk "Nuuk illoqarfiillu allat" qupperneq 201).

Amerlanerit eqqarsaatigalugit qaqugu initaassanersut qularnarpoq, utaqqisut allattorsimaffiat annertunersoq annertunnginnersorluunniit apeqqutaatinna-gu.

Qularnartoqarnera ilimanaateqannginneralu pissutigalugu initaarnissaq ar-lalissuarnut piviusorsiornerunngilaq.

Tamakkiusallutik ilisimassavaat utaqqisut allattorsimaffiannut allassimasari-aqarlutik, kisianni inissiani inissarsisitseqqiffinniittut arlalissuit allatsissi-manngillat. Sooq allatsissimannginnerlutik tamatigut erseqqissumik akisin-naaneq ajorpaat. Namminerisamik initaarsinnaanerup piviusorsiorluunngin-nera soorluuna tamanna arlalinnut isikkoqarnerata kingunerigaa. Ilaasa naatsorsuutigaat akiitsutit akilersimalerunikku aatsaat allatsinniartut. Ilaan-nut utaqqisut allattorsimaffimmiinnermut ukiumut 100 kr-inik akeqarnera aningaasat sipaarusunneruaat.

Arlallit, angerlarsimaffeqanngitsut misigisimavaat, inissiat akilersinnaasat tammartartut (isaterneqartartut), aamma sanaartorneqartut najugaqarfigis-sallugit akisuallaartut. Taamaattumik akilersinnaasaminnik inissianik sanaar-tortoqarnissaanik annertuumik kissaateqartoqarput.

Kissaatit

Angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisitseqqittut inissaqanngitsullu siunissa-mut kissaataat soorunami inissisimaffigisaannik aamma amigaatitut misigisaannik sunnerneqarsimapput.

Maannakkorpiaq inissiamik neqeroorfigineqaralarunik tamanna qanoq isu-maqassanersoq pillugu apeqqummut tamakkiusallutik akissutaat marluup-put.

Siulleq tassaavoq kisimiissinnaaneq nuannissasoq. Tamanna arlalinnik as-sigiinngitsunngorlugu oqaatigineqarpoq arlalissuilli nammineq inuuneqarnis-saq kisimiiffigisinnaasartik kissaatigalugu. Ilaannut kisimiissinnaaneq aamma qanoq iliuseqarsinnaanermut inissaqalernermik takorluuineruvoq.

Akissutip aappaa, kikkut tamangajammik akissutigisaat, tassaavoq inuttut namminerisamik inuuneqalersinnaaneq. Pingaartumik ilaqtutanik pulaar-toqarsinnaanermik kissaateqarneq, aamma meeqqanik aamma/imaluunniit ernguttanik pulaartoqarnissamik kissaateqarneq.

Aamma allanik kissaateqarpoq. Arlalinnik suliffeqarnissamik kissaateqarneq nukinginnarpoq.

Ilaannut akissut inissisimanerminniit peerusunermik atalluinnarpoq. Inis-sarsisitseqqittuniit qaammatit pingasukkaarlugit nuuttannginnissaq annertu-umik kissaatigineqarpoq.

Ilai namminerisamik initaarunik annikinnerusumik imilernissamut neriute-qarput.

Aamma ilai inissianik amerlanerusunik sanaartortoqarnissaa pillugu kissaateqarput.

Maannakkorpiaq inissiamik neqeroorfigineqaralarunik qanoq oqassaneran-nik apeqqummut arlalissuit akissutaat amerlanernut annertuumik nu-annaarneruvoq tamannalu nuannerluinnartuussalluni, peqatigisaanillu pivi-usorsiorluunnginnerarlugu.

Ataaseq namminerisaminik initaarsimasoq oqarpoq "..... *Nammineerfigisin-naasannik peqarnermik misigisaq qangarsuarli misigisimavara. Arlaannik aperisariaqanngilanga...Assut nuannerpoq. Sunaanersoq nalu-ara...Inuuvunga. Namminerisannik kunngeqarfilerpunga.*"

Inuiaqatigiinni killiliussat taakkulu iliuuserisaat

Nunatsinni inissiaqarfiit 23.000-ngajaapput, taakkunannga affai pisortanit pigineqarlutik aamma inissiaatileqatigiiffinit INI-mit aamma Iserit-imit aquneqarlutik. Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 12. maj 2005-meersumi atartorneqartussat agguarneri pillugu pingaarnertigut tunngavinnik aalajangersaavoq; tassani inuiaqatigiinni pingaarnertut suliat pingartinneqarneri eqqarsaatigineqarlutik, tassa isumaginninnermi inissiat, nalinginnaasut aamma kissaateqartut utaqqisut allattorsimaffiat salliutinneqannginner-saallutik. Piffissap 2005-2012-p ingerlanerani immikkoortunut assigi-inngitsunut agguarneq allanngorpiarsimanngilaq, nalinginnaasumik utaqqisunut ukiumut innersuussinerit 1200-t missaaniillutik, sulisunut utaqqisunut 600-t, 200-ngajaat isumaginninnermi inissiatut innersuussaallutik aamma iluarsaassineq pissutigalugu 100-nik innersuussisoqarsimalluni. 2010-miit nalinginnaasumik utaqqisunut innersuussinerit malunnaatilimmik ikileriarput (30 %-ngajammik). Nalinginnaasumik utaqqisut attartugassat atorneqanngitsut amerlanerpaartaat innersuunneqartarput Nuuk minillugu, tassani sulisunut atugassanik innersuussinerit amerlanersaallutik. Inissianik innersuussinerit taamaallaat sisamaat nalinginnaasumik utaqqisunut ingerlatinneqartarput.

Ukiut tamaasa najugaqartut inissiaminnit anisitaasarput, annerusumik ineqarnermut akiliummut akiliisimannginnertik pissutigalugu: Ukiumut 23.000-t siullermeertumik akileeqqusinerit (piumasaqarnerit) nassiunneqartarput, taakkunannga tallimat tamarmik atorunnaarsitsinermik allagarsisarlutik (akileeqqusinerit aappaat). Taakkunannga 100-t missaat iniminnit anisitaasarput, taakkunannga affaasa missaat inissiamut inissarsisitaqqinnisamat neqeroorummut akuersisarlutik. Kisitsit ukiumiit ukiumut allanngorarpoq.

Illoqarfinnut agguaraanni anisitsisarnerit annertussusaat annertuumik allanngorarput; ilimagineqartut illoqarfiit annersaanni Nuuk anisitsinerit amerlanersaapput (piffissami 2005-12-mi anisitsinerit 265-t). Taamaattumik inissiat 1000-kkaarlugit assigiissaarisooqarpoq, taamaalilluni annertussuseq illoqarfinni ataasiakkaani assersuunneqarsinnaalerluni: Tunumi illoqarfiit marluk qaffasinnerpaamiippat kujataanilu illoqarfinnit tullerineqarlutik (taamaattoq Qaqortoq minillugu). Nuuk aamma Ilulissat anisitsisarneri appassisumiippat. Arlallit akiligassanik akilinngisaqarnertik pissutigalugu inissiani inissarsisitaqqiffinni ukiorpassuani najugaqarsimapput.

Akileeqqusilluni allakkanut, politiinut allakkanut, ataqatigiissaaraluni ataatsimiinnernut il.il. nukippassuit atorneqartarput aamma anisitsinertaani, amerlanertigut attartortup akiligassani akilinngisaminik akiliineranik najugaqaannarneranillu kinguneqartartoq. Nukiit sulianut 'oqimaannerusunut' atorneqarsinnaappata anisitaasussanngortut pitsaannerusumik ikiorneqarsinnaagaluarput. Attartortut anisitaasussanngortut annaanniarlugit kommunit tungaanniit annertuumik suliniuteqartarpoq; arlallit ineqarnermut akiliummut tapinik pisinnaatitaaffeqarput taamaalillutillu akiligassani akilinngisat akilersinnaallugit, allat aningaasaqarnertik 'iluarseqqinniarlugu' iliuuseqarnissamat pilersaaruserfigineqartarput. Taamatut suliniuteqartoqanngippat anisitaasartut amerlanerujussuussagaluarput.

Isumaginninnikkut inissianut innersuussinerit kommuniminut saaffiginninnerit tunngavigalugit pisarput, taanna inunnut immikkut pisariaqartitsisunut inissianik tunniussisaraluni. Isumaginninnermi inissianik innersuussineq pillugu maleruagassanut tunngasuni ersernerluttoqarpoq; kommunit amerlanersaat isumaqarput siunertamat tassunga inissiani atorneqanngitsuni sisamaat imaluunniit tallimaat kommunimut neqeroorutigineqassasut. INI a/s-imi aalajangerneqarpoq immikkoortut taakku nalinginnaasumik utaqqisunit aamma kissaateqartut utaqqisut allattorsimaffiannit salliutinneqartut kiisalu kommunit

saaffiginnittoqarneratigut qulaani utaqqisut allattorsimaffii taaneqartut marluk salliutinneqarumaartut. Peqatigisaanilli tamatuma kingunerissallugu qularnaveeqqusiineq aamma qaammammut siullermut ineqarnermut akiliut kommuninit aningaasalersorneqassalluni.

Nalinginnaasumik inissiamut piffissaq utaqqiffiusoq illoqarfinni anginerni pingaartumillu Nuummi sivisoorujussuvoq; tamanna isumaqarpoq amerlasuut illoqarfimmu nuuttut inissiamik nassaarnissamik periarfissaqanngitsut taamaattumillu ilaqtutani, ikinngutini imaluunniit ilisarissimasani najugaqartariaqarlutik. Tamanna najugaqariaatsini qajannarsinnaavoq, annertussusiali taassumalu pingaaruteqarnera pillugu ilisimasat killeqarlutik. Naatsorsueqqissaartarfimmi inunnik nalunaarsuineq tunngavigalugu kisitsinerup takutippaa ilaatigut inuit sumi najugaqarnerminnik ilisimatitsisimangitsut amerlassusaat 1994-miit 2010 tikillugu amerliartorsimasut, tamatumalu kingorna Nuummi ikileriarsimallutik, Sisimiunilu, Ilulissani Qaqortumi qaf-fasiffia allangorsimanani. Ilaatigullu angutit amerlassusii, pingaartumik utoqqasaat utoqqaanerusullu, sumi najugaqarnerminnik ilisimatitsisimangitsut arnanit taamatut inissisimasunit amerlanerujussuusut.

Annertussutsimik misissueqqissaarneq

Qassit angerlarsimaffeqanngitsuuneri pillugit kisitsisinik matussusiisunik pissarsinissaq ajornarpoq. Tassani angerlarsimaffeqanngitsuunermi ilusit assigiinngitsorpassuupput aamma inuit angerlarsimaffeqanngitsut amerlanertigut aalajangersimasumut atasutut qularnaatsumik inissikkuminaallutik.

Aalajangersimasumik najugaqanngitsutut inuit nalunaarsorsimasut amerlassusaat qassit angerlarsimaffeqanngitsuunerinut aamma ineqanngitsuunerinut takussutaasinnaasutut pissarsiarineqarsinnaasuni pitsaanerpaavoq. 2010-miit Nunarput tamakkerlugu aalajangersimasumik najugaqanngitsut 600-t missaat nalunaarsorsimapput. Annertussusaannut tamanna tikkuussisuuvoq kisitsilli matussusiinani aamma angerlarsimaffeqanngitsut assigiinngitsorpassuullutik. Pingaartumik angerlarsimaffeqanngitsut qanoq assigiinngitsigisumik ilaqtutani ikinngutinilu najugaqartut annertuumik assigiinngissinnaallutik (ineqanngitsut). Aamma inunni taakkunani inoqartarpoq piviusumik angerlarsimaffeqanngitsuunngitsunik.

Tassunga ilanngutissaaq, 2012-imi inuit 250-it missaat inissarsisitaqqissimasut. Aammattaaq inissaqanngitsoqarluni najugaqartutut nalunaarsorsimasunik. Taakku taava kisitsimmut qulaaniittumut ilanngunneqassapput.

Kisitsisit taakku arlalissuit amerlanerillu piffissami killeqartumi taamaallaat angerlarsimaffeqanngittarnerinut atatillugu isigineqassapput. Tamanna isumaqarpoq ukiut ingerlanerini ukioq ataaseq aalajangersimasooq pillugu kisitsimmiit amerlanerusut angerlarsimaffeqanngitsuusut.

Anisitaasartut amerlassusaat allanut naleqqiullugu annertuvoq, aamma ukiumut qassit angerlarsimaffeeruttarnerinut tikkuussutaalluni. 2005-2012-imi inoqutigiit 150-it agguaqatigiissillugu ukiumut anisitaasartut. Tassunga ilanngutissapput inoqutigiit aamma anisitaanngikkaluarlutik angerlarsimaffeeruttartut, assersuutigalugu avinnermut atatillugu. Ataatsimut tamanna isumaqarpoq ukiut tamaasa angerlarsimaffeeruttut nutaat amerlasartut.

Inoqutigiit qanoq sukkatigisumik angerlarsimaffeeruttarneri annertuumik assigiinngillat. Kisitsimmiit paasineqarsinnaavoq ilai sukkasuumik anisartut. Ilaali paarlattuanik ukiorpassuarni angerlarsimaffeqanngittarlutik.

Isiginiarneqartut

Immikkoortoq taanna angerlarsimaffeqanngitsuunermut tamatumalu malitsigisaanut suliniuteqarusukkaanni isiginiarneqartussatut naleqqussinnaasunik sammisanik il.il. imaqarpoq. Immikkoortut tamarmik misissuinermi inernerniit aallaaveqarput.

Iliuseqarnissamut kaammattuutaanngillat. Misissuinerup suliassarinnigilaa, aamma aaqqiissutissanik aalajangersimasunik tikkuaanissamut tungavissinani.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq aamma pisuuvoq ima paasiuminaatsuusooq, pisumi aalajangersimasumi aaqqiissutissanik aalajangersimasunik eqqarsarnissaq pingaarluni. Taamaattumik ajornartorsiummut tassunga aaqqiissutissatut naleqquttut sumiiffimmiit sumiiffimmut allaanerusinnaallutik.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq inissarsinermiit annertuneruvoq

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq unnuiffiusinnaasumik aalajangersimasumik sumiiffinniit annertuneruvoq.

Angerlarsimaffik illuinnaanngilaq. Aamma tassaavoq namminerisamik inuuneqarfiusinnaasoq aamma inuttut inuuneqarfiusinnaasoq. Aamma tassaavoq pigiinnarnissaanut qularnaveeqqutaalluartoq.

Namineq inuuneqarsinnaanngikkaanni/inuttut inuuneqarsinnaanngikkaanni aamma inissiaqarnissaq qularnaveeqquteqanngikkaanni taava inissiap angerlarsimaffiunera annaaneqassaaq.

Tamanna inissiani inissarsisitaaffinni erseqqippoq. Taakkunani najugaqartut nammineq/inuttut inuuneqarnissamut periarfissaqanngillat. Aamma inissiami najugaqaannarnissaq amigaataalluni. INI-p inissiaataani inissarsisitseqqifinni qaammatit pingasukkaarlugit nuuttoqartarpoq.

Inissiami namminerisamik inuunissap amigaataanera aamma qularnaveeqqasimannginneq inissiani inissarsisitseqqifinni najugaqartunut assut artorsaataavoq aamma tamanna ikinngutini ilisarimasanilu najugaqartunut arlalitsigut ajornartorsiutaalluni.

Inissiap annaaneqarneranut pissutaasorpasuit

Inissiap annaanageranut pissutaasut amerlanertigut arlalissuupput. Immaqa angerlarsimaffeerunnermut pissutaasoq ataasiuvoq, kisiannili taannaalluni kisimi isigineqartoq.

Amerlanertigut ingerlasimasoqartarpoq, pisut arlallit ataatsimoorlutik pisoqartitsillutik inuup ataatsip imaluunniit inoqutigiit ineerunnerannut kinguneqartumik, aamma pisoq ataaseq kisimi, qularnanngitsumik angerlarsimaffeerunnermut pilersitsisunani.

Pissutaasut, erseqqissumik saqqummertut tassaasimapput suliffissaarunneq, avinneq allallu inooqataanermi pisut malunnaatillit.

Imigassaq aamma pingaaruteqarpoq, pisunili amerlanerni imigassaq tasaanerusimalluni ajornartorsiutinut allanut annertunerulersitsisoq tamatumalu kingunerisaanik inuk naleqquttumik iliuseqarnani.

Pisut arlallit ataatsikkoorpata ataatsimoorlutillu ajornartorsiut ajornarnerulersippasuk imaluunniit inummut sapernarsitsisilluni, taava arlallit ajornartorsiutit ajattarpaat iliuseqarsinnaanertillu annaallugu.

Aamma inuit 'nalinginnaasut'

Angerlarsimaffeqanngitsuunermut amerlanertigut takorluuisoqartarpoq angerlarsimaffeqanngitsut inuusut immikkoortut, amerlanerillu ingerlanerliortu-usut imaluunniit allatut pisuusut.

Immaqami ilai taamaapput, tamannali assiliaq eqqunngilaq. Assiliaq eqqornerusoq tassaavoq inuit assigiinngitsut assigiinngisitaartorpassuit. Taakku ilarpasui tassaapput inuit nalinginnaasumik inuuneqarsimasut sulilu taamatut ingerlallutit imaluunniit taamaakkusukkaluarlutik. Aamma taakku inuit angerlarsimaffeqanngitsut akornanni ilungersunartumik angerlarsimaffeqanngitsutut inuusooqarpoq, aammalu innarligassaanginnertik naleqassusertillu pigalugu.

Ilaqtariit sapigaqannginnerat killeqarpoq

Inoqutigiit, inissiaminnik annaasaqartut, amerlanersaat ilaqtutani illusimaffissarsigaluartut iluaquttat qanoq annertutigisumik ikiuinissaannut paasinartumik killeqarpoq.

Arlalissuit ilaqutaqarsimapput ikiuukkusunngitsunik. Pissutaasoq tassaane-rusarpoq ilaqtut inissiaminni inissaqartitsinnginnerat. Aamma tassaniippoq imatut inuuneqartut inuit amerlanerusut najugaqartinnissaat ajornarluni.

Ataatsimoorfiusut namminerlu inuunerup akornanni oqimaaqatigiissitsinerup nassaariuminaannera

Ilaqtutani imaluunniit ikinngummi najugaqarneq pitsaagaluartoq ataatsimoorfiusut namminerlu inuunerup akornanni oqimaaqatigiissitsinissaq nassaariuminaassinnaavoq. Amerlanertigut taakku imminnut akerleriittarput.

Ineqarnermut akiliummut tapit pillugit maleruagassat angerlarsimaffeerun-nermut peqataapput

Ilaqutareeqarpoq ikinnguteqarlunilu najugaqartitsisinnaasunik, kisiannili ilaqutaq ataaseq imaluunniit ikinngut isertissappat taakkununga akisu-allaarnissaa pissutigalugu itigartitsisunik. Tamanna aamma atuuppoq taanna isertertoq illup iluani ikiuukkaluarpalluunniit.

Tamatununga pissutaavoq ineqarnermut akiliummut tapit ilarujussuinik inissiaqartup annaasaqarnissaa.

Ikinngutini ilisarimasanilu unnuineq akeqarpoq

Unnuisarnermi ileqqunut ilaavoq ikinngummi ilisarimasaminiluunniit unnuis-sanngoruni angerlarsimaffeqanngitsup arlaannik nassarnissaa. Oqaatigineqanngitsumik naatsorsuutigineqarpoq unnuinissamut akiliisoqartaria-qartoq. Angerlarsimaffeqanngitsooq nassarsimangippat tikilluaqqusaan-geriaannaavoq. Naatsorsuutigineqarpoq angerlarsimaffeqanngitsooq ne-risassanik, immiaaqqanik imaluunniit imigassanik imaluunniit ikiaroor-nartunik nassassasoq, amerlanertigut minnerpaamik 200 kr-it nalinginut, kisianni taakku pingasoriaataannik annertutigisinnaallutik.

Unnuakkut init kialarfiit oqilisaapput

Angerlarsimaffeqanngitsorpassuarnut unnuit tamaasa siniffissamik nassaar-niarneq artornarsinnaavoq. Unnuakkut inimik kialarfimmik perifarissaqarnera taamaattumik annertuumik oqilisaavoq.

Angerlarsimaffeqanngitsut illoqarfimmi kiserliorput

Angerlarsimaffeqanngitsut amerlanertigut kisimiittarput ajornangippallu angerlarsimaffeqanngitsuunertik malugitinnaveersaartillugu. Taamaattumik aqqusinermi nalinginnaasumik amerlanertigut akuliutiinnartarput.

Inissaqannginneq imigassamik ajornartorsiuteqarnermik pilersitsisinnaavoq imaluunniit annertunerulersitsilluni

Angerlarsimaffeqanngitsutut pissutsit iserfigisaat tassaapput imigassartorfiusut. Aamma inissiani inissarsisitseqqiffiit ilaanni taamaappoq.

Inuk ataaseq tamakkununga ilaaleruni amerlanertigullu taakku avataan-iinnisaq ajornartarluni, taava amerlanertigut imeqataasarpoq. Tamanna isumaqarpoq arlallit imigassamik annertuumik atuisuusimanngitsut, atuisuulernerat.

Amerlasuut anisitaasarput

Allanut naleqqiullugu amerlasuut inissiaminnit anisitaasarput. Nunatsinni ukiuni 2005-2012-mi Danmarkimut naleqqiullugu inoqutigiit marloriaammik sisamariaammillu amerlanerusut anisitaasarput. Tassa piffissami Danmarkimi anisitaasartut amerlanerpaaffianni.

Amerlasuut ineqarnermut akiliutip akilernissaa kinguarsartarpaat

Amerlasuut ineqarnermut akiliutip akilernissaa kinguarsartarpaat aatsaallu piffissami kingullerpaami akiliisarlutik. Attartortut tamarmik ineqarnermut akiliutip akilersimannginnera pillugu agguaqatigiissillugu marlunnik amerlanerusunut akileeqqusissutinik pissarsisarput. Akileeqqusissutit 80 pct-iisa missaat akilerneqartarput.

Akileeqquneqartut 66 pct-ii attartornertik atorunnaarsinneqarnera pillugu allagarsisarput, anisitaanissaq pillugu allakkat tullii tigungissaat sioqqullugu akiliisarput.

Iniminnit anisitaanissaq pillugu allagarsisut 90 pct-ii akiliisitsiniartartup takkunnissaa sioqqullugu akiliisarput.

Attartornerup atorunnaarsinnissaa pillugu allagarsisut 97 pct-ii akiliisitsiniartartup takkunnissaa sioqqullugu akiliisarput.

Tamanna isumaqarpoq akiitsoqartorpassuit ilai kikkut piviusumik anisitaari-annaanersut pillugit siusissukku paasisaqarnissaq ajornartoq.

Anisitaaneq annertuumik akeqarpoq

Najugaqartut anisitaasut iluarsaassineq pillugu qaavatigut amerlanertigut akiligassinneqartarput, taakkulu akiitsuisa qaavanut ilanngunneqartarlutik. Arlalissuit pequtitik annaasarpaat. Pigisat eriaqisatut naleqartut annaani akeqarput. Ilaannut tamanna isumaqarpoq kinaassutsiminnik annaasaqarnerannik. Pigisat ilai pissarsiareqqinneqassappata tamanna qaavatigut aningaasartuutaavoq.

Anisitaaneq isumaqarpoq inissiamut nutaamut utaqeqqinnissaq

Inoqutigiit anisitaasut nutaamik normulernerqarlutik utaqqisut allattorsimaffiannut ilannguttussaapput taamaalillutillu utaqqisut allattorsimaffianni kingullersanngorlutik. Taamaattumik inissiaatileqatigiiffimmut akiitsut akilernerisa kingorna inissiamut nutaamut sivirusumik utaqqisussaallutik.

Qaammatit pingasukkaarlugit inissiamut inissarsisitaaffimmut nuuttariaqarneq artorsaataavoq

Qaammatit pingasukkaarnerit tamaasa nuuttarneq inissiani inissarsisitaqqiffinni najugaqartunut malunnartumik artorsaataavoq.

Inissiaq eqqissisimaffiusutut najugaqarfinngunngisaannassaaq. Tassunga ilanngutissaaq nuunnertaata aamma pisariunera. Inissiaq najugaqartunit iserterfigineqartoq 'ipertulluinnarsinnaavoq' najugaqartullu inunnet nutaanut, peqatigisassaminnut nuunnerit tamaasa inissinniartariaqartarlutik.

*Inissiani inissarsisitaaqiffinni allat peqatigalugit ulluinnaat artornarsinnaap-
put.*

Inissiami eqqiaanermut kikkut tamaasa ikiuutsinnissaat sapernarsinnaavoq. Pissutsikkut aporaaffiit isumaginiarneri artornarsinnaapput aama naju-
gaqartut akornanni pissaaniuttoqarsinnaalluni, arlaat ajorsartuulluni. Ava-
taaneersunik inoqanngilaq aporaattunik sakkukillisaasinnaasunik.

*Inissiani inissarsisitaaqiffinni najugaqartut immikkoortut marluk pitsaasumik
ingerlasinnaanngitsut.*

Pissutsinut naleqqiullugu inissiani inissarsisitaaqiffinni najugaqartut immik-
koortut marluusinnaapput.

Najugaqartut ilai imigassamik annertuumik atugaqartuusinnaapput aamma
nipituuliortuusinnaallutik, allat eqqarsaatiginagit.

Najugaqartut ilai sapinngisamik nalinginnaasumik inuuniarsinnaapput ilaalu
suliffeqarlutik meeraqarlutillu aamma allat eqqarsaatiginissaat sungi-
ussimallugu.

Immikkoortut taakku marluk inissiami ataatsimiikkunik annertuumik aporaas-
sinnaasarpud. Tamanna najugaqartunut 'nalinginnaasunut' annertuumik ar-
tornartarpoq.

Inissiat inissarsisitaaqiffiit meeqqanut pitsaasumik atugassaqartitsinngillat
Inissiani inissarsisitaaqiffinni periarfissanut inissaqanngilaq aamma ilaqu-
tariit inuunerannut ajortumik atugassaqartitsillutik. Meeqqat inuusuttullu
peqquserluttuunerarneqarlutik.

*Sivisuumik anisitsiniartarneq pissutigalugu najugaqartut anisitaasimasut
namminerisamik initaaqqissinnaanerit sapernarsisarpoq*

Attartortoq ineqarnermut akiliummik akiliinani sivisuumik inissiamiissimaguni
pineqartoq inissiaatileqatigiiffimmut annertuumik akiitsoqalersinnaasarpog,
taamaalillunilu akiitsoqarnera pissutigalugu namminerisamik initaaqqinnis-
samut piffissaq sivisunerusoq ingerlasariaqarluni. Taamaattumik anisitsinis-
saq pillugu allagaqarnermiit anisitsinermut piffissap sivisunnginnissaa pin-
gaarpoq.

Kommuni ungasippoq

Arlallit misigippud kommuni ungasittoq suliaqarfigneqarnissaalu ajor-
nakusoorluni.

Isumaginninnikkut qaqugu initaarsinnaaneq nalunarluni

Najugaqartut ilaannut qaqugu isumaginninnikkut inissiamik pissarsis-
innaaneq nalunartarpoq. Nalornineq artorsaataavoq.

Arlalissuit angerlarsimaffeeruttaqattaartarput

Ilmanarsinnaavoq ukiuni kingullerni angerlarsimaffeqanngitsut 500-800-
iusumassasut. Kisitsisip eqqoqqissaartup pissarsiarinissaa ajornarpoq.

Tamanna aamma immaqa pingaaruteqanngilaq. Immaqa pingaaruteqarne-
rusoq tassaavoq uteqattaartut amerlanerisa ilimanarnera, aamma inuit
qanoq sivisutigisumik angerlarsimaffeeruttarneri assigiinngitsorujussuulluni.

Inuit agguaqatigiissillugu assersuutigalugu ukiuni marlunni angerlarsi-
maffeqarsimanngippata, taava inuit amerlasuut assersuutigalugu ukiuni
qulini angerlarsimaffeqarsimassanngillat.

Inoqutigiit piffissami qanoq sivistigisumi angerlarsimaffeqarsimanginneri assigiinngillat

Inuit assigiinngitsut qanoq sivistigisumik angerlarsimaffeerussimani as-sigiinngitsorujussuusinnaavoq, piffissarlu angerlarsimaffeqannginnerup qanoq ilungersunartuunerani nalilerniarnerani pingaaruteqartuulluni. Piff-issaq sivistuneruppat angerlarsimaffeqanngitsunut annertunerusumik ajoqusiiisussaas-saaq.

Taamaattumik inuit piffissami sivistunerusumi angerlarsimaffeqarsimangitsut immikkut isiginiarneqarnissaat tulluarsinnaavoq.

Inissiani inissarsisitaqqiffinni najugaqartut, ima annertutigisumik akiitsoqarput, ukiut qanittut iluini taakku akilersinnaanagit. Najugaqartoq suliffeqanngippat akiitsut 'nalinginnaasut' taamaaqataanik kinguneqartitsis-innaapput.

Nuummi inimik pissarsinissaq sapernarpoq

Nuuk malunnaatilimmik illoqarfittut immikkoorpoq, nalinginnaasumik utaaqisut allattorsimaffianniit aamma kissaateqarlutik allatsissimasannit ikin-nerpaanik innersuunneqartarlutik. Tamatuma ersersippaa INI-mit imaluunniit Iserit-imiit inimik attartortakkamik pissarsissagaanni Nuummi inimik pissarsi-nissaq immikkoorluinnarpoq ajornakusoorpoq.

Suleriaaseq il.il. pillugu

Suliassaq

Ilisimatusaatigalugu suliame suliat pingaernerit pingasuupput nalunaarusiamut matumunnga tunngaviusut. Tassaasimavoq:

- Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusia qanorlu iluseqarnera, kiisalu angerlarsimaffeerussutaasinnaasut kiisalu angerlarsimaffeerunnissamat pissutaasartut aalajangersimasut qulaajassalugit,
- kommunit allallu ingerlataqartut angerlarsimaffeerunnermut naleqqiullugu qanoq iliuuseqartarneri qulaajaaffigalugu,
- angerlarsimaffeeruttarnerup imaluunniit tamatuma malitsigisaanik ajornartorsiutaasartut annikillissinnaanut suliniut immaqalu suliniutit nuutaat nalilersornissaannut tunngavissiineq.

Immikkoortup kingulliup kinguneraa angerlarsimaffeqannginnermut naleqqiullugu suliniutinut attuumassuteqarsinnaasunik ilisimasanik ujartu-isoqassaaq, angerlarsimaffeeruttarnerulli annertussusiata qanoq annikillissinnaanut aamma angerlarsimaffeeruttarnerup malitsigisaasa sakkukillissinnaanut siunnersuusiornissaaq suliakkiutaanani.

Angerlarsimaffeeruttarnerup paasineqarnissaa pillugu aallaaviusoq

Suliniunni angerlarsimaffeeruttarnerup pissutsit pingasut tunngavigalugit nassuarneqarnera aallaavigineqarput:

- illutigut pissusaa
- inatsilerinikkut pissusaa
- inooqatigiinnikkut pissusaa

Pissutsit taakku pingasut arlaat ataaseq amerlanerilluunniit amigaataappata angerlarsimaffeeruttoqarsimassaaq.

Illutigut pissusaani amigaatit assersuutigalugu tassaapput inuk ataaseq sumiiffissaqanngikkuni aalajangersimasumik ineqarnani imaluunniit inuup anorimut silamullu illersorfigisinnaasaanik sumiiffeqanngikkuni.

Inatsilerinikkut pissutsini amigaatit assersuutigalugu tassaavoq inuk ataaseq najugaqaruni, inissiap piginnarnissaanut isumaqatigiissuteqarnikkut qularnaarsimanani. Taamaattoqassaaq assersuutigalugu inuit allat inuk najugaqaannassanersoq aalajangiissappata.

Inooqatigiinnikkut pissutsini amigaatit assersuutigalugu tassaavoq inuk ataaseq najugaqarpat, tassani inuk namminerisamik inuuneqarnani aamma inuttut inuuneqarnani.

Tamanna immikkoortumi "Angerlarsimaffeqanngitsuunerup pissusaa – taaguut angerlarsimaffeqanngitsuuneq" qupperneq 30-mi erseqqinnerusumik allaaserineqarpoq.

Nalunaarsukkatigut paasissutissatigullu tunngavigineqartut paasinarsarneri

Aallaqqaataaniilli nalunaarsukkat suut pissarsiarineqarsinnaanersut nalunarsimavoq. Pingaartumik angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusiani

erseqqissaasussamik kommunit paasissutissanik sunik peqarnerisut nalunarsimavoq. Aammattaaq, suliniummut piffissaliussap iluani inunniit angerlarsimaffeqanngitsuniit paasissutissat suut pissarsiarineqarsinnaanersut nalunarsimavoq.

Taamaattumik tamatuma paasinissaanut suliassarpaaloqarsimavoq aamma suliniummi suliassat naleqqussarneqarneri annertunerpaamik paasissutissanit pissarsiarineqarsinnaasunit isumagineqarlutik.

Suliniummi suleriaaseq taamaattumik suliap ingerlanerani Namminersorlutik Oqartussanik isumaqatigiissuteqarnikkut suliap ingerlanerani iluarsineqarlutik.

Paasineqarpoq kommunit nammattunik paasissutissanik peqanngitsut taaku inuit angerlarsimaffeqanngitsut pillugit ilisimasaat angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusia pillugu naatsorsuinermit tatiginartumik tunngavusinnaanatik. Peqatigisaanik paasineqarpoq inuit suliamikku paasisimasallit akornanni inuit angerlarsimaffeqanngitsut inuunerat pillugu erseqqissumik ilisimasaqanngitsut taamaalillunilu aamma angerlarsimaffeqanngitsuunerup assigiinngitsunik iluseqarnera aamma pillugu.

Pissutsit taakku marluk pissutigalugit Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsuu-nerup qanoq ittuuneranik qulaajaanissaq annerusumik pingaartinneqalerpoq.

Sammineqartup killilerneqarnera

Angerlarsimaffeqanngitsunik kommunit isumaginninnerat qulaajaaffiginiarlugu aamma tamanna pillugu ilisimasaat katersorniarlugit kommunini sisamani illoqarfiit pingaarnertik tikeraarneqartariaqarsimapput.

Inunniit angerlarsimaffeqanngitsuniit paasissutissanik katersinermi sammisap erseqqinnerusumik killilernissaa pisariaqarsimavoq, taamaalilluni piffissaq tassunga atorneqartoq pitsaanerpaamik atorneqarluni. Inunnik angerlarsimaffeqanngitsunik atassuteqarnissamut piffissamik pisariaqartitsisoqar- mat sumiiffinni tamani tamatumunnga killilersuinissaa pisariaqarsimavoq.

Nunatsinni sumiiffinni assigiinngitsuni angerlarsimaffeqanngitsuunerup qanoq ittuunerani assigiinngissuseq pillugu oqaatiginnissinnaasumik si-umoortumik paasissutissanik peqarpallaarsimangilaq. Paasissutissanik pissarsivugut Nuummi pissutsit arlalitsigut immikkuullarissuusut, illoqarfinni nunaqarfinnilu pissutsit allaanerusut, aamma Kitaani Tunumilu pissutsit qul- larnanngitsumik assigiinngitsuusut.

Toqqaanermi aamma piffissarititaasup iluani angalanissatta aqqissuun-nera pitsanngorsarsimavarput. Tamatuma kingunerisaanik Tunu misissuinit- sinnut ilaatinneqanngilaq.

Paasissutissiisussanik atassuteqarnissamut ujartuilluni sulinissamut piffissaq qulakkeerniarlugu sumiiffiit marluk toqarneqarput, taakkunani inunnit angerlarsimaffeqanngitsuniit paasissutissanik katersineq aallunneqassalluni. Tassa Nuuk aamma Qeqertarsuup Tunua Ilulissat aallaavigalugit. Aamma Qaqortoq Sisimiullu tikittussaagatsigit inunnik angerlarsimaffeqanngitsunit apersuinerit aamma taakkunani ingerlanneqarsinnaassapput, tamanna ajornanngippat.

Inunnik angerlarsimaffeqanngitsunik apersuineq illoqarfinni sisamani nuna- qarfimmilu ataatsimi ingerlanneqarput.

Suleriaaseq

Nalunaarsukkat paasissutissallu piffissani marlunni sumiiffinni katers-orneqarput. Nalunaarsukkat tamatuma kingorna inissiaatileqatigiiffinnit mar- lunnit pissarsiarineqarput.

Piffissaq siulleq (sapaatit akunneri marluk) Kommuneqarfik Sermersuumi (Nuummi) aamma Qaasuitsup Kommuniani (Ilulissani aamma Aasianni) ingerlanneqarpoq. Siunertaq tassaasimavoq angerlarsimaffeqanngitsuerner-
mut naleqqiullugu kommunit qanoq sulisarnerat tunngaviatigut paasisaqarfi-
gineqarnissaa. Inunnik angerlarsimaffeqanngitsunik atassuteqarnissamat
ikiuussinnaasunik inunnt atassuteqarnissaq pilersinneqarpoq.

Apersuinerit

Piffissap aappaa (sapaatit akunneri tallimat) illoqarfinni tallimani nunaqar-
fimmilu ataatsimi paasisutissanik katersuinermit atornerarpoq tassungalu
ilangullugu kommunini illoqarfiit pingaernerit sisamat.

Katillugit apersuinerit 61-it ingerlanneqarput. Inunnik/inoqutigiinnik anger-
larsimaffeqanngitsunik imaluunniit angerlarsimaffeqarsimannngitsunik (anger-
larsimaffeqanngitsut qulit, inissarsisitaqqittut 13-it aamma ineqanngitsut
qulit) apersuinerit 33-t ingerlanneqarput. Apersorneqartunit marluk anger-
larsimaffeqanngitsuusimapput, kisiannili initaarsimallutik.

Apersuinerit 26-t inunnit taamatut suliaqarnermik ilisimasalinnit inger-
lanneqarput, tassa inuit suliffitsik aqutugalugu angerlarsimaffeqanngitsu-
nermik attuisimasut aamma apersuinerit marluk inunnit angerlarsimaf-
feqanngitsut pillugit nammineq kajumissutsimikkut suliaqarsimasunit aamma
suli suliaqartunit. Suliamikkut ilisimasaqartut tassaapput kommunini inger-
latsivinni pisortat, fagchefit aamma isumaginninnermi sulisut, inini kialaarfinni
aqutsisut aamma inissiaatileqatigiiffinni sulisut.

Angerlarsimaffeqanngitsut atassuteqarfigisagut amerlanersaat anger-
larsimaffeqanngitsut najortagaannut nammineq ornigunnikkut ilaatigullu inuit
taakkununga atassuteqarsimasutigut pissarsiaragut. Inissarsisitaqqittut
inissiani inissarsisitseqqiffinni orninnerisigut atassuteqarfigaagut. Ineqan-
ngitsut kommunini isumaginninnermut ingerlatsiviit taakkununga atas-
suteqarnerisigut atassuteqarfigaagut.

Inuit ilai angerlarsimaffeqanngitsuusimasut assigiinngitsutigut taamaat-
tuusimapput.

Misissueqqissaarnerq ingerlatarput pitsaasuutinniarlugu inuit apersorneqar-
tussat toqqartorneri pingaarpoq. Pingaarpoq inuit peqataasut angerlarsimaf-
feqanngitsuusimasut – ajornangippat assigiinngitsutigut – assigiinngitsunut
takussutaanissaat.

Immikkoortunit pingasunit tamanit (angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisi-
taqqittut aamma ineqanngitsut) inuit ilaatinnaasut siunniussimavarput. Im-
mikkoortut taakku iluanni aamma pissutsinit assigiinngitsuniissimasut inuit
pissarsiarinissaat pitsaassalluni.

Toqqartuinissamat piumasaqaatit taakku piffissaliussap iluani isumaginissaat
ajornakusoorsimavoq. Inuit inunnik ujarlernertinni ikiuisut inunnt tulluartunik
nassaarnissaat imaluunniit innersuussinissaat assut isumalluutigisimavagut.
Inuit, uagut nammineq ornitagut eqqarsaatigalugit, sumiiffinni ataasiakkaani
tamani piffissap sivikitsuinnaap iluani aamma isumalluutigisimallutigu inuit
ataasuteqarfigisagut allanut kaammattuuteqarsinnaanerit ajornangippallu
illoqarfimmiinnitta nalaani isumaqatigiissuteqarfigalugit. Piffissaliussaq pis-
sutigalugu inunnik amigaatigineqartunik apersuinerit taperneqarnissaat ajor-
nakusoorsimavoq.

Imaassinnaavoq allanut naleqqiullugu inuit 'sanngiitsut' aamma inuit imigas-
samik annertuumik atuisut ikittuinnaasut aamma amerlanertigut peqataa-
rusullutik akuersisimasut tasaanerusut 'nukittunerusuusut'. Tamannali aala-
jangiisuunngilaq, tassa 'immikkoortut' marluullutik apersuinerit akornaniim-
mata.

Naliliinerput tassaavoq inuit apersorneqartut, angerlarsimaffeqanngitsuusut imaluunniit angerlarsimaffeqanngitsuusimasut pissutsinut assigiinngitsunut matusilluartut. Tamanna pingaartumik angerlarsimaffeqanngitsunut inissarsisitaqqittunullu atuuppoq.

Naliliinerput tassaavoq apersuinitinni sammineqartuniit ineqanngitsuunerit assigiinngitsut arlalissuusut, inuilli apersorneqartut ineqanngitsuunermi pissutsit nalinginnaasut ilaanik allaaserinninnissamut tunngavissiisut.

Inuit suliatik aqcutigalugit ilisimasaqartut NGO-lu akornanni inunnik toqqartuineq ajornannginnerusimavoq. Kommunit akornanni inoqarpoq, nalinginnaasumik allaffissornermik misilittagaqartunik aamma inoqarluni, inunnik angerlarsimaffeqanngitsunik toqqaannartumik atassuteqartunik. Inissiaatileqatigiiffinni annerusumik inuit inissiani inissarsisitseqqiffinnik aqutsisuusut apersorneqarput.

Apersuinerit tamarmik apersuineri killiliussat aallaavigalugit ingerlanneqarput, paasissutissanik pissarsiffigerusutatsinnik sammisaqartut. Apersuinerit nertaa nalinginnaasumik oqaloqatigiinnertut iluseqarpoq, tassani pingaarluni inuup apersorneqartoq pineqartumut pingaaruteqartup oqaluttuarineqarnissaa. Apersuineri killiliussat taamaattumik najoqqutassatut atornerqarput, apersuinerup ingerlanerani sammisat pingaernerit kalluarneqarsimanerinek misissuineri atornerqarlutik.

Apersuinerit amerlanersaat nalunaaquttap akunnerini 1½-miit marlunnik sivissuseqarput. Tamatuma kingorna allanneqarput quppernertut 1000-it missaannut.

Nalunaarsukkat

Anisitsinertut aamma inissianut innersuussinertut nalunaarsukkat annertuut inissiaatileqatigiiffinnit marluusunit INI-mit aamma Iserit-imit tunniunneqarput. Nalunaarsukkat suliarineqarsimanngitsut tunniunneqarput ilaannikkullu nalunaarsukkatut aamma suliarineqareersimasut.

Inissarsisitaqqittut najugaqartut akiligassat akilingisaat pillugit nalunaarsukkat INI-mi nalunaarsukkatut suliarineqarsimanngitsut tunniunneqarput. Inissiaatileqatigiiffiit aamma inissiani inissarsisitseqqiffinni inoqutigiit amerlassusaat pillugit nalunaarsukkanik tunniussipput.

Kommune Kujallermi inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarnermi piffissap misissornissaanut nalunaarsukkat kommunimit tunniunneqarput.

Inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsut pillugit nalunaarsukkat Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissaasivianit pissarsiarineqarput, aamma taanna inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsut sumut nuuttarnerinik misissuisimalluni.

Apersuinerit misissoqqissaarneri

Inunnik angerlarsimaffeqanngitsunik apersuinerit imai misissuineri sammisat pingaernerit tallimat pillugit paasissutissaqarnerinik misissorneqarput: Inissiaqarnermi inissiaqannginnermut, Siusinnerusukkat inuuneq, Ineqarnani inuuneq, Namminerisamik initaarnissamut periarfissat aamma Siunissaq pillugu kissaatit.

Periuseq atornerqartoq 'Grounded Theory'-mik aallaaveqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik paasissutissat apersuineriittut nalunaarusiami suliarineqartut sammisat ilusilersorpaat. Allatut oqaatigalugu paasissutissani atortut paasissutissartai misissoqqissaarneqarput sammisanullu katersorlugit. Tamatuma kingunerinngilaa pissutsit pillugit siumoortumik paasimasaqareernissarput, tamannali misissueqqissaarnermi aqutsisuusimangi-laq.

Kinaassutsip isertuunneqarnera

Inuit apersorneqartut tamarmik neriorsorneqarput kinaassusaat isertorneqassasoq. Tamanna inunnut angerlarsimaffeqanngitsunut isumaqarpoq taakku piviusuunngitsumik atilerneqarnerannik paasissutissallu ilai, misissueqqissaarnermut pingaaruteqanngitsut, kisiannili inunnut aalajangersimasunut tikkuussisinnaasut, allanngortinneqarlutik.

Suliaminnut atatillugu apersorneqartut aamma misissueqqissaarnermi atii taaneqassanngillat, issuaaneq aalajangersimasut atia ilanngullugu ilanngunneqarnissaanut akuersisimanngippata.

Kinaassutsip isertuunnera pitsaaningortinniarlugu sumiiffiit arlallit suminneri taaneqanngillat.

Angerlarsimaffeqanngitsuunerup qanoq ittuunera – taaguut angerlarsimaffeqanngitsuuneq

Angerlarsimaffeqanngitsoq imaasiillaannarlugu taaguutip paasinerani tassaavoq inuk silami sinittoq aamma unnuakkut aalajangersimasumik ineqanngitsoq. Nunani, unnuakkut silami siniffiusinnaasuni, taamatut paasininneq angerlarsimaffeqanngitsut amerlanersaannut matussutaavoq.

Oqaaseq angerlarsimaffeqanngitsuuneq itinerusumik paasiniaraanni assigiinngitsunik isiginneriaaseqarneq pissutigalugu taamatut paasineqarnera annikippallaalerluni. Taaguummiiippoq – isumarpassuini – ineqarnermut pissutsini tamakkiisumik atorneqarsinnaasumik angerlarsimaffeqarnani. Allatut oqaatigalugu ineqarnermi pissutsit, angerlarsimaffittut nalinginnaasumik isigisatsinni pissutsinik amigaateqarneranik sunnerneqarsimavoq.

Tassunga ilanngutissaaq ineqarnermi pissutsinit amigaateqartuniit anigui-nissamut periarfissat aamma angerlarsimaffeqanngitsuunerup qanoq ittuuneranut pingaaruteqarluni pisullu ilaani angerlarsimaffeqanngitsuuner-mut aamma.

Tamatuma kingunerisaanik angerlarsimaffeqanngitsuunerup pissusaa uku-ningga aalajangerneqarpoq

- Inissiami pissutsini amigaateqarneq
- Angerlarsimaffeqanngitsuunermit anigui-nissamut periarfissat

Europamiut nassuiaataat – ineqarnermi pissutsinik amigaateqarneq

Peqatigiiffiit il.il. pillugit europamiut kattuffiat (FENTSA), angerlarsimaf-feqanngitsut pillugu suliaqartoq, angerlarsimaffeqanngitsut immikkoortiterne-rinik suliaqarsimavoq. Taanna taaneqarpoq ETHOS atorlugu immikkoortiter-ineq. ETHOS tassaavoq European Typology of Homelessness and Housing Exclusion.

ETHOS'ip immikkoortiterinerani ineqarnermut pissutsit assigiinngitsorpas-suarni angerlarsimaffeqanngitsuusinnaaneq aallaavigineqarpoq.

ETHOS-ip immikkoortiterinerani najugaqarfiit pingasut angerlarsimaffimmut ilaapput. Najugaqarfinni taakkunani ataatsimi amerlanerluunniit amigaatit aalajangersimasut kingunerisaannik angerlarsimaffeqanngitsutut taaneqarsinnaapput.

Najugaqarfiit pingasut tassaapput:

- *Illumi* najugaqarneq: Tassa inissiaq naleqquttoq inuup ataatsip aamma taassuma ilaquataasa nammeneq (kisimiillutik) oqartussaaffigisaat
- *Inooqataanermi* najugaq: Tassa inissiaq inuup aamma taassuma ilaquataasa namminerisamik inuuneqarfigisinnaasaat aamma inooqataan-ikkut attuumassuteqarfigisinnaasaat
- *Inatsisikkut* najugaq: Tassa inissiaq atornissaanut inatsisitigut pisinnaati-taaffeqarfiusoq.

Erseqqippoq ineqannginneq tassaasoq illu 'inissiaq' naammanngitsoq. Inis-siat inissakippallaartut imaluunniit pitsaanngitsut aamma illumi inissiami ami-

gaatit isigineqarsinnaasut. Qanoq ilinerani inissakippallaarneq imaluunniit inissiaq pitsaanngitsoq amigaatinngornersoq tamatuma kingunerisaanik oqartoqarsinnaanngorluni najugaqartut angerlarsimaffeqanngitsuusut, naggataatigut annertuutigut inuiaqatigiinnit aalajangerneqartussaavoq aamma nalinginnaasumik inissiat qanoq pitsaatigineri apeqqutaassallutik.

Pingaaruteqarpoq **inissiami pissutsit** aallaavigineqarnissaat aamma angerlarsimaffeqanngitsoq taassumalu allatigut atugai pinnagit. Aamma pingaarpoq angerlarsimaffeqanngitsuunerup pissusaa inissiat pitsassusissaanut naleqqiullugu **amigaatit** nassuiarneqarnissaa.

Nassuiaammi ilaqutariit

Ethos'ip nassuiaataani 'immikkoortoq' tassaavoq inuk. Taassuma taamatumik ilaqutariit naammangitsumik sammisavai. Immikkoortoq taanna inissiami pissutsini ajunngikkaangat immikkoortoq taava angerlarsimaffeqanngitsuussanngilaq.

Angerlarsimaffimmi immikkoortoq amerlanertigut tassaasarpoq inuk ataaseq imaluunniit ilaqutariit. Nalinginnaasumik ilaqutariinni inuit marluullutik inissiami isumannaatsumik pissuseqartartut isigineqartarput naak immaqa ataaseq kisimi inatsisit malillugit inissiamut pisussaaffeqaraluartoq.

Aamma imaassinnaavoq ilaqutariinni immikkoortoq aappariit taakkulu meerannit amerlanerusut.

Ilaqutariit saniatigut ilaasunut – ilaqutariit saniatigut – inissiami qularnaatsuunermit saniatigut ilaasut inissiami ilaqutariinnut allanut qanoq attuumassuteqarnera apeqqutaasarpoq.

Attuumassuteqarneq taanna imatut iluseqarsinnaavoq saniatigut ilaqutariinnut ilaasoq ilaqutariit inuunerannut annertuumik akuulluni taakkunungalu tapertaalluni – aamma ima annertutigisumik pineqartoq nuuppat tamanna annaasaqarnertut misigineqarluni. Attuumassuteqarneq aamma ilaqutariinni atukkanik tunngaveqarsinnaavoq, tamatuma kingunerisaanik ilaqtanut ilaasut isumagineqarlutik.

Tamanna isumaqarpoq inuit, ilaqutariinni najugaqartut nassuiaat naapertorlugu inissiami pissutsini isumannartuni inunngitsut, soorlu ETHOS immikkoortumi 8-mi tamanna allassimasoq.

Tamanna pinngitsoorani ilaqutariinnut attuumassutit aalajangersimasut aallaavigalugit aalajangerneqartariaqarpoq, tassungalu ilanngullugu aamma ilaqutariit saniatigut ilaasoq artukkiisutut misigineqarnersoq, aamma ilaqutariit ataatsimoorlutik pissutsit sapinnginneraat.

Angerlarsimaffeerunnermiit aniguisinnaaneq pillugu

Angerlarsimaffeerunnermiit aniguinissamut periarfissat angerlarsimaffeqanngitsuunerup qanoq ittuuneranut aalajangiisuuvoq.

Angerlarsimaffeqanngitsoq kisimiilluni ineqanngippat, inissiatigut amigaateqarneq pissutigalugu aammalu suliffeqarluni, taava naleqqutissaaq oqassalluni taamatut angerlarsimaffeqanngitsuuneq inummit aanngajaarniutinik atonerluisuulluni angerlarsimaffeqanngitsumiit aamma ineqarnermut akiliutip aalajangersimasumik akilertarnissaanik ajornartorsiuteqartussamit allaanerusoq, aamma pineqartoq inissiamik pissarsigaluarpalluunniit.

Ineqarnermi pissutsini amigaatit pillugit immikkoortiternerit qulaani taaneqartut ETHOS-imit immikkoortiterinernik allanik tapeqartinneqarput, tassani allaaserineqarlutik inuk ataaseq qanoq sivistigisumik angerlarsimaffeqarnersoq aamma tamatuminna qanoq ajornanngitsigisumik imaluunniit ajornartigisumik aniguisinnaanersoq. Ethosip tassani pingasunik immik-

koortiterivoq:

- Sivikitsuinnarmik angerlarsimaffeqannginneq, sukkasuumik angerlarsimaffeqannginnermiit aniguiñeq aamma angerlarsimaffeeruteqqinnani
- Angerlarsimaffeqanngitsut, piffissat ilaanni angerlarsimaffeqanngitsut, kisianni ataavartumiinngitsoq
- Ataavartumik angerlarsimaffeqanngitsut, sivisuumik angerlarsimaffeqanngitsunik kiffartuussisunik atuisuusoq aamma/imaluunniit silami sinnittartoq.

Immikkoortiterinerit taakku allatut nassuiarneqarsinnaapput ilaasalu immikkoortiterinerit allat naleqqutilersillugit. Taakkunani pingaartoq siullermik tassaavoq angerlarsimaffeqanngitsut amerlanerpaartaat ataavartumik angerlarsimaffeqanngitsuuneq ajorneri. Ilaali ataavartumik angerlarsimaffeqanngitsuupput.

Angerlarsimaffeqanngitsut angerlarsimaffeqanngitsuunermiit aniguisinnaanerinit periarfissaanut sunniuteqartut pissutsit arlalissuit immikkoortunut pingaarnernut marlunnut avinneqarsinnaapput: Inuttut atukkat aamma inui-aqatigiinni atukkat, angerlarsimaffeqanngitsumut killiliisut.

Inuttut atukkat

Inuttut atukkat arlalissuit angerlarsimaffeerunnermiit aniguisinnaaneq ajornarsisittarpaat. Tamanna assersuutigalugu tassaasinnaavoq aannqajaarniutini atornerluineq imaluunniit imigassamik ajornartorsiteqarneq. Angerlarsimaffeqanngitsoq imatut inuusaaseqarsinnaavoq inissiami 'nalinginnaasumik' inuunissaq sapernarluni. Appassissumik imminut naleqartinneq qanoq iliuseqarsinnaassuseq annikinnerulersissinnaavaa.

Namineq ineqarnerup kingunerisaanik inissiamut aningaasartuuteqarfi-ummat suliffissaaleqisumut angerlarsimaffeerunnermiit aniguinissamut tamanna aporfiusinnaavoq.

Tamakku aamma allatigut inuttut atukkat amerlanertigut assigiinngitsumik katitigaasarput.

Angerlarsimaffeqanngitsut pillugit eqqarsaasersornermi taaguut taaneqartoq aallartitsineri pisuusoq atorneqartarpoq. Tassa atukkat imaluunniit pissutsit, angerlarsimaffeerunnermiit aniguinissamut angerlarsimaffeqanngitsumut kajumissaataasut.

Aallartitsineri pisuusoq ilaatigut tassaavoq 'naqqa' angusimallugu nas-suerneq/misigisaqarneq, tamannalu angerlarsimaffeerunnermiit aniguinis-samut kajumissuseqalersitsilluni.

Tupatsitaaneq aamma ajoqusernermik kingunerlutsitsinerit aamma aallartitsinerimut pisuusinnaapput, angerlarsimaffeqanngitsumut kajumissaallutik. Inuit ilaasa angerlarsimaffeqanngitsumik ernumassuteqarnera angerlarsimaffeqanngitsullu nassuerutigalugu tamanna aallartitsinerimut pisuusoq.

Periarfissaqarneq – angerlarsimaffeqanngitsumut killiliussat

Angerlarsimaffeqannginnermiit aniguiarlugu angerlarsimaffeqanngitsup amerlanertigut allaniit, amerlanertigut pisortaniit, ikiorserneqarnissamik ator-fissaqartitsisarpoq.

Tamakku assigiinngitsuusinnaapput:

- Periarfissat pillugit paasisutissanik pissarsisinnaaneq
- Siunnersorteqarsinnaaneq
- Ajutoornermi inissianut periarfissaqarneq
- Inissiamik nutaamik nassaarniarnermi ikiorneqarsinnaaneq
- Atornerluisutut katsorsarneqarsinnaaneq

- Aalajangersimasumik initaarsinnaaneq
- Malitsigisaanik ikiorserneqarsinnaaneq

Angerlarsimaffeqanngitsup inissisimaneranut taamaattumik aaqiinerit taaku pissarsiarineqarsinnaaneri aamma taakku atornissaannut angerlarsimaffeqanngitsup pisinnaasai apeqqutaassapput.

Angerlarsimaffeqanngitsut inuusaasiat

Angerlarsimaffeqanngitsut inuttut inuuneri arlalitsigut pingaaruteqarsinnaapput. Tamatuma angerlarsimaffeqanngitsuunermi akornutaasut annikilisarsinnaavai taamaalillunilu aamma angerlarsimaffeqanngitsuunermiit aniguinissamut kajumissutsip annikillisinnaaanut tapertaasinnaalluni.

Angerlarsimaffeqanngitsut nammineq inuusaasiat

Angerlarsimaffeqanngitsuugaanni amerlanertigut angerlarsimaffeqanngitsut allat aamma atugaat periarfissat atorlugit inuusqartarpoq. Tamatuma kingunerisinnaavaa angerlarsimaffeqanngitsut akornanni angerlarsimaffeqanngitsut atugaannik ineriartortitsineq.

Atukkat taamatut ittut ileqqoqarfiusinnaapput aamma pissuseqarfiullutik, angerlarsimaffeqanngitsup angerlarsimaffeqarneranik misigisaqartitsisinaasut. Tamanna angerlarsimaffeqanngitsut atugaannut ilaasinaavoq imminnut isumagalutik. Tassaasinaavoq nukittuumik ikinngutigineq. malunnartumik naalagaqarneq aamma immikkoortunut qanoq peqataalersinnaaneq pillugu oqaatigineqanngitsunik ileqqoqarneq/maleruagassaqarneq atukkanut aamma ilaasinaapput. Tamatuma kingunerisinaavaa angerlarsimaffeqanngitsut akornanni inuit ilaasa isersinnaannginneri.

Angerlarsimaffeqanngitsut atugaat unnuinissamut ammaassisinaapput, inuk inissiaqartoq allat unnuisinaanerannut inissiami ammatinnissaa naliginnaasuuppat.

Angerlarsimaffeqanngitsut atugaat, angerlarsimaffeqanngitsut ilaqttani ikinngutiniluunniit najugaqarpat

Angerlarsimaffeqanngitsuoq ilaqtutani ikinngutiniluunniit najugaqarpat, tamanna ilaqtutanut ikinngutinullu immikkut attuumassuteqarnermik kinguneqarpoq, angerlarsimaffeqanngitsuoq aallaaviatigut ilaqtutani imaluunniit ikinngutini pinngitsoorsinnaanagit. Tamatuma aamma kinguneraa ulluinaat ulluinnarni suliassaqarfiusut aamma ilaqtutanik/ikinngutinik sammisaqarneq – ilaqtutani inersimasut meeqqallu.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq – angerlarsimaffeqanngitsuuneq sunik pilersitsisarpa

Pilersitsisuuusoq

Inuk angerlarsimaffeqanngitsunngoruni amerlanertigut pissutsit aalajangersimalluinnartut inuup ineqarneraniit ineqarunnaaneranut pequtaasarput. Amerlanertigut angerlarsimaffeqanngitsuulernerimut pilersitsisuuusoqartarpoq. Tamanna assersuutigalugu tassaasinaavoq suliffissaaleqineq taamaalillunilu ineqarnermut akiliutip akilernissaanut pisinnaajunnaarneq. Tassaasinaavoq aappariikkunnaarneq taamaalillunilu angerlarsimaffiup atorunnaarnera.

Inuk avatangiisillu inummut ilusilersuinerat

Inuup sooq angerlarsimaffeerunnera nassuiassallugu tamanna naam-mannngilaq. Inuk amerlanertigut ukiut arlallit ingerlanerini pisunik aqqusaa-gaqarsimavoq, inuup immikkut sunnertalerlugu ilusilersorlugu. Oqartoqarsin-naavoq inuk qanoq pisoqarpat angerlarsimaffeerussinnaasoq.

Inuup taamatut ilusilersornera inuup aamma inuup avataani pissutsit akorn-anni ataqatigiinnerupput – amerlanertigullu inuup inunntut allanut qanittumik attuumassutaasarlutik.

Inuusuttunut amerlanertigut tamanna meeraaneraniit pisimasut inuup anger-larsimaffeerunissaannut pissutaasinnaapput. Pissutsit taakku tassaasin-naapput:

- Akulikitsumik inissianut nikittarneq atuarfinnilu nikittarneq
- Kinguaassiuutitigut atonerluineq
- Inuttut attaveqarpianninngineq
- Angerlarsimaffinnit qimaaneq
- 16-nik ukioqalernissaq sioqqullugu angerlarsimaffinnit qimaasimaneq
- Ilaqutariinnit aporaannerit
- Ilaqutariit avissaartuunneq
- Ataataasaq/imaluunniit anaanassaq
- Angerlarsimaffimmi persuttaaneq
- Ajoqusernarmik kinguneqartut pisimasut arlallit
- Inissiamut neqeroorutini sivirusumik utaqqineq Qinngasaarneqartarsima-neq
- Atuanngitsoortarsimaneq

Qulaani allattorneqartut Tuluit Nunaanni misilittakkanik tunngaveqarput allat-torneqarsimasullu kulturini allani allaanerusinnaalluni. Allattorneqartuni pingaaruteqartut marluk nalinginnaasuupput. Siullermik misilittakkat kater-sorneqartarput. Aappaatut pisut nalinginnaasumik kingunerisarlugu nammi-neq naleqassutsip appasinnerulerneru.

Inersimasut, angerlarsimaffeeruttut, eqqarsaatigalugit tunuliaqutaasoq amer-lanertigut tassaasarpooq angerlarsimaffeqanngitsoq angerlarsimaffeerunnis-saq sioqqullugu appassisumik imminut naleqartinnera aamma inuttut attaveqarpianninnginnera peqatigisaanillu illersuisutut sunniuteqartut pissutsit ikit-tuinnaallutik. Kingulleq assersuutigalugu tassaavoq suliffik, nukittuumik ilaqaqarneq aamma inuit misigissutsikkut tapertaasinnaasut.

Inuiaqatigiinni pissutsit

Inuiaqatigiinni pissutsit angerlarsimaffeerunnermut pissutaanerannut pingaaruteqarput. Pingaartumik initaarsinnaaneq pingaaruteqarpoq. Illoqar-finni nunallu immikkoortuini inissianik pissarsinissaq ajornartillugu anger-larsimaffeerunnissaq tamaani annertuneruvoq. Initaarnissaq pillugu maleru-agassat immikkut ittut pissutaasinnaapput, assersuutigalugu innuttaasut pigissaarnerusut imaluunniit suliffeqarfinni sulisut siulliutillugit periarfissin-neqartarneri. Pissarsinissaaneq aamma inissiaqarnikkut tatisimanninneq pissutigalugu ajornarsinnaavoq.

Illoqarfinni nunallu immikkoortuini annertuumik suliffissaaleqiffiusuni aamma inuit ineqarnermut aningaasartuutiminnut akiliisinnaanngissuseqarsinnaane-rat annertunerusarpoq taamaattumillu inissiatik annaasarlugu.

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq naamik

Angerlarsimaffeqanngitsuunerup kingunerlutsitsineri pitsaanngitsut ima an-nikitsigisinnaapput inuiaqatigiinnut tunngatillugu pisoq angerlarsimaffeqanngitsuunertut taassallugu naleqqunnani, aamma pissutsit allat ersersikkalua-

raat angerlarsimaffeqanngitsuuneq pineqaraluartoq. Assersuutigalugu tassaasinnaavoq:

- Ilinniagaqartoq ilinniarnep aallartinnerani illoqarfimmut allamut nuunniarluni ujartuisoq
- Inuusuttut angerlarsimaffimmiit nuukkusuttut
- Inuit, ikuallattoqarnerani assigisaaluunniit pissutaalluni utaqqiisaasumik ineqanngitsoq
- Inuit sivilisinerusumik najugaqarfissatut naatsorsuutigineqartuni ineqar-nissamik neqeroofigineqartut

Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsut inuusaasiat immikkuullarissut ilimagisallu

Angerlarsimaffeqanngitsuunerit assigiinngitsut annertuutigut inuiaqatigiinni kulturikkullu aalajangerneqartarmata nunatsinni immikkut pissutsit Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsuunernut assigiinngitsunut annertuumik sunnuteqarsinnaapput.

Pissutsit ilimagisallu immikkuullarissut, tulliuttumi allaaserineqartut tassaapput ilimagisat, taamaattumillu aamma ilimagisatut atuarneqassallutik.

Silap pissusaa

Silap pissusaa Nunatsinni immikkut pissuseqarpoq. Tamanna isumaqarpoq Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsut amerlanersaat arlaatigut ineqartariaqartut. Arlallit ilaqtutani ikinngutinilu najugaqarput. Taamaattumik oqartoqarsinnaavoq Nunatsinni inuiaqatigiit annertuutigut angerlarsimaffeqanngitsunik isumagisaqartut.

Angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfeqanngilaq

Aammattaaq europami nunarpassuarnut naleqqiullugu immikkut pissuseqarluni Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsunut assigisaanilluunniit unnuisarfeqanngilaq, Nuummi ini kialaarfik eqqaassanngikkaanni.

Ilaqutariit sanilit inuusaasiat

Nunatsinni ilaqutariit sanilillu inuusaasiat innuttaasunit ilaqtutat ikinngutillu aqutugalugit angerlarsimaffeqanngitsunik isumaginnissinnaanerannik ilimagisaqarnek taamaattumik tulluassaaq, kiisalu annertuutigut inuusaaseq taanna pissutigalugu pisortat suliffeqarfii avaqqullugit Nunatsinni angerlarsimaffeqanngitsut illusimatinnissaat pisinnaasimalluni.

Aammattaaq taamatut ilaqtutat sanilillu inuusaaseqarnerat sumiiffinni najugaqarfiusuni inuunermik annertuumik aallaaveqarnera ilimagissallugu tulluassalluni.

Kalaallit amerlanersaat ullumikkut illoqarfinni inuummata pissutsit allat inuusaatsimik ilusilersuisuupput taamaalillunilu aama ilaqtutat sanilillu inuusaasiat. Illoqarfinni allat isumaginissaannut taamaaqataanik pisariaqartitsisoqanngilaq. Peqatigisaanik illoqarfinni inuusaaseq nunani killerni ilaqutariit qangatulli inuusaasiannut qaninnerulluni.

Tamatuma kingunerisaanik nalinginnaasumik angerlarsimaffeqanngitsut pillugit ajornartorsiutit innuttaasunut aaqqinneqarnissaanik tunngaveqarnissaq ajornakusoornepulerpoq, taamaattumillu pisariaqarluni pisortat suliniteqarnerunissaat immaqqa suleqatigiiffiit kajumissutsiminnik suleqataasut peqatigalugit.

Inissianik pissarsisinnaaneq

Isumaginnineq aqutugalugu inissianik innersuussinissamut kommuni ikip-pallaanik inissiaateqarpata tamatumunnga pissutaasinnaavoq nunatsinni ineqarnermut tunngasut immikkuullarissut, nalinginnaasumik inissiaatileqatigiiffinit (INI aamma Iserit) annertuumik sunnerneqarsimasoq. Taamaattumik inissianik taakkuninnga pissarsinissamut maleruagassat suut atuunnersut pingaarpoq.

Inissianut nalinginnaasunut utaqqisut allattorsimaffiinik aqutsineq imaluunniit inissianik nalinginnaasunik tunineqarnissaq pillugu maleruagassat isumagininnikkut aamma inunnut/inoqutigiinnut akissaqarpiangitsunut inissiat sorliit atugassangortinnerinut annertuumik pingaaruteqarpoq. Inissiat ilai amerlasuut inunnut aalajangersimasunut imaluunniit inunnut aalajangersimasumik inissisimasunut, assersuutugalugu suliffeqarfiit sulisuminnut inissiasaqartinneqarpata, tunniunneqartarpata imaluunniit immikkoortinneqarpata, taava tamanna pissutugalugu suliffeqarfiup avataaniittunut inissiat ator-neqanngitsut amerlassusaat ikinnerulissapput.

Illoqarfinni inissiaqarnikkut tatisimaneqartuni najugaqartut attartukkamik inissiaqartut inissiatik attartortinnissaannut aningaasatigut kajumissuseqarsinnaapput aamma attartornermi maleruagassat eqqortinnagit taamaaliorsinnaallutik. Tamanna annertuumik ingerlanneqarpat tamatuma kingunerissavaa inissiat nalinginnaasumik innersuunneqartussat inissiat atorneqanngitsut ikinnerulernerat tassungalu ilanngullugu aamma isumagininnikkut inissiat innersuunneqartut. Inissiaqarnikkut tatisimanninnerup aamma attartortut illusimatitsinissamut kajumissusaat annertunerulersissavaa. Tamanna kommunimi isumaginninnermut ingerlatsivik akuliutsillugu imaluunniit akuliutsinnagu pisinnaavoq aamma imaluunniit inuit nalunaarsorsimaffianni nalunaarsorneqanngitsumik.

Illoqarfinni assigiinngitsuni inissiaqarnikkut tatisimanninnerup annertussusia annertuumik assigiinngissinnaavoq, tamatumanilu nalinginnaasumik neqeroorutit piunasaqartullu akornanni pissutsit apeqquataasarlutik. Piunasaqartunut naleqqiullugu neqeroorutit qanoq malittarisasaqartitsinersut nalilersornissaa tulluassaaq.

Inissiat pitsaassusaat

Inissiat pitsaassusaat sumiiffiit ilaanni Nunatsinni assersuutugalugu Danmarkimiiit nalinginnaasumik appasinnerummat, inissiap nalinginnaasumik pitsaassuseqartutut qanoq ilinerani nalilernerneqarnissaanut tamanna sunnuteqarsinnaavoq. Inissiamut piunasaqaatit aamma pitsaassutsip appasissusianut killip naleqqussarnissaannut tamanna pissutissaqartitsilersinnaavoq.

*Angerlarsimaffeqanngitsutut, allamik
inissarsisutut inissaaleqisutullu
inuuneq pillugu oqaluttuat*

Angerlarsimaffeqannginnermut pilersitsisoq tunuliaqutaasorlu

Inuup angerlarsimaffeerunneranut aalajangiisumik nalinginnaasumik toqqaaneq ajornartarpoq. Pissutsit arlallit pingaaruteqarsinnaasut amerlanertigut tikkuarneqarsinnaapput.

Pissutaasut assigiinngitsuusinnaapput.

Pissutsit qanittut erniinnartullu angerlarsimaffeerunnermik pilersitsisinnaapput, aamma inuup inissiaqarneraniit angerlarsimaffeerunneranut pissuutaasinnaasut. Tamakku nalinginnaasumik *pilersitsisutut* taaneqartarput.

Angerlarsimaffeerunnermut nassuiaataasut aamma inuup pissusaani nassaarineqarsinnaapput tassungalu ilanngullugit pissutsini inuup inuunerani aqqusaarsimasaani. Inuup angerlarsimaffeerunneranut *inuup inuunerani pisimasut* tamarmik pingaaruteqarsinnaapput. Inuk, assersuutigalugu qanigivallaakkamik atoqateqarsimanermik ukiorpasuit ingerlanerini sunnerneqarsimasinnaavoq. Tamanna nammineq annikinnerusumik naleqalersitsisinnaavoq, inuup pisumi aalajangersimasumi inissiamini annaasaqarsinnaaneranut tunngassuteqarneranut pingaaruteqarsinnaasoq.

Aaqqissugaanikkut pissutsini nassuiaatinik aamma nassaartoqarsinnaavoq. Naatsumik nassuiarlugu tassaavoq inuup avatangiisianiittut inuiaqatigiinni pissutsit. Assersuutigalugu inuiaqatigiinni inissianik pissarsisinnaanermut maleruagassat, inissiaqarnikkut tatisimanninnerit aamma nunaqqatigiinni aningaasaqarneq. Aamma inuit angerlarsimaffeerussinnaasut qanoq kommunimit isumagineqarnerinut maleruagassaasinaallutik suleriaasiusinnaallutillu.

Kiisalu inuup aalajangersimasuni iliuuserisaani nassuiaatit nassaarineqarsinnaallutik imaluunniit allatut oqaatigalugu inuup *aalajangersimasumik pissusaani*. Pisoqarsinnaavoq iliuuserisimasaq aalajangersimasooq imaluunniit iliuuseqarsimannnginneq inuup angerlarsimaffeerunneranut pissutaasimalluni.

Pissutaasooq aamma aalajangersimasumik pissuseqarneq inuup inuunerani pisimasunut aaqqissugaanikkullu pissutsinut sunniuteqarsimasinnaapput. Aaqqissugaanikkut pissutsit atukkat, iliuuserisanut toqqammaviusut tunngavigalugit inuit tamarmik iliuuseqartarput.

Inuit qanoq angerlarsimaffeerussimanersut imaluunniit angerlarsimaffeqanngitsuusimasut qanoq angerlarsimaffeerussimanagerat tulliuuttumi misissussavarput. Aamma inuup oqaluttuarinerani aaqqissugaanikkullu pissutsit pingaaruteqarsimasinnaasut misissussavagut.

Pissutaasooq pissuserlu

Pisuni aalajangersimasuni pissutaasooq inuullu pissuserisimasaa imminnut ataqatigiilluinnarput, tassa inuup pisuni iliuuseqarneranut aalajangiisuulluinnarsinnaammat. Ilaannikkut inuup pissuserisaa aalajangersimasooq pissutaalluni inuk angerlarsimaffeerussinnaavoq.

Inuit apersorneqartut pissutsit assigiinngitsorpasuit angerlarsimaffeerunnerinut pissutaasimapput.

Inuup ataatsip *inuunermi atugaani allanngornerit* amerlanertigut angerlarsimaffeerunnermut pissutaasarput. Tassaasinnaapput *suliffeerunneq* aamma *avinnerit*, angerlarsimaffeerunnermut nalinginnaasumik pissutaasartut. Tamanna aamma inunni apersorneqartuni pissutaasarpog. Taamaaqataanik *toqusoqarnera* aamma *napparsimaneq* atukkat ima anner-tutigisumik allanngortissinnaavaat angerlarsimaffeerunnermut pissutaasinnaallutik.

Ilaqutariinnermi pissutsit aamma annertuumik pingaaruteqarput. Pisut ilaanni *ilaqutariit ataqatigiinneri* sakkortuut kingunerisinnaavaat inuit angerlarsimaffeerunnerannik, tassa ilagisanik allanik ikiuisimagamik. Paarlattuani *ilaqutari-inni aaqqiagiinnginnerit* aamma kingunerisarpaat inuit angerlarsimaffeerunnerat.

Pisut sakkortuut soorlu aappariinni arnanik persuttaanerit assigiinngitsutigut angerlarsimaffeerunnermut pissutaasarsimapput.

Imigassamik aamma ikiaroorartunik atornerluineq aamma angerlarsimaffeerunnermut pissutaasinnaapput. Pisunili amerlanerni imigassaq pissutsinut qulaani taaneqartut allat malitsigisimavaat, taamaalillunilu angerlarsimaffeerunnissap aarlerinarsinera annertusillugu.

Paatsiveerunneq, soriarsinnaannginneq ilatsiinnarnerlu, paasisimasaqannginneq assigisaalu pisut ilaanni inuup *siunissamut qanittumut aalajangiineranut*, inuup piviusumik angerlarsimaffeerunneranik kinguneqartarpoq.

Amerlanertigut pissutaasoq ataasiinnaaneq ajorpoq. Amerlasuuni pissutsit arlallit ataatsimoorlutik angerlarsimaffeerunnermik kinguneqartarput. Pisuni taakkunani pissutsit ataasiakkaat kisimiillutik angerlarsimaffeerunnermik kinguneqarneq ajorput.

Pissutsit arlalissuit angerlarsimaffeerunnermik kinguneqartitsisut pissutsit tassaapput 'avataaniit' inummut pisut. Assersuutigalugu toqusoqarnera napparsimasoqarneralu. Pissutaasut allat allanut atasarput, inuk pissutaasumut nammineq tamakkiisumik nakkutilliisuunani. Assersuutigalugu avinneq suliffissaarunnerlu.

Imigassaq aamma inuit angerlarsimaffeerunnerinut aalajangeeqataasarpog. Pisuni arlalinni inuup anigorsinnaanngisaatut misigisaqarluni ajornartorsiu-lernerata imigassaq malitsiusimavoq. Imigassaq pissutsinut iluaqutaasimannigilaq qularnanngitsumillu inuup naleqqutinngitsumik pissusilerneranut pisuni arlalinni pissutaaqataasimalluni.

Pisut amerlanersaanni angerlarsimaffeerunnissartik sioqqullugu inuit nalinginnaasumik inuuneqarsimapput. Arlallit suliffeqarsimapput ukiorpassuarnilu inissiaminni najugaqarsimallutik. Taakkununga pissutsit inuup akisussaaffiginngisai imaluunniit ilaannakuusumik akisussaaffigisaa pissutaalluni angerlarsimaffeerussutaasimavoq.

Inuit ilai angerlarsimaffeerunneq sioqqullugu kingornalu imigassartalimmik inuuneqarsimapput, imigassarlu inooriaasiannut annertuumik ilaasimalluni. Pisuni taakkunani angerlarsimaffeerunnerannut imigassaq annertuumik pisooqataasimavoq. Inuit inuunermik imigassaq annertuumik atornerqarfiusumik toqqaasimanerannut paasissutissanik naammattunik peqanngilagut.

Pissutsit 'avataaneersut' pissutaasimatillugit inuit amerlanertigut soriarsinnaasimangillat. Suliffik annaaneqarpat nutaamillu suliffittaarnissaq qanittukkut periarfissaasimatinnagu, taava naatsorsornissaa ajornartarpoq aningaasat naammakkunnaarterannut. Taamaalinerani inuit amerlanerit pisortanit pisartagaqalersarput, annertunerusumillu ikiorserneqarnissamut kommuninit itigartinneqartarlutik. Taamaalisoqartillugu, soorlu inuit apersorneqartut ilaasa oqaatigigaat, ilaqutariit meeqqallu nerisassaqartinnissaat imaluunniit ineqarnermut akiliummut aningaasassaqaqarnersap akornanni

qinigassaqalertarput. Inuit apersorneqartut ilaat nammineq oqarpoq sumut ingerlasoqarnera nalusimanagu tamannalu ajussutigisimallugu.

Pisuni taakkunani 'ajornartuni' inuit apersorneqartut ilaasa pisuni sumiinner-tik nalulertarpaat, pisullu ajornartut ungasinniartarlugit. Ataaseq assersuutigalugu anisitaanissaq pillugu allakkat iluamik eqqaamasaqarfiginagit politiillu takkunnissaat ilisimanagu. Ilaasa pisut imigassaq atorlugu atorumi-narsarneqartarlutik.

Inuit apersorneqartut ilaat nammineq iliuseqartarput tamatuma kingorna angerlarsimaffeerunnermik pissutaasunik. Iliuutsit taakku assigiinngitsut pingasuupput. Inuk ataaseq annertuumik *imigassamik atuisuuvoq*, an-ingaasaatitillu imigassamut atortarlugit. Ataaseq assersuutigalugu oqarpoq arnaatinilu katerisimaarneq toqqarsimallugu nalunnigilluaraluarlugu tama-tuma kingunerissagaa imigassanut aningaasarpasuit atortussaallugit. Taa-maaliorpoq taavalu ineqarnermut akiliummut akissaarulluni.

Allat iliuutsit tassaapput inuk *eqqarsaatigilluagaanngitsumik aalajangiinera*, maannakkorpiaq ajornartorsiutaasumik immaqa aaqqiisumik, taamaali-orlunilu siunissami ungasinnerusumi angerlarsimaffeerunnissaq sillimaffigi-nagu. Assersuutigalugu inuk ataaseq inissiaani najugaqalersimasut ane-rusunngitsullu akkani marluk qimagutsinniarlugit inissiani atorunnaarsikkaa. Aamma arnaq ataaseq inissiani ernermiut tunniukkaa qaammataluillu qaangiunnerini ernermiut anisitaalluni.

Iliuutsit pingajuat tassaavoq *namminerisamik inissiaqarnani illoqarfimmut nuunneq*. Inissiaqareernatik nuuttut amerlanertigut ilaqutaqartarput imaluun-niit ikinnguteqartarput illoqarfimmi nutserfigisinnaasaminnik. Amerlanertigut naatsorsuutigisarpaat tamanna utaqqiisaannarmik pissasoq nuottorlu suk-kasuumik allamik nassaassasoq. Tamanna tamatigut pineq ajorpoq. Ilaqu-tariinni najugaqarnissamik naatsorsuutigisaqarneq taamaattumik eqquunneq ajorpoq, arlalitsigullu tamatuma kingunerisinnaallugu allamik suli nas-saarnani anisariaqartarneranik. Amerlanertigut inuit akissaatikitsuusut nam-minerisamik ineqareernatik illoqarfimmut nuuttartuupput.

Nipiliorneq eqqissiviilliornerlu pissutigalugit ikittuinnaat anisitaasarput. Taa-maattoqartillugu inuk aamma nammineq angerlarsimaffeerunnermut pisuusarpoq. Tamanna assersuutigalugu pivoq inuk apersorneqartoq erngunnerup nalaani isersimasumik ilaani kamaassilermat.

Assersuutit

Suliffissaarunneq imigassarlu

Ivalo Malakiassen inissiamini ukiuni 30-ngajanni najugaqarsimavoq. Uia sivirusumik suliffeqarsimanngilaq tamannalu pissutigalugu aningaasat naammattusaarnissaat ajornarsimalluni. Akiitsoqalerput kommunimiillu uter-tillugit akilersugassaminnik aningaasanik pissarsisarlutik, taamaalillutik akiitsuerussinnaallutik. Akilersuinerillu ajortumik ingerlalerlutik, arnap suliffini annaammagu, peqatigisaanillu qaammaterpaaluit qaangiuttut aatsaat pi-sortanit ikiorserneqalerluni. Assut imigassartorpoq taamaattumillu meeqqaminik pinngitsaalisalluni arsaarneqarluni. Taamaalimmat akiitsui 40.000 kr-inngorsimapput, inissiaminniillu anisitaallutik.

Suliffissaarunneq napparsimanerlu

Aggaati Berthelsen'p uia aalisartuuvoq amerlanertigullu annikitsuinnarnik isertitaqarluni. Fabrikkimi suliffeqarpoq piffissallu ilaani suliffissaqartarnani. Gigteqarpoq fabrikkimilu sulisinnaanani, pisinnaananili naapertorlugu sulisar-luni. Tamatuma kingunerisaanik ineqarnermut akiliummik akiliinissaminut akissaaruppoq, inissiaminniillu anisitaallutik.

Suliffissaarunneq peqqissaarussinnginnerlu

Gerhardt Frederiksen suliffini annaasimavaa taamaattumillu ineqarnermut akiliut akilersinnaajumallugu kommunimiit aningaasanik pisimalluni. Taamaattumik ineqarnermut akileeqqusissutit kommunimut tunniuttussaallugit. Arlaleriarluni taamaaliunngitsoorpoq, taamaaligunarlungit piffissat ilaanni aallaqqasimagami imaluunniit tuttunniarsimagami. Taamaattumik tamatuma kingunerisaanik anisitaavoq. Nalunngilaa tamanna nammineq pisuussutigalugu.

Suliffissaarunneq suliniuteqarusunnginnerlu

Kimmi Jeremiassen suliffissaarukkami ineqarnermut akiliummut akissaaruppoq. Qaammatinik sisamanik siumoortumik ineqarnermut akiliutip akilernissaanut aningaaserivillu isumaqatigiissuteqaralarpoq. Nerisassanulli aamma akissaqarusukkami ineqarnermut akiliutit akilernerqartarnerisa unitsinneqarnissaa pillugu aningaaserivik qinnuigalugu. Naatsorsuutiginnigilaa iniminut anisitaanissani. Taamaattumik aatsaat qaammaterpaaluit qaangiummata kommunimut saaffiginnippoq. Taamaalineranili inortuutereerpoq.

Sulinermi ajoquserneq, suliffissaarunneq ilaqtariillu saqitsaannerat

Anorinnguaq Hard suliffimmini ajoquserpoq arlaleriarluni misileereernerup kingorna sulinini unitsittiaqarlugu. Taamaattumik pisortanit ikiorsiissutinik inuusariaqarluni. Marlunnik akkaaqarpoq, taakkulu tassunga nuullutik, ikiorusukkamikku. Aningaasaatitillu imigassanut atorpaat, taamaattumillu nerisassanik aningaasartuutit tamaasa nammineq akilertarlugit. Nuutsinneq sapersimavai. Anisikkusunngilai, tassa nammineq isumaqarami ilagisanut taamatut iliortoqarneq ajortoq. Inissisimanerminiit aniguiarlugu ineqarnermut akiliut akilertarunnaarpaa tamatumalu kingorna inissiaminit anisitaalluni.

Suliffissaarunneq

Kaalat Hendriksen suliffissaaruppoq taamaattumillu ineqarnermut akiliummut akissaarulluni. Ukioq ataaseq ineqarnermut akiliuteqanngilaq 83.000 kr-inillu akiitsoqarluni anisitaalluni.

Atorfini annaavaa atorfirmillu atatillugu inissiaqarluni

Assileeraq Hammeken nutserisutut atorfini annaavaa. Atorfimmut atatillugu inissiaqarsimavoq ukiunilu arfineq marlunni pigisimannginnamiuk annaavaa peqatigisaanillu atorfini annaallugu. Siullermik panimmi aanaavani najugaqarpoq, taamatulli ingerlaannarsinnaanani, tassani aanaasup ineqarnermut akiliummut tapini annaasussaammagit.

Meeqqat, suliffeqannginneq isertitatigullu salloqittartinneq.

Sara Immanuelsen meerartaarami aalajangerpoq angerlarsimaannarniarluni meeqqanilu paariniarlugit. Taamaattumik suliffini annaavaa. Uia piffissami sivisunerusumi aalisariarluni aallaqqasarpoq marloriarluni akilernerqarnisaminik salloqittartilluni. Taamaattumik aningaasanik amigaateqalerput kommunimiillu tapersorsorneqarsinnaanatik. Naggataatigut annertuallaamik akilinningsaqarnertik pissutigalugu anisitaapput.

Ilaqtariit ataqatigiinneri suliffissaarunnerlu

Dorthea Jensen-p arnaa toqummat Dorthea Jensen-p ataataata piumasarivaa eqqaaniittoqassasoq. Illoqarfimmi allami najugaqarpoq. Dorthea Jensen ilaqutaalu taamaattumik illoqarfimmut nuupput, uteqqissinnaanertillu pillugu isumaqatigiissusiorlutik. Taamaattorli ajortumik pisoqarpoq. Suliffia, aterunik uterfiginissaanut neriorsortiffigisani pissarsiarinngitsoorjaa. Peqatigisaanilli inissiaq uteramik neqeroorutigineqartoq qimataminniit akisunerujussuulluni. Tamatuma kingunerisaanik isertitai ilaqtariinnut arfineq marlunnut meeralinnut ineqarnermullu akiliummut naammangillat,

naak utertillugit akilersugassanik kommunimiit ikiorserneqaraluarlutik. Misi-
givoq allamik qinigassaqaqarnani ineqaqarnermut akiliut akilinngitsuussallugu.

Ilaqutariit ataqatigiinneri

Adolfine Olsen-p angajoqqaavi ukiut pingasut matuma siorna an-
ingaasaqaqarnikkut ajornartorsiuteqarput. Illoqarfimmi qaninnermi ilinniarnis-
samut piareersarluni atuarnini aallarteqqammerpaa. Ikiuuttussani qaninner-
saagami uterluni angerlarpoq sulileqqillunilu. Tamatuma kingunerisaanik
nammineq inigisani annaavaa.

Ilaqutariit ataqatigiinneri

Aleqa Amundsen inuusuttuvoq anaanaqarlunilu ima sanngiillisimatigisoq
ullut tamaasa ikiorneqartariaqartumik peqatigisaanillu illulerinermut ikior-
neqartariaqarluni. Aleqa Amundsen taamaattumik angajoqqaamini naju-
gaqaannarpoq, maannakkullu ukiut qulingajaat ikiuussimalluni. Nammineris-
aminut nuukkusukkaluarpoq. Anaananili ilaqtanilu qimassinnaanagit,
aatsaallu anaanani kommunimiit ikiorserneqarsinnaappat taamaaliorusulluni.

Ilaqutariit ataqatigiinneri

Jonna Møller-p uini ajunaarmat ukiut tallimat matuma siorna annaavaa.
Taamaattumik tapersorneqarnissaminik pisariaqartitsivoq paninilu uialu
meeraalu namminerminut nuutsillugit. Tamatuma peqatigisaanik paniata
uiatalu inigisartik taamaatippaat. Maannakkut namminerisaminik naju-
gaqarusupput, inigisaminnullu utersinnaanatik.

Ilaqutariinni aaqqiagiinnginnerit

Aviaaja Lundblad inuusuttuvoq angajoqqaaminilu najugaqarluni, taak-
kunaniillu kaanngarnissani ajornartorsiutigalugu. Inissaminik pissarsis-
innaanngilaq angajoqqaavisalu iperarusunnagu. Namminerisamik naju-
gaqarnissani eqqaagaalu ataataat kamalersarpoq.

Ilaqutariinni aaqqiagiinnginnerit inooqatigiikkunnaarnerlu

Kaali ukiorpassuarni angajoqqaamini najugaqarsimavoq, angajumilu pis-
susaasa ajornartorsiutigalugu. Amerlanertigut taamaattumik allami arnaati-
minilu najugaqartarpoq. Angajoqqaavi toqummata angajoqqaami inissiaanni
najugaqarsinnaasimavoq, kisiannili angajuni najugaqatigisinnaanagu. Aam-
ma alianartumik pisoqarpoq inissami saniliani qimilluni imminortoqarmat.
Taamaattumik arnaatimini unnunni amerlanerni unnuisarpoq. Arnaataa
toqummat taamaattumik aalajangersimasumik unnuiffissaaruppoq.

Avinneq

Jenseeraq Mørch avippoq inissiarlu nuliament mееqqaminullu pingasunut
tunniullugu. Taamaattumik inissaaruppoq. Kommunimut ikiortissarsiorpoq,
ikiorneqarsinnaananili. Avinnermi nalaani sanasutut sulisimavoq.

Avinneq suliffeqannginnerlu

Angunnguaq Hanson aalisartuusimavoq qitimigullu ajornartorsiuteqarluni,
anniariaannakkaminik. Taamaattumik aalisartuunini unitsittariaqarsimavaa.
Tamanna nulianilu inooqatigiinnerannut sunniuteqarpoq, naggataatigut av-
ipput, inissaarullunilu.

Ilaqutariinni pisut, persuttaaneq imigassarlu

Julianna Abelsen piffissap sivikitsup ingerlanerani assut sun-
nerneqarfigisaanik misigisaqarpoq. Aqqaluani ujarsimavaa. Paasivaa
toqusimasoq Danmarkimi toqusut inaanniittoq. Tamatuma kinguninngua
ikinngutiminit qaninnerpaanit pinngitsaalineqarluni arneriffigineqarpoq.
Aamma eqqartuussineq aqqusaaqqaarlugu. Tamanna imaannaanngissima-
voq, aningaasaqarninilu aqussinnaasimanagu. Imertalerpoq.

Persuttaaneq avinnerlu

Arnaq Holm uini avikkusuppaa, taassumalu nuliani ernertillu siorasaartalerlugit. Taamaattumik kommunimut saaffiginnippoq inissiamik allamik tuneqqulluni. Taamatut pisoqanngimmat angajoqqaaminut uterluni nuuppoq.

Ilaqutariit aaqqiagiinnginnerat

Arnaaraq Lyngø ernini inersimasooq angerlarsimaffimmini najugaqartippaa. Ineqarnermut akiliummut nerisassaanullu akileeqataasannginnera qatsusimavaa. Taamaattumik inissiani ernerni tunniuppaa taamaalilluni aningaasaqarnikkut akisussaaffeqalerniassamat. Naggataatigut ernera arnaataatalu najugaqatigerusukkunnaarpat inissiamiillu anisillugu.

Toqusoqarnera suliffeerutingajannerlu

Naduk Friis'p uia kræfteqalerpoq toqullunilu. Ullup affaannaani sulisarmat akissarsiai aningaasartuutaanut matussutaasinnaasimangillat. Taamaattumik ingerlaannartumik akiliisarnissanut aningaaseriviani kontomiittut aningaasat naammassimangillat, tassunga ilanngullugu ineqarnermut akiliut. Akiligassani akilinngisat qaammatit tamaasa taamaattumik annertusiartorput.

Avinneq

Avinneq kisimi pequtaanngilaq Margrethe Jakobsen inissaarummat. Aallamik pissarsisinnanginnami angajoqqaaminut nuuppoq.

Avinneq, persuttaaneq tarnikkullu artorsaateqarneq

Angummiit persuttarneqartarnermi kingorna Naaja Uppernangi uinilu avipput. Naggataatigut uiata aallaammik aallaariarpaa. Eqqartuussaavoq paarnaarussaallunilu. Allamik inissiarparpoq, ukiunili sisamani persuttaasartumik ueqarsimanermi kingorna ajornartorsiuteqarluni. Suliffeqarsimavoq, kisianni tarnikkut artorsaateqarpallaarluni. Piffissap ingerlanerani ataqatigiissitsisinnajunnaarpoq. Imertalerpoq ineqarnermullu akiliut akilertarunnaarlugu.

Avinneq imigassarlu

Allamik najugaqarfissaarukkami Siverti Aronsen arnaatini qimappaa. Arnaatimi qimanneranut pissutaasut ilaat tassaasimavoq assut imertarnera.

Imigassaq

Imersimatillutik inissiami persuttaaneq pissutigalugu Kalistat Kleeman inissiaminit anisitaavoq.

Kunnak Umeerinneq arnamik assut imerajuttumik najugaqateqarsimavoq, aammalu nammineq taamaalluni. Taamaattumik ineqarnermut akiliutissamat akissaqarnatik.

Markus Lyberth ineqarnermut akiliutissaq akilertarsimangilaa qularnanngitsumillu nammineq arnaataalu fiisterpallaartarsimallutik.

Illoqarfimmut allamut nuunneq

Laaffi Amattanek piffissap ilaani Danmarkimi najugaqarsimavoq. Ilaqutariinni pisoqarnera pissutigalugu Nunatsinniikkami aalajangerpoq Nunatsinniinginnarluni. Siullermik ilaqtamini najugaqarpoq, tamarmilli tassaniinnissaannut inissaqarsimanatik. Ilisarisimasamini ineeqqanik attartorniarsimavoq, tamannali iluatsinnani. Tamanna akisuallaarsimavoq aammalu ineeqqami fiistileraangat ajornartorsiortitsisarunilu. Taamaattumik aalajanger-simasumik unnuiffissaqar-nani inuulerpoq.

Inuup inuunerani pisimasut

Soorlu qulaani taaneqartutut angerlarsimaffeerutsitsinermut toqqaannartumik pissutaasut assigiinngitsuusinnaapput. Inuup inuunerani pisimasut aamma inuup angerlarsimaffeerunneranut pingaaruteqarsinnaapput.

Inuuneq tamakkerlugu sunniutaasut aqqusaakkat tamanut ilusilersuisuupput. Inuup pissusaa pisumi aalajangersimasumi angerlarsimaafferunneranut pingaaruteqarsinnaavoq. Inuup pissusaata taamatut ilusilersornera pisutigalugu allanut naleqqiullugu inuup angerlarsimaffeerunnissaanut pissutaanerusinnaavoq. Ingasaallugu oqaatigineqarsinnaavoq inuk angerlarsimaffeerunnissaminut pissutaasuusoq. Inuk inuunermi pisimasut pissutigalugit angerlarsimaffeeruteriaannaasoq aamma oqaatigineqarsinnaavoq angerlarsimaffeeruteriaannaasoq.

Inuilli angerlarsimaffeeruteriaannaanerinit assigiinngitsunik ilisarnaateqarput.

Inuup pissusaa inuit allat peqatiginerisigut annertuutigit ilusilernerqartarmat allanut qanittumik attuumassutit nalinginnaasumik annertuumik pingaaruteqarsinnaapput. Ilusilersuinerit ilai annertuut meeraanermi inuusuttuunermilu pisarput.

Allattorneqartuni pingaaruteqartut marluk nalinginnaasuupput. Siullermik misilittakkat *katersorneqartarput*. Aappaatut pisut nalinginnaasumik kingunerisarlugu *nammineq naleqassutsip appasinnerulernera*.

Pissutsit tamakku inersimasutut inuulernermi nassarneqartarput. Ilaannikkut sakkortunerulersarput, allatigullu soqutaajunnaarsinneqartarlutik.

Apersuinitisinni inuup inuunera pisimasuni pissutsit suut angerlarsimaffeerunneranut aalajangiisuusimani pillugit erseqqissumik oqarnissamut paasissutissat naammassimangillat. Pisuni amerlanerni soorluuna aalajangiisumik pissutaasimangitsut, pisullu ataatsikkoorneri pissutigalugit inuk taamaallaat angerlarsimaffeerussimagunarluni.

Nammineq naleqassuseq

Pissutsit arlallit allattorneqartuni qulaani taaneqartut angerlarsimaffeeruttut inissarsitseqqinneqartullu ilaannut aamma meeraanermi inuusuttuunermi atugarisimavaat. Tassani ilaatigut pineqarput kinguaassiutitigit atonerlugaaneq, ilaqutariit aporaanneri (imigassaq avinnerillu), angerlarsimaffimmi persuttaaneq, qinngasaartinneq, inissiamik neqeroorfigitinnissamut utaqqineq (meeqqanut inuusuttunullu angerlarsimaffinni najugaqarneq).

Pingaartumik kinguaassiutitigit atonerluineq inuit ajornartorsiuteqarnerinit appasissumik nammineq naleqarnerinit kinguneqartitsisimapput. Inuit apersorneqartut ilai nammineq oqarput. "*Meeraaninniit eqqaamasara siulleq tassaasimavoq erngunneq persuttaanerlu ...annertuumillu atonerluineq. 18-nik ukioqartunga kingullerni kinguaassiutitigit atonerlunneqarpunga... affarmik qatanngutinnit allamillu naak taanna nuliaqaraluartoq. Pingasunik ukioqarpunga siullermik attorneqarama immaqalu arfineq marlunnik ukioqarlunga atoqatigalugu naammassimmagu... tamanna siusinnerunngikkuni...Kannusuppunga tunuarsimaartunngorlungalu. Qunutuunngorpunga annilaangasunngorlungalu... allaat ullumikkut igalaakkut silammut qiviraangama taanna annilaanganeq misigisarpara.*"

Alla oqaluttuarpoq 13-iniit ukioqalernermi 20-nik ukioqalernissami tungaanut angalaartillutik angutinit marlunnik qanoq atonerlunneqartarsimaluni. Taakku inuunera aqussimavaat. Oqaluttuarpoq, "*Sakkortuumik inuusuttuusimavunga. Unatarneqartarpunga tillunneqartarlunga, nujaartorneqarlunga. Atonerlunneqartarpunga allat saavanni tissassartariaqartar-*

lunga... Siorasaartarpaannga oqarfigisarlunga allaanngitsunga satani." Tamanna inuuneranut sunniuteqarpoq, tamakkulu tunuarsimaartinniarlugit assut imertarluni. Aatsaat imerajuttutut katsorsarneqarami qaangersinnaalersimavaa.

Pingajuat, aamma kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasoq, angajoqqaarsiamini najugaqarsimavoq, misigisimallugulu angajoqqaarsiaminit asaneqarsimanani. "*Angajoqqaarsiani taakkunani asaneqarneq pakkunneqarneq misiginngisaannarpara... annersaaneq aamma ajorput, kisianni tamanna soqutaanngilaq... Eqqiaaginnartussaavunga, amaruutissanik aallerlunga, imertarlunga assigisaannillu,*" taamatut meeraanermi ilarujussua ingerlasimasoq pillugu oqaluttuarpoq. Taamanikkut pisumik assut kamassaqarpoq tamannalu pillugu tarnip pissusaanut ilisimasalimmukartarluni.

Paasissutissanit pissarsiarisimasatsinnit nammineq appasinnerusumik misigisaqalersitsisut pissutsit allat erseqqissumik oqaatigisinnaanngilagut. Tassunga tunngatillugu inummik ilusilersuisimasut annertuallaarsimapput aper-suinerillu ingerlanneqarsimasut aqutugalugit pissarsiarisinnaasimanatigit.

Inuit apersorneqartut ilai, appasinnerusumik nammineq naleqalersitsisunik pissutsit ilaannik atugaqarsimasut tamatumunnga takussutissanik peqanngilat. Akerlianilli ilai paarlattuanik takutitsillutik.

Pissusissamisoortut imigassarlu

Inuit angerlarsimaffeqaarsimangitsut nalinginnaasumik takugaanni taava taakku immikkoortunut marlunnet avinneqarsinnaapput.

Siullit tassa inuit arlalissuartigut nalinginnaasumik inuuneqarsimasut aamma angerlarsimaffeerunneq sioqqullugu taamatut inuusimasut. Inuit aappaat tassaapput inuit inuunermi ilarujussuani annertuumik imertarsimasut aamma aangajaarniutinik atornerluisuusimasut.

Siullerni taaneqartuni inuit, amerlanertigut ukiorpaalunni aalajangersimasumik inissiaqarsimapput ilaalu ukiorpassuarni. Ataaseq ukiuni 30-
ngajanni inissiaqarsimavoq.

Arlalissuit aalajangersimasumik suliffeqaarsimapput ilaalu sukut tamaana suliffeqaarsimallutik, amerlanertigullu ukiorpassuarni suliffeqaarsimallutik. Amerlanerpaartaat aamma meeraqarput taakkunungalu aamma akissusaaffeqaarsimallutik. Ilai – inissarsisitseqqinneqartut – suli meeraqarput inuusuttortaminnillu najorneqarlutik. Amerlanersaat suli meeqqaminnut atasuteqarput. Ilai meeqqaminnut inersimasunngorsimasunut allanullu meeqqanut siusinnerusukut aapparissaminni/inooqatigisimasaminni najugaqartut.

Siullermi inuit pineqartut pillugit oqartoqarsinnaavoq taakku inuuneranni pisimasut amerlanertigut angerlarsimaffeerunnerinut pissutaasimangitsut. Amerlanertigut pisut pissutsillu allat, nammineq nakkutiginnngisaat, angerlarsimaffeerunnerannut pissutaasimapput.

Taakkunani inuit ilungersunartumik inuuneqarsimapput, ilaalu annertuumik imigassamik atuisuusimallutik, tamannali inissiaqarlutik suliffeqarlutillu inuunerannut akornusiisimanani.

Immikkoortut aappaanni inuit pissutsinik marlunnik ilisarnaateqarput. Siulleq taaneqareersutut tassaavoq imigassamik annertuumik atuneq aamma atuneq inuunerup ingerlanerani qinikkaminnut aqutsisuusimasoq. Aappaa tassaavoq allanngorartumik ineqarnikkut atugaqarsimaneq. Amerlanertigut piffissami sivirusuuni aalajangersimasumik najugaqarsimangillat nuutaqattaartarsimallutillu. Taakku ilai 'ingerlanerliortuusimallutik'.

Inuit inuuneranni pisimasut angerlarsimaffeerunnissaat paasinartumik annertusisimavaat. Taakku imigassamik atuinerat pissutigalugu an-

ingaasaqarnermikkut aqutsinissartik ajornartorsiutigisimavaat. Taakku nuut-
tarneri pissutigalugu inissinissamut ajornartumut illoqarfinnut pigaangamik
sanngiitsunut ilaalersarput.

Nukittuneq aamma innarligassaangissuseq

Inuit ilarpassui angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisitaqqittut ineqanngitsul-
lu, oqaaseq ataaseq marlulluunniit atorlugu ilisarnaateqarput: nukittuneq
aamma innarligassaangissuseq.

Angerlarsimaffeerukkaanni imaluunniit inissarsisitaqqikkaanni unamminar-
tut naapitat anigorniaraanni nukittuujusariaqarpoq. Tamanna inuuneruvoq
amigaaterpassuaqarfiusumut naleqqussarfiusussa.

Innarligassaangissuseq matumani inuup nammineerluni iliuuseqarnissamut
piginnaasaanut piumassuseqarneranullu, ilumuussusianut unneqqarissusi-
anullu tunngasuvoq arlaat allalluunniit attuumassuteqanngitsut naleqqutin-
ngitsut eqqarsaatiginagit – aamma allatut oqaatigalugu pisunit, atukkanit il.il.
inuup naleqartitai innarlernagit.

Suut inuit ilaannik nukittulersitsinersut aamma innarligassaangis-
suseqarnerinik allaaseriuminaappoq. Tassaakkajuttarpoq inuup ataatsimoor-
tumik qisuariartarnera. Angerlarsimaffeqanngitsulli arlalissuit malunnarput.
Marluk inuuneq nammineerfiusoq toqqarsimavaat aamma inuiaqatigiinniit
ikiorserneqarnissamut attuumassuteqarusunnatik. Naak unamminartut an-
nertugaluartut taamaaliorput. Allat pisortanit ikiorsiissutinut tapertaasussanik
sunniuteqarluartumik aningaasarsiornissamik nassaarsimapput. Angerlarsi-
maffeqanngitsut meerallit tamakkiusallutik, aamma taakkuninnga inooqate-
qanngitsut, arlaatigut atassuteqanngikkunik atassuteqarusupput. Inis-
sarsisitseqqinneqarsimasut arlalissuit inissiani inissarsisitseqqiffinni naju-
gaqartut peqatigalugit inuuniarneq sapersaatiginngilaat, ataasiakkaallu
aamma pissutsinut naammaginangitsunut akiuutissallutik aamma nukissa-
qarlutik.

Allat atukkat ilungersunartut imigassamik sakkukillisarpaat, kisianni aamma
inuuneranni iliuusaannilu taakkua nalii imaluunniit imigassap naalagaanera
assigiinngitsoqarluni.

Aqqissugaanikkut pissutsit

Inuiaqatigiinni pissutsit angerlarsimaffeerunnermut pissutaanerannut pin-
gaaruteqarput. Pingaartumik initaarsinnaaneq pingaaruteqarpoq. Illoqarfinni
nunallu immikkoortuini inissianik pissarsinissaq ajornartillugu angerlarsi-
maffeerunnissaq tamaani annertuneruvoq. Initaarnissaq pillugu malerua-
gassat immikkut ittut pissutaasinnaapput, assersuutigalugu innuttaasut
pigissaarnerusut imaluunniit suliffeqarfinni sulisut siulliutillugit periarfissinne-
qartarneri. Pissarsinnaaneq aamma inissiaqarnikkut tatisimanninneq pis-
sutigalugu ajornarsinnaavoq.

Illoqarfinni nunallu immikkoortuini annertuumik suliffissaaleqiffiusuni aamma
inuit ineqarnermut aningaasartuutiminnut akiliisinnaangissuseqarsinnaane-
rat annertunerusarpoq taamaattumillu inissiartik annaasarlugu.

Angerlarsimaffeqanngitsut inuuneq

Angerlarsimaffeqanngikkaanni taava aalajangersimasumik unnuiffissaqanngilaq amerlanertigullu aamma ulluklut aalajangersimasumik najugaqarfissaqarnani. Taamaattumik siniffissamik nassaarniarnissaq ullut taamaasa suliassani pingaarnersaasarpoq.

Unnuineq

Angerlarsimaffeqanngitsut pingasunik assigiinngitsunik unnuisarput. Tassa silaannarmi imaluunniit majuartarfinni aamma ikinngutini ilisimasanilu ilaannikkullu ilaqtanni. Nuummi inimik kissassimaarfissaq aamma periarfissaasimavoq.

Angerlarsimaffeqanngitsut arlalissuit angerlarsimaffeerunnissartik sioqqullugu ineeqqamik attartorniartarsimapput imaluunniit inunni aalajangersimasuni annerusumik annikinnerusumilluunniit najugaqartarlutik.

Ikaarsarneq

Angerlarsimaffeqanngitsut arlallit eqqarsaatigalugit ineqarnani piffissaq siulleq assut ajornartorsiorfiusimavoq. Pingaartumik ikinngutini ilisimasanillu unnuiffiginnaasaminnik nassaarniarnissaq piffissamik atuiffiusarmat. Piffissaq aamma taanna aaqqiissutini allanik nassaarniarnermut atornerqartarpoq, nassuerutigineqartarlunili tamanna ajornartoq.

Ataaseq Danmarkimi najugaqarsimavoq ilaqtariinnilu pisoqarnera pissutigalugu Nunatsinnut aallarsimalluni. Tamaaniiginnarnissani aalajangiuppaa, najugaqarfissaqarnanili. Katippoq ineeqqanilu arlaleriarlutik attartugaqartarlutik. Tamannali akisuallaarluni. Ineeqqamut ataatsimut annertuallaamik akiliisarsimapput. Aamma ineeqqami iluamik fiistersinnaannginnertik ajornartorsiuutigisimallugu.

Alla aamma piffissami ineeqqamik attartorsimavoq, ajortumilli misilittagaqarfigileramiuk tamanna unitsillugu. Isumaqqarpoq ineeraannarmut annertuallaamik akiliisarluni.

Tamannaannaanngilarli. Najugaqarfisai assut ernguttarsimapput. Aningaasanik amigaateqaleraangamik takkuttarsimapput attartorneranullu annertunerusumik akiliinissaa piumasaralugu. Aamma nalinginnaasumik nerisassai aningaasaataalu eqqissisimatineqarsinnaaneq ajorlutik. "*Taamaallitutik immiaaqqanut amerlanernik aningaasassaqalerlutik. Inissiani kukkusuni inissittarsimavunga*" taamatut oqaluttuarpoq. Taamaattumik sumiiffinni assigiinngitsuni unnuisalerpoq, majuartarfinni ilisarimasaminilu. Misi-givoq aallaqqaataani tamanna sakkortusoq. Piffissap ingerlanerani ilisimasai unnuiffiginnaasai amerliartorneri naapertorlugit ajornannginnerulerpoq.

Nalornineq

Unnummi tulluuttumi sumi sinissanerlutik nalutillugu tamanna isummaklut eqqissiviillortitsisarpoq.

Suliassaq tamanna nukippassuarnik tigusisarpoq eqqarsaatersuuterpassuarnillu kinguneqartarluni. Oqaluttuarpoq, "*Mersernarpoq, 'Ullumikkut uku ormissavakka – ullut siuliini taakkunaneereerpunga, suli kikkut ornin-*

ngilakka?'. Qarasaq suliuaannarpoq, eqqissisimannngisaannarputit. Aamma 'kina annikitsumik akiitsoqarfigaara? Kina akiitsoqarfiginngilara?' Aap. 'Kina neriorsornikuuara eqquutsinnagulu? Aamma 'kina tullinnguuppa?'

Ilaannikkut itigartinneqartarpoq. Aamma pulaarfigisami naatsorsuutigisaanik imigassamik ikiaroonartumilluunniit pisinissamut tamatigut akissaqarneq ajorpunga. Itigartinneqaraangami taava majuartarfinni unnuiffissarsiortarpoq imaluunniit silaannarmiilluni, assersuutigalugu bussit unittarfiini oquiffiusinnaasuni, tassa majuartarfiit nalinginnaasumik unnuiffigisartagai allanit atorpeqartillugit. Aamma ukiukkut taamaattarluni.

Asseq 1. Angerlarsimaffeqanngitsup siniffigisartakkani takutikkaa. Maannakkut alla tassaniittarpoq, pigisani alliaq allallu majuartarfinni puussiamiittarpai. Majuartarfiit kiassagaapput, nillersinnaasarporli altanimut matua ussiikkaangat.

Alla oqaluttuarpoq majuartarfinni inissat pitsaanerpaat akuttunngitsumik tiguneqareertarsimasut. Pisarpoq unnuiffigisassami itigartinneqarsimalluni taavalu kingusissukkut majuartarfirmik nassaarniartariaqartarluni. Oqarpoq, *"Taamatut itigartinneqarluni sakkortuvoq. Taava majuartarfirmukartariaqarluni immaqalu taanna allamik tiguneqareersimalluni...taava majuartarfirmik allamik nassaarniartariaqarluni, imaluunniit aamma kissassimaarniarluni unnuaq tamaat pisuttariaqarluni."*

Angerlarsimaffeqanngitsut ilaannut ataatsimut majuartarfiit pinngitsoornis-saat apeqqutaasimannngilaq. Nammineq aalajangigassaraa. Tamatigut ma-

juartarfimmukarsinnaanini paasigamiuk unnuiffissamik nassaarniarnissaq isumaani eqqissiviillortitsinngilaq. Oqarpoq, *“Naluneq ajorpara majuartarfinni sinittussaagaangama. Tamanna ajornartorsiutaanngilaq. Nalunngereertarpa unnuami siniffimmi sinittussaananga. Aallaqqaammut sakkortuvoq, timip sungiussaata tungaanut. Tamanna eqqarsartaatsinnut nanertuutaann-gisaannarsimavoq. Soorunami ulluluttarpunga – kinami oqarpa ukiumut ullu-ni 365-ini nuannaartoqassasoq. Tamanna kialluunniit angusinnaanngilaa. Sukkulluunniit ulluluttoqartassaaq ilaa? Ullunik nuanniitsoqarnerata ullunik nuannersoqartippaa”*.

Silaannarmi majuartarfinnilu

Amerlasuut ikittuinnaalli majuartarfinni unnuisarnersut oqaatigissallugu misissuineq tunngavissinngilaq, paasissutissalli pissarsiarisagut takutippaat tamanna atugaasoq ilisimaneqarluartoq. Misissuinermi ilaasut amerlanersaat aamma angerlarsimaffeqanngitsusut imaluunniit angerlarsimaffeqanngitsusimasut, akuttunngitsumik majuartarfinni unnuisarsimapput ilaalu piffissani sivisuuni.

Silaannarmi majuartarfinniluunniit unnuinerit angerlarsimaffeqanngitsunit atorneqartarpoq, ikinngutini ilisimasaniluunniit unnuinissaq ajornartillugu.

Ikinngutini ilisimasaniluunniit sininniarilluni nalinginnaasumik nassataqarnissaq pillugu pingaartumik piumasaqarneq pissutigalugu angerlarsimaffeqanngitsup ikinngutini ilisimasanilu orninneq ajorpai. Akisuallaalersarpoq. Ataaseq misigivoq nalinginnaasumik naqisimaneqarluni. Aamma misigivoq ilisarimasamini unnuittilluni akuttunngitsumik nikanarsarneqartarluni. Taamaattumik majuartarfinniinnissaq silaannarmiinnissarluunniit pileriginerullugu.

Apersorneqartut majuartarfinni sinissimasut tamakkiusallutik illoqarfinni majuartarfiit pitsaasut sumiinnerisut ilisimavaat. Taakku majuartarfiupput kiasarneqartut. Tassaniissinnaapput oqquisimallutik.

Majuartarfiit aalajangersimasut amerlanertigut atortarpaat. Majuartarfiit qanoq atorneqartarneri aamma ilikkarsimavaat. Taamaattumik ilisimavaat qanoq ilinerani majuartarfiit eqqissisimaffiulersartut, aamma qanoq ilinerani majuartarfiit atorluarneqalersartut. Alliaq mangertarpoq sungiunnissaalu sivisusarluni.

Majuartarfinni siniffigisaminni najugaqartuniit nuanninngitsumik misigisimasaqarsimaneq arlaannilluunniit oqaluttuarineqanngilaq. Tamarmik malunnaarsaarnissaq arajutsimanngilaat.

Majuartarfinni unnuinerup qanoq ittuuneranik misigisat assigiinngitsuupput. Amerlanerit misigisatut nuannersutut eqqarsaatiginngilaat. Ilungersunarpoq nillarlunilu imaluunniit nillataarluni.

Majuartarfinni sininneq aamma kisimiiffiusinnaasutut misigineqarpoq pingaartumik majuartarfinni sungiussimasamiikkaanni. Ataaseq oqarpoq: *“Majuartarfinni nammineerputit. Assut iluarpoq majuartarfinnik najorsinnaasannik pitsaasumik nassaarama. Cementimi sinippunga kavaajara qalerallugu. Ilaannikkut nillertarpoq. Ilaannikkut suertarpoq, tassa silaannarmut matoqarami, meeqqat matup igalaavani plastikkiumi putuliorsimatillugit. Anorlertillugu nillersinnaasarpoq.”* Unnuiffigisassaminik ikinngutini ilisimasanilu pulaartarunnaarsimavai, tassa tamanna akisuallaalermat, taakkumi naatsorsuutigimmassuk nerisassanik, imigassamik ikiaroorartumilluunniit nassassasoq.

Aallap aamma ikinngutimini ilisarimasaminilu najugaqarnermut naleqqiullugu eqqissisimaarfittut igivaa. Soorlu ataani takuneqarsinnaasutut artornarsinnaavoq. Ataatsip majuartarfik kisimiiffigisinnaasamisut isigivaa. Oqarpoq, *“Majuartarfinni sinikkuit, taava illit kisimiipputit, ajunnginnerusu-*

millu eqqarsarlutit. Akornusersuisinnaasumik radiomilluunniit nipiliortumik assigisaanilluunniit allanik soqanngilaq. Nalunaaquttap akunnerini sisamani-tallimani taamaallaat sinittarpunga, kisianni sivilunerusumik pisariaqartitsinngilanga...tamannalu aamma unnuap qeqqata missaaniit kingusinnerpaamik nalunaaqutaq arfernup, takkuttoqarnissaata tungaanut tulluarluni.”

Arlallit oqaluttuarput aamma silaannarmi unnuisarlutik, ajornanngippat oq-
quiffiusinnaasuni. Ataaseq oqaluttuarpoq apummi qarajalorsimavoq amma-
nera kavaajaminik asserlugu naneruteqarlunilu. Taamaaliorpoq ikinnguti-
mini ilisarimasaminilu unnuinissaminut pisissutissaminik akissaqanngin-
nami.

Bussit unittarfiisa atorneqartarneri pillugit arlallit oqaluttuarput, taakku oquif-
fiusarmata. Arlallit, illoqarfimminni angerlarsimaffeqanngitsunik ilisi-
masaqartut, inuit silami, illut ataanni, angallatini assigisaannilu sinittut pillugit
oqaluttuarsinnaasarput. Angerlarsimaffeqanngitsaq ataaseq oqaluttuarpoq
aasaanerani septembarip tungaanut tupermi sinittarluni. Ajornartorsiutaasorli
tassaasimalluni nannut illoqarfimmut qanillattortalersimani. Sumiiffimmi
tuperfigisimasaani qaammatialuit qaangiuttut nannup tumai taku-
neqarsimapput.

Ikinngutini ilisarimasaniilu

Misissuineri angerlarsimaffeqanngitsut tamarmik unnuiffigisartakkaminnik
ikinnguteqarput ilisimasaqarlutillu. Ikinngutiminni ilisarimasaminnilu qanoq
akulikitsigisumik unnuisarnerat assut assigiinngitsuuvoq. Ikinngutiminnut
ilisarimasaminnullu qanoq attuumassuteqarnerat annertuumik assigiinngis-
suseqarput.

Nalinginnaasumik ataasiinnaq amerlanerpaamillu marlussuinnaat ataatsimi
unnuisarput, fiistertoqarsimanngippat, qassit peqataasimappata. Amerlaner-
tigut ikinngutit ilisarimasallu imigassartortarsimapput imaluunniit ikiaroorlu-
tik – nalinginnaasumik ikiaroorartuinnarmik atornerluisoqarpoq.

Ataasiakkat ikinnguteqarput imaluunniit ilisarimasasaqarput, annerusumik
najugaqarfigisaminnik, aamma ullorpassuarni tassaniiffigisinnaasaminnik
imaluunniit pisariaqartitsileraangamik. Amerlanerilli ikinnguterpaaloqarput
ilisarimasasaqaalupput, nikittaallugit najugaqarfigisartakkaminnik. Arlalinnit
eqqaaneqarpoq tallimanik qulinik ikinnguteqarlutik ilisarimasasaqarlutillu
pulaarsinnaasaminnik.

Attuumassuteqarnerit assigiinngitsuummata, ikinngutini ilisarimasaniilu
unnuinissamut periarfissat aamma assigiinngillat. Pisut ilaanni ullukut si-
usinnerusukut imaluunniit unnuup aallartinnerani 'fiistertunut' ilanngussin-
naagaanni. Ilisarimasat ilaanni tamanna naggaserneqarpat tassani aamma
unnuineq fiisternermit ilaasinnaavoq.

Pisuni amerlanerni ikinnguteqartoqarpoq ilisarimasasaqartoqarpoq unnuiffigi-
artortakkamik, amerlanertigut unnummi ataasiinnarmi unnuiffigisartakkamik.
Angerlarsimaffeqanngitsut ataasiakkaat ikinnguteqarput piffissami sivilune-
rusumik najugaqarfigisinnaasaminnik imaluunniit atorfissaqartitsileraangamik
ornissinnaasaminnik.

Illugiinneq

Kikkunni tamani, ikinngutitut ilisimasatullu angerlarsimaffeqanngitsumik un-
nuisitsisumi, naatsorsuutigisartaqartoqarpoq angerlarsimaffeqanngitsut arlaan-
nik nassassasut. Piumasaqaatip oqaasertalerneqartarnera qaqutigoorpoq.
Naatsorsuutigisaaq oqaatigineqanngitsaq. Taamatut iliortoqaannartarpoq.
Taamaaliunngikkaanni ilagisartakkat avataaniilissaatit. Taamaaliornikkut
ilagisartakkat peqatigineqarsinnaapput.

Nalinginnaasuvoq nerisassanik nassartoqartarnera, taamaalilluni angerlarsimaffeqanngitsoq qaaqqusisorlu nereqatigiissinnaallutik. Nalinginnaasuunerpaarli tassaavoq unnuup ingerlanera ataatsimoorluni atorneqartussanik imigassamik ikiaroonartumilluunniit nassarneq.

Nerisassat pisariaqartut amerlanertigut 200 kr-inik minnerpaamik akeqartarput. Aamma nalinginnaasumik naatsorsuutigineqartarpoq aningaasat minnerpaamik taamatut nalinginut imigassamik ikiaroonartumilluunniit nassarneq. Ataaseq oqaluttuarpoq ikiaroonartumik nassaraangami, naatsorsuutigineqartarpoq ikiaroonartuminerit pingasuussasut, katillugit 600 kr-it missaannik akeqartut.

Angerlarsimaffeqanngitsut annerusumik pisortanit ikiorsiissutinik inuusuteqartunut taakku aningaasarpassuupput. Ikinngutini ilisimasani luunniit unnuinaraanni allatigut aningaasannarnissaq taamaattumik pisariaqartarpoq. Tamakkununga naammattunik isertitsisinnaasut sanaluttuusarput. Ullormi sulinermi unnuinissaminut isertitaqarsinnaapput. Ataaseq iminreqarluni suliakkerneqartarpoq isertitsissutigisartakkaminik.

Angerlarsimaffeqanngitsup qaaqqusisullu akornanni attuumassutaasut assigiinngitsorujussuupput. Aallaavisoq tassaavoq angerlarsimaffeqanngitsoq ikiortissamik pisariaqartitsinera, tamannalu allamut atanermik pilersitsivoq. Angerlarsimaffeqanngitsoq qaaqqusisumut ikinngutaalluaruni unnuinerup nalaani suli naligiissinnaapput.

Naak ikittut naligisaminnik ikinnguteqaraluartut pissutsit allanngoriaannaasarput, isumaqatigiinngitsoqalissappat pisariaqartitsinerpaat pingaaruteqanngittuusussaallutik nalunngilluarpaat.

Qaaqqusisoqartarpoq unnuinissamut itigartitsinissamut pissaanermik atuisinnaasunik. Tamanna naligiinnginnermik pilersitsivoq, angerlarsimaffeqanngitsoq pingaaruteqanngitsuusariaqarluni. Qaaqqusisut ilaasa - amerlanertigut oqaatiginagu – unnuinermut 'akip' qaffannissaanut tamanna atortarpaat, imaluunniit angerlarsimaffeqanngitsoq nikanarsarlugu.

Angerlarsimaffeqanngitsut ilaasa ikinngutit ikinngutinut pitsaasunut ikinngutipalaanullu agguarpai. Oqarpoq, "*Pitsaasut taakkuupput sinngup puuanik assigiinngitsunillu nassarfigisinnaasakka, naatsorsuutiginnigilaallu aki-liissasunga. Aatsaat uanga piumaguma. Taakku ikinngutaapput... Ikinngutipalaat ilisimalluarpaat ullut tamaasa aningaasarsior tunga. Taamaattumik imigassamik pujortagassamullu aningaasanik perusullutik.*" Ikinngutai pitsaasut tamarmik tassaapput ilaqaqartut meeraqartullu. Oqarpoq, "*Nerisassanut aningaasanik amigaateqarpata 500 kr-inik tunissavakka...taamaalillunga ikiortarpakka. Ineqarnermut akiliummik akiliilerpata ilaannikkut ikiortarpakka, tamannali maannakkut qaqutigoorpoq.*" Ikinngutipalaavi tamarmik naatsorsuutigivaat nassassasoq. Taakku ilai marluk assut imertarput. Taakkunungarusuppallaanngilaq. *Tassani ernguttoqarpallaartarpoq piumasaqarpalaarlutillu nilliavallaarlutillu.*

Angerlarsimaffeqanngitsut ilaasa ataatsip ikinngutini ilisimasani lu unnuineri tassapput ikinngut nuannaralugu pulaarneq. Pingaaruteqanngitsutut misigisimannigilaq. Unnuinermini pulaartarpoq, ikinngutinilu ilisimasani lu unnummut ataatsimut marlunnulluunniit ikinngutigisarlugit. Ullut marluk sinnerlugit taakkunaniissanngilaq. Sanaluttarnerminiit isertitaqarlualarpoq. Taamaattumik nerilluarnissamut nerisassanik nassarnissaminut akissaqarpoq. Pulaartagaasa ilaat aamma napparsimaleruni najugaqarfigisinnaavai, akileeqaarnani.

Alla paarlattuinnaarlunnaani inissisimavoq. Takkunniaruni pilliuteqartarpoq misigisimallugulu nassanngikkuni itigartinneqarsinnaalluni. Ilaannikkut isertarsimavoq. Nassataqarsimannigippat isersimaffigisaata aperissavaa qaqugu ingerlassanersoq. Arlaleriarluni misigisarpoq nikanarsarneqarluni.

Ikiaroorartumerngit pingasut katillugit 600 kr-inik akillit nassartartussaa-simavai.

Pingajuat allanngorartunik isertitaqartarpoq. Ilaannikkut pisissutissaminik akissaqartarsimannilaq. Taamaakkaluartorli ilaannikkut ikinngutimini ilisarisimasaminilu arlalinni unnuisinnaasarluni. Kikkullu akiitsoqarfiginerlugit nakkutigeqqissaarlugu. Erseqqissumilli paasisimallugu oqaatigineqangit-sumik naatsorsuutigineqartooq arlaanni akissaqaleruni akiliissasoq. 'Aki-itsunut naatsorsuutit' sumi unnuinissamik eqqarsaataanut tamatigut ilaasarput. Arlaanni 'akiitsoqaruni' akiitsoqarfiginngisamini imaluunniit annikitsumik 'akiitsoqarfigisamini' allamiikkusunnerusarpoq.

Arnat pillugit illugiinnermut ilaasinnaasarpoq kinguaassiutitigut atoqatigiinneq. Arnaq, piffissami sivikinnerusumi angerlarsimaffeqangitsoq misigisaqarsimavoq ikinngutini ilisarisimasanilu unnuiffissarsiorneq assut ajornakusoorsinnaasoq, tassa ammut isigineqartutut misigisimagami. Oqaluttu- arpoq, "Ikinngutit ilisarisimasallu unnuiffissarsiorfigalugit sapernarnerpaavoq. Taamaalioraanni suunngitsutut misiginarpoq. Naleqanngilatit. Pingaartumik angutinut. Isumaqartarput ajornanngitsumik tutinneqarsinnaasunga. Anisitaanikuugama sussaqaarnangalu...isumaqarsimagaluarpunga taakku ikinngutigalugit, kisianni atorfissaqartinngilaannga. Naatsorsuutigaat taak- kununnga piareersimassasunga. Unnuiffigisanni marloriarlutit angutit ator- nerlunnikuuaannga. Siulleq eqqartuussinissaq aallartinngitsorlu toquvoq."

Assiliaq 2. Unnuisarfik, aamma ernguffigineqartarpoq.

Aamma misigisaqarsimavoq qaaqqusisut ilaasa sullinneqarnissaminnut noqqaasarnerat, soorlu eqqiaanissaq, ataqqinninnginnermik takutitsisuusooq. "Ilisimasanni sinissimatillunga taava oqarsinnaasarput 'pujoralaajaasinnaavit' assigisaanilluunniit. Tamakkorpasuit (anersaaluumivoq). Namminerisaminik ineqarallami siusinnerusukkut taamaassimannilaq. Taamanikkut ataqqineqarpunga, inerali annaagakku taava allerpaanngorpunga."

Imigassaq ikiaroorartumillu atorerluineq

Angerlarsimaffeqangitsut akornanni, angerlarsimaffeerunnissaat sioq- qullugu, annertuumik imigassamik atuisoqarpoq imaluunniit ikiaroorartunik atorerluisoqarluni allallu ingasanngitsumik imerlutik. Amerlanernut anger- larsimaffeerunneq isumaqarpoq imigassamik atuinissamut ikiaroorartunillu atorerluinissamut annertunerusumik periarfissaqalersut.

Ikinngutit ilisarisimasat ilarpasui, ajornanngitsumik unnuiffigineqarsinnaa- sut, tassaapput inuit imigassamik ikiaroorartumillu atorerluisuusut. Taak-

kunani unnuigaanni tamani oqaatigineqanngitsumik naatsorsuutigineqarpoq imigassanik ikiaroorunartunillu nassassasoq. Avataaniinnissaq sapernarpoq. Ataaseq enguttunut ilaarusunngitsoq oqaluttuarpoq tamanna qinigassaq ajornanngitsuusoq. Tamanna imatut oqaatigaa, "Takorlooruk immiaaraqar-toq, silamilu nittaattoq. Taamaatsillugu immiaaqqamut naaggaarnissaq sapernarpoq." Meeraanerminiit illoqarfimmi ikinnguterpassuaqarsimavoq, kisiannili ilaqtallit meerallillu inissaqartitsinatik. Pulaarsinnaasai unnuiffi-gisinnaasaalu tamarmik ikinngutaapput ilisarimasasaallutillu atornerluinermik ajornartorsiuteqartut.

Taamaattumik angerlarsimaffeqanngitsut arlallit misigisimapput suli annertu-nerusumik imigassamik atuilerlutik. Marluk inissiamik pissarsisimasut misi-gipput maannakkut qanoq ilinerani qanorlu annertutigisumik imersinnaaner-tik nammineq aalajangersinnaaleramikku tamanna assut pitsaasuusoq. Ata-aseq imertarunnaavissimavoq.

Inimi kialaarfimmi unnuineq

Ini kialaarfik (C  fe Kialaarfik) unnuinissamut ulluklut isersimanissamut an-gerlarsimaffeqanngitsunut periarfissiivoq.

Ini kialaarfik tassaavoq inissiat pingasut. Inissiat marluk unnuisarfittut ator-neqarput inissiallu pingajuat ulluklut isersimaarfittut atorneqarluni.

Asseq 3. Unnuisarfimmi sinittarfik.

Inimi kialaarfimmi unnuerusukkaanni nal. 19-imiit inissamik tunisisoqarsin-naavoq, siulliusullu naapertorlugit inissamik tunineqartarlutik. Init ilai arnanut aappariinnullu immikkoortitaapput. Tassani nalinginnaasumik inissaqartar-poq.

Inissiani uffarfeqarpoq ineqarlunilu ilisiveqartoq pigisatik tassaniitissinnaal-lugit. Ininit siniffiusuniit nal. 8 anereersimassapput.

Asseq 4. Unnuisarfimmi isersimaartarfik fjernsynilik.

Angerlarsimaffeqanngitsoq ataaseq Inimi Kialaarfimmi siullermik misigisani imatut oqaasertalerpaa, "Siullermik iluamik eqqarsaatiginngilara, tassami nammineq madraseqarnera nuannaarutigigakku...tassani nalasinnaallunga sinissinnaallungalu. Aqagukkut qiangajappunga angerlarsimaffeqanngitsut unnuiffissaannut naalakkersuisugut aningaasaliisimanagerat eqqarsaatigilerakku." Siniffissaqalernini isumamigut eqqissinartippaa.

Alla, Inimik Kialaarfimmik aalajangersimasumik atuisoq Inimik Kialaarfearneq peqannginnerullu assigiinngissutaat pillugu imatut oqaluttuarpoq, "Siniffissamik nassaarniartuarneq assut ilungersunartarpoq. Unnugu sumi sinissaanga. Tamatigut taamaappoq. Inimik kialaarfeqalermat assut eqqissisimalerpunga toqqissillungalu. Oqarsinnaavungami initaarnissama tungaanut maani aalajangersimasumik najugaqartuullunga. Taamanikkornit oqinnerujussuuvoq. Aamma unnukkut nerisaqalerpunga, unnuknullu fjernsynersinnaallunga (illarasaarpoq),"

Ini kialaarfik angerlarsimaffeqanngitsut ilaannut ima isumaqarpoq Ini Kialaarfik ulikkaarsimappat allamik siniffissarsiornissaq ajornannginnerulersoq. Oqarpoq, "Illoqarfimmiittut tamarmik nalunngilaat unnuisarfeqartoq. Taanna ulikkaarpat, taakkunani unnuisinnaanerlunga inuit aperisariaqarlugit, taava amerlanertigut angertarput...taamanikkutuunngitsoq majuartarfinni sininnanga. Maannakkut angersinnaapput. Tassami unnummut ataasiinnarmut."

Ulluinnaat

Ullukkut najugaq

Angerlarsimaffeqanngitsoq sanaluttartuuppat, amerlanertigut ullup ingerlanerani sannavimmiittassaaq taamaalillunilu sumiiffissaqarluni. Ullorli tamakkerlugu pinngitsoorani tassanniittariaqarnani.

Asseq 5. Angerlarsimaffeqanngitsut ullukkut kissassimaarfigisinnaasaminnukartarput. Cafe-usinnaapput cafeterialluunniit. Amerlanertigut tunuarsimaartuusarput. Aajuna cafeteria Kialaarfimmiittartut sap.ak. ataasiarlutik nerinerlutik billitsimik pisarsiffigisartagaat.

Angerlarsimaffeqanngitsuq sanaluttartuunngippat amerlanertigut sumiiffis-saqarneq ajorpoq. Illoqarfimmi angalaartariaqartarpoq kissassimaarfissanik nassaarniartariaqarluni.

Ataseq oqaluttuarpoq ingerlarujoortarluni arlalinnillu sumiiffigisinnaasaminik peqarluni. Tassa timersortarfik (sassaallertarfik), bageri, pølsebari. Allat oqaluttuarput amerlanertigut cafe-niittarlutik aamma atuakkanik atorniartarfimmiittarlutik.

Amerlanertigut taakkunani tunuarsimaarlutik inissisimasarput. Ataatsimoorlutik issianeq ajorput.

Angerlarsimaffeqanngitsut Nuummi inimi kialaarfimmi unnuisimagunik, taannalu ullukkut atortarsimallugu, taava inini qullerni init kialaarfiit ammarnissaannut ininit siniffiusuniit aninissaminnut nalunaaquttap akunnerpaalunnik periarfissaqartarput. Taamaalinerani angerlarsimaffeqanngitsorpassuit illoqarfimmi cafe-t marluk arlaannukartarput. Ini kialaarfik inini qullerniitooq ammarpat tassaniissinnaalersarput.

Sualunnik nassataqarneq suliassaasinnaavoq, tassami ullup ingerlanerani illoqarfimmi nassarlugit angallaneqarsinnaammata. Amerlavallaarpata nasarnissaat artukkiisinnavaoq. Ataseq oqaluttuarpoq nammattakkamini atisat ikittuinnaat nassartarlugit. Nerisassanik pisineq ajorpoq. Tassami nammatagaaniikkunik atasinnaanngillat oqimaassallutillu.

Majuartarfiit silaannarluunniit unnuiffiussappat uffarnissaq aamma periarfissaaneq ajorpoq.

Ini kialaarfik

Inimi Kialaarfimmi inissiaq ataseq (cafe) isersimaarfittut atorneqarpoq. Tassaniippat igaffik inillu isersimaarfiit pingasut. Ini ataseq nalinginnaasumik isersimaarfiuvoq angisuumik nerriveqarluni. Ini alla marlunnik qarasaasi-aqarpoq internet-imut atassuteqartunik, pingajuallu mikinerusorlu ini nipaarsarfiuvoq, issiaarfiusooq atuarfiusinnaasoq.

Asseq 6. Ulluunerani ini kialaarfimmut isertarfik. Taqqamani angerlarsimaffeqanngitsut ullukut isersimaarsinnaapput kaffisorlutik unnukkorsiutinillu neriffigalugu.

Angerlarsimaffeqanngitsut ullup ingerlanerani kaffisorsinnaapput titortoqarsinnaallutillu amerlanertigullu unnukut nerisinnaallutik.

Inissiaq nal. qulinut ammartarpoq. Tamanna isumaqarpoq nal. arfineq pingasuniit, unnuereernerup kingorna anereernissamiit cafe-mut isernissamut nalunaquttat akunneri marluk ingerlassasut. Sila ajortillugu amerlanertigut siusinnerusukkut isersinnaasarput, taamaanngippalli allamiiffissarsiortariaqarlutik. Tamanna pillugu angerlarsimaffeqanngitsut ilaat imatut oqarpoq, *"Inimi kialaarfimmi inissiat marluk unnuiffiusinnaasut ullaakkut matugaangata taava illoqarfimmi pisorujoortarpunga cafe-niittarlunga. Tassaniittarpugut nal. qulip tungaanut, Ullut tamangajaasa tassaniittarpunga."*

Peqquserluttuuneraaneq immikkoorniarnertu

Nalinginnaassuvoq angerlarsimaffeqanngitsut immikkoortarneri malunnaarsaarnatillu illoqarfimmi ingerlasarlutik. Allaat angerlarsimaffeqanngitsut ilaasa angerlarsimaffeqanngitsut allat tamatigut tikkuarsinnaaneq ajorpaat. Taamaaliorsinnaagaangamik amerlanertigut inuk taanna sumiiffimmi ataatsimi arlaleriarlugu takusarsimavaat. Amerlanertigut sumiiffiit nammineq ornittakkatik.

Ataaseq erseqqissumik oqarpoq, *"Naak ukiorpaalunni aqqusiniinnarmi inuugaluarlunga uattut ittumik takunngisaannarpunga. Allaat isumaqarsimagaluarlunga nassaassaangitsut. Ineqanngitsunik takunngisaannarpunga. Tamanna isertuussaavoq...toqqortertoqarpoq tamannalu eqqartorneqanngisaannarluni. Aamma ullumikkut oqaatigisinnaanngilara aqqusinermittoq kina inissiaqannginnersoq."*

Aamma angerlarsimaffeqanngitsut akornanni katersuuttarneq atugaanngilaq. Paarlattua pisarnerusarpoq. Assersuutigalugu siniffigerusutami majuartarfimmi sinittoq nassaarigaanni ilassiinnarneqartarpoq, qaqutigoortumillu anertunerusumik oqartoqartarluni. Takisuunik oqaloqatigiittoqarneq ajorpoq. Ataaseq oqarpoq tamatumunnga qularnanngitsumik pissutaasoq tamarmik immikkut inuunertik atorsaatinniarlugu isumakuluutit naammammata.

Paasisanik pissarsiffiusoq, ukiuni arlalinni angerlarsimaffeqanngitsunik ataveqartarsimasoq oqaluttuarpoq, angerlarsimaffeqanngitsut ataatsimoortillugit takuneqarneq ajortut. *"Immikkoortiterlutik pisuttarput. Immaqa marluk-kaarsinnaapput, kisianni arlaliusarnatik."*

Qularnangitsumik angerlarsimaffeqanngitsut peqquserluttuuneraasutut misiginerannik tunuliaqutaqarpoq. Ataatsip oqaatsit uku atorlugit allaaservaa, "Aqqusinermi pisuttuurtuugaanni taava inuit naluneq ajorpaat angerlarsimaffeqanngitsuusutit. Uanga ilisarimasasaqarsimavunga, nalunngilaralu taakku angerlarsimaffeqanngitsuusut, taakkumi cafe-nukartarmata imaluunniit atuakkanik atorniartarfinnukartarmata... tusaasinnaallugillu 'aajinnga angerlarsimaffeqanngitsiq', 'angerlarsimaffeqanngitsiq'...tassami angerlarsimaffeqanngilatit. Tusaaneri ilungersunarpoq, tassami iluamik akisinaanagit. Akerusunnaraluarput 'taavami ineeqqamik tuniniangga imaluunniit ineeqqamik attartortinniangga'. Angerlarsimaffeqanngitsuusutit alla oqaaseqartoq tusaallugu tamannalu tusaaneqarsinnaalluni... taava immikkoortitaavutit." oqarpoq nangillunilu: "Aalajangersimasumik inissiaqartut taamatut tusaallugit ...angerlarsimaffeqanngitsuullunilu...oqarneq ajorput ineqannginnavit nallinnarputit. Oqartarput 'angerlarsimaffeqanngilaq, aajuna angerlarsimaffeqanngitsiq' ilaannikkullu nipaa sukangasarluni. Ilaannikkut soorlu inussiarnerniarsarisartut. Tamakku tamaasa misiginikuuakka. Angut tamanna sukangasuumik oqaatigippagu innarlerneqartutut misiginartarpoq. Nikallungasorujussuugaluarluni sulii ingasannerusumik nikallungasorujussuarmik misiginarpoq."

Ataaseq sakkortuumik saassunneqarpoq. Naluuaa sooq. Nassuiaatituaa tassaavoq asuliinnaq persuttaaneq, aamma angerlarsimaffeqanngitsuugami eqqorneqarluni. "Assut annertuumik unatarneqarpunga. Ilisarimasannut ingerlavunga. Silaarutsillunga unatarneqarpunga. Naluara qanoq sivistiginersoq. Ambulancenit aaneqarpunga napparsimmavimmukaanneqarlungalu (anersaaruluppoq)." Unatarneqarnerminiit sulii ajoquteqarpoq.

Isertitat

Angerlarsimaffeqanngitsut periutsini marlunni isertitaqarsinnaapput. Siullegg pisortaniit pisartagaqarnikkut. Aappaa sanaluttarnikkut. Nalinginnaasumik ukkusissaniit imaluunniit tuttuq nassuiniit.

Sanaluttartut akissarsiaqarsinnaapput, isertitaqarluarsinnaasarlutik. 2008-mili aningaasarsiornikkut ajornartooneq sioqqullugu tamanna pitsaanerusi-malluni. Qanorli annertutigisumik pissarsisarnersut erseqqissumik nalilernissaa ajornarluni.

Angerlarsimaffeqanngitsiq, ukkusissanik sanaluttartuq, aningaasarsiornikkut ajornartooneq sioqqullugu 300.000 kr-it tikillugit isertitaqarsinnaasarpoq. Allat 100-200.000 kr-inik isertitaqarsinnaallutik. Maannakkut tamanna anikinneruvoq, aamma kommune sannavinnik maskiinaqartunik peerummat. Tassangaannartumik taakkunungalugu tunngavissaqanngitsumik matuneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik maannakkut sannavimmuk illumi ator-neqanngitsumut innersuunneqarput. Tassani maskiinaqanngilaq.

Tuttut nassuunik sanaluttartut oqaluttuarput, suliaqarluarunik, ullormut 4-600 kr-inik isertitaqarsinnaallutik.

Kikkullu tamarmik taamatut ingerlaaseqarnissaq kissaatiginnngilaat, aningaasarpassuarnik akissarsiaqarlutik. Ilaa ikinngutiminni ilisarimasaminnilu unnuinissaminnut aningaasanik pissarsiniarnissamut pinngitsaalineqartutut misigisarput. Ataaseq erseqqissumik oqaluttuarpoq sukkalisaarluni aningaasarsiornissaq eqiagilerlugu. Nammineq ikinngutaaluunniit ikiuisartut aningaasanik pisariaqartitsileraangata sanaluttarpoq.

Asseq 7. Sanaluttarfik angerlarsimaffeqanngitsut pingasut najornerusartagaat. Ukkusissanik sanalunne-rusarput. Siornatigut kommunip sanaluttarfiutaaniittarsimapput, taannali matoriataarneqarsimavoq. Inimik najorneqanngitsumik nassaarput sanaluffigisinnaasaminnik. Tamaanili maskiinanik atortoqarsin-naanngillat. Tamatuma kingunerivaa isertitakinnerulerneq, maskiinat atornagit sanalunneq arriinneru-sumik ingerlasarami.

Amerlanerit pisortanit pisartagaqarput. Tamanna amerlanernut ullut 14-ikkaar-lugit 600-800 kr-it missaaniippoq. Ataaseq siusinaarluni pensionisia-qarpoq.

Angerlarsimaffeqanngitsut marluk nammineerusupput pisortaniillu pisar-tagaqarusunnatik. Misigisimapput pisartagaqarnissaq ajortuusoq. Pisortanit pisartagaqartut ammut isigivaat pingaartumillu pisortanit pisartagaqarnermi saniatigut aamma sanaluttarnermiit isertitaqartatut.

Angerlarsimaffeqanngitsoq ataaseq angerlarsimaffeerunnermi aallartinnerani suliffeqarsimavoq, kisiannili aalajangersimasumik siniffissaqartinnani naju-gaqarfissaqarnanilu pigiinnarnissaa ajornarsimalluni.

Alla angerlarsimaffeerunnissaq sioqqullugu nutserisutut sulisimavoq. Anger-larsimaffeqannginnermi nalaani ilaannikkut iminneqarluni suliaqartarpoq. Computereqarpoq ikinngutiminiitaminik ikinngutimilu inissiaanni issiasin-naalluni suliaqarluni. Taamaalilluni isertitaqarsinnaasarpoo. Najugaqarfissa-qanngikkaangamili aalajangersimasumik suliassanik pissarsinissaq ajornar-tittarlugu. Taamaanngippat pisortanit pisartakkani kisiisa isumalluutigai. Naggataatigulli siusinaartumik pensionisiaqalerpoq.

Ilaquttat

Angerlarsimaffeqanngitsut amerlanersaat meeraqarput assigiinngitsorujus-suarmillu taakkununga attuumassuteqarlutik. Amerlanernut meeqqat assut pingaaruteqarput.

Avinnermut atatillugu ataaseq meeqqaminut atassutaaruppoq, meeqqanilu atassutaaruffigisani pillugit oqaluttualeraangami assut nuanniilluilersarluni. *"Ernera, angajulleq, immaqa ukiut marluk matuma siorna takuara...niviarsiaqqat qanga takunerlugit eqqaamanngilara... immaqa ukiut sisamat matuma siorna kingullermik takuakka...Apersortimmata ilaanngi-langa."*

Ataaseq meeraqarpoq Danmarkimiittumik taamani Danmarkimi naju-gaqarnermi nalaaniit. Meeqqaminut atassuteqanngilaq. Kisiartaalluni katis-simavoq, nualianilu aqquutigalugu meeqqaminut atassuteqarluni.

Ataaseq meeqqaminut pingasunut ingerlaavartumik atassuteqarpoq, maannakkut taakku 16-it aamma 23-it akornanni ukioqartut. Pingaartumik nukappiaqqat marluk atassuteqarfigisarpai. Sianeqatigiittarput illoqarfimmilu naapiffissaminnik isumaqatigiittarlutik ilaannikkullu illoqarfimmi naapiinnartarlutik. Nunatsinniit nuunnissani eqqarsaatigisimavaa, aatsaalli meeqqami tamanna akuerippassuk taamaaliorusulluni.

Ataaseq paneqarpoq, angerlarsimaffeerunnisami tungaanut immini najugaqartumik. Tamatumali kingorna anaanamini maannakkullu Danmarkimi najugaqarluni. Ingerlaavartumik attavigisarpaa.

Marluk, aalajangersimakannersumik arlaanni najugaqartut, tamarmik immik-kut paneqarput, assut nuannarisaminnik. Ataaseq oqaluttuarpoq paniminik nuannarinninnini pissutigalugu tamanna inuuneranut naleqartitsisoq. Alla aamma panimminik assut nuannarinnippoq, tassungaannarli, tassami illoqarfimmi allami najugaqarmat.

Inissarsisitaqqittut inuuneq

Inissiaatileqatigiiffiup, attartortup attartornermi isumaqatigiissut eqqortinnigpagu, attartortoq inissiamiit anisissinnaavaa. Taamaalisqaartil-lugu, pisuni amerlanerpaani, attartortup ineqarnermut akiliut akilersimaneq ajorpaa. Ilaanni aamma pisoqartarpoq, ikittuinnarnili, eqqissiviillionerit pis-sutigalugit attartortut anisitaallutik.

Anisitsinermi suleriaaseq

Anisitsinerit pillugit suleriaaseq immikkoortumi "Anisitsinermi suleriaaseq"-mi qup. 141-mi erseqqinnerusumik allaaserineqarpoq. Naatsumik oqaatigalugu suleriaaseq tassaavoq. Attartortoq akiliisimangippat inissiaatileqatigiiffim-miit pingasoriarluni saaffigineqassaaq. Saaffiginnissutit pingajuat suliap akiliisitsiniartartunut (politiinut) maannakkut tunniunneqarsimaneranik paasissutissanik imaqartarpoq, inissiamiillu anisitaasussangorluni.

Asseq 8. Inissiami uani inissarsisitsisoqartarpoq, isaterneqarnissaa pilersaarutaavoq.

Akiliisoqanngippat, akiliisitsiniartartoq inissiaatileqatigiiffimmiit inuk ataaseq ilagalugu takkuttarpoq. Nalinginnaasumik paarnaarsaasiortoq ilaasarpoq. Najugaqartut ilisimatinneqartarput inissiamiit anissasut, tamannalu akiliisitsi-niartartup maaniinnerani maannakkut pissasoq. Ilisimatinneqartarput inissi-ami inissarsisitaqqiffimmiissasut, tassani ineeqqamik tunineqassallutik. Inissiamut paarnaarsaat taarserneqassaaq. Najugaqartullu tamatuma kingorna ulluunerani (inissiaatileqatigiiffiup ammasarfiani) matuersaammik atorsinnaallutik, taamaallutik inissiaq imaarniassammassuk. Amerlanertigut taamaaliornissamut ullorpaalunnik periarfissinneqartarput.

Amerlanertigut pequtimi amerlanersaat aallaaviatigut nassarsinnaaneq ajor-paat. Tassani qanoq pisoqaraluarpalluunniit ineeqqami pequtaat inissaqar-pianngimmata, tassa ineeqqami ataatsimi najugaqartussaagamik. Kisermaa-jugaanni ilimanartarpoq ineeraq allamik imaluunniit allanik marlunnik avin-neqassasoq.

Najugaqartut pequtitik qaammatini pingasuni containerimiitinnissaannut neqerooffigineqartarput. Containerimiitinneri tamatuma kingorna nammineq

akilissavaat. Inissarsisitseqqinneqartut qaammatit pingasut qaangiutsinnagit akiliinngippata peqataat kalerriisoqaqqaarnani eqqaavissuarmut iginneqas-sapput.

Asseq 9. Inissiaq inissarsitsiuffiusartoo.

Inissiaatileqatigiiffiit assigiinngitsunik suleriaaseqarput. Immikkoortualut-tutigut illoqarfinni assigiinngitsuni inissiaatileqatigiiffimmi ataatsimi suleriaat-sit assigiinngitsuupput, aamma nunaqarfinnut naleqqiullugu. Tamanna "Inis-siaatileqatigiiffiit" pillugit immikkoortumi, qupp. 141-mi erseqqinnersumik allaaserineqarpoq.

Anisitaaneq arlalissuartigut akeqarpoq

Anisitaaneq najugaqartunut arlalitsigut akeqarpoq. Siullermi ulluinnarni inu-nerup pitsaassusaatigut annertuumik annaasaqarfiuvoq. Najugaqartut inissi-ameersuupput, angerlarsimaffigisamiit inissiami ineeqqamut nuullutik. Tamanna isumaqarpoq anisitaaneq arlalissuarnut annertuumik misigissutsi-kkut pisoqarfiuvoq.

Anisitaanerup kingunerisaanik aamma pequtit inuttullu pigisat annaaneqart-arput. Tamanna inuttut aningaasatigullu annaasaqarfiuvoq. Najugaqartunut inuttut annaasat malunnarnerujussuupput.

Anisitaanerup kingunerisaanik inissiap anisitaaffigisap iluarsartuunneranut qaavtigut attartortumut annertuumik aningaasartuuteqarfiusarpoq.

Najugaqartut anisitaasut illoqarfinni najugaqarunik, inissianut utaqqisut amerlasarmata anisitaanerup amerlanertigut kingunerisaanik inissiamut nu-taamut sivirusumik utaqqisariaqassapput. Akiitsut tamarmiusut inis-siaatileqatigiiffimmut akilernissaat kisiat utaqqissanngilaat, kisianni aamma utaqqisut allattorsimaffianni siuariarnissartik utaqqisussaallugu. Naak an-nikitsumik akiligassanik akilinngisaqarnerup kingunerisinnaavaa najuga-qartut anisinneqarsimasut namminerisamik inissiaataarnissaannut piffissaq sivirusooq ingerlasinnaasarpoq – qaammataannaanngitsut kisianni ukior-paaluit.

Tarnikkut artorsaataasoq

Anisitaasunut arlalinnut pisoq qaangeruminaatsuuvoq.

Ataaseq oqarpoq silarsuaq soorlu unittutut misigalugu. "Ilungersunarpoq. Assut nuanniilluni. Soorlu inuuneq...qanoq nassuiassavara...Suut tamarmik soqutiginarunnaarlutik, suut tamarmik soqutaajunnaarlutik."

Alla oqarpoq inissiaminiit anisitaasussanngorluni paasigamiuk tamanna qanoq kinguneqassanersoq nalusimallugu. Kingusinnerusukkut paasivaa allat ilagalugit inissiami najugaqassalluni, pequtini nassarsinnaanagit qaamatillu pingasukkaarlugit nuuttassalluni. "Tamanna paasigakku eqqarsarpunga, qanoq inuussaanga...sinissinnaanngilanga...eqqarsaateqaannaliivippunga."

Ataatsip allakkat kingullit tigusimanerlugit takusimanngilai. Tamanna pisutaalluni politiit matup silataaniillutik anisitsiartorlutik oqarmata assut tupanartorujussuartut misigisimavaa. "Politiit viceværti ilagalugu takkupput. Akiit-sukka pillugit saaffiginningsaannarsimapput, akiliinngikkumalu anisitaasusaasunga. Aatsaat politiit viceværtilu takkummata oqarlutillu inissiannit anisasunga. Uannut assut ilungersunarpoq – aamma misigissutsikkut. Aninissannut sapaatip akunneranik piffissalernerqarpunga. Kalerrinneqanngilanga."

Asseq 10. Illut ataasiakkaat ineqartunut pitsaasusinnaapput, ilaatigut nipiliorfigineqartaqaat.

Arlaannut anisitaasussanngorneq pisoq ima sakkortutigaaq ulluinnarni tamanna ingalassimaniarlugu.

Ataaseq oqaluttuarpoq piffissami sivisuumi nanertuutigisimallugu. Anisitaanissartik eqqarsaataaniippoq, tamannali pisoq ima sakkortutigisimavoq ajattorsimallugu. Alla assersuutigalugu oqarpoq. "Allakkat siullit tigugatsigit allassimavoq ineqarnermut akiliut akilissagipput...taavalu ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi sulisarama, ulloq unnuarlu sulisarlunga INI-mukanngitsoorpunga. Takkunniartussanngortungalu silatinni politiit kasuttorput oqarlutillu... 'Massakkut anissaasi'...tassa taamatut oqarput."

Alla oqaluttuarpoq marlunnik pingasunilluunniit allagarsisimallutik, tassanngaannarli politiit takkussimallutik. Sulisimavoq uialu aalisareerlugu angerlarsimasoq oqarsimasoq maannakkut politiit takkussimasut inissiamiillu anisariaqartut. Oqarpoq "Uimaluunniit aalisarnermi atisani peersimanngilai, isermata oqarlutillu 'Maanngaanniit anissaasi'."

Kikkunnulli tamanut anisitaaneq tassanngaannaq pisimanngilaq. Arlallit piareersimasimapput allakkallu kingullit eqqarsaatigisimallugit. Ataaseq eqqissisimavoq. Oqarpoq nalunagu takkuttussaasut anisikkiartorlugu. "Sianerfigaannga. Politeeqarfimmukarpunga politiillu angerlaallunga. Paarnaarsaat taarserpaat inissiarlu nal. 16-p tungaanut ammatillugu, pisattakka tigusinnaassagakkit."

Pequtit annaani

Najugaqartut anisitaagaangamik pequtitit nassarsinnaaneq ajorpaat. Suut nassarneqartassanersut pillugit INI ataatsimoorussanik maleruagassaarpoq, piviusumilli illoqarfimmiit illoqarfimmut naleqqussaasoqarsimalluni inuit nammineq aalajangiitittarlugit suut nassarusunneraat. Ataaseq assersuutigalugu oqarfigitissimavoq atortut pisariqartitaannaat kisiisa tigussagai allanik nassataqassanngitsaq. Sinittarfimmut igaffimmullu atortut pisariaqartuinnaat atisallu kisiisa. Tamannali eqqortinneqanngilaq. *"Maleruagassat malinngilluinnarpagut. Arlallit meeraqarput, taakkulu angerlarsimaffimminniit arlalissuarnik nassartariaqarsimallutik – fjernsyni, pinngussat allallu meeqqat ulluinnarni atorfissaqartitaat. Uanga aamma taamaaliorpunga."*

Asseq 11. Uani inissiami inissiat ilai inissarsititseqqiffittut atorneqartarput.

Maleruagassalli kingunerisaannik najugaqartut inissarsisitaqqittut suut nassassanerlugit amerlanertigut annilaangasarsimapput. Tamanna najugaqartut eqqarsaataanniittuarsimavoq.

Angut, allanik marlunnik ineqateqartoq assersuutigalugu teqeqqumi iluarsaassisimavoq, siniffimmi saniatigut marlunnik issiaveqarluni nerriveqarlunilu. Taakku inuttaanut assut pingaaruteqarsimapput. Ilisimalluarsi-mavaa maleruagassat malillugit taakku nassartussaangit. Suut nassartussaallugit allaat allagarseqqammisimagaluarput. Issiaviit nerriveeqqallu peerneqarnissaat assut annilaangassutigisimavaa.

Alla oqarpoq, *"Uannut oqarfigivunga fjernsyni igikkusunnagu. Nassarusuppara, radio aamma nassarpara. Siniffiga aamma naasullu angisuut nassarpakka. Assut sapernarpoq. Ullaaq oqarfigitippunga INI aggissasut misissuiartorlutik, mersorujormerlungalu."*

Inissiani inissarsititseqqiffinni najugaqartut inaanni atortut akuerisaanngitsut kingunerisaannik ineeraq annikinnerusumik angerlarsimaffittut misigilenera, tassa nassatarisami ilarpassui tamaaniittussaangimmata.

Maleruagassat apeqqutaatinnagit inissami tunniunneqartumi inissaqarpianngitsumik qanoq annertutigisut nassarnissaannut annertuumik killeqartitsipput. Ineeraq nammineq atugassartik pisarpaat ilaatigullu ineeqqami ataatsimi inuit arlaliusinnaallutik. Pequtit annertussusaat aamma qaammatit pingasukkaarlugit nuuttariaqartarnerisigut killilernerqarput, tassa INI-p inissiaataani inissarsititseqqiffinni najugaqarunik. Pequtit oqimaatsut aamma pequtit amerlasuut artorsataalersarput. Najugaqartut ilai siullermik pequtitik nas-

sartarsimavaat, nuunnerilli ataatsip marlulluunniit kingorna qimaannartarlugit.

Pequtimik amerlanersaat pigiunnaartussaeneri arlalissuarnit inuttut annertuumik annaasaqarnerupput. Amerlanerit pequtimik sumi toqqortarinissaannut nassaarnissaq ajornartorsiutigisarpaat. Pisuni ataasiakkaani ilaqaqartarpoq quillinnik inissaqartitsisunik. Ataatsip illup qimatassamini quianut pisattami ilai uninngatiinnarsimavai, nalullugulu suli tassaniinnersut. Arlalisuit qanoq iliorsinnaanatik misigisimapput. Qaammatini pingasuni containerimiitissinnaavaat, ilisimalluguli qaammatit pingasut qaangiuppata akilernissaannut akissaqarnatik. Qaammatit pingasut sinnerlugit inissiani inisarsarsitseqqiffinni najugaqarsimasut amerlanersaat, aamma pequtiminnik containerimiisitsisimasut, pequtitik annaasussaallugit naatsorsuutigisimavaat. Ilisimatinneqarneq ajorput aatsaat eqqavimmukaanneqaraangata.

Pequtit annaaneqarneri arlalissuarnut misigisaqartitsipput, tassa inuuneranni pingaaruteqartut ilai taakkununga tunngatinneqartillugit. Tamanna pillugit oqaluttualeraangamik amerlanerit qialersarput.

Ataatsip imatut oqaaseqarluni qiaatigaluni imatut tamanna eqikkarfigaa: *"Qanoq akilersinnaagakkit. Akissaqanngilangami. Pisattakka tamarmi iginneqartut anaanangaluunniit oqaluttuussinnaanngilara. Assut ilunger-sunarpoq (qiavoq). Aap. Ernerma meeraanerani pigisai tamaasa sivisuumik pigisimasat igittariaqarsimavakka – utoqqatserpunga (qiavoq). Annernarpoq. ilinnut tunngasut ilai iginneqarpata- ernerma uangalu pigisakka. Atuarfimmi ukiumi ataatsimeersut – 1. klassi, 2. klassi il.il. pigisai katersortarnikuuakka – angisuunngoruni isiginnaarsinnaasai. Suut tamarmik tamarput."*

Containerimiit aallersimavoq. *"Ataasiarlunga containerimiit aallerpunga. Tassani pigisakka tamaasa takuakka. Tassaniipput. Containereeqqami. Taamanili takoqqinngilakka. Akissaqannginnamami. Pigisat tamarmik aamma meeraaneriniit tamarmik – tamarmik iginneqarput. Iginneqarmata ilisimatineqanngilanga."*

Alla oqaluttuarpoq containeri pillugit neqeroorfigineqarnikuunani nangillunilu, *"Pigisakka, arlaata perusnngippagit, igittariaqarsimavakka. Nalusimavara qanoq iliussanerlugit (nipaa kittorarpaq)...Naamik (qiavoq). iginneqaannarput. Ilai tunivakka. Nalaasaarfik nerrivillu tunivakka...sinneri iginneqarput ...suut tamarmik iginneqarput. Sumiitissagaluarakkimmi."*

Pequtit, najugaqartut igittariaqarsimasaat, aamma aningaasanik naleqarsimapput. Tamannali arlaannilluunniit eqqaaneqanngilaq. Arlaanni – aamma taamaasisussaassapput – pilersitseqqilerunik, taava iginneqarsimasut naleqarsimapput, piseqqinnerminnilu kingumut aningaasartuuteqartussaassallutik.

Inissiaatileqatigiiffimmut akiitsut qaffanneri

Attartortup inissiani qimakkuniuk taava inissiaq iluarsaanneqassaaq, attartortussamut nutaamik aaqqissuullugu. Iluarsaassinernik assigiinngitsunik marlunnik INI ingerlataqartarpoq. Ataaseq nalinginnaasumillu iluarsaassineq aappaalu paarsinerlunnerup kingunerisaanik iluarsaassineq.

Attartortup iluarsartuussinermut taassuma akiliutissaa inissiami qaammatini najugaqarsimanagera naapertorlugu aningaasartuutip 1 pct.-ianik annikillisinneqartarpoq. Ukiuni arfineq pingasuni qaammatinilu sisamani sivisunerusumilluunniit tassani najugaqareersimaguni taava attartortitsisup aningaasartuutit tamaasa akilissavai. Iluarsaassinermut immaqalu saliinermut eqqiaanermullu aningaasartuutit tamatigut attartortumit akilernerqartarput.

Asseq 12. Inissarsisitseqqittarfik, arnap kisermaap najugaa.

Tamanna piviusumik isumaqarpoq attartortut, anisitaasut, qaavatigut aningaasartuuteqartartut. Tassani najugaaqaannarsimasuuppat, iluarsaassinernut nalinginnaasunut annikinnerusumik aningaasartuuteqartussaassapput. Nammineq nuussimasuugunik paarinerlunneqarsimanera pillugu akiligassamik nassinneqarsimassagunarput. Aningaasartuulli taanna anisitaappata akiligassanngortinneqassaaq.

Ataatsimut isigalugu tamatuma kinguneraa inissiaatileqatigiiffimmut ineqarnermut akiliutit akilinngisat qaavisigut akiligassinneqassasut. Taamaalillutik akiitsui tamarmiusut qaffassapput.

Sisimiuni inissiani inissarsisitseqqiffinni attartortunut 26-nut iluarsaassinernut aningaasartuutit tamarmiusut attartortumut ataatsimut agguaqatigiissullugu 15.300 kr-inik annertussuseqarsimapput. Pingajorarterutaannut aningaasartuutit 10.000 kr-it ataaniipput, pingajorarterutaasunullu marlunnet 19.000 kr-it sinnersimallugit. Qaavatigut aningaasartuutit annersaat 32.000 kr-iusimavoq.

Ilulissani inissarsisitsinneqartuni qulingiluaasunit arfineq pingasunut iluarsaassinernut agguaqatigiissillugu aningaasartuutit appasinnerusimavoq 11.000 kr-iniilluni. Tassani aamma annertuumik nikingasoqarluni. Arfineq pingasuni sisamanut aningaasartuutit 13.000 kr-it sinnersimavaat.

Asseq 13. Qulaani assimut atasoq. Madrassit pingasut siniffittut atorpai.

Inissiatileqatigiiffimmut akiitsut

Ineqartut anisitaagaangamik annertuumik akiitsoqarsinnaasarput.

Tabel 1 Sisimiuni Ilulissanilu 2012-imi ukiup affaata siulliani inissarsisitseqqifinni najugallit anisitaanermi akiitsui kisitsinngorlugit.

Ilulissani Sisimiunilu anisitsinermi akiitsut kisitsinngorlugit naatsorsorneri	
Fraktil	Akiitsut
10%	21.478
33%	31.212
50%	39.732
66%	65.351
90%	95.645

Sisimiuni inissarsisitseqqifinni najugaqartut 2012-imi ukiup affaata siulliani anisitaasut affai 41.000 kr.ninik akiitsoqarput. Ilulissani inissarsisitseqqifinni najugaqartunut 39.000 kr-iulluni..

Sisimiuni Ilulissanilu 2012-imi ukiup affaata siulliani inissarsisitseqqifinni najugaqartunik anisitsinermi akiitsorineqartut kisitsinngorlugit naatsorsorneqarsimapput. Tamanna isumaqarpoq anisitaasut 90 %-ii 21.000 kr-nit sinnerlugit akiitsoqartartut, pingajoraarterutai 65.000 kr-it sinnerlugit kiisalu 10 %-ii 95.000 kr-inik akiitsoqarlutik anisitaasimasut. Akiitsut amerlanerpaa-gamik 121.000 kr-iupput.

Illoqarfinni marlunni attartortut qularnaveeqqutitut siumut akilikkat 7.000 kr-imiissimapput, taakkulu akiliutigineqarlutik, taamaalilluni akiitsut annikinneru-lerlutik. Aningaasat taakku allamik inissiamik pissarsissagaluarunik akiliuti-geqqittussaassavaat.

Asseq 14. Inissarsisitaqqiffimmi ineraq, angutinit pingasunit najugaqarineqartoq. Assilissami siniffit marluupput. Saamerlarmi ineqartoq nerrivik issiavik issiaviillu takissut marluk nassarsimavai. Malerua-gassat malillugu taamaalioqqusaanngilaq. Taakku ineqartumut pingaaruteqartorujussuupput, inis-siatileqatigiiffimiillu peerneqaqinammata annilaangagisimallugu.

Asseq 15. Assimut 14-mut atavaoq. Tunuatungaani ineqartut pingajuata inaa takuneqarsinnaavoq. Saagunik assiaqtissaminik nivinngaasimavoq.

Inissiat inissarsisitaqqiffiusut illutamikkut pitsaassusaat assigiinngitsorujussuupput. INI aallaaviatigut attartortumi aningaasartuutaat akornutaasullu annikitsumiitinniarpaat. Tamanna isumaqarpoq inissiaatiminni pitsaannigitsortaat inissiat atorusunnerullugit.

Inissiat inissarsisitseqqiffiit ilaat taamaattumik pisoqaanerupput sanaartukkanilu pitsaanerunngitsuniillutik. Illoqarfimmi ataatsimi inissarsuaqarfik isaterneqartussaqaq taamatut atorneqarpoq. Nuummi Blok P-mi, maannakkut isaterneqarsimasumi, inissiat arlallit inissarsisitseqqiffittut atorneqarsimapput. Ilaqutariinnut ataatsinut illut pisoqqat marluk atorneqarsimapput.

Inissiali inissarsisitseqqiffiillu takusagut tamarmik inissiani pitsaannigitsunut ilaannigillat. Arlallit inissiani nalinginnaasuniipput, ukiunik 20-30-nik pisoqaasusilinni. Inissiat kusanartuupput. Taakku ilaanni oquttoqarsimanera pasitsaanneqarpoq.

Aallaaviatigut inissarsisitaqqikkaanni ineeqqamik tunineqartarput. Ilaqutariugaanni namminerisamik ineeqqamik tunineqartarput. Ilaqutariit meerallit nalinginnaasumik aamma ineeqqamik ataatsimik tunineqartarput. Pisut ilaanni ilaqutariinni inersimasut marluk meeqqallu arfineq marluk ineeqqami ataatsimi najugaqarput.

Inissiani ataasiakkaani qassit najugaqartarneri assigiinngitsorujussuuvuq. Apeqqutaasarpoq illoqarfimmi anisitaasimasut aamma inissarsisitaqqittut qassiunersut. Soorunami aamma inissarsisitseqqinnermut inissiaatileqatigiiffimmiit inissiat qassit atorneqarnerisut apeqqutaasarluni.

Illoqarfiit ilaani inissiani arlalinni inissiami ataatsimi inissarsisitaqqittut atasiunngikkunik marluusarput illoqarfimmilu ataatsimi inissiani inissarsisitseqqiffinni amerlanerni inoqutigiit ataasiusarlutik. Illoqarfiit ilaanni amerlanertigut inoqutigiit pingasut-sisamaasarlutik ilaannikkullu inoqutigiit arfiniliusarlutik. Pisuni arlalinni inissiami ataatsimi inuit 13-15-it najugaqartarput. Amerlanertigut ilaqutariit meeraqartut.

Qaammatit pingasukkaarlugit nuuttarnerit

INI-p inissiaataani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut tamarmik qaammatit pingasukkaarlugit inissianut inissarsisitseqqiffinnut allanut nuutsinneqartarput. Najugaqartut aalajangersimasumik najugaqarnermik misigisaqannginnissaat aamma angerlarsimaffeqartutut misigisimannginnissaat pillugu INI

taamaaliortarpoq. Inissiani najugaqarneq akeqanngilaq, tamannalu pissutigalugu inissianiit anissamik siunertaqannginnissaq INI-miit qulakkeerneqarusulluni. Qaammatit pingasukkaarlugit nuutsittarnerisigut tamanna illuatungilerneqassaaq.

Asseq 16. Apparit kisimiillutik ineqartut maleruagassani suut nassarneqarsinnaanersut unioqqutillugit pequtsersorsimapput.

Najugaqartut inissiamut allamut nuulerpata illoqarfimmi allaffimmut takkunnissaat pillugu ilisimatinneqassapput. Inissiamut nutaamut taamaallaat isersinnaapput takkussimagunik. Inuit aamma inissianik inissarsisitseqqiffinnik sulii atuerusunnersut INI-miit qulakkeerneqassammat taamaaliortoqartarpoq.

Qaammatinilli pingasunik tamatigut tamanna sivirususeqarneq ajorpoq. Najugaqartoqarpoq inissiami ataatsimi sivirusunerujussuarmik najugaqarsimasunik. Ataaseq assersuutigalugu ukiuni marlunni inimi siullermi najugaqarsimavoq. Nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni, amerlanertigut inissarsisitseqqinneqartoq amerlanertigut ataasiinnaatillugu imaluunniit ikittuinaatillugit najugaqartut nuuttaqattaartinneqarnissaat ajornartarpoq. Taamaattumik nalinginnaasumik tamanna pineq ajorluni.

Artorsaataasoq atugaanerpaaq

Apersorneqartut tamakkusallutik qaammatit pingasukkaarlugit nuutsitaasarnertit artornartuuneri oqaluttuaraat. Ilaannut inissiani inissarsisitseqqiffinniinerni tamanna artornarnersaavoq. Apersuinerup naalernerani kissaatini suup pingaarnersaaneraniq aperineqarnermini inissarsisitseqqinneqartut arlaannit tamanna erseqqissarneqarpoq, oqarporlu, "Tamatigut nuutsinneqartuarnermi pisattat utertittaqattaarlugit nuunneqartarput... (inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarnermi) tamanna ajornersaavoq... Assut qasunarpog, sapertussaannngilarpulli... Kissaatigerusunnarpoq nuuttaqattaannginnissaq ... Tamanna assut artornarpoq, assut artornartarluni."

Namminerisamik inissiamik tunineqarneq qanoq pingaaruteqarnera pillugu apeqqummut ataaseq akivoq taava nuuttaqattaarunnaassalluni. Namminerisamik ineqarnermut atatillugu pitsaaqutaasut aatsaat kingusinnerusukkut oqaluttuarai. Inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartuulluni qaammatit pingasukkaarlugit nuuttaqattaarnerup inuunermut qanoq ineqatigineranut taanna oqaasertaliussallugu tulluarpoq.

Artorsarnarpoq, tassa tamatuma kingunerisaanik toqqissisimaffiunngisaannarmat oqartoqarsinnaananilu maani najugaqarluni. Sumiiffiit najugaqarfisimasat angerlarsimaffittut, imaluunniit taakkununga atasutut taa-

neqarsinnaangillat. Inuit apersoneqartut ilaat namminerisamik initaarnis-saq pillugu imatut oqarpoq, "Nuuttaqattaarnermiit tamanna pitsaanerussaaq. Uangalu eqqissinerussallunga toqqissinerullungalu [namminerisannik ineqaleruma]", tamanna oqaatigineqartarpoq angerlarsimaffeqanngikkaanni, qaammatit pingasukkaarlugit nuuttaqattaartaraanni.

Asseq 17. Inissarsitseqqiffimmi ineraq aappariinnit angummillu isersimarpierneq ajortumik najugaqarineqartoq.

Tamanna pissutsitut najugaqartut ilaannut ikkuttarpoq. Toqqissisinaanani. Ataaseq misigivoq nammineq naleqanngitsutut tamanna misigisitsisutut misigisimallugu, "Nuuttaqartaartuarneq...qaammat ataaseq qaangiuppat INI-mukaqqissaanga, tassanilu paasillugu sumut nuussanerlunga. Naleqanngitsumik inuuneqartutut misigilernarpoq". Tamanna taamatut ingerlaannassappat qanoq anigorsinnaanerlugu allap takusinnaanngilaa. Assut tamanna nungullarsaataavoq. Ilaqutariupput arlalinnik meerallit. Oqarpoq, "Assut ilungersunarpoq. Namminerisatsinnik initaarnissatsinnut ukiuni pingasuni, sisamani amerlanerusuniluunniit utaqqisinnaanerput eqqarsaatigileraangaku. Tamanna nukissaqarfiginngilaa, aamma qaammatit marlukkaarlugit pingasukkaarlugit nuuttassagutta. (qiavoq)...Ataatsimik ineraqarpugut madrassinili sinittarluta (qiavoq)."

Angut kisermaaqaq ataaseq, inissiani inissarsitseqqiffimmi najugaqarnermik ajorinninngitsoq nuuttaqattaartarnerit aamma misigisapiluttut misigai, "Qaammatit marluk, taavalu aqaguagu aallamut nooqqittussaalluta... Naluraa sumut. Aatsaat aqaguagu INI-p allaffianukaruma paasissavara."

Nuuttussanngorneq pillugu ilisimatinneqarneq nutsernertaalu

Inissiamut inissarsitseqqiffimmut nutaamut nuuttussanngornertik nalinginnaasumik sioqqutsisumik najugaqartut paasisarpaat, kisiannili ullormi nuuffissaminni aatsaat sumut nuussanerlutik paasisarlugu. Aamma kikkut najugaqatigissanerlugit ilisimaneq ajorpaat, aamma inissiami qassiullutik najugaqatigiissallutik. Kingulleq pingaartumik ilaqtariinnut arlalinnut, inissiani eqqissisimarusuttunut torersuutiterusuttunullu annertuumik pingaaruteqartarpoq.

Tassungu ilanngutissaaq qaqugu nuussanerlutik ilaannikkut nalornissutigisaramikku. Tamanna ajunngitsuusarpoq, tassa qaammatinik pingasunik sivi-unerusumik ingerlasoqarnissaanik tamanna nalinginnaasumik kinguneqartarmat. Ilisimatinneqanngillalli, taava qanoq siviutigisumik najugaqassanerlutik ilisimanagu.

Asseq 18. Inissarsisitseqqinnetartut iserternerminni inissiap isikkua assilisivaat.

Najugaqartutut pequtit suut nassarsinnaaneri killeqaraluartoq, taakku nuun-
 neqartartussaapput. Ataasiakkaat allanut naleqqiullutik amerlanerusunik
 peqartarput. Tamanna suliaasaq aqqusaarusunngikkaluarpaat. Nutsernermi
 ikinngutiminnit ilaquuttaminnillu ikorneqartarput.

Taxanik atuisariaqartunut tamanna aamma qaavatigut aningaasartuutaavoq
 taamaattumillu nutsernermut ataatsimut 2-300 kr-it atortariaqarlugit.

Inissiani iserterfigisaminni eqqiaaneq

Najugaqartut arlallit nuuttaqattaartunit misigineqarsimavoq inissiaq inis-
 sarsisitseqqiffik eqqiarneqarsimangitsoq, kisianni aamma ipertooru-
 jussuusoq.

Inissiamut taamatut ittumut iserneq taakkununga assut nakeriallannarpoq.
 Taamaattumut iserneq arlaannaatigulluunniit nuannersuunngilaq, eqqi-
 aanermullu piffissaq aningaasallu atortariaqarsimallugit.

Ataatsip imatut oqaaseqarluni allaaserivaa, "Siullermik nutseratta qi-
 asariaqarsimavunga...Qanoq oqaatigissavara...assut avaangunar-
 poq...suna tamarmi ipertuujulluni...perusuersarfik ima maajunnartigaluni

allaanngilaq igaq kajortumik utsersorsimavoq...qulleqanngilaq...ledningii katassimallutik. Aamma ulorianarsisimallutik. Igaffimmut iserami kissarsuullu ammarlugu, qujanarpoq aaqgateqarama, kissarsuutip siatsivittaa kajortuinaavoq taartuinnaalluni qulleqarnani. Sumi tamaani quperlut toqungasut...assut qiasunnguummerpunga...kiassaait ima ipertutigaat salinniarlugit imermik kuiffigisariaqarlutigit...Assut maajunnarlutik. Sinissinnaasimanngilagut. Aatsaat ulluni marlussunni eqqiaareeratta tassaniissinnaalerpugut tassanilu sinissinnaalerluta."

Asseq 19. Inissarsisitseqqiffimmi igaffimmi tattorliuuttoqarsinnaasarpoq, taamaattumik siumoortumik isumaqatigiittoqartariaqarluni qaqugukkut kikkut igasassanersut. Amerlanertigut ajunngitsumik ingerlasarpoq. Inissiamini eqqiaasoqarniartillugu iluatsittumik ingerlanissaa ajornakusoorsinnaasarluni.

Alla oqarpoq, "Kingulliit marluk najugaqarfigut eqqiarneqarsimanngillat. Inissiaq iserterfigisarput aamma eqqartariaqarlutigu. Sorpassuit aserorsimapput. Kissarsuutip siatsivia salinngisaannarneqarsimavoq. Qernertuinnaavoq nerisassallu qimanneqarsimasunik sinnikorpasuaqarluni. Qujanartumik assilisaqattaarpakka. Siullermik qiaqqaarpugut, tassami ilungersunarnermik."

Tamatuma kingorna INI attaveqarfigaa allaffigalugulu. Illoqarfimmi INI-p immikkoortorta qarfiata eqqiaanissaq akisussaaffiginagu itigartitsivoq. INI-ili qillersaqarfianit taperserneqarpoq, illoqarfimmili immikkoortortamiit paasitineqarluni tamanna akisussaaffiginagu. Akissutit tamarmik oqaasiinnakkut pissarsiarineqarput.

Qulaani asseq 18-imi inissarsisitseqqiffimmi najugalinnit assilisaapput. Ineqartoq alla iserternermini assingusunik naammattuuisimanini oqaluttuaaraa. Inissarsisitseqqiffinni najugaqartunik apersukkat akornanni nalinginnaasumik saamisanut ilaannngilaq.

Najugaqartut nutaat

Nuukkaanni tamatuma amerlanertigut kingunerisarpaa inunnik nutaanik najugaqateqarnissaq. Nutsernerup taamaattumik kingunerisarpaa qaammatit pingasukkaarlugit inunnut nutaanut najugaqatissanut isummersortariaqarneq.

Ataatsimoorfiusinnaasut arlaatigut inerisarneqassapput (ataaniittoq takuuk), tamatumunngalu nukippasuit atorpeqartussaallutik. Tamanna qasunarsinnaavoq nungullarsaallunilu. Ajunngitsumillu ingerlasoqalersorlu kingumut nuuttoqartariaqassalluni, aamma qaammatit pingasut qaangiuppata.

Najugaqartut ilaat oqaluttuarpoq inissiami ataatsimi ukiuni siullerni pingasuni najugaqarsimalluni. Tamatuma kingorna qaammatit pingasukkaarlugit nuut-talersimalluni. "Tamanna allaaneroqaaq. Ukiuni siullerni marlunni eqqissisi-maarpugut. Inunnut nalunngisatsinnut angerlarsinnaaneq pitsaanerujus-suuvoq. Maannakkut nuuttaqattaartuarpugut, nalusarlutigulu nipiliortunik naammagittaalliortartunillu najugaqateqalissanerluta. Nuuttaqattaartuarpugut... maannakkullu kikkut najugaqatigissavagut. Tamanna aamma pillugu siumoortumik ilisimatinneqarneq ajorpugut."

Najugaqartut katitigaaneri

Inissiami inissarsisitseqqiffimmi allanik qanillugit najugaqateqaraanni, najugaqatissat nammineq toqqarsimanagit qaammatillu pingasukkaarlugit nutaanut isummersortariaqarluni, najugaqatigiit ingerlalluarnissaannut najugaqartut katitigaanerat annertuumik pingaaruteqalersarpoq.

Asseq 20. Angutit marluk kisermaat inissarsisitseqqiffimmi ineeraat.

Arlaleriarluni ajunngitsumik pisarpoq. Aamma ilaannikkut ajorluinnartarluni. Pingaartumik kingulleq, inoqutigiiit nalinginnaasumik inoorusuttut imerajuttunik ilaneqartillugit. Apersorneqartuni arlalissuit assut imerajuttuupput, peqatigisaanillu aamma imatut pissuseqarsinnaallutik allat eqqarsaatigisarlugit.

Ilaannikkulli assut imerajuttoqartarluni imigassaqaarlunilu 'fiisterneq' inuunerannut ima annertutigisumik ilaalluni taamatut pissuseqarlutik allanik ajoqusersuinertik soqutiginaq. Taakku immaqa tulluarnepaamik ingerlanerliortutut taaneqarsinnaapput, pissusaat nalinginnaasutut isigisatsinniit allaanerulluni, pissuserisaat naleqqussarneqarpiarsinnaanani, allanut arlalinnut akuerineqarsinnaasunngorlugu.

Ilaqutariit pingasunik meerallit inuusuttortallillu, inersimasut marluullutik suliffeqarlutik aappariinnik imerajuttunik najugaqateqarput akuttunngitsumik 'fiistertartunik'. Fiistileraangamik annertuumik imigassaqaartarpoq, kisimiikkajunnerusarlutillu. Ineeqqami nipituumik nipilersortarlutik assullu nipituumik oqaluuttarlutik. Ilaqutariinni angutip arlaleriarlugit nipaarsaaqquisarnera iluaqutaaneq ajorluni. Ullaakkut nalunaaqutaq sisamap tallimap tungaanut fiistersinnaasarpur. Tamanna ilaqutariinnut assut kamannarluni. Ullup tulliani suliarortussaapput meeraallu inuusuttorlu atuariartortussaallutik. "Nilliallutillu suaartarput, nipilersuleraangamillu tamaat

nipittortarlugu...unnuit ilaanni sininngitsoorsinnaasarpugut...aamma uiga aqagukkut suliaortussaagaluartorluunniit.” arnaq oqaluttuarpoq. Ilaqutariit meerallit pingasut assut pingaartippaat ilaqutariinnik meerallinnik najugaqateqarnissaq. Tassaniippoq aamma meeqqanik inissiani imerajut-toqartuni inunnillu ingerlanerliortunik najugaqateqarnissaannik kissaateqannginneq. Tamanna aamma toqqaannartumik oqaatigineqarpoq.

Meeqqat

Inissiani inissarsisitseqqiffinni ilaqutariit meerallit inuusuttortallillu arlaliupput.

Inissiani inissarsisitseqqiffinni meeraqarnermut inuusuttoqarnermullu ajornartorsiuteqarfiuvoq ilungersunartunik, pingaartumik anginerusunik meeraqartunut inuusuttortaqartunullu.

Meeqqat inuusuttullu susinnaanerannut nalinginnaasumik inis-saqartitsisoqanngilaq. Ineeqqami ilaqutariit najugaanni inissaq annikitsuararsuuvoq, inimillu ataatsimoorfiusinnaasumik peqarnani. Ilaannikkut igaffimmi inissaqarsinnaasarpog, kikkulli tamarmik tassungartarsinnaasarlutik.

Asseq 21. Ilaqutariinnut ataatsinut meerartalinnut inuusuttuarartallinnullu ineeraq. Taakku siornatigut inunnit katillugit 13-15-inullu akornanni najoneqartumi najugaqarnikuusimapput.

Meeqqat immaqalu pingaartumik inuusuttut pinerluttuusorineqartalerlutik. Sumiiffiit ilaanni najugaqarfimminni taamatut najugaqarnertik pillugu qinngasaarneqartarput. Sumiiffiit ilaanni meeqqanik allanit pinnguaqatigineqarusunnatik. Anaanat ilaat oqarpoq, ”*Tamaani najugaqarnertik meeqqat artorsaatiqaat. Inissiatsinniit anisitaasimanerput pillugu qinngasaarneqartarput oqarfigineqartarlutik ’Ilissi piitsuuvusi’. Najukkatsinni siullermi meeqqanik allanit avataaniitsinneqarput pinnguaqatigineqarumanatik.*”

Anaanat ilaat oqarpoq taamatut najugaqarnertik pillugu meerai kanngusut-tartut. Allap misigisimavaa allaat ilinniartitsisut ernerminut assigiinngitsisartoq, tassa inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarmat.

Pisut ilaanni ataatsimi nivarsiaaraq angummit kanngutsaatsuliorfigineqarsimavoq arlaleriarluni atisaqarnani takutittarnermigut. Ilaqutariit ilaanni inuusuttortaqartuni inuusuttut ilai marloriarluni imminoriarsimavoq. Arnaa malillugu inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarnerisa kingunerisaanik.

Ilaqtariit mikisunik pingasunik meerallit isumaqarput inissiani inissarsisit-seqqiffinni najugaqarneq sapernartuusoq, tassa mikisut annertuumik nak-kutigineqartariaqarmata, taakkumi alapernaatsuupput aamma suut piginer-lugit aamma najugaqartut allat pigisaasa akornanni immikkoortitsisinnaana-tik. Aamma ineeqqami najugaqartut allat aqqusaartagaanni najugaqarput. Inissiami assut ernguffiusumi najugaqarput, ajornanngippallu imernik ajortu-nik najugaqateqarusullutik, meeraqaramik.

Ilaqtariinnit pingasunut meeraqartunut inissiani inissarsisitseqqiffinni naju-gaqartunut annertuumik kissaatigineqarpoq inunnik imerneq ajortunik naju-gaqateqarnissaq.

Suliassat

Najugaqartut inoqutigiittut arlaliullutik inissiami ataatsimi najugaqartillutik arlalinnik suliassaqartarput, pinngitsooratik ataatsimoorlutik suliarisariakka-minnik. Tassani allat eqqarsaatiginissaat pisariaqarpoq aamma kina suleris-sanersooq pillugu isumaqatigiissuteqartariaqarlutik. Illup torersuutiinnarnissaa kisimiinngimmat, inissiami qanoq ingerlasoqarnissaanik isummat assigiinn-gitsuusarmata pisut isumaginissaanik tamanna pisariaqartitsivoq.

Tamanna suliassaavoq immikkut pisariaqartitsisoq. Najugaqartut najuga-qatigiinnissartik nammineq toqqagarinngilaat. Taamaattumik inunnik immik-koortuni pingaaruteqartuni imatut pissuseqartunik najugaqateqarsinnaapput, inissiami ataatsimooqatigiinnissaq ajornarsisillugu.

Qaammatit pingasukkaarlugit nuuttassagaanni inuillu nutaat inger-laqatigisussaallugit tamatuma ingerlassinnaaneranut tamanna immikkut pisariaqartitsisinnaavoq. Ataatsimut najugaqatigiinnerup ingerlallualersinnis-saanut piffissaq nukiillu tamatigut pisariaqartarput.

Asseq 22. Maleruagassat malillugit najugaqartut nillartaatsivimmik errorsivimmillu inissarsisitaqqiffin-nut nassaqqusaanngillat. Ilai nassartarput oqarfigineqanngillalli peerneqassasut. Qaammatit pingasuk-kaarlugit nooqattaartassagaanni pisattanik angisuunik nassarnissaq ajornakusoorsinnaasarpoq.

Inissiami najugaqatigiikkaanni igaffiup, uffarfiup perusersartarfiullu atornis-saanut isertarfillu ataatsimoorunneqartussaapput. Taamaattumik qanoq qaqugukkullu atorneqarnissaa paasisimanissaa pisariaqarpoq matumanilu pingaartumik igaffik. Aamma init ataatsimoorfiusut torersuutinissaat eqqiar-tarnissaallu paaseqatigiiffiginissaat pisariaqarluni.

Sumiiffinni amerlanerni igaffiup atorneqarnissaata avinneqarnissaa annerusumik ajornartorsiorfiunngitsumik paaseqatigiiffiusinnaasarpog taamaaqataaanillu uffarik/perusersartarfik. Igaffiup qanoq ilinerani atorneqartarnera pillugu ilaannikkut isumaqatigiissuteqarnissamik tamanna pisariaqartitsisarpoq, taaneqareersutulli annerusumik ajornartorsiutitaqann-gitsumik. Iluatsinnissaali ilaannikkut unamminarsinnaasarluni iganissamullu utaqqisariaqarneq uuminarsinnaalluni.

Akerlianilli init ataatsimoorfiusut eqqiarnissaannut nalinginnaasumik ajornarnerusarluni. Ilaannikkut eqqiaanermi suliassat avinnissaat isumaqatigiis-sutigineqartarpoq, qaqutigooortumillu piviusumik naammassineqartarlutik. Igaffik torersuutinneqarpat eqqiaasoqartarlunilu amerlanertigut arlaata taamaaliorusunnera pissutaasarpog. Pisut ilaanni arlallit taamaaliortarput, assersuutigalu erruisoqarluni, amerlanertigullu najugaqartuni inuk ataaseq taannaanerusarluni eqqiaanermi suliassanik aalajangersimasunik isumagin-nittuusartoq.

Najugaqartut ilaat pissutsit pillugit eqqortumik allaaserinnippoq, oqarami, *"Sumiiffinni allani najugaqarfisimasatsinni allat eqqiaanermut ikiuuttarnerat qaqutigooortuusarpog. Maani ajunngilluinnarpoq ikioqatigiittaratta. Nikittaal-luta nateq asattarparput, ataatsip nateq asassimappagu alla tullinnguutissaaq. Taamaalilta nikittaattarpugut. Sumiiffinni allani ikioqatigiittariaqar-nerput pillugu allat oqaloqatigigaluarpagut, kisianni soorluuna paasinngik-kaatigut."*

Allat inooqatigalugit

Inissiami allat najugaqatigalugit inuunermi apeqqutaalluinnarpoq kikku naju-gaqatigissanerlugit, taamaattumillu tamanna assigiinngitsorujussuarmik in-gerlasinnaalluni.

Assersuutissaqarpoq tamanna ingerlalluarsinnaasog aamma nuannisaqatigi-ittoqarsinnaasog. Ataaseq assersuutigalugu oqaluttuarpoq nerisassiorner-mut nikittaassimallutik nereqatigiittarlutillu. Arnap allap aaqqissuusseqataa-nera allap iluaqutigisimavaa, tassa inissarsisitseqqittuni nutaajugami. Arnaq kisermaaq oqaluttuarpoq inissiami meeraaraqarnera iluarisimaarlugu, pit-saasumillu attavigilersimallugit. Angutip katerisimaartarnertik eqqissisi-manartutut allaaseraa, isumaqatigiinngitsoqarneranillu misigisaqarsimanani.

Ataaseq oqaluttuarpoq katerisimaartarnertik ajunngitsuusog, kisiannili qaa-piarsuinnartumik oqaloqatigiittarlutik. *"Iluamik oqaloqatigiinneq ajoratta, oqarfigiinnartarput godmorgen, hej taavalu fjernsynertarluta."* aamma 'fiisteqatigiittarsimapput', nuannisaqatigiillutik imigassatorlutillu.

Namineq pigisaqarnissaq aamma ajornakusoorsinnaasarpog. Ataaseq oqaluttuarpoq nillataartitsivimmiittoqarsinnaanani tammartarmata, igaffimmilu neqimik aassiisinnaanani. Taakku aamma tammartarmata. Aamma mobilte-lefonini tillitsissimavaa, piffissami sivikitsuinnarmi uffarfimmi nakkutigineqanngitsumi qimallatsiarnerani. Ilaqutaasog alla misigisaqarpoq iserter-nerminni madrassitit arlaata tigusimagai. Tamannali inissarsisitseqqin-neqarsimasut inissiani inissarsisitseqqiffinni inuuneq pillugu oqaluttuar-neranni nalinginnaasumik sammineqanngilaq. Paasinarporli najugaqartut aalajangersimasumik katitigaanerat apeqqutaasartoq.

Ileqqut arlaannit aalajangersarneqartarput – tamanna pissaanermik equngalersitsisinnaavoq

Inissiani inissarsisitseqqiffinni allat iluamik akuerinngisaannik, kisianni aam-ma soriafigisinnaasutut misigisaqarfisigaannik ikittuinnaat susoqarsinnaa-

nersoq susoqassanerlu pillugit maleruagassanik aalajangersaasinnaapput imaluunniit pissutsimikkut takutitsisinnaallutik.

Inissiami ataatsimi arnap kisermaap inissiami ini ataatsimoorfik (igaffik aamma uffarik/perusuertarfik) atussallugit annilaangasarpoq. Misigisimavoq ilaqutariit ataatsit inissiamik tiguaasimasut aalajangiisartullu. Oqaluttuarpoq, *"Uannut inissaqartoq misiginngilara. Taakku inissiarat. Meerai inissiami tamarmiipput, pulaartoqaraangatalu isersimasinnaananga. pulaartorpassu-aqartarput, ullaakkullu nalunaaqutaq arfineq marlup – arfineq marluk qe-qqata – tungaanut nipilersortarlutik...taavalu innarlutik. Nipilersoraangamik nilliasarput suaartartarlutillu, siniffiusinnaanani. Eqqissigaangata taava meera aallartitarput – matunnullu arsaq isimmittaartarlugu."*

Angummut oqaaseqarnissaq saperpaa, tassami persuttaaniarluni siorasaa-risimanagera misigisimagamiuk. Oqaluttuarpoq, *"Angutip taassuma maannak-kut suna tamaat aquppaa, tassanilu inissisimasuinnaalluta. Arlaannik oqaaseqaallakkutta taassuminnga anisitaassuugut. Allanut arlaleriaryluni taamaaliorsimavoq. Kamattarpoq. Persuttaanissamik siorasaa-riarluni. Ilaannikkut quiartornissannut sapilersarpunga. Igaffimmi aqqusaartussaa-gakku, taava ineeqqaminukarnissaat utaqqisarpa. Annilaangavunga (qjavog)."*

Misigisimavoq ilaqutariit isertinnissaat sioqqullugu malunnaatilimmik allaane-rusoq oqarlunilu, *"Aallaqqaammut iserternissaat sioqqullugu ajunngitsumik najugaqatigiippugut. Sunaluunniit oqallisigisinnaallutigu, qanorluunniit ilior-sinnaalluta. Uatsinnut tapersersoqatigiittarluta, mannakkulli avissaartuus-simavugut. Annilaangavugut. Najugaqatinnut isersinnaanngilanga. Taava taakku pillugu oqaloqatigiittugut pasitsaassavaatigut."*

Inissiami arnaq alla angut pissutigalugu igaffiimminnissamut ajornartorsiu-teqanngilaq, issanngusarpoq taamaattumillu ilaqutariit pujortaleraangata igaffimmilu pulaartoqaraangata igaffimmiit amerlanertigut anisariaqarluni. Igaffimmi pujortartoqaaqusaanngilaq, ilaqutariinnullu tamanna oqaatigineq saperlugu.

Najugaqartut akornanni pissaanermut tunngasut ataavartumik 'isu-maqatigininniutigineqarsinnaasarput', najugaqartullu illugiillutik arajutsina-veersaartarlugu. Inissiami ataatsimi inoqarpoq ataatsimik allat marluk isu-maat malillugu aalajangiisarpallaartartoq. Ataaseq assersuutigalugu oqalut-tuarpoq taassuma marloriaryluni arnap ernera naveersimagaa, taanna qulip-aqqarnup missaani pulaarmat taamaattumillu itertinneqarluni. Ineeqqami aqqusaarfiusumi angut taanna najugaqarsimavoq. Arnap naggataatigut angummut oqarsimavoq ernerninut pulaarneqarsinnaalluni, maannakkullu ulloqeqqalernerarlugu.

Imigassaq

Imigassartornissaq soqutiginnikkaanni imaluunniit imigassamik atuinini killeqartikkusukkaanni taava katerisimaartuni 'fistertuni' peqataannginnissaq sapernarsinnaasarpoq. Sumiiffimmi ataatsimi katerisimaartoqartillugu imigassaq peqataasuni qularnaatsuusarpoq. Vicevært nal. 16-mi soraaraan-gat paasineqarnissartik ernumassutiginagu erngussinnaapput. Tamanna assut atugaasarpoq akissarsisoqartillugu aamma pisortanit pisartakkat tiguneqassatillugit. Taamaalitillugu avataaneersorpassuit inissiamut takkut-tarput.

Taamaattumik katerisimaartuni peqataaniaraanni imigassanik aamma nas-sartariaqarpoq. Ataaseq oqaluttuarpoq nalinginnaasumik assut imertarani, kisiannili ataatsimoortuni ernguttoqartillugu peqataannginnissaq sapernartar-luni, peqataagaannilu iminngissaq pinngitsoorneqarsinnaanani. Taamaat-tumik namminerisaminik najugaqarnerminut naleqqiullugu maannakkut imerneruvoq.

Inissiani ernguttoqartarnera assigiinngitsuusarpoq. Ataaseq oqaluttuarpoq nalinginnaasumik tamanna ineeqqani pisartuq, ilaannikkulli matut ammaan-nartarlutik, taamaalilluni ineeqqamiinneq allaassutaavallaarnani.

Imigassaq soqutigittaattumillu pissuseqarneq

Inissiap 'fiisterfittut' atorneqartarnera imernut ajortunut pingaartumillu ilaqu-tariinnut meeralinnut imaluunniit inunnut suliffeqartunut assut ajornartorsi-utaasarpoq. Tamatuma kingunerisaanik assut ernguttoqartillugu peqataasut ilai assut nipituuliorparut amerlanertigullu nipituumik nipilersortarluni. Taamatut pisoqartillugu amerlanertigut allat eqqarsaatigineqarneq ajorput.

Ataaseq assersuutigalugu aappariit, maannakkut najugaqatigisatik aamma siusinnerusukkat najugaqatigisimasatik pillugit imatut oqaluttuarpoq, "Nilli-asarput suaartarlutik, nipilersuullu ammaraangamikkut tamakkiisumik nipi-tusartillugu...unnuit ilaanni sininngitsoorparugut...uiga ullup tulliani suliar-tussaalluni." Nipaarsaaqqusisarnerput iluaqutaaneq ajorpoq. Piffissap ilaani unnuni arlalinni iluamik sinissimangillat. Taamaattumik INI-mukarput, taak-kulu inissiamut allamut nuutsinneqarlutik.

Alla najugaqatini, aamma ernguttartut nipiliorparullu, aamma so-qutigisaqanngitsut pillugit oqaluttuarpoq. Allanilli aamma fiistertussaangitsut pillugit oqarfigittunik tusaasunik najugaqateqarsimavoq.

Misigisimasat taakku kingunerisaannik najugaqartut arlallit najugaqatitik immikkoortunut marlunnut immikkoortippaat: Soqutigisaarullutik ernguttartut, aamma allat eqqarsaatiginnittut imaluunniit imerneq ajortut.

Namineq inuuneq ulluinnarnilu inuuneq

Ulluinnarni inuuneq namineq inuunermut inissaqartitsivallaannginneq assut sunnerneqarsimavoq. Namineq inuunermut 'inissaqartitsinermut' inissiani inissarsitseqqiffinni qassit najugaqarnersut aamma ataasiakkaat inissiamik qanoq atutiginerat assut apeqqutaasarpoq.

Inissiani inissarsitseqqiffinni arlalinni inoqutigiit taamaallaat ataasiunngik-kunik marluusarput. Tamanna inissiani inoqutigiit sisamaaffiusunit-arfinili-uffiusunit inissiami inunnit 10-15-iusunit allaaneruvoq.

Ataasiakkaat inissianik qanoq atuinerat aamma assigiinngitsorujussuusa-rpoq. Arlallit oqaluttuarput najugaqateqarlutik imaluunniit najugaqateqarsimal-lutik annikitsuinnarmik tassaniittarsimasumik, aamma tassaniippiarneq ajor-tunik.

Tamatumunnga pissutaasinnaavoq suliffeqartuuneri, tamatumalu kinguneri-saanik illoqarfimmiinnatik. Taakku najugaqartut tassaanerupput aalisartut. Ataaseq oqaluttuarpoq piffissap ilaani assut nuannisarsimallutik, "Nipaappoq eqqissisimallunilu...Tassaniissinnaavugut, angalammami. Aalisartuuvooq, taamaattumik ulluni tallimani arfinilinni aallaqqasinnaalluni. Taava nammine-risatsinnik inuuneqarsinnaalluta. Assut nuannerpoq, maannakkulli najuga-qarfissatsinni...taamaalorsinnaanata."

Aamma imaassinnaavoq allami unnuiffeqarsinnaasut. Ilaquttaminni. Ataaseq assersuutigalugu oqaluttuarpoq inissiaq atorpallaarneq ajorlugu, tassa anaanami inissiaaniinnerusarami. Iluamilli sininniaarangami inissiami inis-sarsitseqqiffimmi inini atortarlugu. Anaanamini ataavarnerusumik najuga-qaruni tamatuma kingunerisussaavaa ineqarnermut akiliummut tapimi ilaasa annaassagai.

Najugaqartut, piviusumilli kisimiillutik najugaqartut tamanna pitsaasutut isigaat, assullu ilueralugu. Arajutsisimangilaalli tamanna pissuseq ataju-

arsinnaangitsoq. Nuuttussaappummi, ilsimanagulu sumi najugaqarumaarnerlutik.

Piviusumik namminerisamik inuuneqarsinnaannginneq

Inissiani inissarsisitseqqifinni aqqissugaanerit pissutigalugu namminerisamik inuuneqarnissaq ajornavittarpoq. Assersuutigalugu angutit pingasut ineeqqami ataatsimi najugaqarput. Namminerisaminnik inuuneqarsinnaanngillat. Ilaannikkut aqqissuussisinnaasarput ineerartik allanut eqqarsaatimikkut assersorlugu. Ataaseq teqeqqumi issiavilersimavoq nerriveeraqarlunilu. Assiinngillat, kisianni teqeqqoq nammineq pigisatut malunartippaa. Alla ineeqqami tassani ineeraq ikaarlugu saagulersimavoq, taamaalilluni takuneqarsinnaasumik allanut assarluni. Ilaqutariit mikisunik pingasunik meerallit, ineeqqami aqqusaarfiusumi najugaqartut, taamaaqataanik saagunik assiisimapput.

Ineeraq tassaavoq imminut mattuffiusinnaasoq kisimiikkusuleraanni namminerisamik inuuneqarfiusinnaasoq. Allani kisermaat ineeqqami marluusinnaapput, taamaattoqartillugu tamanna ajornartarluni.

Arlallit oqaluttuarput ilaqtaminnik ernuttaminnillu pulaartoqarnissaq assut kissaatigisarlugu, tamannali ajornarluni.

Allamukarfissarsiortarneq

Ilaqutariilli arlariit najugaqartillugit inissiap inissarsisitseqqiffiup qaqutigoor-tumik nammattumik nammineq inuuneqartitsisinnaasarlutik.

Akuttunngitsumik tattoqiffiusarpoq. Ataatsip naatsumik oqaatigaa, "Assut inikilliorfiuvoq. Namminerimi aamma inuuneqarfiorusunnarluni." Ineeqqami arfineq marluk najugaqarput, taamaattumik inissakilliorfiulluni. Alla oqaluttuarpoq inissiami ataatsimi inuppasuit pissutigalugit tamanna tattoqilliornertut misigalugu, imatut paasillugu namminerminut inissaqanngitsoq.

Arlallit allamukartarput. Ilaai pinngortitamukartarput. Ilaqutariit meerarpassualit angallateqarnertik assut pingaartippaat, aallarsinnaagamik. Misigipput tassani ilaqtariittut kisimiillutik inuusinnaallutik. Tamanna inissiami inuuner-mut akerliulluinnarpoq. Anaanaasoq oqaluttuarpoq, "Angallatitsinniileraangatta – umiatsiaaqqami – allanngorluinnartarpugut. Taava ilaqtariinngortarpugut nuannaartut taakkuinnaallutalu. Tamatuma assigiinnarpaa qaqqali-arneq. Taava allanik inoqanngilaq. Uagut kisimiippugut...uaguinnaalluta. Nilliarusukkutta takanna...imaluunniit iliorusukkutta. Ulloq naallugu unnuaq qeqqata tungaanut tassaniissinnaasugut. Pingaartumik sapaatip akunnerata naanerani."

Najugaqartup allap pinngortitaq aamma kisimiiffigisinnaasatut misigivaa oqarlunilu tassani inuusarluni.

Arlallit oqaluttuarput pisuttuarneq ulluinnarni inuunerannut ilaasoq. Naak taamatut oqanngikkaluartut tamanna aamma kisimiiffigisinnaasatut isigivaat.

Sulineq

Inissarsisitseqqinneqartut akornanni arlallit suliffeqarput, kisianni aamma ilai oqaluttuarlutik tamanna ajornarsinnaasoq. Ataatsip assersuutigalugu ineeqqami allat pingasut najugaqatigai taamaattumillu suliffimmut pisari-aqartumik ingerlaaseqarnissaq ajornartorsiutigalugu.

Inissarsisitseqqinneqarsimasup ataatsip, allanik marlunnik ineeraqateqartup pingajuatalu ineeqqami aqqusaarfineqartumi najugaqartup suliffitik tigung-misinnaasimangilaat. Oqaluttuarpoq, "Maanimi najugaqartut arlalissuuvugut ernгутtoqaraangallu ilanngutiinnartarluta. Peqataannginnissaq sapernartar-

poq, taamaattumik suliffiup paarinissaa sapernartarpoq...Ilaannikkut maani najugaqarneq artornartarpoq. Pingaartumik suliffeqartilluni. Angerlartarpummi. Soqutiginnigilaat unnuakkut piffissap qanoq angerlarnertlutik. Angerlarnunik tusaasinnaasatsinnik nipiliortarput. Ilaannikkut nipaarsaarnissartik ataqqisarpaat. Suliffimma paarinissaa sapernarsivoq. Suliffeqarfimmi ukiuni marlunni pingasuni sulisaraluarpunga...taava allamik suliffissarsiorlunga. (Inissianniit) anisitaanerma kingorna ataatsimi qaammatini pingasuni sulivunga taavalu qaammatini sisamani tallimani suliffeqarnanga...taava suleqqilerlunga...Taamatut ingerlajualerpunga...Maannakkut taamatut ingerlavunga."

Ilaqutariit marluk, suli suliffeqartut, najugaqatiminnik, akuttunngitsumik unnuaq naallugu fiistertartunik, ajornartorsiuteqarsimapput. Tamatuma kingunerisaanik unnuaq naallu sininnissaq ajornarsimalluni.

Inissarsisitseqqinneqartunut marlunnut ineqarnikkut inissisimanerisa kingunerisaanik imertalerput. Tamatuma kingunerisaanik suliffitik paarisinnaajunnaarpaat taamaattumillu suliffitsik annaallugu.

Imigassaq

Arlallit oqaluttuarput inissiamut inissarsisitseqqiffimmut nuunnermi kingorna annertunerusumik aamma annertunerujussuarmik imertalerlutik. Inissiami inissarsisitseqqiffimmi pissutsit tamarmik atugassaanngitsutut misigisimasinnaavaat pissutsillu imigassamik sakkukillisarneqartarlutik.

Najugaqartoq ataaseq oqarpoq, "Pisarnerniit annertunerusumik imertalerpunga, siusinnerusukkullu assut imertarsimallunga. Ineeraaqqami issiaannarneq assut nuanniippoq, taamaattumik putoqqalluni pitsaanerusarluni. Qanoq iliuuseqarniaannarluni...qimaaniarluni."

Alla, aalajangersimasumik suliffeqarsimasoq aamma imertalerpoq, pissutsit atukkani aamma qasunarigamigit. Imigassamik atuinerata kingunerisaanik atorfini annaavaa.

Pingajuat, inissiami inissarsisitseqqiffimmut nuunnini sioqqullugu, imigassamik atuisarsimavoq, ilaannikkut arnaqatini peqatigalugit imertarsimalluni. Maannakkut ullut arlallit tulleriiginnarlugit imersinnaavoq kisimiillunilu imersinnaalluni.

Misigisimavaa najugaqartut arlaata ataatsip allat qunusiarigai pingaartumillu arnaq taanna. Inissisimanerminut imigassaq taamaattumik saamarsaatigisarpa. Soorlu qulaani taaneqartutut pinngortitami qasuersaartartunut ilaavoq.

Inissiat inissarsisitseqqiffiit ilaanni imigassaq inissiami atugaasunut ilaavoq katerisimaarnermilu pingaaruteqartuulluni. Taamatut ittuni katerisimaarnerni peqataarusukkaanni taava imertariaqarputit. Ataatsip tamanna ima allaase-raa, "Assut imertarpunga...Tamanna nalunngilara...Inissianniit anisitaanerma kingorna annertunerusumik imertalerpunga. Ilaannikkut aamma ikiaroortarpunga, kisianni ullut tamaasaanngitsaq...Maani najugaqarnerup aamma namminerisamik inimi najugaqarnerit assigiinngitsorujussuupput. Maani najugaqaraanni ullut tamaasa taava imertassaatit...Tamanna pissarsiarisinaagaanni taamaattoqarsinnaavorlu. Assut ernгутtoqartarpoq... ullormut immiaaqqat qulit amerlanerilluunniit. Uanga akissaqanngilanga, kisianni nassartunik takkuttoqartuaannarpoq. Namminerisannik ineqarallarami taamaallaat sapaatip akunnerata naanerani taamaallaat pisarpunga – tassami aamma paarisassannik suliffeqarama."

Ikinngutiniit ilaqquttaniillu ikiorneqarneq

Ilaqutariit kisermaallu inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqartut, anisitaagamik inissiani inissarsisitseqqiffiimmiinnissaq toqqarsimavaat, ilaqquttaminni imaluunniit ikinngutiminni ilisarimasaminniluunniit najugaqarnatik. Taamaattumik naatsorsuutigineqarpoq ilaqquttaminni ikinngutiminnilu najugaqarnersut pillugit taakkunani arlalissuit naaggaassasut.

Arlalissuit illoqarfimmi ilaqutaqarput, angajoqqaat qatanngutillu. Amerlanerit akipput ilaqquttani inissaqartinneqarnatik. Arlallit oqaluttuarput qatanngutitik ilaqutaqartut amerlanertigullu meeraqartut taamaattumillu nammineq inissamik atorfissaqartitsillutik. Allaat aperisimangillat, tassa paasinareermat artukkiisussaallutik.

Ataaseq oqaluttuarpoq piffissap ilaani aleqamini najugaqarsimalluni, immaqalu taamatut ingerlaannarsinnaasimalluni. Inissaqarpiarsimangilarli, nalaasaarfimmi sinittariaqartarluni, aammalu kisimiittarnissani atorfissaqartissimallugu.

Inissarsisitaqqittut pingasut – ilaqutariit ataatsit kisermaarlu ataaseq- ilaqquttaminni najugaqaannarsinnaagaluarpud, tamanna ilaqutariit ineqarnermut akiliutinut tapiissutisiaminnik ikilileriffigineqarnerannik kinguneqassanngikkaluarpud. Ataaseq oqaluttuarpoq ataatamini inissaqartoq ataatanilu utoqqalisoq pitsaanerusementik ikiorsinnaallugu. Taamaaliornikkulli ineqarnermut akiliutinut tapiissutisiani annaasussaallugit.

Ulluinnarni suliassanullu ikiuunneq

Najugaqartut ikinngutiniit ilaqquttaniillu qanoq ikiorneqartarneri assigiinngitsorujussuuvog. Naleqquttumik ikorsiisarnerit assigiinngitsorpassuupput asersuutigalugu unnuinissamat periarfissaqarneq aamma ikinngutiniissinnaaneq ilaqqutaniissinnaanerlu, tassunga aamma ilanngullugit meeqqat inuusutulluunniit taamaaliorsinnaanerat. Aamma ulluinnarni suliassatigut ikiuisoqarsinnaavog soorlu qaammatit pingasukkaarlugit nutsernermi ikiuineq, atisat errornissaannut periarfissaqarneq, pequtit toqqortarinissaannut periarfissaqarneq.

Ilaqutaqarput ilaannikkut unnummi ataatsimi marlunniluunniit unnuiffigisinnaasaminnik. Aamma ilaqqutareeqarpoq inussuttut ilaat ataaseq aanakumini annerusementik minnerusementilluunniit ataavartumik najugaqartumik.

Tamannali tamatigut periarfissaaneq ajorpoq. Ataaseq oqaluttuarpoq meeqqat ilaat ataaseq ilaqquttani najugaqarsinnaanera pillugu oqaloqatigiissimallutik, ilaqquttalli 'ikiuukkusunnatik'. Tamatumunnga akilertikkusupput tassanilu akiliisinnaanani. Tassunga aamma ilaassaaq imertarmata.

Nutsileraangamik arlallit ikiorneqartarput. Atisanik errorsileraangamik arlallit ilaqquttat ikinngutillu aamma atorfissaqartittarpaat.

Ilaqquttat ikinngutillu

Ilaqquttat ikinngutillu orninnissaannut pissutaasut pitsaasut arlalissuupput, ilaannulli tamanna aamma 'anersaartorfittut' atorneqarluni.

Ataaseq oqaluttuarpoq inissiami inissarsisitseqqiffimmi 'angerlarsimasutut' misiginissaq ajornaviusartoq. Ikinngutimi ilaginissaat atorfissaqartippaa, taamaattumillu ullut marluk-pingasut tulleriiginnaat qimagussimasinnaalluni, pingaartumik sapaatit akunnerisa naanerini.

Allat unnunni ataasiakkaani ilaqquttani unnuinikkut nammineq inuuneqarnissamat periarfissaqalersarput. Ataaseq oqarpoq, "Uigalu kisimiikkusuleraangatta imaluunniit ilaqqutariittut ilagiikkusuleraangatta taava uima angajoqqaavini unnuisarpugut."

Ataaseq anaanami inissiaaniinnerusarpoq. Oqarpoq, "Uanga maaniippiarneq
ajorpunga. Maaniinneq nuannarinngilara. Anaananniinnerusarpunga
anaananga ikiorlugu. Iluamik sininniraangama aatsaat maaniittarpunga.
Ajornanngippat unnuit tamaasa maani sinittarpunga."

Ilaquttani ikinngutiniluunniit najugaqarneq

Ilaquttani imaluunniit ikinngummi aalajangersimasumik najugaqaraanni aamma arlaatigut angerlarsimaffeqanngitsutut eqqugaasimasarput. Ullut tamaasa 'inissaqaraluarpoq' ullullu tamaasa unnuiffissarsiorluni ujarlertari-aqarnani.

Amerlanertigut inissiami nammineq inuuneqarnissamut imaluunniit inuttut inuuneqarnissamut periarfissaqarneq ajorpoq imaluunniit taamaallaat kil-leqartumik periarfissaqartarluni – najugaqatigisat saniatigut. Inissiami naju-gaqarneq aalajangersimanngitsumik isumaqatigiissuteqarnermik tunnga-veqartarmat najugaqarfigisap suli najugaqartikkusunneraani apeqqutaasar-poq. Taamaattumik inissiami qanoq sivilutigisumik najugaqarsinnaaneq nalorninartarpoq. Inissiamut piginnittumut qanoq attuumassuteqarneq assut apeqqutaasarpoq.

Ilaquttani ikinngutinilu aalajangersimasumik najugaqartut tulluuttumi inis-saaleqisutut taaniarpagut.

Inissaaleqisut naatsumik oqaatigalugu tassaapput inuit angerlarsimaffimmut atasunik pissutsinik marlunnik pingaarutilinnik amigaateqartarput. Siulleg tassaavoq inissiaqarnerup isumannaatsuunera aappaalu tassaalluni inissia-mi nammineq inuuneqarnissamut inuttullu inuunissamut periarfissaqarneq.

Nammineq inuuneqarnissamut inuttullu namminerisamik inuuneqarnissamut periarfissaqarneq inuup inissiamik kissaateqarneranut naleqqiullugit isigi-neqassaaq. Assersuutigalugu kinguaariit arlallit peqatigalugit inuunissaq kissaatigineqarpat taava nammineq inuuneqarnissamut imaluunniit inuttut namminerisamik inuuneqarnissamut periarfissaqarneq kissaatit taassuma annikillisinneqarnera avaqqunneqarsinnaanngilaq. Taamatut kissaateqa-raanni erseqqissumik oqaatigineqarsinnaanngilaq inuit ilaqtaminnik naju-gaqateqartut angerlarsimaffeqanngitsuusut, tassami nammineq inuuneqar-nissamut periarfissaqannginnamik.

Ilaquttani ikinngutinilu qassit najugaqarnersut taamaattumillu inissaaleqisut pillugit kisitsisinik nassaassaqqanngilaq. Inissiaatileqatigiiffinniit inissiaminnit anisitaasut 60 pct.-iisa missaasa inissiami inissarsisitaqqiffimmi najugaqar-nissaq pillugu neqeroorummut akuersineq ajorput. 60 pct.-it taakku amerla-nersaat qularnanngitsumik najugaqarfigisinnaasaminnik ilaqutaqarput ikinnguteqarlutilluunniit.

Avinnermut atatillugu inissiamik annaasaqartut imaluunniit alla pissutigalugu inissiaminnik annaasaqartut tassunga ilanngutissapput.

2005-imiit 2012 ilanngullugu INlp Iserit-Ilu inissiaataanniit agguaqatigiisillugu ukiumut 150-it missaat anisitaasarput. (Takuuk qupp...) 150-iusuni taamaal-laak 50-it missaat inissarsisinneqartarput. Sinneruttut 100-t missaaniittut sumut nuuttarnersut nalunaarsorneqarsimangillat.

Immikkoortumi matumani ilaqtat ikinngutillu inuit inissiaqanngitsut illusima-tinnissaannut suna pingaaruteqarneris qiuullermik misissussavarput, taamaattumillu suna pissutigalugu amerlasuut inunnik ineqanngitsunik illu-simatitserusunnginnersut misissussallutigu.

Ilaquttani ikinngutinilu najugaqarnissamut suna aalajangiisuusarpa

Inuk ineqanngitsoq ilaquttamini ikinngutinilu aamma ilisarimasamini najugaqarsinnaaneranut pissutsit arlallit aalajangiisuupput.

Najugaqatigiinnissamut illuatungeriinnut marlunnut illugiittumik iluaqutaanersoq pingaaruteqarsimavoq. Ilaquttap ilaquttanut allanut akisussaaffeqartutut isumaqarnera soorunami aamma annertuumik pingaaruteqarpoq.

Arlalinnut aamma pingaaruteqarpoq inissiami najugaqartut peqatigisinnaneri.

Angerlarsimaffeqanngitsunut/inissarsisitaqqittunut arlalissuarnut najugaqarfigisinnaasaminni artukkiinnginnissaq ilaavoq. Pisut ilaanni tamanna isumaqarpoq ilaquttani najugaqarsinnaanerlutik aperinerluunniit ajoramik.

Pisuni arlalinni angerlarsimaffeqanngitsup/inissarsisitaqqittup ilaqutamini najugaqarsinnaaneranut inissiaq mikivallaartarpoq pingaartumillu ilaquttat meeraqarsimappata. Ineqarnermut akiliummut tapiissutit pillugit maleruagassat kingunerisaannik pisuni amerlanerni angerlarsimaffeqanngitsoq/inissarsisitaqqittoq ilaquttamini najugaqarsinnaanngilaq, naak tamanna allatigut ajornanngikkaluartoq.

Illugiinnut iluaqutaanera

Illugiinnut iluaqutaaneraniit isiginnikkaanni ilaquttanut attuumassutit assigiinngitsut marluupput.

Ilaqutareqarpoq aningaasaqarneq saatassallu suliassaasut, ilaqutariit najugaqatigiittut tamarmiullutik suliassaasut, kina sulerinersoq apeqquaatinnagu. Amerlanertigut illugiinnut iluaqutaasarpoq, kisianni attuumassuteqarpoq imminnut illugiilluni annertuumik akisussaaffiusunik. Tamatumunnga assersuutissarpasuaqarpoq.

Ilaqutariit ataatsit ukiorpaalunni aningaasaqarnikkut ilungersunartumik ajornartorsiuteqarsimapput. Pania angajulleq taamanikkut ilinniagaqarnini aallartissimavaa. Angajoqqaavisa najugaqarfigisaani suliffissarsinissamut periarfissarsigami angajoqqaaminut nuunnissani toqqarpaa, taamaalilluni isertitai ilaqutariit aningaasaqarnerannut ilaalerlutik. Tamanna pillugu imatut oqarpoq, "*Meeqqerivimmi sulivunga taamaattumillu isertitaqarlunga. Taamaattumik ikiorsinnaajumallugit atuarnera unitsittariaqarsimavara. Ullumikkut ajunngitsumik ingerlasoqarpoq.*" Suli angerlarsimaffimmi najugaqarpoq tamannalu pillugu oqarluni taamatut qanitsigalugit najugaqarnini ajorinagu, naak aamma susinnaaneranut tamanna killeqartitsisinnaasaraluartoq. Angajoqqaamini qatanngutinilu najugaqatiginissai nuannaraa, peqatigisaanilli ingerlariaqqikkusulluni aamma namminerisamik ineqarnerup nuannersuunera ilaannikkut eqqarsaatigisarlugu.

Ilaaqutariit allat paneqarput taakkunanani najugaqaannarusuttumik. Anaanaa napparsimalluni sanngiillisimavoq. Anaanaa ilaqutaalu nammineersinnaanngimmata anaanaani paarisarpaa illulerisarlunilu. Namminerisaminik ineqarusukkualarpoq, kisiannili anaanaani sumiginnarusunnagu.

Pisut pingajuanni paniusup ataataa toquvoq anaanaalu inissiamini nammineersinnaanani. Pania ilaqutaanilu uiusoq meeraallu taamaattumik inissiatik qimallugu anaanaanut nutserput. Maannakkut inissakilliulerput panialu namminerisaminik pigisaqalerusulluni.

Pisuni taaneqartuni tamani ilaqutariit imminnut ataqatigiilluarput imminnut akisussaaffeqatigiillutik, taamaalilluni najugarisaq inissianngorluni isumannaatsoq. Taamaattumik angerlarsimaffeqanngitsut uani pineqarput, tassa inuit namminerisaminik inoorusullutik inissiaqarnissamik kissaateqaramik.

Illugiinneq alla tassaavoq saatassanut aalajangersimasunut killeqarneruvoq. Tassani aalajangiisuunerulluni inuk isertertoq ilaqutariinnut ikinngummulluunniit illusimatitsisumut ajornartorsiortitsinnginnera, kiisalu inuk najugaqarnermut aamma ikiuutaasinnaalluni. Arlaatigut oqimaaqatigiittoqanngippat tamanna attanneqarsinnaanani.

Anaanaq, angerlarsimaffeerussimasoq piffissami siullermi ilaqttani assigiinngitsuni najugaqartarsimavoq. Napparsimavimmeereernerup kingorna panimmini najugaqalerpoq. Meeqqat paarisarnerisigut ikiuuttarpoq aamma kagiliortarluni, aamma ineqarnermut akiliummut akiliisaruni. Tassani najugaqartutut nalunaarsugaanngilaq, tamannami isumaqassammat paniata ineqarnermut akiliutinut tapisiamigut annertuumik annaasaqarnissaa.

Kingulleq isumaqarpoq akiliisarnermigut illugiinnermut peqataasinnaanera. Pania taassumalu uia akiliutaat tassaavoq namminerminnut inissakinnerulerneq.

Arnaq alla, ineqanngitsoq, panimminullu nuuttoq allamut nuuttariaqarneranik kinguneqarsimavoq. Misigisimavoq pania imminut naatsorsuutigisaqarpallaartoq. *"Inimi sinittarpunga. Tassa tamanna soqannginnermiit pitsaanneruvoq. Ilaannikkut assut eqqarsaatigisarpa akornutaanerlunga...Ilaannikkut aaqqiagiinngitsoqartarmat. Pingaartumik nerisassat pillugit. Tunniussasaqarpallaanngilanga, aammalu taanna soqarpallaarnani, tassa ilinniaruugami. Naatsorsuutigisimavaa illu torersuutissagiga panialu paarissagiga, nerisassiorlungalu. Naggataatigut ingasappallaalerluni,"* panimmini misigisani pillugit oqaluttuarpoq. Taamaaqataanik misigisaqarsimavoq, siusinaartumik pensionisiaqartumi piffissap ilaani najugaqarami. *"Naggataatigut pisoritanit pisartakkakka atorlugit nerisassanik cigaritsinillu pisissutalerlugu, taamaalilluni uannut sussaarullunga."*

Illugiilluni iluaqutaaneq pillugu naatsorsuutigisat taakku illuatungeriit marluullutik nukissaqarpiannngikkaangata sakkortusisarput pingaartumillu anigaasaqarnikkut sinneqartoorsinnaanngikkuni. Allap ikiuunnissaanut imaluunniit piumasaanut akuersaarnissamut inissaq annikillisarpoq.

Ilaqutariit akisussaaffiat

Arlalissuit ilaqqat inuunerisanut akisussaaffeqarlutik misigisimapput aamma tamanna pisariaqartinneqaraangat ikiuuttarlutik aamma tamanna artornartorsiortitsigaluarpuunniit.

Ilaqutareeqarpoq inissiami ataatsimi arlalissuullutik inooqatigiittunik. Aanaa aataakkut ernutaminnik illusimatitsisut, amerlanertigut inuusuttunngoraangata imaluunniit 20-it missaannik ukioqaleraangata.

Taamaattorli aamma ilaqqat allanut akisussaaffeqannginnermut assersuutissarpassuaqarpoq.

Pisut ilaanni ilaqutariinnilu aalajangersimannngitsutigut isumaqatigiinnginneq pissutigalugu inuk ilaqqatamini najugaqarsinnaaneq ajorpoq. Nalinginnaasumik ajortumik attuumassuteqarneq ilaqutariit tamarmiusut oqaluttuarisaannik tunuliaqutaqarsinnaavoq. Arlalitsigut imigassamut pissutsit assigiinngitsusarput. Tamanna illugiinnit pisinnaavoq. Angerlarsimaffeqanngitsut/inissarsisitaqqissimasut ilaqqatani assut imertartuni najugaqarusunnginnerat. Aamma angerlarsimaffeqanngitsoq/inissarsisitaqqissimasoq nammineq annertuumik imerajuttuusinnaavoq, taamaattumillu ilaqutariinni imerneq ajortuniissinnaanani, immaqalu aamma taakku meeraqarlutik.

Artukkiumannginneq

Angerlarsimaffeqanngitsut/inissarsisitaqqittut arlalissuit ilaquuttaminnut nu-
ukkunik artukkiisinaanertik assut sissuertarpaat.

”*Artukkeerusunngilanga*”, arlalissuit taamatut akisarput ilaquuttani najuga-
qarsinnaanersut pillugit aperineqartillutik. Akissutit ilaanniippoq tulluussi-
maarneq nammineerusunermillu kissaateqarneq.

Amerlanertigut akissutaasoq tassaasarpog nutserfigisinnaasaminnut kin-
guneqartitsisinnaanerinik silatusaartumik isiginninnerup inernera. Tamanna
artukkiinerussaaq aamma ilaquuttanut attuumassuteqarnerup nammassin-
naasaanik annertunerulluni.

Arlaleriarluni aamma aperineqarnerluunniit ajorput, tassa inissaqanngitsup
ilisimalluarmagu tamanna ajussasoq imaluunniit ilaquitariit inuusaasiannut
sakkortuallaamik akulerunnerussasoq.

Pingaartumik pissutsit marluk pissutigalugit inuit artukkiisussatut isumaqart-
arput. Siulleq tassaavoq ilaquitariit inissiaanni inummut allamut inissaqarpi-
nngitsog.

Aappaa tassaavoq ineqarnermut akiliummut tapiissutit pillugit maleruagassat
kingunerissamassuk iserterfigineqartup ineqarnermut akiliummut tapiis-
sutini ima annertutigisut annaassagai, tamanna aningaasaqarneranut artuk-
kiilluni.

Angerlarsimaffeqanngitsog/inissarsisitaqqittoq amerlanertigut erseqqissu-
mik malugisinnaasarpaa ilaquuttani najugaqarsinnaanerluni. Amerlanerit,
artukkiisussatut misigisimasut, aperineq ajorput. Ilai ilaquuttaminni najuga-
qarsimapput namminerlu nooqqillutik, artukkiisutut misigisimagamik.

Inissaqannginneq

Arlalissuit naliliisimapput ilaquuttani inissaqanngitsog.

”*[Illoqarfimmi ilaquuttani] najugaqarsinnaanngilagut. Tassani inuit amerlaval-
laassapput. Taakku ilaquataqarput. Angajora pingasunik meeraqarpoq
aleqaralu pingasunik meeraqarluni. Taamaattumik taakkunani inissaqanngi-
laq.*”

”*Taakkunani najugaqarsinnaanngilanga. Taakku nammineq meeraqarput.
Taakkunani najugaqassaguma ingasappallaassaqaq. Taakku nammineq
ajornartorsiuteqarput, ilaa. Taamaattumik kimigiiserfigisinnaanngilakka oqar-
lungalu ’llissinni najugaqarusuppunga’. Inissaq nammineq atorfissaqarti-
ppaat.*”

Tamakku amerlanertigut oqaatigineqartarput.

Aamma angerlarsimaffeqanngitsut/inissarsisitaqqittut tamarmiunngitsut
sivisuumik ilaquuttaminni najugaqarnissaq pilerinngilaat, inimi nalaasaarfim-
miinnissaq taamaallaat neqeroorutigissappassuk. Tamatuma ilaatigut kin-
gunerisarpaa nammineq inuuneqannginneq. Inissiami inissarsisitseqqiffimmi
najugaqarnissaq qinernerusarpaat.

Inissaqannginneq tamanut atuutinngilaq. Qanoq inuusoqarnersoq aamma
apeqquataasarpog. Oqaatigineqartutut ilaquatareeqarpoq inissiami ataatsimi
amerlasuujullutik tattoqillutik najugaqartunik, taamatullu inuullutik.

Aamma ilaquitariippassuit inissiani mikisuni ilaquitariittut nalinginnaasutut
inuupput, meeqqanut aamma inissaqartitsillutik. Inuk alla taamaattumik
ilaquitariit inuusaasiannut allaanerusumik atugassaqartitsilissaaq.

Ineqarnermut akiliummut tapiissutit pissutigalugit pisinnaanani

Ineqarnermut akiliummut tapiissutit pillugit maleruagassat kingunerisaannik
angerlarsimaffeqanngitsunut/inissarsisitaqqittunut amerlanernut ilaquuttani

ikinngutiniilluunniit najugaqarsinnaanatik, naak inissaqaraluartuq. Inissarsisitaaqittoq assersuutigalugu ataatamini najugaqarsinnaanngilaq. Ataataa ukioqqortusisimavoq ullullu tamaasa taamaattumik pulaartarlugu. Najugaqarfigerusukkaluarpaa taamaalillunilu nammineerpiarsinnaajunnaalermat aamma ikiorsinnaallugu. Taamaassinnaanngilarli, tassa ataatami aningaasaqarneratigut annertuumik artukkertussaassagamiuk, tassami ineqarnermut akiliummut tapisiami ilarujussui annaassammagit.

Alla, angerlarsimaffeqanngitsoq, inissiaminik annaasaqarnermi kingorna panimmi aanaani najugaqarsimavoq. Taamatulli ingerlaannarsinnaanani, tassa ineqarnermut akiliummut tapisiami ilarujussui annaassammagit. Aamma najami qaammatini pingasuni najugaqarsimavoq, kisiannili ineqarnermut akiliummut tapit pillugit maleruagassat pissutigalugit nuuttariaqarsimalluni.

Ineqarnermut akiliummut tapiissutinik annaasaqarneq pingaartumik anner-tusarpoq, tassa ukiup siuliani isertitaqarluarsimagami najaanullu ineqarnermut akiliummut tapiissutit naatsorsornerini taakku kommunimit tunngavigineqartussaallutik. Angerlarsimaffeqanngikkallarami isertitaqarpiarsimangilaq taamaattumillu ineqarnermut akiliummut tapit appasinnerulernerinut anaasat matusinnaanagit. Ukiut marluk missaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuvoq.

Ineqarnermut akiliummut tapiissutit naatsorsornerinut maleruagassat kingunerisaannik inuit ilai piviusumik arlaanni najugaqarlutik, kisiannilu taamatut nalunaarsorneqarsimanatik. Arlaata ilimagaa tamanna kommunip ilisimalluaraa, kisiannili qanoq iliuuseqarnatik.

Pissutaasut allat

Ilaquttani najugaqarsinnaanerlu aperineq pinnagu inissarsisitaqqinneq inuup ataatsip toqqarsimavaa. Piffissap ilaani nikallungarujussuartarpoq misigisimallunilu najugaqarfigisaminik annertuumik artukkiutaassalluni. Taamaattumik aamma aperisimanagit.

Marluk angajoqqaarput inissaqartitsisunik, kisiannili maannakkut utoqqalisimasuni. Taamaattumik aperisimangillat, tassa ilimagigamikku inissiaanni amerlanerusut najugaqarpata angajoqqaaminnut annertuumik artukkiissallutik.

Annertuumik artukkiineq

Killormoortuanik aamma assersuutissaqarpoq inunnik ilaquttaminnut nuusimasunik ersittumillu artukkiisimasunik. Ataaseq assersuutigalugu akkaani marluk najugaqartippai. Takkupput napparsimalermat ikiorumallugu, kisiannili nammineersinnaanngoqqimmat nuukkusukkunnaarlutik. Nammineq aningaasaatitik imigassanut atortarpaat, namminerlu nerisassanut akiliisar-luni, naak iluamik akissaqarpiangikkaluarluni. Anisikkusunngilai, tassami ilaquttat anisinneqarneq ajormata. Naggataatigut imatut inissisimalerpoq inissiani atorunnaarlugu.

Angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamut periarfissat

Inuit apersorneqartut, inissiaqanngitsut, pissutsini assigiinngitsorujussuarni-ippuut, taamaattumillu aamma angerlarsimaffeqannginnerminniit aniguinissamut assigiinngitsorujussuarnik periarfissaqarlutik.

Amerlanerit angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamik kissaateqarput. Ilaanulli periarfissaq ima inornartigaaq qanoq ilillutik aniguinissaanertik pillugu erseqqissumik eqqarsarsinnaanatik. Pingaartumik illoqarfinni utaqqisut allattorsimaffianni sivirusumik utaqqiffiusartuni.

Ataasiakkaat angerlarsimaffeqanngitsuunertik ajorinngilaat, naak aperineqartillutik namminerisaminnik ineqarusukkaluarlutik.

Ilai angerlarsimaffeqannginnermiit aniguinissamut erseqqissumik kissaateqarput aammalu angerlarsimaffeqannginnermiit qanoq aniguinissaneq pillugu erseqqissunik imaluunniit erseqqilaartunik pilersaaruteqarlutik.

Amerlanerit misigippuut kommunimiit ikiorserneqarsinnaanatik. Ilai initik annaanissaat sioqqullugu ikiortissimappuut. Arlalissuarnut kommune tassaavoq ungasissorujussuaq, attaveqarfigiuminaatsoq pissarsiffigiuminaatsoq.

Arlalissuit INI-mi imaluunniit Iserit-imi inissiamut allatsisimangillat aamma utaqqisunut allatsissimanatik. Amerlanerit allatsissimangitsut sooq allatsisimanginnertik pillugu erseqqissumik akissutissaqanngillat. Arlalillit taavaat ukiumut tamanna 100 kr-inik akeqartoq, tamannalu pissutigalugu allatsinnatik. Utaqqisut allattorsimaffiannut nalunaarsimanginneq aamma ungasinngitsukku inissiamik nutaamik pissarsinissaq arlalinnit ilimagisaqannginnerannut takussutaavoq.

Inissarsisitseqqiffinni najugaqarnerup sivirususaa

Inissarsisitseqqiffinni inuit qanoq sivirusutigisumik najugaqartarnersut qulannangitsumik assigiinngitsorujussuuppuut. Kommune Kujallermit misissuinerup takutippaa inissarsisitseqqiffinni najugallit qanoq sivirusutigisumik najugaqarallartarnerat assigiinnginnerujussuat.

Nooreersimasut akornanni najugaqarnerup malunnaatilimmik appasinneruvoq, 2013-imi najugaqartunut sanilliullugu. Nooreersimasut affai tamarmik inissarsisitseqqiffinni qaammatit 7-it ataallugit najugaqarsimappuut, sinneri suli najugaqartut qaammatini 28-imi najugaqarsimallutik. Tassani najugaqarsimasut 90 %-ii ukiuni 1,9-inik sivirusutigisumik najugaqarsimappuut, tassanili suli najugaqartunut 6,9-ulluni. Tassani suli najugaqartut 10 %-ii ukiuni 6,9-imi aamma 7,5-imi najugaqarsimallutik.

Tabel 2 Kommune Kujallermi 2005-imiit 2012-imut inissarsisitseqqiffinni najugaqarnerup sivivissusaa – paasissutissat Kommune Kujalleq

Kommune Kujallermik inissarsisitseqqiffinni najugaqarnerup sivivissusaa		
	Najugaqartut nooreernikut	Suli najugaqartut
Amerlassusii	121	39
	ukiut - najugaqarfiit	Ukiut - najugaqarfiit
Bo tid for personen med den længste bo tid	5,8	7,5
Najugaqartut 25%-ii sivikinersumik najugaqarsimapput	0,2	1,3
Najugaqartut affai sivikinersumik najugaqarsimapput	0,6	2,4
Najugaqartut 25%-ii sinnerlugit najugaqarsimapput	1,3	3,6
Najugaqartut 10%-ii sinnerlugit najugaqarsimapput	1,9	6,9

Angerlarsimaffeqanngitsut/inissarsisitaqqittut/inissaqanngitsut aningaasaqarnerat

Pingaartumik inissarsisitaqqittunut aningaasaqarnerat namminerisamik initaarnissamut periarfissaannut aporfiusarpoq. Inissarsisitaqqittut amerlanersaat ineqarnermut akiliummut akilinngisaqarnertik pissutigalugu inissiaminnit anisitaasimapput. Ataaseq 100.000 kr-it sinnerlugit akiitsoqalerani inissiaminit anisimavoq, amerlanerillu 30.000-60.000 kr-nik akiitsoqalerlutik anisitaasimallutik. Inissiaatileqatigiiffimmut akiitsoqarunnaarunik aatsaat inissiamik tunineqarsinnaapput. Inissiani inissarsisitseqqiffinni akeqanngitsumik najugaqarput, taamaattumillu aalajangersimasumik aningaasartuutitut ineqarnermut akiliummik akiliineq ajorlutik. Suliffeqarunik akiitsut akilersornissaannut periarfissaqarput.

Suliffeqartut amerlanertigut akiitsuminnik akilersuineramik ingerlataqarput. Ilaqutariit ataatsit 40.000 kr-inik akiitsoqarsimasut akiitsutik akilersimavaat. Inoqutigiinni arnaq suliffeqarsimavoq. Alla, 70.000 kr-inik akiitsoqarsimasoq qaammammut 3800 kr-inik akiliisarpoq. Oqaluttuarpoq, "*Iluarpoq akiliisinaagama, naak tamanna ilungersunaraluortoq, kisiannili eqqarsaatigisarpara ineqarnermut akiliummut imaluunniit innaallagamut imermullu akiliineq ajorpugut.*" Pingajuat 26.000 kr-inik akiitsoqartoq suliffeqanngilaq peqqissutsimigullu ajornartorsiuteqarnini pissutigalugu nukersornartunik sulisinnaanani. Taamaattumik akiitsuminik akilersuinissani uninngatikallarpaa. Ilaqutariit allat akiitsutit isumannaarsimavaat akileraarutininik annertuumik utertoornerminnut atatillugu.

Inissarsisitaqqittut suliffeqanngikkaanni aamma pisortanit pisartagaqaraanni imaluunniit siusinaartumik pensionisiaqarluni, taava akilersuineq uninngatinneqartarpoq. Ataaseq assersuutigalugu 100.000 kr-it sinnerlugit akiitsoqarpoq aamma pisortanit pisartagaqarluni utaqqiisaasumillu suliffeqarluni. Akiitsuni taamatut annertutigisut qanoq akilersorsinnaanerlugit takusinnaangilaa. Alla, aamma pisortanit pisartagaqartoq, 40.000 kr-inik akiitsoqarpoq. Ullut 14-ikkaarlugit 6-800 kr-inik pisortanit pisartagaqarpoq. Namminerisamik initaarnissaat taamaattut ungasinngitsukkut pisinnaangilaq.

Angerlarsimaffeqanngitsut apersoneqartut inissiaminnit anisitaasimangillat. Taakku taamaattumik akiitsoqanngillat inissiamik attartorsinnaanermut aporfeqartitsisumik. Taakku amerlanersaat sanaluttarnermikkut ilaatigut ilaannikkullu pitsaasumik isertitaqartarput. Amerlanerit amerlanertigut isertitaminnut tunngavigisaminnik pisortanik pisartagaqartuupput imaluunniit siusinaartumik pensionisiaqarlutik. Inissartaannginnissamut aningaasaqarneq pissutaanngitsoq arlaannataluunniit eqqaanngilaa. Tassunga ilanngutissaaq ineqarnermut akiliummut tapit isertitat appasinneruppata annertuumik qaffattarmat.

Angerlarsimaffeqanngitsut amerlanersaannut aningaasaqarneq aamma taakku initaarnissaannut aporfionngilaq.

Utaqqisut allattorsimaffiat aamma sivirusumik utaqqisarneq

Oqaatigineqareersutut kikkut tamarmik INI-mi imaluunniit Iserit-imi utaqqisut allatsissimanngillat. Pingaartumik initaarnissamut sivirusumik utaqqisari-aqartut allatsissimaneq ajorput. Taakkununga qaammut 100 kr-it ilu-aqutaanngillat peqatigisaanillu suliffeqanngikkaanni aningaasat pingaaruteqarlutik.

Ataaseq INI-mut 40.000 kr-inik akiitsoqartoq assersuutigalugu imatut oqarpoq. *“Immaqa initaarnissannut ukioq ataaserujussuaq ingerlaqqaassaaq. Suli allatsinnikuunngilanga. Taamaaliornissannut akissaqanngilanga. Immersugassaq ingerlannikuugaluarpaa, sulili immersunngilara. Siornatigut allatsissimagaluarpunga, taannali ukiut tamaasa nutarterneqartussaavoq tamatumunngalu akissaqanngilaq.”*

Kikkut tamarmik ilisimavaat initaarnissamut utaqqisut allattorsimaffiannut allassimasariaqarneq, allatsissimanngitsulli tamakkiusallutik sapinngisamik siusissukkut allatsissimanissap pingaaruteqarnera arajutsisimanagu. Pingaartumik inissiaatileqatigiiffimmut akiitsoqarsimasunut.

Akiitsut akilersimalernissaannut ilimanarsippat aatsaat allatsinnissaq amerlanernit isumaqarfineqarpoq, imaluunniit akiitsuerukkunik. Inissarsisitaqqissimasut ilaat ataaseq utaqqisut allattorsimaffiannut allatsissimaneq pillugu apeqqummut assersuutigalugu imatut oqarpoq, *“Naluara, immaqa aatsaat tamaasa akilereerukkit.”* Paasisimanngilaa akiitsoqaralaruniluunniit allatsissimasinnaalluni.

Amerlanernut initaarnissaq ilimanaateqanngilaq. Pissutaasut ilaat tassaagunarpooq initaarnissamut sivirusumik utaqqinissaq. Inissiamilli qaqugu pissarsinnaanermik paasisaqarsinnaannginneq aamma pingaaruteqarpoq. Initaarneq taamaattumik piviusorsioortuunngilaq.

Ataaseq, inissiami inissarsisitseqqiffimmi najugaqartoq, assersuutigalugu oqaluttuarpoq INI aamma Iserit oqarsimasut ukiuni tallimaniit qulinut utaqqisoqarsinnaasoq. Kommune ikiuukkusunngilaq, tassa meeraqanngimmat. Oqaluttuarpoq taamatut sivirusutigisumik utaqqisinaanani taamaattumillu imerajuttunngussalluni. Alla, inissarsisitaqqissimasooq aamma inissiami inissarsisitseqqiffimmi meerarpassualimmi ilungersunartumik ulluinnaqartoq, initaarnissaanut piffissaq qanoq sivirusutigisoq ingerlassanersoq pillugu ilisimatinneqarsinnaannginnini pillugu oqaluttuarami qialerpoq, tamannalu uki-orkpaalunni pisinnaasoq oqaatigalugu. Piffissap sivirusunera aamma qaqugu-usinnaaneranik nalornineq ajornartorsiortitsipput.

Ila inissianik amigaateqarneq pillugu toqqaannartumik isornartorsiuiipput, aamma akissaqanngitsunut naammattunik sanaartortoqannginnera pillugu. Ataatsip assersuutigalugu oqaatigaa, *“Siusinaartumik pensionisiaqartutut neriusimagaluarpunga sukkasuumik initaarsinnaallunga, kisianni Nunatsinni isaterinerpassuit inissiallu nutaat, arlalissuarnik akissaqarfineqanngitsut, tamanna arriitsuarsuarmik – assut arriitsumik ingerlavoq. Inissarsiortunut tamanna uniusassimavoq. Inunnut ingerlanerliortunut inissianik sanaartorneq ajorput.”*

Alla oqarpoq, *“Qitiusooq tassaasoq illoqarfimmi maani inissianik pisortat at-tartortittagaannik sanaartorneqarneq ajortoq. Aningaasaateqarluartut nammineq illussaminnik inissiaminnillu maannakkut sanatitsipput, taamaaliortuarsimallutillu. Kommune taamaattumik neqeroortigisinnaasaminik ikippallaanik inissiaateqarpoq.”*

Angerlarsimaffeqanngitsut ilaat illoqarfimmi initaarnissaq taamaatiin-narsimavaa, nunamullu allamut nuunnissani pilersaarutigalugu.

Angerlarsimaffeqanngitsut inuttut atugaat

Angerlarsimaffeqanngitsut/inissarsisitaqqittut/inissaqanngitsut assigiinngit-sorujussuarnik nukissaqarput. Nukissaqartoqarpoq taamaalillutik unammii-nartut anigorsinnaallugit. Allat inuttut annertuunik ajornartorsiuteqarput. Ata-seq piffissani sivisunerusuni nikallungasorujussuusarpoq.

Arllallit imigassamik annertuumik atuisuupput ilaalu ima annertutigisumik inissiami nalinginnaasumi ingerlanissartik immaqa ajornartorsiutigisinnaal-lugu.

Amerlasuunut imigassaq taakku suliffittaarnissaannut aporfivuq. Sulineq inissarsisitaqqittunut akiitsoqartunut akiitsumi akilersornissaannut tunng-avisoq taamaalillutillu namminerisamik initaarnissamut periarfissaqalerlutik.

Initaarnissamut kommunimiit ikiuineq

Apersoneqartut kommunimik assigiinngitsorujussuarnik misigisaqarsimapput. Ilaai ikiorneqartarput, alla inissamut ikiorneqarnissamut itigartinneqartarput. Kommune attavigiuminaatsuunera, itigartitsisarnera aamma kommunimiit ikiorseqarnissaq naatsorsuutigineqassanngitsaq misigisaqarsimapput.

Angerlarsimaffeqanngitsut ilaat ataaseq, avikkami ikioqqulluni kommunimut saaffiginnissimavoq. Tassani misigisimavoq qaapiaartumik taamaallaat sul-linneqarsimalluni tamatumalu saniatigut ikiorneqarnissamut kommunimit itigartinneqarluni. Imatut annertutigisumik nikassarneqarsimasutut misi-gisimavoq kingorna kommunimut atassuteqanngisaannarluni namminerlu imminut isumagilerluni. Aamma taamaaliorpoq. Aamma allat misigisimapput kommunimut attaveqarniarneq ajortuusoq, tamannalu ajornarnerulersin-neqarluni sulianik suliarinnittut paarlakaattarmata.

Itigartinneqarsimaneq misigisimagaanni kommunimut attaveqarniarneq nu-kinnik atuiffiusarpoq. Inissarsisitaqqittoq oqaluttuarpoq, ”*Siusinaartumik pensionisiaqartut allaffianniissimavunga, tassani oqaannarput utaqqisari-aqartunga... siulinniittullu untritillit arlaqartuusut. Maannakkut ukiuni pingasuni utaqqisimavunga. Taamatut itigartimmannga oqaloqatigeqqinnis-saannut piumassusera annaavissimavara, tassa inissiaqarfissuarmi inissia-mit inissarsisitseqqiffimmiit anisitaagama. Soqutiginninngiivipput.*” Inissiami isaterneqartussami inissarsisitseqqinneqarsimavoq, inissarsisitseqqin-neqarsimasullu najugaqarfissamik allamik neqeroorfigineqarsimanatik.

Inissarsisitaqqissimasup allap kommunimut attaveqarneq imatut allaase-raa, ”*Meeqqanik ukiukitsunik meeraqanngikkuit ikiorsinnaanngilaatsigut’.* (Kommunimi sulianik suliarinnittartoq) *taamaallaat taamatut oqaaseqarpoq... allamillu oqaaseqarnani... Tassa allamik naamik.*”

Ilaqutariit ilaat meerallit aamma kommunimut attaveqaaqqammersimapput taakkulu pillugit suliap misissornissaa pillugu neriorsorneqarsimallutik.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Apersuinerit ataasiakkaat naanerini inuit apersorneqartut amerlanersaat siunissaq pillugu qanoq kissaateqarnersut, aamma ineqarneq taakkununga qanoq isumaqarnersoq pillugit aperisarpagut.

Inunnut, namminerisamik ineqanngitsunut apeqqutaammat soorunami siunissaq pillugu apeqqummut akissutaavoq aamma maannakkut inuuneranut nammineq oqaaseqaateqarlutik.

Amerlanerusut akissutigisaat akissutit marluupput.

Siulleg tassaavoq kisimiissinnaagaanni pitsaassasoq. Tamanna assigiinnigitsutigut oqaatigineqarpoq. Amerlanerit oqarput namminerisamik inuneqarnissaq nuannissagaluartoq. Ataaseq oqarpoq anersaartorfissamik peqarusulluni. Kisimiiffigisinnaasani.

Namminerisamik ineqarneq aamma tassaavoq nammineq piumasaq malillugu iliorsinnaaneq. Inissarsisitaqqittoq namminerisamik ineqarneq pillugu apeqqummut ima oqarpoq, "*Naluara...pitsaanerpaassaaq namminerisamik ineqarluni...nammineersinnaalluni namminerlu aalajangiisinnaalluni.*"

Ilaannut nammineersinnaanermut periarfissaqarneq aamma qanoq iliuseqarsinnaanermik inissaqartitsilerpoq. Namminerisamik initaarnissaq pillugu inissarsisitaqqittoq oqarpoq, "*Taava eqqissisimalissaanga. Tamanna pitsaassaaq. Kalaallisuunut allapalaakkanik suliaqarsinnaavunga. Taakku sivisuumik suliarineqartarput, piffissarlu atorneqartoq akilernerneqarneq ajorluni...kisianni suliaralugit naammassineqartullu takullugit nuannerpoq.*" Angerlarsimaffeqanngitsoq, taamatut inuunermik naammagittaalliuuteqanngitsoq, aamma taamatut oqaaseqarpoq, "*Aap [inuunera naammagaara], kisiannili nammineq ineeraqarnanga. Taamaappat titartaasinnaavunga pilersaarriorlunga...allalu sorpassuit... Allarlunnarnik suliaqarsinnaavunga.*"

Nammineerusunnermik kissaateqarneq aamma ilaquuttani najugaqartunit aamma pitsaasumik qanittumillu illugiiffiusunit oqaatigineqarpoq. Taakkununga ilaqutariinni ataatsimoorinnaaneq assut pissarsiffiuvoq, tamanna lu taakku inuusaasiannut ilaalluni. Taakkunani namminerisamik inissaqarsinnaaneq aamma kissaatigineqarpoq. Ataaseq assersuutigalugu oqarpoq, "*Ilaannikkut nammineq ineqarusuttarpunga nammineerfigisinnaasannik, eqqanniittoqarnani, imaaliussasunga oqaluttuatumik.*" Alla aamma taamatut inissisimasoq namminerisami initaarnissaq pillugu imatut oqarpoq, "*Qujamasussaanga.....allaassanngilaq killeqarnani namminerlu ileqqut atorsinnaalugit.*"

Ilaqutariit inissarsisitaqqittut misigisimapput namminerisamik inuuneqarsinnaannginnertik ilaqutariinnut annertuumik sunniuteqartoq, namminerisamillu initaarneq tamanna allanngortissagaa, "*Namminerisamik initaarneq assut oqiliallannassaaq. Namminerisatsinnik inuuneqalissaagut. Maannakkut isumalorujuinnarpugut, qialaartarluta toqqorsimallutalu... ineeqqatsinnut mattulluta. Oqaloqatigiissinnaanngilagummi, iikkat saangaarmata.*"

Oqaatigineqartunut taakkununga ataatsimoorfiusoq tassaavoq namminerisamik peqalernissamut periarfissaqarnissamik kissaateqarneq aamma ini kikkut tamarmik tamatigut saninniinnatik.

Akissut alla arlalissuit akissutigisaat tassaavoq namminerisamik ineqarneq inuttut nammineq inuuneqarnissamut periarfissiinissaa. Tamanna pingaartumik ilaquktanik pulaartoqarsinnaanermik kissaatitut oqaatigineqarpoq,

meeqqat ernutallu pingaartumik pulaartorisinnaallugit. Inissarsisitaqqissimasoq oqarpoq, "*Uanga kissaatiga anginerpaaq tassaavoq nammineq initaarnissaq. Taamaalillunga ernutakka aamma pulaartorisinnaavakka.*" Ineqanngitsumut, ikinngummini aalajangersimasumik najugaqartumut aamma illoqarfimmi allami najugaqartumik paneqartumut siunissaq pillugu kissaat imatut oqaatigineqarpoq, "*Uanga kissaatiga anginerpaaq tassaavoq panimma peqatiginissaa. Namminerisannik ineqarusuppunga, taamaalilluni paniga uannukarsinnaalluni.*" Angerlarsimaffeqanngitsumut, siusinnerusukkut paniminik najugaqarsimasumut aamma kissaataavoq namminerisamik initaarnissamut atassuteqarpoq. Ineqanngitsumut, namminerisamik initaarnissamik kissaateqarneq nuliartaarnissamut ilaqutaqalernissamullu kissaateqarnermut attuumassuteqarpoq.

Inuit ilaannut suliffittaarnissaq kissaatini annersaavoq. Inissarsisitaqqittut suliffeqanngitsut amerlanersaannut aamma akiitsumik akilersimanissaat tunngaviuvoq, taamaalillunilu initaarlutik. Inissarsisitaqqissimasoq imatut kissaateqarpoq, "*Inissiaq! Suliffik! Maannakkoqqinnaaq.*" Alla, aamma suliffeqanngitsaq, annertuumik kissaataa tassaavoq, "*Ullup affaani atorfittaarnissaq. Ulloq naallugu sulisinnaanngilanga. Napparsimalersarpunga.*" Angerlarsimaffeqanngitsut ilaannut ataatsimut initaarnissamik kissaateqarneq suliffeqarnissaq pillugu kissaammut atalluinnarpoq. Oqarpoq, "*Suliffeqarusuppunga, ajornartorsiutigali tassaavoq angerlarsimaffeqanngitsuunera. Angerlarsimaffeqanngikkaanni suliffissarsinissaq ajornaatsuinnaanngilaq. Aamma tamanna ajornarsinnaavoq, unnuimmi tamaasa sinissinnaaneq ajornarpoq.*"

Namminerisamik ineqarnissaq pillugu apeqqummut akissut amerlasuunut inuunerminniit avissaartinneqarsinnaanngilaq. Tamanna annertuutigut inissarsisitaqqittunut atuussimavoq. Taakkununga qaammatit pingasukkaarlugit nuuttarneq inuunerannut killiliisuuvoq, tamanna pissutigalugu inissiaq inissarsisitseqqiffik taakkununga angerlarsimaffiusinnaanngilaq. Alla oqaatsit uku atorlugit oqarpoq, "*Taava taamatut annertutigisumik nuuttaqattaasannngillat. Taakku akuttunerusumik pisariaqaralarput. Aallaqqaataanniit aallarteqqittariaqarluni, angerlarsimasutullu misigiffiusinnaanatik.*" Alla aamma taamatut misigisaqarpoq allatulli oqaatigalugu, "*Namminerisamik illoqarneq isumaqarpoq nuuttaqattaarunnaarnissaq...Eqqissisimalerluta toqqissisimalerluta.*" Inissarsisitaqqittoq alla kissaatini imatut naggaserpai, "*Illumut neriuppunga qaammatit pingasukkaarlugit nuuttaqattaartarneq ilu-aqutaanngilluinnartog paasineqassasoq. Tamanna angusaqarfiunngilaq. Illumut neriuppunga tamanna paasissagaat.*"

Arlallit apersuinerup nalaani oqaluttuarput sumiiffigisaminni annertunerusumik imertalersimallutik. Siusinnerusukkut angerlarsimaffeqarsimanngitsut marluk namminerisaminnik initaarnertik oqiliallannertut misigaat, qaqugu imissanerlutik nammineq aalajangersinnaalerlugu. Aappaa imertarunnaavisimavoq. Oqarpoq, "*Naammatsillunga siniffigisinnaasannik peqalerluni nuannerpoq. Imertarunnaarpunga. Ineqanngikkallarami iminnginnissaq sapernarsimavoq, naak malugisinnaagaluarlugu timinnut tamanna ajoqutaasoq.*" Aappaa oqarpoq, "*Siusinnerusukkut ullut tamaasa immiaarartortoqartarnera naammagisariaqarsimavara, maannakut taamaanngilanga.*"

Angerlarsimaffeqanngitsoq soorunami namminerisamik inissiartaarusuppoq, siunissarli pillugu akissutaa tassaalluni angerlarsimaffeqanngitsut ajornartorsiutaat naalakkersuisunit nassuerutigineqassasut inunntu ingerlanerliortunut inissianik, angerlarsimaffeqanngitsut akilersinnaasaannik, sanaartornissaq salliuillugu. Angerlarsimaffeqanngitsoq alla siunissaq pillugu kissaatini imatut oqaaseqarluni naggaserpai, "*Neriuppunga siunissami inissiarpasuarnit sanaartortoqassasoq.*"

Inissiamik neqeroorfigineqarunik qanoq oqassanersut pillugu apeqqummut amerlasuunit akissutaasut tassaavoq nuannersuussasoq aamma iluassasoq

tamanit oqaatigineqarmat – peqatigisaanillu piviusorsiortuunani. Immaqa angerlarsimaffeqanngitsup, initaarsimasup, initaarneq pillugu oqaaseqarnera atorlugu pitsaanerpaamik allaaserineqarsinnaavoq, “*Initaarama ukiuni kingullerni marlunni-pingasuni inuuninni ullut nuannerpaat ilagaat. Naak inissiaq ataasiinnarmik initaqaraluartoq assut oqiliallannarpoq, ilukkullu toqqissisimalersutut misigivunga soorlu – qanoq oqaatigissanerpara... naammagisimaarlunga, qangataarlunga. Nammineerfigisinnaasannik peqarnermik misigisaq qangarsuarli misigisimavara. Arlaannik aperisariaqanngilanga...Assut nuannerpoq. Sunaanersoq naluara...Inuuvunga. Namminerisannik kunngeqarfillerpunga.*”

*Angerlarsimaffeqanngitsutut, allamik
inissarsisutut inissaaleqisutullu
inuuneq pillugu oqaluttuat*

Ataani allaaserineqarput angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisinnegarsimasut kiisalu ineqanngitsullu oqaluttuaat. Tamarmik oqaluttuaat

- Qanoq ilillutik angerlarsimaffeerussimanerlutik imaluunniit aniguisinnaannginnertik oqaluttuaralugu
- Inuunerannut tunngasut, maannakkut inissisimanerannut pissutaasut tunuliaqutaasullu
- Namminneq initaarnissaminnut periarfissaat
- Siunissamut kissaataat

Apersuinitta nalaanik marluk namminerisaminnik initaarput, kisianni inissaaleqisutut inuunerisartik oqaluttuaralugu.

Oqaluttuarineqartut pingasunngorlugit immikkoortinneqarput: angerlarsimaffeqanngitsut, inissarsisitaqqittut inissaaleqisutullu.

Angerlasimaffeqanngitsut taakkuupput aalajangersimasumik unnuiffisaqanngitsut, inissarsisut tassaapput inissiaatileqatigiiffimmiit ineeqqamik inissarsiseqqinneqartut kiisalu inissaaleqisut aalajangersimasumik unnuiffisaqartut kisianni nalorninartorsiortut, nammineernissaminnillu periarisaqanngitsut. Denne inddeling er ikke entydigt dækkende for alle. Der er nogle af de interviewede, der har været i nogle tidsrum har været i andre situationer.

Assersuutigalugu Jenseeraq Mørch inissarsiseqqinneqarsimavoq, kisianni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq misilissimallugu inissaaleqinerlu misigereernikuulugu, piffissami sivilisulartumi nalunngisamini najugaqarsimagami. Kalistat Kleeman inissaaleqisuutut inissisimavoq, angerlarsimaffeqaraluarpoq, najugaqarfiali ima ajortigaaq amerlasuutigut majuartarfinni quiniluunniit sininnissani toqqartarsimallugu. Siverti Aronsen ilaatigut ikinngutimini aalajangersimakannersumik unnuisarpoq, taamaattoq anisitaaratarsinnaalluni, taamaammat aalajangersimasumik avatangiiseqarnani. Angerlarsimaffeqanngitsut ilai piffissami aalajangersimasumi ineeqqamik attartortarsimapput aalajangersimasumillu unnuiffisaqartarlutik. Arnaaraq Lyngge piffissap ingerlanerani ilaquuttamini assigiinngitsuni nikerartumik najugaqartarnermigut inissaaleqisutut taaneqarsinnaanissaminut qanittuaraasimavoq.

Angerlarsimaffeqanngitsut

Anorinnguaq Hard

Angut – 54-inik ukiulik - kisimiittoq

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Anorinnguaq Hard inissiami ukiut 11-t missaanni najugaqarsimavoq, naggataatigulli 2002-mi pigiinnarnissaa, ajornakusoortilersimavaa. 1997-imi ajoqusersimavoq taava akkaanit/angaanit marluk nujagaanut iserterput. *"Suliffinni ajoquserlunga qimattariaqalenera tikillugu inuunera pitsaasumik ingerlagaluarpoq. Takkupput ikiorniarlunga, kisianni naluara, sumik ikiorniarlunga takkunnarsut. Artukkiinnarpaannga."* Oqarpoq nangillunilu: *"Nalu-naarsorneqarsimannigillat [tassani najugaqartutut]. Oqarfigisimagaluarpakka, allamik siniffigisinnaasaminnik pissarsioqqullugit. Taamaaliorniarsimannigillat...oqaraluarput, allamik siniffigisinnaasaminnik pissarsiorniarlutik, kisianni tamanna piviusunngunngisaannarpoq. Qaammammut kr. 50-inik akileerusunngillat, utaqqisut allattorsimaffiannut allatsinneq taamak akeqarami."*

Naggataatigut Anorinnguaq Hard-imut ingasappallaalersimavoq aamma ima ingasatsigilerluni, inissiani isumakkeertariaqarsimallugu. *"Imminut anisipunga ilaquuttakka pissutigalugit, akiligassanut ikiuukkumangimmata. Uanga suna tamaat isumagisariaqarlugu. Naak kommunip inera akilertaraluaraa, ingasappallaalerluni. Ilaquuttama [akkama/angama] sumilluunniit ikiornianniglaannga. Uanga nerisassanik pisisariaqarlunga, aamma naak imminuinnaq pisisinnaagaluarlunga, ilannut aamma pisisariaqarlunga. Kalaallit imertorujussuupput. Arlaleriarlunga oqarfigisaraluarpakka, 'uattulli pisarpusi, kisianni ilissi aningaasat imigassanut nungukkusunneruasi. Nerisassannik pisineq ajorpusi. Taamaallaat ilissi nammineq nerisassassinnik pisisarpusi."*

Inissiamut akilersuineq unitsippaa akkaminut/angaminut pissutsit taamaatinniarlugit. *"Akiligassama kommunimut tunniuttarnera unitsiinnarpara, taakkumi inimut akiliutigat akilertaraluarpaat. Taakkumi [akkai/ angai] sumilluunniit iliuuseqarusunngillat, naak arlaleriarlunga oqarfigisaraluarlugit. Aggertuannarput aniumanatililu. Tamanna sapilersimavara. Taava pitsaanagerusimavoq, uanga inissiamiit imminut anisikkuma, taakku aamma anisinneqarniassamata. Piffimmik allamik nassaarsioqqullugit misilissimagaluarpara. Oqartarput, 'erngiinnaq nassaarumaarpugut'. Taanna erngiinnaq ingasappallaalersimavoq. Amerlaqisunik tusartarlugu. Taamaattorli aamma tamanna ajornakusoorsimavoq, ilaquttanimmi anisitsisoqarneq ajorpoq."*

Tamanna 2008-mi pivooq.

Siornatigut inuuneq

Anorinnguaq Hard 17-inik ukioqarlunili ukiuni 13-ini Danmarkimiissimavoq. Bornholmimi Kalaallit Højskoliannut pisimavoq 1988-illu tungaanut Danmarkimiissimalluni. Ukiut marluk højskolimeereernerup kingorna qammaasunngorniarluni ilinniagaqarnissaaq toqqarsimavaa Herningimilu Teknisk Skolemud iserluni. Ilinniarneq ukiut pingasut affarlu sivisussuseqarpoq, taamaallaat ulloq ataaseq atuangitsoorpoq. Taava Odensemud nuuppoq, arnaa tassani najugaqarpoq. Tassani ukiut pingajuat affaq qammaasutut sulivoq.

Kalaallit Nunaannut uteqqikkusussimavoq taamaammallu qaammatini pingasuni kalaaleq illuanik sulissussimavaa, sulineranut akiliutigalugu Kalaallit Nunaannut bilitsissaa akilerumasimammagu. Taassumali pakasarpaa, akilinngitsoorlugulu. Taamaattumik ukiup affaa nuttaqattaarsimavoq. Tamatumalu kingorna Albertslundimut (Københavnip eqqaani) nuuppoq, kisianni kommunip illumut tapinik turerusussimanngilaa. Suliffissaminik aamma nassaarsinnaasimanngilaq aamma suliffissaqartitsiniarnermut ilaatinneqalersimavoq eqqakkanik immikkoortitserivimmi. Tamanna nuannarisi-manngilaa. Taamaattumik kommunimut isumaqatigiissusiorsimavoq, Kalaallit Nunaannut bilitsissaanik akiliunneqassasoq.

Uummannamut pivoq, tassani angutaa aappasaanillu nulia najugaqarput. Angutaa Albertslundimi kommunimut uppersaasiisimavoq, ataatamini najugaqarsinnaasoq. Paasinarsivoq, tassani najugaqarnissamut inissaqanngitsaq. Taamaattumik nalunngisamini najugaqarpoq. Inissiaq mikisunngu-uvog aamma ini atugaa, nalunngisaata nammineq atortussaasimavaa. Taamaattumillu sivilunerusumik atorsinnaasimanani.

Aallaqqaammut Uummannami qammaasutut sulivoq, kisianni suliffeqarfik ilinniarsimasunik qammaasunik sulisoqarsimanngilaq, taamaattumillu sulinerat pitsaasimanani. Tamanna iluaagisimavaa. Aamma piffissap ilaani aalisarnermik sivikitsumik suliaqarsimavoq.

Ilaqutai, siornatigut Uummannami najugaqarsimasut, illoqarfimmiit nuus-simapput. Angutaa kiserngorussimavoq, aamma ilaqtutani allat maqaasiler-simavai. Taamaattumik Nuummumut nuuppoq akkamilu/angamilu ilaannut nuulluni. *"Tassani najugaqarpunga – qassimaa – ukiuni pingasuni. Aap, ajunngeqaaq"*, oqarpoq. Tassanngaanniit peeqqaminut nuuppoq ukiuinilu 7-
ini taanna najugaqatigalugu. Tamatuma kingorna Blok P-mi inissiamut nu-
uppoq, tassanilu ukiuni 11-ni najugaqarluni.

Aalisakkerivimmi suliffittaarpoq, ukiullu 8-t missaanni tassani sulivoq, sulitil-luni ajoqusernissami tungaanut. Truckimik aporneqarpoq, tassani iikkamut kiggiunneqarpoq. *"Qaammat ataaseq napparsimasutut allagartalerneqar-punga. Oqarfigisariaqarsimavakka, suliunnaarlunga. Pisussinnaajunnaar-punga. Nissukka misigisinnaajunnaaqqagakkat, nikorfasinnaanangalu pisus-sinnaananga ajaappissanillu atuisariaqarlunga. Allaannginnami nukeerussi-mallunga. Napparsimmavimmi oqarput, piffissap ingerlanerani iluarsiumaar-tunga aamma iisartakkamik tunineqarpunga. Napisoqarsimanngilaq. Taamaattumillu taarsiivigitinngilanga."*

"Ukiup affaata kingorna pisupajaarsinnaaqqilerpunga. Kinguppaleriffimmi suliffittaarpunga, kisianni suliffik taanna akunnerni sisamaannarni suliffigisin-naallugu, tusiapilertarama. Taamaammat angerlartippaanna."

2008-mi siusinaartumik utoqqalinersiaqalerpoq, kommunimit ataasiaan-narnani kinguppaleriffimmut suliarortinneqartarnerup kingorna. Tamanna pitinnagu ukiuni 11-ni pisortat ikiorsiissutaannik pisartagaqarsimavoq.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Ukiuni 11-ni najugarisimasamik taamaatitsigami najugaarullunilu, inuit assigi-inngitsut paarlakaajaallugit najugaqarfigivai. *"Nuuttaqattaaginnaavippunga inuit assigiinngitsut najugaqarfigisarlugit."*

Taamaakkaluartorli inuit assigiinngitsut najugaqarfigisarnerat artornarsi-simavoq, arlaannik nassataqarnissaa naatsorsuutigineqartarmat. *"Nag-gataatigut ikinngutikka imaluunniit inunnik najugaqanngitsunik ikiuisartut ornittarunnaarpakka. Taarsiullugu isaarissani sininnissaq qinerpara. Unnuif-figisartakkakka, uannit matussusertitassaminnik pisariaqartitsisimapput, taakkulu isumaginninnikkut ikiorsiissutinik pisartagaqaannarlunga isuma-gisinnaasimanngilakka."*

"Naatsorsuutigivaat, nerisassanik aamma immiaaqqanik imigassanillu kimituunik nassassasunga. Arlaannik aalajangersimasumik nassaqqusineq ajorput, kisianni ima aalakuulertigisimassallutik, eqqaamasaqarsinnaassanatik. Immaqa karsi ataaseq immiaaqqanik imalik taavalu Rød Ålborgit marluk. Aningaasaatitimmi atornikuusimavaat. Tamanna kr. 600-nik akeqarsinnaasarluni. Taamaasillunilu pisortatigut ikiorsiissutit nungussinnaasarlutik."

Tamatuma kingorna isaarissanik ujartuilertarpoq, siniffiginnaasaminik aamma ukiut marlut missaanni taamak iliorpoq. *"Isaarissani kisimiissinnaasarpunga. Ilaallappoq, isaarissamik pitsaasumik najorsinnaasannik nassaarama. Cementimi jakkinnik qipillunga sinissinnaallunga. Ilaanneeriarluni qiianartarpoq. Piffiit ilaanni anori noqqoruusinnaasarpoq, silamut matut ilaasa igalaartai meeqqanik putoorneqarsimasarmata. Assut qiianarsinnaasarluni, anorleraangat. Unnuat amerlanersaanni isaarissani aamma allanik sinittoqartarpoq. Isaarissat pitsaanersaat, akuttunngitsunik inoqareertarput. Aasakkut ilaat tupini najugaqartarput."*

Inunnili sinittarneq taamaativinngilaa, kisianni aperigaangami tamatigut angerneqarneq ajorpoq. *"Inuit ilaanni unnuiffiginnaanerlugit aperigaangamigit, oqarajuttarput 'naamik inissaqanngilaq', 'naamik, inissaqanngilaq'. Amerlasooriarlunga taamak akineqartarpunga. Aappatigut assut sakkortuvoq taamak akineqarluni. Taava isaarissat periarfissatuannngortarput, immaqalu allanit tiguneqareersimasarlutik... allamik nassaarsiortariaqarnissaq pisari-aqalissalluni imaluunniit qiirusunngikkaanni unnuaq naallugu pisuttariaqarluni."*

Misigisimavoq, taamak inuuneqarneq sakkortusoq aamma oqarpoq: *"Tamanna sakkortuvoq. Nerisassiorfissannik soqanngilaq imaluunniit iluamik nassataqarsinnaananga. Atisaminernik nassataqarpunga. Iluamik pigisaqanngilanga. Nerisassanik pisineq ajorpunga. Asiutinniarnagit ilisiffisaqartinnginnakkit. Nammattaganniitillugit ajorsisaramik aamma oqimaappallaalertarluni. Taamaattumik massakkorpiaq nerisinnaasakka imaluunniit ulloq taanna nerisinnaasakka pisiarisarlugit."*

Misigisimavoq, angerlarsimaffeqanngitsut annernartumik nalunaaqutserneqartartut. *"Aqqusinermiiginnartuugaanni, taava inuit naluneq ajorpaat, pineqartoq angerlarsimaffeqanngitsosq. Nalunngisaqarsimavunga, nalunagu, angerlarsimaffeqanngitsuosut, cafe-nukartarmata imaluunniit atuakkanik atorniartarfimmukartarlutik...tusaasinnaasarlugulu, aana 'angerlarsimaffeqanngitsosq', 'angerlarsimaffeqanngitsosq'... angerlarsimaffeqanngitsuosuvoq. Tamanna tusarlugu sakkortuvoq, iluamimmi akissutissaqartoqarneq ajorpoq. Oqarusunnartarpoq 'taavami inissannik tuninna imaluunniit ineeqqamik attartortinna'. Kisianni alla angerlarsimaffeqanngilatimik oqartoq tusaallugu...ajattugaasutut misinnarpoq," oqarpoq nangillunilu oqarluni: "Aalajangersimasumik najugallit oqaraangata...una angerlarsimaffeqanngilaq...taava oqarneq ajorput, angerlarsimaffeqannginnami nallinnaqaaq. Oqartarput 'angerlarsimaffeqanngilaq, aajinna angerlarsimaffeqanngitsosq' aamma ilaasa nipaasat sakkortusinnaasarpoq. Ilaanni allaaneq ajorpoq inussiarnisaarniaraluartut. Tamakku tamaasa misiginikuuakka. Angutip tamanna sakkortuumik oqaatigippagu, taava nikanarsagaasutut misinnartarpoq. Naak nakkaqqa-galuarluni, suli itinerusumut nakkarluni misinnartarpoq."*

Imigassamik atuisarnini pillugu oqarpoq: *"Tamanna atoruminarsinikuuvoq. Ullut 14-ikkaarlugit pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarpunga aamma nunguutsissaalipjaarpunga. Naammassinnaasarput."* Inunni assigiinngitsuni najugaqarallarama imigassap ajattornissaa ajornakusoorsimavoq. *"Paasinnaga. Unga imigassamik ajornartorsiuteqanngilanga. Inuit siniffigisakka taakuupput ajornartorsiutillit. Imigassamik atuinerat assut annertuvoq. Ilaanneeriarlunga malinnaasariaqartarpunga. Inuk ataaseq annertuumik imigaqarsinnaavoq. Kisianni maani amerlanerit nalunngilaannga, aamma malugisinnaagaangakku, ingasappallaalersoq, taava imernera kaffimut nuuttarpara.*

*Amerlasuut takunikuuakka, taamaaliorneq ajortut. Silaarullutik imerusunne-
rupput.”*

*Amerlanertigut angerlarsimaffeqanngitsunik oqaloqateqarneq ajorpoq. ”Isaa-
rissani sinissagaangatta, taava nalinginnaasumik ataasiinnarmut inissaqart-
arpoq, aamma inoqareeraangat ingerlaqqittoqartarluni. Cafe-ni imaluunniit
atuakkanik atorniarfarimmi naapikkaangatta, taava immitsinnut
apeqquteqarfigineq ajorpugut. Immitsinnut takuinnartarpugut. Ajornartorsi-
utigut pillugit oqaloqatigiinneq ajorpugut. Taamaanneq ajorpugut.”*

*2010-p ingerlanerani isumaginnittoqarfimmi siunnersortimit ilisimatinneqar-
poq, angerlarsimaffeqanngitsunut Kialaarfik ammarsimasoq. ”Aperivara,
qanoq oqarpit. Tamanna nalusimavara. ’Unnuisarfik, sumi’ oqarpun-
ga...taamaattoq suli isaarissani sinittarpunga.”, oqarpoq nangillunilu oqarluni:
”Taamanili taanna atortarpara. Isaarissani sininnermiit pitsaaneruvoq aam-
ma madrasseqarluni innangalluni – cementiunngitsumi.”*

*”Iggaveqarpoq. Atisannut nammineq ilisivigisinnaasannik peqarpoq. Uffar-
feqarpoq, pisoorsuartut misigisimanarpoq. Ukiuni marlunni iluamik uffarneq
ajorsimavunga, isaarissani sinittartillunga. Uffarfik ungasissimaqaaq. Inuit
aperisariaqarsimavakka, uffarsinnaanerlunga. Akulikitsunik naaggaarneqart-
arpunga.”*

*Kialaarfik annertuumik allaassuseqalertitsivoq. ”Siullerpaamik tamanna ilua-
mik eqqarsaatiginnilara, nammineq madrasseqalerneru nuannaarutiginer-
mik...innaannarluni sininnissaq. Aqaguani qiangajappunga, eqqarsaatigi-
lerakku, naalakkersuisugut aningaasaliisimammata, angerlarsimaffeqann-
gitsut unnuiffissaqalertillugit,” oqarpoq nangillunilu oqarluni: ”Tamanna tarnik-
kut anersaakkullu annertuumik toqqissinarpoq, kialaarfimmik peqarluni. As-
sut qujamasoqaanga maani unnuisinnaagama.”*

*Ullup ingerlaneranut kialaarfip ammasarfii apeqqutaangaatsiarput. ”Kialaar-
fiup inissiaatai unnuisarfiit marluk ullaakkut matusarput – nalunaaqutaq arfi-
neq-pingasunut – taava illoqarfiup iluani pisulertarpugut cafe-niilluta – iser-
simaarfigalugit. Tassaniittarpugut kialaarfip nalunaaqutaq qulingiluanut qulit
tunganut ammarnissaa tikillugu. Ullut tamangajaasa tassaniittarpunga.”*

*Kialaarfimmi ulluunerani pinnguaatilerisarpugut – immeraatinik. ”Anin-
gaasanuunngisaannarpugut, kisianni pissanganartuunera piinnarlugu.
Ilaqarpugut ilaanngisannartunik taakku atuagaqartarput. Ineqarpoq atuari-
usinnaasumik,” oqarpoq nangillunilu oqarluni: ”Isumaqarpunga immitsinnut
ataqqeqatigiittugut. Ilaanneeriarluni akunnitsinni silaannaq ullualuit ajorsin-
naasaraluarpoq. Inuit marluk inimeeqatigiissinnaanngillat aamma
akaareqatigiissimannikkaangata silaannarmut sunniutaasarpoq. Sinnerut-
tugut taakkuninnga saammarsaasarpoq.”*

*Kialaarfip aamma kingunerivaa, kialaarfimmi init siniffiusartut ulikkaarsima-
tillugit, inunni allani unnuinissaq ajornannginnerulermat. ”Illoqarfimmi kikkut
tamamik nalunngilaat, kialaarfepartoq. Ulikkaaqqagaangat inuillu aperisari-
aqarlugit, unnuiffigisinnaanerlugit, akuttunngitsunik angertarput...siornatigut
isaarissani sinittarallarama taamaanngeriarlutik. Massakkut angersinnaasar-
put. Taamaallaammi unnuaq ataasinnaavoq.”*

Nammineq najugaqalernissamut periarfissat

*Anorinnguaq Hard nammineq najugassaminik pissarserusulluni qinnuteqar-
nikuuvoq. ”Siusinaartumik utoqqalinersialittut neriuutigisimagaluarpara, na-
jugassamik pissarsinissaq sivisunaviannngitsaq, kisianni Kalaallit Nunaanni
isaterinerit amerlapput aamma najugaqarfiit nutaat amerlanerit akissaqar-
tinngisaaat piummata arriitsuarsuuvoq – assut, assut arriippoq. Najugassa-
minnik qinnuteqartunut suna tamarmi unittoqqavoq. Isumaginnittoqarfik
aqqutigalugu inissianik sanaartortoqannngilaq. Kommunimi imaluunniit Ka-*

laallit Nunaanni aalajangiisartut ajornartorsiorneq takusinnaanngilaat. Isumaqarput tamanna allamik isumaginnittoqarfik aqputigalugu najugaqarfiunngitsumik sanaartornikkut aaqinneqarsinnaasoq.”

Anorinnguaq Hard utaqqisut allattorsimaffianni allatseqqavoq. *”Immersugas-siaq INI A/S-imut nassiuereerpara aamma nassaassaqaarput. Immaqa INI A/S-imik tatiginninnera annertuallaarpoq, taamaammat kommunimiittut apererussupallaanngilakka. Siusinaartumimmi utoqqalinersianik tuninikuaaanna-ga, aamma siornatigut pisortanit ikiorsiissutinik ikiorpaannga...taava agger-lunga allamik ikioqqussaanga...najugassamik.*

Siunissamut kissaatit

Inissiamik pissarserusuppoq. Isumaqarpoq tamatumani pisariaqartoq, naalakkersuisut nassuerutigissagaat, angerlarsimaffeqanngitsunut ajornartorsiateqartoq aamma pingaaruteqartoq, isumaginnittoqarfik aqputigalugu inissianik angerlarsimaffeqanngitsunit akilerneqarsinnaasunik sanaartornis-saq.

Angunnguaq Hanson

Angut – 59-inik ukiulik – kisimiittoq – siornatigut katissimasoq – pingasunik meeralik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Qitikkut ajornartorsiateqarneq aamma isertitaarunneq katisimanageranut kin-gunipiloqarsimavoq. *”Aalisarunnaarama aappariittut ajornartorsiateqarfik aallar-tippit. Aningaasarsiornera unippoq. Taava inooqatigiissinnaajunnaarpugut. Aalisarsinnaajunnaarnera assut uannut artornarpoq. Inooqatigiinnerput qitin-nik ajornartorsiateqalerama ajuissumik ingerlalerpoq.”*

Angunnguaq Hanson 2003-mi avippoq. Nulia meeqqallu pingasut illoqarfim-mut allamut nuummata najugaaruppoq.

Siornatigut inuuneq

Angunnguaq Hanson 2000 tikillugu ukiuni amerlasuuni aalisartuuvooq, tassa-ni qitimigut ajoquteqalerpoq. Taamaattumik aalisarneq unitsittari-aqarsimavaa taamaasillunilu isertitaqarunnaarluni. Katisimasimavoq pingasunillu meeraqarluni.

Imarsiortuusimaqaaq. *”Taamanikkut assut eqinnaappunga. Piffissap anner-tunersaani imarsiortarsimallunga, aamma imarsiorneq assut nuannaris-i-mavara. Kilisaatinut ilaasarlunga. Ilaallunga Danmarkimiittarpunga aamma Islandimi. Artornarsimavoq isertitaarulluni, aamma aalisarsinnaajunnaarnera sungiunniartariaqarsimavara.”*

Napparsimmavimmiippoq, aamma annertuumik artukkiivoq, qitimik ajornar-torsiateqarnera iluamik upperineqarumangimmat. *”Qitera ima ajortigilers-i-mavoq, sianissusera ajortilluni. Napparsimmavimmiit angerlartinneqarpunga. Allaammi eqqaamangilara, napparsimmavimmiit anigama. Misigivunga, qitinnik anniaateqarnera upperineqanngitsaq.”*

Illoqarfiup massakkut najugaqarfigisaata kujataani illoqarfimmi mikinerusumi peroriartorsimavoq. Meeraanera toqqissisimanartuusimavoq aamma anger-larsimaffimmi imigassartorfiumngitsumi peroriartorsimavoq. Illoqarfimmi peroriartorfisimasamini nuliani 1996-p tungaanut najugaqatigisimavaa. Taamanikkut nulia illoqarfimmi massakkut najugaqarfigisaani ilinnialerpoq.

Inuusuttuunini pillugu oqarpoq: *"Inuusuttuunera sakkortusimavoq. Annersar-neqartarlunga tilluarneqartarlungalua, nujaartorneqartarsimavunga. Atornerlunneqarnikuuvunga aamma allat siuninni isigitillugit imminut inertinniartarsimallunga. 13-inik ukioqarlungalua taamak pineqartalerpunga. Angutit marluk inuunera aqunniarsimavaat. Tamanna pisarpoq aalisarniarluta imarsioraangatta. 13-inik ukioqarlunga aalisartalerpunga. Atornerlunneqartarsimavunga 18-19-20-nik ukioqalernissama tungaanut. Allanut oqaqqunanga sioorasaartarsimavaannga, oqartarlutik oqaraluaruma upperineqarnaviannngitsunga. Tamanna allanut oqaatiginngisaannarsimavara. "Inuusuttuullunili annertuumik imigassartortarsimavoq.*

2000-imiimigassamik atornerluisarnerminut katsorsartissimavoq aamma tassani angutitut taakkununga marlunnut kamak pigisani pillugu katsorsartissimalluni. Misigivoq, kamak pigisani artorsaatigiunnaarsimallugu. Tamanna imigassamik iperaaniarneranut iluaqutaasimavoq, aamma qaammatini 18-ini imersimangilaq. Nakkaattooqqissimavoq, piffissamilu sivikitsumi imerunnaariarluni imeqqilersimalluni.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

2003-mili avikkami ukiuni sisamani najugaqarnani inuusimavoq. Isaarissani sinittarluni aamma ikinngutimini nalunngisaminilu unnuisarluni. *"Sumi tamaniissimavunga – sumiluunniit siniffissannik ujaasillunga. Ilaanneeriarlunga... ukiukkut aput assariarlugu ataani sinittarlunga. Kisippallaarlunga ikiorneqarnissara pillugu aperisinnaananga. Apummi uannut naammaqqissaartumik apusiorlunga naneruutilerlunga. Apusiami ammanera kavaajannik matullugu. Aamma isaarissani suugaluartuniluunniit sinittarlunga."*

Ukioq ataaseq qaangiutinngitsaq tammajuitsussanik sanasalerpoq taavalu aningaasaateqarniarluni tuniniartarlugit. Tamanna siornatigut misilinnikuusimangilaq, kisianni ilmagisaanit ajornannginnerusimavoq. Angajogqaavi aamma tammajuitsussanik sanasarsimapput.

Inuit siniffigisalersimavai. Ukiuni marlussunni inuit assigiinngitsut. *"Tammajuitsussanik sananeq ulapputigisimavara taavalu tuniniariarlugit, sunik tamanik – ornitannut akiliutitut atorsinnaasannik pisisarlunga. Kingusippallaalersimappat silami sinittarlunga. Kingusissumi kasuttornissannut kisippallaarama."* Oqarpoq nangillunilu oqaluttualerpoq: *"Sunik tamanik. Soorlu hashimik aamma imigassaasinnaallutik nerisassallu. Piffimmi ataatsimi naatsorsuutigisarpaat hashinik 3-nik nassataqassasunga. Kr. 600-nik akeqarsinnaasarlutik. Ataatsimik nassarnissara naammaneq ajorluni. Annikippallaarluni. "Najugaqarnani ukiup kingulliup annertunersaani taakkunaniit-tarpoq, kisianni suli nassataqartarluni. Taakku nuliakuata ilaqutaanut ilaapput. "Imerneq ajorput, kisianni hashimik nassaattarpakka aamma ilaanni 3-t sinnerlugit. Iluamik eqqaamanngilara taakkunani qanoq innersoq. Najugaqarfigisakka amerlanermik."*

Misigisimavaa, tamanna assut sakkortusoq. *"Ulloq naavillugu eqinnaattariaqarsimavunga. Tamanna assut sakkortusimavoq ilutigitillugulu allanit upperineqanngitsumik qitiluttuulluni."*

Siornatigut imingaatsiartarsimavoq, kisianni najugaqanngikkallarami iminnginnissaq ajornakusoorsimavoq. Siniffissarsiornermut ilaasimavoq. *"Qanoq nassuiassavara, taamak imertarneq. Siniffissaqassaguma, taava ikinngutikka ilagisariaqarpakka imeqatigalugillu."*

Aqqusinermi najugaqarsimasunik ilisarimasasaqanngilaq. *"Naak ukialuit aqqusinermi inuuneqaraluarlunga, uattut ittunik takusaqarsimanngisaannarpunga. Allaat isumaqarsimavunga nassaassaannngitsut. Tamanna isortugaavoq, toqqorterlugu oqaluserineqarneq ajorpoq. Aamma ullumikkut oqaatigisinnaanngilara, aqqusinermi kina najugaqartuunnginnersoq."*

Angunnguaq Hanson-p meerai illoqarfimmi allami najugaqarput. Massakkut 21-nik, 19-nik aamma 17-nik ukioqarput. Aperineqarluni, attavigisarnerai, akivoq: *"Aap ilaatigut (qullililluni oqaluppoq). Nukappiaraatiga, angajulleq, immaqa ukiut marluk qaangiupput, takugakku...aamma niviarsissat eqqaamangilara qangaanersoq... immaqa ukiut sisamat qaangiupput, kingullermik takugakkit. Apersortimmata ilaanngilanga."* Nuliakuni attavigineq ajorpaa.

Angunnguaq Hanson ukiup affaa qaangiuttoq Nuummi napparsimmavissuarmiippoq. Tassani nipaallisaatinik tunineqarpoq. Illoqarfimmili najugaqarfigisaani napparsimaviup turerusunngilaa, taamaammat taakku nalunngisaminit pisiarisariaqarpai, taakku pisinnaammatigit. Oqarpoq; *"Iisartakkanik nunguutsigama, allanik qinugaluarpunga, kisiannili allaannginnami tusarusunneqarnanga. Nilliaffigaannga, paaseqqullugu, iisartakkanik ikioqqissinnaananga. Anniaannavippunga. Peqisimaannaleqqavunga. Qiteralera ima ajortigileqqavoq...iisartakkat pisariaqartippakka."*

Angunnguaq Hanson 2007-imi initaarpoq

Namineq najugartaarnissamut periarfissat

Ajortikkaluttuinnarsimavoq, napparsimalerlunilu napparsimmavissuarmut pisimalluni. Napparsimmavissuup kaammattorsimavaa, kommunimut saaffiginneqqullugu, siusinaartumik utoqqalinersiutinik najugassaminillu pini-aqqullugu. Arriitsumik ingerlasimavoq. *"Siullermik kommunip uppererususimannigilaa, ilumut nappaateqartunga, itigartittuaannarlunga...timiga illuatungaaniit sanimut nikisissinnaanngilara. Isumaqarpunga, naggataatigut nakorsa q kommunimut saaffiginnessimassasoq, taava aatsaat susoqarpoq."*

Najukkap pingaaruteqarnera

"Namineq najugaqalerama assorsuaq toqqissinaqaaq. Ataavartumik inuuniapilukkunnaarlunga... siniffissaqarnissamullu aningaasanik pissarsiniar-nissaq isumakuluutigiunnaarlugu. Najugaq mikivoq. Iluarpoq toqqissilluni siniffigisinnaasamik peqarluni. Imertarunnaarpunga. Imernissaq ajornarsimannigilaq, namineq najugaqanngikkallarama, naak malugisinnaasimagaluarlugu, timinnut pitsaavallaanngitsoq."

Suli qitiminik anniartarpoq aamma Nuummi napparsimmavissuarmiinnikuuvoq, tassani nipaallisaatinik iisartakkerneqarpoq. Taakku illoqarfimmi napparsimaviup–qulaani eqqaaneqartup– tunniukkumasimannigilai, taamaammat massakkut namineq pisiarisarpai akisunerusumillu akilerlugit.

Imerunnaarnikuuvoq. Isumaqaanngilaq, imigassamik atonerluinermut katsorsartissimannikkuni taamak iliorsinnaasimassalluni. *"Ukiut arlallit qaangiupput imerama. Imertartunik naapittissaarnikuuvunga. Iisimaarilluarlugu naapinneq ajorpakka. Ajornanngippat, imeqqinniannigilanga...imigassarluunniit naaginnarlugu. Assut sakkortuvoq. Tipaa qimarraigisarpa. Tarnikkut anniaatigalugu."*

Naatsorsuutigivaa siusinaartumik utoqqalinersiutini aamma tammajuitsuliaminit isertitani pitsaasumik inuussutigisinnaassallugit.

Jenseeraq Mørch

Angut – 47-nik ukiulik – kisermaa – siusinnerusukkat katissimasoq – pingasunik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilerner

Jenseeraq Mørch ukiuni arfinilinni ukiullu affaani ineqarsimangilaq, 2006-mi februarip aallaqqaataaniit. Nulianilu imminnut qimapput inissiamullu matuersaat nuliamentunniullugu. *"Nammineq pisuussutigivara, tassami inooqatiginissaanut kajumissuseerukkami, naak meeraqaralurluta. Tamanna maannakkut takusinnaavara. Tamanna assut eqqarsaatigisimavara, matuersaalli tigujumammagu allamik oqaaseqarnanga ingerlaannaq tunni-uppara. Tamanna uannut assut artornarsimavoq. Meeqqakka assut maqaasisimavakka, tamannalu kingusinaarlunga paasivara. Matuersaat tunniussimassanngikkaluarpara aniinnarsimassanngikkaluarlungalu."*

Nulia meeraalu Danmarkimut nuupput tassanilu ukiumi ataatsimi najugaqarlutik. *"Taamaaliopq puigorusullunga."*

Ikiortissarsiorluni kommunimut saaffiginnippoq. *"Periarfissakka tusarusullugit kommunimut attaveqarpunga, kisiannili ikiorneqarsinnaananga. Taamaallaat aningaasanik 800 kr-inik taakkuluunniit missaannik ullut 14.-ikkaarlugit pisartagaqalerpunga. Aningaasanik tunineqaannarpunga. Aningaasat amigaatiginngilakka. Sungiussimavara – sanasutut sulisuuninniit – aningaasaateqartarnera aningaasanillu naammattunik peqartarlunga. Aningaasat pillugit ornigutinnilanga. Avinnera pillugu ikioqqullunga saaffiginnippunga. Tamanna uannut assut ilungersunarpoq, aammalu najugaqarfeqarnanga. Assut artorsaatigisimavara."*

Taamanikkut 40-nik ukioqarpoq.

Siusinnerusukkut inuuneq

Ilulissani inunngorlunilu tassani alliaartorsimavoq. Arfineq marlunnik ukioqartoq arnaa toquvoq. Ataataa aalisartuusimavoq piffissanilu sivisuuni angerlarsimasarnani. Taamaattumik taassuma paarisinnaasimangilaa. Taamaattumik Ilulissani børnehjemmimiilerpoq.

Ataataminut atassuteqarpoq. *"Aap, aap. Ajornartorsiuteqanngilaq. Ulluni pingasuni takusimanngikkaangakku – kakkaak taava atuareernerup kingorna ullut tamaasa ilagisinnaasarpq. Tassami takkutinngisaannarpq. Piffissaq sivosooq ingerlasinnaasarpq takkunnissaanut – taava nammineerlunga orniguttarpunga."*

1979-80-mi inuusuttat allatut pissusillit nutaat børnehjemmimut pisalerput. *"Taanna tikillugu amerlanersaasugut angajoqqaarunnikuuvugut, paarsisusaqanngitsut. Taamanikkut sanatoriaavoq. Taava allaqqinnaat isertalerput – ilai aqunneqarsinnaanngitsut, arlaleriarlutik politiiniittareersimasut. Taava ulluinnaat iluanngitsuulerput."* Taamaattumik børnehjemmi qimappaa. Taamanikkut 15-inik ukioqarpoq. *"Oqaaseqanngiivillunga børnehjemmimit anivunga, arlaannataluunniit aanngilaanga. Aanannukarpunga. Naluara aanaga oqaloqatigisimaneraat. Oqaaseqanngillat. Ukiut marluk - ukiullu marluk affaata miss. najugaqarfigaara."*

Ataataa initaarmat, ataataminut nuuppoq. Tassaniippoq sanasutut naammassinissami tungaanut. Taamanikkut 20-nik ukioqarpoq. Qasigiannuanut nuuppoq. *"Taava inuuneq nammineq ingerlavoq ulloq manna tikillugu."*

Sanasuunermini Qasigiannuani, Qaanaami aamma Qaqortumi najugaqarsimavoq.

35-nik ukioqalerami Ilulissanut uterluni najugaqarneq misilikkaluarpa, sivi-kitsuinnarmilli. Ilulissani sila inuttaanut naleqqukunnaarsimavoq. Qaamaval-laartarpoq kiappallaartarlunilu pingaartumik anoreqanngikkaangat.

Sisamanik meeraqarpoq 23-nik, 23-nik, 19-nik aamma 15-nik ukioqartunik

Ineqarnani inuuneq

"Ineqarnani inuuneq aallaqqaammut ilungersunaqaaq. Maannakkumut naleqqiullugu quleriaammik ilungersunarneruvoq. Ajornerpaavoq ukiup affaa siulleq – imaluunniit ukioq siulleq."

Angerlarsimaffimmik angerlarfissaqarnani pissutsinut nutaanik sungiussinis-saq assut ajornarsimavoq. Nulianilu qimakkamik sanasutut suli sulisimavoq." *"[Nuliama qimareernerata kingorna] sanasutut ullut ingerlaneri saper-saatigisimavakka. Sulereernerup kingorna maqaasisaqarpunga. Nuliaqarneq suliffeqarnerlu sungiussimavakka...taamanikkut ingerlaaserput qimassallugu sapernarsimaqaaq. Timinniippoq. Aatsaat sanasutut sulineq unitsinniarlugu eqqarsalerama pitsaanerulerpunga. Ukiup ataatsip missaani unikkallarniar-lunga eqqarsarpunga. Tamatumali kinguneraa unitsivinnera."*

Aamma sanasutut atukkani qatsussimavai. Naammassisaqarsinnaassuseq pingaarnerpaatinneqarpoq, taamatullu najugaqarnerata tamanna sapernar-sisillugu. *"Taamaallaat aningaasaqarnerata sanasutut sulineq unamminarti-ppaa. Naammassisaqarsinnaassuseq unamminartutuaalerpoq. Pissanga-narunnaarpoq. Aamma taamatut najugaqarnini qatsuppaa. Sanasut 15-iulluta najugaqarpugut ataatsimoorussamik igaffeqarluta ineqarluta taavalu ineeraq siniffigisarlutigu. Inuusuttuulluni ilinniartut ineqarfiini najugaqarallar-nermi taamaattoqarsinnaavoq, kisianni namminerisamik ineqarluni sungi-ussimallugu taamaattoqarsinnaanani."*

"Taamaattumik ineeqqamiit aniinnarpunga." Namminersortuni ineeqqanik attartorneq aallartippaa. Ineeqqani pingasuni attartugaqarneq anguaa, taamatut najugaqarnerup unitsinnissaata tungaanut. Taakku tamarmik aap-pariinniipput, meeqqat angerlarsimaffimmiit nuussimasut. Ineeraq ataaseq qaammammut 1500 kr-inik akeqarluni. Ingerlalluarpallaanngilarli.

"Nammineq pigisat nassarneqarsinnaanatik. Inissiani kukkusuni inissit-tarsimavunga. Nerisassanik assigiinngitsunillu pisigaanni taakku tammartar-lutik. Aningaasanik ilisigaanni, tammartarlutik. Nerisassaatikka nerineqartar-lutik, immiaaqqanik pisinissaminut amerlanernik aningaasaateqalerlutik."

Taamaattumik nuuppoq. *"Taamanikkut aqqusinermi qanoq aniguisoqarsin-naanersoq ilikkareersimavara."* Akerlianilli ilisarimasamini unnuut ataasiak-kaarlugit unnuisalerpoq imaluunniit majuartarfinni unnuisalerluni. Taamanili taamaaliulerpoq maannakkullu ukiut tallimat missaat ingerlareerlutik.

Ilisarimasamini unnuisussanngoraangami nerisassanik nassartarpoq. *"Ar-lalissuit nerisassatigut imminnut isumagisinnaanngillat, taamaattumik neri-sassanik nassartarpunga unnuakkullu nalaarsaarfik atorsinnaasarlugu. Un-nuiffigisartakkakka igaffimmi akussaateqanngillat. Angutit marluk mamartu-nik nerinissaat minnerpaamik 200 kr-inik akeqartarpoq, tassa unnuinissap akia."*

Isertarfiit majuartarfiini unnuineq nuannarivaa eqqissisimanarmat. *"Majuart-arfinni sinikkaanni kisimiittarputit pitsaanagerusumillu eqqarsarsinnaallutit. Akornusersuisoqanngilaq imaluunniit radioqarani nipiliortumik allamilluunniit soqarani. Akunnerni sisamani-tallimani taamaallaat sinittaraluarpunga, kisia-nni sivirusunerusumik atorfissaqartitsinngilanga, taamaattumik unnuaq qe-qqata missaaniit kingusinnerpaamik arfernup tungaanut tassaniinneq ajunngilaq, takkussuuttoqalernissaata tungaanut. Majuarterfilli ataaseq un-nukkut nal. qulingiluanii ullaakkut nal. arfineq marlup tungaanut tassaniit-toqarsinnaavoq. Tassaniipput mikisunik meerallit aamma arfineq pingasuniit sisamap tungaanut aalajangersimasumik suliffillit."*

Inissiaqarfinni aalajangersimasuni majuartarfiit atortarsimavai, tassani maju-artarfiit kiassarneqarlutik. Qullerpaami sinittarpoq, kiappallaanngippat taamaattumillu init quleriit aappaannut imaluunniit pingajuannut appartari-aqartarluni. Ukiuni arfinilinni qimussertarsimavoq, taamaattumik nillertumi sininneq sungiussimallugu.

Ullut tamaasa eqqarsaatigisarpaa sumi sinissanerluni. "Isumagissaarnerma aalajangertarpaa unnuakkut sumiissanersunga. Uanga nammineq tamanna aalajangissavara. Majuarterfimmiiissaguma igaffimmukassaanga unnukkor-siutini neriartorlunga. Nalaasaarfimmit atornissaq qinerukku nerisassarsiniarlunga Pisiffimmukassaanga imaluunniit Brugsenimut."

Tullianik sumi sinissanerluni ilisimanagu artorsaatigineq ajorpaa. "Majuarterfimmii sinissaguma naluneq ajorpara. Tamanna ajornartorsiutaanngilaq. Iisimaannartarpara unnu taanna siniffeqassananga. Siullerni marlussunni assut ilungersunarpoq, timima sungiunnissaata tungaanut. Tamanna tarnikkut artorsaatiginikuunngilara. Soorunami ulluluttarpunga – kina oqarami ukiumut ulluni 365-ini nuannaartuassasugut. Inuit arlaannataluunniit tamanna saperpaa. Ulluluffiit atuuttuassapput, ilaa? Ullulunnerit pissutigalugit ullut nuannersoqartarpoq."

Napparsimaguit amerlanertigut ikinngutit ilaannit ikiorneqartarputit. "Ikinngutima arlaannit tamatigut ikiorneqartarpunga. Taamaattumik napparsimaguma nerisassanik nassartariaqanngilanga. Tassami suliaqarsinnaanngilanga aningaasarsiniarlunga. Peqqissinissama tungaanut ikinngutima arlaanniissinnaangaangama qujanartarpoq."

Sumiiffiit ikinnerpaamik tallimat immaqaluunniit qulit misaaniittuni unnuiffis-saqartarpoq. "Tamanna piffissap ingerlanerani ilikkarsimavara illoqarfimmilu ilisimasaqarlunga. Pitsaasuupput taakkununga ornigussinnaagama. Taamaallaalli ullut marluk-pingasut tulleriisinnagit. Ullormi ataatsimi sivi-snerpaamillu marlunni inussiarnefigineqaannassapput. Tullissaanut takkun-nissannut aamma qasuersaarsinnaapput."

Ikinngutiminut pulaaraangami amerlanertigut ikinngutaalu kisimiittarput. "Nal-inginnaasumik uanga kisima tassaniittarpunga. Tunniussaqrneq nuanneri-vara – tassa snapsi puiaasap affaa – sinnassaatisarput. Ilaannikkut alla peqatigalugu takkuttarpunga. Taava nerisassanut ataa-sinnguamullu, nuannisaarutissatsinnik avitseqatigiittarpugut. Taakku aamma pujortartarput. Uanga pujortartarunnaarama." Ikiaroonartortarunnaarpoq. "Pujortartarunnaarniarlunga uannulluunniit oqaaseqarfiginngilanga – nammineq takkuppoq timinniillu peerluni. Allat pujortarpata pujualu qanillivallaarluni taava natermut igittarpunga [tassani pujoqrneq ajormat]. Pujumik iisissanngilanga. Pingasoriarlunga-sisamariarlungali nakkaqqittoorsimavunga."

Taamatut inuunera peqqissusianut sunniuteqarsimavoq. "Ilaannikkut nuallut-tarpunga. Akulikinnerusarpoq peqqinnanngitsuniissimaguma. Ilaannikkut assut sivi-susarpoq, soorlu ukioq kingulleq. Taamanikkut sapaatit akunnerini marlunni-pingasuni nuappunga taava ullut marluk-pingasut peqqissisinnar-lunga napparsimaleqqillunga. Avinnerma kingorna taamatut inuulnera uannut akisusimavoq. Assakka akuttunngitsumik malugissuseeruttarput. Misigissuseqalerseqqinniarlugit quleriarlunga qitera peqittaartissavara, maannakkut sumiiffinni nateq taamatut atugassaanngilaq."

Qitimigut anniartarsimavoq naggataatigut nakorsiartariaqarluni tamannalu iluaqutaalluni.

Kialaartarfik atortarunnaarpaa. Aallartimmat ullut tamaasa atortarpaa, kisia-nnili ukiuni kingullerni marlunni-pingasuni tassaniissimanani. "Inuit anger-larsimaffimmiittut taaguleraluurpaat attuisoqassanngilarli ilisaqaraniluunni-it...taakaniittartullu akornanni ataqqinnittoqarnani oqqattoqartalerluni."

Sanaluttarneq inuussutigilerpaa. Tamanna inuussutigisinnaavaa. Siusinne-rusukkulli pitsaanerusimavoq. "Sannavippu matuneqarmat isertitakka an-nikinnerujussuanngorput. Takanani sannaveqarallaratta ukiumut 300.000 kr-inik isertitaqarsinnaasarpunga." Sannavimmi illoqarfimmi allami pilersin-neqartumi ukkusissamik suliaqarsinnaanngilaq. Illu maannakkut allat marluk-pingasut peqatigalugit atugaa illuuvuq najorneqarsimanngitsoq paarnaar-

neqarsinnaanngitsoq. Taamaattumik taassuma iluani maskiinaqarsinnaani. Taamaattumik sanalukkat sivisunerusumik sananeqartariaqarlutik.

Pisortanit pisartagaqanngilaq. Sannavimmi marluullutik pisartagaqanngillat, taamaallaallu ukkusissanik sanaatik kisiisa inuussutigalugit. ”*Marluinnaavugut sanalukkanik inuussuteqartugut. Sinneri aqqissuussinermik atornerluisuupput, taamatut taaneqarsinnaappata. Allat ullut 14-ikkaarlugit isumaginnittoqarfimmit ikiorserneqartarput. Suliffissarsiortutut naqitsittarput suliffissamillu ujartuinngisaannarlutik.*”

Meeqqanik akuttunngitsumik takusarpai. ”*Niviarsiaaraq (15-nik ukiulik) sivisuumik takusimannigilaa, nukappiaqqalli takusarlugit. Sapaatip akunneranut ataasiarluni tamatumaluunniit missaani. Aqqusinermi naapittarpugut imaluunniit sianeqatigiittarlutik sumi naapinnissarput isumaqatigiissutigalugu. Niviarsiararli inuusuttoqatinilu sammisaqatigiinnermik, taamaattumik mobiilikkut oqaloqatigiittarpugut, aqqusinermi nalaatsornikkut naapingikkutta. Sivisuumik takusimannigikkaanni, tamanna qaangerniaqqaarsinnarlugu ilaqatigiilersinnasarpugut.*”

Namminerisamik initaarnissamut periarfissat

Nunatsinni inissiartaarnissamik pilersaaruteqanngilaq. ”*Tamanna aamma piviusorsioruunngilaq. Ukiuni taakkunani ineqannginnerma nalaani inissiamik qinnuteqarnikuunngilanga. Ukiup ataatsip – marluk missaanni aperinikuuvunga ilisimatinneqarlungalik ukiuni 15-16-ni utaqqisoqassasoq. Maani ajornavikkunarpoq.*”

Siunissaq pillugu kissaatit

Danmarkimut, Norgemut Canadamulluunniit nuukkusuppoq. Erneratali tamanna akuerinngippagu aallarusunnani. ”*Ernerma tamanna akuerisari-aqarjaa. Ukioq kingulleq aallarniarlunga oqaaseqaraangama tamanna tusaajumaneq ajorpaa. Maaniinnissara kissaatigaa. Kingullermik oqaloqatigigakku – sapaatip akunnerata siuliani – malugisinnaavara isuma allanngorsimasoq.*”

Aallassaguni aalajangersimasumik pilersaaruteqanngilaq. ”*Misiliinerussaaq. Uannut oqarfiginikuuvunga maanngaanniit aallassallunga. Tikiffigisanni ingerlalluannikkuma immaqqa naggataatigut maanga uteqqissaanga, tassanngaanniillu nutaamik aalajangeeqqillunga. Uanga siunissamut pilersaarutorneq ajortuuvunga. Nukappiaqqaniit niviarsiaqqamiillu akuerineqaaqqa-assaanga.*”

Aalajangersimasumik pilersaaruteqanngilaq. ”*Nunani allani isumaginninnikut ikiorserneqartartuunissaq pileriginngilara, tamannalu pilersaarutiginagu. Immaqqa sanasutut sulilersinnaavunga. Aamma inissiartaarnissaq, suliffittaarnissaq sinnattunnut ilaapput. Manna tikillugu tamanna eqqarsaataan-naavoq, meeqqannit akuerineqarnissama tungaanut.*”

Assileeraq Hammeken

Angut – 46-nik ukiulik – kisermaa – siusinnerusukkat katissimasoq – ataatsimik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Assileeraq Hammeken atorfimminut atatillugu ineqarsimavoq. Ukiut marluk matuma sionatigut suliffeerukkami taanna annaavaa. Taamaalluni ineeruppoq.

Siornatigut inuuneq

Assileeraq Hammeken nutserisutut ilinniarsimavoq ukiullu qulingiluat missaanni nutserisutut sulisimalluni. Nutserisutut sulinerminut atatillugu atorfirmut atatillugu ineqarsimavoq.

Paneqarpoq Danmarkimi efterskolertumik. Pania inunngormalli ataatamini najugaqarsimavoq 2010-mi suliffeerunnissaata tungaanut. Inini annaamma-gu – nammineq kissaatigisani malillugu – anaanaminut nuuppoq.

Siusinnerusukkut ukiuni sisamani inissiaqarsimangilaq. Taamanikkut aap-
parisanilu qimakkamik. Taamanikkut 26-nik ukioqarpoq. Ukiuni sisamani
taakkunani angajoqqaamini, angajumini najugaqarsimavoq aamma inissi-
amik aamma illumik attartugaqarsimalluni. Taxartarluni isertitaqarluartuusi-
mavoq ukiumullu 500.000 kr-it pallillugit isertitaqarsinnaasimalluni. Aamma
ukiup affaani Danmarkimiissimavoq Christianiami najugaqarluni.

30-nik ukioqaleralami namminerisaminik ineqalerpoq. 34-35-nik ukioqalernis-
sami tungaanut 2001-imi – taxartuuvooq. Isertitai ikilimmata, illoqarfik busse-
qalermat tamanna unitsippaa.

Taamanikkut nutserisunngorniarluni aalajangerpoq. Tamanna 2001-mi
aallartippaa 2003-milu naammassilluni. Naammassigami ingerlaannartumik
nutserisutut sulilerpoq.

Tallimanik qatannguteqarluni alliartorpoq. Aamma marlunnik affarmik qatan-
nguteqarpoq, ataataa anaanaalu katimmata, allanit meerarsiarineqartut.
Kingusinnerusukkut affarmik qatanngutiminut atassuteqalerpoq. Qatanngu-
tinilu ajunngitsumik atassuteqarpoq.

Inissiaqarnani inuuneq

Ukiakkut inini annaavaa. Siullermik panimmi aanaani najugaqarsimavoq.
Taamatulli ingerlaannarsinnaanani, tassa aanaap ineqarnermut tapiissutini,
kommunimit pissarsiani annaasussaammagit. Qaammammi ataasiinnarmi
tassani najugaqarpoq. Tamatuma kingorna arlalippassuarni sinittarsimavoq.
*”Nuuttariaqarsimavunga inissiamik nassaarniartariaqarsimavunga imaluun-
niit naammaginartumik akilimmik attartugassarsillunga. Aamma illunik tunin-
iaasartoqarpoq, illunik inissianilluunniit attartortitsisartunik. Piffissap inger-
lanerani assigiinngitsorpassuarni sininneq misillitarsimavara, aamma bussit
unittarfii, majuartarfiit, ilisimasat. Nutaamik unnuiffissarsigaangama – illumi
ilisimasanniluunniit – taava natermi nalaasaarfimmiluunniit, issiavissuarmi
sinittarpunga – siniffiusinnaasumi nassaarisinnaasami.”*

Ilaquttamini unnuinissaminut periarfissaqanngilaq. *”Illoqarfimmi
ilaqutaqarpunga angajoqqaakkalu marluullutik suli uumallutik, inis-
saqartitsinngillalli utoqqaallutillu.”* Angajoqqaavi inissiaqarput marlunnik ini-
talik, ernutaallu 20-nik ukiulik najugaqartillugu. Qatanngutimini aamma un-
nuisinnaanngilaq. *”Inissaqartitsinngillat. Init amigaataagamik.”* Aamma ilaqu-
tariinnut pingaaruteqartoq allannorsimasooq paasisimavaa. *”Naamik, taak-
kunani nalaasaarfimmi sinissinnaanngilanga. Ukiumi kingullermi – ukiuni 10-
15-ini – ilaqutariit annertuumik allannorsimapput. Aningaasaqarneq assut
pingaaruteqalersimavoq. Ineqarnermut tapiissutit annaassavaat, taakkunun-
ngalu nuussinnaananga ukioq kingulleq annertuallaanik isertitaqarsimaga-
ma.”*

Oqaluttuarpoq najugaqarfigisamini ineqarnermut akiliutit ikilisinneqassappata
naatsorsuinermi ukiup siuliani isertitaqarsimaneq atornerqartartoq. Tamanna
eqqornerluivoq, tassa ukiup siuliani isertitaqarsimagami, arlaannili naju-
gaqarfissamik pisariaqartitsilerami isertitaqarnani.

Misigisimavoq ilaqutariit ikiuttarnerani 'nalinginnaasuujunnaarsimasooq'.
Ukiorpasuit matuma siornatigut ineerukkami angajumini ajornartorsiutaan-

ngitsumik najugaqarsinnaasimavoq. Inissaqartitsisimapput isertitaqarlutillu ineqarnermut tapiissutit isumalluutiginigat. Maannakkut inissiamut mikineru-sumut nuussimapput, atunngisaminnik inissaqartitsinatik. Najaali, maannakkut najugaqarfigisaa, ajornaatsuinaannikuusimangilaq. *"Najugaqarfigisaani meeraalu pingasut inooqatigalugit inuup nutaap isernissaa assut sapernarsinnaavoq."*

Iminneqartilluni nutsigaqarnermigut ilaannikkut aningaasanik isertitaqarsinnaasarpoq. Angallattakkamik qarasaasiaqarsimavoq arlaannut inissimasaminnik. Karsinik sisamanik-tallimanik peqarsimavoq pigisaminut atukkani ilaqtutmani ilisarimasaminilu assigiinngitsuni inissimasat. Akuttunngitsumik ilisarimasamini internetimut atassuteqartuniissinnaasarpoq suliffigisinnaasaminik. Ullut 14-ikkaarlugit pisortanit 656 kr-inik pisartagaqarpoq.

Ullukkut unnukkullu sumiiffigisinnaasaminik ullut unnuillu tamaasa nassaarniartariaqartarsimavoq. *"Taamanikkut suliffeqanngilanga, taamaattumik illoqarfimmi tarfivunga. Illoqarfimmi ujartuillunga sumiiffinni assigiinngitsuni kissarsertarpunga, timersortarfimmi, bagerimi, pølsebarimi illunilu – amerlanertigut bagerimi timersortarfimmilu."*

"Unnukkut pulaarsinnaasakka kissarsimaarfigisinnaasakka ilisimasakka nassaarniarsaraakka. Tamanna tamatigut iluatsinneq ajorpoq, kisianni tamanna iluatsinngikkaangat majuartarfimmi assigiinngitsuni kissassimaarniartarpunga. Tamanna iluatsinngippat unittarfimmiittarpunga...amma ukiukkut, ukiukkut unnuaq naallugu tassaniissinnaallunga. Ullut tamaasa iluamik sininneq ajorpunga."

Unnuit tamaasa siniffissamik nassaarniartarneq, eqqarsaasersuuterpassuillu nukillaartitsisarput. *"Assut eqqarsartarpunga, 'Ullut siulianni najorsimasakka ullumikkut ornissavakka, amma kina sivisuumik takunikuunngilara'. Qarasaq suliuaannarpoq...eqqissisimaffiuneq ajornarpoq...amma 'Kina akiitsoqarfigaara...kina akiitsoqarfiginngilara?'... 'Kina neriorsornikuuara, eqqortinnagulu?'"*

Arfinilinnik-arfineq marlunnik ilisimasaqarsimavoq akuttunngitsumik pulaartagai sinnerilu 'aaqqiinerupallannerusarlutik'. Taakku arfinillit-arfineq marluk tamarmik imigassamik ikiaroorartumillu atornerluisuupput. Ilisimasat, ornittagai, meeraanerminut, inuusuttuunerminut inersimasuunerminilu ilisimasarilersimavai. Ilisimasat unnuiffigisarsimasat assigiinngitsorujussuunikuupput. *"Assut assigiinngisitaarput. Ilisimasat meerallit inissaqartitsinngillat. Ilisimasat atornerluinermik ajornartorsiuteqartut taakkuupput najugaqarfigineqarsinnaasut unnuinilu marlussunni unnuinermut 2-300 kr-inik akiliiffiusussat. Tamanna sømandshjemmimi assigisaanniluunniit unnuinermiit akikinnerujussuavoq. Taava akiliinissaq...anigaasaateqanngilangami. Ukiuni marlunni ullut 14-ikkaarlugit 656 kr-inik pisortaniit pisartagaqarpunga. Unnuinernut 200 kr-nik akiliinaraani, taava ajornanngitsumik naatsorsorneqarsinnaavoq qanoq ilinerani unnuinissamat akissaqanngitsunga."*

Akiliinissaq nalinginnaasumik toqqaannartumik piumasaqaataaneq ajorpoq. *"Tamanna oqaatigineqarneq ajorpoq...Ikiaroorartumik imaluunniit paajanik arfinilinnik nassartoqarsinnaavoq – igasoqarsinnaavoq. Nassarsimangikkaanni naggataatigut oqartoqarsinnaavoq 'Qaqugu anissagavit'. Taava anisariaqarpunga unnuiffigisinnaasannillu ilisimasannik allamik ujarlerlunga, tamannalu ajornartarluni."*

Anigaasaateqannginnerup kingunerisaanik unnuiffigisartakkaminut akiitsoqalersarpoq. *"Ajortoq ingerlaannavissaaq. Akiitsut amerliartuinnartarput ilaatigut nutsigassatigut iluatsitsinissama tungaanut. Taamaallunni aningaasat amerlanersaat suliluunniit tigungit nunguttarput."*

Ikinngutimini ilisarimasaminiluunniit unnuineq amerlanertigut kinguneri-sarpaa imernejq imaluunniit ikiaroornejq.
Nerrivimmi immiaaraqarpat naatsorsuutigineqassaaq imeqataassasoq. ”*Qii-maqataaangikkaanni sapernartarpoq. Takorlooriaruk saanni immiaaraqartoq silamilu nittaattoq. Immiaaqqamut naaggaarnissaq taava sapernartarpoq.*”
Ilisimasat ilai – isumaginnittoqarfimmit pilersugaasut – ulluni arlalinni unnuif-figisinnaavai, kisianni ullut marluk-pingasut kingorna anisariaqarluni, tassa taamaanngippat ilisimasai pisortanit pisartagaqarnermikkut ilanngaatsis-sammata.

Aamma illoqarfimmi majuartarfiit sumiiffillu siniffigerusutani ilikkalerpai.
”*Pitsaanerpaat tassaasimapput umiarsualivimmi illut. Taakani inuppasuaqanngilaq, inuillu utoqqaanerusut tamaani najugaqarlutik. Majuartarfiillu ki-assagaallutik.*” Tamatigullu takkukkaangat inissaqarneq ajorluni. ”*Uangami kisima majuartarfinnik atuisuunngilanga. Amerlasuujupput. Ilaannikkut allat tamaanga pereersimasarput, taava ingerlaqqittariaqarlunga.*”

Taamatut majuartarfinni naapikkaangamik imminnut ilinniarneg ajorput.
”*Iluamik uatsinnut ilikkanngilagut. Sivikitsunnguamik oqaloqatigiittarpugut, qanittumillu ikinngutigiiinngilagut. Isumaqaarpunga tamanna nukissaqarfignatigu. Ullup tullianut aaqqiissutissamimmi nassaarniartariaqarpugut.*”

Ullut ilaanni ullaaralaakkut imerniartarfimmeereernerup kingorna unatartippoq. ”*Assut sakkortuumik unatartippunga. Ilisimasannut ingerlallunga. Isumaqaarpunga tamanna taaneqatartoq 'silaarunneq'. Silaarutsinneqarpunga. Naluara qanoq siviutiginersaq. Ambulancemik aaneqarpunga napparsimmavimmullu unitsinneqarlunga [anersaaruluppoq]. Naak inis-saaleqisuusunga ulluni tallimani uninngareerluna napparsimmavimmit anisitaavunga. Isumaginninnermut ingerlatsivimmut saaffiginnikkama susinnaanngillat, naak iluamik nikissinnaarpiannngitsunga sulilu kiinakkut timikkullu tinuneqarlunga, unatartissimanagera pissutigalugu.*” Assut ilungersunartorsiorpoq. ”*Ilungersunartorsioqaanga. Nallarsinnaanngilanga. Sininnialeraangama iluga patissimasariaqarlugu. Assut anniarpunga sulilu saamiup tungaa annerarluni.*”

Naluara sooq saassunneqarnerluna, pasitsaapparali angerlarsimaffeqanngitsuugama taamatut pineqarlunga. Uannik unataannittut tigusarineqarput eqqartuussivimmilu pineqaatissinneqarlutik.

Unatarneqarnermi kingorna qaammatini marlunni-pingasuni najanni najugaqarpunga, kisianni siviunerusinnaanngilaq, tassani najugaqaannassaguni ineqarnermut tapiissutai ikilisinneqassammata. Najaa suliffeqanngilaq. Taamaattumik ineqarnermut tapiissutit aamma isumaginninnermut ingerlatsivimmiit pisartakkani isumalluutigilluinnarlugit. ”*Isumaginninnikkut ikiorsi-nerit tamarmik ilanngarneqartarput, arlaannik najugaqartoqarpat.*”

Unatarneqarnermi kingorna siusinaartumik pensionisiaqarniarluni qinnuteqarpoq. ”*Timigami iluamik atorsinnaanngilara – sulilu taamaallunga.*” 2011-mi ukiakkut akuerisaavoq, sulili namminerisaminik inissiaqarnani. Tamanna isumaqarpoq 2011-mi decembarimiit suliffimmi sungiusassasoq.

Unatartinneqarnermi kingorna piginnaanngorsaqqinnermik ingerlatinneqal-erpoq. Tamanna artornarpoq peqatigisaanillu ullukut suliffimmi sungiusar-luni ineqarnanilu. ”*Ingerlaqqinnissannut nukissaqarpiarsimannngilanga,*” oqaluttuarpoq nangillunilu: ”*Ineqarnani suliffeqarneq assut ilungersunarpoq, taava qanoq pisoqartarpa. Aalajangersimasumik najugaqanngikkaanni inu-uneq qasunarsisarpoq. Taava nuna inissianik naammattunik peqartoq nas-saarniartariaqarpoq. Maani Nunatsinni illoqarfeqanngilaq naammattunik inissiaqartumik – illoqarfinni suliffeqartuni.*”

Danmarkimi ilisimasaqaaluppoq panialu efterskolerluni. Taamaattumik suliffimmik sungiusarfimmiit siullermik akissarsigami Danmarkimut aallarpoq. ”*Nunatsinnut uteqqinngitsuugajappunga, kisiannili isumaginninnermik*

ingerlatsiviup isumaginnittoqarfimmiit inissamik tuniniarlunga neri-orsorneqarama uteqqittariaqarsimallunga. Qujanartumik inissiassamik pilerisaarneqarpunga.”

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Ukiuni siullerni inissaaleqinermini kommunimut saaffiginninngilaq. ”Ukiuni siullerni kommunimut attaveqanngilanga – iluamiunngitsoq. Tassani tar-nikkut timikkullu namminersinnaangama. Kisianni unatartinneqarnerma kingorna suna tamarmi sapernarsivoq. Aatsaat tamatuma kingorna oqaasi-innakkut kommunimut saaffiginnikkama...Kommunip ajortumik sulianik suliarinnittarnera pissutigalugu kommunimut saaffiginninnissannut tunuar-simaarsimavunga.”

Naak naggataatigut isumaginnittoqarfimmiit inissiamik pissarsigaluarluni siusinaartumik pensionisiaqaleraluarluni inissaaleqisut pillugit kommunimi suli annertuumik pitsanngorsaasariaqarpoq. ”Pingaaruteqartoq tassaavoq maani illoqarfimmi pisortat inissiaataanni attartortittassanik sanaartortoqan-ginnera. Aningaasaatillit maannakkut nammineq illuliorlutillu nammineq pigisaminnik inissialiorput, taamaattuarsimallutillu. Kommuni taamaattumik inissiaatitaartariaqarpoq neqeroorutigisinnaasaminik.”

Pisortanit ikiorsiissutit aningaasartaanni eqqarsartaaseq paasisinnaanngilaa. ”Aalajangersimasumik najugaqanngikkaanni 600 kr.-it missaannik naju-gaqaraannilu 800 kr.-inik pisortanit pisartakkanik kommunimiit pissarsis-innaaneq paasisinnaanngilaa. Inissaaleqisuulluni unnuinissamut an-ingaasanik amerlanernik pisariaqartitsisoqarpoq.”

Ineqarnermut tapiissutit ikilisinneqartarnerat kukkusumik equivoq taman-nalu pissutigalugu arlaanni sivisunerusumik najugaqarsinnaanera akornuserlugu. ”Pissutsit piviusut aallaavigalugit kommuni isummertussaa-voq ukiup siuliani isertitat naatsorsuutiginigat, kisianni maannakkorpiag isertitaqannginnera aallaavigalugu – taamaattumillu najugaqarfigisaanni ineqarnermut tapiissutiniit ilanngaatinagit.” Ukiup siuliani isertitaqarsima-voq, kisiannili inissaqannginnerani isertitaqarnani.

Aamma pisortanit ikiorsiissutisinnissaq ajornakusoorsimavoq. ”Kommuni in-unnut aalajangersimasumik najugaqanngitsunut pisortaniit ikiorsiissutinik tunniusserusunngilaq. Aatsaat ombudsmandi akulummat tamannalu inuit pinnaatitaaffiinik unioqqutitsinerusoq oqaatigimmagu periuseq allan-gortinneqarpoq.”

Inissiap nutaap pingaaruteqarnera

”Pissarsiarigakku ukiuni kingullerni marlunni-pingasuni ullut nuannernissat ilagivaat. Naak inissiaq ataasiinnarmik ineqaraluartoq tamanna assut oqilial-laataavoq ilukkullu eqqissinermik misigisaqarfiulluni, allaanngilaq – nalunara qanoq...naammagisimaarinnilluni...qangatalluni. Sivitsorpoq kisimiffigisin-naasanni misigissallunga, arlaannik takkuttoqarnani. Aperisari-aqarnanga...Nuannerluinnarpoq. Nalunara... Uumavunga... Namminersannik naalagaaffeqarpunga.”

Misigivoq maannakkut imigassamut allatut pissuseqalerluni. ”Siusinnerusuk-kut ullut tamaangajaasa immiaartortut naammagittarfigisimavakka. Maan-nakkut taamaakkunnaarpunga.”

Inissiartaarnerata kingunerisaanik nutaamik akisussaaffeqalerluni misigivoq. Oqarpoq: ”Sivisuumik maaniittariaqarpunga...taamaattumik malerua-gassaqartariaqarpunga arlaannilluunniik...Tamatuma eqqissisimatikku-maarpaanga... Siusinnerusukkut akiligassat assigisaallu eqqarsaatigisari-aqarsimanngilakka, taamaallaat inunnut allanut akiitsukka. Taamaallilunga sunik pisariaqartitsinnut killiliisoqarluni. Siusinnerusukkut aningaasat ta-

maasa atortarpakka, immiaaraateqartarpunga ikiaroorartunillu ilisimasanni sinissaguma. Maannakkut aalajangiisuunngorpunga, ineqarnermut akiliutisamat, nerisassanut atisanullu akissaqassallunga. Immiaaqat ikiaroorartorlu matussusernissaat pisariaqartinneqanngillat. Siusinnerusukkut allat pisariaqartitaat – 'isaasalerlugu – matussusertussaasimavakka'.

Suli ilisimasani unnuiffigisartakkani – arfinillit-arfineq marluk – pulaartarpai. *"Maannakkut oqinnerujussuuvoq. Taakkununnga pisussaaffeqarunnaarpunga. Taamaallaat kaffisoriaannartarpunga. Immiaaqqanik nassartariaqanngilanga arlaannillu nassartariaqanngilanga."*

Inissaaleqisunik suli tukkusoaqanngilaq, taakkununngalu matu ammatikkusullugu. *"Aamma ilisimasaqarpunga inissaaleqisunik. Ilaannikkut takkuttarput, oqaatigineqarneq ajortullu uanni aamma atugaallutik. Oqaatigineqarneq ajorput. Uanga piumasarinngilara. Isumaqarput naatsorsuutigigikka. Oqaatigineqanngitsut tassaapput suna arlaannik akeqartariaqartoq, marluulluta nalunngilarput."*

Neriuppoq ilaqutaqalernissaminut eqqissisimalissasoq, panialu Nunatsinnut utissasoq. *"Paniga ukiut pingasut missaanni najortigisimavara, ulluinnarnilu ilagisarnera maqaasillugu. Taamaattumik siunissami inissiarpassuit sanaartortoqassasoq neriuppunga."*

Laaffi Amattaneg

Angut – 46-nik ukiulik – katissimasoq – 1-imik meeralik 2-nillu qitornassalik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Ukiuni arlalinni Danmarkimi najugaqarsimavoq. Kalaallit Nunaannut uterami Kalaallit Nunaanni najugaqarsimannigilaq.

Siornatigut inuuneq

Laaffi Amattaneg Nuummi inunngorpoq. Siusissukkut Qaqortumut nuussimavoq, tassani peroriartorpoq. 7. Klasse ilanngullugu atuarnikuuvoq. Tamatum kingorna piffissap annertunersaani aalisariutini minnerusuni aalisartutut sulisarpoq. Aamma ilaanneeriarluni nunami sulisarluni.

23-nik ukioqarluni Danmarkimut nuuppoq, tassani Christianiami najugaqarpoq. *"Imaattulaaginnarniarlunga...alapernaaserlunga. Danmarkimiinneq nipaappoq toqqissisimanarlunilu. Christianiami kalaallit allat ilagalugit najugaqarpunga. Siullermik Stjerneskebimi vietnammimioq ineeqqami ineqatigivara. Taanna nuummat kisimiillunga ukiut 2-3-t tassani najugaqarpunga, taava inunnik nutaanik takkuttoqarpoq uangalu ininnut nuullutik. Illoqarfimmi inuit taarseraatiinnavipput."*

Danmarkimi suliassaqaqtitsinermut ilaatinneqalerpoq Holmenimilu angallammi sanasutut sulilerluni.

Christianiami najugaqartilluni hashimik imigassamillu annertuumik atuisuuvoq. Aamma Qaqortumi najugaqartilluni, hashimik pujortartarpoq.

Ilaqutariinni pisoqarnera pillugu Kalaallit Nunaannut aallarpoq. *"Ilaquttanni ataaseq...arnaatiginikuusaa toquvoq. Taava Kalaallit Nunaannut aallarpoq...ilisiartoqataalluni. Danmarkimut utertussaagaluarlunga, kisianni tassanngaannartumik Royal Greenlandimi sulilerlunga. Tassanilu ukioq ataasingajak sulillunga. Aamma tassanngaannartumik kilisaammut assagiarsunniartartumut inuttanngorpunga. Ukiut 4-5-t imarsiorunarpunga."*

Danmarkimiit uterami nivissamik meeraatillutik ilisarisanikuusaminik naapitsigami katippoq. Nulia marlunnik meeraqarpoq. Qaqortumi ataaminni

najugaqarput. 17-inik 24-nillu ukioqarput. Nammineq Norgemiumik arnamik Christianiami ilagisaminit meeraqarpoq. Meeqqani attavigineq ajorpaa.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Danamarkimiit uteramai najugaqarfissaqarsimangilaq. Siullermik ilaqttami ilaanni najugaqarpoq. Tamannali ingerlatiinnarsinnaasimangilaat. *"Illuat angisuujusimangilaq. Taanna tamarmiullutik ineeqqami inuit 4-5-t najugaqarnissaannut mikivallaarsimavoq. Ini ataaseq aamma ineeraq ataaseq. Tamanna iluatsissinnaasimangilaq, aamma festelaarniaraanni qinngarnarluni, unnuakkut sinissagaanni, taava festimut sininnissamullu inissaqarnani. Taamaamat allamik nassaartariaqarsimavugut."*

Tamatuma kingorna assigiinngitsuni attartorfigisinnaasaminni najugaqartarput. *"Ilaqtarinngisatsinni aamma najugaqartarluta. Nalunngisatsinni assigisaanilu ineeqqamik attartortarluta. Ilaanni tamanna assut akisusarpoq, akileriarlugit aamma taakku akiligassaat allarpassuillu akilertarsigit. Neri-sariaqarlutik ilaalu ilanngullugit. Ilaanni nerisassaannik taakkuninnga ukuninngalu aamma akiliisarlunga. Taamak ittumik ineeraqarluni assut akisusaqaaq, taamaamat tamanna taamaatipparput. Tamatumalu kingorna nuuttaqattaalerluta aamma piffinnik sisamanik nuttarfeqarluta."*

Piffinni assigiinngitsuni najugaqaraangamik festerneq ajornartorsiortitsisinaalluni. *"Ilaanni ineeqqamik attartuigaangatta, taava atuinerput ajornartorsiutaasarpoq aamma festissagaangatta. Ingasavissumik iliuseqarneq ajoraluarpugut, kisianni fetsernitsinnut ilaassanngikkaangata, taava ajornakusoorsinnaasarpoq. Taamaamat ilaanni anisiinnarneqartarpugut."*

Ikinngutini nalunngisanilu najugaqarnermut akiliut tamatigut aalajangersimasuuneq ajorpoq. *"Imaannerusarpoq, aningaasarsigaangatta, aningaasanik aalajangersimasunik akiliisarluta, kisiannili najugaqarfigisagut aningaasaataarukkaangamik taava aggertarput aningaasanillu piumaffigeqqittarluta. Qaammatip ataatsip ingerlanerani immaqa 2-3-iarlunga akileeqqittari-aqarlunga. Taamaattumik taamak nuuttaqattaartariaqarluta."*

Najugaqarfissanik pissarsiorneq oqitsuginnaasarsimangilaq. *"Ilaasa pi-umasarpaat, arnaq kisimiittuussasoq aamma allat imerneq ajortuussasoq. Qaqutigoorpoq, festeqatigisat ineeqqamik attartorneqarsinnaasumik peqartarmata."* Piffinni assigiinngitsuni qanoq sivilutigisumik najugaqartarnersut assigiinngitsorujussuuvoq. *"Ilaanni najugaqarnerput qaammatinik 2-3-nik sivilussuseqarsinnaasarpoq. Blok P-mi ilaqttama ilaanni ukiuni 4-ni najugaqarnikuuvunga, toqunneqarnera tikillugu. Tamanna katinnissara sioq-qullugu pivoq."*

Najugassaasinnaasumik soqanngikkaangat, unnummiit unnummut nassaartariqartarsimavoq. Tamanna ilaanni isaarissani pisarpoq. *"Akuttunngitsunik isaarissat aalajangersimasut siniffigisarpai, aamma ilaanni silami sinittarpoq. Ajornanngippat isaariaq kialaassaaq taamaanngippat oqquiffiusinnaalluni."*

Aamma imaassinnaasarpoq, festeqatigisaata neqeroorfigaat, unnuiffigisinaagaatsik. *"Imaassinnaavoq silami festerluta aallartittugut tavaalu arlaata inigisaanukarluta. Taava imaassinnaasarpoq, neqeroorfigineqartunga, naaasaarfimmi imaluunniit ineeqqami unnuaq taanna sinissinnaasunga. Ilaanni aamma imerniartarfinni naapittarpugut. Sumi naapinersut assigiinngissinaavoq. Nalunngisannik naapitsigaangama taakkunani sininnissaq imaluunniit ineeqqamik attartorneqarsinnaasumik peqarnerisut pillugu oqaloqatiginis-saat ajornannginnerusarpoq."*

Ukiut 3-4-t inuuvoq aalajangersimasumik unnuiffissaqarnani. Tamanna ki-alaarfiup (Nuummi C  fe Kialaarfik) pilersinneqarnera tikillugu ingerlavoq. Tassunga oqarpoq: *"Tamanna siniffissanik paarlakaajaarnermiit pitsaane-rujussuuvoq. Allaassut annertunerpaaq tassaavoq, massakkut siniffissaqale-*

ratta. Kialaarfimmut qaqugukkulluunniit orniussinnaavugut. Siornatigumut sanilliullugu nipaalluta toqqissisimasumiippugut, silamiiginnarnata siniffis-sarsiunnavnatalu.”

”Siniffigisinnaasamik nassaarsuinnavilluni sakkortusimavoq. Unnugu sumi sinissaanga. Taamaaginnavilluni. Kialaarfik pilersinneqarmat nipaallillunga toqqissisimanerulerpunga. Oqarsinnaavungami nammineq initaarnissara tikillugu aalajangersimasumik najugaqartuullunga. Taamanikkumiit oqinnerujussuuvoq. Aamma unnukut nerisarpunga aamma isiginnaarummik isiginnaartarlunga (illalaarpoq).”

Kialaarfik marlunnik initaqarpoq, taakku aappariinnut arnanullu immikkoortinneqarsimapput. Tamanna isumaqarpoq, nalinginnaasumik nulianilu inissaqartinneqarlutik. ”Unnuaq kingulleq aappariit pingasuuvugut aamma arnat kisimiittut marluk. Ilaanni ineeqqat paarlaattarpagut, taava kisimiissinnaasarluta. Ilaanneeriarluni ulikkaaveqqasarpoq, kisianni ilai qaliani sinissinnaasarlutik.”

Sinittarfissuaq nal. 8-nut qimanneqarsimassaaq. Kialaarfiup qalia nal. 10-nut ammartarpoq. ”Sila ajoraangat isersinnaagajuttarpugut, tassani sulisut takkukkaangata. Taava matu ammaannartarpaat.”

Kialaarfimmik atuisunit amerlanerit, aallartimmalli atuisuulersimapput. ”Immitsinnut nalunngilluarpugut, aamma tamatta imminitsinnut nuannariippugut. Annikitsunik ajornartorsiuteqarsinnaasarpoq aamma isumaqatigiinnis-suteqartoqarluni. Tamatumani apeqqutaasarpoq, tassani sulisut aamma kialaarfimmik atuisuusut qanoq innersut. Nalinginnaasumik maaniinneq ilor-risimaarnartarpoq.” Kialaarfiup aqutsisuisa ilaat aklerliilernermik pilersitsisimavoq. ”Taanna ulluunerani aqutsisuuvoq. Sakkortuvallaalaartumik pisaramitigut aamma ilaanneeriarluni una unalu pillugit suaartarsinnaasarluni. Taamaattumik nuliaralu kommuniliarpugut isumaginninnermilu pisortaq oqaloqatigalugu. Kialaarfimmi kikkut tamarmik allagaq isumaginninnermut pisortamut nassatarput atsiorsimavaat.”

Imminnut ikioqatigiipput. ”Nerisassaateqarluaruma, aperisinnaasarpunga, allat nereqataarusunnersut. Aamma ilaanni aalisariaqatigiittarpugut aalisagarlu agguarlugu.” Ilaat illup iluani isikkamik arsarnermik pingasunnngornikkut sammisaqartarput, timersortarfissuarmut isersinnaatitaallutik. Sapaatit tamaasa kaffiteeriami nerinissamat bilitsimik tunineqartarput, sapaatip akunerata ingerlanerani atorsinnaasaminnik. ”Aterluta neriarternissatsinnut piffissat aalajangersimasuunngillat. Uanga internettikkut takoqqaarajuppara, nerisassanik sunik peqarnersut, taakkulu aallaavigalugit ulloq neriffissara toqqarlugu.” Ataasinngornermiit tallimangorneq ilanngullugu aningaaserivimmiit nerisat sinnerinik tunineqartarput. ”Taava kissartunik, iffianik allarpassuarnillu nerisassaqartarpoq. Ilaanni tamatsinnut naammattunik peqartarpoq, aamma akuttunngitsunik nerisassat pitsaasuusarput.”

Ukkusissamik sanalugaqartarpoq tuniartarlugillu. Siusinnerusukkut ukkusissiorfigisinnaasaminnik sannaveqarnikuupput, kisianni taanna matunikuuvoq. Ukkusissamik sanalukkaminik tuniniaanikkut malunnaatilimmik isertitaqarsinnaalluarpoq. ”Iluatsitsigaanni, taava aningaasarsisoqarsinnaavoq. Ulluutillugu suliaralugit nerisassanut allanullu aningaasarsissutaalluarsinnaapput.” Ullaakkumiit nalunaaquttap 15-ip missaata tungaanut sanalussinnaasarpoq taavalu tamatuma kingorna Brugsenip silataani imaluunniit Imarsortut Angerlarsimaffianni nalunaaquttap 18-ip missaata tungaanut tuniniaalluni. Aamma sanalussimasani tunigaangamigit kr. 300-nik imaluunniit 400-nik akissarsisinnaasarpoq.

Ullut 14-ikkaarlugit kr. 800-nit missaanni pisortat ikiorsiisutaannik pisartagaqarpoq. Isumaqarpoq najugaqannginnami suliffeqarnissaaq ajornakusoorsinnaasoq. ”Siornatigut aalisartuunittulli suliffeqarusussimagaluar-punga. Massakkut sulerusuppunga.” Suliffissaqartitsiniaanermut peqataas-

saaq, tassani uppernalernerani saliinermik suliaqassapput. Tamanna qilanaarivaa.

Sulineq pillugu oqarpoq: *"Suliffissarsiornikuugaluarpunga, kisianni uannut soqanngilaq. Amerlanerit biilnik ingerlatsisinnaanermut allagartalinnik perusupput aamma uanga allagartaqanngilanga. Suliffeqarfinnukaraangama, taava aperisarpaannga, suliaqut pikkoriffigivigit imaluunniit ilinniarsimasuunersunga. Tamanna uannut pitsaanngilaq, tassami ilinniagaqarnikuunngilanga. Aalisarnikuuvunga aamma kilisaat assagiarsunniartartoq taamaatimmat, uannut suliffissaaruppoq."*

Nammineq najugaqalernissamut periarfissat

Kommunimut annikitsuararsuarmik attaveqartarpoq. *"Ilaanneeriarlunga eqqarsartarpunga, pitsaassagaluartoq sullissisora naapissallugu, kisianni ilisimatinneqarpunga, allamik taarserneqarsimasoq. Taarseraatiinnavipput. Taamaattumik kommunimi oqaloqateqarnikuunngilanga, qanoq ilillunga najugassannik pissarsisinnaanersunga aamma ikiorsinnaaneraannga..."*

Illoqarfimmut allamut nuunnissaq periarfissatut isiginngilaa. *"Qaqortumut nuukkusussinnaagaluarpunga, kisianni suliffissaqanngilaq, najugaqarfigisinnaasannik soqanngilaq. Tamanna artornarpoq. Aamma nuuginnarsinnaanngilanga nuliara nooqatigisinnaanngikkukku."*

INI-mi utaqqisunut allattorsimaffimmi allatseqqavoq. Allatsimmat allattorsimaffimmi normu 1700 missaanniippoq. Massakut normu 200 missaanniippoq. *"Assut sukkasuumik ingerlavoq. Ilimagaara, immaqa aappaagu inissannik pissarsisinnaassallunga, immaqa sukkanerusinnaavoq. Tassa anner-tuumik isaterivallaanngippata, inissianik atorneqanngitsunik peerutsillugu."*

Isumaqarpoq illumut akiliut akilersinnaassallugu, tassami suliffeqalertussaassaaq. Aalisarnermut tunngasumik suliffitaarusuppoq, taamaanngippammi suliffik suna suliffigilersinnaanerlugu naluaa.

Siunissamut kissaatit

Laaffi Amattanep kissaatigisorujussuuaa nammineq inissaminik pissarsinissaq. *"Suna tamarmi uannut ajornannginnerulissaaq. Angerlarsimaffeqarnani uku ukulu piunnaarlugit. Tamanna suliffittaarnissannut allarpas-suarnullu ajornannginnerulissaaq. Nammineq kisima pigisassannik initaaruma. Kialluunniit unitsissinnaanngilaanga. Akornusersuisussaarullunga."*

Eqqarsarpoq, tamanna aamma suliffittaarnissaanut ajornannginnerulersitsis-sasoq. *"Suliffitaarusuppunga, kisianni angerlarsimaffeqannginnera ajornartorsiutaavoq. Angerlarsimaffeqanngitsuulluni, taava suliffittaarnissaq ajornakusoorpoq. Angerlarsimaffeqarnani oqitsuinnaanngilaq, aamma unnuat tamaasa sininnissaq ajornartorujussuulluni. Piffissami sivisuumi qannguisoqartarpoq aamma nalinginnaasumik sinitsillunga itiasuuvunga aamma qannguisoqartillugu sininnissara ajornartorsiutigisarpa."*

Kaali

Angut – 57-nik ukiulik – arnaatilik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Kaali 20-t naalernerinik ukioqarlunili 40-t naalerlugit ukioqalernissami tungaanut angajoqqaami inissiaataanni najugaqarsimavoq. Siullermik angajoqqaavisa uumaneranni kingornalu angajoqqaavisa toqunerisa kingorna, angajuata tassani najugaqarnerani. Piffissani sivikitsuni taamaallaat aalajangersimasumik najugaqartarsimalluni. Akuttunngitsumik ikinngutimini ilisarisi-

masaminilu, arnaatiminilu najugaqarlunilu unnuisarsimavoq. Piffissami sivi-kitsumi namminerisaminik inissiaqarsimavoq.

Angajua toqummat angajoqqaami inissiaat kingornussimavaa. Taannali atorunnaarlugu.

Tamatumunnga pissutaasut arlaliupput. Inissiaq tallimanik ineeraqarpoq. Taakku atorfissaqartingilai. Aamma taanna avaanngunartumik misigisaqarfigisimallugu, tassa sanilia tassani qimissimammat. "*Sanilera arnaq ullut ilaanni iserpoq oqarlunilu angutaata – inissiaminni – qimissimasoq. Kipivara aqqartillugu. Tungujortuinnaavoq.*"

Aamma pingaaruteqarsimavoq arnaateqarami najugaqarfigisinnaasaminik. "*Arnaateqarpunga, taamaattumik tassaniikkusuppunga.*"

Taava nammineq qatanngutimilu toqusup inissiaatileqatigiiffimmut naafferaalluni akilersuinissamik isumaqatigiissut akilertarunnaarpaa, inissiarlu annaallugu.

Tamatuma kingorna ilaatigut arnaatimini, ikinngutimini ilisarimasaminilu najugaqartalerpoq. Arnaatimini najugaqartarnini pillugu imatut oqaaseqarpoq: "*Aamma naapitassarsiorarami, ilaannikkullu silaqarpiartarani. Taamaatsillugu eqqissisimarusuttarpunga...taava ikinngutinukartarpunga. Kingornatigut uatsinnut nassaareqqittarluta.*"

Ukiut marluk missaata qaangiunnerisa kingorna arnaataa toquvoq aalajangersimasumillu unnuiffissaarusimalluni.

Siusinnerusukkut inuuneq

Kaali illoqarfimmi alliaartorsimavoq 10. klassilu tikillugu meeqqat atuarfianni atuarsimalluni. Oqarpoq: "*10. klassi naammassinngitsoorpara. Qasugama... atuarneq qatsunnagu. Piffissaqannginnama. Ataataga ikiortarakku. Putoqqanngikkuni katersortarfik paarisarpaa, qitittoqartillugu imaluunniit fil-mertoqartillugu. Sinippiarneq ajorpunga, ataataga ikiortartusaagakku. Atuarnera iluamik paarisimangilara.*" Atuarfimmi anigami 17-nik ukioqarpoq.

Upernaakkut atuarfimiit anivoq ukiakkullu Frederikshavnimi imarsiorlut atuarfianni aallartilluni. Ukioq ataaseq qaangiuttoq imarsiorlut atuarfianni naammassigami Nunatsinnukarpoq. Sivikitsuinnarmilli Nunatsinniippoq, tassa ukioq taanna Haslevimi Sanasunngorniat atuarfianni aallartikkami. Tassani 9. klassi ingerlappaa naammassillugulu. Ukiup tulliani 10. klassi ingerlattussaagaluarppaa, unitsilluguli. "*Pujortartarpallaartunillu ikinnguteqalersimavunga.*" Nunatsinnut utertussaasimagaluarpoq, kisianni "*angerlarus-simanngilanga – pujortartaratta.*" Paasivaa Aalborgimi maskiinalerisutut ilin-niartunngorsinnaalluni. Taamaaliորpoq 1978-milu naammassilluni. Taamanikkut 23-nik ukioqarpoq.

Aalborgimi najugaqarallarpoq. Aalborgimi kalaallit peqatigiiffianni siulittaasuugami. Tamanna unitsippaa. "*Imerpallaalersimavunga assullu pujortartarlunga.*" Tamatuma kingorna Holstebromut nuuppoq, tassani aamma kalaallit peqatigiiffianni siulittaasunngorpoq. Tassani ukiumi ataatsimi najugaqarpoq.

Holstebromi naapippaa ukkusissanik sanaluttartooq, eqqarsalersitsisoq. "*Taamatut sanasinnaappat, aamma uanga sapissanngilanga. Kalaallit Illu-annut tunisarpaat. Taava ukkusissanik sanaluttalerpunga.*"

1979-imi marts 1980-imut RAL-ip umiarsuaani Nunatsinni angalalerpoq, siullermik saqisuaqqatut kingusinnerusukullu maskiinalerisup ikiortaatur. 1980-mi upernaakkut umiarsuaq Aalborgimukartussanngorpoq. Ilaavoq, kisianni umiartorunnaarniarluni. "*Atortukka tamaasa ikinngutitoqqannut nas-sarpakka. Oqarlungalugu: 'Unippunga, umiartooqqissanngilanga'. Eqqarsarpunga ukiorpassuit aatsaat qaangiuppata Avannaa imaluunniit Tunu takooqqis-*

sallugu. Umiartorusukkunnaarpunga, taamaanngippat umiarsuarmi utoq-qalissagama. Taava ikinngutinnukarpunga ukiunilu marlussunni taakkunani najugaqarlunga.”

Tamatuma kingorna Holstebromukarpoq tassanilu ukkusissiorneq ilinniarlugu.

1982-imi – 27-nik ukiqarluni – najaa sianerpoq oqaluttuullugulu inissi-artaarsimallutik, angerlarsinnaasorlu. *”Holstebromiittunga tikeraarsimavaanga, kissaatigisimallugulu angerlassasunga. Taamaattumik oktober 82-imi angerlarbunga. Taamanimiillu maaniilersimallunga.”*

Siullermik igaffimmi akissarsiaqarluni sulisimavoq, kisianni sapaatit akunnerini marluinnarni. Tamatuma kingorna ukkusissiorneq ingerlatarilerpaa taannalu inuussutigalugu. Oqarpoq: *”Naalagaqarusunngilanga. Qimmiunngilanga, aamma kommunimiit aningaasanik pisartagaqarusunnani. Nammineerusuppunga. Assakka sulisinnaapput namminerlu nerisassiorsinnaallunga. Inuiaqatigiit artukkerusunngilakka. Nammineersinnaavunga.”*

December 1982-imi ukkusissiornermik suliaqalivippoq. Ukkusissiani niuertarfinni tamani tunisarpai ilaannikkullu inuinnarnut. Isertitaqarnini pillugu imatut oqarpoq: *”Ilaannikkut ullormut 1000 kr.-inik isertitaqarsinnaasarpunga. Ulloq unnuarlu ukkusissioruma taava 2000 kr-ilerlugu tunisinnaasarpaa. Naluara sapaatip akunneranut qanoq amerlatigisinnaasartut. Aatsaat aningaasanik amigaateqaleraangama ukkusissiorbunga. Siusinnerusukkut ingerlalluarfiugaluarpoq, kisiannili Europami aningaasarsiorneq taamaatsillugu ajornarsimalluni. Illumut naluara sapaatip akunneranut qanoq isertitaqartarnerlunga. Siusinnerusukkut 2000-it aamma 5000 kr-it akornanni immaqqa pissarsinnaasarpunga. Ullumikkut appasinneruvoq, kisianni aamma suna suliarineriga apequtaasarluni.”*

Aningaasat qanoq amerlatiginerisa oqaatigiuminaannerinut pissutaavoq aatsaat aningaasanik pisariaqartitsigaangami sulisarnera.

”Taamatut annertutigisumik suleqqerusunngilanga. Eqqissisimarussuppunga. Siniffigisartakkani arlaannik amigaateqarpat aallarteqqissinnaavunga. Taamaanngippat eqqissisimasorujuussaanga. Ullormut Aalborgi [snapsi] ataaseq naammappoq nerisaqarnissarlu, allamik naamik. Ilungersoqqik-kusunngilanga, ukiorpassuimmi ingerlareerput.”

1983-mi Nunatsinnut uterami angajoqqaami inissiaannut nuuppoq. Inissiaq tallimanik ineeraqarpoq. Inissiami amerlasuujullutik najugaqarput. *”Ilaqutariinnik ulikkaaqqasarpoo. Meeraaqqat, erngutat allarpassuillu. Angajoqqaakka tassani najugaqarput, aleqara sisamanik meeralik, nukakka marluk najagalu, qatanngutigalu alla uangalu”, oqaluttuarpoq.*

Sumiiffinni arlalinni ukkusissiorarpoq. Nunatsinnut uteqqammiinnartoq siusissukkut kommunip inissiaataani inissiartaarpoq qaammammut 300 kr.-eqartoq. Ineeqqap aappaa sannavittut atorpa, kisianni ukkusissiorneq assut pujoralatsisarmat, sumi tamaani pujoralaqarpoq. Taamaattumik kælderimi ineeraq sannavittut atornissaa aalajangiuppaa, paasivaali imermik ulikkaarpoq. Ukiukkut imeq serminnguuttarluni.

Inissiaq taamaattumik 84-mi ukiakkut taamaatippaa. Akiliisarunnaarpoq angajoqqaminilu angerlarsimaffeqalerluni. Inissiamilu inuit ima amerlatigipput inissaqarpiarnani. Tassani najugaqarsinnaavoq, allanilu sinikkusunnerulluni. Pissutaasorli toqqaannartoq tassaalluni angajuni isersimaqatigisinnaannagu. *”Oqartoqartarneratut misigissutsimut immikkut pissusiluttarluni. Eqqissisimafissaqarnanilu. Angajoqqaavi qaammammusippata taakkunaniit aningaasanik tunineqartarnera ingerlaannarpoq. Imertarpoq...aningsaanillu amerlanerusunik piumasarluni...Nuuppunga tamatumunnga peqataarusunnginnama. Qatanngutima ilai aamma nuupput. Inissiartaarput. Ikinngutinni ilisimasannilu najugaqartarbunga.”*

Angajoqqaavi toqupput – siullermik ataataa kingusinnerusukkullu anaanaa. Kaali taakkunani inuit allattorsimaffianni najugaqartuuvoq. Angajuata inissiaq tiguaa attartornermilu isumaqatigiissuteqarluni. Qatanngutaa inissaaleqisunik assigiinngitsunik najugaqartitsisarpoq. Ilai ilaannikkut tassani najugaqarniarlutik 500 kr-inik akiliisarput.

Qatanngutaa ullut ilaanni Kaali-mukarpoq ineqarnermullu akiitsuminik akilernissaanut ikioqqulluni. Qatanngutaa oqaluttuarpoq ineqarnermut akiliutinik 200.000 kr-inik akiitsoqarluni. Qatanngutinilu isumaqatigiipput akiitsunut akiliutissamik akiliisarniarluni. (Sivitsunngitsoq qatanngutaa inissiamit anisinneqarpoq.). Akiitsut akilersornerinut sapaatit akunneri marlukkaarlugit 2000 kr-inik – tamatumaluunniit missaannik – akiliisarpoq.

1999-mi Kaali-mi angajoqqaat inissiaannut nuuppoq, qatanngutaata najugaqarfigisaanut. Ukiup ataatsip missaani tassaniippoq, amerlanertigullu arnaatiminiittarluni. Qatanngutaa toqummat inissiaq pigilerpaa. Qatanngutimi najugaqartitai anisippai. Piviusumilli isertinngilaq, amerlanertigut arnaatiminiittarami.

Inissiaq sumut atussallugu takujuminaatsissimavaa, taamaattumillu qulaani allaaserineqartutut atorunnaarlugu.

Ineqarnani inuuneq

Arnaataa toqummat tassani najugaqarfisartakkani unnuiffigisartakkani annaavaa. Maannakkut ikinngutimini ilisarimasaminilu unnuisalerpoq.

Oqarpoq ajunngitsunik pitsaanngitsunillu ikinnguteqarluni. *”Ajunngitsut tassaapput siniffiup puua nassarlugu tikilluaqqusaaffigisakka, taakkulu naatsorsuutiginaq akiliissasunga. Aatsaat nammineq piumaleruma. Taakku ikinngutaapput. Ikinngutipalaat nalunngilaat ullut tamaasa aningaasarsior-tunga. Taamaattumik imigassanut pujortarnissamullu aningaasanik perusut-tarlutik.”*

Ilaqutaani akornusersorusunngilai. *”Ilaquttanniikkaangama igaffimmi imaluunniit nalaasaarfimmi sinittarpunga... inissaqartillugu. Maluginiartarpara taakkunaniikkuma ajunnginnersoq.”*

Ilisimasai arlallit, nassarnissaanik tamatigut naatsorsuutigisaqartut, toqusimapput. Maannakkut marlunnik ikinnguteqarpoq, ikinngutivittut isigisani, unnuiffigisartagaalu. Tamarmik ilaqutariupput meeraqartut. Taakkunani nammineq aalajangertarparaa qanoq annertutigisumik ikiussallugit. *”Nerissasanut aningaasanik amigaateqarpata 500 kr-inik tunisinnaavakka – taamaalillunga ikiortarpakka. Ineqarnermut akiliilerpata ilaannikkut ikiortarpakka, maannakkulli tamanna akuttorpoq.”*

Ikinngutit taakku suliffini aqutigalugu ilisimavai. Arlaat ataaseq aamma sannavimmi sulivoq. Sannavimmi alla ataaseq siusinnerusukkut ikinngutini taakkunani ukiuni arlalinni najugaqarsimavoq. Amerlanertigut marluk unnuisarsimapput.

Ikinngutigilluugaasa arlaat toqummat Kaali taannaasimavoq taassuminnga ilaginnittuarsimasoq. Toqusup qimatai ilaqutaasa tassunga pitissimavai aamma aningaasat 6000 kr-it, kingornussisussat arlaata pissarsiasaralui pissasialugit. *”Aap, pigisai tamaasa ilaqutaasa uannut tunniuppaat. Uan-gaasimavoq illusimasuni kiserngoruttoq. Tassa taassuma oqaluttuassartaa. Taanna ikinngutiviit ilagisimavaat, kisianni taakku tamarmik qanganngoreer-put.”*

Taakku saniatigut sisamanik-tallimanik ikinnguteqarpoq, nassartarnissaanik naatsorsuutigisaqartunik. Taakkunani marlunni assut ernguttoqartarpoq. Ataatsip assersuutigalugu Rød Aalborgimik puiaasamik affarmik immi-aqqanillu nassartoqarnissaa naatsorsuutigisarpaa. Ikinngutipalaat pillugit

imatut oqarpoq: "Ikinngutipalaat ornittarunnaarpakka. Imigassanik assigisaannillu nassartarnissara piumasarivallaaqaat. Ilaannikkut ingasappallaartarput. Taava nilliarujussuurtarput... ilannikkullumi eqqissisimaarusunnartarluni imigaqarnani. Imertarunnaarpunga, ajortittarama... eqqissillunga issiaannarusuppunga. Aalborgi puiaasaq affaq ualeq tamaat imerusaarneqarsinnaavoq."

Tamatigulli ikinngutimini illusisimaffissamik nassaarsinnaaneq ajorpoq. Oqarpoq: "Ilaannikkummi kallertarpoq. Taava tulleriiaarlugit alakkaasarpunga. Fiistertorpat allamukassaanga siniffigisinnaasannut – ajornanngippat sannavimmi."

Unnuiffigisartakkani nikerarfigisarpai, taamaalluni assigiinngitsuni sinittarluni. Ilaannikkut nammineq suut tamaasa ingasagilertarpai.

Ukkusissanik suliaqarnermigut aningaasarsiorpoq. Sannavimmi taamaaliortarpoq, tassani allat pingasut-sisamat peqatigalugit, aamma ukkusissanik suliaqartut. Illuaqqami allamut atorpeqanngitsumi taamaaliortarput. Namminerisaminnik sakkoqarput, kisianni anginerusunik atortoqanngillat, tassa kikkut tamarmik sannavimmut isersinnaammata.

Ulluinnaat pillugit imatut oqarpoq: "Sannavimmukartarpunga, niaqunniittutuaq tassaasarpog Aalborgi puiaasap affaa nerisassaqaarnerlu. Taava arnamukartarpunga, aperalugu najorsilaassanersoq, taava annertusigalutuinartarlutik. Ilaannikkut, nerisassaqaanngikkaangat allanilluunniit amigaa-teqaraangat tunisarpa. Taanna ikinngutitsialaat ilagaat."

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Oqarpoq inissiatarnissaq pillugu INI a/s oqaloqatigerusunagu. "Taakku oqaloqatigerusunngilakka – nilliallutik aallartiinnartarput. Taakku susassarinnngilakka, oorinimmi akiitsoqarfigaakka. Taakku ataani qinnuteqarsinnaanngilanga. Tassa qatanngutima akiitsutoqarsuara akiitsuugami."

Taamanikkut inissiamut angajuata 200.000 kr-inik INI a/s-imut akiitsui pillugit apeqqummut ima oqarpoq: "Naluara kingullermik tassani najugaqarsimasoq akiitsoqartuunersoq pillugu arlaatigut maleruagassaqaarnersoq. Tassani najugaqartutut allassimavunga, kisianni uanga inimik attartortutut isumaqatigiissuteqanngilanga. Naluara taakku aningaasanik akiitsoqarfiginerlugit, kisianni oqaloqatigerusunngilakka."

Akiitsoqarnini pillugu taamaattoqassappallu qassiuneri pillugit pappilianik peqanngilaq kommunilu oqaloqatigisimanagu. "Ungami aalajangersimasumik najugaqanngilanga. Ikinngutigita toqummat aalajangersimasumik najugaqartutut allassimasussaagaluarpunga. Taamaattumik kommunip allaffianukarpunga kommunillu allaffiani najugaqarfiga allallugu – allaffiit arlaanni. INI a/s-ip pappiliap uannut sumut nassutissagamigit. Naluara uanga pillugu amusartumiittunik kommune pappiliaateqarnersoq. Najugara taakaniippoq. Taakunnarnikuunngilanga..... immaqa ukioq ataaseq tamatumaluunniit missaani. Pappiliat ajornartorsiutillu tamaasa susassariunnaarnikuuakka."

INI-mut, kommunimut assigisaannullu suleqatiginnikkusunnerannut tatiginningilaaq. "Allaffimmiupput tamarmik – suleqatiginnissinnaanngillat. Anna-assinnaanngilaatsit. Allaannassavaatsit...taavalu taarseraallutik. Uannut pillunga oqaluttuaqqikkusunngilanga."

Siunissamut kissaateqarneq

Namminerisaminik initaarnissaq pillugu apeqqummut akivoq: "Kinami taamaasiorusussannginnami, kisianni uanga INI a/s-imik ajornartorsiuteqarpunga taava kiap ikiorusukkaminga."

Pitsaasumik inuunerarneqartutut akissutitut akivoq: "Aap, kisianni nammine-
risannik ineeraqanngitsumik. Taava titartaasinnaavunga pilersaarusiortun-
ga...allarpassuillu...Allaqinnaanik suliaqarsinnaavunga."

Sulinermi atukkat pitsaanagerusut kissatigai oqarlunilu: "Sannavimmik pit-
saasumik amigaateqarpoq. Ukiut arlallit matuma siornatigut ileqqaagaqarni-
arlunga imaluunniit taarsigassarsiniarlunga eqqarsarpunga. Containerit arlal-
lit nalunngilakka anartarfillit nutaaliaalluinnarlutillu. Tamakku illoqarfimmi
maani pisiarinqarsinnaapput attartorneqarsinnaallutilluunniit. Taava mar-
lukkaarlugit katiterneqarsinnaallutik. Siulleq inissianngorlugu aappaa san-
navinngorlugu. Immaqa 60.000 kr-inik akeqassaaq." nangillunilu oqarluni
tamanna inuttaanut pingaaruteqassanersoq. "Eqqissisimaneq qungujunne-
rujussuarlu."

Allamik inissarsisinneqartut

Kaalat Hendriksen

Arnaq – 46-nik ukiulik – katissimasoq – pingasunik meeralik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Piffissap ilaani suliffeqarsimangilaq taamaasillunilu illumut akiliut aningaasasaqartissimanagu. Ukioq ataasingajak illumut akiliisarsimangilaq.

Nalusimangilaa, tamanna najukkaminut anisitaanermik kinguneqarsinnaasoq. Tamanna inuuneranut pikkunarsimavoq. *"Peqqusiileqisaqaanga...Soorunami. Eqqarsaatigiinnavillugu aggissasut anisillutalu. Tamanna assut pikkunarsimavoq."*

Taamaallaat eqqaamavaa, ataasiarluni nukingisaarummik pisimalluni. Ullut ilaanni politit takkussimapput INI A/S-miit ilaqlutik. *"Takkukkamik oqarput, ineeqqamut ataatsimut nuussasugut...taava tamanna eqqarsaatiginngilara...pigisat nassarsinnaanngisakka tamaasa igippakka...unitsiinnarlugilluunniit. Oqarput, eqqaanissatsinnut weekendi periarfisarigipput."*

Aperineqarluni INI-p oqaluttuussimaneraa, pigisatik toqqorsivimmiitineqarsinnaasut, akivoq: *"Tamanna ilisimasimangilara... Suut tamaasa tuniussuuppakka. Nalusimavara, ilai containerimiitissinnaasimallugit. Atorsinnaasakka tigusinnaagikka oqarput...amma sinneri inissiamiitiinnarsinnaagigut...allamik ilisimatinneqanngilanga."*

Siullermik nuukkamik siniffeqarput, isiginnarut, mobiilit amma issiaviit neriviillu... taavalu errorsivik, qerititsivik nillartaatsivillu.

Kommunimut attaviginninngilaq, suliffeerukkami. *"Taamanikkut annikitsuinnarmik ilisimasaqarpunga, kisianni massakkut nalunngilara, sumut saaffigin-nissinnaallunga", oqarpoq.*

Najukkamiit anigami kr. 83.000-nit missaanni akiitsoqarpoq.

Siornatigut inuuneq

Kaalat Hendriksen Uummannami inunngorpoq. Ukiualuit Paamiuni najugaqarpoq amma illoqarfimmi massakkut najugaqarfigisamini ukiuni 16-
ini najugaqarpoq. 2004-mili ulluunerani paaqqinnittarfimmi inulerisumut ikiortitit sulisimavoq, siullermik meeqqerivimmi kingornalu meeraaqqerivimmi piffissap ilaani suliffeqannginnera eqqaassanngikkaanni.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Kaalat Hendriksen inissarsisitseqqiffinni ukiut 3-t missaanni najugaqarpoq. Panini 18-nik, 14-nik amma 12-nik ukiullit uinilu najugaqatigalugit.

Anisitaagamik inissarsisitseqqiffimmullu siullermut iseramik ukiut 2-t tassani najugaqarput. Tamatuma kingorna qaammatit pingasukkaarlugit allamut nuutinneqartarput. Taamaattumik massakkut sisamaanni najugaqarput. *"Tamanna annertuumik allaassutaavoq. Ukiut siulliit marluk toqqisisimasinnaasimavugut. Assut iluarnerusimavoq, inuit nalunngisagut angerlarfigisarlugit. Massakkut allanngoraannavipput, amma naluarput nipiliortunik imaluunniit naammagittaattunik najugaqateqalissaner-*

luta...Nuttaqattaaginnavippugut...aamma kikkut massakkut najugaqatigissanerlugit. Aamma siumut ilisimatinneqarneq ajorpugut."

Nuuttaqattaalernerмик kingorna nerrivitsik qimassimavaat. "Nerrivitsinnut artorsarsimavugut. Nerrivik nutaanngitsuulluni iluarsimavoq. Assut oqi-maammat nassarsinnaasimanngilara qaammatit pingasukkaarlugit nuuttaleratta...taamaammat tamanna artornarsimavoq. "Errorsiviat aamma igin-neqarpoq. Nutaannginnermik nuuttaqattaarnerani aserorluni. Suli nillataarti-sivitsik qerititsivillu pigivaat.

Isumaqarpoq nuuttaqattaarneq assut nukillalaarnartuusoq aamma oqaluttu- arpoq, tuini ajoqusersimallugu "tigumminermik aamma tigumminermik". Nu- ussagaangamik paniminit ikinngutiminillu ikiorneqartarpoq. "Taamaattorli nuunneq akisusarpoq. Taxanut kr. 200-t atorsinnaasarpakka. Ukiukkut iluar- nerusarpoq, qamutit atorsinnaasaratsigit", oqarpoq.

Inissarsisitseqqiffinni najugaqarneq meeraanut assut sakkortuvoq. "Artuk- kerneqartarput maani najugaqarnerminni. Qinn gasesaarneqartarput, najukka- minnit anisitaasimasutut aamma soorlu ilisimatinneqartarlutik 'Ilissi tassa piitsut' aamma ilaatinneqassanatik meeqqanillu allanik pinnguaqateqassana- tik", oqarpoq. Piffimmi ukiuni 2-ni najugaqarfigisaanni meeqqat qinn gasesaar- neqartarput.

"Inuusuttuaranngulernermi...nakerisarsorsinnaasarput...allanngulernerminni aamma avatangiisiat allaanerulertarluni, kisianni sapinngisarput atorlugu toqqissisartarpagut oqaloqatigalugillu, kisitta maaniikkaangata- ta...ajornartorsiuteqaleraangata, assut artornarsinnaasarpoq...sakkortuumik qisuariartarmata", nangillunilu oqarpoq, meeqqami ilaanneeriarlutik pisuutit- taraanni, akuutinneqannginnerminnut. "Oqartarput, sooruna taamaat- tugut...imaluunniit sooq maani najugaqarpugut...qaqugu akiitsut akilerneqas- sapat...soorunami nassuiaanniarsarisarpakka toqqissisarlugillu...assut sak- kortuvoq...nukittusariaqarpugut. Sivisuumik kamassinnaasarpoq, kisianni ilaanneeriarluta aamma nuannaartarpugut. Tamanna allanngorartuaannar- poq. Angallatitsinniikkaangatta – umiatsiaaqqami – taava allaanerusarpugut. Taava ilaqutariiusarpugut, nuannaarluta uaguusinnaalluta. Aamma qaqqalia- raangatta taamaattarpoq. Allanik inoqarneq ajormat. Uagut...kisimiilluta. Nilliarusukkutta, takanna...imaluunniit arlaannik iliuseqarusukkutta. Ulloq naavillugu tassaniissinnaasarluta taarsinissaa tikillugu. Ingammik weekendi- ni."

Ineeqqami tallimaallutik najugaqarput. "Inikilliornarpoq, aamma kisimiiffis- saqanngilaq", oqarpoq. Assut unaminarsinnaasarpoq kisimiiffissaqarnani. "Maani ajornarnerpaajuvoq, namminerisamik inuuneqannginnatta. Tamanna ilaqtannut tamanut atuuppoq. Ineeraannaqarpugut, aamma tassani luunniit oqaloqatigiikkaluarutta tusaaneqartarpugut ikkat aqqutigalugit", oqarpoq. "Aasakkut ajorneq ajorpoq, ukiukkut allaanerusarpoq, namminerisamimmi inuuneqarsinnaanngilagut..." oqarpoq.

Angallateqarput aamma qimmeqarput. Angallat assut atortarpaat. Inissiaq qimallugu kisimiissinnaallutik. Aamma meeqqat allamik misigisaqartinniarlu- git atortarpaat. Aamma akuttunngitsunik qaqqaliartarput.

Kaalat Hendriksen isumaqarpoq, unaminartut annertunersaat tamatumalu kingunerisartagaa tassaasoq, qaammatit pingasukkaarlugit nuuttarneq. "Nooqattaaginnaavippugut...aamma pinerit tamaasa inuit nutaat. Tamanna toqqissisimananngilaq", oqarpoq. Tullissaanik nuulerunik INI A/S- imukarniarpoq naammagittaalliutigalugulu, nuutitaaqattaartarnertik aamma taamaalioreernikuvoq. "Oqarput, siulersuisut aalajangiisarmata, tamanna namminneq allanngortissinnaanagu."

"Taamak amerlatigaluni najugaqarneq ajornakusoorsinnaasarpoq. Ta- mattami assigiinngilagut. Aamma naleqqussartariaqartarpugut utaqqisari- aqartarlutalu, soorlu iffiofik allamik atorneqaraangat. Isumaqatigiinniar-

sarisarpugut assortuunnata toqqissisimaqatigiilluta. Allanik iggavimmiit-toqaraangat utaqqisariaqartarluta aamma isumaqatigiissutigisarlugu kina siulliulluni iggavimmiissanersoq. Kisianni ajornakusoorsinnaasarpog tamatta ataatsikkut nerisassiorniaraangatta.”

Aamma inissiap torersuunissaa anguniarlugu immiini suliaasasinnaasarpog. *”Siullermik eqqiluitsuunissaa anguniarsimagaluarpara. Nammineq erruisarlunga eqqiaaginnavillungalu. Tamanna annertuallaarsimavoq. Taava pilersaarusiorluta misilikkaluarparput, paarlakaajaalluta piffinni assiginnngitsuni eqqiaasarluta. Tamanna iluatsinngilaq. Pilersaarusiorsimavarput, kina asaasassanersoq aamma kina uani uanilu torersaassanersoq...kisianni iluatsinnagu. Taamaasilluni uagut kisitta eqqiaasarpugut.”*

Tassani ukiuni siullerni marlunni najugaqarfigisaminni kisimiillutik angut ataaseq kisimiittoq najugaqatigivaat.

”Nipaalluni toqqissisimanarpoq...tassani kisimiissinnaalluta taanna imarsortuummat...aalisartuugami ullut 5-6 aallaqqasinnaasarluni. Namminerisamik inuuneqarsinnaalluta. Tamanna nuannerluni, kisianni maani massakkut najugarisatsinni...taamak pisinnaanata.” Massakkut najugaqarfianni, qaliaani aappariit najugaqarput. Piffinni allani nuuttaqattaaleramilli inissiami amerlasuujuullutik najugaqartarput. Inissiami ataatsimi 13-iunikuupput – nammineq, ilaqutariit katillutik arfineq-pingasusut taavalu nammineq talimaallutik. *”Inissiaq taanna annerugami, kisianni tamanna pineqanngilaq...tassami iggavik ataasiinnaavoq.”*

Illoqarfimmi nammineq ilaqutaqanngilaq, kisianni uia ilaqutaqarpoq. Oqaloqatigiissutigisimavaat meeqqat ilaat taakkunani najugaqarsinnaanersut. Tassunga atatillugu oqarpoq: *”Taakku [ilaqutariit] eqiagivaat. Aamma nerisaqarnermut inisimanermullu aningaasanik perusupput. Tamanna uanga akissaqartinnngilara. Aamma annikitsuinnarmik inissaqartitsigunarput, aammalu imertarlutik. Uanga imertorsuunngilanga. ”Uia imertarpoq. ”Aningaasassaqaraangami...anigaasanik sinneqarsimatilluni imertarpoq. Kingullermik imerami saassunneqarsimavoq, taamaammat isumaqarpunga, immaqa annikinnerusumik imertalissasoq. Imertilluni maaniissanngilaq [inissiami], imeraangami angerlartarpoq sininniarluni, taava toqqaannaq innartarpoq.”*

Kaalat Hendriksen inulerisumut ikortitut meeraaqqerivimmi sulisarpog. Suliffik taanna ukiut 8-t missaanni suliffigisimavaa – siullermik meeqqerivimmi kingornalu meeraaqqerivimmi.

Ilaanni kommunimukartarpoq, pinartoqartillugu. *”Suliat ataasiakkaarlugit suliarisarpai ataatsikkoortinnagit. Qasunarsisinnaasarpormi, ajornartorsiutit ataatsikkut isumaginiassagaanni. Meeqqanut tunnganerusut pillugit kommunimut attaveqartarpoq. Aamma uiga tapersersuinissaminut pikkorinnerulernikuuvoq, taamaammat siunissaq qaamanerulerniarunarpoq. ”Aamma atuarfimmuut attaveqarnikuuvoq. ”Oqaluttuuppakka anisitaasimalluta aamma tamanna meeqqanut qanoq isumaqarnersoq. Meeqqavut perorsarsimanngitsutut isiginiarneqassanngimmata.”*

Nammineq najugartaarnissamut periarfissat

Kaalat Hendriksen suliffeqarpoq aamma qaammatit tamaasa akissarsiaasa pingajorarterutaat akiitsuinut akiliutigineqartarpoq. Tassa qaammammut kr. 3800-nit missai. Akiitsut massakkut kr. 70.000-ingajannuut apparnikuupput. *”Iluarpoq akiliisinnaagama, naak artorsarnarsinnaagaluartoq, kisianni aamma eqqarsaatigisarpara, illumut imaluunniit innaallagissamut imermulluunniit akiliineq ajoratta”,* oqarpoq.

INI-mi nutaamik initaarnissamut allatseqqanngillat – immaqaluunniit taamaakkunarput. Tamatuminnga aperineqarluni akivoq: *”Tamanna nalu-*

ara...immaqa aatsaat tamaasa akilereerukkit." Iisimasimangilaa, allatsis-sinnaalluni, akiitsoqaraluaruniluunniit.

Najukkamik pissarsinissamut periarfissat pillugit INI oqaloqatiginikuunngilaa. Taamaallaat quppersakkat INI-miittut atuarnikuuai. Naluaa, piffissaq qanoq sivistugisoq atorlugu akiitsuni akilersinnaanerlugit.

Siunissamut kissaatit

Aperineqarluni, qanoq eqqarsassanersoq, inissiamik INI A/S-p neqeroorfigissagaluarpani, akivoq: *"Immaqa qilammiissorissagaluarpunga...taamak nuannaartigissagaluarpunga. Tamanna assut oqilisaataassagaluarpoq. Namminerisamik inuuneqalissagaluarpugut. Massakkut kamajavugut, soorunalumi aamma qiasarluta toqqortarlutalu...ineeqqami immitsinnut mattuttarluta iluamillu oqaloqatigiissinnaanata, iikkat saan-nermik. Sanilitsinni inimiittut oqalunnerat ersarissumik tusaasinnaallugu."* Ilangullugu oqaatigaa, *"meeqqakka neriorsornikuuakka, taamak pi-soqaaqqissanngitsog, tassa anisitaqqissanngitsugut."*

Inissarsisitseqqiffimmi najugaqartilluni, nuuttaqattaartitsisarneq pinngitsoortikkusukkaluarpaa. "Nuuttaqattaarnermi pigisat siumut utimut nuutitaqattaarneqartarput...tamanna ajornerpaajuvoq...qasunaqaaq, kisianni tamanna qaangissavarput, naak artorsaraluarluta. Nukittusariaqarpoq. Kissaatigerusuppara, nuuttaqattaarunnaassasugut. Tamanna assut nukilla-larnartuuvoq, ingasattumik nukillalaarnarpoq."

Naaja Uppernanngi

Arnaq – 50-inik ukiulik – siusinnerusukkut inooqateqarsimasog – ataatsimik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Naaja Uppernanngi ukiuni sisamani angummik najugaqateqarsimavoq persuttaasartog qunusaarisartorlu. Nooqatigiikkamik nukappiaraateqarpoq pingasunik ukiulik. Persuttarneqartarneq ernermilu tamatumingga takunninnissaa pinngitsoortinniarlugu assut ilungersunarsimavoq. Qimannissaa artornarsimavoq. *"Taamanikkut...naluaa paasineqarsinnaanersoq. Misi-gisimavunga, "qimassinnaanngilaa, arlaleriarlunga persuttarneqartarsimavunga"...Ilaquttakka illersorsimavakka, tassami nipaatumik iikkat sisamat iluanni qimakkukku ilaquttakka pillugit assut siorasaartarsimallunga."* Tamatumaa inerneraa angutip aallaasersornera paarnaarusaalunilu.

Tamatuma kingorna inissiamut nuuppoq, kingusinnerusukkullu tassangaanniit anisitaalluni. Assut ilungersunarsimavoq. Angummik persuttaasartumik ukiuni sisamani inooqateqarsimanermit suli assut sunnertissimavoq. *"Tamanna aallartippoq inissiaq pissarsiarigakku. Uannut nassaarinnaananga. Ilukkut anniartarlunga."* Ernermi isumaginissaa assut pinngaartissimavaa. Assut artornarsimavoq tassami angummik ukiunik inooqateqarsimaneq suli qaanginnginnamiuk. *"Ernera isumaqartarsimavoq angummit unatarneqaraangat anaana toqussasog. Tamanna nukappiaqqamiippoq. Tamanna suliariniarsimavara. Akiligassat tamaasa akilernissaat malinnaasimaffigisinnaasimangilakka. Ernera allippat tamatumingga artorsaateqarnissaa kissaatigisimangilaa."*

Inissiami najugaqarallarami meeqqerivimmi sulisimavoq. Naggataatigut ajornartorsiutai ima annertutigilerput imertalerluni. Qanga pisimasut qaangerneq sapilerlugit. Akiligassat malinnaaffigisinnaanagit ineqarnermullu akiligassat akilertarunnaarlugit. 2009-mi inimit anisitaagami 120.000 kr.-it missaannik

INI-mut akiitsoqarpoq (ineqarnermut akiliutit akilinngitsuukkat iluarsaanneqarneranullu aningaasartuutit).

Anisitaagami tamakku allanut oqaatiginngilai. Ilaquttaminut oqaatigerusunngit pisattanilu nuunnissai nammineq isumagerusullugit. Oqarpoq *"Maannakkut ukiut pingasut qaangiupput. Sivisuvoq. Nammineerussimavunga. Ilaqutaqarpassuaqarpunga. Oqarfigisinnaasimanngilakka anisitaasimallunga. Kisianni nammineersinnaasimanngilanga. Inissiamiit annikitsukkuutaarlugit nutsersimavunga – naggataatigut politiit takkupput matulu paarnaarlugu. Oqarput pisattakka aasinnaajunnaarikka pisattakkallu pissagaat. Nammineq pigisakka, pequtit allarpassuillu inissiamiipput. Takkupput peerlugillu qaavatigullu akiligassaqalersillunga."*

Ilisimatinneqarpoq pequtai qaammatini pingasuni containerimiitineqassasut containerillu attartorneranut akiliisinnaanngipput qaammatit pingasut qaangiuppata iginneqarumaartut. Taakku akilersinnaasimanngilai. *"Qanoq illungu akilissagakkat. Akissaqanngilangami. Pisattakka tamarmik iginneqarsimasut pillugit anaanagaluunniit oqaluttuussinnaanngilara. Assut ilungersunarpoq (qiavoq). Aap. Ernermi meeraanermi pisatai sivisuumik pigisimasai tamaasa igittariaqarsimavakka – utoqqarserpunga (qiavoq). Assut annernarpoq. Nammineq pigisat ilai iginneqartarpata – ernerma namminerlu pigisakka. Atuarfimmi ukiumi ataatsimi pigisimasai – 1. klassimi, 2. klassimi il.il. – katersortarsimavakka – alliguni isiginnaarsinnaasai. Tamavimmik peerupput."*

Containerimiittumik aallersimavoq. *"Ilaanni containerimiittumik aallerpunga. Pigisakka tamarmik tassaniittut takuakka. Tassaniittut. Containerimi mikisumi. Taamanili takoqqinngilakka. Aningaasaateqannginnamami. Suut tamarmik meeraaneraniit suut tamarmik – tamarmik iginneqarput. Taamaaliornissaat sioqqullugu ilisimatinneqarpunga."*

Oqaluttuarpoq ilisimatinneqarluni pisariaqartuinnaat tigusinnaagai allanik naamerluinnaq. Sinittarfimmu igaffimmullu pisariaqartuinnaat tigusinnaavai, atisat ilaalu, taakkuinnaat. Tamannali eqqortinneqanngilaq. *"Maleruagassat eqqortinneqanngillat. Allarpassuit meeraqarput, angerlarsimaffimminiillu sorpassuit tigusariaqarlugit – fjernsyni, pinnguat allallut meeqqat ulluinnarni atorfissaqartitaat. Uanga aamma taamaaliorpunga."*

Ineqarnani inuuneq

Qanittunnguaq tikillugu arnaq alla ilaqutariillu marlunnik meerallit peqatigalugit inissiaq avissimavaat. Inissiamut allamut nooqqammerpoq. Tassani ineeraq ataasiinnaavoq. Manna tikillugu angut ineeqqat allat arlaannut isertersimavoq.

Qanoq ineqatigiinniarnerat assigiinngitsorujussuusinnaavoq. Kinaanersoq apeqqutaasarpoq. Tamanna ajorinngilaa, kisianni kikkut tamarmik torersaaneq ajorput. Inissiami najugaqarnikuuvoq majuartarfiit salinnissaannut suliassat agguartarlugit. Sumiiffimmi kingullermi ilaqutariit ajornartorsiutaat takusalerpai. Tamanna ingasappallaarsimavoq. *"Qanippallaarput taakkuninngalu sunnertinneqarluni, susinnaananilu. Immersorneqaannaavillunili."*

Inissiamut inissarsitseqqinnermut atorneqartumut iserterami angerlarsimannissani sapersaatigisimavaa. Taamaattumik ullut marluk-pingasukkaarlugit takkunneq ajorpoq ikinngutinilu ilagisarlugit. Pingaartumik sapaatip akunerata naanerani. Ilaqutaasa – arnaata ataatalu nukappiaraataanik annertuumik paarsisarput. Naggataatigut soraarsitaavoq, suliffimminut aalajangersimasumik takkunneq ajormat. Taamaattumik qaammatini marlunni suliffeqarsimanngilaaq. Tassani ukiut qulit missaanni sulisimavoq.

Ikinnguteqarsimavoq assut ikiuussimasumik. Peqatiguarpaa aamma imeqatigisarlugi. *"Taamatut ittumik ikinnguteqarluni nuannerpoq. Uffarfik*

ajortillugu uffarsinnaavunga atisakkalu errorlugit. Ullut tamaasa ipeqanngitsunik atisaqarsinnaalluni pitsaavoq."

Ilaqutai paasinnipput. Annertuumik ikiuipput erneralu paaralugu. Ataa-taqarpoq anaanaqarlunilu qatanngutigiillu arfiniliullutik. Angajullersaavoq. Nukaqarpoq sisamanillu aqqaluqarluni. "Uannik erninnillu asannittunik erninnillu paarsisinnaasunik ilaqutaqarluni nuannerpoq. Uannik paasinilluarput, tassami assut imertarama."

Naak ajunngitsumik ilaqtutaminut atassuteqaraluartoq inissisimanagera pillugu oqaloqatigiippiarneq ajorput. "Nalliuttuni – juullimi, ukiortaami, påskikkunni – assut atassuteqatigiittarpugut – katersuuttarluta. Ajornartorsiutilli pillugit oqaloqatigiippiartarata." Danmarkimiissimavoq misigisimallugulu ajornartorsiutit pisullu taamatut ingerlasussaangitsut pillugit akornimminni assut oqaloqatigiittartut. "Nunatsinni taakku pillugit oqaloqatigiinneq ajorpugut. Tippip ataanut sanerneaannartarput. Ajornartorsiutigut pillugit ilaqtutagut artorsinneq ajorpugut."

Atisani erroriartorlugit annikitsualunnillu isumagiartorlugit nukkaminukartarpoq, kisianni aqqaluaminut sisamaasunut orniguttarani. "Aqqaluakka allamik inuuneqarput, taamaattumik soqutiginninneruvakka, kisiannili tamatigut aperisarlugit 'qanoq ippisi, qanoq ingerlavisi'. Nukara sisamanik meeraqarpoq, taamaattumik taakkununga artukkiiniangilanga. Taakku nammineq ajornartorsiuteqarput."

Ernera nammineq inuuneqarnialerpoq. 18-inik ukioqarpoq. Pulaartarpoq sapaatillu naanerani tulliuttuni takkutissalluni. Aggernerani iminnginnissaa kissaatigineruvaa.

Nammineq initaarnissamut periarfissat.

Kommunimiit ikiorserneqanngilaq sulilu 100.000 kr-it sinnerlugit akiitsoqarluni. Qanoq ingerlaqqissanerluni takujuminaatsippaa. Ikiorserneqarnerpoq pillugu apeqqummut imatut oqaaseqarpoq: "Naamik, naamik. Pisartagaqalernissaq eqqarsaatigisimagaluarpara, kisianni...Ilaannikkulli uannut assut kamaattarpunga. Nammineersinnaavunga, nukissaqarpunga, sulisinnaavunga...Kisianni taamaaliorsinnaangilanga...Ingerlariaqqissinnaangilanga."

Qanoq ikiorserneqarnissani pillugu erseqqissumik takorluuisinnaangilaq. "Maani illoqarfimmiit ajortorpassuarnik eqqaamasaqarpunga. Taamanikkut pisimasut, ilaa. Erneralu oqaloqatigiinnikuuvugut feeriassalluta, inunnit allanik takusaqarluta. Allamukarusuppunga. Illoqarfimmi maani ajornartorsiuterpassuakka pinngorsimapput. Allamukaruma immaqa tamaasa pitsaanerumik paasisaqarfiginerulissavakka eqqarsarluarnerusinnaallungalu. Nalulara suna pisariaqartinnerlugu."

Siunissaq pillugu kissaatit

Eqqissisimaarfeqarusuppoq. Kisimiiffigisinnaasaminik.

Dorthea Jensen

Arnaq – 42-nik ukiulik – katissimasoq – arfineq pingasunik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit – siusinnerusukkullu inuuneq

Dorthea Jensen ukiualunni uini meeqqatillu arfineq pingasut peqatigalugit mikisumik illoqarsimapput. Assut kisimiittarsimavoq, uia aalisartuugami. Illu assut pitsaajunnaarsimavoq. Taamaattumik illup nutarternissaa pillugu INI oqaloqatigisimallugu. Iluarsarnissaanut INI piareersimavoq. Ulloq unnuarlu

paaqqinniffimmi suliffeqarpoq. Akunnattunik akissarsiaqarpoq, imminulli pilersorsinnaalluni ineqarnermut akiliut appasimmat.

Anaana toqummat, ataataata, kræftilersimasup piumasarisimavaa eqqaan-iissasut. Taamaattumik – ilaqtutani ilagalugit – ataataminukarpoq tassanilu qaammatini sisamani najugaqarlutik.

Ataataa illoqarfimmi allami najugaqarsimavoq. Uteruni suliffimminut uter-sinnaalluni suliffinnillu isumaqatigiissuteqarsimapput.

Uteramik illuat erngumik innarlerneqarsimavoq. Taamaattumik hotellimi inis-sinneqarput. INI taamani aalajangerpoq illu tamakkiisumik aqqissuunne-qassasoq uterfigisinnanagulu. Inissiamik allamik INI neqerooruteqarpoq. Ineqarnermulli akiliutissaq siusinnerusukkut inissiaminniit qaffasinerujussuu-voq. Siusinnerusukkut qaammammut 2000 kr-it missaannik akiliisarsimap-put. Inissiami nutaami qaammammut 6000 kr-inik akiliisartussaallutik. Nag-gataatigulli inissiamut iserterput.

Dorthea Jensen uteruni sulileqqiffigisinnaasatut neriorsorneqarfigisaminut suliffigisaminut uteqqissinnaasimangilaq. Taamaattumik suliffeeruppoq sulilersinniarneqalerlunilu. Soraarsinneqarami pisortanit ikiorserneqarsinnaasimangilaq.

Taamaattumik inissiami nutaami imminut meeqqaminullu arfineq marlunnut angerlarsimaffimmi najugaqartunut atisanut nerisanut il.il. qaammammut taamaallaat 3-4000 kr-it sinnerupput.

Tamanna assut ilungersunarsimavoq. Imeqqitalersimavoq. Taamaassima-voq uiata oqaluullugu unitsissimangippagu. Inuttut ineriartorneq pillugu pikkorissarnissamat kommunimit neqeroorfigineqarpoq peqataaffigalugulu. Ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi sulilerseqqinneqarpoq kingusinnerusukkullu tassani sulilerluni.

Akissarsiaali aningaasartuutaannut pisariaqartunut matussutigi-neqarsinnaanatik. Kommunimit ikiorserneqarpoq, kisianni utertillugit akilerneqartussanik. Taamaattumik kommunimut akiitsui annertusiartuin-narput. Kommunimiit aningaasat aamma isertitai naammassimangillat. Taamaattumik naammatsissinnaanarlugit ilungersortualerluni. Naggataatigut meeqqaminut aningaasartuutit pingaernerutilertippai ineqarnermut akili-utissaq akilertarnagu.

Qaammatit tallimat ingerlareertullu anisitaapput. Eqqaamavaa akileqqusissu-tinik marlunnik tigusaqarsimalluni. Eqqaamangilaa pingajussaannik pis-sarsimanerluni. Akileqqusissutip, eqqaamasaa malillugu aappaasup, kingorna INI attaveqarniarsimagaluarpoq, kinguartittaqattarsimalluguli. Ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi nikerartunik sulisarsimavoq, taamaattumillu INI-mukarnissani arlaleriarlugu kinguartittarsimallugu.

Tassangaannartumik ullut ilaanni politiit aamma INI matup silataaniippoq oqarfigitillutillu inissiamiit anissasut. ”*Allakkani siullerni allassimavoq in-eqarnermut akiliut akilissagipput,,taavalu ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi suliffeqarama, ullukut unnuakkullu sulisarlunga, INI-mukarsinnaasimangilanga. Takkunniarnialersugalu politiit matuannut ka-suttorput oqarlutillu: ‘...massakkut anissaasoq’... taamatut oqarput...*”

Ulloq taanna politiit INI-lu takkummata, inissiami inissarsisitseqqiffimmut matuersaammik tunineqarput, ingerlaannaq nuuffigisassaannut. Iniat paarnaarneqarpoq. Pisattaminnik aallersinnaajumallutik ulluni tulliuuttuni mar-lunni matuersaat INI-mut aasariaqartarsimavaat. Matuersaallu ualikkut sisamanut tunniuteqqittussaallugu.

Pisattami inissinneqarnissaannut neqeroorfigineqanngillat. Suna nas-sarsinnaanerlugu iilisimatinneqanngillat – assersuutigalugu nillataartitsivik fjernsynilu. Inissaqarpiannigilarli taamaattumik tigusinnaasaat killeqarlutik.

"Igitarpassuaqarpugut...nalaasaarfik, nerrivik...taakkununnga inissaqanngimmat. Anisinneqarput. Taakku inissaqanngimmata. Inissiaqarfimmi inissarsisitseqqiffimmi queqanngilaq. Toqqorsivissaqanngilaq. Toqqorsinissamut neqeroorfigineqanngilagut."

Ineqarnani inuuneq

Maannakkut meeqqat arfineq marluk inersimasorlu ataaseq najugaqarput. Uia aalisarnerminiit tikikkaangami inissiami inissarsisitseqqiffimmi inersimasut marluulersarput. Ataatsimik ineeraqarput. Ineeqqap aappaani arnaq najugaqarpoq, tassaniinngisaannangajattoq. Ineeqqami tamarmik madrassini sinittarput. Iluatsitsipput piffissap tamangajaat taakkuinnaagamik.

Inissiani allani najugaqarfigisimasaminni amerlanerusimapput. Inissiani allani ilaqtariit pingasut sisamaasimapput. Inissiami pingasunik ineeraqartumi inuit katillugit 13-iusimapput.

Tamatigut aaqqiagiinngiffiusumik ingerlaneq ajorpoq. Eqqiaanerup isumaginissaa ajornartarpoq. Kina piffissami aalajangersimasuni piffissallu qanoq ilinerani eqqiaasarnissaa pillugu isumaqatigiissusiorniarsimagaluarput. Eqqortinneqanngilarli.

Imertunik najugaqateqarneq, pingaartumik meeraqartillugu inuusuttoqartillugulu, ajortuusoq isumaqarpoq. *"Imertut najugaqatiginissaat kissaatiginagu INI-mut oqarsimagaluarpoq. Inissiani qaqtortuni najugaqaratta ilaqtariit sisamaalluta najugaqarsimavugut. Aappariit apersortittumik panillit tassani najugaqarput. Ilaannikkut taanna aanakkumini najugaqartarpoq. Aappariit taakku imerajuttuupput. Saniligut qulinik ukiulimmik paneqarput. Paasineqarpoq aappariit imerajuttuusut putoqqaleraangamik atisaqarnatik paniminnut takutittarlutik kanngutsaalliorfigisarsimagaat. Tamanna pillugu niviarsiataq oqaluttuarsimannigilaq. Aappariit taakku ullut ilaanni oqqatilermata nerriviit issiaviillu uppikaatilermatigut politiinut unnerluutigaagut.*

Politiit takkummata niviarsiaraq politiinut tamanna pillugu oqaluttualerpoq. Qujanartumilli niviarsiaraq attorsimannigilaat. Politiit oqarput ilaqtariit niviarsiariarluni qulinik ukiulik ingerlaannartumik INI-mut saaffiginnissasut. Taamaaliorput. Aappariit ingerlaannartumik inissiamut allamut nuutsinneqarput."

Arlalippassuartigut aappariinnut taakkununnga ajornartorsiuteqarsimapput. Fiistertarput nipiliorlutik oqarfigigaluaaraannilu iluaqutaaneq ajorluni. *"Soqutigisaqanngillat, kisianni imerajuttunik allanik sanileqarnikuuvunga taakkulu fiistertoqassanngitsoq oqarfigigaagatsigit tusaasarlutik."*

Tamanna meeqqanut ilungersunartuusoq isumaqarpoq. Misigivoq taamatut najugaqarnerminnut nammineq meerami ilaasa kanngugigaat, pingaartumillu inuusuttuaraallutik immikkut kanngusuutigalugu. Niviarsiaraataasa ilaat marloriarluni imminoriaraluarsimavoq. Nammineq inuuneqarnissaq sapernarpoq.

Assut tatorliuupput tamannalu artorsaataalluni. *"Inikilliorput. Aammami nammineq aamma inuuneqarusullutik."*

"Uigalu kisimiikkusuleraangatta imaluunniit ilaqtariittut ilagiikkusuleraangatta angajoqqaavini unnuisarpugut. Aammami paneqarpugut taamatut najugaqarnermik nuannarisaganngitsoq. Aappassaannik iisartakkanik iisimavoq. 18-nik ukioqarpoq. Marloriarluni iisartagartorluni imminoriaraluarpoq isumaqarpungalu taamatut najugaqarnerput pissutaasoq...siusinnerusukkut annaasaqarnikuuvugut...aap, tamatta nalunngilarput toqusussaalluta...kisianni..."

Paniat angajulleq uiata angajoqqaavini najugaqarpoq, kisianni taakkununnga tamanna sapernarsinnaavoq. Utoqqalilerput sapernerulerlutillu.

Annertuumik kissaateqarpoq meeraqartut imerajuttunik najugaqateqartannginnissaat INI-mit eqqarsaatigineqassasoq. Aamma meeraqartut naju-

gaqaqatigiitsisinnaavaat. Tamanna INI-mut arlaleriarluni oqaatigisarsimavaa, misigisimangilarli tamanna allaassuteqalersoq. Maannakkorpiaq ajunngillat, maannakkut inissiami kisimiikkamik.

Qaammatit pingasukkaarlugit nuuttarnissartik isumaqarpoq artornarpallaartoq. Oqarpoq: *"Ilungersunarpoq. Namminerisatsinnik inissiamik pissarsinisatsinnut ukiuni pingasuni, sisamani siviunerusumilluunniit utaqqinissaq eqqarsaatigissagukku. Tamanna nukissaqartinngilara, aamma qaammatit marlukkaarlugit-pingasukkaarlugit nuuttassagutta (qiavoq). Inimik ataatsimiippugut madrassini sinittarluta (qiavoq)."*

Nutserneq qaavatigut ilungersunartarpoq, tassa inissiamut torersarneqarsimangitsumut, ipertoorujussuarmut isersinnaagamik. Oqarpoq: *"Kingullerni marlunni misigivarput torersaasoqarsimangitsaq. Ini iserfigisarpit eqqiiartariaqarsimallutigu. Arlallit aserorsimapput...kissarsuutip ilua salinneqanngisaannarsimavoq. Qernertuinnaavoq nerisassallu sinnikuineq peqarluni, qimaannarneqarsimasut. Soorunami assilisaqattaarpakka. Siullermik qiavugut, tassami ilungersunarnermik..."*

Tamanna pillugu INI-mut saaffiginnissimavoq. Akissuteqarput tamanna akissusaaffiginagu. INI-p qullersaqarfianut allagaqarsimapput, taakkulu akisimallutik tamanna INI-p akissusaaffigigaa. Maanilu illoqarfimmi INI-mut apereqqissimavoq, akissusaannginnertilli aalajangiussimallugu.

Misigisimavoq nammineq pilluni INI ajortumik eqqartuisartoq, allallu tusaasut INI-p allaffiani ikkatigineqarsimalluni. *"Pingaaruteqartoq puigorsimasara assullu oqimaatsoq tassaavoq INI-mut saaffiginnittut, inissiaminniillu anisitaasimasut, taakku nipituumik eqqartorneqartarlutik illaatigineqarlutillu, utaqqisut tusaasinnaasullu...tamanna aamma naammagittaalliutiginikuuara. Anisitaanikuulluni ilungersunartorujussuavoq uagullu anisitaasimasugut nalunngilarput taamatut pisoqartoq. Taamaattumik eqqakkatut pineqassanngilagut. .ingunneqarput. .tikkuartorneqarlutik. .assersuutigalugulu imatut oqarfigineqartarlutik: '...takuuk una naammagittaalliortarpoq...' pineqartorlu illaatigalugu...Tamanna marloriarlunga misigisimavara."* Taamatut pineqarneq pillugu allakkatigut naammagittaalliuteqarsimavoq.

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Anisitaagamik 30.000 kr-it missaannik ineqarnermut akiliutissat akilersimanngilaat. Qaammatit tallimat missaanni ineqarnermut akiliummik akiliisimanngillat. Tamatuma kingorna aamma inissiap qalipanneranut akiliisussanngorsimapput taamaalilluni INI-mut akiligassat akilinngisat 40.000 kr-it missaaniilerlutik.

Taakkununga ilanngutissapput kommunimiit ikiorserneqarsimaneq, utertilugit akilerneqartussat. INI-mut akiligassat akilinngisat akilernissaannut akissarsiami pingajorarterutaasa missaannik ingerlaannartumik ilanngaatsittarnissamik aqqissuussaqarpoq. Taamaattumik INI-mut akiligassatigut akiligassarupput. Kommunimut akiitsumik amerlanersaat akilersimalerpaat.

Inissiamik nutaamik pissarsiniarluni INI attavigisimavaa. Illoqarfimmi INI-p immikkoortotaqarfiani pisortaq ataatsimeeqatigisimavaa. Oqaluttuarpoq inissiamut sisamanik initalimmut allatsinnissaa neriorsuutigisimagaa allatortoneqarsimasullu siulliit akornaniilluni. Tamatuma nuannaalersippaa. Kingusinnerusukkat INI-mi sulisoq oqaloqatigiamiuk paasitinneqarpoq allatortorsimasuni kingulliit ilaanniittut – nr. 200-t missaanni – aamma inissiamut pingasunik initalimmut.

Qanoq siviutigisoq ingerlassanersoq paasisinnaasimangilaa, takorloorsinnaalluguli ukiorpassuussasut. Qialerpoq oqarluni tamanna sapisallugu.

Pissutsinut qaangeruminaatsumik pisimanerarlutik oqaluttuarpoq allallu ini-taartartut takusinnaallugit. ”Maanga inissippunga uannut meeqqannullu inis-siaqanngimmat. Susinnaanngilanga pisariaqartitsisut eqqarsaatiginagit al-lanut attartortitsisarmata. Ilinniagaqartut inissiatik kammalaatiminnut initik attartortittarpaat INI A/S avaqqullugu. (tassani pineqarput nammineris-aminik attartortitsineq).”

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Siunissaq pillugu kissaataa tassaavoq sukanerpaamik namminerisamik ineqalernissaq, kisianni maannakkut inuunermi atugaat nukingertitsipput. ”Namminerisamik ineqalernerq isumaqarpoq nuuttaqattaarunnaassasut ... Eqissisimalissaagut. Kissaatiga annerpaaq tassaavoq namminerisamik ineqalernerq. Taava ernutannit pulaarneqarsinnaalissaanga.”

Dorissi Mathæussen

Arnaq – 59-inik ukiulik – kisermaa – katissimanikoq – marlunnik meeralik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Takorloorsimangikkaluarpa, ima inissisimalissalluni najukkaminit anisitaasussanngorluni, ”...kisianni uanga nammineq pisuussutiginnilanga, anisitaanera. Ernera tassani pisuuvoq. Uanni najugaqalerpoq inisimasutut. 28-nik ukioqarpoq. Festeraangat inissiamiit anisitaasarpunga angutaanilu sinillunga. Angutaata ernini najugaqatigerusunngilaa. Nipiliorneq annertuallaarmat.” Aperineqarluni oqarfigisinnaannginneraa, festissanngitsoq, akivoq: ”Taava annersillunga annersillunga pissavaanga. Aamma oqarfigisinnaanngilaraluunniit uanni najugaqassanngitsoq. Inuusuttut taakkuupput, amerlanertigut angajoqqaaminnit aalajangiisarnerusut...pissutigalugu...nukitik atortaramikkut. Oqaluttuukkalarpara, anisitaassasunga, eqqissiviillortitseqqippat.”

Mianersoqqussutinik tunineqarpoq ilisimatinneqarlunilu, eqqissiviillortitseqqittoqarpat anisitaassasoq. Ilisimasimangilaali tamanna imminut qanoq kinguneqarsinnaasoq. ”Taava...ilumoorpoq mianersoqqussutinik pingasunik tigusinikuugama, aamma tullissaanik anisitaassallunga. Aamma piffissami tassani ... nalulluinnarpara, tamanna qanoq isumaqartoq, pissutigalugu... nipaatsuuvunga toqqissisimasuullungalu. Taava... ilisimatinneqarama, anisitaasimasunik najugaqateqassallunga, inissiami allat najugaqatigalugit, inissiaq ataaseq inunnut arlalinnut ilaalu ilanngullugit, ilaa? Aamma imaassinnaasoq meeqqanik najugaqateqassasugut...eqqarsaat taanna qamani takkuppooq: naamik! Taavami pequtikka ilarpasuulu, ilaa? Queqarsinnaanata imaluunniit allamik pequtitsinnut pisinnaanata, ilaa? Pigisagut inunnut pisariaqartitsisunut tunniussinnaagigut, nassarsinnaannginnatsigit – isiginnaarut nassarsinnaanagu, nillataartitsivik nassarsinnaanagu, peqaqqusaanngilagut, misigisimaqqusaanngilagut...angerlarsimaffiusoq. Tassa ima paasillugu, piffimmiit piffimmut allamut nuuttassasugut qaammatit pingasukkaarlugit. Aamma tamanna eqquutitinnikkutsigu...inuunerput naallugu inissiamik pisinnaanngitsugut. Aamma paasitinneqarama, qanoq inuuneqassanerlunga, sinissinnaasimangilanga eqqarsaateqarnermik.”

Apersuiffigineqarneq sapaatip akunneri 5-t missaaniittut sioqqullugu inissarsitseqqiffimmut isertersimavoq.

Pigisani arlalippassuit igittariaqarsimavai. Oqarpoq: ”Ilisimatinneqarpunga, taamaallaat atisanik madrassimillu nassarsinnaasunga – siniffimmiunngitsoq. Taava qamuuna attortinnarpoq, tassami inissiaq angisooq namminerlu pigisat sungiusimallugit.”

Nassarsinnaangisani pillugit oqarpoq: "Containerimut ikineqanngillat. Tamatuminnga neqeroorfigineqanngilanga. *Ikiorumangilaatigut – allanik perusunneqanngippata igissinnaagikka. Sussanerlugit nalulersimavara (qiasunnguummerluni nipaaruppoq). Naamik...(nipaatsumik qiavoq). Iginneqaannarput, Ila tuniniarpakka. Nalaasaarfiga nerriviillu tuniniarpakka...amma sinneri iginneqarput...sorpasuit iginneqarput. Tassami sumiitissinnaavakka?"*

Nassaqquneqartut sinnilaarlugit nassataqarsimavoq. "Imminut oqarfigivunga, isiginnaarut iginniarnagu. Taanna nassarniarlugu, radio amma nassarpara. Siniffiga amma nassarsimavara, naasullu anginerit. Tamanna assut ajornakusoorpoq. Ullaaq ilisimatinneqarpunga, aggerlutik takusaaniartut, taava naama iluani ippigusulerpunga." (Takusaanerusimassanngikkunarpoq, taamaallaalli INI-miit tusarniaasut SBimiut aggerlutik taakkuninnga oqaloqatiginnissinnaanersut).

Siornatigut inuuneq

Dorissi Mathæussen sisamanik ukioqarluni, Fynimi ilaqutariinnit danskinit meeravissartaarineqarpoq. Kalaallit Nunaanni ingunngorpoq. 10. klasse ilanngullugu atuarpooq taavalu Københavnimut nuulluni, tassani assiliisar-tunngornissaq ilinniarniarluni. Kingusinnerusukkut pillorissaasut ilinniarnis-samut nuuppoq.

20-t naangajalerlugit, aalajangerpoq, inunngorami angajoqqaarisimasani paasiarniarlugit. Taamaaliorpoq amma marluutillugit attaveqarfigivai. Kinguninguatigut anaanavia toquvoq. Taamaannerani 29-nik ukioqarpoq.

Kalaallit Nunaani ginnarnissaq toqqarpaa. Qaqqat qimannissaat ajornakusoorpissimavaa, angerlarsimasutut misigisimaffigisani. Angummik naapitsivoq, naartulerfigivaa, najugaqatigalugulu ukiut 4-t missaanni. Siullermik meerartaaqqaarnermi kinguninngua, naartuleqqipooq. Erneqarpoq paneqarlunilu. Sulitilluni meeqqani meeqqerivimmiitippai.

Kommunimi isumaginninnermut siunnersortit ut ukiut 4-t missaanni sulivoq amma kingusinnerusukkut allaffimmi ukiut 2-t missaanni sulilluni. Tamatumu kingorna suliffissaaruppoq.

Oldfruetut sulinikuuvoq amma ukioq ataaseq qaangiuppoq oldfruetut ilinniarneq naammassimmagu. Sapaatip akunneri marluk qaangiuttullu talimigut saamerlikkut nukeeruppoq atorsinnaajunnaarlugulu. Taamaattumik oldfruetut sulineq aallartingitsoorpaa. Talimi atorsinnaaleqqinnissaa sungiusar-tissimavaa, kisianni sulit tamakkiisumik atorsinnaanngilaa. Taamaattumik pisortanit ikiorsiissutinik ullut 14-kaarlugit kr. 700-nik pisartagaqarpoq, amma siusinaartumik utoqqalinersiaqalernissamut qinnuteqarnikuuvoq.

Angajoqqaaminit meeratuaavoq, kisianni angajoqqaarsiaminit pingasunik qatanngutisiaqarpoq. Tamarmik meerarsiaapput amma qatanngutisiaanit angut ataaseq ukiorpassuit matuma siorna Kalaallit Nunaannut nuunikuuvoq ilinniartitsisuullunilu. Taanna akulikitsunik attavigisarpaa amma taassuma ikiortarpaa. Allat marluk Danmarkimi najugaqarput, amma taakku annikitsuinnarmik allakkatigut attavigisarpai.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Dorissi Mathæussen isumaqarpoq, allanik najugaqateqarnerup ajunngitsumik ingerlanniarnera ajornakusoorpissimavaa, amma misigisimavoq, ilaat inissiamik aqutsisuusoq. Tamanna amma ajornakusoorpoq, assiginngeqigamik, amma silaannaq allanngorisaartarpoq.

"Åh...kisianni...taamak ittumi najugaqarluni... piareersimaffigisariaqarpoq, paasisinnaassallugu allat allatut inooriaaseqarnerat pissuseqarnerallu. Amma tunniutiinnartariaqarneq inoorusukkaanni...mianersuullugulu, qanoq

oqarnissaq iliornissarlu. Tamannami...parnaarussivimmiinnermiit ajorneruvoq. Inuit assigiinngitsuunerat pissutigalugu. Ataaseq anippat niuerniarlunilu, taava alla anisoq ingullugu aallartittarpoq. Inuk niuerniareerluni iserpat, ikinngutigileqqillugu. Pisuusaarnerit taamak ittut assut eqqumeeqaat, inoo-riaaseq eqqumiilluinnartoq...tamanna nuanninngilaq. Ingammik maani ilaquataqarnani...saaffigisinnaasanik soqarnani.”

Dorissi Mathæussen misigivoq, ilaqutariit meerallit, inissiami najugallit, suna tamaat naalakkersoraat. *“Isumaqarpunga inissaqartinneqarnanga. Taakku inissiarigaat. Meeraat sumi tamanipput aamma pulaartoqaraangata tassani-issinnaanngilanga. Amerlasuunik pulaartoqartarput aamma ullaap tungaani nalunaaquttap arfineq-marlut – arfineq-marlut qeqqata – tungaanut nipilersortarput...taavalu innarlutik. Nipilersoraangamik suaartartarput nilliallutillu, aamma sinittoqarsinnaanani. Taakku toqqissigaangata, taava meeqqat aallartittarput – isikkap arsaanik matora eqqoqattaartarpaat”.*

Ilaqutariit taakku tamanit aqutsisutut misigisaqarfigisani oqarfiginissaat ersigivaa. *“Uiusoq, ataataat, taannaavoq – naluara, suunersoq, kisianni arlaannik akornuteqarpoq. Sakkortuvoq, aamma suaartartarpoq nilliallunilu. Sutigit tamatigit taamaaginnavipput. Meeqqat – inersimasunngorsimasutut oqaluuttarpai, naak sulii taamak mikitigisut. Ippassaani suaartarpoq: Tusaa-nianngikkussinga, toqussavassi! Ila...uanga nammineq inuunera ingerlassinnaanngilanga, taamak ittunik taamak peqqarniitsigisunik tusaagaangama, taannaallunilu inissiatsinnik uagut angerlarsimaffitsinnik aqutsisoq. Taassuma suna tamaat massakut aquppaa, aamma uagut angummi tassani inisimasuunnaavugut. Arlaannik oqalaaginnarutta, tassannga anisinneqassaagut. Angerlarsimaffeqanngitsunut arlalinnut taamak iliortarpoq. Kamalertarpoq. Nakuusernissamik sioorasaarisarluni. Aap. Taava soorunami ersilertarput. Ilaasa tusaarusunngilaalluunniit, namminerlu nillialerlutik. Aniinnartarput, aap. Ilaanni anillunga quiartornissara ersigisarpara. Tassami iggavik aqqusaartussaavara, taava namminneq ineeqqaminnut isernissaat utaqqisarpara. Ersivunga (qiavoq).”*

INI-miinnikuuvoq ilisimatinneqarlunilu, taakku allaffigissagai. Taamak iliorniarpoq. Oqaluttarpoq, arnaq alla inissiami najugalik sapaatip akunneri marluk peqarsimangitsaq, aamma ersinini pissutigalugu. Arnar taassuma ilaqutariit taakku siusinnerusukkut najugaqatiginikuusimavai.

Ilaqutariit iserternissaat sioqqullugu inuunerat allaanerugalarpoq. *“Aallaqqaataani isertinngikkallarmata, najugaqatigiinnerput pitsaasumik ingerlavoq. Oqaloqatigiissutigisinnaallugu, qanoq iliussanerluta... assigisaanillu. Immitsinnut tapersorsinnaalluta. Kisianni – massakut avissaaqqavugut. Ersivugut. Najugaqatinnut isersinnaanngilanga. Taava pasineqartarpugut taakkuninnga oqaloqatiginnittugut.”*

Inissiami ulluunerani inuuneqarnissani ajornakusoortippaa. Ilaqutariit meerallit ajornartorsiutiginerata saniatigit, aamma nerisassanik peqarnissaq ajornakusoorpoq. *“Nerisassiorsinnaanngilanga. Qallersuutissanik pisisinnaanngilanga. Ajorsisarput. Nillataartitsiveqannginnama. Tamanna inuunermik pitsaasumik ingerlatsinerunngilaq. Sequmikkaluttuinnarpunga”, oqarpoq.*

Illoqarfimmi ilaquataqanngilaq, ikiortigisinnaasaanik.

Qatanngutini illoqarfimmi allami najugalik immaqa najugaqarfigisinnaagaluarpa, kisianni illoqarfik najugaqarfigisani qimakkusunngilaa. Qatanngutaa ilaannikkut sianertarpoq. Pania Bornholmimi najugaqarpoq, aamma ullut tamaasa oqaloqatigiittarput.

Ernera, najugaarunneranut peqquutaasup tamanna ajuusaarutigivaa. *“Inuunera sequmippaa. Aamma tamanna assut aliasuutigivaa, ajuusaartorujussuuvog. Massakkulluunniit attornissara ersigivaa, taamak inuuneqalersima-*

nera pissutigalugu. Ilisimasimangilaa, pissutsit qanoq ingerlanersut. Tamanna massakut paasinikuuaa."

Massakut akuttunngitsunik imertarpoq, pissutsit atoruminaatsillugit, kisianni ullut tamaassanngitsaq. Inissarsisitseqqiffimmut iserternissaq sioqqullugu, aamma ilaannikkut ikinngutini ilagalugit imertarpoq. Nalinginnaasumik weekendi allortarlugu.

Dorissi Mathæussen qaqqamiinneq nuannarisorujussuuaa. Tamanna meeraallunili nuannaartorisimavaa. Taamaattumik qaqqaliartarpoq, nukissanik nutaanik pisariaqartitsileraangami. *"Umassuseqarput. Qaqqamiikkaangama innartarpunga qummullu isigalunga...tappavani malugisinnaaneruara arlaannik nukeqartoq, imaluunniit naluara suunersoq. Nuannarinerpaasara tassaavoq, qaqqani innanganeq."*

Apersorneqarnerup kingorna qaqqaliarniarpoq ikinngutini ilagalugu igaasariarluni.

Naapikkatta illulu apersuiffigisassarput ornillugu pisukkatta sukkavoq. Apersuinerup inissiami ingerlanneqarnissaa perusuppiangilaa. Tamatuma kingorna tamatuminna oqarfigineqarami oqarpoq: *"Aap taamaattarpunga [sukkasuumik pisullunga]. Qarasaq aalajangiisuusarpoq. Oqaraangama, taava timeq sukkatsittarpoq. Massakut aqagutaarama, taava timeq aalajangiisuuvoq, aamma timeq killiliisarpoq."*

Naggataatigut oqarpoq: *"Massakut nakkariarfissaarullunga naqqaniippunga, aamma ilanneeriarlunga eqqarsartarpunga, sumunnassaanga. Sumiissinnaavunga. Tassami qasuersaarusukkaluarama. Taamaas-sinnaasariaqarpormi. Sapinngilara...anigussaqaarpara (manittorpoq). Anigussavara (qialeqqavoq), kisianni tamanna...ullut marluk qaangiupput...imileqqikkama (qiannarmik)".*

Ullut 14-ikkaarlugit pisortat ikiorsiissutaannik pisartagaqarpoq, kisianni qulaani eqqaaneqartutut siusinaartumik utoqqalinersiaqalernissamik qinuteqarnikuuvoq.

Nammineq najugaqalernissamut periarfissat

Dorissi Mathæussen najukkamik pissarsinissaq pillugu kommunimi oqaloqateqarnikuuvoq, kisianni isumaqatigiissut iluatsinnikuunngilaa, aalakoornini pissutigalugu. Nutaamik isumaqatigiissusiorniarpog.

Kommune oqarnikuuvoq, inissiamik pissarsissunniarlugu. *"Ininnut akiliuaannarnikuuvunga. Ernerma kisimi tamanna sequminnikuuaa."*

Siunissamut kissaatit

Aperineqarluni, nammineq najugaqalernerq qanoq pingaaruteqartiginersoq, akivoq: *"Taava toqqississagaluarpunga. Pitsaassagaluarpoq. Taava kalaal-lisuunut allapalaarilissagaluarpunga. Tamanna sivisusarpoq, aamma piffissaq atorneqartoq aningaasatigut pissarsissutigineqarneq ajorpoq...kisianni sanallugit nuannerpoq aamma naammassigaangata takullugit."*

INI-mut kissaateqarpoq. *"INI-mut oqarusuppunga, meerallit eqqumaffigissa-gaat, taakku uagutsinnut nikassaasarmata. Qarasara sequtserpaat imaluun-niit...kisimiissinnaatitaanngilanga. Aamma ersineq pilersarpoq."*

Meerallit immikkut ineqartinneqassapput. Taava uagut pitsaasumik najuga-qatigiissinnaavugut."

Naduk Friis

Arnaq – 58-nik ukiulik – uillarneq – ataatsimik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

"Uinga toqummat aningaasartuutit uannut artornarsipput taamaattumillu aningaasartuutit tamaasa akilersinnaajunnaarlugit." Uia kræfterluni toquvoq.

Naduk Friis akiliisarnikkut aaqqissuussaqaqarpoq, aningaasartuutit aalajanger-simasut ullut 14.-ikkaarlugit akissarsinerani ingerlaannartumik akilerneqartar-lutik. Tiimini ikittuinnarnut sulisarsimavoq, taamaalilluni akissarsiaata anin-gaasartuutai matussusersinnaanagit, taakku siullermik marluuttarsimallugit. Taamaattumik ingerlaannartunik akiliinernut akissarsianiit ilanngaassiso-qalaartarpoq. Tamatuma kingunerisaanik akiitsut qaffakkiartorput. *"Ineqar-nermut akiliut innaallagiartu akilissallugit taamaattumik sapernarsimavoq."*

Naduk Friis INI-miit akileeqqusissummit tigusaqarsimavoq inissisimaneralu paaseqqullugu ornillugit oqaloqatigiartorsimallugit, uia toqusimasoq anin-gaasallu naammatsinnissaat sapersaatigalugu. Tamannali iluaqutaasi-manngilaq. Taakkunaniit ikiorneqanngilaq. Anisinneqarneq tassannga-anartumik pivoq 2009-mi. *"Akiitsut pillugit aamma anisitaanissara pillugu al-lakkanik tigusaqanngilanga. Politiit viceværti ilagalugu takkuppet. Akiitsukka pillugit uannut saaffiginninnikuunngisaannarput aamma akiliinngikkuma ani-sitaassasunga. Aatsaat politiit viceværtilu takkummata oqarfigineqarpunga inniit anissasunga. Uannut assut ilungersunarpoq aamma misigigsutsikkut. Aninissannut sapaatip akunneranik piffissalernerqarpunga. Kalerrinneqanngi-langa."*

Ineqarnermut akiliutit akiitsorineqartut akilernissaannut ikioqqulluni Naduk Friis kommunimukarpoq, taamaalilluni inissiaminut uteqqissinnaassagami, itigartinneqarlunili. Isumaqaqarpoq ineqarnermut akiliutini 10.000 kr-it missaannik akiitsoqarluni.

Inissiap imaarnissaanut ilaqtutaminut ikiorneqarpoq. Suliffiup kingorna tak-kuppet ikiuullutillu. Anisinneqarami ullut tamaasa matuersaat INI-mut aasari-aqartarpaat inissiamut isersinnaajumallutik, imaarniarlugu.

Pisattani ilaqtutaminuippai. Kingusinnerusukkut paasivaa containerimi toq-qortarisinnaallugit kisianni qaammatini pingasuinnarni, taava iginneqassallu-tik, containerup attartorneqarneranut akiliisinnaangippat. *"Qaammatit pingasut qaangiunnerini tamatuma akilernissaanut aamma akissaqanngilan-ga."*

Siusinnerusukkut inuuneq

Naduk Friis illoqarfimmi maannakkut najugarisaata qanittunnguani nunaqar-fimmi inunngorlunilu alliartorpoq. Nunaqarfimmi atuarpoq apersortikkamilu atuarfimmiit anilluni. Atuarfimmiit anigami raajaleriffimmi suliffittaarpoq, anaanani suleqatigilerlugu.

Ukiorpasuarni raajaleriffimmi sulisimavoq. Kingusinnerusukkut atuarfimmi eqqiaasutut sulilerpoq. Kisimiilerami tassanngaanniit isertitai aningaasaqar-nikkut napatinnissaminut naammassimangillat.

Meeraallutik qatanngutigiiit arfiliupput maannakkullu tallimaallutik. Sisamanik angutunik qatannguteqarpoq tamarmik illoqarfimmi najugaqartut.

Ataataa napparsimalermat illoqarfimmut nuupput. Uini peqatigalugu inissia-mi, anisitaaffigisaminiit, ukiuni arlalinni najugaqarput. Sivisuumik napparsi-mareerluni uia toquvoq.

Naduk Friis paneqarpoq, marlunnik inersimasunngulersunik meeralimmik.

Namminerisamik ineqarnani inuuneq

Naduk Friis inissiami inissarsitseqqiffimmi najugaqarpoq. Inissiaq sisamanik ineeraqarpoq. Kisermaat marluk aapparillu mikisunik meerallit tassani najugaqarput. Naduk Friis namminerisaminik ineeraqarpoq.

Piffissap ilaanni imaluunniit ulluni ataasiakkaani ilaqttamini unnuisarlungu najugaqartarpoq, amerlanertigut animini, kisianni aamma ilaannikkut panimmini. Pania, meerai inersimasut marluk angerlarsimaffimmi najugaqartut, annikitsumik inissaqarpoq. Aamma nikallungasorujussuutilugu tassaniinissaa sapernartarpoq. *"Allani sinippiarneq ajorpunga, ilaannikkut ulluni 14-ni silamiittarpunga alakkaatippallaannartarlunga suna tamarmi ajunnginnersoq paasiniaannarlugu. Taava amerlanertigut aninni najugaqartarpunga."*

Kisimiikkusunnerusarpoq. *"Nikallungatillunga assut qasoqqasarpunga, taamaalillunga inunnik allanik peqateqarnissara sapersaatigisarlugu. Kisimiitillunga pitsaannerusarpoq. Nikallungarujussuuartillunga ulluni qulini iisartagortarput. Qanittukut taamaappunga."*

Paniani inissaqarpoq, kisianni tassani najugaqarusunngilaq. *"Marlunnik inersimasunik meeraqarpoq, nikallungarujussuuartillugulu tassani najugaqarusunnanga."*

Ulluinnarni eqqarsaaterpassuaqartarpoq inissisimaneralu pillugu nikallungasarluni. Apeqqutit siullit apeqqutigatsigit qialerpoq nipikitsumillu oqalulluni. *"Ilaannikkut ajorneq ajorpunga, piffissanili allani eqqarsaaterpassuaqartarlunga. Ilaannikkut itertarpunga eqqarsaaterpassuit niaqunni kaavittut, ilaannikkut uiga toqureernikoq eqqarsaatigisarpara. Taava aneerneq nuannarisarpara pisuttuarlunga. Aneerlunga aamma ilaquuttakka iserfigalugit oqaloqatigalugillu. Tamanna assut oqilisaataasarpoq. Ilaquuttakka pulaarnerusarpakka. Ikinnguteqarpunga oqaloqatigisartagara. Taanna aamma inissiami inissarsitseqqiffimmi najugaqarpoq, maaniunngitsorli."*

Ilaannikkut ullup ingerlanerani ilaqtani ilagisarpai, inissiaaniittarluni ilaquataasa suliffimminnit soraarnissaasa tungaannut. Igaffimmiittarput nerisassornermilu nikittaattarlutik. *"Ilaannikkut igasarpunga ilaannikkullu ilaquuttat igaqataasarlutik. Taava nereqatigiittarpugut."*

Inissiami meeraqarnera ajorinngilaa. *"Nuannerpoq, meeqqallu sungiullunga. Taakku ilagalugit qiimmaallannartarpoq."*

Apersuinerup nalaani tassangaannaq igaffimmiit nipiliortorujussuaqalerpoq. *"Ilaqutariinni uiusoq meeqqaminut assut sukangasarpog. Unatarneq ajorpai, kisianni meeqqaminut assut nuanniillortitsisarlungu."*

Namineq pigisai ineeraaniissinnaapput, kisianni nillartaartitsivik, fjernsyni errorsivillu inissiamiissinnaanatik. *"Qerisut paninniipput. Nillartaartitsiveqaratalu qerititsiveqanngilagut. Tamakkuninnga peqaqqusaanngilagut. Ukiuunerani ajornannginnerusarpoq, altanip silaniitissinnaagatsigit."*

Allat ajorineq ajorpai, kisiannili pujortartillugit isersimasinnaanani. *"Maaniilluni ajunngilaq. Uatsinnut sungiukkaangatta nuannisarsinnaasarpugut. Kisianni artornarsinnaasarpog. Naluara qanoq oqaatigissanerlugu. Ilaqutariit meeraqartut ikiaroorntortuleraangata paasiuminaatsittarpara. Issanngusarpunga. Ikiaruuleraangata ilaqtannukartarpunga taakkunanilu tukkusarlunga. Immaqa ullut tamangajaasa taamaaliortarput. Igaffimmi pujortartarput."*

Tamanna eqqartorneq ajorpaat. *"Oqaatiginissaa sapertarpara, naak nalunngikkaluarlugu maani pujortaqqusaanngitsut. Soorlu inuttut nakkaassimasut."* inissiami najugaqartoq alla aamma inissiamiinnissani sapertarpara ilaqtariillu pineqartut ileqquisa akuerinissaanut siorasaarneqarsimasutut misigisimalluni.

Maannakkut inissiani inissarsisitseqqiffinni ukiuni marlungulersuni najugaqarsimavoq assigiinngitsorpasuaru nilu najugaqarsimalluni. Maannakkut najugaqarfigisani sivilunerpaamik najugaqarfigisimavaa (qaammatit sisamat). ”Aatsaat siullermeertumik taamatut sivilutigisumik najugaqarpoq. Sumiiffimmi ataatsimi sivilunngitsumik najugaqartarpunga. Ilaannikkut ulluni 14-nini najugaqartarpunga kingumullu allamut nooqquneqartarlunga. Oqaraluarput qaammammik kingullermi nuussasugut, kisianni maannakkut qaammammik ataatsimik ilaneqarpoq.”

Nuunnialeraangat qatanngutaata ikiortarpar.

Inissiamit inissiamut nuukkaangamik pisattaminnik nuussinissaq nammineq isumagisarparat. Nutsileraangami qatanngutiminit ikiorneqartarpoq. Nutsernera annertusarpoq. Nammineq inissiartaarnera qanoq isumaqassanersoq Naduk Friis aperineqarami akissutigaa taava nuuttaqattaarneq pisariaarutissasoq. ”Tamanna nuuttaqattaarnermiit pitsaanerussammat.”

Inissiaminit anisineqarami Naduk Friis suliffeqarsimavoq. Kingusinnerusukut suliffini annaavaa maannakkullu ullut 14-ikkaarlugit 600 kr-inik pisortanit pisartagaqarluni.

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Ukiut marluk matuma siornatigut Naduk Friis anisitaagami 46.000 kr-inik akiligassanik akiliinngitsoorsimavoq. Piffissami apersorneqarnermi nalaani 40.000 kr-ngajannik akiligassaqarpoq.

Inissiaq nutaaq – inissiaq ataatsimik initalik – pillugu Naduk Friis INI-mik oqaloqateqarsimavoq – kisiannili akiligassani akilereersimasariaqarpai. Utaqqisut allattorsimaffianni ilanngunnissaq itigartippaa, tassani utaqqinissaq siviluallaassammat, allatsissimanagerlu akeqarluni. ”Inissiassaqaalernermit immaqa ukioq ataaserujussuaq ingerlasinnaavoq. Utaqqisunut suli allatsinngilanga. Taamaaliornissannummi akissaqanngilanga. Immersugassaq angerlaakkaluarpara, sulili immersornikuunagu. Siusinnerusukkut allatsinnikuusimavunga, tamannali ukiut tamaasa nutarterneqartartussaavoq tamannalu uanga akissaqartinnagu. Allatsinneq 100 kr-inik akeqarpoq. Nalunngilara initaassaguma allatsissimassallunga.”

Oqaluttuarpoq inissiartaarnissaanut INI neqerooruteqarsimavoq, naak akiligassanik akilinngisani suli naammassisimangikkaluarai. Akiitsumi akilernissaasa tungaanut attartornermi akiliinissani taava kinguartissinnaavaa.

Aamma oqaluttuarpoq kommuni oqarsimasoq utaqqisunut allattorsimaffimmi aatsaat allatsippat ikiorsinnaallugu taamaattumillu ukiumut 100 kr-it akilertussaallugit.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

”Kissaatiga anginerpaaq tassaavoq namminerisamik ineqalernissaq. Taava ernutannit aamma pulaarneqarsinnaalissaanga...aamma eqqissisimalissallunga, nuuttaqattaarunnaarlungalu.”

Ivalo Malakiassen

Arnaq – 46-nik ukiulik – katissimasoq – pingasunik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Ivalo Malakiassen inissiamini ukiuni 30-ngajanni najugaqarsimavoq. Inu-usuttuaraalluni pissarsiarisimasaa.

Uia sivisuumik suliffeqarsimangilaq. Qaammammut 5500 kr-inik ineqarnermut akiliisarsimapput. Taamaattumik aningaasat naammattusaarnissai ajornarsimapput, akiitsuillu amerliartuinnarsimallutik. *"Naluara qanoq pi-soqarnersoq...Kisimiillunga sulisuuvunga. Meeqqat pingasut kisimiillunga pilersorpakka akiligassanullu malinnaasinnaajunnaarlunga. Kommunimut saaffiginnikkama akileraartarnissamut aaqqissuussisoqarpoq."*

Kommunimit utertillugit akilerneqartussanik 20.000 kr-inik pissarsivoq. Ingerlaannarluni akiitsuini akilerpai.

Suliffini annaagamiuk akiligassamigut ajutoortalerpoq, qaammataluillu ingerlareersut pisortanit pisartagaqalerluni. Ullut 14-ikkaarlugit 1200 kr-inik pisalerpoq.

Taamatut isertitaqarlutik ineqarnermut akiliisinnaajunnaarput, akiligassallu akilinngisat annertusiartuinnarlutik. Naggataatigut inissiamiit anisinneqarput katillugit 40.000 kr-it missaannik akiitsoqarlutik.

Ukiup siuliani meerai pinngitsaaliinikkut peerneqarsimapput, assut imilersimagami.

Anisinneqarami misigivoq silarsuaq unittoq. *"Assut ilungersunarpoq. Assut nuanniilluni. Inuuneq...Qanoq nassuiassavara??...Suut tamarmik soqutiginarunnaarput – suut tamarmik soqutaajunnaarlutik."*

Suli ilungersunarnerusimavoq pisattani nassarsinnaannginnamigit, maannakkullu taakku tammarlutik. Ilisimatinneqarput pisattatik nassarsinnaanngikkaat, tassa sunut tamanut inissaqanngimmat. Igaffimmi atortorpassuit allallu, ilaatigut siniffiit marluk qimaannartariaqarsimavaat. Inissiap qimanissaanut ullunik sisamanik periarfissinneqarput. Pequtimik toqqorsimanissaannut periarfissaqarsimangillat. *"Nalaasaarfiiit piginnarnissaat kissaatigisimagaluarpara. Amiusimapput nalaasaarfiillu assut pitsaasuullutik. Aamma pisoqarpaluttunik pequteqarsimapput taakkuli pigiunnaarnikuullugit."* Errorsivik, akisusimasoq, soralussaminut assartortippaa.

Pequttami ilai inissiamut inissarsisitseqqiffimmut nassarpari, kisiannili qaammataluit qaangiummata inissiamut allamut nuuttussanngoramik nassarnissai unitsiinnarlugit. *"Nalaasaarfik marluuttariaq aamma issiavissuaq nerrivillu inissiamut siullermut nassarpakka... nerriveeraq aamma atuakkanut ilisiveeraq. Assiliat arlallit, meeqqat suliarisimasaat, soralussama quianut inissippakka. Aamma fjernsyni tassungalu nerrivik tiguakka...maannakkut fjernsyni nerrivittaalu, madrassit qipiillu kisiisa pigaagut. Sinneri inissiamut siullermut qimaannarpakka. Tassunga isertertut kingornuppaat. Nuut-taqattaalertussanngoratta pequtikka soqutaajunnaarput."*

Igaffimmi atortut, juullimut pinnersaatit atisallu inissiamit anisitaaffimmi quianut qimappai. Naluua sulit tassaniinersut.

Siusinnerusukkut inuuneq

Ivalo Malakiassen apersuinissaq qaammatinik sisamanik sioqqullugu inissiaminit anisitaavoq.

Ukiup siuliani meeqqani pingasut, 17-inik, 16-inik aamma 14-inik ukiullit, pinngitsaaliikkut peerneqarput. *"Putoqqasarpunga assut imertarlunga."* meeraq ataaseq anianukarpoq allallu marluk akkaaminukarlutik.

Qaqiffimmi katsorsartinnissaminut neqeroorfigineqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik pitsaanerulerpoq inummillu 'angerlarsimaffimmi' ornittakkaminut, oqaloqatigisinnaasaminut, pitsaasumik atassuteqalerluni.

Ilungersunartumik meeraasimavoq tamannalu pillugu nammineq imatut oqarluni. *"Meeraaninnit siulleq eqqaamasara tassaavoq erngunneq persuttaanerlu...annertuumillu atornerluineq. 18-nik ukioqarama kingullermik atornerlunneqarpunga... affarmik qatanngutinnit aamma allamit nulia-*

qartumit. Pingasunik ukioqartunga siullermik attuaneqarpunga immaqalu arfineq marlunnik ukioqartunga kujanneqarlunga... tamanna immaq siusinnerunngippat. Tamanna akulikitsumik pisarsimavoq, putoqqaleraangami."

Tamatuma kingunerisaanik inuit ersigilerpai: "*Kanngusuttarpunga ittoortalerluna. Qunutuunngorluna annilaangasalerpunga,, allaat ullumikkut, iga-laakkut silammut isiginnaarninni annilaangalluna misigisarpunga."*

Ukiuni arlalinni børnehjemmemi suliffeqarsimavoq. Tassani sulinerup kingunerisarsimavaa akuttunngitsumik angalasarnera, meeqqat angalanerini ingiaqataasarluni. Sapaatit akunnerini marlunni-pingasuni aallaqqasinnaalluni. Aallaqqanerani uiata meeqqat paarisarpai. Ukiup ataatsip matuma siorna aperineqarami taamatut sulileqqissinnaanersoq, meeraasa arlaat oqarsimavoq qimallugit angalaqqittalissanersoq. Taamaattumik tassani sulilinnigilaq, akerlianilli aalajangersimannngitsumik assigiinngitsuni sulisalerluni.

Ineqarnani inuuneq

Misigisimangilaq nammineq ineerarisaa nammineq inigisaatut ataqqineqartoq. INI-mi sulisoq inissiamut ineeqqanullu isiinnartarnera nikanarsagaanertut isigaa. Inissiamut ineeqqanullu INI matuersaateqarpoq. "*Inissiami siullermi najugaqarfigisani maani illoqarfimmi INI-mi inissarsisitseqqinnermut akisussaasoq ineeqqami sinittunga iserpoq...sooq kasuttoqqaanngila. Matuersaatini atorlugit isiinnarsinnaammat misiginarpoq naleqanngitsutut isigineqarluni. Suut tamarmik uannut soqutiginarunnaarput. Aamma ineeqqanut matuersaateqarpoq. Inuttut nikanarsagaasutut misigisimavunga."*

Siusinnerusukkut assut imertarsimavoq, ineqarnikkullu inissisimanera pisutigalugu suli annertunerusumik imertalerpoq. Oqaluttuarpoq: "*Pisarnernit annertunerusumik imertalerpunga, siusinnerusukkullu assut imertarluna. Ineeraaqqami issianeq nuanniisorujussuuvoq, taamaattumik putoqqanissaq pitsaaneruvoq. Iliuuseqarneq...qimaaneq...arlaatigut sammisaqarneq. Aamma nuuttaqattaarneq isumaqanngilaq."*

Misigisimavoq nuuttaqattaaginnarneq isumaqanngitsuusoq: "*Nuuttaqattaartuarneq...qaammat ataaseq qaangiuppat INI-muqaqqissaanga tassani paasissallugu sumut nuussasunga. Naleqanngitsumik inuuneqartutut imminut isigilernarpoq."*

Piffissaq annertoq fjernsynernermut atortarpaa. "*Fjernsyni qaminneqarpiarneq ajorpoq...allaat anisimatilluta ikumaannartarpoq... tamatuma kingunerisarpaa assut nikallungalerneq."*

Meeqqani ullut tamaasa takusarpai. Taakku inissiamut inissarsitseqqiffimukartarput.

Ullup ilarujussua pisuttuarnermut atorneqartarpoq – erngutat soralussallu pularneqarlutik. Sisamanik erngutaqarpoq. Akinnguani najugaqarput.

Nammineq inuuneqarnissamut periarfissaqanngilaq. "*Tamanna taamaallaat anguneqarsinnaavoq ineeqqamut matu paarnaarneqarpat."*

Inissiamiippoq arnaq alla, piffissami sivirusuimi inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarsimasoq. Suut tamarmik qanoq ingerlasarnerinut siunnersortitut assut tapertaasimavoq.

Inissiap torersuutinissaanut ikioqatigiittarput. "*Ilaannikkut erruissuttarpaanga ilaannikkullu uanga erruissuttarlugu...uangalu amerlanertigut perusersartarfik salittarlugu...amma nateq, tassami uffaraangama nateq tamarmi serpalinneqartarmat. Kisianni maani suli nateq asanngilara imaluunniit støvsuginngilara, tassa eqqiaanermut atortut aamma støvsugi inissiamut kingullermut najugaqarfigisannut qimannikuugakkit. Suut tamaasa taamaattippakka. INI arlaannik atugassaqartitsinngilaq."*

Qaammatip ataatsip matuma siorna ernera apersortittussanngormat ilaqaataasa ikiuuttinginneri assut pakatsissutigai. Tamatigut ikiuuttarnikuuga-luarpoq, killormulli pisoqarnani. Ataataa assut napparsimasimavoq taamaat-tumillu ikiuussinnaanani.

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Misigisimavoq inuunermini nikeriarsinnaanani. Inissiaq aamma nammineq ineriartornini tassani pineqarput. "*Inuttut ingerlariaqqinnissara uannut pin-gaarnersaavoq, tassami unittuuissornikuuvunga.*" Ingerlariaqqinnissaminut ikiortikkusuppoq. Oqaloqatigisartakkani 'angerlarsimaffimmi ornittakkani' atassuteqarfigilerusukkualuarpa. Inuussutissalerinermut atuarfimmut (INUILI) iserniarluni qinnuteqaat nassiussimavaa.

Illuaraq qaammammut 1000 kr-ilerlugu attartorsinnaasani misissorsimavaa, tamatumunngali maannakkut akissaqarnani.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Inissaqalersoq pillugu INI oqaaseqassagaluarpat pillugu apeqqummut qanoq oqaaseqassanersoq imatut oqaaseqarfigaa: "*Nuannaar-torujussuussaanga...assut...ajunngilaq inissiaq ataasiinnarmik ineqaraluar-pat...soorlu taamanikkut najugaqarfigalugu nuuffigisattut. Nuannissaaq. Nammineq piginngisami najugaqarneq kanngunarpoq, ittuutuunngornarluni.*"

Annetuumik kissaateqarluni naggasiivoq. "*Ilumut neriuppunga nuut-taqattaartinneqarneq asuliinnaasoq paasineqassasoq. Tamanna an-gusaqarfiuneq ajorpoq...neriuppunga tamanna paasineqassasoq.*"

Aggaati Berthelsen

Arnaq– 46-nik ukiulik – katissimasoq - ataatsimik meeralik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Akilgassaminnik kinguaattoorlutik allartippot, suliffeerummat. Uia aalisartu-uvoq aalajangersimasumillu isertitaqartarnani aamma akulikitsunik anni-kitsuararsuarnik isertitaqartarluni.

Marloriaammik eqqorneqarpoq. Piffissat ilaatigut fabrikkimi suliff-issaqarsinnaasarsimangilaq. Tassunga ilanngullugu napparsimalerpoq. Gigtilerpoq aamma napparsimmavimmit ilisimatinneqarpoq, fabrikkimi suleqqissinnaanngitsoq. Tamanna allanik nassataqarpoq, Nuummukartaria-qalerpoq sunngamini ujarattaqalersimagami suliaritikkiartarluni.

2-nik imaluunniit 3-nik nukingisaarutininik tigusaqarsimapput. Uia aalisar-nikuulluni tikeqqammersoq, politiit takkuppet oqarlutik anissasut. Nammineq fabrikkimi sulisoq. Uiata ornippaa oqaluttuarlunilu, politiit takkussimasut oqarlutillu, massakkut inissiamit anissasut. "*Suliffinniit ingerlaannaq anil-lunga INI A/S-iliartariaqarsimavunga. Uima atisat aalisariutini peersimangi-laaluunniit isermata oqarlutillu: 'Tassa, massakkut maanngaanniit anisari-aqarpsi.'*"

"*Tuaviorlunga matutinnagit INI A/S-iliarpunga...pigisatsinnummi inissiivissa-qanngilagut...oqarfigivakka, inissianniit anisitaasimallunga aamma su-munnarfissaqarnanga. Inissiamut matuersaammik tunivaannga oqarlutillu, 'Uani inissarsisinneqassaasi. Tassunngassaasi, tassami tassaniittussaavusi. Kisianni paasitinneqanngisaannarpunga, nuttartinneqassasugut.'*"

Pigisatik qanoq iliussanerlugit nalunngilaat. "*INI A/S-imi aperivunga, pigisak-ka sumiitissinnaanerlugit, akivaannga, tamanna namminneq akisussaaffigi-nagu. Igitassanik eqqaalluta aallartiinnarsinnaasugut, pigiinnarusutagullu,*

pigiinnarsinnaagigut. Neqeroorfigineqanngilagut, pigisatsinnut inissiiviusinnaasumik... taamaamat ulappuserpugut. Misissuivunga, inissarsisitseqqiffimmi kiileraqarnersoq imaluunniit queqarnersoq, kisianni peqanngilaq. Qujanartumik utaqqiisaagallartumik pigisagut uima illooraata illuusaatalu quianiitissinnaasimavagut."

"Nalaasaarfik marluuttariaq aamma pingasuuttariaq, nerrivik...ilisiveeraq, isiginnaarut radiolu nassarparput...nalugatsigumi, qanoq atsigisumukassan-erluta...takusimanninnatsigu."

Inissiamut iseramik tupaallapput, allanik ineqateqartussanngorlutik. *"Naluara qanoq oqatigissanerlugu inissiamut iserneq...paasinarsivoq, allanik najugaqateqassasugut...tamanna nalusimavarput."*

Illumut akiliutinut kr. 6-7000-nik akiitsoqarsimapput. Nooreeramik INI A/S-imut kr. 30.000-nit missaanni akiitsoqalersimapput. *"Iluarsaassineq qaavativigut ilanngussimavaat, naak tamanna pisariaqanngikkaluartoq. Akiitsut tassanngaannaq assut annertusipput, aamma INI A/S tamanna pillugu amerlasooriarluta oqaloqatigivarput. Isumaqaratta, iluarsaassinermut akiligassaq annertuvallaartoq."*

Kommunimit ikiorneqarnissaq misilissimagaluarpaat. *"Anisitaanissarput paasinarsimmat kommunimit ikiorneqarnissaq misilissimagaluarparput, kisianni ikiuisinnaasimannigillat. Taakku kr.6-7000-nit akilerneqarnissaanut ikiuerusunngillat."*

Siornatigut inuuneq

Aggaati Berthelsen uialu illoqarfimmi illumi tassani inissarsisitseqqiffiup ilaani massakut najugaqarfigisamik assinganik najugaqarnikuupput. Taanna ukiut 10-t missaanni najugaqarfigisimavaat.

Illoqarfimmi inunngorpoq peroriartorlunilu. Nukarlersaavoq – nukarliungaat-siarluni – qatanngutiginiit 13-nit. Arlallit toqunikuupput. Meeraatillugu 10-upput massakullu qatanngutigiit 6-iupput. Taanna ilanngullugu illoqarfimmi qatanngutigiit tallimaapput.

Erneqarput, massakut inersimasuuvuq.

9. klassimi atuarunnaarpoq, fabrikkimilu sulilerluni, ukiorpassuarni tassani sulivoq. Uia aalisartuuvuq.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Qulaani oqaatigineqartut tupannarsimavoq, inissiami allanik najugaqateqartussanngorluni. Tassunga oqarpoq: *"Assut toqqissisimanannigilaq. Pingasunik ineeraqarpoq, najugaqarfigineqarlutik, taavalu uagut iserterluta. Marluuvugut, qaliaani pingasuupput...aappariit panitsik ilagalugu. Ineeqqap aappaani aamma pingasuupput sisamaannilu kisermaaqpandinilu. Aallaqqaammut assut sakkortuvoq. Ineeqqamiit anerusunngivippunga...aamma nerisassiornissara soqutigiunnaarlugu. Imminut mattullunga. Taamaakkaluartorli isersimaffigiuminarsivoq."*

Tamatuma kingorna arlaleriarlutik nuuttariaqarsimapput, aamma tulliani nuuffigisaat iserfigalugu assut tujorminarpoq. *"Siullerpaamik nuukkatta qiasariaqarsimavunga...qanoq oqassaanga...iserfik ajuippoq...sumi tamarmi ipersuaq...perusuersaarfik maajunnaqaluni, allaannginnami igaq kajortumik utsersorsimasoq...qulleqarnaniluunniit. Qulleq tamarmi sequmeqqavoq li-ininngii nuisaannarlutik. Tamanna aamma ulorianarpoq. Inissiamut tassunga iserterluni toqqissisimananngeqaaq."*

Nammineq qulliuteqarput taqqamani ikkussinnaasaminnik, kisianni ilu-atsinngilaq. Oqarpoq: *"INI A/S-iliarpunga oqaluttuaralugulu perusuersartarfik qulleqanngitsaq aamma iikkamiit liininngit nuisaannartut peerimillu ikkussivik*

peqanngitsoq, qinnuigalugillu ornigullutik iluarsissagaat. Piffik assut toqqis-sisimananngeqaaq. Iserteratta iggavimmi nerisassiorsinnaanngilangaluunniit. Tassali maajunnangaarmat. Sinissinnaanata. Aatsaat ullualuit ipertaajaareeratta sinissinnaalerlutalu isersimasinnaalerpugut. Viceværti ullut marlussuit qaangiummata qulleq takuniarlugu takkukkami – oqaatigisaa tassaavoq, kakkaak nuannersinerami...tassa inissiami ipertaajaareernitta kingorna.”

Aamma kingusinnerusukkut inissianut ipertuunut nuuttariaqartarsimapput. Taanna massakut najugaqarfigisaat, iserteramik siullertut ipeqartigingajappoq. *”Iggavimmut iserama iffiorfialu ammarlugu, qujanaqaaq aaqqateqarama...iffiorfik kajortuinnaavoq taarlunilu qulleqannginnami...quperlunik toqunikunik peqarpoq...qiasunnguummerpungaluunniit...kiassaatai ipertungaarmata, eqqertinniarlugit imermik kueraaffigisariaqarsimavagut.”*, oqarpoq.

Allat tassani najugaqartut pitsaasumik najugaqatiginiarnissaat ajornakusoorsinnaavoq. Siuliani najugaqarfigisaminni, iserteramik kisimiis-simapput. Eqqiaareeramik anillutik erniminnukarsimapput, utermata kamippaat peqanngillat aamma aapparit isertersimapput. Madrasiutaat taakku iniminntut ilisimavaat innangaffigalugillu. Taakku kikkuusut nalunngilaat. Siornatigut najugaqatiginikuusimavaat, aamma taamanikkut taakku nuutin-neqarsimapput, nipiliorpallaarmata. *”Suaartartarlutik nilliasarlutillu, nipilersuullu ikikkaangamikku nipittornissaa tamaat nipiliortittarlugu...unnuat ilaanni sinissinnaasarnatik... naak uia makilluni suliarortussaasoq”*, oqarpoq. Ajortikkaluttuinnarluni ajortivippoq, aamma uiata nipiliorunnaaqqullugit qinnuigisaraluarlugit iluaqutaaneq ajorpoq. *”Naggataatigut assut qasulersimapput. Piffissami sivisuumi iluamik sinissinnaaneq ajorlutik. Taamaattumik INI A/S-iliarpunga qiaatigalungalu qinnuigalugit allamut nuutseqqulluta.”* Suli angerlamut apuutinngitsoq INI A/S sianerpoq oqaluttuullugulu, ilaqtanni ilagalugit inissiamut allamut nuussinnaasoq.

Masakut najugarisaminni qaammatip ataatsip missaani najugaqarput. Inissiamiinnerat pitsaasumik ingerlavoq. Kisimiittutut oqaatigineqarsinnaapput. Ineeqqat ilaanni angut inuusuttoq najugaqarpoq, kisianni takorpiarneq ajorpaat. Nalaasaarfiit taakku inissiamut siullermut nassarsimasatik suli pigivaat. Nerriveqarput nillataartitsiveqarlutillu. Inissiami kisimiittutut oqaatigisinaariaramik aaqqissuutilaarsinnaasimavaat. Inissiami najugaqarnikut, qinnuigisimavaat, qerititsivik tassaniitinnarallarsinnaanerlugu. Taamaammallu qerititsivik atorniarsimavaat qerisuutitillu tassaniitillugit.

Ilisimatinneqarsimapput, qaammatit marlut missaat qaangiuppata nooqqis-sasut. Naluvaat, sumut nuussanerlutik. *”Nuttarnersuaq...aamma pigisagut...tamanna assut qasunaqaaq asulilu aningaasanik atuiffiulluni. Nukil-lalaarnarpoq...aamma nappaatiga pissutigalugu nukinnik atuisinnaanngin-nama... ilutigitillugulu suliffissarsiortussaallunga, aamma aningaasaateqanngilagut...nuunnerit tamaasa taxanut aningaasanik atuisarlu-ta...eqqiaanermullu kr. 6-700-nit atortarlugit.*

Illoqarfimmi qatannguteqarpoq, kisianni taakkunanit ikiorneqarneq ajorpoq. Erngutaqarpoq. Inissiamut allamut nuuleraangata erngutaata taassumalu uiata ikiortarpaat.

Ilaquttami ilai aperinikuunngilai, ikiorsinnaaneraatsik. *”Naluara, ikiorsinnaasimaneraatigut. Aammami aappaqartiterput, taamaammallu aperisinnaasimanngilakka.”* Ernerat katisimasuuvoq aamma marlunnik meeraqarpoq. Inissiami marlunnik sinittarfimilimmi najugaqarput. Naluvaa, tassani najugaqarsinnaanerlutik. *”Tamanna pillugu ernera aperinikuunngilara aamma orniginngilara taamaaliussallunga. Aamma takanna toqqis-sisimananngilaq...oqoqannguatsiarpoq...meeqqat akulikitsunik napparsimasarput”*.

Nammineq najugaqalernissamut periarfissat

Suli kr. 26.000-nik akiitsoqarput, aamma nammineq suliffeqanngilaq oqimaatsulereqqusaananilu. Uia aalisarpiarneq ajorpoq. Tamatuma kingunerivaa, INI-mut akiitsuminnik akilersuinerat unikkallartarmat. ”*Suliffittaartuuguma, akilersuillunga aallartissinnaagaluarpunga. Akiitsugut akilertariaqarpagut, nammineq initaaqqinniarutta*”.

Utaqqisut allattorsimaffiannut allatsinnikuunngillat. ”*Allatseqqanikuuvunga, kisianni tassani allatseqqanermut akiliut kr. 100-nik aningaasartalik akilernikuunngilara*”, oqarpoq.

Suliffissarsiuussisarfimmukartarpoq, paasinialugu suliffissaqarnerisqoq namminerluni apersuisarluni. Meeqqeriviup iggaviani paarlataanikuuvoq aamma perorsaasutut, kisianni piffissami sivirusuuni aalajangersimasumik suliffeqarnikuunngilaq.

Siunissamut kissaatit

Aperineqarluni, naggataatigut allamik ilanngutassaqaqarnerisqoq akivoq: ”*Aap,uummatermioqarpunga. INI A/S-p inuit nuttaqattaartinneqarnerat ingerlatiinnarniaruniuk, taava piffiit nuuffigineqartinnagit, iluarsaateqqaartariaqarpai, isumagalugulu, nuunnermi iserternermilu eqqiarneqarsimnissaat. Tamanna nuuttoqar-tinnagu isertertoqartinnagulu misissuiffigisarlugu. Aamma inuit taamak nuttaqattaartinneqartariaqan-ngillat. Nuuttarnerit akuttunerusariaqarput. Allaqqaataaniit aallarteqattaarneq ingasappallaarpoq aammami tamanna angerlarsimaffeqaqalernermik misigisitsisinnaanngilaq.*”

Gerhardt Frederiksen

Angut – 48-nik ukiulik – kisermaa

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Gerhardt Frederiksen suliffeeruppoq taamaattumillu ineqarnermut akiliutip akilernissaanut akissaarulluni. 10.000 kr-it missaannik akiligassanik akilinnngisaqarpoq qaammatini pingasuugunartuni ineqarnermut akiliut akilersimnagu.

Akissaqanngikkaangat akiligassat akilernerqarnissaannut ukiup affaata missaani kommunip ikiortarsimagaluarpaa. Akiitsut taakku ilai siusinnerusukkut inissiamiit akiligassat akilinnngisaasimapput. Taakku utertillugit akilernerqartussaapput. Kommunimut ammukartariaqartarpoq, taava akiligassai akilernerqartarlutik. Ineqarnermut akiligassani taamaaliunngitsoorpoq kingusinaarami. ”*Piffissaq kingullerpaaq atorlugu misilikkaluarpara, kisianni inortuillunga. Tamanna uanga nammineq pisuussutigaa.*”

Akiliisimannngimmat, umiarsuarmiittoq sianerfigimmassuk aperipput inissiaq tigungmiinnarusunneraa. Tamatumunnga akuersisimavoq. Eqqaamavaa kingusinnerusukkut marloriarluni pingasoriarluniluunniit akileeqqusissutinik tigusilluni. Akiligassat nassarlugit sooq ammukarsimannnginnerluni iluamik eqqaamasaaqarpiannngilaq oqarlunili ”*Aallaqqasaqattaarpugut aamma aavariarluta, tamanna pissutaanerugunarpog. Piffissat ilaanni illoqarfimmiit aallaqqasarpunga.*” Umiartorluni aallartarnini sioqqullugu fabrikkimi sulisar-simavoq, akissarsianilu tigusissai sioqqullugit ineqarnermut akiliut allallut aningaasartuutit aalajangersimasut akissarsiassaani ilanngaatsinnerisigut akilertarlugit.

Ilisimasimavaa takkutissasut anisikkiartorlugu. Sianerfigivaat. Politeeqarfimmukarpoq, politiillu peqatigalugit angerlarsimaffimmukarlutik. Paarnaarsaataa taarserneqarpoq inissiarlu nal. 16-ip tungaanut ammatillugu,

taamaalilluni pisattani annissinnaallugit. Oqarpoq: "*Pisatarpassuakka tigunngitsoorpakka taamaallaat atisarpaaluit madrasserlu. Pequtit tigunngilakka. Nalaasaarfik. Nerrivik, issiaviit pingasut atuakkanullu ilisiviit qimappakka.*" Nangilluni oqarpoq. "*Inissiami inissarsisitseqqiffimmi inissaqarsimannngillat. Taakku ilaannanngui tigusimavakka ... soorlu fjernsyni...taannaannarli annikitsullu allat.*" Naluua pisatai maannakkut sumiinnersut, naatsorsuutigaali qaammatit pingasut qaangiunnerini iginneqarsimassasut. Taamatut pineqarneri pillugit ilisimatinneqarpoq.

Siusinnerusukkut inuuneq

Gerhardt Frederiksen inissiamit anisitaaffimminit ukiut marluk missaanni najugaqarsimavoq.

Siusinnerusukkut allamik inissiaqarsimavoq. Inissiaq taanna ukiuni arfinilinni pigisimavaa. Piffissani sivisuuni ukiuni sisamani-tallimani avataani aalisarsimavoq. Piffissami tassani inissiaq qimaannartarsimavaa. "*Kilisaatinut ikisalerama akuttunngitsumik aallaqqasarpunga... taamaalillunga inissiaq qimaannartarlugu.*" Taamanikkut kingullermik qimatamini inissiami akiitsoqarpoq, 23.000 kr-inillu akiitsuni tamaasa akilerlugit.

Kommunimit ikiorserneqarnissaa pillugu aleqaa ikiuuttarsimavoq. INI-mi akiligassani akilinnngisat akilernissaannut 23.000 kr-inik pissarsivoq, kommunimiillu inissarsinneqarluni. Kommunip tapersiinera tassaasimavoq utertillugit akilerneqartussat.

Piffissap ilaani illoqqamini, nunamiinnermini, najugaqarsimavoq. Inigisani pillugu oqarpoq: "*Eqqaamarpiannngilara qassit tassani najugaqarnersut... immaqa tallimat... angisuumik inissiaqarput pingasunik ineerartaqarunartoq... tattoqinngilagut.*" Illooraa ueqarpoq marlunnillu meeraqarlutik.

Aalisartutut sulinnngikkaangami fabrikkimi sulisarpog.

Ineqarnani inuuneq

Gerhardt Frederiksen inissiami inissarsisitseqqiffimmiinnini ajorinnngilaa. "*Maani eqqissisimaarnarpoq. Isumaqatigiinngitsoqarneranik misigisaqanngilanga.*" Qanittoq tikillugu angutit kisermaat pingasuusimapput, pingajualli nooqqammerluni.

Ullup ingerlasarnera pillugu oqarpoq. "*Pisuttuarpunga angerlartarlunga tassa ullut taamatut ingerlasarput.*"

Illoqarfimmi marlunnik qatannguteqarpoq, pulaartakkaminik. Taakkunani najugaqarsinnaanersoq pillugu apeqqummut oqarpoq: "*Naluara. Naluara qanoq issanersoq. Piffissami sivikitsumi aleqanni najugaqarsimavunga. Ataavartumik taakkunani najugaqarsinnaanerlunga naluara. Inissaqarpianngillat...taamanikkut najugaqarfingakkit inimi naalaasaarfimmi sinittarpunga. Taakkunani najugaqarami najugaqaannarsinnaasimagunaraluarpunga, kisianni aamma inimi sinittuaannarnik uannut killeqartitsilluni. Aammami kisimiittarnissara pisariaqartittassallugu.*"

Taakkunani najugaqarnissaq pillugu aleqani aperisimannngilaa. Aleqaminut atassuteqarluarpoq ornittarlugu atisanillu errorsiffigisarlugu. Nukaa akuttunngitsumik sianertarpoq.

Ikinnguteqarpoq pulaartakkaminik. Fjernsynersimatillutik unnukkullu kingusissimaleraangat ilaannikkut tukkuffigisarpai.

Qaammatit marlukkaarlugit allamut nuuttarneq ajornannngippat atorusunngilaa. Suna oqaatigissallugu pingaarnersoq qanoq isumaqarnera pillugu apeqqummut akivoq: "*Tassa qaammatit marlukkaarlugit allamut nuuttinneqartuarpugut. Qaammatit marluk... aqaguagu allamut nooqqittussaas-*

saanga...Naluara sumut. Aatsaat aqaguagu INI-p allaffianukaruma paasis-savara.”

Nammineq initaarnissamut periarfissat

INI-mi allatsinnikuunngilaq. Suli 11.000 kr-inik akiligassanik akilinngisaqarpoq. INI-mi inissiamik pissarsissaguni taakku akileqqaartariaqarpai. Taakkununga ilanngutissapput 20.000 kr-it kommunimut akiitsui.

Qanoq suliffittaassanerluni maannakkorpiaq pilersaaruteqanngilaq. Ilaannikut kilisaatit umiarsualivimmiitillugit usingiartuusarpoq.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Inissiaq pillugu aalajangersimasunik kissaateqanngilaq namminerisamilli ineqarnissaq pillugu apeqqummut ima oqaaseqarluni: ”Naluara... *namminerisamik ineqalernissaq pitsaanerpaassaaq... kisimiissinnaalluni nammineq aalajangiinnaalluni.*”

Sara Immanuelen

Arnaq – 29-nik ukiulik – katissimasoq – pingasunik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Meerartaarami akiliisarnerat ajortumik aallartippoq. Uia, aalisartuusooq angerlarsimarpiarneq ajortoq, meeqqaminnik paarsisussaarummata, meeqqami angerlarsimaqatiginissai aalajangiuppaa. Taamaalluni suliffini annaavaa. Uiata aalisartutut isertitai annikippallaarsimapput.

INI-mut akiligassat akilinngisat amerliartuinnarmata kommunimut tapersersoqqullutik qinnuteqarput. Oqarpoq: ”*Pappiaqqat qinnutigisaat tamaasa pigaakka. Uima isertitai takutippaat. Pappiaqqat misissoreeramikkitt ilisimatinneqarpugut tapersersorneqarsinnaanngitsugut uiga aalisartuummat. Uteri iseraluarpugut ikioqqulluta, kisianni akissutigisartik uteqattaaginnarpaat, taamaalliluta ikioqquneqarnerput unitsipparput anisitaallutalu.*”

Uia sulisimanini pillugu akilernerqanngitsoorpoq. ”*Kommunimi isumaqarput uima sulisitsuata akiitsuni akilertariaqarai. Aammami qaammatini pingasuni aalisaqataanissaanut akuersivoq, naggataatigulli akissarsinani.*” Aalisariummi allat aamma akissarsinngillat, taakkulu amerlanerit aamma inissiaminnit anisitaallutik.

Anisitaagamik 41.000 kr-inik akiitsoqarput.

Taamani kisimiitilluni akileeqqusissutinik pingasunik allagarsipput. Uia illoqarfimmi allami kilisaammisulivoq. Allagarsigami pisattani poortorlugit aallartippai, politeeqarfimmukarlunilu atsioriarlorluni.

Ilisimatinneqarpoq madrassit, igaffimmi atorlut, qipiit puui atisatillu tigusinnaagaat. Errorsivik, nillartaatsivik fjernsyni il.il. tigussanngikkaat oqarfigineqarput. Pisattami ilai soralussami angutaataata quiani toqqortippai, nasarsinnaasanilu tigullugit.

Siusinnerusukkut inuuneq

Sara Immanuelen illoqarfimmi alliarporpoq, atuarluni inuuninilu tamakkerlugu illoqarfimmiissimalluni. Sulilluni aallartikkami fabrikkimi sulilerpoq. Tasaniippoq ukiuni sisamani. Naartulerami taamaatippoq. Errorsisarfimmi aamma suliffeqarsimavoq. Meeqqani paarisinnaajumallugit taanna unitsippaa. Tamatuma kingorna errorsisarfimmi taartaasarsimavoq.

Ineqarnani inuuneq

Ilaqutariit ukiut marluk missaanni inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarsimapput. Inissiani inissarsisitseqqiffinni assigiinngitsuni qulini najugaqarsimapput. Maannakkut inissiami najugaqarfigisaminni qaammatini marlungajanni najugaqarsimapput. Tassaallutik, uia, nuliaq meeqqallu pingasut. Meeqqat mikisuupput.

Inissiami katillugit inuit quliupput. Taakku tallimat saniatigut kisermaat pingasuupput inooqatigiittullu ataatsit.

Inissiami inimi angisuumiupput. Ineeqqamut sanianiittumut ini aqusaagasaaavoq.

Inimi fjernsyni nillartaatsivillu. Oqarpoq: *"Maannakkut fjernsyneqarpugut, ilaannikkut ikittagarput. Meeraqaratta nillartaatsivik pisariaqartipparput."* Qanittukkut aamma nerrivimmik pisipput igaffimmut inississimasartik. Naluua nerriveqaqqusaanerlutik.

Nalinginnaasuuvoq allamat nuunnialeraangamik INI misissuisartog, nalinginnaasumilli INI misissuiartorneq ajorpoq. Isumaqarpoq nutaanik malerua-gassaqalersimasog. Maannakkut akuttunngitsumik INI-miit inissiamiittoqartarpoq.

Taamatut amerlatigisut inissiamiittillugit meeraqarneq ajornarpoq pingaartumik inigisaat aqqusaarfiutillugu. Oqarpoq *"Meeqqat sissuertuaanaavippagut paasitinniarlugit eqqissisimassasut aamma najugaqartut allat pigisaannik tiguisissanngitsut. Marlunnik ukioqartumut tamanna sapernarpoq. Allami pigisaannik tiguisisarmat."*

Inissiami qulinik amerlanerusunik allaammi 20-t missaannik inoqartumi siusinnerusukkut inissiani inissarsitsitseqqiffinni najugaqarnikuupput. Siullermi najugaqarfigisaminni ilaqutariit ataatsit sisamanik meeraqarput, kisermaat marluk aappariillu ataatsit. Iserteramik inissiamik katillutik 15-iupput.

Maannakkut najugaqarfigisaat najugaqarfigisimasaanni pitsaanerpaavoq. *"Allani ernguttoqartarami... najugaqartussallu nutaat iserterpata ernguttoqartarluni... tassa taamaattoqartarpoq. Maannakkut najugaqarfigisatsinni imertoqarneq ajorpoq arnaq ineeqqami tunorlermiittoq eqqaassanngikkaanni, taanna angerlarsimarpiarneq ajorpoq."*

Inissiani qanoq ernguttoqarnera assigiinneq ajorpoq. *"Sumi ernguttoqartarnera assigiinngitsorujussuuvoq. Ilaannikkut ineeqqani ilaannikkullu erseqqis-sumik. Igaffinniunngitsog, ilaannikkullu ineeqqanut matut ammaannartarlutik, pujortarlutillu taqqamani ernguttarput."*

Sumiiffiit allat ilaqutariit najugaqarfigisimasaat inissiaq saligaatsuutinneqartarsimavoq. *"Sumiiffinni allani allat qaqutigukkut ikiuuttarput. Maani ajunngiluinnarpoq, ikioqatigiittarpugut. Paarlakkaalluta nateq asattarparput. Ataaseq natermik asaasimapput taava tullia tullinnguuttarluni. Taamatut 'tulleriar-pugut'. Sumiiffinni allani allatut ajornartumik ikioqatigiittariaqartugut oqaloqatigiissutigisalarparput, kisiannili soorlu paasineq ajoraat."*

Illoqarfimmi ilaqutarpasuaqarput. Ilaquttani najugaqarnissaq pillugu eqqarsaatini pillugit oqarpoq. *"Uanga ilaqutaqarpunga, qatanngutikkali tamarmik meeraqarput. Taamanikkut anisitaagatta eqqarsalarpunga nuka oqaloqatiginiarlugu... utaqqiisaa najugaqarfigisinnaanerlugu... nalornilerpungali, tassami nammineq meeraqarmat. Inuinnarni najugaqarnissaq imaasialaannagassaannigilaq. Nukara kommunimiit tapiissutisisarpoq kommunillu paasippagu najugaqartoqartoq, anisitaaratarsinnaavoq... Nukara inissiaqarpoq marlunnik ineeralimmik, tassani najugaqarsinnaagaluarpugut. Nammineq sisamanik meeraqarpoq. Kommunili sapaatit akunneri tamaasa orniguttarpoq ingerlaannarlu paasissallugu tassani najugaqartugut."*

Aamma angajoqarpoq, tallimanik sinittarfilimmik inissiaqartumik. Tassani najugaqarpoq qulingiluanik meeraqarluni, taakkunani sisamat inersimassuullutik. *"Ilaannikkut tassani tukkusarpugut. Taava meeqqagut aleqama meera tutittarpaat uanga uigalu ineeqqami kisimiittarluta. Taamaaliortarnerporli akuttuvoq. Ilaannikkut uanga meeqqallu kisitta tukkusarpugut. Angajora perululluni napparsimalersimavoq taamaattumillu ilaannikkut tukkuffigineqarnissani kissaatigisarlugu."*

Nammineq ineqarnissamut periarfissat

INI-mut akiitsutik 41.000 kr-it akilersimalerpaat. Ukiunut marlunnet akilerarutitigut utertoorsimapput. Akiitsuisa amerlanersaannut taakku naammagajallutik akiitsunullu akiliutigissallugit aalajangersimallutik. Tassa qaammatit qulingiluat qaangiupput. Neriorsorneqaraluarput inissiamik tunineqartussani siulliit ilagissagaat, tassa meeraqarmata.

Qanittukkut INI-miippoq tassanilu paasillugu utaqquisut allattorsimaffianni normu 166-iullutik. Kommunimut saaffiginnissasoq INI-p qinnuigaa. Apeqqarissaarfigineqarnissarlu ullualunnik sioqqullugu takananiissimalluni. Kommune oqarsimavoq inissianik qinnuteqartut pillugit ingerlatsivimmi tullianik ataatsimiilerunik suliaq qaqqinneqassasoq.

Kommunemut kaammattuutigineqarsimavoq meeqqat paaqqinnittarfirmut allatsinneqassasut, taamaallutik marluullutik suliffissarsiorsinnaallutik. Uia suliffissarsiortuuvooq namminerlu errorsisarfirmi sulerusulluni.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Nammineq ineqalernerq qanoq taakkununga isumaqassanersoq pillugu apeqqummut akivoq: *"Nuannissagaluarpoq, maannakkullu najugaqarnitsit najugaqarunnaarluta. Siusinnerusukkut nammineq ineqarnikuuvugut. Tamanna assut maqaasivarput. Maannakkut arlalissuulluta najugaqatigiipugut inissiamilu ineeqqanut isersinnaajumallutik ini najugaqarput aqusaartussaallugu."*

Inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarnerq pillugu Gerhardt Frederiksen-p oqaasia siulleq kingullerlu tassaavoq inuit imertartut allanik imerneq ajortunut akuliutsillugit inissinneqartannginnissaat. *"Isumaqarpunga nuanningitsoq ilai ernguttut allat iminngitsut toqqissisimananngitsoq – pingaartumik meeraqartoqartillugu. Kissaatigisinnaavara ilaqutariit meerallit kisermaaniit aappariinnillu immikkoortinneqartarnissaat INI-mit neriorsuutigineqassasoq, taamaalluni ilaqutariit meerallit inissiami ataatsimi katersorlugit. Tamannali pisimannngilaq."*

Julianna Abelsen

Arnaq – 51-inik ukiulik – kisermaa

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Pissut arlallit kingunerivaat, Julianna Abelsen imminut isumaginissaminik ajornakusoortitsilermat. *"Aqqaluara nassaarineq sapersimavara. Paasinarsivoq, Danmarkimi toqusus inaaniiittoq. Taava ikinngutiginerpaasama ilaat ataaseq. Pinngitsaalivaanga, aamma tamatuma kinguninnguutigut, toquvoq, eqqartuussineq suli aallartinneqanngitsoq. Pisunik amerlasuunik pisoqarpoq, taava aamma aningaasaqarniarnera aqussinnaajunnaarpara. Imertalerpunga, aamma aningaasat imigassamut atulerlugit", oqarpoq.*

Taamaattumik illumut akiliut aningaasassaqtissimannngilaa, aamma najugakkaminit anisinneqarpoq. Tamanna 2006-imi pivoq.

Kommunimit ikiorneqarnissaq misilissimagaluarpa. *"Uanga nammineq pisuullunga, ajortumik pisoqarsimasoq, kisianni ikioqqullunga oqarfigisaraluarpakka [kommunimiittut]...ikiorneqarnissara pisariaqartillugu. Tamanna panimma inunngorneraniilli aallartippoq taava aamma ernerma inunngornerata kingorna. Isumaqarpunga, erninerma nikallungatileqqasimagaanga"*. Meerai 1980-ikkunni inuupput.

Siornatigut inuuneq

Meeraanera artornartuusimavoq. Angutaa aalisartuuvooq amerlanertigullu angerlarsimaneq ajorluni. Arnaa imerajuttuuvooq. Meerarsianngortinneqarpoq, 5-nik ukioqarluni, aamma aqqaluai pingasut meeqqat angerlarsimaffiannut pitinneqarput. Oqarpoq, tamanna imminut sunniuteqarsimasoq. *"Angajoqqaarsiamini asanninneq aamma eqinneqarneq misiginngisaanarsimavara...aamma annersinneq ajorpaannga, kisianni tamanna soqutaanngilaq. Asaaneq, aamarsuarnik aallerneq, imertarneq allarpassuillu uanga isumagisussaasimavakka. Aamma nammineq ilaqtanniit ikiorneqarnissara angusinnaasimangilara"*.

Qatanngutisiai Danmarkiarput ilinniariartorlutik. Anaanarsiani amerlanertigut kisimeeqatigisimavaa. Anissaminit kinguaasiutitigut atornerlunneqarsimavoq. Tamanna aallartippoq, ilinniagaqareerluni Danmarkimiit utermat. Taamanikkut nammineq 8-nik ukioqarpoq. Tamanna 15-nit missaannik ukioqalernissaata tungaanut ingerlavoq. Qatanngutisiaa ukiunik 8-nik angajulliusimavoq.

Taamanikkumiit ilumini kamammik nassataqarpoq. Tarnip pissusaanik ilisimasalimmiinnikuuvooq aamma iisartakkanik pisarpoq, iluaallaatigisarpai. Nukassani oqaluunniarsimagaluarpa, kisianni *"tamanna tusarusunngilaa. Naluara, nammineq taamak pineqartarsimansoq, kisianni oqarusunngilaq"*.

10. klasse ilanngullugu meeqqat atuarianni atuarnikuuvooq, kisianni misilitsinnissaq angumerisimangilaa. Ullumikkut tamanna peqqissimisutigisarpaa. *"Kisianni tapersersuineramik tunineqanngilanga. Taamanikkut imerniartarfimmi erruisunngorluna sulilerpunga, aammalu imerneq aallartilugu. Assut annertuumik. Naartulertarnera eqqaassanngikkaanni, taava toqqissikannertarpunga"*.

Siullermik naartulerpoq, 20-nik ukioqarluni. Meeraq katappaa aamma kataniarlugu nammineq iliuuseqangaatsiarpoq. Kingusinnerusukkut naartuleqqikkami peersitsivoq.

Ukiuni 24-ni illoqarfimmi nammineq najugaqarsimavoq. Marlunnik meraqarpoq, 30-t missaanni ukioqarput. Peroriartornerat tamakkerlugu kisimiittuusimavoq.

Ukiut 20-t missaanniittut qaangiupput imigassamut katsorsartinikuusimavoq. Takusinnaasimavaa, imertarnini meeqqaminut pitsaavallaanngitsoq.

Angajoqqaavi aamma aqqaluai toqunikuupput, aamma angajoqqaarsiaminut attaveqarneq ajorpoq. Massakkt ilaqtarivai, meeqqani marluk ernguttanilu ataaseq.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Piffinni assigiinngitsuni ukiut marlussuit najugaqarpoq piffinnilu assigiinngitsuni tukkusarluni aamma inissarsisitseqqiffinni ukiut 4-t missaanni najugaqarluni.

Eqqaamavaa, illumut akiliutinut 3000-nik amerlanerusunilluunniit akiitsoqarluni, kisianni INI A/S-imut akiitsut katillutik kr. 72.000-ngorput. Oqarpoq: *"Aningaasat amerlaqaat. Illumut akiliut taamak annertutiginnilaq, amerla-*

nersaat inissiap iluarsartuunneranut akiliutaapput. Aamma tamanna INI-p tungaaniit naapertuilluartumik iliornerunngilaq, ilaa...suna tamaat inissiatut nutaatut iluarsaanneqarpoq.

Inissiamit anisinneqarami, inissarsisitseqqiffimmut pivoq, tassani amerlanerit arnaapput, kisianni aamma aappareeqarluni. Tassaniippoq ukiut 2-t missaanni. Kingorna blokkersuarmi inissarsisitseqqiffimmut nuutsinneqarpoq. Tassani ukiuni 1½-ni najugaqarpoq.

Blokki taanna isaterneqartussanngormat nalunaarfigineqarput, tassani najugaqarsinnaajunnaartut. Anisimanissartik qaammatinik 2-nik sioqputikannerlugu taamak nalunaarfigineqarput.

Ikiorneqarnissaminik kommunimut qinnuteqarpoq, kisianni ikiorneqanngilaq. *"Ikiuisoqanngilaq. Sullissisoq taamaallaat niaqquminik ileqimisaartorpoq".* Siusinnerusukkut nakorsamit ikiorneqarnissaq qinnutigisimagaluarpa. *"Kisianni taamaallaat oqarfigivaanga, iluamik inuuleqqullunga".*

"Tamanna sakkortuvoq aamma nuuttussanngoratta suna tamarmi ajuissumik pivoq. Isartakkanik amerlasuunik iisivunga. Imminoriarlunga. Taava sinis-sinnaananga quisinnaanangaluunniit anarsinnaajunnaarpunga imaluunniit meriarsinnaananga. Assut ajorlunga. Taava Sanamukarpunga, ingerlaannarlu timmisartumik Danmarkimukaanngarlunga. Uterama, ikiorneqanngilanga". Ilaannili napparsimmavissuarmut atertarpoq, kisianni naggataatigut atissaarpoq, misigisimagami oqarfigineqaannartarluni iluamik inuulissasoq. *"Taava mattusimalerpunga".*

Blokkersuaq taanna inissarsiffigisimasaa imaarnialeramikku, isaterneqarnissaa pissutigalugu, nalunaarfigineqanngilaq, sumut nuussinnaanersoq imaluunniit inissarsisitseqqiffimmut allamut nuunnissaanik neqeroorfigineqanngilaq. *"Anisitaavunga sumunnarfissaqarnangalu. Taamaallaat ilisimatinneqarpugut, anissasugut. Tassani imminoriaraluarpunga. Nalullugu qanoq iliussanerlunga."*

Paniata ajorivaa, imminut oqaaseqarsimangimmat, aamma immini najugaqarsinnaasoq. *"Taava misilippara, kisianni piffissaq sivisunngitsoq qaangi-ummat oqaattalerpugut".* Paniata meeqqani kisiat najugaqatigivaa aamma marlunnik sinittarfeqarpoq. *"Inimi sinittarpunga. Tassa, soqannginnermiit ajunnginneruvoq. Ilaanni eqqarsaatigisartorujussuara, akornutaanerlunga."*

"Ilaanni aporaaffiusarpoq. Ingammik nerisassat tungaatigut. Annertuumik tunniussassaqaanngilanga, aamma nammineq iluamik peqanngilaq, ilinniar-tuunini pissutigalugu. Naatsorsuutigivaa, illup iluani torersaanissara aamma panini paarissagiga. Tamanna naggataatigut ingasappallaalerpoq."

Panimmiiit nuuppoq nalunngisamilu ilaannut nuulluni, taanna tusilartuuvoq siusinaartumillu utoqqalinersiuteqartuulluni. Tamannali ajunngiinnarsinnaasimangilaq. *"Imaalerami, tassunga nerisassanik cigaritsinillu pisisassasunga pisortanit ikiorsiissutinik pisartakkakka atorlugit, taamaasillunga imminut atugassaarutingajattarlunga".* Julianna Abelsen kommunimit tapiissutinik tunineqartalernissaa misilikkaluarpaat, taamaasillutik illumut akiliutip ilaanik akiliisalernissaa anguniarlugu. Tamanna kommunip ajorinngilaa, kisiannili taava nalunngisaa illumut tapiissutitigut annertuallaartunik annaasaqalertussaammat tamanna imminut akilersinnaasimangilaq.

Taava meeqqami angutaannut nuuppoq. Inissiaq innaallagiaqanngilaq. Angutaat innaallagissamut akiliisimangilaq. Taamaattumik matuneqarsimavoq. Akiliuteqarnissaanik naatsorsuutigisaqarsimangilaq, kisianni tassani nerisassiorsinnaasimangilaq, taamaammat atuinnaasimangilaa. Angutaat anaanamini sininnerusarpoq.

Piffissami tassani pineqartumi aamma ima inissisimasarsimavoq, siniffigisinaasaminik ornitassaqaarnani aammalu inunnik unnuiffigisinaasaminik nas-saarniartariaqarluni. *"Tamanna ajornarnersaavoq. Taamak iliorluni, suunn-*

*gitsutut misinnartarpoq. Naleqarnani. Ingammik angutit tungaanniit. Isu-
maqartarput, innaqatiginissara ajornanngitsaq. Anisitaanikuugama
suuteqamangalu...taava ikinngutit, isumaqarlunga ikinngutigalugit, kisianni
taakku aamma uannik atuiniarput. Naatsorsuutigaat, taakkuninnga ator-
neqarnissara piareersimaffigissagiga. Marlorialunga angutinit atonerlun-
neqarpunga, taakkunani unnuigaangama. Siulleq toquvoq taanna aker-
leralugu eqqartuussineq suli aallartinngitsaq.”*

Aamma ilaanni misigisimasarpoq, najugaqannginninni pissutigalugu
ikinngutiminit appassissumik inissinneqartarluni. *”Nalunngisama ilaanni sinis-
simagaangama, taava oqarsinnaasarput, 'ai, pujoralaajaalaarit' imaluunniit
assingusumik. Tamakkorpasuit (anersaarulunneq). Siornatigut nammineq
ineqarallarmat taamak pisoqarneq ajorpoq. Taamani ataqqineqarpunga,
kisianni annaanerata kingorna, taava...akimassutsikkut appasinnerpaat ilagi-
lerpakka.”*

Aalajangersimasumik sumiiffissaqannginneq sapileramiuk INI-mukarpoq.
*”Sapilerama. Tassa. INI A/S-iliarpunga aperiartorluna, arlaatigut ikiorsin-
naannginneraannga. Taava maaniilerpunga. Aamma tamanna assut oqilial-
lannaqaaq. Taava eqqarsarnarpoq, qujanassusia kommunitulli – kikkut ta-
marmiullutik soqutigittaatsuunngimmata.”*

Massakkut inissiami inissarsisitseqqiffiusup initaani najugaqarpoq, taanna
siornatigut meeqqerivittut atorneqarnikuuvoq. Tassani inissiami kisimiittut 8-t
aamma meeraq ataaseq ataatanilu najugaqarput. Kunnak Umeerinneq
nammineq ineeraqarpoq. Ineeqqami matu inimut allamut aqquataavoq, tas-
sani angutit kisermaat pingasut najugaqarput.

Inimini nerriveeraqarpoq issiaviillu marluk. Akisaasaateqarpoq, taakku sinif-
figisarpai. Madrasiateqanngilaq. Atisani timersuutitut pooqattamiittpai.
Blokksuarmi inissiami najugaqarallarami nalaasaarfik siniffinngortartoq
issiavissuarlu pigisara. *”Nalaasaarfik siniffinngortartoq ajoraluartumik igitta-
riaqarsimavara, anisitaagatta. 50-inik ukioqalerluna inuuissiorama erngut-
tannik issiavissuaq pitsaasoq isikkanut qaqitsivittalik tunissutisivariva.
Oqarpoq, utoqqaliartoravit, massakkut taanna pissavat. Aamma taanna igit-
tariaqarsimavara.”*

Ineqartut ilaat nillartaartitsiveqarpoq, taanna atortarpaat. Nerisassaataali
nillartaartitsivimmiit tammartarput. *”Nillartaartitsivimmut arlaannik ilisiguma,
iffianik allanillu, taava taakku tammartarput. Taava ilaanni qajuiagassat inu-
ussutigisariaqartarpakka. Nerriviusamut arlaannik aatsitassanik ilisiguma,
taava tammartarput. Mobbilera tillinneqarpoq. Taanna uffalerama ilisimava-
ra.”*

Ullaakkut arfineq-marluk qeqqatalu missaani makiaartarpoq. Tamanna
ajornartorsiutaasinnaasarpoq, inimi aqquasaagassani angutit taakku pingasut
nalunaaqutaq 9-t imaluunniit kingusinnerusup tungaanut sinittarmata. Nam-
mineq akornusersuinaveersaartarluni isumaqaralarpoq. *”Qaammat ataaseq
qaangiuppoq ilaat ataaseq assut kamalermat, ernera 11-p missaani inikkut
aqqusaartoq itertitaagami. Oqaaseqanngilanga, kisianni ernera tullissaanik
takkuttoq naammagittaalliutigimmagu – tassanikkut 10-t missaanni – ka-
maammerpunga”.*

Assigiinneq ajorpoq, kina nerisassionersaq. 'Nukappissat' – inissiami angutit
taamak taasarpai – qaqutigut nerisassioartarput. Nammineq nerisassioaraan-
gat, taava taakkunanit arlallit iggavimmut uteqattaartarput oqaloqatigininni-
arlutik. Taava imaakkajuttarpoq nerisassaata ilaanit pisarlutik.

Tamarmiullutik eqqiaaneq ajorput imaluunniit eqqiaanermut qaqorsaatinik
pisillutik. *”Kisianni angutinit ataaseq qinnuigigaangakku qujanartumik pi-
sisarpoq. Aamma perusersaartarfimmi pappiaraatigisat eqqutissallugit
eqqaamasariaqarpoq, taamaanngippat, tullissaanut nungoreersimasarmata.”*
Kunnak Umeerinneq oqarpoq, eqqiaaneq ajornakusoorsinnaasartoq. Aal-

laqqaammut iserteqqaarami annertuumik eqqiaasarpoq, kisianni tamanna qatsussimavaa, tassami kisiinnavimmi taamaaliortarsimavoq. *"Massakkut taamaallaat wc atussatillugu asattarpara. Kisianni erruinissaq pikkoriffigivaat."*

"INI-minngaanniit inissiaq takuniarlugu aggertoqarneq ajorpoq, taamaallaat viceværti ilaanneeriarluni takkuttarpoq, inissiami imertoqarnerisq takuniarlugu. Taamaalioqqusaanngillat." Oqarpoq, inissiami nalinginnaasumik festertoqarneq ajortoq. *"Festi aamma festi. Tassa, ilaanni imerfimmurødvinsortarpugut. Kisianni ingasattumik festernerunngitsut, naamik. Oqaloqatigiittarpugut. Ilaanneeriarluta oqqattarpugut."*

Julianna Abelsen meeqqaminut marlunnut attaveqartarpoq, aamma ernermiut attaveqarnerusarpoq. Ernguttami aanaqqiiva pulaartarpara. *"Utoqqaavoq aamma toqqisiveeruttarpoq, sivirusumik takusimannikkaangaminiga... taamaamat aterlunga pulaartarpara."*

Nammineq najugaqalernissamut periarfissat

Siusinaartumik utoqqalinersiaqalerusuppoq. Avatimigut gigterneq aamma timiminik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu tamakkiisumik sulisnaanngilaq. Kommunemiinnikuuvoq. *"Siusinaartumik utoqqalinersiallit allattoqarfianniinnikuuvunga, kisianni tassani aamma oqaannarput, utaqqisariaqartunga, uanga kisima pinnanga 100-nik arlalinnik sullitassaqaramik. Massakkut ukiut 3-t missaani utaqqivunga. Oqaloqatigeqqinnissaannut nukissaarutiv eqqavunga, blokkersuarmi inissarsitseqqiffimmiit anisitaanerma kingorna itigartitaasimanera pillugu. Taamani soqutiginninngilluaasarput."*

Siusinaartumik utoqqalinersiuteqarnerli naammangilaq, nammineq najugarisamik pissarsinissaanut. Suli INI-mut kr. 72.000-nik akiitsoqarpoq. Taakku siusinaartumik utoqqalinersiutinik akilersorsinnaanngilai. Taamaattumik akiitsunik isumakkeerinninnissaq pillugu qinnuteqarniarpoq. *"Tamanna pillugu kommunimi sullissisora oqaloqatiginikuuara, kisianni sumilluunniit iliuuseqanngilaq."*

Siunissamut kissaatit

Aperineqarluni, sorusunnersoq, akivoq: *"Ullup affaani suliffeqalersinnaanissaq. Ulloq naallugu sulinissaq naammassisinnaanngilara. Napparsimalertarpunga. Tamanna timima saperpaa."*

Aamma nammineq najugassaminik pissarseqqikkusuppoq, *"taava ilaqtannik inooqateqarneq annertunerusoq pissarsiarisinnaalissavara. Tamanna iluamik anguneqarsinnaanngilaq, maani najugaqarluni. Tamanna ajorinngilara. Maaniinnera ajorinngilara, naak tamanna tarnikkut artornarsinnaasaraluartoq. Kisianni nalunngilara, ernguttannik ilaqarnissara pisariaqartinnerulugu. Taamaaliorusukkaluarpunga."*

Kunnak Umeerinneq

Angut – 47-inik ukiulik kisermaa

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Kunnak Umeerinneq arnamik najugaqateqarsimavoq, imerpallaartumik. Taava aamma nammineq imertarpoq. Taamaattumik aningaasanik illumut akiliutissanik illikartitsineq ajorsimapput naggataatigullu INI-mut kr. 62.000-inik akiligassaqalersimallutik.

Kunnak Umeerinneq oqaluttuarpoq, INI-mi illumut akiliutissanut taamaallaat kr. 1750-inik akiitsoqarluni, anisitaasimalluni. Oqarpoq: *"INI-p aningaasat*

akiligassakka, taamak atsigilertippai. Uanga taamaallaat kr. 1750-inik akiit-soqarpunga. Taava tamatuma kingorna INI akiligassamik kr. 61.000-inik aningaasartalimmik tunniussivoq. Ukiuni 20-ni tassani najugaqarpunga.” Aningaasat sinneri iluarsartuussinermut aningaasartuutaapput.

Naafferartumik akilersuinissamut isumaqatigiissuteqaraluarpoq tassanilu kr. 1750-init amigaatigalugit. ”Naafferartumik akilersuinissamut isumaqatigiissut unioqquatinngikkaluarpara, kisianni arnaatiga aningaasanik atuiinnavis-simavoq – taamanikkummi imerajuttuuvog. Pinerit tamaasa immiaaqqamik peqqikkusuttuaannarluni. Aperivaanga, uanga imaluunniit inissiaq perusup-piuk. Arnaatiga toqqarpara marluullutalu nerisassagut akilertariaqarlugit.” Nangilluni oqarpoq: ”Tamanna toornaarsuk ... utoqqatserpunga oqaasipiluk-kama! Tamannami INI A/S-mit sianiilliorneruvoq – ukiorpassuarni akiliisarsi-masunga aggerput kr. 1750-nit pillugit. Taakku akilersinnaavakka, kisiannili tamatuma kingorna takkupput kr. 61.000-nillu qaavativog ilanngullugit.”

Siornatigut inuuneq

Julianna Abelsen inissiami tassani anisitaaffigisamini ukiut 20-t najuga-qarsimavoq.

Ukiut qulingajaat peeqqanilu inissiami najugaqarsimapput. Peeraa arfineq-pingasunik meeraqarpoq, nammineq taakkununga ataassatut isigivog.

Julianna Abelsen RAL-imi truckertut umiarsualivimmi sulisarsimavoq. Ilinniartunngungajassimavoq, kisianni uniinnsimalluni, amerlanerusunik aningaasarserusulluni. Tamanna aalisartutut angusinnaasimavaa. Kilisaammut inuttanngorpoq aamma ukiut tyvingajaat aalisartuuvog. Sania-tigut angallammi igasuulluni, nerisassiornerlu pikkoriffigilerlugu. Ukiut 14-ingajaat matuma siornatigut imarsiorunnaarpoq. Nunami suliffittaarusulluni. Oqarpoq. ”Aalisartutut inuuneq assut sakkortuuvog, aamma nunamut qaqsariaqarsimavunga, tassami ilaquuttakka maani illoqarfimmiimmata, Is-landimiunngitsog imaluunniit Norgemiinnatik. Maaniipput.”

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Kunnak Umeerinneq inissarsisitseqqiffinni ukiut 7-it missaanni naju-gaqarpoq. Taamaattumik inissiani assigiinngitsorpassuarni aamma naju-gaqarfinni assigiinngitsuni najugaqarsimavoq. ”Nuttartitaasimaqaanga.”

Najukkamini anisitaagami suliffeqarpoq, kisianni suliffeerunnikuuvog. Oqarpoq: ”Suliffik paarissallugu ajornakusoorpoq, inissarsisitseqqiffimmi najugaqarluni. Allanik najugaqateqaraangama, sinissaq ajornakusoorippara. Nipiliortarput sorpassuarnillu iliuuseqarlutik. Aamma festernerit. Aamma qamaniittut. Taamaammatt assut ajornakusoorpoq. Naammagittarnaqaaq.”

Kunnak Umeerinneq allat tungaannut assiaqutsimik ikkussisimavoq. ”Taan-na namminerisamik inuuneqarnissamik tunisilaarpoq.”

Aperineqarluni ulluunerani inuuneq qanoq ingerlanersoq, akivoq: ”Ajorpoq. Suliffissarsiorneq, suliffissarsiorneq, suliffissarsiorneq. Tamanna ilu-atsinngippat imerneq ingerlateqqileriaannaavara. Taamaaliortariaqarpun-gami. Sussagaluaramami.”

Inissarsisitseqqiffimmiippiarneq ajorpoq. Arnaa 83-t sinnerlugit ukioqarpoq. Anaanamiingaatsiartarpoq. ”Massakut maaniippallaarneq ajorpunga. Maaniinneq nuanninngilaq. Annertuumik anaananniittarpunga aamma ikiortarpara. Aatsaat maanngartarpunga iluamik sininniaaraangama. Ullut tamaasa maani sininnissaq ajorinngilara.”

Kunnak Umeerinneq inimi ataatsimi angutinik marlunnik kisermaajusunik najugaqateqarpoq. Kunnak Umeerinneq oqarpoq, akuttusuunik oqqattarlutik, kisianni ataasiakkaarlutik tamarmik ajornartorsiuteqarlutik. ”Tamatsinnut

assut ajornakusoortorujussuuvog – taamak oqartariaqarpunga. Ajungitsumik ilagiippugut, kisianni ikani sinittartoq (siniffik tikkuarpaa), iluarivalaanngilara. Toqutsinikuuvog. Aap, oqaloqatigisarpaa aamma oqqanneq ajorpugut.” Ineqartoq alla inissarsisitseqqiffinni assigiinngitsuni najugaqatiginikuuaa, najukkaminiit anisitaagamili.

Radiomik isiginnaarummillu atuineq pillugu ilaanni isumaqatigiinnissuteqartarput. Oqarpoq: *”Ilaanni oqqassinnaasarpugut, radiomik isiginnaarummillu atuinermi arlaat ingasattajaaleraangat – nipituallaamik atuilluni. Uanga isiginnaarutiga tamarmik atortarpaat.”*

Ikinngutini ilagigaangamigit, taakkunani ilagisarpai, namminneq najugaqarmata.

Kunnak Umeerinneq immaqa anaanamini najugaqarsinnaagaluarpoq. Soraluva arnaani najugaqarnikuuvog kateqqammeramilu nuunnikuulluni. Soraluvaata pigisani suli peernikuunngilai, taamaammat ineeraq suli inigineqarsinnaalinngilaq. Arnaa oqarnikuuvog, tassani najugaqarsinnaasoq. Naluaali, taamaaliussanerluni. *”Immaqa taamaassinnaavoq. Kiffaanngisuseqarusunneruvunga. Kisianni aamma maaniinnissaq pinngitsoortikusukkaluarpara. Naamik oqartariaqarpunga, inuit sianiitsut najugaqatigalugit, imertut, imertut, imertut. Kisianni ilaanni nipaattarpoq. Anaananni najugaqassaguma, anaanaga ikiortuaannassavara. Maani najugaqaruma, taava immiaaqqat 1000-it tusaaginnavissavakka. Nammineq inigisassannik perusunneruvunga, taava ikiuginnaavissanngilara.”* Aamma marlunnik aleqarpoq, taakku aamma ikiuisarput.

Kunnak Umeerinneq arnanik pingasunik angutinillu marlunnik qatannguteqarpoq. Taakkunani najugaqarsinnaanngilaq. Tassunga tunngatillugu oqarpoq: *”Taakkunani najugaqarsinnaanngilanga. Namminneq meeraqarput. Taakkunani najugaqassaguma tamanna pissuserissaarnerussanngilaq. Namminneq ajornartorsiuteqarput, ilaa. Taava kimigiiserlunga oqaannarsinnaanngilanga, ’ilissinni najugaqarniarpunga’. Inissaq nammineq atortussaavaat.”*

Namminerisamik najugartaarnissamut periarfissat

Aperineqarluni, sorusussanersoq, inissarsisitseqqiffimmi najugaqassaguni akivoq: *”Nammineq illussannik perusuppunga, pisinnaasuuguma. Suliffeqanngilangami. Aningaasanik pisinnaanngilanga – aamma qinnuteqartaraluarpunga, qinnuteqarlunga - qinnuteqarlunga. Tamanna pissarsinanngilaq. Perusutaat tassaapput, danskit, danskit, danskit.”*

”Tassami maaniitillunga suliffeqarnangalu akiitsukka akilersinnaanngilakka. Suliffeqartinnanga, piareersimavunga. Oqarfigigaluarpakka (INI), taakkunani sulillunga akiitsukka akilersorsinnaallugit.”

Suliffissaq pillugu kommunimiinnikuuvog, oqarlunilu, kommuni ikiuiniarsimagaluartoq. *”Kommuni ikiuiniaraluarpoq, kisianni iliuuseqanngillat. Oqarput uanga nammineq qinnuteqassasunga aamma oqarput ’Kanunngarit. Tassani suliffissaqartoq nalunngilarput’. Kisianni suliffissannik ujartuinermut eqinnaappallaanngillat. Uanga nammineerlunga suliffissarsiortussaavunga. Nuannerpallaanngilaq, biilernissamut allagartaqanngikkaanni. Piffinni amerlasuuni atortariaqarmat. Biilernissamut allagartamik pisaarnissannut ikiuiniannngillat, suliffeqartinnanga. Biilernissamut allagartamik pisaarusukkaluarpunga, kisiannili tamanna akissaqartinngilara.”*

Aperineqarluni suliffittaaruni imerneq taamaatissaneraa, akivoq: *”Naamik. Suliniarpunga imerlungalu. Katsorsartikkusunngilanga. Tamanna pisariqartinngilara. Imminut iluarisimaarpunga aamma avatangiisikka, taava sooq namminersorlutik oqartussat kr. 30.000-it uannut atussavaat. Pitsaanerus-*

sagalarpoq kr. 30.000-it uannut tunniunneqarpata, akiitsuerunniassaanga. Massakkorpiaq akiitsunut akiliineq ajorpunga.”

Siunissamut kissaatit

Aperineqarluni, imminut kommune qanoq iliullaqquneraa, akivoq: *”Inissiamik! Suliffimmik! Massakkut! Massakkut. Aap massakkorpiaq.”* Aperineqarluni, allamut nuunnissaq eqqarsaatigisimaneraa, akivoq: *”Danmark. Allamik imaattuunngitsumik inuuneqarusukkaluarpunga. Ajornanngippat, inissiamik pissarsinissara orniginarnersaavoq”.*

Kimmi Jeremiassen

Angut – 52-nik ukiulik - kisermaa

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Kimmi Jeremiassen suliffissaaleqisuvoq. Suliffeqarallami naammattunik aningaasaateqarsimavoq, qaammatillu sisamat siumut ineqarnermut akiliut akilersimallugu. Suliffissaaleqilerami qaammammullu tulluuttumut immaqalu aamma qaammatinut tulluuttunut ineqarnermut akiliutit akilerneqannginnissaat aningaaserivik qinnuigisimallugu. Aningaasaatini tamaasa taava namminerminut atorsinnaalerlugit. Aamma qerititsivimmi nerisassaqaalussimaluni, taamaalluni piffissami sivisulaartumik sapersaateqarnani.

Inissiaminit anisitaanissani naatsorsuutiginnamiuk siullermik kommunit saaffiginnissimangilaq. Qaammatit marluk qaangiuttut tamanna paasigamiuk kommunimut saaffiginnippoq. Kommunimiilli ikiorserneqarsinnaanani.

Taava ineqarnermut akiliutissaq akileqqittalerpaa, qaammatinilu sisamani siumut akiliisimaneq nungulluni.

Siusinnerusukkut inuuneq

Kimmi Jeremiassen-ip inissiaq anisitaaffigisani ukiuni 20-ngajanni inigisimavaa.

Ukiut 31-it matuma siornatigut Nunatsinni hotellimi igasutut naammassisimavoq. Nunarput tamakkusallugu hotellini kantiinani igasutut sulisarsimavoq. Umiarsuarmi igasutut ukiuni marlunni sulisimavoq aamma ujarassiortut aallaqatigisarsimallugit igasutut. Kingulleq akissarsiffigilluartarsimavaa.

Kimmi Jeremiassen meeraqanngilaq. Nukaqarpoq ataataalu suli uumalluni. Illoqarfimmi inunngorluni tassani alliatarsimavoq, maannakkullu tassani najugaqarluni.

Ineqarnani inuuneq

Taamanikkut Kimmi Jeremiassen anisinneqarami inissarsitseqqiffimmut pingasunik ineerartalimmut inissinneqarpoq. Ineeqqani tamani sisamaapput inissiami aqqaneq marluullutik. Atisat siniffillu kisimik nassaqquneqarput. Aatsaalli qaammatit arfineq pingasut kingorna siniffinni tiguaa. Taanna tikillugu natermi nalaasaarfiup akisaasaani sinittariaqarsimavoq.

Inimi ataatsimi pingasut najugaqarput. Sanianni ineeraqarpoq iniallu taakku ineeraannut aqqusaarfiulluni. Ineeqqami tassani teqqummiippoq. Teqqummi tassani siniffeqarpoq, nerrivik illerfeerarluni issiavittut atornerqartoq. Illerfeeraq timersuutinullu taski atisaminut atorpai.

Inissiani inissarsitseqqiffinni taamaallat siniffeqarnissaq, qipiit atisallu kisisa pigineqarnissaat pillugu INI-miit qanittukkut allagarsisimavoq. Oqarpoq

igaffimmi atortut pillugit allakkani allassimasoqanngitsaq. Taakku aamma nassarpai pinngitsoorsinnaannginnamigit. Kimmi Jeremiassen nerrivinni assut nuannaraa INI-millu takuneqarnissaa annilaagassutigalugu. "Neriupunga nerrivik illerfillu takkukkunik piissanngikkaat. Tassanimi issiallunga nerisarama...taannali tigussappassuk siniffimmi taamaallaat issiasinnaalis-saanga."

Inissiami fiisteqqusaanngillat, taamaattoqartarlunili. "Nal. 16-ip kingorna viceværti soraartarpoq. Ilaannikkut ingasattarpoq, pingaartumik qaammam-musisoqartillugu. Taava inoqartuaannartarpoq qamanilu sanianiittumut ar-namut kasuttortuarlutik."

Inuit taamatut amerlatigisut ilaginissaat artornartoq isumaqarpoq. "Tassami oqaloqatigiinneq ajoratta, iluamik...Oqaannartarpugut godmorgen, hej taavalu fjernsynertarluta."

Ineeqqami pingasunik najugaqarfiusumi torersuunissaq ajornarpoq. Nam-mineq teqeqquni torersuutittarpar saligaatsuutillugu. "Sapaatit akunneri ta-maasa eqqiaasarpunga...pujoralaaajaallunga...kisiannili saninniittup piminik tamaasa natermiititsiinnartarnera saperpara. Tamatuma torersuutinnissaa ajornakusoorpoq. Assut pujoralattarpoq. Oqarfigisarnikuuara... angiinnartar-lunili."

Igaffimmi torersuutitsineq ajunnginneruvoq. "Igaffik uffarfillu tamatta tor-ersuutinniarsaraarput...kingullernili marlunni uanga kisima taqqamani tor-ersaavunga. Taamatut amerlatigaluta uffarfimmi torersuunissaq pisari-aqarpoq."

Igaffimmili torersuuneq ilaannkkut akerleriinnermik kinguneqarsinnaasarpoq. "Arlagut ullut tamaasa imertarput...igaffimmilu uninngaannartut amerla-vallaaleraangata ajornanngitsumik oqqaterujoorneq pisalersarpoq." Naak tamarmik erruisaraluartut, taava susarnerit assigiinngitsuupput. "Ilaannikkut errugassat amerlatsittarput...taavalu akerleriinnissaq pinngitsoortinniarlu-gu...nerereernermi kingorna tamakkerlugit erruisarpunga. Ilaannikkut aamma ullaakkut uninngatinneqartut ilannguttarlugit. Amerlanerusugilli taa-maaliortarpugut."

Siusinnerusukkut INI-miit aggertoqartarpoq alakkaasumik. "Ullut 14-ikkaarlugit aggertarpoq qanoq innersugut alakkarluta...allamillu naammik...Maannakkut kingullermik qaammatit pingasut matuma siornatigut taa-maaliortoqarpoq...Takkukkaangat tamanna oqalligisisarparput. Saliisassa-soq il.il."

Kimmi Jeremiassen qaammatit pingasut matuma tikillugu suliffeqarsimavoq. Oqaluttuarpoq inissiami inissarsitseqqiffimmi najugaqartuulluni suliffiup paarinissaa sapernartartoq. "Tamaanimi arlaliulluta najugaqarpugut erngut-toqartillugulu ilanngutiinnartarluta. Ilaanngitsoornissaq sapernartarpoq, taa-maalilluni suliffiup paarinissaa ajornartarluni...Ilaannikkut maani naju-gaqarnissaq sapernartarpoq. Pingaartumik sulisarluni. Angerlartarput. Un-nuaq qanoq ilinersoq angerlarnertut soqutiginnigilaat. Iserunik assut nipil-iortarput. Ilaannikkut nipaarsaaqquneqartillutik tamanna ataqqisarpaat."

Inissiami inissarsitseqqiffimmi najugaqarluni suliffiup paarinissaa saper-saatigisarpaa. "Suliffiga paarissallugu sapertarpara... Suliffimmi ataatsimi ukiuni marlunni pingasuni suliffeqartaraluarpunga...taavalu allamut qinnute-qarlunga. (Ininniilli) anisitaanerma kingorna suliffimmi ataatsimi qaammatini pingasuni suliffeqarpunga taava qaammatini sisamani tallimani suliffeqarnanga...taavalu suleqqilerlunga...Taamatut ingerlalerpunga...tassa maannakkut taamatut ingerlavunga."

Sulinissamat kajumissuseqarnini aamma annaalerpaa. "Isumanga malillugu ammuinnaq ingerlavunga...Tamatigut suliffeqartarsimavunga. Umiartortarsi-

mavunga tunumi avannaanilu sulisarsimallunga, tamatigullu suliffeqartarsimallunga...maannakkulli piumassuseqarpiarunnaarlunga."

Sulinissarli pillugu eqqarsaatini unitsivissimanngilaa. Ukiup ilaannaani suliffeqarusuppoq, piffissap ilaani illoqarfik qimallugu sulisarluni, illoqarfim-mullu uteruni inissiamilu inissarsisitseqqiffimmi najugaqartussanngoruni sulisarnani.

Maannakkut suliffeqannginnermini ullut 14-ikkaarlugit 800 kr-inik pisortanit pisartagaqarpoq. *"Ullukut kissartunik nerisaqarnissamut piffissallu sinnerani kaffimut iffianullu naammapput. Maani nerisassiunngikkuma taava nukkan-nukartarpunga nerisassiorartorlunga."*

Ataatani 81-inik ukiulik ullut tamaasa pulaartarpaa kaffisoqatigalugu. Ataataa namminerisaminik najugaqarpoq.

Ullup ilarujussua atuarnermut atortarpaa. Atuakkanik atorniartarfimmi atortarpoq. Aamma sivisuumik pisuttuarterpoq.

Inissiami inissarsisitseqqiffimmi iluamik nammineq inuuneqarluni isumaqanngilaq. Inimi teqeqqumiinnini namminerlu pigisatut paariniarsaraa. Imerneq ajortunik ikinnguteqaaluppoq. *"Suliunnaaraangata pulaartarpakka qas-ersaarfialugit. Maanimi namminerisannik inuuneqarfiunngilaq."*

Namminerisaminik ineqarnerminut naleqqiullugu maannakkut imerneruvoq. *"Assut imertarpunga...Tamanna nalunngilara...Inissianniit anisitaanerma kingorna assut imernerulerpunga. Ilaannikkut aamma ikiaroorartortarpunga, ullullu tamaasaanngitsoq...Maani aamma nammineq inissiagisami najugaqarnerit assigiinngitsorujussuupput. Maani najugaqaraanni ullut tamaasa imerfiuvoq...Pissarsiarisinnaagaanni aamma taamaattoqarsinnaallni. Assut ernguttoqartarpoq,, ullormut immiaaqqat qulit amerlanerusulluunniit. Uanga akissaqanngilanga, kisianni peqartunik takkuttoqartuaannarpoq. Namminerisannik inissiaqarallama sapaatip akunnerata naanerani taamaallat – tassami suliffeqarama paarisassannik."*

Inissiami susoqartuaannavippoq, aamma sorusunngikkaluaraanniluunniit. *"Taakku qamani sanilinnut arnamukartartut. Taakku illoqarfimmeersuusarput. Naluakka kikkuunersut. Peqataaniaraanni isiinnartariaqarpoq."*

Inissiami fiistertunut katerisimaartunullu ilaanngitsoornissaq sapernarpoq, naak akissaqanngikkaluarluni. *"Nikittaalluni pillertoqartarpoq...immiaaqqat ikiaroorartullu...Taamaaliortoqartariaqarpoq...Qinnuuluuginnarani...Pisortaniimmi pisartagaqaannarlunga akissaqanngilanga...suliffeqalissagumali akissaqalissaanga... kisianni taamaalissaguma isumaqarpunga akissarsinerma nalaani tamatigut ullaarnaniit takkuttalissasut."*

Kisianni kisimiikkusuttarpoq. *"Avataaniitsikkusuttarpakka... Kisimiikkusuttarpunga, taava nukkanukartarpunga ikinngutinnulluunniit...Suliffinniit so-raaginnarlungalu..."*

Angerlaqqaarnanga. Taava ernguttut peqataaffigineq ajorlugit. Suliffeqartin-nanga tamanna sapernarpoq, assersuutigalugu umiartortillunga aallaqqatillunga."

Ikinngutimini najugaqarsinnaanngilaq, taakkununnga artukkeerusunngin-nami. Ataatamini najugaqarsinnaagaluarpoq. *"Ataatanni najugaqarsinnaaga-luarpunga...kisiannili iserterfigissagukku utoqqalinersiutai ikilisinneqas-sapput. Taamaaliorusunngilanga. Kommuni oqaloqatigigatsigu tamanna ajornanngikkaluarpoq, kisianni pisartagai ikilisinneqarlutik. Ataatanni siniff-inga inissaqaraluarpoq. Tassani najugaqarusuppunga, taava erruinermi as-sigisaanillu ikiortassagaluarpara."*

Taamani siusinnerusoq isaterneqalermat inissiamut inissarsisitseqqiffimmut akuersaarsimanini Kimmi Jeremiassen-p nuannaarutigaa. Nammineq najugaqataalu ilisimatinneqaraluarput illu isaterneqassasoq, anisariaqartullu.

Inissarsisitseqqinnissaq pillugu neqeroorfigineqanngillat. Inissaminnik nammineerlutik nassarniarnissamut kajumissaarneqarput. Nammineq ataataminut nooqqullugu kajumissaarneqarpoq. Najugaqaterpassui taamaatumik ikinngutiminnut nalunngisaminnullu nutserput. Siusinnerusukkut najugaqatigisimasani pillugu oqaluttuarpoq: *"Ineeqqami namminerisannik teqqequmiinnera pissutigalugu usorussimavoq. Taannami ikinngutini ilaqtanilu nikittaarfigalugit najugaqarfigisariaqaramigit."*

Nammineq ineqalernissamut periarfissat

Kimmi Jeremiassen initaqqinnissamut qinnuteqarnikuunngilaq. Oqarpoq: *"Akeqanngitsumik najugaqarpunga taamaaliorsimallugalu ukiuni sisamanitallimani. INI akiliisarpoq. Akissarsinikka tamaasa nalusarpara aningaasat sumut atussanerlugit. Taava immiaararsiinnartarpunga. Najugaqarfigisat pillugu INI-mut annikitsunnguamik akiliisaraanni pitsaanerussaag...maannakkut akissarsiat tamaasa tigusalugit aningaasartuuteqarnani. Inissiamik pissarsiguma aningaasartuutissat annilaagassutigaa...Ukiopassuarni akeqanngitsumik najugaqareersimallunga qanoq akilersinnaassavakka."*

Illoqarfimmut allamut nuunnissaq eqqarsaatigisimangilaa, immaqa inisiartaarnissaq tassani ajornannginnerulluni. Tassa ataataa sulii illoqarfimmi najugaqarmat.

Inissiamik neqeroorfigineqaruni imigassamut katsorsartinnissamut akuersissaaq. *"Namminerisannik initaaruma (imigassamut katsorsartinnissamut) qujarujussuassaanga, kisianni taamatut amerlatigisut najugaqartillugit imerunnaarnissa sapernassaaq."*

INI-p utaqqisut allattorsimaffiannut utaqqisutut allatsissimavoq tassaniinnissamullu 100 kr-inik akiliisarlu. Akiligassanik akilinngisanik INI-mut akiligassaqqanngilaq.

Isumaginnittoqarfik aqqutigalugu inissiamut allatsinnissamut ikiorserneqarsinnaaneq paasiniaaffigalugu kommunimiissimavoq. Tassunga itigartinneqarpoq. *"Meeqqanik mikisunik meeraqanngikkuit ikiorsinnaanngilaattit'...Allamik oqaaseqanngilaq...allamillu oqaaseqarnani... minutsit marluk... Tassa allamik oqaaseqanngilaq."*

INI aamma Iserit oqaloqatigisimavai qanoq sivistigisumik utaqqissalluni. *"Kommuni ikiuussinnaanngippat taava INI imaluunniit Iserit utaqqisariaqarpara. Ukiut tallimaniit qulinut utaqqisoqarsinnaasoq oqarput."* Taamatut utaqqisinnaanersoq pillugu apeqqummut oqarpoq; *"Naluara... Isumaqarpunga taamatut sivistigisumik utaqqisoqassappat isumaqarpunga nakkaassimassallunga...erngunnermut ikiaroomartunullu...Maani najugaqaraanni suliffeqarlunilu ulluni marlunni aningaasaaterpassuaqassaait. Taava nungussapput...Kaffimik. nerisassanik qaqorsaammillu pisilluni...Tamanna annilaagassutigaa, taamatut sivistigisumik najugaqassaguma, ukiut marluk, pingasut."*

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Neriutai sinnattuulu pillugit apeqqummut akivoq: *"Neriuppunga qanittukkut namminerisannik ineqalissasunga...Neriuppunga...Taava aallaqqaataaniit aallartissaanga...eqqissillunga...tamanna misileqqukkusuppara... Ininnit anisitaasimaguit taava ineqarnemut akiliut akilerneqarneq ajorpoq, taamaatumik namminerisannik initaassaguma qanoq ingerlassanerlunga pissangassutigaa. Ukiut sisamat-tallimat kingorna tamanna sapernassaaq. Maannakkummi aningaasartuuteqanngilanga. Isumaqarpunga aallaqqaammut sapernassasoq."*

Markus Lyberth

Angut – 52-nik ukiulik – arnaatilik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Oqaluttuarpoq ukiut taalimat matuma siorna politiit takkussimasut oqarlutillu inissiaminniit anissasut. *"Naluara sooq takkunnarsut oqarlutillu anissasugut. Ineqarnermut akiliut akilersimangilara, naluara arnaatima akiliinissaq pillugu susimansoq."*

Pequtit sukkasuumik isumagineqarput. *"Pequtigut igiinnarpagut... annertuut eqqaannarpagut. INI oqarpoq tippit annikitsuallu kisiisa tigussagigut, tassa nooqattaartussaagatta. Fjensyni tiguara, kisianni INI oqarpoq aamma allat tigussanngikkigut. Siniffik tiguara. Natermi madrasimi sininneq nillerpallaaqimmat."*

Siusinnerusukkut inuuneq

Inissiaminit anisitaanissami tungaanut arnaatiliinilu najugaqatigiipput. Taanna ukiut tallimat missaanni pigisimavaa.

Kilisaammi aalisartutut sulisimavoq.

Ineqarnani inuuneq

Markus Lyberth inissiani inissarsisitseqqiffiusuni ukiumi ataatsimi najugaqarsimavoq. Qaammatit aappassaanni inissiamut nutaamut niittarpoq. *"Arlaleriarlunga nuuttarsimavunga. Ajorpoq. Qaammatit marluk atorsinnaanngillat. Sivikippallaaqaaq. Iserteqqammiinnarluni aneqqilluni...tamatigut."*

Arnaatinilu inissiami inissarsisitseqqiffimmi maannakkut kisimiillutik najugaqarput. Arlaleriarluni najugaqarfisaminni taamaassimannngillat. *"Inuppasuit allat arlaleriarluta najugaqatigisarsimavugut. Illuaraq – inuppasuillu. Tamanna ajorpoq. INI a/s-ip illuaqqamik tunisimavaatigut, tasanilu tattoqilluta najugaqarluta."*

Aappariit aamma meeraqartut tamatigut najugaqatigisarpaat.

Nammineq arnaataalu illoqarfimmi ilaqutaqarput, taakkunanili najugaqarnissaat ajornarluni. *"Taakkunani najugaqarsinnaanngilagut. Inuit amerlavallaalissapput. Ilaqutaqarput. Angajora pingasunik meeraqarpoq aleqaralu aamma pingasunik meeraqarluni. Taamaattumik taakkunani inissaqarnata."*

Illoqarfimmi alliaartorsimavoq taamaattumik arlalissuit ilisimasaralugit. Arnaataali kisimi ikiuvoq. Fiistertarput. *"Fiistertaqaagut...ikinngutitsinni... taamaattumik arlaliusarpugut"*

Markus Lyberth suliffeqanngilaq, naqitsikkiartortarlunili.

Nammineq initaarnissamut periarfissat

INI a/s aningaasanik akiitsoqarfigiunnaarpaat. Initaarnissamut periarfissatik pillugu INI qanoq oqaaseqarsimanersoq naluaa. Arnaataa INI-mik oqaloqateqartarpoq, tamannalu pillugu oqaaseqarsimanani.

"Kommunimut saaffiginninnikuunngilagut. INI oqarnikuuvoq initaarnissatsinnut ukiuni pingasuni suli utaqqissasugut, ukiunilu pingasuni arlaleriarluta nuutartussaassalluta. Sukkanerusumik initaarnissamut qanoq iliussan-erlunga naluaa."

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Inimik tunineqarlutik INI oqaaseqaraluarpata apeqqummut imatut oqaaseqarpoq: ”*Qujarujussuassuunagaq, qujanarujussuaq, kisianni naluara tamanna anguniarlugu qanoq pissanerlunga.*”

Inissaaleqisut

Kalistat Kleeman

Angut – 46-inik ukiulik – kisermaaᑕ - katissimanikoᑕ

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Kalistat Kleeman ukiut 3-t matuma siornatigut najukkaminit anisitaavoq, nukkanilu kammassimanagerat pissutigalugu. Taamak pisoqartinnagu, peera-kua inissiami eqqissiviillortitsisimavoq. *”Nukaralu imernitta kingorna anisitaavunga. Kamaakkatta. Kiinnakkuunngitsoq...taamaallaat timikkut. Tamanna unnuakkut pivoq. App... taava allagarsivunga qaammatillu ataatsip ingerlanerani anisitaallunga.”*

Pequtini qimattariaqarsimavai, arlaannik inissiiviugallarsinnaasumik peqannginnami. Pigisaata sinneri angajoqqaavisa najugaanni quimiipput (massakkut tassani najugaqarpoq).

INI-miit mianersoqqussutinik marloriarluni tigusaqarsimavoq, anisitaanissani sioqqullugu. Siullermilli nammineq angerlarsimanngilaq. Mianersoqqussutit piffissap ingerlanerani tigusimavai, peerakuni inissiami najugaqartillugu.

Anisitaagami angajoqqaami najugaannut nuuppoq.

Siornatigut inuuneq

Kalistat Kleeman najugaq taanna ukiuni 24-ni najugaqarfigisimavaa – 22-nik ukioqarlunili. Taanna ataatsimik initaqarpoq, ineqarluni, iggaveqarluni anartarfeqarlunilu. Peerakuni ukiunik 8-nik sivisussuseqartumik najugaqatigisimavaa.¹

Eqqissiviilliorneq pissutigalugu mianersoqqussummik tigusaqarami INI at-tavigisimavaa. Allamik inissiamik sinittarfilimmik perusulluni.

Kalistat Kleeman illoqarfimmi massakkut najugaqarfigisamini inunngorpoq. Meeraatillugu angajoqqaavi nammineq illoqarput. Taamanikkut arnaa imerneq ajorpoq. Qatanngutigii katillutik arfineq-marluupput. Qatanngutai tamarmik suliffeqarput.

12-nik ukioqarluni illoqarfimmi allami inuusuttunut angerlarsimaffimmut pivoq. Tassaniippoq ukiuni 8-ni 20-nik ukioqalernissani tikillugu. 12. Klasse ilanngullugu atuarpoq. Tamatuma kingorna illoqarfimmut uterluni nuuppoq ukiauillu kingorna nammineq najugartaarluni.

Kalistat Kleeman paneqarpoq, inunngornerata kinguninnguaniilli najugaqatigiipput 4-nik ukioqalernissaa tikillugu. Taava ataatatut kisermaajuneq taamaatinniarmagu eqqartuussiviup anaanaasoq meeqqaminik isumaginnittussanngortippaa. Ukioq ataaseq qaangiummat anaanaasup meeraq mera-vissiassanngortippaa.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Kalistat Kleeman angajoqqaami najugaanni ineeraqarpoq aamma tamanna iluarivallaanngilaa. *”Angajoqqaakkalu immitsinnut iluarivallaanngilagut. Massakkut qaammatit nikilerneranni aningaasarsissapput, taava sapaatip akun-*

---

¹Nalunarpoq, piffissami pineqartumi aallaqqasimangersoq.

nera ataaseq qaangiutiinnartorlu tamarmik imigassamut atorneqarlutik nungoreersimassapput. Taava tamatuma kingorna qaammatip naalernerata tungaanut uanga pilersortariaqassavakka. Maanga nuukkamali taamak ingerlasoqarpoq. Nerisassanik, tupanik allanillu atugassanik pisinissaq isumagisariaqartarpara. Aningaasanik pissarsigaangamik ingerlaannaq imigassanut atortarpaat...naak nerisassat, akuutissat allallu amerlaqisut amigaatigigaluarlugit.”

Angajoqqaavi ullormut ataasiarlutik kommunimiit nerisassanik pajunneqartarput, kisianni pisariaqartitaat tamarmiusut tassuunakkut matussuserneqarneq ajorput.

Angutaa puigortunngoqqavoq. Nammineersinnaanngilaq aamma soorlu nammineq kaffiliorsinnaanngilaq. Ukiup affaaniit ukiup ataatsip tungaanut qaangiuppoq najani ilagalugu kommunimut saaffiginnikkamik ataatamik sapernerusut angerlarsimaffiannut pitinneqarnissaa perusullugu. Aatsaat qanittukkut kommunimiit tusagaqarput, kommunimi sulisut ilaat takkummata pissutsit atugaat takuniarlugit.

Angajoqqaavi assut oqqattarput. Apersuiffigineqarnerata nalaani arnaata nilliaatigaluni arlaleriarluni ornittarpara. Tamanna assut akueriuminaatsippaa, aamma angajoqqaamini najugaqarneq assut erloqinartippaa. *”Tusaasinnaavarsi, oqqatipalaaginnavissut. Taamaammat ukiukkut quimi sinittarpoq, oqqakkaangata. Aalakooraangata tusaallugit erloqinarluinnarpoq. Ilaanni anaanama atera nilliasutigisarpaa – taanna kisiat - unissanani. Tusaanis-saat saperpara, taavalu qinertarlugu quimi sininnissaq. Assut qianartarpoq. Qipikka tungiutikkalu tamaasa tigusarpakka. Imminut poortorluartarpunga, kiinaraluunniit nuisatinnagu.”*

Ikinnguteqanngilaq, tukkuffigisinnaasaminik. Angajoqqaami oqqannerat tusaakatakkangamiuk aamma qianaraangat, ilanneeriarluni isaarissani sinikkusunnerusarpoq. Taamaakkaangat isaarissat kiassaatillit ornittarpai. Unnukkut qulingiluat kingorna takkuttarpoq kingusinnarpaamillu anisarluni, inuit inigisaminniit anialeraangata. *”Isaarissami toqqissisimasinnaasarpunga. Toqqortarpunga aamma unnuaq naallugu sinittarpunga”*, oqarpoq.

Nalinginnaasumik arfineq-pingasut missaanni makittarpoq, sanaluttarfimmut aterniassagami. Anigaangat angajoqqaavi sinittarput. Nalinginnaasumik sanaluttarfiup matunissaata tungaanut takananiittarpoq. Allat sanaluttarfimmi ajunngitsumik ilagisarpai aamma nuannisaqatigiittarput.

Inissisimaffia pissutaalluni, imminut isumagivallaarneq ajorpoq. Kigutini pillugit oqarpoq: *”Ilami, nassuerutigisariaqarpara, angajoqqaannut nuukkamali kigutikka sequmipput. Imminut paarinissara soqutiginnilara.”* Nangilluni oqarpoq . *”Ineeqqamik imaluunniit inissiamik pissagaluaruma, taava inu-unermik nutaamik aallartisisinnaavunga – uffartalerlunga kigutileriffimmukarlungalu.”*

Paneqarpoq. *”Taanna pissutaalluni suli inuuvunga. Asanerpaasaraara. Ullut tamaasa takusarpara. Sianerfigisarpaanga attavigisarlungalu.”* Imminnut takussagaangamik tamanna illoqarfimmi pinerusarpoq.

Kalistat Kleeman peeraqarpoq, taanna suliffimminut atatillugu illoqarfimmut allamut suliartornikuuvoq.

Qatanngutai arfiniliusut aggerneq ajorput angajoqqaatik pulaarlugit. Kalistat Kleeman oqarpoq, tamatumunnga pissutaasoq tassaasoq, angajoqqaajusut imerajuttuummata. Taamaattumik misigisarpoq, angajoqqaaminik ikiuinissaq nammineq suliassaralugu. Ilaanneeriarluni qatanngutiminut pulaartarpoq, kisianni tukkuffigineq ajorpai. *”Qatanngutinni tukkuneq ajorpunga, aamma tamanna iluaagiuaannarpara. Imminut pilersortuaannarnikuuvunga.”*

Nammineq najugartaarnissamut periarfissat

Iseritsimi allatsinnikuuvoq.

Siunissamut kissaatit

"Nammineq najugaqarnissaq maqaasivara" oqarpoq. Qulaani eqqaaneqartut oqarpoq, tamanna imminut paarinerulerneranik kinguneqassasoq. Aamma nuliartaarnissaq sinnatorisarpaa, inissiami inooqatigisinnaasaminik.

Siverti Aronsen

Angut – 52-nik ukiulik – siusinnerusukkat katissimasoq – ataatsimik meeralik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Siverti Aronsen arnaatini qimakkamiuk inissaaruppoq. *"Arnaateqarsimavunga paneqarlungalu, taava qimappugut. Taassuma iniutigaa."*

"Uanga nipilersortartuuvunga, nipilersoreeraangattalu ataasitortarluta" oqaluttuarpoq ikinngutaatalu nangillugu, *"Illit putoqqajuaannarputit tamanna nuannarisimangilaa."*

Siusinnerusukkat inuuneq

Siverti Aronsen illoqarfimmi inunngorlunilu alliarporpoq. Ataataa ammerisuuvoq. *"Ilaqutariit pisoorsuunngitsut piitsuunngitsullu, taamaattumik amigaateqanngilagut. Ataataga ilaannikkut imertarpoq, kisiannili tamatigut sulisarluni."*

Danmarkimi ukiut 20-t missaanni najugaqarsimavoq. Kingullermik Danmarkimut nuukkami 1994-miuvoq. Taamanikkut 35-nik ukioqarpoq. 2003-mi Nunatsinnut uteqqippoq, nipilersussagami.

Uterami siullermik nukkamini ukiup affaata missaanik najugaqarpoq.

Ukiuni sisamani arnaatinilu inooqatigiissimapput, taannalu aamma meeraqarfigalugu. Peqatigiillutik ineqarput.

Ineqarnani inuuneq

Kristiaat Samuelsen inissiaq pigivaa akuttunngitsumik Siverti Aronsen tasani unnuisarluni. *"Ukiorpasuaru inkinngutigisimavara... Allami najugaqarsinnaagaluarpoq, kisianni ornippaanga... uangalu oqarfigalugu maani najugaqarsinnaanersoq. Maannakkut ukiorpasuit maaniissimalerpoq."*

Kristiaat Samuelsen Siverti Aronsen-mi ukiunik marlunnik angajulliuvoq.

Ukiut sisamat-tallimat qaangiupput arnaatinilu qimammata. Siverti Aronsen taamanili piffissap annertunerpaartaani Kristiaat Samuelsen-mi najugaqarsimavoq. *"Unnuit tamaasa maani sinittarpunga"* oqaluttuarpoq tamannalu aalajangersimasutut najugaqarfittut oqaatigisinnaanera pillugu apeqqummut imatut akilluni *"Aap... anisinneqarnissama tungaanut... Taamaattoqarsimavoq"*. Kristiaat Samuelsen illarasaarpoq. *"Tamatigut uteqqittarpoq. Unnuakkut nipilersuleraangat sapertarpara. Qulitsinni aamma meeraqarpoq. Taakku eqqarsaatigisariaqarakkit."*

Arlaannik isumaqatigiissuteqanngillat, taamaallaat Siverti Aronsen unnuakkut nipilersussanngitsooq. Nerisassat pillugit aamma isumaqatigiissuteqanngillat. *"Ilaannikkut assigiinngitsunik pisisarpugut... kisianni uanga tamatigut anaananni nerisarpunga"*, oqarpoq Kristiaat Samuelsen.

"Aamma pulaartoqartarpugut... taakku aamma nerisarput. Arlalissuit maanngartarput neriarlorlutik pujortariartorlutillu. Taava cigaritsinik allarpasuar-

nillu pisisarpugut...Uannut suut ajornangitsut. Takkuttartut tassaapput saaffissaqanngitsut. Tassa taakkuupput cigaritsinik kaffimilluunniit qinnuloortartut. Saniligut allallut takkuttarput. Amerlanertigut namminerisaminnik ineqareersut. Inissaaleqisut takkuppiarneq ajorput," oqarpoq Kristiaat Samuelsen. "Imerajuttut, 'tungajortunik' taasartakkagut taakku susassarinnigilagut., tipipput," oqarpoq Kristiaat Samuelsen.

"Pulaartut ilaannikkut immiaaqqanik nassartarput, kisianni nerisassanik cigaritsisitsisarput assigisaannilluunniit nassarneq ajorlutik. Iluatsitsiniarfigisarpaannga. Isumaqqanngilanga nassartariaqartut. Ilai cigaritsisitsisisarput 3 kr-ilerlugit".

"Maannakkorpiaq aningaasaateqarpunga, una nuannaarpoq aamma uanga nuannaarpunga. Taava immiaararsisarpuq nuannisaarlutalu". Siverti Aronsen oqarpoq. *"Tamatigut taamaaliorneq ajorpugut"* Kristiaat Samuelsen oqarpoq. *"Amerlanertigut ineeqqaminiittarpoq uangalu inniillunga. Baajat kisimik ataatsimuulersittarpatigut,"* ilanngussivoq Siverti Aronsen.

Aningaasatigut isumagisassat pillugit imatut oqaaseqarput:

Siverti Aronsen: *"Ilaannikkut aningaasanik tunisarpara...sapinngisamik akut-tunngitsumik. Tassa immiaaqqat, pujortagassat aningaasat nerisassallu. Ikiaroorartumik pisineq ajorpunga. Tamanna unitsinnikuuara."*

Kristiaat Samuelsen: *"Aajuku ippasamiit..."*

Siverti Aronsen: *"Qangarsuarli pisisarunnaarpunga...kisianni pujortartarpunga"*

Kristiaat Samuelsen: *"Pisineq ajorpugut...kisianni ikinngutitta ilai takkuttarput kukutsillutillu. Ippassaq taamaaliorput."*

Siverti Aronsen pisortanit ikiorsiissutisisarpoq kingullermillu qaammatit marluk matuma siornatigut. *"Qaammatit marluk matuma siornatigut. Tassa pingasunnngornikkut takkutinnngitsoorama",* oqarpoq. Pisortanit ikiorserneqasaguni suliffissarsiorlutut ullut 14-ikkaarlugit naqitsittassaaq. *"Uanga nammineersinnaavunga, kisima sapinngilanga. Aningaasarsiorusuppunga. Nipilersortartuuvunga. Nipilersorneq pinngitsoorsinnaanngilara...maannakkulli ajornakusoorpoq. Maanni imerniartarfimmi nipilersortarpunga. Ilaannikkullu Nunnatsinni angalanikuullunga. Kisianni tamanna inuussutigisinnaanngilara."*

Ilaannikkut suliffeqartarsimavoq. *"Angerlarsimaffeqanngikkaanni sulisinnaanngilatit. Taamaattoqarsinnaanngilaq. Unnuarsiorarsimavunga. Taava sininnialeraangama eqqumasarpunga fiisterlungalu."*

Kristiaat Samuelsen siusinaartumik pensionisiaqartuuvuq. Taamaattumik ineqarnermut akiliummut tapiiffigitartarpoq. Ineqarnermut akiliummut tapiiffigitereerluni 1.500 kr.-it missaannik ineqarnermut akiliisarpoq. Siverti Aronsen Kristiaat Samuelsen-mi najugaqartutut allassimanngilaq. *"Taamatut allasimagaluarpat ineqarnermut akiliummut tapiissutisiani annaassavai taavalu ineqarnermut akiliut 3000 kr-it akilertalertussaallugit."* oqarpoq Kristiaat Samuelsen. Tassunga Siverti Aronsen oqarpoq: *"Suligallarama ullut 14-ikkaarlugit 500 kr-inik tunisarpara."*

Kristiaat Samuelsen-mi najugaqarneq pillugu Siverti Aronsen imatut oqaaseqarpoq: *"Namminerisamik inuuneqanngilatit. Nammineq paneqarpunga, taassumalu pulaarsinnaananga. Ilungersunarpoq. Oqarasuaatikkut taamaallaat oqaloqatigisarpara."* Pania illoqarfimmi allami najugaqarpoq. Ukiuni marlunni-pingasuni panini takusimanngilaa maannakkullu atualersussaalluni. *"Atualerpat peqataassaanga."*

Panimmi arnaani atassuteqarnini pillugu imatut oqarpoq. *"Pitsaavoq. Oqaloqatigiittarpuq, panigali uannukarsinnaanngilaq, namminerisannik ineqannginnama"*.

Siverti Aronsen piffissap ilaani nukkamini najugaqarsimavoq. *"Taakkunani najugaqarsimavunga...taamaalioqqinnissara ajornarpoq. Imerajuttuuvunga..."*

Imeq ajortunik najugaqateqarsinnaanngilanga...Ukiup affaani najugaqarfiga-akka" Nukaa illoqarfimmi najugaqarpoq.

"Aamma allani najugaqartarsimavunga nuuttarlunga... immaqa qaammatip ataatsip missaani...assut ilungersunarpoq...taava quini sinittarlunga... Maju- artarfinni sininneq ajorpunga...taava ikinngutigiga nassaaraara... Kasuttorfiga- ara matulu ammarlugu."

Siverti Aronsen taamanili Kristiaat Samuelsen-mi najugaqarsimavoq.

"Maannakkut manna angerlarsimaffittut ippoq...allamik najugaqanngilanga. Isumaqaanngilanga anisissagaanga, naak nipilioruma ilaannikkut taamatip oqartaraluartoq. Ikinngutigiiipput aamma oqaloqatigiissutigisinnaavarput. Matuersaateqarpunga, uannut ammaassinnaallunga. Kristiaat Samuelsen uannut ataatatut ippoq." Siverti Aronsen oqarpoq aamma Kristiaat Samuelsen oqarluni *"Paarisariaqarparami... maanimi nerisarpog sinittarlunilu."*

Siverti Aronsen nipilersoraangat nipiliorneq pillugu sulii INI-mut naammagitaalliortoqaanngilaga. Qulitsinniittoq sapaatip akunnerani kingullermi Kristiaat Samuelsen-mut sianersarisimavoq, Siverti Aronsen nipiliormat. *"Nipiliorpat uannut tutussaagam"*, oqarpoq Kristiaat Samuelsen. *"Uanga naalaaru-teqarpunga siutaasanik"* Kristiaat Samuelsen oqarpoq. *"Putoqqatilluni tamanna unnuakkut allatigullu soqutigineq ajorpaa. Tamanna oqaatiginia-rsarisarpara. Taamaakkami. Tamanna uannut qasunarsinnaavoq"* Kristiaat Samuelsen oqarpoq.

"Uannut oqinnerujussuussaaq Siverti Aronsen namminerisaminik initaaraluarpat. Taava taamatut annertutigisumik innaallagiamik akiliisarunnaassaanga. Innaallagiamut 3000 kr-it sinnerlugit akiliisariaqarsimavunga. Aningaasat uannut utertinneqanngikkallarmata. Anaananga oqartuartarpoq anisissaginga, kisianni allami najugassaqaanngilaga. Kissaatigiinnarpara namminerisaminik initaassasoq," oqarpoq Kristiaat Samuelsen. *"Maani sinissinnaanngikkuma imminut aallaassaanga...kisianni taamaaliussanngilanga. Paneqarpungami."* oqarpoq Siverti Aronsen.

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Siverti Aronsen inissiamik qinnuteqarsimavoq. *"Qinnuteqarsimavunga aamma INI-miillungalu kommunimiissimavunga. Ineeraaqqamik tunivaannga, inissiamiippullu ineeqqamilu allat. Imerajuttuupput. Tassani najugaqarusunngilanga."*

Siverti Aronsen INI-mi utaqqisut allattorsimaffianni allatsissimavoq. *"Normu 50-iuvunga tamatumaluunniit missaanni."* oqarpoq. *"Normu 58"*, oqarpoq Kristiaat Samuelsen. Naluaat initaarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaanersoq.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

"Uatsinnut pingarnerpaaq tassaavoq initaarnissaq...aamma uunga (Kristiaat Samuelsen) tamanna pitsaanersaavoq." oqarpoq Siverti Aronsen. Ukiuni marlunni-pingasuni najugaqartuutigalugu pillugu apeqqummut Kristiaat Samuelsen oqarpoq. *"Sivisoorujussuuvog. Siunissaq pillugu neruuppunga namminerisaminik initaassasoq...allamik naamik...aamma uanga lottomi millioninik eqquissasunga."*

"Kissaatiga annerpaaq tassaavoq panimma peqatiginissaa. Namminerisaminik initaarusuppunga, taamaalilluni paniga uannukarsinnaalluni", oqarpoq Siverti Aronsen.

Arnaaraq Lynge

Arnaq – 50-nik ukiulik

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Arnaaraq Lyng-p 2008-mi inini ernerminut tunniuppaa. Ernera inissiami najugaqarpoq ernalu aningaasatigut annikitsumik tapertaalluni. *"Inissiap erninnut tunniunneranut pissutigaaara aningaasartuutit tamaasa kiser-maanneqarneri qanoq ilungersunartigisoq nammineq misilissammagu"*, oqarpoq, nangillunilu: *"Qaammammut 5000 kr-it missaannik peqartarpunga taavalu ineqarnermut akiliut innaallagamullu 3000 kr-it missaanniittut akiler-tarlugit. Sinneruttut 2000 kr.-it uanga, uinga, ernerma, ukuama taakkulu me-eraata inuussutigisussaavaat. Aningaasat annertusarnissaannut pikkoris-simavunga, taamaalilluta qaammat tamakkerlugu nerisassaqarluta."*

Ernera taamanikkut 28-nik ukioqarpoq. Taamanikkut inissiami pingasuupput, nammineq, uikua ernalu. Inissiaq marlunnik ineeraqarpoq. *"Uanga naju-gaqaannarpunga, piffissalli ingerlanerani malugilerlugu tassani naju-gaqaannarnissara kissaatigiunnaaraat. Aningaasartuutit qaffammata ani-sippaanga."* Tassa 2008-mi, inissiamillu allamik iserterfissaqarnani.

Siusinnerusukkut inuuneq

Arnaaraq Lyng 1962-mi illoqarfimmi aamarsuarnik paaaffiusumi inunngor-poq, taanna 1972-mi matuneqarpoq. Tassangaanniit 1971-mi nuupput, taamanikkut arfineq pingasunik ukioqartoq. Meeraanini pillugu oqaluttuar-poq: *"Meeraanera atugarliorpunga. Qatanngutinnut anaanaaraavunga. Nuunnissarput sioqqullugu ataataga kisimi imerpoq. Nuukkatta aamma anaananga imertalerpoq. Angajullersaavunga qatanngutikkalu paarsaralugit. 14-15-inik ukioqalernissama tungaanut taamaappunga."*

Meeraanini pillugu oqarpoq: *"Qatanngutikka innaraangata aamma uanga innartarpunga. Taamanikkut assut ajornartorsiorpunga... anaananga tavak-kaangat, ataatannit unatarneqarlunga atonerlunneqartarpunga... tamannalu anaanannut oqaluttuarigakku... imertalerluni aallartippoq. Anaanama unatar-talerpaanga toqunniarlungalu siorasaartalerlunga."*

Qatanngutai børnehjemmimut nassiunneqarput, namminerli anger-larsimaannarluni. 17-inik ukioqalerluni angutaatitaarnissami tungaanut atoqatigiinnikkut atonerlugaavoq. Qatanngutai atonerlugaanngillat.

14-nik ukioqalernissami tungaanut atuarpoq. Ukiut 15-it missaanni kom-munip allaffiani eqqiaasarpoq, nissumigullu ajornartorsiateqalernini pis-sutigalugu unittariaqarsimalluni. Taamaattumik siusinaartumik pensionisi-aqalerpoq ukiunilu kingullerni aqqanilinni tamanna inuussutigisimallugu.

30-nik ukioqalernissami tungaanut anaanani najugaqatigaa, ataataali ukiut pingasut matuma siorna toqusimalluni. Ukiuni kingullerni marluni arnaa kræfteqalermat anaanani paarisimavaa.

Nammineq, uini meeraalu sisamat tamarmik inissiami najugaqarput, taan-nalu ernerminut tunniullugu.

Ukiuni 2008 tikillugu kisiartaalluni sulisimavoq. Naggataatigut ernerni, nulialu taakkulu meeraat peqatigalugit tassani najugaqarpoq.

Ineqarnani inuuneq

Ernerminit anisitaagami allamukarfissaqarsimanngilaq. Uimi ilaqutaanut avanaanukarusussimagaluarpoq, itigartippaalli, naak allamukarfissaqan-ngitsoq. Illoqarfimmi ilaqutaqaaluppoq qatannguteqarlunilu, taakkulu arlaanni amerlanerlu najugaqartaraluarluni, iluatsinngitsumilli. Oqarpoq: *"Amerlan-*

ertigut taakkunaniissinnaneq imaluunniit najugaqarsinnaaneq ajorpunga. Qatanngutigijt akornitsinni iluanngitsoqarpoq, taamaattumik taakkunani najugaqarsinnaananga."

Ilaquttamini piffissami ukiut sisamat missaanni najugaqarsimavoq, siullermik nukkamini, aqqualamini panimminilu. Pania namminerisaminik ineeraqarpoq, siniffigisinnaasaa. Allani najugaqarsinnaasimangilaq. Amerlanertigut natermi sinittarpoq. "Assut ilungersunarsimavoq. Sakkortulluni. Ullumikkut eqqarsaatigileraangakku inissiami ernernut tunniunna peqqissimissutigisarpa." Taakkunani qanoq sivilutigisumik najugaqarsinnaanera assiginneq ajorpoq. "Ilaannikkut akulikitsumik nuuttarpunga ilaannikkullu sivilutisumik najugaqartarlunga. Nukara assersuutigalugu oqarpat aggersinnaasunga, taava ulluni 14-ini najugaqarsinnaasarpunga, aqqualuannilu sapaatip akunnerata missaani. Marluullutik meeraqarput, assut nipiliortarput meeqqalulu eqqissisimangitsut ingerlaannaq qasunarlugillu sapertarlugit. Panimma meeraq eqqissisimasorujuussuupput."

Assut allanngorartarsimavoq. Pania uinilu najugaqatigiilermata nikittoqarpoq. "Nuanniiguleruninna anisittarpaannga politiinit ikiorneqarlutik. Panimma inooqataa pillugu erseqqissumik pakatsinartoqarpoq."

Ilaquttani najugaqarneq pissusissamisut ingerlasimangilaq. "Paasilerpara tarnikkut nungullariartuutigalugu...sianiutikkut qasusalerpunga... imminungajakama nammineerlunga aqqualuannut napparsimavimmiittumut sianerpunga. Piffissami siviluumi napparsimavimmiippunga."

Napparsimavimmiit animmat kommunip utaqqiisaasumik inissiamut inner-suuppaa. Tassungali allatsittoqarsimamat qaammatip ataatsip kingorna anisariaqarsimalluni. Kommune allamik nassaarniarsimagaluarpoq, nassaanngitsoorlutilli.

Qaammatialuit kingorna panimminut nuuppoq, maannakkullu tassani najugaqarluni. Aalajangersimasumik tassani najugaqartutut allasimangilaq. Taamaattussaanngilarmi, tamatuma kingunerissammagu tamanna panianut akisunerulernera. Oqarpoq kommunip nalunngikkaa panimmini najugaqartoq. Pania suliffeqanngilaq. Ningaava suliffeqarpoq. "Qaammammut pensionikkut, 1298 kr-it tigugaangakkit tunisarpakka. Aningaasanik pilsarsigaangama panigalu niuerniartarpugut."

Namminerisaminik ineeraqarpoq. Inissiami arfiniliupput, marlunnillu sinitarfeqarluni. Pania pingasunik meeraqarpoq 0, 2 aamma 3-nik ukiulinnik. Arnaaraq Lyngemeeqqat arlaat ineeraqatigalugu sinittarpoq. Pania siusinnerusukkat ataasiinnarmik sinittarfilimmik inissiaqarsimavoq. "Taamanikkut assut ilungersunarsimavoq. Taamanikkut inimi natermi sinittarpunga."

Panimmini najugaqarnini ajorinngilaa. "Siusinnerusukkat uannut kamaa tammarsimavoq. Ullumikkut qujanartumik nipaannerupput eqqissimallutillu."

Torersaanermut ikiuuttarpoq piumalleraangamilu kaagiliortarluni. Kaagiliortarnerli qatsussinnaasarpaa panimminullu oqarsimalluni nuuppata kaginik maigaateqassasut.

Arnaaraq Lyngemernuttami arlaannut pitsaalluinnartumik atassuteqarpoq. "Ernutarpassuaqarpunga, taannali sapigaraara. Ippasaanikkut Danmarkimut nuunnarlutik eqqartuilermata ernutara kamalerpoq nikalluullugulu. Aannani qimallugu aallarusunnani."

Kisianneqarporli. Pania uialu ukiumi ataatsimi Danmarkimukarnissaminnik pilersaaruteqarput, tassani meeraat nappaateqarmat, pitsaanerpaassalluni Danmarkimi katsorsartinneqarluni. Taava ukiumi ataatsimi inissiaq atartorsinnaavaa. Nuannarivallaanngilaali. "Isumaqarpunga uannut angivalaalaartoq. Neqeroorfigivaanngali uanga attartorsinnaagiga panimma utaqqiisaa uannut attartortillugu. Naluara qanoq akeqassanersoq aamma ineqarnermut akiliummut qanoq tapiiffigineqassanerlunga. Illoqarfimmiit

aallanngikkuma tigussavara.” Illoqarfimmi allami najugaqartumut erner-
minukarsinnaani eqqarsaatigaa. ”*Ukioq maannamiit tikeraartalerpara.*
Noqartarpoq, qanoq pisoqarsinnaanera nalunarmat tikeraartarpara. Inissiami
inissaqartippaanga.” Panimminiinnini nuannaraa oqarlunilu: ”*Panimma anis-*
inngippanga, najugaqarfigiinnassavara. Ataqtigiilluarpugut.”

Namineq initaarnissamut periarfissat

Namineq initaarnissaq pillugu kommune oqaloqatigisimavaa. Ikiuukkusup-
put. ”*Assut ajornakusoorpoq, INI a/s-imiit aatsaat tunineqarunik kommune*
aatsaat uannut tunniussisinnaapput.” Utaqqisut allattorsimaffianni nalingin-
naasumi INI-mi allatsissimavoq utaqqisullu allattorsimaffianni 300-it missaan-
iilluni.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Maannakkut panimminiinnini nuannarigaluarlugu oqarpoq: ”*Atorfissaqartin-*
nerpaasara tassaavoq namineq pigisara, eqqissisimaarfigisin-
naasara...namineq pigisara sunissaralu namineq aalajangersinnaallugu.
Allamik namineq inissaqareernanga inissiamma erninnut tunniunneratigut
uannut salloqittarsimanera arlaleriarlunga eqqarsaatigisarpara. Tamanna
malugisalerpara. Assut ilungersunarsimavoq... annertuumik.”

Arnaq Holm

Arnaq - 28-inik ukiulik – inooqateqarnikoq – pingasunik meeralik

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Meeqqami angajulliup angutaa najugaani najugaqatigisimavaa. Sioorasaar-
talermani nuunnialersimavoq. Namineq meeqqanilu najugarisinnaasaminik
perusussimavoq. Kommunimut saaffiginnippoq, najugassaanilli inner-
suussisinnaasimangillat. Periarfissatuarilerpaa angajoqqaaminut nuunnis-
saq.

Siornatigut inuuneq

Arnaq Holm meeraanini pillugu oqarpoq: ”*Nuannerlunilu ajorluinnarsima-*
voq...suna tamarmi. Meeraatillunga kinguaassiutitigut atornerlunneqarsi-
mavunga, ilaqttama ilaannit, najugassaaleqilluni uagutsinni najugaqartumit.
Piffissap sivirusjaap ingerlanerani atornerluppaanga...naluara, qanoq nas-
suiassanerlugu. 10-nik ukioqartunga, tamanna aallartippoq 14-inillu
missaanik ukioqalernissama tungaanut tamanna pisarluni. Piffissami sivisu-
umi angajoqqaannut oqaatiginngilara.”

Angajoqqaavisa tamanna paasigamikku, anisitaavoq, aamma politiinut un-
nerluutigivaat. Eqqartuussivimmiippoq eqqartuunneqarlunilu. ”*Tassaana*
taamaamat kisima meeqqannik najugaqateqarnissaannut ersisunga. Ersi-
gigakku, meeqqakka uattulli pineqaqinammata.”

Ilaqtariittut katsorsarneqarnissaq pillugu kommunimut qinnuteqarpoq,
ukiullu arfinillit utaqqisuneereernerup kingorna katsorsartilluni.

16-nik ukioqalernissani sioqquutilaarlugu atuarunnaarpoq. ”*Meeqqat atuarfi-*
anni 10.klasse naammassingajappara. Maajimi naammassisussaallunga
januarimi taamaatippunga. Kammalaatitulli suliffittaarusullunga.” Fabrikkimi
suliffittaarpoq, aamma kingusinnerusukkut sanasutut ukiuni 6-7-ni sulisima-
voq, saniatigullu qatserisartuusimalluni. ATI-mi laborantitut ilinniarnikuuvoq.
Taannali atorsinnaasimangilaa, fabrikkimi laborantitut sulineq saper-
simagamiuk. ”*Aallaqqaammut allaannginnami pullattakkap iluaniilluni kingu-*

niinnaatigullu allaannginnami silaannaaruttoq taava ilisimajunnaarpunga, napparsimmavimmullu unillunga.”

Sanasutut sulitilluni, ilinniaqqinnissamut piareersarfimmi pikkorissarpoq (Piareersarfik). Tamanna unnukkut pivooq qaammatinik 10-nik sivi-sussuseqarluni.

Meeqqami angajullup angutaa ukiuni marlunni najugaqatigivaa. Pingasunik meeraqarpoq.

Nammineq najugaqarnani inuuneq

Arnaq Holm massakut meeqqanilu angajoqqaamini najugaqarpoq. Tamanna killiliisutut misigivaa. *”Nammineq najugaqarnani killissat amerlapput – ingammik meeraqarluni”*. Angajoqqaamini ukiut marluk najugaqarpoq.

Meerai pingasut massakut 10-nik, 1-mik aamma qaammatinik 4-nik ukioqarput .

Najugaqariaasertik naammaginarinngilaa ingammik meeqqat eqqarsaatigalugit. Oqarpoq: *”Assut inikilliornarpoq – aamma aleqaat [nammineq meeraa] massakut aappassaa nuffaseqqavoq. Marlorialuni puammigut nuammik unitsitsinikuuvoq”*.

Sisamanik aneqarpoq, taakkunanit marluk angajoqqaaminni najugaqarput. Taamaasillutik inissiami inersimasut tallimaapput meeqqallu pingasuullutik. Marlunnik sinittarfeqarpoq.

Taakku marluk angajoqqaaminni najugallit 30-t missaannik ukioqarput aamma marluullutik suliffeqarput. Siulleq imarsiortuuvoq taamaattumillu qaammat ataaseq peqanngeriarluni qaammat ataaseq angerlarsimasarpoq. Marluullutik namminerisamik najugaqarusukkaluarput. Arnaq Holm-p naluaa, nammineq najugaqalernissamut allatsinnikuunersut.

Inissiamili ajortumik silaannaqarmat – meeqqanilu – sinittarfinnut torsuusami sinittarpoq. *”Blokki najugaqarfiusooq assut nutaanngitsuuvoq, taamaasillunilu sinittarfiit silaannaqarpiarnatik. Sinittarfik ataaseq oqoqarpoq, aamma qularutiginnilara, aappaa aamma oqoqassasoq. Inikilliornarpoq aamma meeqqat nukarliit assut nuffasikulapput.”*

Neerisassanut ikioqatigiittarput. Angajoqqaavi qatanngutaalu illumut akiliisarput, aamma nammineq meeqqami nerisassaannik pisisarpoq. Kiassarneq ilanngullugu qaammammut kr. 5700-nik akiliisarput.

Naak iluminni ajunngitsumik ingerlagaluarlutik Arnaq Holm-p naatsorsuutiginnilara, inuunini naallugu taamak ingerlasoqarsinnaasoq. *”Inikillior-narpallaarpoq aamma naak inikilliornanngikkaluartoq, naluaa taamaaginnarsinnaanersoq. Aammami namminerisamik inuuneqarusunnarmat.”*

Nammineq najugartaarnissamut periarfissat

Arnaaraq Lynge INI-mi utaqqisut allattorsimaffiannut allatsinnikuuvoq, kisianni naluaa, qanoq normoqarnerluni.

Oqarpoq, siusinnerusuklut kommune anaananut kisimiittunut najugaqarfiteqarsimagaluartoq, massakulli matusimasut oquk pissutigalugu. Najugaqarfiit taakku aamma imminut mikivallaarput, najugaqarfiit tamarmik ataasiinnarmik initaqarmata.

Inunnik lsumaginnittoqarfimmut allagaqarnikuuvoq, inissiami amerlavallaarnertik pissutigalugu meeqqani akulikippallaamik nuffasertarmata, aamma inissiaq isugutsertuaannarmat, uffartoqarnerit tamaasa. Kommunilli oqaluttuussinnaanngilaa, utaqqisuni sumiilersimanersoq. *”Maajimi paniga puammigut nuammik unitsitsivoq aamma qanittuklut.”*

"Soriaqqissinnaananga misigisimavunga, pisariaqartitsisut eqqarsaatiginagit allanut attartortitsisarmata. Namminersorlutik attartortitsisartut najuqarfiuteqarput, taakku INI A/S avaqqullugu ilinniartunut attartortinneqartarput. Kisianni najuqarfiit Namminersorlutik Oqartussanit imaluunniit INI A/S-imit pigineqanngimmata, taakkuninnga attartuinissannut ikiorneqarsinnaanngilanga. Illumut akiliut akilersinnaagaluarpara, kisiannili qaa-vatigut innaallagiaq aamma akilernerqartussaalluni. Taamaattumik naatsorsuutigivara, sulii angajoqqaanni najuqartariaqassallunga."

Elektrikeritut ilinniarniarluni pilersaaruteqarpoq, ukiualuit qaangiuppata, meeqqat allineruppata. Ilinniarsimangitsut akissarsiaannit amerlanerusunik akissarsiaqalerusuppoq. Naatsorsuutigivaa, elektrikeritut ilinniarnissaq naammassisinnaassallugu, angajoqqaamini najuqartilluni, atuarfik unnuk-kut ammasarmat tassani ilinniagassani suliarisinnaagamigit.

Naatsorsuutigivaa, ilinniarniarluni aallartissaguni najugassaminik kommunimit tunineqarnissaminut periarfissaq minnerulissasoq. *"Qulakkeersinnaanngilara, kommunip ikiorumassaneraanga. Immaqa ikiorsiissutit tamaasa unitsissavaat, ilinnialissaguma aamma immaqa najugassannik ikiornavianngilaannga. Tassa imaakkunarpoq INI a/s-mit initaartariaqassasunga ."*

Siunissamut kissaatit

Saqqummiunneqartut malillugit Arnaq Holm nammineq initaarusuppoq, meeqqanilu pitsaanerusumik inuuneqalerniassagamik aamma ajornanngippat elektrikeritut ilinniarnissaminut periarfissaqarusuppoq. Nammineq najuqarqarnissaq pillugu oqarpoq: *"Aammami namminerisamik inuuneqarnissaq perusunnaraluarpoq."*

Aleqa Amundsen

Arnaq – 19-nik ukiulik – kisermaa

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Aleqa Amundsen anaanaqarpoq napparsimasumik aamma ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisumik. Qulinilli ukioqarami illumi ikiuuttariaqarsimavoq anaanaatalu suliaassaraluanik suliarpaalunnik suliaqarsimalluni.

Maannakkut nammineq inuuneqalerusulernermini tamanna ajornakusoorpoq, tassa arnaa ikiortissaarussammat. *"Namminerisannik ineqarusuppunga, qinnuteqarnikuunangali, tassani anaananga nammineersinnaanngimmat ataatagalu aalisartuulluni. Anaananga gigteqarpoq gigtillu saarni nungukkiartorlugit. Kommunimiit ikiorserneqanngilaq, taamaallaat sapaatip akunneranut ataasiarluni, erruissunneqartarluni naterlu asanneqartarluni. Taamaallaat taamatut ikiorneqarpoq. Nammineersinnaanngimmat uannit ikiorneqarnissani pinngitsoorsinnaanngilaa."*

Siusinnerusukkut inuuneq

Aleqa Amundsen pingasunik qatannguteqarpoq. Taakku massakkut angerlarsimaffimmiit qimagunnikuupput.

Ataataa aalisartuuvoq anaanaluk siusinaartumik pensionisiaqarluni. Ataataa qanoq annertutigisumik isertitaqarnera naapertorlugu naleqqussarneqartarpoq.

Angajoqqaavi siusinnerusukkut imertarput, taamaatissimallutilli. Imigassamut katsorsartinneqarnikuupput. Anaanani ukiuni arfineq pingasuni imersimanngilaq ataataalu ukiuni sisamani. Tamanna pillugu oqarpoq: *"Imertillugit*

ilaginngisaannarpakka. Ataataga qaqutigorujussuakku angelarsimaffimmi imertarsimavoq.”

Ineqarnani inuuneq

Aleqa Amundsen angajoqqaani nukkanilu peqatigalugit najugaqarpoq. Nukkanilu qaliani ineeraqatigiipput. Qaliani ineeqqap aappa pisattanik toqqor-sivittut atorneqarpoq. Angajoqqaavi inimi sinittarput, tassa anaanaa qalia-nukarsinnaanngimmat.

Ulluinnaat pillugit imatut oqaluttuarpoq: *”Makikkuma ullaakkorsioreerumalu taava erruisarpunga naterlu ipeqarpat nateq asallugu. Aamma nerisas-siortarpunga, tassa anaananga pisinnaanngimmat. Aamma anaananga makitinnissaanut atisalersornissaanillu ikiortarparput. Oqimaatsunik kivitsis-innaanngilaq...tigusaqarpallaarsinnaanngilaq taamaattumillu kaassuarta-kani issiasarluni.”*

Ukiut matuma qulingiluat missaannili nammineersinnaajunnaarmalli anaanani ikiortalersimavaa. Taamani qulinik ukioqarpoq.

Illup iluani suliassarpasuit inuusuttuuneranut ajoqutaapput. *”Ilungersunar-simavoq, tassa anaanama suliassaralui illumi suliassarpasuit tamaasa sul-iarisarakkit. Nukara nukarlersaavoq nukatsitaalluni – taamaattumillu ikiuukkusunani. Inuusuttuunissamut piffissaqarsimanngilanga. Ilaannikkut inuusuttutut pisinnaannginnera kamaatigisarpara allatigulli uannut oqarfigi-sariaqartarlunga taamaattuunera akuerisariaqarlugu.”*

Angajoqqaamini najugaqarnini aamma akunnattoorutigisarpaa. Anaanani asatorujussuuvaa isumaqarlunili ikiorneqassasoq, peqatigisaanillu kisimiik-kusuttarluni. Apersorneqarnerata nalaani anaana napparsimmavimmiippoq misissortilluni. Tamanna assersuutigalugu isumaqarpoq ataatani ilagalugu aalisariarsinnaalluni nunaqarfimmiillu aamma qimagussinnaalluni.

Suliffeqanngilaq, tassa nunaqarfimmi suliffissamik nassaarnissaq ajornar-mat. Anaanami paarineranut akilertinneq pillugu kommunimik isumaqatigiis-suteqanngilaq. Oqaluttuarpoq kommunimiit takkuttoqarsimanngitsoq atugaannik takusaasumik.

Ilaquttani assut asavai, qaammammut ataasiarlutik naapittarlutik. *”Amer-lasarpugut. Anaananga qatanngutinilu arfineq marluupput, taakkulu meeraqarput aamma illortaama ilai aamma meerartaarsimallutik. 20-igunarpugut amerlanerunngikkutta. Bankortarpugut, toqquttaalluta assigi-ingitsutigullu aliikkusersortarluta...taavalu nereqatigiittarluta.”*

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Oqarpoq nunaqarfimmi illunik najorneqanngitsunik peqartoq, oqarlunilu kommunip taakku attartortikkusunngikkai, tassa taakku inissiatut inis-sarsisitseqqiffittut atorneqartussaammata.

Anaanani kommunimit ikiorserneqarluni aaqqissuussinermik aatsaat pilersi-tsisoqarpat aatsaat nuussinnaanerapoq. Oqarpoq: *”Kissaatigaara anaananga ikiorneqassasoq, uangalu aamma namminerisannik ineqarusul-lunga...soorunami...Aanaanaga aamma kommunimiit ikiorneqarnissaa kissaatigaara, taamaalluni ikiortissamik pisariaqartitsileraangami agger-tartussa.”* Kommune attavigineqarsimavoq. *”Peqqinnisaqarfik aqutigalugu illoqarfimmut nuunnissarput qinnutigisimavarput sapinngisamillu suk-kanerpaamik nuukkusulluta. Ilisimatinneqarpugulli kommune aqutigalugu nuussasugut, maanili kommune arriitsuararsuuvoq inunnillu immik-koortitsisuulluni.”* Immikkoortitsinerlu pillugu imatut ilassuteqarluni: *”Ilaqu-tarinerlugu imaluunniit ...qanoq oqaatigissavara... immikkoortitsisuuvoq, allat*

qaapiatungaannaatigut ikiortarpai. Anaananga allagaqarnikuuvoq, sianertar-luarpoq, tassami taamaangippat sivisusinnaammat."

Illoqarfimmut nuussagunik aamma iluaqutaavallaassanngilaq. "Illoqarfimmi ilaqutaqarput, taakku imertarput taamaattumillu iluamik iluaqutigi-neqarsinnaanatik."

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Namminerisaminik ineqarusuppoq, oqarlunilu: "Ilaannikkut namminerisannik ineqarusuttarpunga nammineertarlunga eqqanniittoqarnani, imatut imatullu iliussasunga oqaluttoqarnani."

Anaanami inissisimanagera aqqeqqaartinnagu maannakkut initaassaguni tamanna Aleqa Amundsen-mut nuannissanngilaq. Oqarpoq: "Maannakkut inissiamik neqeroorfigineqaralaruma qanoq oqassanerlunga nalu-ara...Aammami anaananga erumassutigigakku. Initaassaguma ataatama ikiortussaassavaa, kisianni qasunarigamiuk. Isumaqarpunga sorusunnerlunga paasiuminaatsillugu takujuminaatsillugulu. Danmarkimi efterskolimiis-simavunga anaanaga qimaqqasimallugu, kisianni angerlarsersimaqalunga. Naggataatigut piffissaq sioqqullugu Nunatsinnut utertariaqarsimavunga. Ilaquttakka aamma maqaasinermik."

Aqqalooraq Filemonsens

Angut – 22-nik ukiulik – kisermaa

Ineqanngitsoq

Aqqalooraq Filemonsens 18-nik ukioqaleramili angerlarsimaffimmiit nuukkusulersimavoq, sulili angajoqqaamini najugaqarluni. Inuunermini qanoq ingerlariaqqissanerluni paasiuminaatsippaa. Paasissutissanik amigaaateqarpoq isumaqarnanili ingerlariaqqinnissaanut angajoqqaamini ikiorneqarluni. Tigummiinnarusukkaannili misigisimanerulluni.

Siusinnerusukkut inuuneq

Aqqalooraq Filemonsens'p ataataa aalisartuuvoq anaanaalu meeqqerivimmi sulisarluni. Qatannugitiinni sisamaasuni nukarlarsaavoq.

Angajoqqaavisa ernguttarnerat meeraanera sunnersimavaat. "Meeraasunga angajoqqaakka assut imertarsimapput. Akulikitsumik ernguttarsimapput... uangalu unnukut pisuttuartaarlunga, pisuttuartaarlunga innarnissaasa tungaanut. Ilaannikkut aatsaat unnuaannakkut ullaannguleranerlaniluunniit innartarpunga... aamma ukiukkut. Erngukkaangamik amerlanertigut oqaat-tarput. Nuannerpiarneq ajorpoq... aamma angerlarsimarusunneq annaaneqartarluni."

Ataasiarluni kommunimiit orninneqarpoq, tusarusukkaat angerlarsimaffimmi qanoq ingerlanersut. "Paaserusukkaat qanoq innersunga. Peqqissimasarpunga oqaluttuussimannnginnakkit. Saaffiginneqqinnngillat."

Aqqalooraq Filemonsens nunaqarfimmi atuarfimmi 10. klassersimavoq. 11. klassi illoqarfimmi qaninnermi ingerlappaa. "Nuannerpoq eqqissisimanarluni. Ernumassutissaqarnanga. Toqqissisimanarluni."

Aleqamini najugaqarpoq, tassanili najuagqarusunnani 11. klassi naammassigamiuk. "Tassaniinneq tamatigut nuannersuuneq ajorpoq. Aleqama uia sakkortuumik isummamigut allanngoriartaartuuvoq akuttunngitsumillu kamattarluni...tamannalu nuannerneq ajorpoq".

Angajoqqaaminiinneranili aamma Aqqalooraq Filemonsens-mut pitsaasoqarpoq. "Angajoqqaanni najugaqarneq nuannersuusarpoq, nuannaaraangata. Nukatsinneqartarpunga, kisianni imileraangata angerlarsimaffik eqqissisimanarunnaartarpoq nuannerpiarunnaarluni, nipaalligaangallu nuannerunnaarluni."

Ineqarnani inuuneq

Aqqalooraq Filemonsens angajoqqaamini najugaqarpoq. Qatanngutigiiit sisamaapput. Pingasut nuunnikuupput, namminerlu kisimiilluni angajoqqaani ilagalugit. Qatanngutai marluk illoqarfimmut qaninnermut nuunnikuupput pingajuallu nunaqarfimmi allami najugaqarluni. Namminerisaminik ineeraqarpoq. Aalisakkerivimmi sulisarpoq.

Isumaqarpoq nipaappallaartoq ilaannikkullu annertuallaamik eqqissiviiliorfiusarluni. "Ilaannikkut angerlarsimaffimmi najugaqarluni nipaallivallaartarpoq. Ilaannikkut oqaaseqartoqarneq ajorpoq." Eqqissiviilliorneq akornutigisarpaa. "Ilaannikkut angerlarsimaffimmi eqqissisimasoqarneq ajorpiarpoq...pingaartumik sulereernerup kingorna qasoqqatilluni...aamma erngukkaangata angerlarluni assut qasunartarpoq... assorujussuaq qasunartarpoq."

Angajoqqaavi imerpata, "taava ilaannikkut ikinngutinukartarpunga tassanilu unnuillunga...ilaannikkullu angerlarsimaannartarlunga." Amerlanertigulli angerlarsimaffimini unnuisararluni.

Naak angajoqqaamini ajunngitsumik najugaqaraluarluni taakkununga atasuteqarnera artorsaataavoq. Oqarpoq; "angajoqqaakka siunnersuineq ilitsersuussinerlu ajorneri oqimaappoq...aperigaanni amerlanertigut ilisimaneq ajorpaat...arlaannimmik ilisimasaqarpiangillat...assut oqimaappoq asanninnermik tunisisinnaanngimmata... aap ilaannikkut taamaaliortarput... naak najugaqatigiikkaluarluta uatsinnut ungasittorujussuuvugut...aamma imileraangata tamanna uannut oqimaattarpoq uannullu nuanninngitsunik oqaaseqartarlutik... ajorsitsaaralutik."

Nunaqarfimmi najugaqartumi aleqamini najugaqarsinnaanngilaq. "Alegara uangalu uatsinnut atavallaanngilagut aamma ueqarpoq."

Inuunini pillugu eqqarsaaterpassuaqarpoq taannalu oqimaalluni, isumaqarporli ingerlaqqilerluni. "Ukiuni kingullerni eqqarsaatinniit ingerlariaqqilerpunga, taamani inuunera kipitinniarlugu eqqarsaateqarama. Uannut assut oqimaassimavoq...tassa inoqatinnut uanga kanngusukkama. Ilaquttakkalu uangalu angallammik illoqarfimmut ingerlatillu iluliamut aporpugut. Tamatum kingorna nunaqarfimmiut ilaasa tamanna pillugu nikanarsarpaanga. Angajoqqaakkalu imerlutik aallartikkaangata qatanngutini toqusimasoq oqal-lisigisjarlugu." angajua imminorpoq ukiut 14-it matuma siornatigut. 26-nik ukioqarluni. Aqqalooraq Filemonsens taamanikkut arfineq pingasunik ukioqarpoq.

Pisoq pillugu allanik iluamik oqaloqateqarneq ajorpoq, suleqateqarporli tatigisaminik, aamma oqaloqatigisartakkaminik. Angallateqarpoq nammineq pisiarisaminik.

Taanna 12.000 kr-it missaannik akeqarsimavoq. Maannakkut naafferarlugu akilersorpaa. Angalaarluni atortarpaa. Pinngortitamiinneq assut nuannarivaa. Oqarpoq: "Pinngortitamiilluni nuannersuuvoq isiginnaarlugu, umiartorluni qaqqanilu pisuttuarluni. Alianaattarpoq. Aamma puisinniarluni nuannertarpoq...soorunami aamma ikinngutit ilagalugit."

Nammineq initaarnissamut periarfissat

Aqqalooraq Filemonsén nammineq ilisimarpiangilaa namminerisaminik qanoq initaarsinnaanerluni, isumaqarnanili angajoqqaaminit tamatuminnga ikiorneqarsinnaalluni. Oqarpoq: "Soorluuni kissaatiginngikkaat allamut nuussasunga aalajangersimallungalu. Qanoq illup piginissaa ingerlannissaa-llu pillugu aamma siunnersorneq ajorpaangga. Qimagutissagaluarpata qanoq nammineersinnaanerlunga naluara. Qanoq illu paarineqartarnersoq pillugu angerlarsimaffimmi aperigaangama akineqanngisaannarpunga ilitsersuuneqarnagaluunniit. Qanoq iliortarnersut ilisimarussuppara. Soorlu ineqarnermut akiliut, innaallagamut assigisaannullu aningaasartuutit... tamakku tamarmik namminerisamik illoqarniaraanni akilerneqartatut."

Saviminilerinermut Ilinniarfimmi sanasutut ilinniarussuppoq. Taamaalilluni ileqqaagaqarusuppoq, oqarlunili: "Maannakkut umiatsiaqarpunga aallarnerlu nuannerilluinnarpara...aammalu ileqqaagaqarneq ilinniarnikuunagu. Ilinniar-nissannummi aningaasassaqaarniarlunga taamaaliortariaqarpunga. An-ingaasanik katersisariaqarpunga ilinniagalerniassagama."

Naatsorsuutigaa isertitami affaasa missai ileqqaarsinnaallugit, sumulli naleqqiullugit nalilersuinissaminik paasisstissamik peqarnani. Ilinniarnermut ilitsersuussisumik oqaloqateqarnikuunngilaq.

Ilinniarnerp eqqarsaatigisaata kingunerissavaa illoqarfinni anginerusuni-innissaa. Atuarfik ilinniagaqartunut ineqarpoq najugaqarfeqarfigisinnaasaan-ik. Inuunera allaanerussasoq kissaatigaa. "Sivitsorpallaartinnagu inger-laqqillunga ilinniagaqarusuppunga. Tassa pilersaarutiga. Manna qimak-kusuppara. Atuareeruma ilinniareerlungalu illoqarfimmut allamut nuukkusup-punga. Uannut piunaffigissaanga. Meeraangallarama imerlutik aallartik-kaangata sapiinniartarpunga nuannaartuuniarsaralunga. Angerlarsimaffitsini susoqarnersoq isertuunniartuarniarsimavara...ullumikkulli taamaanngi-langa...eqarsaatikka kaavipput. Inuunera pitsaasumut allanngortikkusuppa-ra."

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Isumaqaqarpoq taamatut inissisimanera sivisuumik atasinnaanngitsoq. "Ta-akorloorsinnaavara taakkunani najugaqaannassasunga angajoqqaannut aammalu uannut qasunarsissasoq. Atisakka assersuutigalugu errortarpaat, nerisassaqtillunga..."

Aqqalooraq Filemonsén nammineerusuppoq. "Allamut nuukkusuppunga – nammineq illunnut. Namminerisamik illoqarneq nuannissooq... ilik-kagaqarluni eqqannilu toqqissisimasoqarluni."

Namminerisamik inissiamik ullut arlaanni neqeroorfigineqassagaluaruma qanoq oqassanersoq pillugu apeqqummut akivoq, "Qanoq uannut annertu-umik nuannertigissagaluarpa. Akuttunngitsumik takorloortarpara qanoq nu-annertigissasoq namminerisamik najugaqarluni. Qanoq nuannertigissava namminerisamik ineqarluni, tassani kisimiilluni, aamma ikinngutikka ilagisin-naallugit...eqqissisimasumik."

Nielsine og Severin Johansen

Angut arnarlu – 21-nik aamma 23-nik ukiullit - aappariit

Ineqanngitsut

Nielsine og Severin Johansen tassaapput inuusuttut aappariit, arnap an-gajoqqaavini najugaqartut, namminerisaminillu assut kissaateqartut. Inissi-

amilli pissarsisinnaangillat aatsaat nunaqarfimmiit nuukkunik, tamannalu kissaatiginagu.

Siusinnerusukkut inuuneq

Nielsine og Severin Johansen aappariupput. Arnaq nunaqarfimmi alliaartorsimavoq aamma 11. klassi tikillugu atuarsimalluni.

Angut illoqarfinni marlunni alliaartorsimavoq piffissallu ilaanni illoqarfinni marlunni najugaqarsimalluni, tassa angajoqqaavi illoqarfinnit assigiinngitsunersuummata, ataatalu toquneraniit ukialuit qaangiuttut arnaata illoqarfianut uteqqissimallutik. 9. klassimii anisimavoq. Tamatuma kingorna fabrikkiimi sulisimavoq umiarsuarnillu usingiaasarluni.

2009-mi nooqatigiipput. Maannakkut najugaqarfigisaminni ataatsikkut nunaqarfimmut nuupput. Nunaqarfimmut inissilluarsimavoq tassani najugaqarneq nuannaralugu. Piffissaqarsimavorli nalornisoqarfiusumik. *"Aallaqqaammut unamminalaarsimavoq – ittuutulaarlunga. Aatsaat qanittukkut iluamik inissilersimavunga."*

Nammineq ineqarnani inuuneq

Arnap angajoqqaavini najugaqarput. Angajoqqaavisa saniatigut aamma arnap ania illumi najugaqarpoq.

Illu tassaavoq 69-type qalialik. Qaliani marlunnik sinittafeqarpoq inimilu alfermi ineqarluni.

Angajoqqaavi sinittarfiup aappaaniipput. Sinittarfiup aappa arnap anialu sinitarfigaat.

Taamatut inooqatigiinneq pillugu Nielsine og Severin Johansenk imatut oqarpoq, *"Ilaannikkut pitsaaneq ajorpoq...kisiimiikkusunnartarpormi...namminerisamik peqaluni susoqarnissaa nammineq aqullugu."*

Annertunerusutigut angajoqqaat aningaasartuutunik akiliisarput. *"Angajoqqaakka akiliisarput. Ilaannikkut kissarsuummut uuliamik piseqqusarpaatigut. Mikisuullungali angajoqqaanni najugaqarpunga taava sulisalerama nerisasanulluunniit akiliineq ajorpunga...piffissami sulilereerlunga ilaannikkut kissarsuummut uuliamik piseqqusarpaannga... allanillu piumasaqarneq ajorlutik."* (arnaq)

Kina sulerisassanersoq pillugu aalajangersimasumik ileqqoqanngillat. *"Assigiinngitsorujussuavoq. Ilaannikkut silamukartarpugut atisanik errorsiartorluta ilaannikkullu anaananga imertaattarlugu, allatigut errorsisarfirmukartarput tassani atisagut erroriarlorlugit."* (arnaq).

Arnaq peqqissaavimmi akissarsiaqarnani taartaasarpoq. Akissarsiaqarluni suliffeqanngilaq. Suliffissarsiortutut allatsinnikuvoq, tamannali angusarfiusimanani. *"Amigaateqanngisaannarput."*

Pisortanit ikiorsiissutisisarpoq, kisiannili angutaatini inooqatigileramiuk taaku annaavai, taanna isertitaqarmat.

Angut aalisartuuvoq. Sakini ilagalugu aalisarpoq. Tassani ingerlalluarpoq, naluaalli tassani ingerlaannassanersoq, tassa aaqqatit atortakkani anorneqarfigigamigit. Nunaqarfimmiilli nuunnissaq eqqarsaatiginngilaa. *"Nunaqarfimmi najugaqaannarnissaq takorloorsinnaakutsoorpara, kisianni suliffeqartariaqarpoq... immaqa atuarfimmi ikiortitut imaluunniit fabrikkiimi sulisararluni."*

Arnap anaanamini najugaqarnini nuannaraa imaluunniit qanittuaniinnini: *"Anaananga nuannerpoq...sivisunerusumik ilaginngikkaangakku isumaga ajortittarpoq...maqaasilersarpara."*

Namminerisamik initaarnissamut periarfissat

Nunaqarfimmi najugaqaannarusukkamik periarfissaat tassunga inissiallu agguanneqartarnerannut annertuumik atapput. Oqarput: "Illu najorneeruppat taava allagarsiinikkut taanna neqeroorutigineqartarpoq. Taava kommunip allaffianukartarpugut tassani pappiaqqanik immersuilluta. Amerlasarpugut immersuisut. Arlaleriarlutik toqqaaniarnermi eqqarsaatigineqartut akornanniinneq ajorpugut. Pingasut-sisamariarluta immersuinikuuvugut, tamatigullu allanik toqqaasarlutik. Qanoq toqqaasarnersut paasinngisaannarnikuuara...tusarsimalluguli utaqqisut allattorsimaffiat aallaavigalugu toqqaasartut, aamma utaqqisut allattorsimaffianniittut akornanniittunik toqqaasartut."

Utaqqisut allattorsimaffianniinnermut ukiumut 100 kr-imik akiliisarput tassani issimallutillu ukiuni marlunni-pingasuni. Utaqqisut allattorsimaffianni qanoq normoqarnerlutik naluaat.

Nunaqarfimmi aamma inuinnaat illuuteqarput, attartorneqarsinnaasunik. Imaasiallaannarneqarsinnaanngillalli. "Sapernarpoq. Piginnittumiit attartornissamut soqutiginninersugut aperineqarnikuuvugut – pequteqanngimmalli tamanna sapernarsimalluni aamma ukiuulluni pequtinik pissarsisoqarsinnaanani. Paasivarput pequtit upernaap tungaanut utaqqineqartariaqassasut. Uterlunga sianerama inortuereersimavugut. Isummatik allannngortissimavaat attartortikkusunngulu."

Aamma illoqarpoq najorneqanngitsunik. "Naluarput taakku arlaat attartorsinnaanerlutigit...illunik piginnittut attaviginissaat ajornarpoq. Angalallutik aallarsimasinnaapput taakkulu oqarasuaataasa normui nalullutigit...taakku qanoq attavigissanerlugit naluarput."

Nunaqarfimmi najugaqarusunnerupput, nunaqarfimmili inissiamik pissarsinnaanngikkunik nuuttariaqartussaassapput. "Takorloorsinnaavara allami najugaqarsinnaaneq, tassa maani nunaqarfimmi illussarsinissaq sapernarmat. Neqerooruteqartarnerit akuttummata."

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Siunissamut kissaatigisat pillugit arnaq oqarpoq. "Ilaannikkut namminerisamik initaarusuttarpunga... kisiannili namminerisamik initaarsinnaannginnatta angajoqqaanni najugaqarneq ajorinngilara, naluarali angutaatinga qanoq isumaqarnersaq. Takorloorsinnaanngilara ukiut tallimat-qulit qaangiuppata maani najugaqartugut." angullu nangilluni; "Qanoq sivistigisumik taamatut najugaqarnissarput takorlooruminaappoq. Allagarsiisoqaraangat [illut inueruttut pillugit] inissiamik qinnuteqarneq misilissimavarput."

Naak arnap angajoqqaami najugaqarnini ajorinngikkaluarlugu namminerisaminnik ineqarusunneruvoq. Inissiamik neqeroorfigineqassagaluariniq qanoq tigussaneraa pillugu apeqqummut akivoq, "Qujamasussaanga...soorlu immaqa killeerulluni namminerisamillu ileqqoqalerluni. Angajoqqaanniisillunga piumasaqaatika taakkunaniit allaanerupput. Nammineerlunga assigiinngitsunik sammisaqassaanga... anaanangalu aamma nammineq allanik ingerlataqarusulluni, soorlumi ingerlataminiit taakkunanga arsaartikkusunngitsaq. Naak uanga nammineersinnaagaluarlunga. Imaanngilaq allatut iliorusukkama, kisiannili suliarineqartussat suliarineqartariaqarmata."

Adolfine Olsen

Arnaq – 21-nik ukiulik – kisermaaqq

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Ukiut pingasut matuma siora ilinniagaqalernissaminut piareersarluni aallart-issimagaluarpoq. Illoqarfimmi qaninnermi. Angajoqqaanili ikioriartorlugit uternikuulluni. ”Angajoqqaakka pisuupput. Uanga taannaavoq angajoqqaan-nik aningaasaqarnikkut ikiuunnerusartog, taamanikkullu aningaasaqarnikkut ajornartorsiorsimallutik. Meeqqerivimmi sulivunga taamaattumillu iserti-taqarluarlunga. Taamaattumik atuarnera unitsiinnartariaqarsimavara ikiorni-assagakkit. Ullumikkut ajunngitsumik ingerlapput.”

Siusinnerusukkut inuuneq

Adolfine Olsen 11. klassi ilanngullugu atuarsimavoq. 10. klassi tikillugu nunaqarfimmi atuarsimavoq 11. klassilu illoqarfimmi qaninnermi ingerlallugu. Taamanikkut atuartut nunaqarfimmeersut najugaanni najugaqarpoq.

Ataataa aalisartuovoq anaanaluni niuertarfimmi sulisuulluni.

Namminerisamik ineqarnani inuuneq

Adolfine Olsen angajoqqaamini najugaqarpoq. Katillutik arfiniliupput, anga-joqqaavi qatanngutaalu sisamat. Qatanngutai 6-nik, 16-nik aamma 18-nik ukioqarput.

Angajoqqaamini najugaqarnini ajorinngilaa kisianni aamma kisimiikkusut-tarluni. ”Angajoqqaanni najugaqarneq ajunngilaq. Nuannerpoq. Ilaannikkut isumaqatigiinngikkaangata avaanngunartarpoq. Ilaannikkut namminerisannik najugaqarusuttarpunga, angajoqqaakkali qimakkusunngilakka. Nammineer-lunga misilikkusuppara, tamannali sapernarpoq, angajoqqaannummi qanit-tuararsuugama. Ilaannikkut eqqarsartarpunga inuuninni ingerlaqqissallunga, mannali qimakkusunngilara.”

Marlunnik ineqarput marlunnillu sinittarfeqarlutik. Adolfine Olsen sinittarfiit arlaanni sinittarfeqarpoq. Angajoqqaavi qatanngutaalu nukarliit marluk sinit-tarfiup aappaaniupput. Nukaata pingajuat angutaatiminut nuussimavoq. Ukiut sisamat matuma siora illumut iserteramik isumaqatigiissimapput taamaat-toqassasoq. Siusinnerusukkut mikinerusumik illoqarsimapput ataasiinnarmik sinittarfilimmik. ”Taamatut tattoqilaarluni najugaqarneq ajorinngilara. Ajunngi-laq.” Tamanna annertuumik killilersuinertut misiginngilaa, namminerimullu killilersuinerulluni. ”Ilaannikkut inuttaanut killeqartitsisarpoq. Assersuuti-galugu sivirusumik eqqumasinnaapput, nipaallisaartariaqarluni...taakku eqqaassanngikkaanni allanik soqanngilaq.”

Namineq initaarnissamut periarfissat

Inissarsiornikuunngilaq.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Tassanngaannartumik namminerisaminik initaassagaluaruni qanoq iliussal-luni naluaa. ”Ilaannikkut nammerisannik initaarusuttarpunga, peqatigisaanilli aamma angajoqqaanni najugaqarusullunga...tamanna akuttunngitsumik eqqarsaatigisarpara, aamma siunissara qanoq ikkumaarnersoq...qanoq in-gerlaqqissaanga. Qanoq sivirusutigisumik angajoqqaaniinnissannik aalajan-gersimasumik takorluunqaqanngilanga. Inissiamik neqeroorfigitissaguma qanoq iliussanerlunga naluaa.”

Aviaaja Lundblad

Arnaq – 18-nik ukiulik – kisermaa

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Aviaaja Lundblad inissiaqanngilaq, angajoqqaamini sakiminilu najugaqarpoq, namminerisaminillu inissaaleqilluni.

Siusinnerusukkut inuuneq

Aviaaja Lundblad nunaqarfimmi alliartorsimavoq.

Angajoqqaavi siusinnerusukkut imertarsimapput. *"Meeraagallarama angajoqqaakka akulikitsumik ernguttarsimapput, maannakkulli imertarunnaarlutik... tamanna qaqutigoortorujussuuvoq. Oqqatiteraangamik ataataga taannaasimavoq ajortumik pininnerusartoq... uanga ajornerpaamik pisarpaanga... anaanangalu ajunnginnerpaamik... ilaannikkut misigisarpunga ataatama anisissagaanga. Oqarsinnaasarpog 'Silamukassanngilluinnarputit', taamatut oqarniutaa unatarlunga. Ullumikkut taamatut pineq ajorpaanga."*

Nammineq ineqarnani inuuneq

Angajoqqaavi nunaqarfimmi najugaqarput. Aviaaja Lundblad-li angutaatimini sinittarluni aamma tassaniittarluni. Nukaata arfinilinnik ukiullip tutikkusulerangamiuk angajoqqaamini tukkusarpoq.

Qatanngutigiit sisamaapput. Angajulliup tulleraa. Angajua angajulleq 21-nik ukioqarpoq, nukarliullu tullia arfinillit.

Qatanngutai pingasut angajoqqaaminni najugaqarput. Illoqarput marlunnik sinittarfilimmik. Angajoqqaavisa sinittarfik ataaseq qatanngutaasalu pingasuullu sinittarfiup aappaaniillutik.

Angajoqqaamini aamma sakimini najugaqartilluni naatsorsuutigineqarpoq taakkunani marlunni ikiuutissasoq. Oqarpoq: *"Najugaqatigiilluni ajunngilaq, kisiannilu kina ikiussallugu nalunarsinnaalluni. Angutaatiga oqarpoq taakku siulliullugit ikiussagikka. Taakku tamaasa ataatsikkut ikiussallugit qasunartorujussuuvoq. Illup iluani suliassaqarpoq, torersumillu suleqatigiissagutta sumi qanorlu isumaqatigiittariaqarpugut."*

Aviaaja Lundblad nunaqarfimmi atuarfimmi atuarsimavoq 10. klassilu naammassisimallugu.

Ullaap tungaani nunaqarfimmi niuertarfimmi sulisarpoq ualikkullu meeqqerivimmi. Meeqqat atuarfiat naammassigamiuk fabrikkimi sulisarluni aallartip-poq, nuullunili.

Namminerisamik initaarnissamut periarfissat

Inissiamut allatsinnikuuvoq.

Initaarnissaq periarfissat pillugit Aviaaja Lundblad imatut oqarpoq: *"Maani inissarsiortorpassuupput isumaqarpungalu illunik amerlanerusunik sanaartornissaq ajornartoq. Illut atorneqanngitsut maani inissarsiortunut tamanut naammannngilluinnarput. Inissarsioraanni neriorsorneqartarputit tusarfigi-umaarlugit. Ullu manna tikillugu suli tusarfiginngilakka. Inissarsiorneq ajornarpoq."*

Misigisimavoq ilinniarnissaanut angajoqqaavisa tunuarsimaartikkaat, tamatumammi kingunerissammagu nunaqarfimmiit nuuttariaqarnissaa. *"Ilinniagaqalerlunga ingerlaqqinnissara pillugu nalornivunga. Assersuutigalugu maanni nunaqarfimmeeqqullunga angajoqqaama tunuarsimaartippaannga. Taamaanngippammi ilinniagaqarusuppunga. Naluara sooq taamaannersut tamannalu pillugu oqaatigerusullugit, kisiannili ilinniagaqarusunera eqqaagaangakku oqqatilerarluta. Suli aperinngilakka."*

Ataasiarlunili aperisimavai tamannalu pillugu imatut oqarluni: "Ataataga tamanna pillugu aperinikuuara, ataatagali kamassartarpoq...uangalu sukan-gasumik perorsarneqarnikuullunga...kamattarpoq. Naluara sooq. Ataataga aalisartutut alliatorpoq, immaqaana inuttaatut aamma ingerlatikkusukkaanga... kisianni uanga ilinniagaqarlunga ingerlaqqikkusuppunga. Atuaqqinnis-sara takorloorpara."

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Namminerisaminik initaarussuppoq isumaqarlunilu taamaaliguni suut tamarmik oqinnerulissasut. "Namminerisamik ineqalerneq nuannissaaq. Namminerisamik ineqartut ilimut usorisarpakka. Nammineq aqunneq, taamaakkusoqaanga. Aamma isumaqarpunga angerlarsimaffimmi aqqis-sorneqartussat pillugit pitsaaneruseq immitsinnut suleqatigiissinnaassasugut."

Jonna Møller

Aanaq – 61-nik ukiulik

[Angut arnarlu – 36-nik aamma 33-nik ukiulik – katinnikut – tallimanik me-erallit]

Ineqarnermiit inissaaleqilernermut

Jonna Møller-p uini ajunaarmat 2007-mi annaavaa. Tamanna inuttaanut assut artornarsimavoq. Tapersorteqarnissanilu taamaattumik pisariaqar-tissimallugu paninilu aperisimallugu, uia meeraalu nuussinnaanersut. 2010-mi taamaaliorput. Peqatigisaanik illu najugarisaat atorunnaarlugu.

Pania uialu taamatut aalajangersimaneq maannakkut nuannarinngilaat. "Nu-ussimanertik pillugu paniga peqqissimilerpoq oqarluni 'Ilinnut nooqqulluta qinnuteqarnerit sooruna akuerisimagipput.'

Paniami imminut nuunnissaanut kissaatigisimasani kingumut Jonna Møller-ip eqqarsaatigileramiuk isumaqarpoq kukkusimalluni. "Uiga ajunaarmat uanga pissutaavunga...aamma kisimiilerama meeqqakka eqqarsaatigilerpakka... uannut nooqqugakkit tamanna kukkussutigaara."

Nunaqarfimmi inissarsiorput, paasivaalli tamanna ajornartorujussuusoq.

Siusinnerusukkut inuuneq

Jonna Møller'p pania ningaavalu nunaqarfimmi illoqarput.

Nammineq ineqarnani inuuneq

Jonna Møller illumi paninilu uialu taakkulu meera tallimat peqatigalugit naju-gaqarpoq. Taamaalillutik illumi arfineq pingasuupput. Ukiup affaata matuma siorna ernera taassumalu arnaataa illoqarfimmut qaninnermut nuupput. Taamanikkut illumi qulusimapput. Taamanikkut tattoqiiissimapput. Ernerata arnaataatalu nuunnerannut tamanna pissutaavoq.

Illu marlunnik sinittarfeqarpoq. Ineraq imaarnikuuaat taamaalilluni allamik immikkut sinittarfittarlutik.

Pania ningaavalu 33-nik aamma 36-nik ukioqarput. Taakku meera ataat-simik, arfineq marlunnik, qulinik, 15-nik aamma 16-nik ukioqarput.

Pissutsit pillugit Jonna Møller imatut oqarpoq: "Taamaakkaluartoq ajunngi-lagut sutigullu tamatigut uatsinnut ikioqatigiittarluta... periarfissalli annikipput, tassami angajullit aamma namminerisaminnik ineeraqarnissamik peri-

*arfissaqarusummata... aamma angajoqqaatik peqatigalugit najugaqarusul-
lutik."*

Nunaqarfimmi qaqugu initaarsinnaanertik pillugu paasissutissanik peqanngilat. Taamaattumik taakkununnga tamatuma ungasissumiinnissaa takorloorsinnaavaat. *"Naggataatigut utaqqinertik qatsutissavaat illoqarfimmullu nuullutik. Ernera arnaataalu taamaalioreerput."*

Aningaasartuutit agguartarneri ajorinngilaat imminnullu ikioqatigiittarlutik. *"Aningaasartuutit aveqatigiittarpagut immitsinnullu ikioqatigiittarluta. Aamma ineqarnermut akiliut avittarparput. Taamanikkut namminerisaminnik illoqarami aamma assut ikiuukkusuttarsimapput...nerisassatigut allatigullu tamatigut ikioqatigiittarsimavugut... arlaat akissalik akiliisarpoq... arlaannik akiligassaqarpat."*

Jonna Møller Royal Greenlandimi sulisarpoq. Aamma pania taamaalluni. Ningaava aalisartuuvoq.

Uiata qatanngutai aamma nunaqarfimmi najugaqarput. Nammineq illoqarfimmi alliatornikuuvoq. Taamaattumik ilaqutai nunaqarfimmi najugaqanngillat. Uini nooqatiginiarlugu nunaqarfimmut nuukkami initaarnissamik tungaanut uiata qatanngutaani najugaqarsimapput.

Namminerisamik initaarnissamut periarfissat

Inissiaq, paniata 2010-mi qimataa, najorneqanngilaq paniatalu ilaqutaatalu qimammassulli taamaassimalluni. Paniatali utertillugu pissarsiarisinnaasimaganagu.

Paniata meerai angisuunngulermata paniat uialu taamaattumik nuukkusulerput namminerisaminnik peqarusullutik. *"Panikka meerai allilerput inissamillu pisariaqartitsinerat annertusiartuinnarluni...uanga taamani nuutsittuugakkit inissamik nassaarniarneranni aamma ikiorpakka... aap, oqarpunga ikiorusuppassi, kisianni sapernarnermik."*

Jonna Møller naapertorlugu panianut uianullu inimut salliutinneqarnissaannik neriorsorneqarsimapput, kisiannertaqarlunili. *"Assut salliutinneqassasugut neriufigivallaassanngilarput tassami ukiorli neriorsorneqarpugut... kommunip allaffianukartarpugut... maannakkut angusaqarnata. Maannakkut tunniutinnaqqapput (pania ningaavalu) qanoq iliuseqarnatillu... susoqarnermi ajorami."*

Pania ningaavalu aamma INI-mut saaffiginnissimapput, Jonna Møller-li naapertorlugu tamanna aamma angusaqarfiusimanani.

Nunaqarfimmi INI-p inissiaatai marluk najorneqanngillat. Aappa tassaavoq paniata ningaavatalu siusinnerusukkut najugaqarfigisimasaat. *"Inissiat arlaat ataaseq oqoqarpoq, oqaatigineqartulli malillugu ajornani, inissianngortinnissaanullu utaqqisoqaannarluni. Tusarparput iluarsaanneqassanngitsoq. Illup aappa aamma iluarsaanneqanngilaq. Apeqquteqarfigigaluarpagut, akissutisinali...Tamanna assut eqqumiippoq. 'Siullermik ilisimatinneqarpugut iluarsaanneqassasooq allaniilli ilisimatinneqarluta itigartinneqarsimallutik panikka ningaavalu taanna pisussaammassuk, kisiannili taakkununnga tunniunneqarnani."*

Naak nunaqarfimmi inissaaleqisut amerlagaluartut inissat arlalissuit najorneqanngillat. *"Ataatsimik illoqarpoq ukiumi kingullermi najorneqanngitsumik. Tassaniittoq angajoqqaaminut nuussimavoq. Illortik atunngilaat. Pineqartup illu pimmagu ullualuit qaangiuttullu illoqarfimmut qaninnermut angajoqqaaminut nuuppoq, inialu najorneqarnani...Inissiat inummut pigineqartut arlallit aamma najorneqanngillat, piginnittuinilli attaveqarnissaq ajornarluni."*

Margrethe Jakobsen

Arnaq – 34-nik ukiulik – anaanaq kisermaa

Ineqarnermiit inissaaleqilernermit

Margrethe Jakobsen ukiup ataatsip missaa avikkami ineeruppoq. Tamanna tassanngaanaq sukkasuumillu aalajangerusimavoq. Uiata pigisaani inissiami najugaqarsimapput.

Angajoqqaaminut nuuppoq.

Siusinnerusukkut inuuneq

21-nik ukioqarluni katippoq uinilu ukiuni aqqaneq marlunni inooqatigisimallugu.

Namminerisamik ineqarnani inuuneq

Angajoqqaavisa inissiaat pingasunik sinittarfeqarpoq. Margrethe Jakobsen inissiami namminerisaminik ineeraqarpoq.

Margrethe Jakobsen angajoqqaamini najugaqarnini nuannarinngilaa. ”Angajoqqaani najugaqarneq pikkunaappoq. Taamatut najugaqarluni eqqissisimissaq ajornarpoq. Killeqarnarpoq najugaqartuinnaalluni, qaqutigullu eqqissisimanarluni, tassa angajoqqaakka assortuuttuaannarmata. Assut assortuttarput.”

Noqartartuuvoq. Tamanna pissutaaqataalluni namminerisaminik najugaqarusuppoq. ”Noqaraangama angajoqqaanni najugaqarneq toqqissisimananngilaq. Namminerisannik najugaqartuuguma uannut pitsaane-russaaq, noqaraangama allanik akornusersuinanga. Noqartarnera akulikineq ajorpoq.”

Meerai ataataminni najugaqarput. Pilersaarutaavoq taamatut ingerlaan-nassasut nammineq initaarnissami tungaanut. Taava pulaartalissavaat isumaqatigiissuteqarlutillu tukkusassallutik. Meerai qulinik aamma aqqanilinnik ukioqarput. Aamma angajoqqaamini najugaqarnermi nalaani meerai pulaartarput.

Illoqarfimmi ajaaqarlunilu akkaaqarpoq. ”Taakkunani najugaqarsinnaanngilanga. Aamma uteriisernianngilanga. Meeqqammi inissaqanngillat.”

Namminerisamik initaarnissamut periarfissat

Isumaginnittoqarfik aqutigalugu inissiamik innersuunneqarnissaq pillugu Margrethe Jakobsen kommunimut saaffiginnissimavoq. Naluua qaqugu initaassanerluni, kommunili oqarsimalluni ukioq ataaseq ingerlassagunartoq.

Timikkut innarluuteqarpoq qulaanilu taaneqartutut noqartarluni. Isumaqarput isumaginnittoqarfik aqutigalugu inissianik kommunip salliutitsineranut ilaasariaqartoq. ”Isumaqarnarpoq innarluutillit salliutittaraat... inissianik tuninerisigut. Taamaaliortutulli misiginngilakka.”

Aamma INI-mi inissiamut allatsinnikuuvoq nalinginnaasumillu utaqqisut allat-torsimaffianni nr. 168-itut inissisimalluni.

Kioskimi suliffeqarsimavoq, tassani nioqqutissanik ilioraasarluni. Feerartikkusunngimmassuk allani nassaarniarsimavoq. Sanaluttartut sannavianniikkusuppoq.

Suliffik sulinissamullu sungiusarnissaq pillugu kommune oqaloqatigisimavaa.

Siunissaq pillugu kissaatigisat

Namminerisamik initaarnissamut suna naatsorsuutigineraa pillugu apeqquummut imatut akivoq: "*Tamanna toqqissisimanarussaaq.*"

*Inuiaqatigiinni killiliussat aamma
iliuuseqarneq*

Nunatsinni ineqarnermi pissutsit

Nunatsinni ineqarnermi pissutsit Namminersornerullutik Oqartussat 1979-mi eqqunneqarnera siornaniit aaqjissuussinernit suli sunnerneqarsimapput, sulisunut inissiat agguaassinermi piumasaqaatini annertuumik aalajangiisuulluni. 1979-miilli inissiat pisortanit pigineqartut namminersortunit pigineqartunit ilaneqarput, piginneqatigiilluni inissianik imaluunniit inissianit unnit pigineqartunit. Taamatut ineriartorerup sukkassusianut soorunami apeqqutaavoq nukiiit tulleriarinerlu. Akiviit tunngavigalugit ineqarnermut akiliutit atulersinneri aamma ineqarnermut akiliutinut tapeqartitsilerneq ingerlatsinermi alloriarneq pingaarpoq. Illoqarfinni ikitsuinnarni neqeroorutit piumasarineqartullu akornanni oqimaaqatigiinngitsoqarnera paasineqarpoq, pingaartumik Nuuk nunap sinneraniit immikkoorluni. Tassani inissiaqarnikkut annertuumik tatisimannittoqarpoq aamma namminersortut annertusiartuinnartumik inissialiornerat sanngiinnerusut aningaasaqarnerannut inissaqartitsisimanatik.

Inissiaqarneq tulleriaraluni allatorneqarsimasunut aqunniarneqarpoq, tassani innersuussinerni maleruagassani pingaarnersiuiinerni allersaasut pingasut tassaallutik inissiat isumaginninnikkut pisariaqartinneqartut, kissaateqarluni nuunnerit aamma nalinginnaasumik utaqjisut allattorsimaffiat. Tamanna isumaqarpoq inissianut isumaginninnikkut pisariaqartitsisunut innersuussinerit nalinginnaasumik inissiassarsiorlutik pisariaqartitsisunit salliutinneqarlutik. Tassanili tunngavigineqarluni kommunit tassunga atatillugu aningaasaqarnikkut nammataqarusussinnaanerat, tamannalu amerlanertigut qaammammut siullermut ineqarnermut akiliut aamma qularnaveeqqusiineq, immaqalu ineqarnermut akiliummut qularnaveeqqusiineq. Tassani pineqanngilaq taakku ilai aalajangersimasut siunertamut siullermut allamulluunniit immikkoortitsisimanersut; taamaattoqassappat tamanna aamma eqarpallaassaaq. Erseqqipporli maleruagassat atuuttut kommunini imaluunniit INI-mi sulisunit tamanit ilisimaneqanngitsut.

Akileeqqusinernut, atorunnaarsitsinernut immaqalu anisitsinernut maleruagassat nuna tamakkerlugu assigiipput; taamaattorli naammassineqarneri eqqarsaatigalugu allanngorartumik sammiveqarlutik, tamannali ukiuni kingullerni sukateriffigineqarsimalluni. Akileeqqusissutit attartorneqartumillu atorunnaarsitsinerit annertussusaat qaffasippoq, akerlianilli anisitsinerit naammassineqartarneri malunnaatilimmik appasissumiillutik. Ataatsimut isigalugu tamanna isumaqarpoq ajornartorsiutinut nukippassuit atorneqartartut, anisitsivinnissat sioqqullugu aaqqiisoqartarluni. Anisitsinerit annertussusii ilaatigut politiit piginnaasaannik sulianillu pingaarnersiuiineranik, ilaatigullu inissiat inissarsisitseqqiffiit amerlassusaannik sunnerneqarsimapput.

INI-mi inissiat inissarsisitseqqiffiit pillugit maleruagassaat assigiissaarluartut taamaattoq sumiiffikkaartumik allanngorartoqarpoq. Tamanna pingaartumik attartortut anisinneqartut pequtinik sunik inissiani inissarsisitseqqiffinnut nasaarsinnaanerit atuuppoq. Illoqarfiit ilaanni annertuumik killilersuisoqanngilaq, pigisanut inissaqartitsisoqarnera soq apeqqutaasarluni, illoqarfinnili allani pequtit suunerini annertussusiisigullu killilersuisoqarluni. Aammattaaq inissarsisitseqqinnermut pisussaaffiup qanoq paasineqarneratigut annertuumik assigiinngitsoqarluni; INI-mi anisitaasimasut ukiorpassuarni najugaqaannartinneqarsinnaapput, naak tunngaviatigut qaammatit pingasukaarlugit nuutsinneqartarluartut. Inissiaatileqatigiiffik Iserit-imi najugaqarneq sivisunerpaamik qaammatinik pingasunik sivisussuseqarsinnaavoq.

Anisitsinerit annertussusaat allangorarpoq, affai tikillugit inissarsisi-taaqqinnissaq pillugu neqeroorummut akuersisarput, affaasa aappai ineqarnikkut qanoq pisarneri ilisimaneqarnatik.

Namineerluni inissiamik pissarsinikkut ajornartorsiutinut takussutaasoq tassaavoq inuit najugaqarnerminnik nalunaaruteqanngitsut amerlassusaat. Kommunimi atorfilinnit, inissiaatileqatigiiffinni sulisunit paasissutissiisunillu allanit ilimagineqarpoq inuit taakku ilarpassui ilaqtutani, ikinngutini ilisarimasanilu najugaqartuusut. Taamaattorli inuit taakku pillugit ilisimasat annikitsuinnaapput; misissueqqissaartoqartariaqarluni.

Nunatsinni inissiaqarneq inissiallu qanoq ittuuneri

Nunatsinni inissiat tamakkiisumik amerlassusaat 2010-mi kingullermik naatsorsuineri immikkoortut 23.112-put. Inissiat annikitsut amerlapput; 40 %-iisa missaat 60 m²-mik annikinnerupput inissiallu 20 %-iisa missaat 90 m²-mik anginerullutik. Inissialiortiterneq 1990-ikkut aallartinneraniillu anner-tuumik annikillisimavoq ullumikkullu ukiumut Nunarput tamakkerlugu inissiat 2-300-t sanaartorneqartarlutik 1980-ikkuni inissiat 5-700-iusarsimallutik. Tamatumunnga ilaatigut tunuliaqutaasoq tassaavoq illoqarfiit nunaqarfiillu amerlanersaat inissianik amigaateqannginneri, ilaatigut ukiuni kingullerni inissiaareersut iluarsartuunnerinut nukippassuit atorneqarsimallutik. Inissiat nutaat sananeqartut piginnittui nikissimapput; nammin-ersornerullutik/namminersorlutik oqartussat aamma kommunit siusinneru-sumik naleqqiullugu annikinnerusumik sanaartorput, namminersortullu maannakkut inissiat nutaat ilarpassuinik sanaartortuullutik (affaasa missaat sanaartornerit nutaat). Tamanna pivooq 60/40 imaluunniit pingaartumik 10-40-50 maannakkullu 20/20/60-mik aqqissuussinikkut: kingullertut taaneqartumi kommune aamma namminersorlutik oqartussat tamarmik ernialersugaanngitsunik akilersugassaangitsunillu 20 %-imik taarsigas-sarsisitsisarput, sinnerilu real-kreditimit (50 %) aamma pisisumit (10 %) aningaasalersorneqartarlutik.

Siusinnerusukkut inissiat amerlasuut suliffik aqqutigalugu inissiaapput aamma ineqarnermut akiliut akissarsianut ilaalluni, tassa ineqarnermut akili-ummik akiliisoqarneq ajorluni. Aammattaaq inissiat annertuumik tapiiffiqi-neqartarput aatsaallu ukiut untritillit matuma aallartinneranni (2002) aningaasartuutiviit tunngavigalugit ineqarnermut akiliummik akiliisalernikut nu-tarterisoqarneratigut tamanna allangortinneqarluni. INI-mi sulisoq tamanna imatut oqaatigaa: *"Nalunngilara tamanna 2011-mi isiginiarneqalersoq, taamani akuersaanngilluinnarneq atulerneqarmat, tassani pineqarluni qaammammiit qaammammut inuit ineqarnermut akiliuteqartannginnerat akuerineqarunnaarluni."*

Kommunini inissianik attartortittakkanik sanaartorneq pisortanit tamakkiisu-mik aningaasalersorneqarpoq. Kvadratmeterimut ataatsimut Naalakkersuisut aalajangersimasumik tapiissuteqartarput. Sanaartornermi aningaasartuutit sinneri kommuninit aningaasalersorneqarlutik.

Pigineqatigiilluni inissialiortiternit eqqarsaatigalugu Namminersorlutik Oqar-tussat aamma kommunit pigineqatigiilluni inissialioqatigiiffinnut sanaartor-nermi aningaasartuutitut tamarmiusunut tapiiffiqineqartussaasunut 50 pro-cent tikillugu ernialersugaanngitsunik akilersugassaangitsunillu taarsigas-sarsisitsisarput. Pigineqatigiillu inissialiortiterni ilaasortat sanaartornermi aningaasartuutit 5 procentii aningaasaliissutigisarpaat. Sinnerit 50 procentit pigineqatigiilluni inissialioqatigiiffimmit aningaaserivimmi imaluunniit real-kreditimi taarsigassarsinikkut aningaasalersorneqartarput. 110 kvadratmeteri tikillugu sanaartornermi aningaasartuutitut kvadratmeterimut ataatsimut annerpaamik 19.100 koruuninut tapiissutinik qinnuteqartoqarsinnaavoq.

Nammineerluni illuliorneq pillugu aaqqissuussineq 2007-mi nutarterneqarpoq, taamaalilluni aaqqissuussineq maannakkut illunut sanaartorfigineqaqataasunut taamaallaat atuutilerluni. Sanaartoqataasup nammineq akiliutaanut isertitai apeqqutaasarpur, taamaalilluni sanaartoqataasooq anner-tunerusumik isertitaqartoq nammineq akiliutinut annertunerusumik akiliuteqartarluni. Aammattaaq sanaartoqataasooq ilitersuunneqarnermut tapiiffigitinnissamut qinnuteqarsinnaavoq aamma illup sanaartorfigineqaqataasup sanaartorneranut sumiiffimmi sanasumik ikiorneqassalluni. Aaqqissuussineq Inissiatileqatigiiffik A/S INI-mit aqunneqarpoq.

Illuliornermut ikiorsiissuteqartarneq, 1959-mi atulersinneqartoq, 1990-ikkunni allangortinneqarpoq, taamaalilluni inissianik nutaanik sanaartornermut taarsigassarsisitsisoqartarunnaarluni. Taamaattorli taarsigassarsisimasooq ukiuni tulleriinni marlunni 180.000 kr.-it inorlugit inoqutigiinni akileraaruserneqartussanik isertitaqarsimasooq akilersugassani aamma akiitsumi sinneri allangortinnissai qinnutigisinnaavai, taamaalilluni taakku ernialersugaajunnaarlutik aamma akilersugassaajunnaarlutik. Pisortanit tapiiffigineqanngitsumik sanaartorneq killeqarpoq, tassa inuit nammineq aningaasalersuisussaammata aamma/imaluunniit piffissami sivikitsumi aningaaserivimmi taarsigassarsillutik. 1985-mili danmarkimi pigisanik aalaakkaasunik qularnaveeqqusiilluni taarsigassarsisarfiit Nunatsinni illu qularnaveeqqusiullugu taarsigassarsisitsisalerput.

Namminersorlutik Oqartussat politikkiat tassaavoq inuit inissianut sanaartornerat siuarsassallugu. Tassunga atatillugu inissiaqarnikkut nutarterineq nammineq inissiani aningaasaliinissamut kajumissaarivoq, assersuutigalugu piginneqatigiillu inissialioqatigiiffiit, inissiat nammineq pigisat aamma ilaqutariit ataatsit illui. Pisortat ilaqutariinnut ataatsinut arlalinnullu illuinik attartortut qinnuteqarnermikkut inissiaq nammineq pigisassanngorlugu qinnutigisinnaavaat. Pisinermi akit niuernerminingalanganut aalajangersarneqassaaq.

Tabel 3. Nunatsinni inissiat amerlassusaat - najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

	01.01.2010								
	01.01.2006	01.01.2007	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	Illoqarfik	Nunqarfik	Kollegiat	Pisoqaassusaa
Nunat tamaat	21.850	22.075	22.371	22.833	23.112	19.402	3.710	1.928	752
Nanortalik	1.013	1.013	1.025	1.028	1.052	610	442	18	49
Qaqortoq	1.424	1.443	1.467	1.498	1.511	1.379	132	263	79
Narsaq	818	826	828	829	838	761	77	96	47
Paamiut	1.067	1.067	1.067	1.067	1.075	964	111	65	58
Nuuk	5.873	5.954	6.136	6.319	6.455	6.283	172	597	127
Maniitsoq	1.507	1.507	1.509	1.512	1.516	1.195	321	72	36
Sisimiut	1.989	2.038	2.042	2.163	2.180	2.046	134	315	80
Kangaatsiaq	477	478	478	486	486	216	270	-	11
Aasiaat	1.336	1.341	1.342	1.344	1.353	1.243	110	260	57
Qasigiannuguit	623	623	623	623	623	586	37	-	23
Ilulissat	1.743	1.775	1.775	1.838	1.869	1.670	199	140	70
Qeqertarsuaq	440	443	454	454	456	426	30	-	16
Uummannaq	1.072	1.075	1.081	1.085	1.085	576	509	7	42
Upernavik	838	842	871	874	894	392	502	28	25
Qaanaaq	378	378	379	380	385	266	119	18	-
Ammassalik	1.027	1.043	1.065	1.104	1.105	606	499	49	25
Illoqqortoormiut	225	229	229	229	229	183	46	-	7

Naalakkersuisut inissiaataat attartortittakkat pingajorarterutai marluk missaat ukiut 15-it sinnerlugit pisoqaatigaat aamma aserfallatsaaliorneqarsimanatik. Inatsisartut iluarsaassinissamut pilersaarut 1990-mi akueraat, ukiut ingerlanerini inissiat aserfallassimasut iluarsaanneqartussaallutik.

Inissiaqarnermut tunngasut aaqqissugaaneri

Inissiat amerlanersaat kommuninit aamma Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarput tassaallutik inissiat attartukkat. Inissiat taakku amerlanersaat eqqarsaatigalugu taamanikkut Namminersorerullutik Oqartussanut 1987-mi qallunaat naalaaffianit tunniunneqarput. Inissiaqarnermut tunngasut Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniipput. Pisortat inissiaataasa kinguneqarluartumik ingerlanneqarnissaat qulakkeerniarlugu Inissiatileqatigiiffik INI a/s 1995-mi pilersinneqarpoq. Ingelatseqatigiiffik 100 %-imik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarpoq. Inissiat pisortanit pigineqartut amerlanersaat INI a/s-imit aamma Iserit a/s-imit attartortinneqartarput, inissiatileqatigiiffik kingullertut taaneqartoq taamaallaat Kommuneqarfik Sermersuumiippoq, tassani Nuuk illoqarfinni pingaarnersaalluni. Iserimi inissiat 1.200-t missaat aamma INI-mi 12.000-t missaat aqunneqarput.

Pissuseq, inissiat amerlanersaat pisortanit pigineqartuuneri, siusinnerusuk-kut isumaqarsimavoq namminersortut taamatut annertutigisumik inissianik sanaartorsimanginnerat. Ineqarnermut akiliut amerlanertigut tapiiffiqineqartarpoq aamma isumaginninnikkut ingerlatsinermi ilaasutut isigineqarlu-

ni. Peqatigisaanik tamatuma kingunerisaanik ineqarnermut akiliut appasilluni, inuinnaat sanaartornissamut annertunerusumik periarfissaqarnatik, tassa niuerneramik aalajangigaasoq ineqarnermut akiliut inissiani attartortittakkani pisortaniit pigineqartuni malunnaatilimmik qaffasinnerusussaamat. Kiisalu aserfallatsaaliinissaq qularnaarnissaanut pisariaqartutigit ileqqaartoqarsimani; pisuni amerlanerni aserfallatsaaliinissakkut annertuumik kinguaat-toortoqarsimavoq.

Namminersorlutik Oqartussat, 1.1.2002-miit atuutilersumik, inissiani attortortittakkani pisortani pigineqartuni ineqarnermut akiliut iluarsineqassasoq. Pingaarnertut siunertaq tassaasimavoq ineqarnermut akiliut pingaasartuutivinnut naapertuutilersinnissaa taamaalillunilu pisortat aamma namminersortut inissiaataasa akornanni nikingassut annikillisinneqarluni. Ineqarnermut akiliutit 2002-mi nutarterneqarnerisa kingunerisaanik ineqarnermut akiliummut tapiissutit inoqutigiit isertitai naapertorlugit akiliutigineqartalerput. Peqatigisaanik ineqarnermut akiliutinut tapiissuteqartarneq nutaaq atulersineqarpoq, taamaalilluni innuttaasut appasinnerusumik isertitaqartut ineqarnermut akiliummut tapiissutitigit malunnaatilimmik pitsanngorsaaffigineqarlutik. Naatsorsuutigineqarsimavoq nutarterinerup kingunerissagaa utaqquisut allattorsimaffianni annikinnerusumik tatisimannittoqalissasoq, taamaalilluni innuttaasut pigissaarnerusut pisortat inissiaataanniit nuunnissamut kajumissuseqalerlutik kiisalu namminersortut inissiaataat attartittakkat unamminarsinnaanerulerlutik.

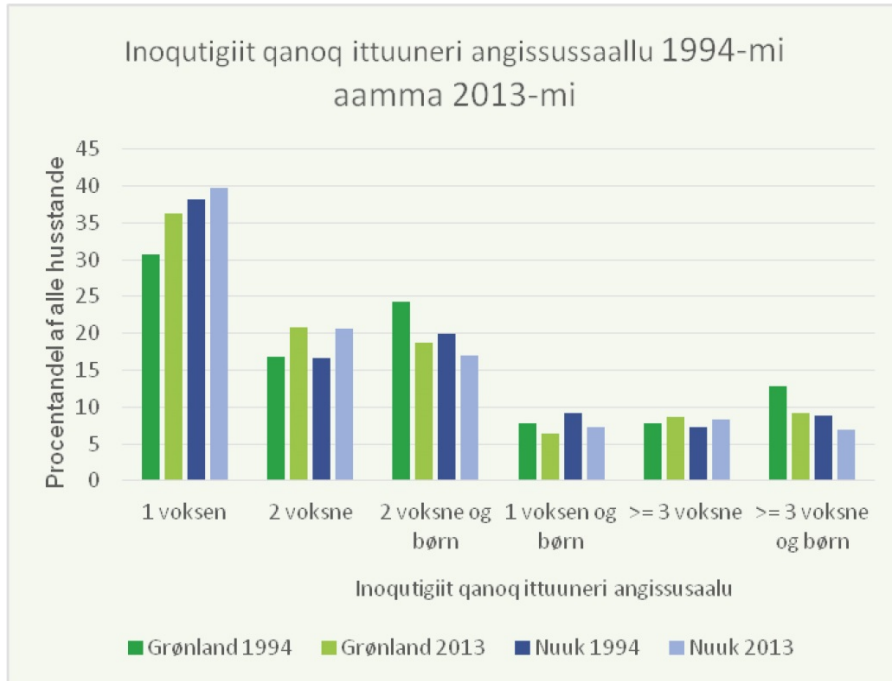
Innuttaasut inoqutigiitsigut Nunatsinni agguarnerat europap avannamut kitaaneersunit malunnartumik allaaneruvoq; inoqutigiit pingasunik amerlanerusunilluunniit inersimasullu malunnaatilimmik amerlanerupput. Tamannali inoqutigiinni qangali ileqquuvoq, siusinnerusukku ilaqutariinni ataqatigiinernik pisariaqartitsinerannik takutitsisoq. Titartakkat marluk takutipaat Nunarput tamakkerlugu ilaatigullu Nuummi innuttaasut inoqutigiit malillugit agguarnerat;

Attartortitseqqinneq imaluunniit inatsisinut naapertuutinningsumik attartortisineq isumaqarfigineqarpoq pingaartumik Nuummi annertuumik ajornartorsiutaasoq, tamannali pillugu qularnaatsumik ilisimannittoqarnani. Oqaluttuat ingerlaarput inuit nuimasut, taamatut attartortitsinermikkut immikkut ilua-naaruteqartartut. INI-mi atorfilik nassuiaavoq: *"Nalunngilarput inuit ilaat, INI aqutigalugu ukiorpassuarni inissiaqarsimasoq, tamannali uppersarsinnaasimanatigu, arlaleriarluta takusarsimavarput inuit taakku INI akuersiteqqaarnagu inunnu allanut attartortitsisarsimasut (...) Allaat politikereit aamma inuit nuimasut ilaat, INI aqutigalugu inissiaqartut, pillugit taamatut pisimasut tusartarparput, arlaatigulli iliuseqarsimasut. Kisianni matuinit kasuttortalersinnaanngilagut..."* Inatsisit unioqqullugu attartortitsisoqarnerasoq INI-mit nakkutigineqarsinnaanngilaq. Ilaannikkut attartortitsisup aningaasat nammineq tigungmiinnartarparpai taamaalillunilu inatsisit unioqqullugit najugaqartut anisitaasarlutik naak attartortuimmut ineqarnermut akiliut akilereersimagaluarlugu. Aatsaalli arlaanni ajortumik pisoqartillugu, assersuutigalugu ineqarnermut akiliummik akiliisoqarsimatinnagu, INI qisuariarnissaminut periarfissaqartoq.

Inoqutigiit angissusaat

Nunatsinni inoqutigiit 30 %-iisa missaani taamaallaat inuk ataasiusarpoq taakkulu 2013-mi pingajorarutingajammik amerlisimallutik; Nuummi taakku amerlanerupput taamaalillunilu 2013-mi 40 %-ingajaallutik. Taamaaqataanik inoqutigiit marlunnik inersimasullit meerallillu, tassa qangatut ilaqutariit, ikilismapput inoqutigiit sisamaattut amerlatigilerlutik siusinnerusukku arferngarisimallugu. Kingumut Nuup aamma nunap sinnerata akornanni annikitsumik allaanerusoqarluni. Inoqutigiit kisermaajullutik pilersuisut aamma ataatsimik

amerlanernilluunniit meeraqartut amerlassusaat 5 %-mik annertussuseqarput aamma nuna tamakkerlugu aamma Nuup akornanni killeqartumik allaanerussuteqarlutik. Kiisalu inoqutigiit pingasunik amerlanerusunilluunniit inersimasoqartut amerlassusaat nuna tamakkerlugu annikitsumik amerliartorput tamannalu Nuummi allanngorpiarnani. Akerlianilli inoqutigiit pingasunik amerlanernilluunniit inersimasullit meerartaqartullu Nuummi aamma Nunarput tamakkerlugu ikiliartorlutik. Nunatsinni inoqutigiit katitigaanermikkut taamaalillutik europap avannamut killermut qanilliarporpoq, tamatumunnga pissutaanerpaaq ilaatigut tassaalluni innuttaasut katitigaanerisa allanngornerat sivisunerusumik inuusalerlutik aamma inunngortartut akulikinnerulerlutik, ilaatigut atugarissaarnerulerneq suliffeqarfanni kiffartuussisuni sulinermut ataqatigiissillugu.

Titartagaq 1. Inoqutigiit qanoq ittueneri naapertorlugit agguarlugit - 1994 aamma 2013 - Najoqqutaq; Naatsorsueqqissaartarfik.

Inissarsiuussineq

Nunatsinni inissiat pisortanit pigineqartut aalajangersakkat arlallit aqutigalugit malittarisassaqtartinnearput, taakkunani Inatsisartut peqqussutaat (IP) nr. 2, 12. maj 2005-meersoq pingaarnersaalluni. Peqqussut inissianut pisortanit pigineqartunut tamanut atuuppoq, taamaattorli ilinniagaqartunut inissiat imaluunniit inissiat, inatsit tunngavigalugu, siunertanut aalajangersimasunut immikkoortinneqarsimasut ilaanatik. Taanna naapertorlugu IP-mi § 5 naapertorlugu siunertat 1-9 malillugit inissianik atorineqanngitsunik innersuussisoqartarpoq, tassa 1-6-mut innersuussinerit tamatigut 7-10-nit salliutinneqartarlutik.

§5: Innersuussinermi malittarisassat, pingaarnersiorlugit tullerriaarneri:

1. Iluarsaassinernut isaterinernullu atatillugu Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu inisseeqqinnissaannut atugassat
2. Attartortunut iniminnik piginneqatigiilluni inissiatut pigisatulluunniit tiguserusunngitsunut
3. Initaartinneqarnissamik siusinnerusukkat qularnaveeqqusiivigineqarsimasunut eqquutsitsiniarluni innersuunneqartussat
4. Aapparisaq toqqukut qimagaasup atorfirmut aalajangersimasumut inigittinneqartumik qimatsinissaanut atatillugu innersuussutigineqartussat

5. Aapparisaq toqkukut qimagaasup inimik innarluutilimmut immikkut aaqqissugaasumik tunniussaasimasumillu qimatsinissaanut atatillugu innersuussutigineqartussat
6. Siunertanut aalajangersimasunut inniminnigaasut, amerlanertigut atorfinnut aalajangersimasunut immikkoortitat
7. Sullissivinni sulisunut inissamut normumik atorneqanngitsumik pigisaqartunut atugassat
8. Kommunit isumaginninnermi inissaqartitsinissaannut atugassat
9. Nammineq kissaatigalugu nuunniartunut atugassat, tassunga ilann-gullugu inigisanik paarlaannerit
10. Utaqqisut allattorsimaffianni nalinginnaasumi allassimallutik inis-sarsiortunut atugassat.

Immikkoortut assigiinngitsut qulit akornanni agguaneq kommuninut ataasiakkaanut tamanut Naalackersuisunit aalajangersarneqarsinnaapput.

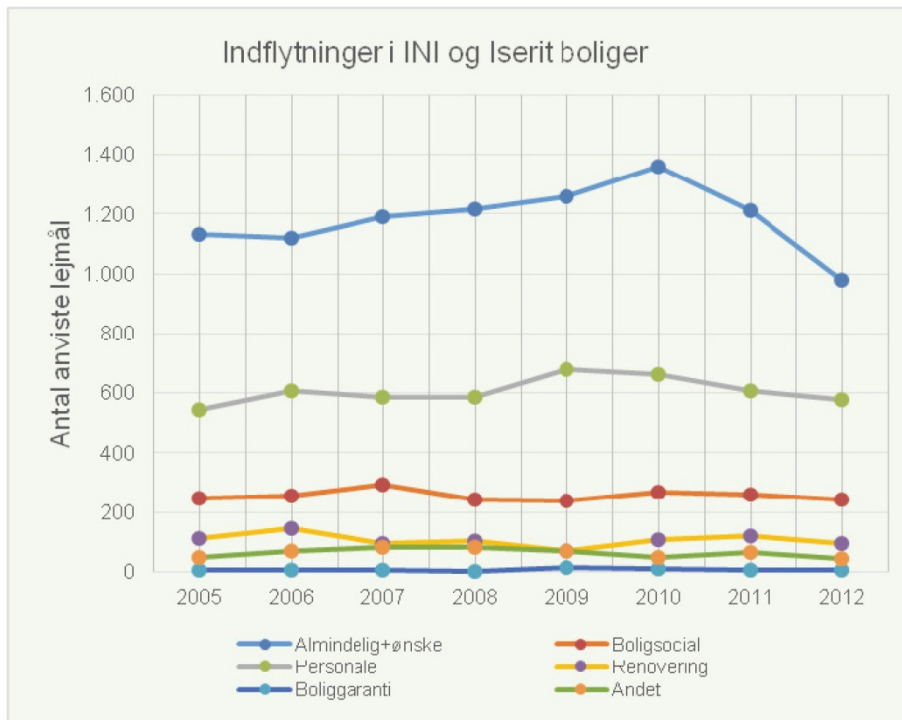
Tabel 4. Innersuusseriaatsit assigiinngitsut malillugit INI-mi aamma Iserimi inissiat innersuussat.

Innersuusseriaatsit malillugit inissiat innersuussat - INI aamma Iserit								
Innersuussinerit	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
sulisunut inissiat [7]	485	556	533	525	608	604	560	543
Nalinginnaasut [10]	965	933	1004	1061	1100	1185	1063	833
Isumaginninnermut [8]	245	255	293	244	240	269	258	243
Kissaateqarnerit [9]	168	184	186	155	159	173	150	144
Pisortanut [6]	7	6	9	12	12	13	9	8
Utaqqiisaasumik [6]	34	23	26	32	42	32	25	15
Qularnaarineq [3]	5	5	6	3	12	8	4	7
Iluarsaassineq [1]	111	146	94	101	68	108	122	93
Sullisut kissaataat	16	23	19	16	15	13	12	10
immikkut attartorneq	42	52	64	61	47	36	43	33
sinneruttut kissaataat	2	1	2	0	3	1	1	4
katillugit	2080	2184	2236	2210	2306	2442	2247	1933

Namminersorlutik Oqartussat/kommunit taakku siunertanut immikkuullarisunut atorneqarnissaat siunertaralugu inissiamik ataatsimik amerlaneruiluunniit immikkoortitsinissaapput, assersuutigalugu pisortat inissaannut imaluunniit inissianut immikkut immikkoortitanut. Aammattaaq suliffeqarfiit immikkut eqqarsaatiginerinut atatillugu immikkoortitsisoqarsinnaalluni (assersuutigalugu sulisinnaasut pilerisutsilerniarlugit).

Inissianik niuerfimmi, niuernermit tunngasortaa inissianik agguaanermit pingaaruteqartinnagu, politikkikkut piumasaqaatit aalajangersarneqartut aalajangiisarput. Tassani taamanikkut Namminersornerullutik Oqartussat IP-mi 2005-meersumi tunngavik pingarneq oqaasertalerpaa, siunertat arlallit nalinginnaasumik piumasaqartuniit salliutinneqassasut. Isumaginninnikkut innersuussineq tassani salliutinneqarpoq.

IP § 11-mi aalajangersarneqarpoq inissarsiortoq utaqqisut allattorsimaffiini assigiinngitsuni pingasuni ilanngussinnaasoq: 1) utaqqisut allattorsimaffiat nalinginnaasoq, 2) nuunnissamik kissaateqarlutik utaqqisut allattorsimaffiat aamma 3) sulisut inissiamik innersuussineqartussat nuunnissamik kissaateqartut utaqqisut allattorsimaffiat.

Titartagaq 2. INI-mi aamma Iserimi innersuusseriaatsit malillugit inissiat innersuunneqartut.

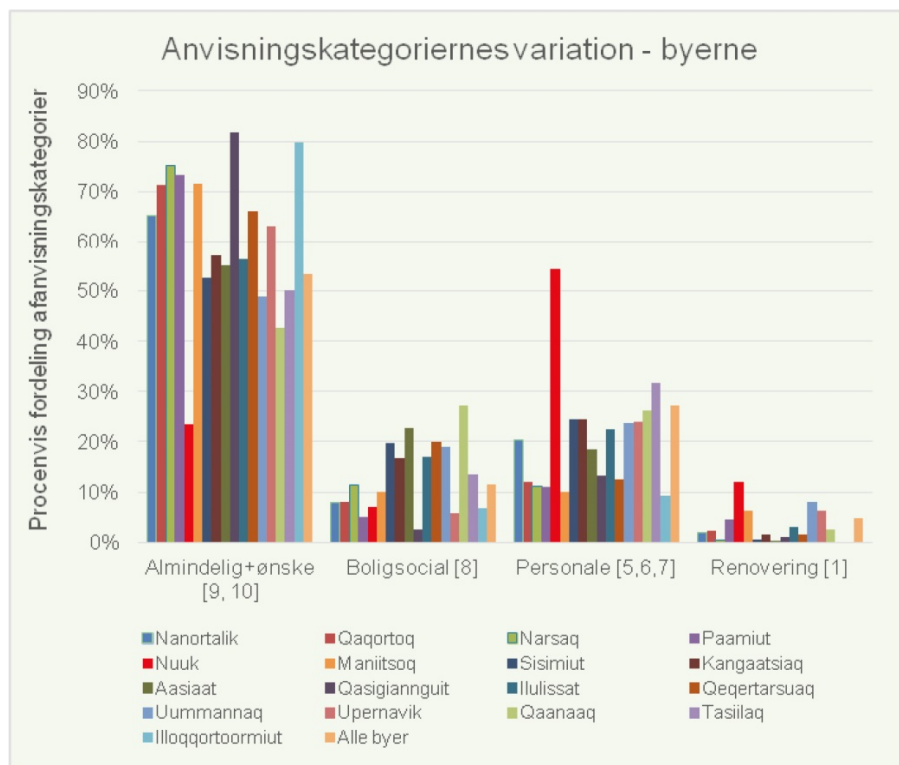
Inissianik innersuussineq immikkoortitseriaatsinut ataasiakkaanut agguarsimasooq allanngorpiarneq ajorpoq, kisitsisiviilli atorlugit naatsorsuineq ataatsimik malunnaatilimmik allannguivoq: Inissiat nalinginnaasunut siunertanut innersuussat (kissaateqarluni nuunnerit ilanngullugit) 2010-miit malunnaatilimmik ikileriarsimapput (immikkoortumi tassani inissianik innersuussinerit 1200) 2012-imi inissianut 1000-ngajannut, katillugit 17 %-imik ikileriarneq. Inissiat innersuunneqartut amerlassussaanni ikileriarnep ilarujussua immikkoortumi tassani pisimavoq, innersuussinerit tamarmik 50 %-itut annertutigisoq. Inissiat sulisunut atugassatut innersuussat piffissami anniksumik amerleriarsimapput maannakkullu INI-mi aamma Iserimi isertertut tamarmiusut sisamararterutigalugu. Isumaginninnikkut innersuussinerit piffissaq tamakkerlugu allanngorpiarsimangillat ukiumut inissiat 250-it missaaniillutik; isumaginninnikkut inissianik innersuussineq inissianik innersuussinerit 10-13 %-inik annertussuseqarpoq.

Piomasagaatit malillugit inissiat agguarnerit

Inissiat ilai siunertanut immikkuullarissunut atugassanngortinneqarnikuupput, tassaasinnaallutik nakorsamut, palasimut ilinniarititsisumulluunniit inissiat. Atorfik tassunga atasooq inuttalerneqarsimangippat inissiat taakku atorneqanngissinnaapput. Sulisunut inissiat immikkoortuni pingaaruteqartuupput; tassani ukiup qanoq ilinerani paarlaannerit assersuutigalugit ilinniarititsisunngorniarfiit atuarfiillu sumiiffimmi ineqarnermut annertuumik sunniuteqarsinnaallutik.

Isumaginninnermut inissiat aalajangersimasuunngillat siumoortumik toqqarneqarsimasut, taakku inissiat atorneqanngitsut akornaniissinnaallutik. Isumaginninnermi inissiat immikkoortunut pingasunut tunniunneqartarput; innarluutilinnut, utoqqarnut imaluunniit inoqtigiinnut inuuniarnikkut artorsaateqartunut. Siusinnerusukkut maleruagassaqarpoq inissiat atorneqanngitsut tallimaat isumaginninnermi inissiat atugassanngortinneqartarput taannali atuukkunnaarluni. Kommune saaffiginnippat isumaginninnikkut innersuussinissamut inissiat atorneqanngitsut atortinneqarsinnaapput, tassa Inatsisartut peqqussutaat malillugu isumaginninnermi inissiat nalinginnaasumik utaqqisut allattorsimaffiannit salliutinneqassamma-

ta. Peqatigisaanik tamatuma kinguneraa qaammammut siullermut ineqarnermut akiliut aamma qularnaveeqqusiineq kommunimit akilerneqassaaq. Inuk suliffeqarnerup avataaniittoq pineqarpat tamatuma kingunerisinnaavaa isumaginninnermi inatsit malillugu ineqarnermut akiliut siunissami kommunimit akilerneqartalernissaa.

Titartagaq 3. Illoqarfiit akornanni innersuussisarnerit allanngorarneri.

Taamaattorli illoqarfiit akornanni inissiamik innersuussisarnerit suunerisigut annertuumik allanngorartoqarpoq; inissiat nalinginnaasumik utaqquisut allat-torsimaffiannut aamma inissianik kissaateqartunut tunniunneqartartut illoqar-finni amerlanerni inissianit innersuunneqartunit tamanit 70 %-ip missaanik annertussuseqarput Nuuk malunnaatilimmik ilaatinnagu. Nuummi inissiat innersuussat taamaallaat sisamaat immikkoortumut tassunga tunniun-neqartarput. Akerlianilli Nuummi innersuussisarnerni atugaanerpaaq tassaal-luni sulisunut inissiat, tassani inissiat aappaat tunniunneqartarlutik. Immik-koortoq taanna taamaallaat inissiat tallimaat ilaannikullu taamaallaat quling-gat. Aammattaaq iluarsaassinernut atatillugu inissianik innersuussineq alla-nut naleqqiullugu Nuummi qaffasippoq, isumaginninnermi innersuussinerit allan-ut naleqqiulluni appasilluni.

Anisitsinerit 2005-13 (INI aamma Iserit)

	Tamarniusut	Ukiunut agguaqatigiissillugu	Inissiat 00-ipata agguaqatigiissillugu
Nanortalik	86	11	29
Qaqortoq	57	7	8
Narsaq	96	12	29
Paamiut	92	12	20
Nuuk	265	33	10
Maniitsaq	160	20	25
Sisimiut	146	18	14
Kangaatsiaq	19	2	24
Aasiaat	84	11	13
Qasigiannuit	21	3	10
Ilulissat	43	5	6
Qeqertorsuaq	13	2	13
Uummannaq	26	3	16
Upernavik	5	1	5
Qaanaaq	7	1	7
Tasiilaq	47	12	34
Ittoqortoormiut	9	2	32
Nuna tamakkerlugu	1.176	147	13

Anisitsinerit inissarsisitaqqinnerillu

Ineqarnermut akiliut akilerneqarsimangippat sumiiffimmi inissiaqarfik sinerlugu INI akileeqqusissut siulleq piffissaq eqqorlugu akiliiffissaq ullunik 14-nik qaangernerani nassiuttarpaa. Allakkat imarisarpaat ineqarnermut akiliut akilerneqanngippat tamanna attartornerup atorunnaarsinneranik kinguneqarsinnaasoq. Inissiaatileqatigiiffimmut saaffiginnittoqarsinnaavoq naafferaalluni akiliisarnissaq pillugu aqqiussuussisoqarsinnaalluni aamma/imaluunniit kommunimi ikioqqunissaq pillugu siunnersuisoqarsinnaalluni ilitsersuunneqarsinnaallunilu.

Attartortup ineqarnermut akiliut sulii akilinngippagu, akileeqqusissutip siulliup nassiunnerannit sapaatit akunneri pingasut kingorna akileeqqusissutip aappa malinnaassaaq. Akileeqqusissutip aappaa aama "Attortornermik atorunnaarsitsineruvoq", tassa taamaalilluni attartorneq atorunnaarsinneqarluni. Taamaattorli attartortup akiligassaq akilersimangisami akilerneratigut inissiamiiginnarnissaminut periarfissaqarpoq. Akerlianilli sapaatip akunnerata qaangiunnerani ineqarnermut akiliut sulii akilerneqarsimangippat politiinut allakkanik taaneqartartunik INI nassiussissaaq. Tassani attartortoq ilisimatinneqarpoq attartorneq atorunnaarsinneqartoq aamma akiliisimanginneq maanna politiinut tunniunneqartoq. Maannakkut politiit suliaasaat tassaalerpoq attartortup, ineqarnermut akiliummik akiliisimangitsup inissiamiit anisinneqarnissaa. Anisitsiniarneq inissiaatileqatigiiffiup aamma politiit akornanni ataatsimiinnermik aallartittarpoq; attartornermik atorunnaarsitsinerinik allattuiffik misissorneqassaaq ilaatigut annikitsunik akilinngisaqarsimanersoq paasinierlugu, tassa aqqiussutissamik nassaartoqarsinnaanngivippat.

Pingaartumik akiligassani akilinngisat annertuut isiginiarneqartarput. Anisitsinissat tullinnguuttut allattorneqartarput, taanna kommunimi isumaginninnermut ingerlatsivimmuut nassiunneqarluni. Taamaalliluni isumaginninnermut ingerlatsivik anisitsinerup pinngitsortinnissaanut ikiuisoqarnissaanik tunngaveqarneranik misissuinissamut periarfissinneqartarpoq. INI imaluunniit ISERIT akileeqqusissutinik, atorunnaarsitsineranik aamma anisitsinissamut piumasaqaat nassiunneqaraangat kommunit ingerlaannartumik ilisimatinneqartarput.

Ullormi anisitsinissami allagaatit kingumut misissorneqartarput, piumasari-neqartut tamarmik eqqornerut kiisalu anisitsinissamik piumasaat nalunaarutiginneqarsimanersoq misissorneqassaaq. Tamatuma kingorna anisitsinertaa ingerlanneqassaaq, matu ammarneqarsinnaanngippat paarnaarsaaserisoq aggersarneqarsinnaalluni. Attartortoq piumasari-neqartut pillugit ilisimatinneqassaaq, suleriaatsip eqqortumik ingerlassinera uppersarniarlugu atsiortoqarnissaa noqqaassutiginneqassaaq kiisalu attartortup tunuliaqutaasut kingunissaalu pillugit ilisimatinneqarluni. Attartortoq aamma inissarsisitaqqinnissamut pisinnaatitaaffeqarnini tamannalu pillugu maleruagassanik ilisimatinneqassaaq. Attartortoq ullormi tassani anisitsinermi ineqarnermut akiligassaq akilinngisani piffissaq kingullerpaq akilersimallugu uppersaataasinnaasumik pappilamik allatigulluunniit uppersaammik takutitsisinaaguni anisitsinierneq unitsinneqassaaq.

Anisitsineq pillugu maleruagassat nuna tamakkerlugu soorunami atuupput, piviusumilli sumiiffinni tamani ingerlanneqarnatik. Nunaqarfii ilaanni INI misigisaqarsimavoq attartortut anisitaasut siusinnerusukkut inigisaminni inissarsisitaqqinnerannik. Maannakkulli ineqarnermut akiliuteqartinnagit.

Eqqartuussisarnermik inatsimmi § 633, imm. 3-miipput anisitsinermut inissarsisitseqqinnermullu inatsisitigut tunngaviusut: "*Attartortoq imaluunniit attartortup inoqutai taamaallitutik inissaaruppata pissutsillu anisitsinerup naammassineqarnissaanut akerliuppata attartortup attartukkamiit anisineqarnissaanik noqqaanerup akuerineqarnissaa akiliisitsisiniartartup itigartissinnaavaa.*" Aalajangersagaq taanna inissarsisitaqqinnermi ajornartorsitutip paasineqarnissaani pigaarluinnarpoq; tassani allassimangilaq inissiatileqatigiiffik inissarsisitseqqinnermik isumaginnissasoq, sulianili taamaallersimalluni. INI-mi sulisoq oqarpoq: "*Isumaqarpunga inuit inissiaannik arsaarnissaannut siusinnerusukkut tunuarsimaartoqarsimasoq. Aallartinernerani inissiat tassaasimapput sulisunut inissiat. Inuit sulisunut inissiaqartut, taakku ineqarnermut akiliuteqartussaasimangillat.*"

Arlaannaalluunniit anisitaannginnissaa pillugu aalajangersagaq atuuttoq politiitit atortinneqarpoq, taakku taamaallitutik inissaarussappata. Piviusumik tamanna isumaqarpoq INI aamma Iserit inissianik inissarsisitseqqiffinnik peqarnissaq isumagisariaqaraat. Malugineqassaaq inissiatileqatigiiffiit tamatumunnga pisussaaffeqanngimmata. Inissiatileqatigiiffiit marluullutik ajornartorsitit isumagisussanngorpat, pisortat tamatumunnga isumaginninngippata.

Inissarsisitseqqinneq INI-mit akilerneqarpoq, tassa immikkortortami attartortut, ineqarnermut akiliummik akiliisartut tamanna akilerpaat. Taamaattumik inissiat ajornerpaat inissarsisitseqqinnermi atornerqartarput. Politiit, imaluunniit oqartussat allat, inissiat inissarsisitseqqiffiit pitsaassusaannut piumasaqaateqanngillat. Inissiatileqatigiiffiit tamatuma qanoq kinguneqarnera pillugu assigiinngitsunik paasinnippat; Iserimi innaallagialaq pisariaqanngilaq, INI-mi taamaattoqarpoq: piffissap ilaani inissiani inissarsisitseqqiffinni innaallagialaq matuneqartarpoq, tamatumali kingunerisaani 'namminerisamik ikkusisooqartarpoq' ikuallassinnaanera aarlerinarsilluni. INI arlaatigut minnerpaaffissanik piumasaqaateqarpoq; inissiaq inissarsisitseqqiffik kiassarsimassaaq, imeqarluni, innaallagialaqarluni igaffeqarluni uffarfeqarlunilu. Amerlanertigut kisermaat arnaqatitit anguteqatitilluunniit ineqatigisinnaasarpaat.

Inissiat inissarsisitseqqiffiit pitsaassusiinut aaqqissugaanerinnuunniit kom-
munit isumersunnigillat, tamanna inissiaatileqatigiiffinnut isumagisas-
sanngortinneqarpoq, soorlu aamma kommunit inissianik inissarsisitseqqiffin-
nik taakkunanili pissutsinik nakkutillineq ajortut. INI-mi sulisoq oqarpoq "aap,
*maleruagassaqarpoq (...) oqarpugut innaallagiasassasoq, innaallagias-
qanngippat, taava naanaruutit atorneqalissapput ikuallattoqarsinnaallunilu.
Erngup kuuinartuunissaanik piunasaqanngilagut (...) Aamma kiassarnis-
saanut periarfissaqassaaq. Isumaqaarpunga tamakku minnerpaamik pi-
unasaqaatigalutigit. (...) Aamma kisermaat, tassani isumaqaarpunga, tassa-
ni oqarluta, kisermaat anguteqatitik arnaqatitik ineqatigisinnaagaat.
Taamatut oqarluarpugut, kisianni maani illoqarfimmi taamaalunngilagut."*

Taamaalilluni INI-p tungaaniit 'pisortatigoortumik' ingerlatsisoqarpoq, taman-
na tamatigut maleqqissaarneqarnani, apequtaasarpoq pissutsit aalajanger-
simasut, tassunga ilanngullugu inissiani inissarsisitseqqiffinni tatisimannin-
neq. Allatut oqaatigalugu pisortatigoortumik ingerlatsineq tamatigut malin-
neqarneq ajorpoq. Politiit akiliisitsiniartutut inissianut inissarsisitseqqiffinnut
piunasaqaateqarnersut INI-mi sulisoq akivoq "...politiit piunasaqaatigut (as-
sut) naammagaat... Nerisassiornissamut periarfissaqassaaq. (...) Oqar-
tarpugut kissarsuuteqassaaq... Soorunami aamma tassani najuga-
qartoqarsinnaassaaq" [Apeqqut: kiassarneq innaallagiarlu?] "Aap, taakku
tamarmik (...) Inissiani tamani innaallagiasq ammarneqarsimavoq".

Nummi inissiat inissarsisitseqqiffinni inissakilliorneq pissutigalugu madrasip,
qullit aamma atuakkat kiisalu atisat nassaarnissaanut taamaallaat neqer-
ooruteqarpoq: "...nammineq pequtaat nassaqqusaanngillat, nammineq radio-
rtik imaluunniit nipilersuutitut allaluunniit nassaqqusaanngillat. Nassarsin-
naasatuat tassaapput madrasimi aallersinnaanerat, qullermik atuakkanillu
aallersinnaanerat allat naamik" (INI-mi sulisoq).

INI-mi sulisut allat sakkukillisarpaat: [Apeqqut]: "Taava inuit pequtinik assigi-
ingitsunik nassartut akuerisarpasi?"

Akissut: "Aap"

[Apeqqut]: "Tassa pequtit suulluunniit nassarsinnaavaat?"

Akissut: "Aap"

[Apeqqut]: "Suut nassanngikkaat pillugu piunasaqarpisi?"

"Naamik, ilisimasakka malillugit taamaattoqanngilaq"

INI-mi sulisoq aalla ajornartorsiut taanna pillugu akivoq:

[Apeqqut]: "Nillartaartitsivik. Taanna nassarsinnaavaat?"

Akissut: "Aap, taamaalorsinnaapput. Amerlanertigut nillartaartitsiveqare-
ertarpoq, taannalu takusarpaat".

"Takorloorsinnaanngilara inunnut oqarsimalluta nillartaartitsivimmik nassas-
sanngitsut".

Taamatut oqaaseqarneq inissarsisitaqqittut ataasiakkaat oqaaseqarnerinut
akerliuvoq, immikkoortoq siusinnerusooq takujuk.

Pequtit ilai, inissaqartinneqanngitsut, tamannalu erseqqissarneqarluni
pingaarnerusumik pissuseq taanna pequtit nassarneqarsinnaasut annertus-
susiinut killiliisuusooq, qaammatit pingasut tikillugit inissiaatileqatigiiffimmit
toqqortarineqarsinnaapput, amerlanertigut containerimi. Piffissami tassani
attartortoq anisitaasimasooq allatut toqqortarinissaanut nassaarniarsinnaavoq
imaluunnit nassarusutani tigusinnaallugit, sinnerit aserorterneqassallutik:
"Tamannami isumaqarpoq taava pequtit kæelderimi inimut inississagigut.
Amerlanertigut pequtit qaammatini pingasuni uninngatittarpagut. Taava
attartortup tigorusutani aasinnaavai. (...) Ajoraluartumik amerlanertigut
imaattarpoq pequtit toqqorsivitsinnut iligaangatsigit, taava attartortumiit tusa-
gaqaqqinneq ajorpugut. (...) Amerlanertigut pitsaasut tigareersimasarpaat
taamaalilluni atorsinnaarpiannngitsut tiguneqartarlutik". INI-mi sulisoq alla
tamanna imatut oqaatigaa: "...taava ilisimatinneqartarput pequtaat qaamma-

tini pingasuni toqqorneqarsinnaasut. Qaammatillu pingasut ingerlanerini qanoq iliunngippata, taava eqqaavissuarmmukaanneqartarput".

Inissarsisitaqqinnermi maleruagassat inissiani inissarsisitseqqiffinni nivinnarneqartarput; maleruagassat malinneqanngippata inissiamit inissarsisitseqqiffimmiit anisitaasoqarsinnaavoq. Tamannali qaqutikkut pisarpoq imaluunniit taamaattoqanngisaannarluni. INI-p ataani immikkoortortaqaarfiit arlallit inissiani inissarsisitseqqiffinni sivisuumik najugaqartitsillutik inissarsisitseqqittarsimapput. Illoqarfimmi ataatsimi inuit tallimat inissiani inissarsisitseqqiffinni ukiuni 6-7,5-mi najugaqarsimapput. Inissiani inissarsisitseqqiffinni sivisunerpaamik najugaqarnissaq Iserimit qaammatinut pingasunut inissinneqarsimavoq.

Pequtit INI-mit toqqortarineqarpata attartortoq toqqorsimatinnerinut akiliisussaavoq taamaanngippat ikuallaavimmut imaluunniit eqqaavissuarmut ingerlanneqassallutik. Illoqarfiit ilaanni pequtinut isersinnaaneq sukanganngitsuumik aqunneqarpoq; attartortoq anisitaasimasooq pigisaminik assigiinngitsunik aallersinnaavoq. Illoqarfinni allani toqqortarineqartut pillugit aatsaat akileeqqaarnikkut tiguisoqarsinnaalluni.

Piviusumik inissiami inissarsisitseqqiffimmi attartortup anisitaasimasup pigisanik sunik nassarsinnaaneramik assigiinngitsuni periuseqarpoq; sumiiffiit ilaanni inissarsisitaqqittoq ilisimatinneqartarpoq taamaallaat madrasi, atisat perusersarnermilu artortut nassarneqarsinnaasut, sumiiffinni allani pequtit amerlanersaat nassarneqarsinnaallutik, errorsivik, nillataartitsivik, nerriviit issiaviillu nassarneqarsinnaallutik. Ilaatigut inissaqarnersoq apeqqutaalluni. Piviusumik tamanna misissorneqarneq ajorpoq.

Inissarsisitaqqittut qaammatit pingasukkaarlugit pinngitsaalillugit nuutsinneqartarput, INI-mi sulisoq tamanna imannak nassuiarpaa:

"Tassaniissinnaapput sivisuumik. Ukiorpassuarni tassaniissinnaapput. Suliarisarput taamaalilluni tassaavoq allamut nuutsittarneri. Tassa nutaamik angerlarsimaffittaarsimanerannik isumaqalinnginnissaat takutinniarlugu imaluunniit ersersinniarlugu. Kisianni piffissap ilaani iluamik allamut nuuttarnikuunngilagut, tassa tamanna allaffissornermik kinguneqartarmat tamannalumi aamma, qanoq oqaatigissavara, arlaatigut suliaavoq ilungersunartoq, tassani qanillineqartussaagamik".

"Allamut nuutsittarnerinut pissutaasoq tassaavoq... Tamatumunnga pissutaasut marluupput, siulleq tassaavoq aalajangersimasumik tassaniiginannnginnissaat. Misigisimassanngillat tassani ineqarlutik. Paasisimassavaat allamik nassaarnissamik tungaannut taamaallaat tassani najugaqartuullutik. Taamatut misigisimanissaat siunertaalluinnarpoq. Allamut nuutsittarnerinut pissutaasoq alla tassaavoq (...) Inissiaq inissarsisitaqqiffik qimakkaangamikku amerlanertigut oqaaseqarneq ajorput. Tamatuma kingunerisinnaavaa inuk ataaseq kisimiilluni inissiami inissarsisitseqqiffimmi najugaqartuunera".

"...taamaattumik allamut nuutsittarpagut. Angerlarsimaffeqartutut misigilissanngimmata. Angerlarsimaffimmi nutaamik toqqissisimanartumillu peqalersimanerannik misigitissanngilagut. Akornusersussavagut, taamatut oqaatigibera utoqqatsissutigaaara..."

Allamut nuutitsineq najugaqartut imatut puullaaqitinneqassapput najugaqarfissamik allamik nassaarniarterlugit.

Anisitsisarnerup annertussusia qallunaatut tunuliaqutaqarluni annertuvoq, taamaalilluni anisitaasimasuniit ikittuaraannaat anisitaanissaminnik siorasaarneqartarlutik. Attartortut arlalissuit taamaattoq akiligassanut akilinniganut matussutissanik aningaasanik naammattunik pissarsisinnaapput, ilaatigut kommunimit ikiorserneqarlutik.

Inissiani inissarsisitaqqiffinni inissat ulikkaarnerisa malitsigisaanik Nuummi piffissap ilaani anisitsisarnerit unitsinneqarsimapput. INI-mi sulisoq ilanngus-

sivoq "...tamatumata atorunnaarsinneranut pissutaasutuaq tassaavoq inissiani inissarsisitseqqiffitsinni inissaqarneq." Taamaalluni ineqarnermut akiliutinut akilinngisat aamma kingunit akornanni toqqaannartumik ataqatigiittoqannngilaq.

INI-mi sulisoq nassuiaavoq: "Erseqqippoq INI piviusumik angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfinnut eqqaanartumik ingerlataqartoq, erseqqipporlu tamatumunga kommunip aningaasaliinissaa pissusissamisuunngitsoq (...) kisianni sumiiffissaminnik amigaateqarput pingaartumik angutit kisermaat angerlarsimannngitsut."

Tabel 5. Attartortunut ineqarnermut akiliummik akiliisimannngitsunut allakkat.

Piumasaqarnerit, atorunnaarsitsinerit, anisitsinerit inissarsisitseqqinnerillu, 2005-12, INI aamma Iserit									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	agg/ukioq
Piumasaqarnerit (akileeqqusineq siulleq)	17.143	23.671	19.807	18.412	23.742	24.331	24.813	26.844	22.345
Atorunnaarsitsineq (akileeqqusinerit aappaat)	4.415	5.364	5.582	4.617	3.977	3.433	2.472	2.678	4.067
Politiinut allakkat (anisitsinerit allakkat)	877	912	2.192	1.735	1.147	1.151	1.128	1.543	1.336
Anisitsinerit piviusunngortinneqartut	161	115	318	156	56	51	187	132	147
Inissarsisitseqqinnerit	64	78	63	55	7	26	84	61	55
	2.005	2.006	2.007	2.008	2.009	2.010	2.011	2.012	agg/ukioq
Piumasaqarniit atorunnaarsinneri, pct.	26%	23%	28%	25%	17%	14%	10%	10%	18%
Piumasaqarniit politiit allakkat pct.	5%	4%	11%	9%	5%	5%	5%	6%	6%
Piumasaqarniit anisitsinerit pct.	1%	0%	2%	1%	0%	0%	1%	0%	1%
Politiinut allakkaniit anisitsinerit pct.	18%	13%	15%	9%	5%	4%	17%	9%	11%
Anisitsineriit inissarsisitseqqinnerit pct.	40%	68%	20%	35%	13%	51%	45%	46%	37%

Ilaannikkut inuit "Nuummuk aallartarput, arlaanni najugaqarsinnaallutik isumaqartaramik. Attartortuusimannngisaannarput aamma imigassanik kamanernermillu ajornartorsuteqarunik (...) Taava angerlarsimaffeeruttarput (...) Kommunit naatsorsuutigaat tamanna INI-mit aaqinneqassasoq." (INI-mi sulisoq).

Piumasaqarnerit tamarmiusut amerlassusaat (akileeqqusineq siulleq) amerlalluinnarput, inissiaqarfimmi ataatsimi ukiumut ataasiarluni piumasaqarneq. Piumasaqarneq ataatsimut isigalugu piffissap ingerlanerani allanngorpiarsimannngilaq; akerlianilli atorunnaarsitsinerit annertussusaat ukiumut 5000-t missaaniit ukiumut 2000-t missaannut ikileriarsimallutik. Attartortut akornanni piffissaq eqqorlu akiliisarneq pillugu paasinninneq annertusisimagunarpoq, kisiannili politiinut allakkat piffissami tassani 50 %-ip missaanik amerlisimallutik (900-niit 1300-nut) aamma siusinnerusukkut attartorneqartut atorunnaarsinneri tallimaat, politinut allakkanik kinguneqartarpoq, maannakkut aappaat tamarmik.

Anisitsinerit amerlassusaat ukiumiit ukiumut annertuumik allanngorarput; 2005-12-mi piffissap aallartinnerani amerlassusaat tamarmiusut qaffasisimavoq (ukiumut 150-200) taava 2009-mi aamma 2010-mi ukiumut anisitsinerit taamaallaat 30-40-mallutik. Tamatumata kingorna amerlassusai qaffaqippit, taamaattorli siusinnerusukkut qaffasissuseq angunagu. Taamatut allanngorarnera aningaasaqarnikkut, suliffeqarnikkut il.il. siuartornernut attuumassuteqarneratut paasissallugu ussarnarpoq. Tamannali annertunerunngunarpoq; taamaalluni inissiatileqatigiiffiit anisitsinerit atuinerat pissutsinik allanik sunnerneqarsimallutik, assersuutigalugu inissiat inissarsisitaqqiffittut naleqquttut amerlassusai imaluunniit politiit tamatumunnga peqataanissaminnut piginnaasaqarnerat. Kiisalu takuneqarsinnaalluni anisitaasut akornanni inissarsisitaqqittut amerlassusaat piffissap ingerlanerani annertuumik allanngorarluni; 2009-mi 10 %-iulluni appasinnerpaagami ukialuillu

siorna, 2006-mi, 70 %-iullu, qaffasinnerpaagami. Ukiuni kingullerni affaasa missani inissarsisitaqqinnissaq kissaatigisimavaat.

Anisitaasut amerlassusaat aamma illoqarfiit ataasiakkaat akornanni allann-gorarpog; tupinnanngitsumik illoqarfiit anginersaanni Nuummi anisitaasut amerlanersaapput piffissami anisitaasut 265-iullutik. Taamaattumik inissianut 1000-nut nalimmasaasoqarpoq, taamaalilluni annertussusaa illoqarfiit ataa-siakkaat akornanni assersuunneqarsinnaalerluni: Tunumi illoqarfiit marluk qaffasissumiipput illoqarfinit kujataaniittunit malinneqarlutik (Qaqortoq ilanngunnagit). Nuuk allanut naleqqiulluni inissiani 1000-ni anisitaanerit taamaallaat quliupput.

Tabel 6. Anisitisinerit 2005-12 (INI aamma Iserit).

	Ataatsimut katillugit	Ukiunut aggu-aqatigiisillugu	Inissiani 1000-ni ag-guaqatigiisillugu
Nanortalik	86	11	29
Qaqortoq	57	7	8
Narsaq	96	12	29
Paamiut	92	12	20
Nuuk	265	33	10
Maniitsoq	160	20	25
Sisimiut	146	18	14
Kangaatsiaq	19	2	24
Aasiaat	84	11	13
Qasigiannugit	21	3	10
Ilulissat	43	5	6
Oeqertorsuaq	13	2	13
Uummannaq	26	3	16
Upernavik	5	1	5
Qaanaaq	7	1	7
Tasillaq	47	12	34
Ittoqortoormiut	9	2	32
Nuna tamaat	1.176	147	13

Akileeqqusilluni allakkat aamma anisitsinerit amerlassusaat annertoog allak-kat nassiunnerini akit pillugit apeqqut kisimi pineqanngilaq, kisianni aamma atorunnaarsitsinernut, politiinut allakkanut, kommunimik aamma politiinik ataatsimeeqateqarnermut atatillugu nukinnik atuinerit aamma anisitsinerit ingerlanneqarneri. Taamaattumik naleqqutinngitsumik nukippassuit qatsun-nartunut atorneqarput, inoqutigilli piviusumik anisitaariaannaat nammattumik ikiorneqarnatik. Arlalippassuit appasissumik isertitaqarnertik pissutigalugu ikiorneqarnissamik piviusumik periarfissaqarput. "...*anisitsinernili arlalissuar-ni, taakku ilarpassui annaanneqarsinnaagaluarput, piffissaagallartillugu saaf-figinnittuusimagunik. Ulloq anisitaanissaq sioqqullugu tassaniittarput man-nakkut taava qanoq iliussaanga. Siusinnerusukkut qanoq iliuseqarsi-mannigillat. Qanoq iliorsimanninnerminnut nammineq pisuussuteqalaarpu*".

Eqqaaneqarpoq, ilai, pingaartumik pensionisiallit, nammineq aningaasaqar-nertik aqussinnaanngikkaat taamaattumillu aalajangersimasumik anin-

gaasartuutit ilanngaatsittarnissaat pillugu qulakkeerneqarnissaanut kommune qinnuigisarlugu.

Attartortut ilaasa nammineq inissisimanertik iluamik paasisinnaanngilaat allakkanullu qisuariarneq ajorlutik imaluunniit ikioqqullutik kommunimut saaffiginnissinnaanertik paasisimanagu.

Anisitsinerit annertussusaat aamma politiit piginnaasaannik sunnerneqarsimavoq; INI-mi atorfilliup oqaatigaa ”*Arlalippassuartigut Nunatsinni sumi najugaqarneq apeqqutaasarpog. Aamma anisitsinerni politiit qanoq peqataatiginersut apeqqutaasarpog. (...) Aap, ukiup ataatsip ingerlanerani unikkallartarsimavugut*”. Suliassaq politiitit salliutinneqanngippat taava susoqaqqisannngilaq; nammineq kajumissutsimik anisitsinerit ingasannginnerupput.

Sulisoq taanna nangippon: ”*Politiit takkunnissaasa aqagornissaanut kinguarsarsinnaavaat. Aamma ulloq taanna politiit aggerneranni akiliisinnaallutik. Akiliisimallutik aggerunik takutillugu naammappog. TAAVA suut tamaasa unitsissavagut. (...) Atorunnaarsitsineq atorunnaarsinniarlugu 150 kr-inik akiliuteqassapput. Annikitsumik pineqaatissineruvoq, kisianni taakku anikitsuinnaapput annertoorujussuarmik sulisitsinermik pilersitaannut naleqqiullugu. (...) Tassa akiitsoqarallarsinnaaneq akeqanngitsoq (...) Taamatut akikitsigisumik aningaaserivimmi taarsigassarsisoqarsinnaanngilaq.*”

Isumaginninnermi inissianut utaqqisut allattorsimaffiat

Isumaginninnermi inissianut innersuussinissaq pillugu saaffiginnissutit kommunit akuersinissaannut periarfissat ilaatigut neqeroorutaasunit aqunneqarput, ilaatigut piumasarineqatunit: Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 2. maj 2005-meersoq malillugu isumaginninnikkut innersuussat inissiat pingaarneri sukkat allattornerini allersaapput, kisianni nalinginnaasumik aamma kissaatteqarluni nuukkusuttut allattorsimaffiannik siulliullutik. Tamatuma soorunami isumaginninnikkut inissianik innersuussinissat killeqartippai titartakkamilu takuneqarsinnaalluni immikkoortitsinernut agguarlugit INI-p inissiaanut isertertut agguarneri. Takuneqarsinnaavoq isumaginninnermut innersuussinissanut inissiat immikkoortinneqarsimasut allanngorpiarneq ajortut, nalinginnaasumilli utaqqisut allattorsimaffiat malunnaatilimmik kinguariarsimasog.

Isumaginninnikkut innersuussassat inissiat INI-meersuupput (Sermersuup kommuniani aamma Iserimiit), kommunilli qaqutigoortumik saaffiginnittarlutik. Kommunit maleruagassat imatut isigaat inissiat atorneqanngitsut tallimaat immikkoortunut taakkununga tunniunneqassasut. Allat isumaqarput sissamaat, kisiannili isumaginninnermut siunertanut inissianik akulikitsumik tunniussisannginnertik tupigusuutigalugu. Kommunini isumaginninnermut ingerlatsivinni sulisut maleruagassat ilisimavallaanngilaat:

Isumaginninnermut ingerlatsivimmi sulisoq: ”*kisianni, tamanna peqqussummi allassimavoq, ilaa? Inissiat tallimaat atorneqarunnaartoq isumaginninnermut inissiat atorneqassasoq*”. [Apeqqut: *Taava inissiat atorneqarunnaartut tallimaat pisarparsi?*] ”*Aap, tassa inatsisit taamatut oqarput*”.

”*Taava ilaannikkut INI-mi sulianik suliarinnittumut isumaginninnermi inissiamik ikiorsinnaaneraatigut annikitsumik allagaqartarpunga. Imaluunniit isumaginninnermi inissiamut pissarsinissarput qaqugu naatsorsuutigisinnaaneripput. (...) Ilaannikkut sapaatip akunnera ataaseq qaangiuttoq tunniussisoqartarpog*”.

Sulisoq alla suleriaaseq pillugu ima nassuiaavoq ”*Taava ilaannikkut INI-mi sulianik suliarinnittumut isumaginninnermi inissiamik ikiorsinnaaneraatigut annikitsumik allagaqartarpunga. Imaluunniit isumaginninnermi inissiamut*

pissarsinissarput qaqugu naatsorsuutigisinnaaneripput. (...) Ilaannikkut sapaatip akunnera ataaseq qaangiuttoq tunniussisoqartarpoq".

Isumaginninnermut utaqqisut allattorsimaffiat najoqqutassat atuuttut malillugit tamatigut naatsorsorneqarneq ajorput, tassami innuttaasoq uteriiserpat ilaannikkut kommunimi isumaginninnermut ingerlatsivik tunniutiinnartarpoq. *"Tassanngaannartumik inissiamik pisariaqartitsinngilatit, kisianni oqartuarterput inissarsinissamut utaqqisut allattorsimaffianni allassimaffimmeersullutik taavalu allatsiinnartarlutigit".*

Kommunimi allami sulisoq isumaginninnermi innersuussinerit annertussusaa pillugu aamma taamatut isumaqarpoq: *"Una isumaginninnermi inissiaq, taanna Iserimiit aamma INI-miit inissiat sisamaat pisarpavut...(...) Inissiaatileqatigiiffinni taakkunani marlunni inissiat atorpeqanngitsut sisamaat. Taakkununnga inissianut utaqqisut allattorneqartarput, immikkut piumasarineqartut naammassineqarsimassallutik."*

Isumaginninnermut siunertanut inissianik tunniussinerit annertussusaannut tunngatillugu erseqqissumik nalornisoqarpoq, INI-mi sulisoq tamanna imatut nassuiarpaa:

Apeqqut: *"Kommune isumaginninnermut inissiamik qinnuteqarpat taava tunniussisarpisi?"*

Akissut: *"Aap, kisianni kommune nalinginnaasumik pissuteqarluni tunuar-simaartarpoq. Taava kommunip qaammammut siullermut ineqarnermut akiliut aamma qularnaveeqqusiineq tamaat akilissavai".*

Apeqqut: *"tassa inissiat tallimaat tunniunneqartarpa?"*

Akissut: *"Tassani pineqarpoq qanga maleruagassanut innersuussineq. (...) Tassani pingaarnersiuisoqartarpoq. (...) Kommune salliuinneqartarpoq, tassa taamaappoq".*

Akissut kingulleq tunniussinissamut piumasaqaatinut innersuussivoq, tassani isumaginninnermut inissiamik innersuussineq nalinginnaasumik utaqqisut allattorsimaffianniit salliuinneqarluni. Naak sulisoq taanna maleruagassanik atuuttunik ilisimasaqaraluartoq INI-p suliffeqarfiani immikkoortuni tamani maleruagassanik ilisimanninngillat; INI-mi sulisoq alla isumaginninnermi innersuussineri inissiat annertussusaa apeqqummut imatut akivoq: *"Taamaallaat taakku 20 %-it"*

Inissianik annertuumik iluarsaassinerit ilaatigut Nuummi kingunerisaannik inissiat atorpeqanngitsut amerlasuut ukiuni arlalinni amerlasimanninngillat taamaallilunilu isumaginninnikkut innersuussinernut imaluunniit nalinginnaasumik utaqqisut allattorsimaffiannut inissianik tunniussinerit malunnaatilimmik ikilismapput.

Anisitaasussanngortunut pisortaniit ikiorsiinerit

Ineqarnermut akiliutip akilernissaanut ajornartorsiuteqarneq pineqartillugu ikiorsiinnaanerit assigiinngitsuupput (Olga Berthelsenimiit akissut 28/10 2010-meersoq naap.): Siullermik Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 12.5. 2005-meersoq isumaginninnermut siunertanut kommunit innersuussisinnaati-taanerat. Appaatut sumiiffini inissianut angerlarsimaffeqanngitsunullu neqerooruteqarsinnaavoq, assersuutigalugu angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfiit nerisassat akeqanngitsut, uffarneq atisallu.

Ilaqutariit anisitaanissaat imaluunniit inuit anisitaanissaat pitsaaliorniarlugu immikkut pisuni kommune maleruagassanik atuisinnaavoq, assersuutigalugu nuussilluni isertitat aqunneqarlutik.

Tassani ilaatigut pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 15, 20. november 2006-meersumut kiisalu siusinaartumik pensionisiat pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 4, 7. maj 2007-meersunut inner-

suussisoqarpoq. Inuup nammineq aningaasaqarnerminik isumaginnissinnaanngitsutut kommunimit nalilerneqarpat taamaalillunilu nammineq inigisani annaasinnaallugu aalajangersakkat taakku atorreqarsinnaapput. Inuit/inoqutigiit akiliinissamut periarfissaqartut aamma assersuutigalugu suliffissaqannginneq, napparsimaneq allatigulluunniit inuuniarnikkut pisoqarnera pissutigalugu akiliisinnaanngitsut akornanni kommunit sakkortuumik immikkoortitsipput. Inuit siullertut taaneqartut nalinginnaasumik pisorfanit ikiorsiissutisinnissaq naatsorsuutigissanngilaat. Assersuutigalugu sulinnikkut aalajangersimasumik isertitaqarsimagaanni aamma ineqarnermut akiliinissaq il.il. sillimaffigisimanagu taava ikiorsiisoqarsinnaanngilaq.

Allaat suliffeqarsimagaanni, kisianni akissarsiat ima appasitsigalutik ineqarnermut akiliummut tapiiffigitinnissamut pisinnaatitaaffeqarluni, taava amerlanertigut kommunimiit ikiorserneqarnissamut aaqqiissutissaqartarpoq. Kisianni innuttaasut annikitsunik akiligassatigut akilinngisaqartuusinnaapput (assersuutigalugu 10.000 kr-it inorlugit) – *“...iliuseqarnissamut pilersaarusiussaaqut, tassanilu naatsorsuutigineqarluni assersuutigalugu pineqartup INI-mut akiitsui 8-10.000 kr-it akilissagigut, taava taamaalorsinnaavugut. Kisiannili imaassalluni pineqartup tamanna pissutigalugu siullermik initaarnissaa ilimanassalluni tamatumalu kingorna aalajangersimasumik aalajaatsumillu suliffeqalerluni”*. Tassani missiliuisoqartarpoq.

Nammineq pisuussutiginnisaminnik ineqarnermut akiliummik nammineq akiliisinnaanngitsut attartortut ikiornissaannut kommunit pisussaaffeqarput. INI-mit misilittagarineqarpoq najugaqartunik ikiortissamik pisariaqartitsisunik kommunit annertuumik ikiuisartut. Kisiannili najugaqartut ilaannut ajortumik pisoqartarpoq aamma INI-mi sulisoq naapertorlugu najugaqartut taamatut ittut ineqarnermut akiliummut atornagit aningaasat allanut atortarlugit taavalu anisitaasarlutik, tassa taamatut inissiatileqatigiiffinni sulisut akornanni kommuninilu arlalinni paasinnineq:

“Soorunami tamanut atortutut oqaatigissanngilarput, taakkuli ilai taamatut inissisimalersarput. Taakku tassaapput fiisterneramik nuannarisallit. Kikkut tamarmiunngillat. Aamma ilaqarput niuertarfinni pisinissamut usserner-torsiorlut. Aamma ilaqarput Danmarkimi feeriarlut aningaasallu tamaasa atorsimallugit. (...) Inuit ilai sulisarput allat sulineq ajorlutik taavalu isumagin-ninnermut allaffiup taakku suliffeqannginnerini ineqarnermut akiliutissaat akilerpagu, taava sulleraanni nammineq akiliisussap eqqaamanissaa saper-nartarsinnaavoq. (...) Imigassaasariaqanngilaq aamma ikiaroorartuusari-aqanngilaq. Tamanna ajornartorsiutaasimasariaqanngilaq. Taakku ilaasa aningaasatiminnik aqutsisinaaneq ajorput.”

“Taakku ilai akiliineq ajortuupput. Taakkuupput inissiaminniit anisitaasartut, akiliisimanninnamik”.

Kommunit imaaliallaannarlutik ineqarnermut akiliutinik akilinngisanik akiliineq ajorput. Anisitsinerni ikiuinissamut tunngavigisat pillugit toqqaannartumik aperinermi kommunimi sulianik suliarinnittoq akivoq: *“Meeraqassapput”* [apeqqut] *“Akiligassani akilinngisat akilerniarussigut meeraqassapput?”* [akissut] *“Aap, aatsaat taamaattoqarpat suliaq suliarisinnaavarput.”* Taammaattorli tassanngaanniit avaqutsisoqarsinnaavoq, iliuseqarnissamut pilersaarusiortoqarluni, amerlanertigut suliffimmi sungiusartoqarnissaa suliffeqalernissamullu pimoorussisumik suliniartoqarnissaa piumasaqaa-taalluni. Kommunit ikiuinerat tunissutaanngilaq, kisianni tamatuma kingorna naafferarlugu akilersorneqartussaalluni, assersuutigalugu pensionip ima-luunniit allatigut nuussinikkut isertitat ilaannik ilanngaassinikkut.

Angerlarsimaffimmi inissaarunnermi ajornartorsiut immikkoortoq pingaartorlu tassaavoq angerlarsimaffeqanngitsut ineqanngitsullu meeqqanut pilersuisussaasut. *“Meeraqartillugu... Taava oqartoqarsinnaavoq taakku meeqqat angajoqqaavi ikiussavagut”*. (isumaginninnermut ingerlatsivimmi sulisoq). Kommunit tunngaviatigut meeqqat puigoriataarneqarsinnaanerannut, arajut-

sineqarsinnaanerannut imaluunniit artorsartinneqarsinnaaneritut pi-moorussillutik ornigullutillu nakkutilliinissamut pisussaaffeqarput. Meeqqat angajoqqaatik ilagalugu qimarnguimmiittut malinnaaffigeqqissaarneqas-sapput; tassani sakkortunerusumik nakkutilliinissamut kommunit pisussaap-put.

[Apeqqu: meeqqat pinngitsaaliinikkut peerneqartarpat?] ”*Taamaat-toqarsimanera eqqaamangilara. Angajoqqaat angerlarsimaffimmi meeqqanik paarsisinnaagaangata taamaaliorneq ajorpugut. Aamma hotelli-mi ineeqqamik attartussagutta, taava taamaaliortarpugut*” (kommunit ilaanni isumaginninnermut ingerlatsivik). Kommunimi allami sulisoq oqarpoq: ”*INI-miit/lse-rimiit nalunaarut takkuppog inuk una unaluunniit anisitaasimasog. Ukiukitsunik marlunnik pingasunik aamma arfinilinnik ukioqartoqarpoq. Aamma allami najugassaqaqanngillat. Taava meeqqaat taakku marluk pillugit akisussaaffik tigusarparput...(...) ilaqutariit paarsisartut, meeqqat angerlarsi-maffiat imaluunniit ulloq unnuarlu paaqqinniffik.*” Taamaaliilluni kommunini taakkunani marlunni periarfissat suliniutillu paasineqarneri assigiinngitsuup-put.

*Angerlarsimaffeqanngitsuunerup
annertussusaa*

Annertussusaa pillugu

Angerlarsimaffeqanngitsuuneq pillugu nalunaarsukkat pis-sarsiarineqarsinnaasut aamma pissutsit angerlarsimaffeqanngitsut amerlas-susaannut pingaaruteqartut angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertus-susaanut qanoq oqaaseqarsinnaanersut matumani misissorniarpagut.

Angerlarsimaffeqanngitsuunerup annertussusaa pillugu kisitsisitaliinissaq nalinginnaasamik ajornakusoorpoq. Ajornartorsiutaasut ilai matumani taani-arpagut.

Sumiiffimmi aalajangersimasumi qassit angerlarsimaffeqanngitsuuneri pillu-git inuit pingaarutillit aqutigalugit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaapput, taakkuli pinngitsooratik naleqquttusaratik. Pisuni arlalinni angerlarsi-maffeqanngitsut immikkoorniarput.

Tassunga ilanngutissaaq inuup qanoq ilinerani angerlarsimaffeqanngitsu-neranut killiliussat allanngorartuuneri. Inuk ilaqtutani najugaqarpat, taamatut inuunissaq toqqarneqarsimasinnaavoq ataavartussaallunilu. Inuk taamaat-tumik angerlarsimaffeqanngitsuunngilaq. Inuup ilaqtutani najugaqartuunera nalorninarpat taava arlaatigut angerlarsimaffeqanngitsuusinnaavoq. Inissiani inissarsitseqqiffinni allaat killiliussat allanngorarsinnaapput. Assersuutigalu-gu inoqarpoq tassaniippiarneq ajortunik, taamaattumillu allamik piviusumik angerlarsimaffeqartunik. Kisitsisoqarsinnaappat angerlarsimaffeqan-ngitsuunerit arlaanni sorlernut inuk ilaassanersoq pisuni amerlanerni oqaatigiuminaassaaq.

Inuit aalajangersimasumik najugaqartuunngitsutut nalunaarsorneqarsimasut inuit qassit angerlarsimaffeqanngitsuunerini aamma ineqanngitsuunerinut takussutissiinermut atussallugit naleqqunnerpaapput. 2010-mili aalajanger-simasumik najugaqanngitsutut 600-t missaat nalunaarsorsimapput. Tamana annertussusaannut tikkuussisuuvoq kisitsilli naleqqunnani aamma anger-larsimaffeqanngitsuunerit assigiinngitsorpasuit tassaniillutik. Angerlarsi-maffeqanngitsut ilaqtutani ikinngutinilu qanoq najugartarneri assigi-inngitsutigut annertuumik assigiinngissinnaapput (inissaqanngitsut).

Tassunga ilanngutissapput 2010-mi inuit 250-t missaaniittut inissarsisitaq-qissimasut. Aammattaq inissaaleqisoqarunarluni aalajangersimasumik naju-gaqartutut nalunaarsorsimasunik. Taakku taamaattumik kisitsimmut qulaan-iittumut ilanngunneqassapput.

Kisitsisit taakku arlalissuit taakkulu amerlanersaat piffissami killeqartumi angerlarsimaffeeruttarnerinut atatillugu isigineqassapput. Tamanna isuma-qarpoq ukioq ataaseq pillugu kisitsimmiit ukiut ingerlanerini malunnartumik amerlanerusut angerlarsimaffeqanngitsuusimassasut.

Anisitsinerit

Pissutsit assigiinngitsut angerlarsimaffeerunnermik kinguneqartitsisarput. Nalinginnaanerpaat ilaat tassaavoq inuup inissiaminit anisitaanera. Tamana amerlanertigut ineqarnermut akiliummik akiliisimannginermik pissute-qartarpoq annikinnerusumillu eqqissiviillortitsisimaneq pissutaasarluni (nipil-iornerit il.il.).

Inuuniarnermi pisut, soorlu avinnerit aamma inuup ineerunneranut pissutaa-sartuni nalinginnaasuvoq. Tamanna amerlanertigut inissiamiit pisortatigoor-tumik anisitsinertut pineq ajorpoq.

Inissiaatileqatigiiffiit marluk INI aamma Iserit marluullutik inuit qassit inissi-aminniit anisitaasartut pillugit nalunaarsuisarput. Kisitsisit taakku taamaattu-mik taakkunani najugaqartut qassit ukiumut angerlarsimaffeeruttarnerinik takutitsipput. Taaneqareersutut pissutsit aamma allat angerlarsimaffeerun-nermik pilersitsisuusarput. Inissiaatileqatigiiffinniit kisitsisit taamaattumik qassit ukiumut anisitaasarnerinik tamakkiisumik takutitsinngillat.

Inuk INI-mut imaluunniit Iserimut ineqarnermut akiliutini akilersimanggippagu inissiaatileqatigiiffinniit suleriaaseq aalajangersimasooq malinneqartarpoq. Akiliisitsiniartartup (politiit) takkunnissaa attartortullu anisitaanissaa sioqqullugu attartortoq ingerlatseqatigiiffimmiit pingasoriarluni saaffigi-neqartarpoq.

Attartortoq siullermik ineqarnermut akiliut akilingisaaq pillugu ilisima-titsinertalimmik piunasaqarfigineqarluni allagarsisarpoq taassumalu akilernissaanik qinnuigineqartarluni. Akilerneranggippat attartortoq al-lagarseqqissaaq attar-torneq atorunnaarsinneqarluni attartortorlu atorun-naarsitsineq pillugu allagarsisararluni. Attartortulli attartornini akilerpagu at-tartorneq pilerseqqissinnaavaa amerlanertigullu naafferarlugu akiler-suinissamik aaqjissuussisoqartarluni

Tabel 7. Illoqarfinni ukiumut anisitsinerit.

Piffissami 2005-2012-mi ukiumut anisinneqartut - INI aamma Iserit																		
Anisitsinerit	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk	Maniitsoq	Sisimiut	Kangaatsiaq	Aasiaat	Qasigiannugit	Ilulissat	Qeqertorsuaq	Uummannaq	Upernavik	Qaanaaq	Tasiilaq	Ittoqortoormiut	Nuna tamaat
2005	2	4	26	7	74	13	20	1	5	0	6	3	0	0	0	0	0	161
2006	3	4	15	0	22	6	23	4	9	1	4	4	16	3	1	0	0	115
2007	19	21	24	33	72	42	28	8	40	5	13	3	5	0	5	0	0	318
2008	21	0	12	14	31	25	21	0	10	5	11	2	4	0	0	0	0	156
2009	4	5	0	17	28	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56
2010	0	0	0	1	3	11	23	0	0	0	0	0	0	0	0	10	3	51
2011	14	18	18	3	25	50	21	3	9	1	4	1	0	1	1	18	0	187
2012	23	5	1	17	10	13	8	3	11	9	5	0	1	1	0	19	6	132
Ukiut tamarmik	86	57	96	92	265	160	146	19	84	21	43	13	26	5	7	47	9	1.176
Agguaqatigiisillugu	11	7	12	12	33	20	18	2	11	3	5	2	3	1	1	12	2	147

Attartortoq suli akiliisimanggippat suliaq maannakkut akiliisitsiniartartumut nassiunneqarnera pillugu allagarsissaaq ilisimatinneqarlunilu attartortoq anisitaassaaq. Attartortup nalinginnaasumik suli akiliisinnaavoq taamaalil-lunilu attartornini pilerseqqillugu.

Anisitsinerit amerlassusaat

Ukiuni 2005-2012-mi, inissiani INI-mit aamma Iserimit aqunneqartuni ino-qtugiit 1200 missaat anisinneqarsimapput.

Tabel 8. Inissiani 1000-ni anisitsinerit.

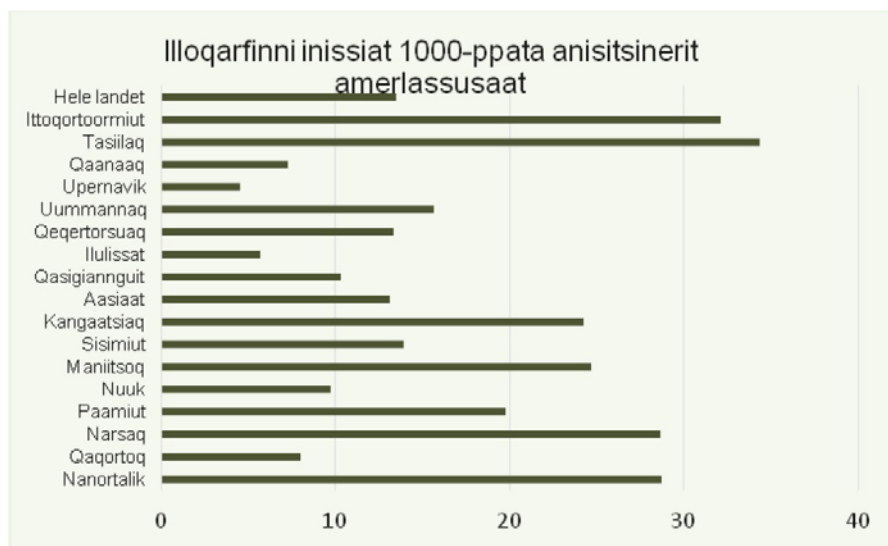
Anisitsinerit: tamarmiusut, agguaqatigiissinneri aamma inissianut 1000-inut - 2005-2012

<i>INlmi aamma Iserimi-inissianiit anisitsinerit</i>	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk	Maniitsoq	Sisimiut	Kangaatsiaq	Aasiaat	Qasigiannuit	Ilulissat	Qeqertorsuaq	Uummannaq	Upernavik	Qaanaaq	Tasiilaq	Iltoqortoormiut	nuna tamaat
katillugit	86	57	96	92	265	160	146	19	84	21	43	13	26	5	7	47	9	1.176
Ukiumut agguaqatigiis-sillugit	11	7	12	12	33	20	18	2	11	3	5	2	3	1	1	12	2	147
Inissiat 1000-it aggu-aqatigiisillugit	29	8	29	20	10	25	14	24	13	10	6	13	16	5	7	34	32	13

Tassa ukiumut inoqtigiit 150-ngajaat. Taassuma assigaa inissiat 1000-ppata inoqtigiit 13-it ukiumut agguaqatigiisillugu.

Kisitsisit tamarmiusut tunuanni ukiuni assigiinngitsuni annertuumik allanngorartoqarpoq aamma illoqarfiit akornanni. Inissiat 1000-ppata anisitsinerit amerlanersaat Kitaata kujataaneersuupput aamma Tunumeerlutik. Illoqarfiit anginerit allanut naleqqiullutik appasissumiipput.

Anisitsinerit illoqarfinnut ukiunullu agguarlugit

Titartagaq 4. Illoqarfinni inissiat 1000-ppata anisitsinerit amerlassusaat.

Ukiuni taakkunani arfineq pingasuni anisitsinerit amerlassusaanni annertuumik assigiinngitsoqarpoq (takukkit Tabel 8 aamma Titartagaq 5). Nuna tamakkerlugu 2007-mi amerlanerpaapput 300-llutik ukiullu marluk qaangiuttut ukiuni marlunni anisitsinerit 50-t sinnilaarsimallugit. Illoqarfinni ataasiakkaani aamma annertuumik allanngorartoqarpoq. Aasianni assersuutigalugu 2007-mi anisitsinerit 40-t ukiullu marluk qaangiunnerini ukiuni marlunni anisitsisoqarsimanani. Sisimiuni assersuutigalugu ukiuni amerlanerni anisitsinerit 20-usimapput, ukiunili marlunni anisitsinerit qulit inortarsimallugit. Taamaattoqarnera illoqarfinnut amerlanernut allanut atuuppoq.

Kisitsisit taamaattumik ukiumut ataatsimut anisitsinerit ikiliartorlutik imaluunniit amerliartorlutik ineriartornerannik takutitsinngillat. Allanngorarnerit ilai immaga inissiatileqatigiiffinni imaluunniit politiini allaffissornikkut pingaarnersiuinernik pissuteqarsinnaapput.

Nunatsinni anisitsinerit amerlassusaasa Danmarkimi anisitsinernut assersuunneqarneri

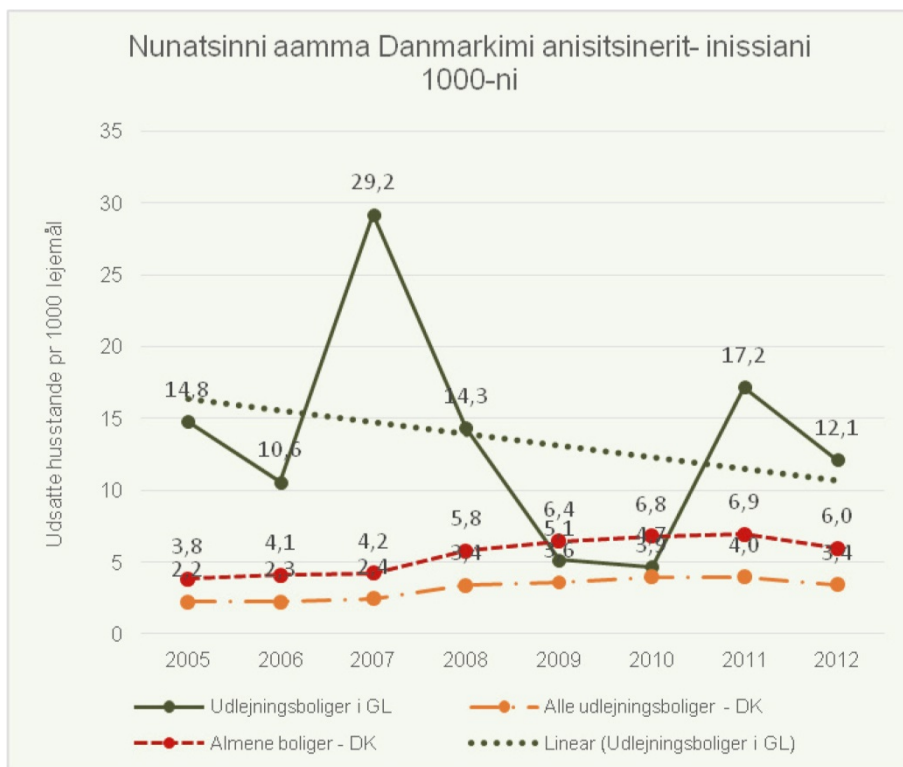
Nunatsinni inissiani attartortittakkani anisitsinerit amerlassusaat Danmarkimi anisitsisarnerit amerlassusaannit malunnaatilimmik qaffasinnerupput.

Nunatsinni inissiaqarneq danmarkimiit allaanerummat oqartoqarsinnaangi-laq assersuussineq taanna naleqquttusoq. Pisortat inissiaataat attortortittakkat inissianit tamarmiusunit 50 pct.-imik annertussuseqarput. Danmarkimi inissiat attartortittakkat inissiat 39 pct.-iinik annertussuseqarput taakkunangalu 19 pct.-it nalinginnaasuullutik aamma 2 pct.-it pisortanit pigineqarlutik.

Taamaalilluni Nunatsinni inissiani attartortittakkani anisitsinerit assersuunnissaat naleqquppoq, nalinginnaasuni aamma pisortat attartortittagaanni danmarkimi attartortittakkani anisitsinernut. Nalinginnaasumik attartortitsisarneri anisitsisarnerit qaffasinnerummat taanna assersuussinermi atorneqarpoq.

Titartagaq 5-mi takutinneqarpoq (INI-mit aamma Iserimit aqunneqartuni) pisortat inissiaataanni attartortittakkani, aamma Danmarkimi inissiani nalinginnaasuni aamma Danmarkimi inissiani attartortikkani tamani anisitsisarnerit annertussusaat takutinneqarpoq. Nunatsinni ukiumut annertuumik allangorartoqartarmat danmarkimi pissutsini Titartagaq 5-mi titarneq kittorartaartoq qorsummut assersuussinissaq naleqqunnerusaaq.

Piffissami 2005-2012-mi Danmarkimi anisitsisarnerit annertussusaanni agguatiigiissineq inissiat 1000-uppata 5,5-miippoq inissianilu attartortikkanni 1000-uppata 3,2-miilluni. Nunatsinni taanna 13,5-miippoq. Tamanna isumaqarpoq anisitsisarnerit annertussusaat 2,5-meriaatip aamma 4,3-meriaatip akornanni Danmarkimit annertunerusoq. Tamanna isumaqarpoq inissamut ataatsimut Danmarkimut naleqqiullugu Nunatsinni inoqutigiit pingasoriaammik-sisamariaammik anisitaasartut.

Titartagaq 5. Nunatsinni aamma Danmarkimi inissiani 1000-ni anisitsinerit (Najoqqutat: Domstolsstyrelsen, SFI, INI aamma Iserit).

Tassunga ilanngutissaaq 2008-p missaani ukiuni Danmarkimi anisitsisarnerit annertussusaat siusinnerusumut naleqqiullugu annertunerusimasut, ukiunilu

kingullerni marlunni appariartorsimasoq. 2002-mi piffissami 2005-2012-mut naleqquillugu affaannarmik annertussuseqarsimalluni.

Atorunnaarsitsinermit akiliisitsiniartartup suliaanut aamma anisitsinermit

Soorlu qulaani taaneqartoq akiliisitsiniartartup matumi kasuttornissaa sioqqulugu attartortoq pingasoriarluni allagarsisimasussaavoq, akileeqqusissutit, atorunnaarsitsinermit allakkat aamma anisitsineq pillugu allakkat. Taassuma ingerlanerani arlalissuit ineqarnermut akiliutiminnik akiliisarput taamaattumillu akiliisitsiniartartumit anisitaanatit.

Agguaqatigiissillugu inissiani, INI-p aqutaani inoqutigiit tamarmik ukiumut marloriarlutik akileeqqusissutinik allagarsisarput, tassa ineqarnermut akiliut piffissaq eqqorlugu akilerneqanngikkaangat. Arlalissuit akileeqqusilluni allakkat kingorna akiliisarput, sulili INI-mi 40 pct.-it akiliisarsimanatik, Iserimilu tamanna 21 pct.-imiilluni.

Inoqutigiinnit, akileeqqusisummik allagarsisimasuni, INI-mi attartortut 66 pct.-ii Iserimilu attartortut 80 pct.-ii akiliisarput taamaattumillu anisitaanissaq pillugu allagarsineq ajorlutik. Ineqarnermut akiliummik akilinngisaqartuni ukiumut 20.000-init ukiut tamaasa 1200-it missaat sinnerupput, anisitaanissaq pillugu allagarsisartut, suliarlu akiliisitsiniartartumut tunniunneqartarluni. Iserimi tamanna 2400-it missaaniit 80-it missaaniippoq (Tabel 8 qulaaniittoq takujuk).

Anisitsinerit piviusunngortut aamma inissarsisitseqqinnerit

Akiliisitsiniartartup suliap tигuneraniit politiit anisitsiniarlutik aallartinnissaanut arlalissuit inissiatileqatigiiffimmut akilinngisatit isumagisarpaat. Oqaluttuaqarpoq inoqutigiit politiit takkunneranni tamatuminnga isumaginnittunik. INI-mi inoqutigiit 90 pct.-ii, akiliisitsiniartartumit suliarineqartut, akilinngisatit akilertarpaat. Iserimi tamanna 75 pct.-iuvoq.

Tabel 9. Inissiani 1000-ni anisitsinerit.

	INI		Iserit	
	Suliat pollinut	anisitsinerit piviusunngortut	Suliat pollinut	anisitsinerit piviusunngortut
<i>Inissiat 1000-ppata ukiumut anisitsinermit suliat politiini suliarineqartut</i>				
2005	95	17		
2006	98	12	0	1
2007	237	32	0	13
2008	180	16	33	6
2009	110	5	67	7
2010	121	4	18	9
2011	112	16	48	18
2012	139	10	131	19
Agguaqatigiissillugit	137	14	43	10

Akiliisitsiniartartuni suliat qanoq amerlatigisut ukiumi ataatsimi piviusunngortinneqartarnerini annertuumik allanngorartoqarpoq. INI-mi suliat amerlassusaat, politiinut nalunaarutigineqartut ukiuni arlalinni amerlassusaat allanngorpiarsimangillat. Anisitsinerilli annertussusaat assut allanngorarsimallutik. Tamatumani ilimanarpoq politiini suliat ingerlanneqartarneri assigiissaanngitsut. Tamanna isumaqarsinnaavoq inoqtigiit akilinggisaasa annertunerulernerat, tassa inissiatileqatigiiffiup suliap qaqinneraniit inoqtigiit anisitaanissaannut piffissaq sivisoq ingerlasarmat.

Danmarkimi akiliisitsiniartartumi suliat amerlassusaat, anisitsinermik inerneqartartut 50 %-ip missaaniippoq (Takuuk Høst il.il. (2011) naap., Akiliisitsiniartartoq kasuttorpat, SFI, qupperneq 68). Inissiat 1000-ppata inissiatileqatigiiffinni taakkunani marlunni anisitsinermi suliat qassiunerat assigiinngillat. INI inissiat 1000-uppata agguaqatigiissillugu 137-upput Iserit 43-llutik. Anisitsinerit piviusunngortut pillugit ingerlatseqatigiiffiit akornanni assigiinnginneq annikinneruvoq. Inissiat 1000-uppata INI-mi inoqtigiit 14 anisinneqarput, aamma Iserimi inissiat 1000-uppata inoqtigiit qulit anisitaallutik.

Tabel 10. Akiliisitsiniartartumi suliat anisitsinerit piviusunngortut taakkunanngalu inissarsisitseqqinnerit.

	INI				Iserit			
	Suliat politiinut	Anisitsinerit piviusunngortut	Piviusunngortut annertussusaat	Inissarsisitseqqinnerit	Suliat politiinut	anisitsinerit piviusunngortut	Anisitsinerit annertussusaat	Inissarsisitseqqinnerit
<i>Anisitsinerit piviusunngortut amerlassusaat suliannut politiinut nassiinneqartunut naleqqiullugit</i>								
2005	877	161	18%	64				
2006	912	113	12%	78	0	2	n/a	-
2007	2.192	293	13%	63	0	25	n/a	-
2008	1.671	145	9%	54	64	11	17%	1
2009	1.019	43	4%	4	128	13	10%	3
2010	1.117	34	3%	20	34	17	50%	6
2011	1.035	152	15%	69	93	35	38%	15
2012	1.291	95	7%	49	252	37	15%	12
Ukiut tamaasa	10.114	1.036	10%	401	571	140	25%	37
Agguaqatigiissillugu	1.264	130	10%	50	82	20	25%	5

Piffissami 2005-2012-mi ukiumut agguaqatigiissillugu inoqtigiit 150-it anisinneqarsimapput taakkunanngalu inoqtigiit 55-t inissarsisitaqqillutik aamma 95-it inissarsisitaqqinnissamut naaggaarsimallutik.

Aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorneqarsimasut

Nalunaarsukkat tunngavigineqartut

Inuit, aalajangersimasumik najugaqanngitsut, najugaqarnatik kisiannili illoqarfimmut atallutik inunnik nalunaarsuisarfimmi nalunaarsorneqarsinnaapput. Taamatut nalunaarsorneq kommunini inunnik nalunaarsuisarfimmi isumagineqartarpoq.

Inunnik nalunaarsuisarfimmi inuit tamarmik aqqusinermut ilisarnaateqartil-lugit nalunaarsugaapput. Aqqusinermut ilisarnaatit taakku nalinginnaasumik piviusumut najugaqarfimmut atasuupput. Inuit, aalajangersimasumik najuga-qarnatik nalunaarsorneqarsimasut, piviusumik najugaqarfimmut atassute-qanngitsumut aqqusinermut ilisarnaateqartilugit nalunaarsugaapput.

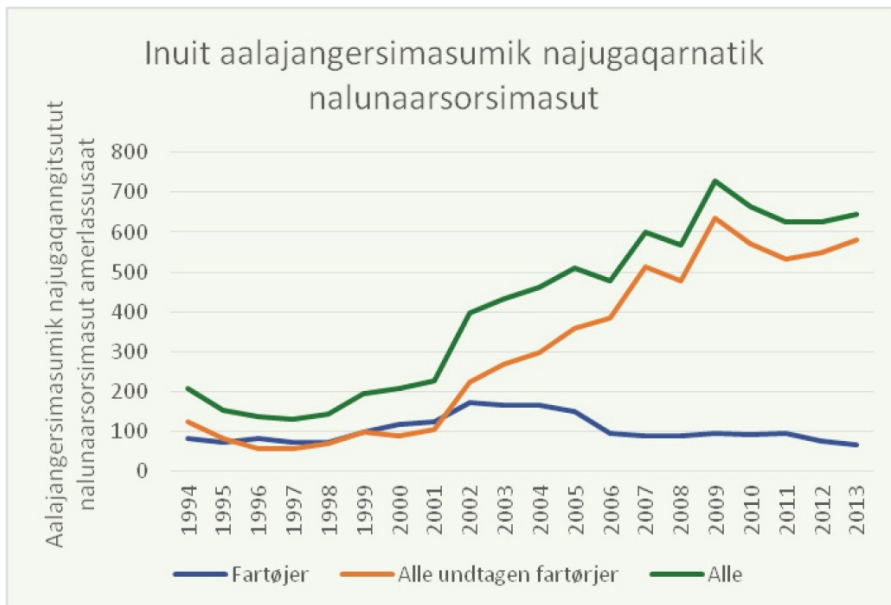
Kommunit nammineerlutik aqqusinernut ilisarnaatit taakku piviusumik naju-gaqarfimmut atassuteqanngitsut pilersittarpaat. Taamaattumik assigiinngit-sunik taaguuteqartinneqarsinnaapput. Kommunit kattussuunerisa kingorna inunnut aalajangersimasumik najugaqanngitsunut aqqusinernut ilisarnaatini periusertik kommunit allanngortissinnaavaat.

Tulluassaaq ilimagissallugu aalajangersimasumik najugaqarnatik nalunaar-sorsimasut inuit amerlassusaannut kisitsisit inuit angerlarsimaffeqanngitsut aamma ineqanngitsut amerlassusaannut arlaatigut takussutaasinnaasoq. Kingullit tassaapput inuit ilaquuttaminni imaluunniit ikinngutiminni najuga-qartut. Angerlarsimaffeqanngitsut nalunaarsortittarput pisortanit ikiorsiissuti-nik pissarsiniarlutik. Ineqanngitsut eqqarsaatigalugit najukkami piviusumik najugaqarfigisaminni najugaqartutut nalunaarsortinnginnissaminnut anin-gaasaqarnikkut annertuumik pissutissaqarput. Amerlasuutigut tamatuma kingunerissavaa inoqutigiit najugaqarfigisat ineqarnermut akiliummut tapiti-gut aningaasarpassuarnik annaasaqarsinnaaneri. Tamanna pinngitsoortin-neqassaaq ineqanngitsoq aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalu-naarsortikkuni.

Aalisartut angallammiittutut nalunaarsortissinnaapput. Inuit angallatinut aq-qusinernut ilisarnaateqarlutik nalunaarsortissimasut pissutsini assigiinngit-suniissinnaapput. Imaassinnaavoq piffissami sivikinnerusumi imaluunniit sivisunerusuni aallaqqasut, pisunili marlunni nunami aalajangersimasumik najugaqarnatik. Aamma piviusumik nunamiittuusinnaapput taamaappallu aalajangersimasumik najugaqartuunatik.

Aalajangersimannngitsumik najugaqartut nalunaarsorsimasut amerlassusaat

2001 tikillugu Nunatsinni inuit 150-200-t, aalajangersimasumik najugaqan-ngitsuusutut nalunaarsorneqarsimapput. Taakkunanga affangajai angallat aqqusinertut ilisarnaatitut nalunaarsorsimaffigalugu. 2001-p aallartinnerani amerlassusaat 200-t missaaniit 2010-13-mi 6-700-nut amerleriarput. Inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorneqarsimasut amerla-nersaat angutaapput. 2001 tikillugu 90 pct.-ii angutaapput 10 pct.-iisalu missaat arnaallutik. 2001-p kingorna arnat amerlanerulerput. Agguarnerit 2003-miit tassaasimavoq 80 pct.-iisa missaat angutit 20 pct.-iisalu missaat arnat.

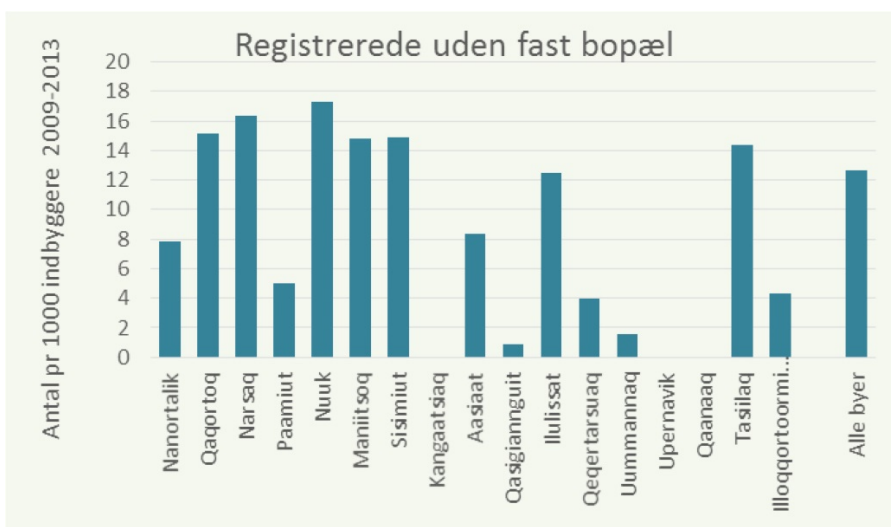
Titartagaq 6. Inunni aalajangersimasumik najugaqarnangitsuni ineriartorneq – angallatini nunamilu.

Angallatini najugaqartutut nalunaarsorsimasut inuit amerlassusaat piffissami 1994-miit 2013-mut 100-t missaaniissimapput. Aalajangersimasumik najugaqarnangitsunit tamarmiusunit taakku amerlassusaat 2001 tikillugu 50 pct.-ip missaaniissimavoq. Taakku amerlassusaat tamatuma kingorna 2006-miilli 20 pct.-i inorsimallugu. 2013-mi taakku amerlassusaat 10 pct.-imiissimavoq.

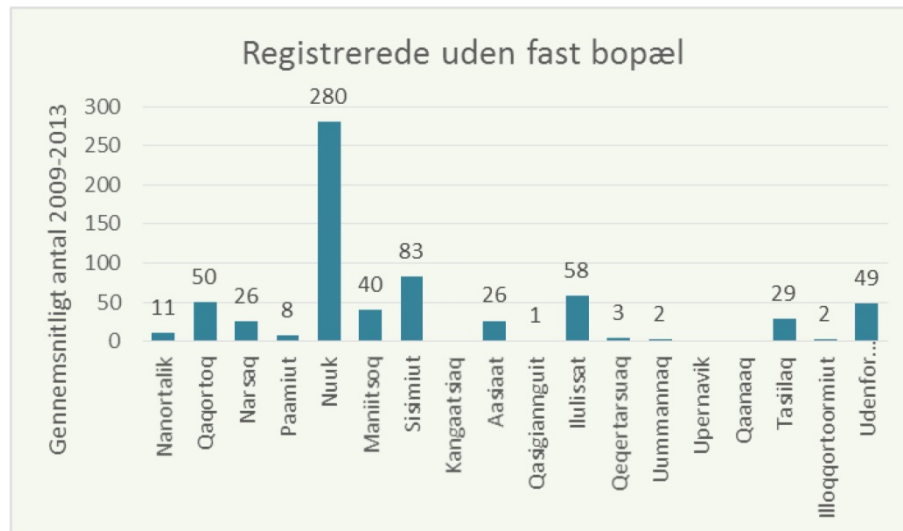
Illoqarfinni amerlassusaat

Aalajangersimasumik najugaqarnangitsutut nalunaarsorneqarsimasut amerlarsaat Nuummiipput ukiunilu kingullerni (2009-2013) aalajangersimasumik najugaqarnangitsut nalunaarsorneqarsimasut 280-llutik. Kommuni illoqarfinni pingaarnersaasuni pingasuni allani 50-it aamma 83-it akornaniissimapput.

Amerlassusaat illoqarfinni innuttaasut amerlassusaannut assersuunneqarpata taava illoqarfippasuit najugaqarnangitsunik 15-t missaannik nalunaarsugaqarput taakkulu akornanniillutik kommune sisamani illoqarfiit pigaarnerit sisamat tamarmik.

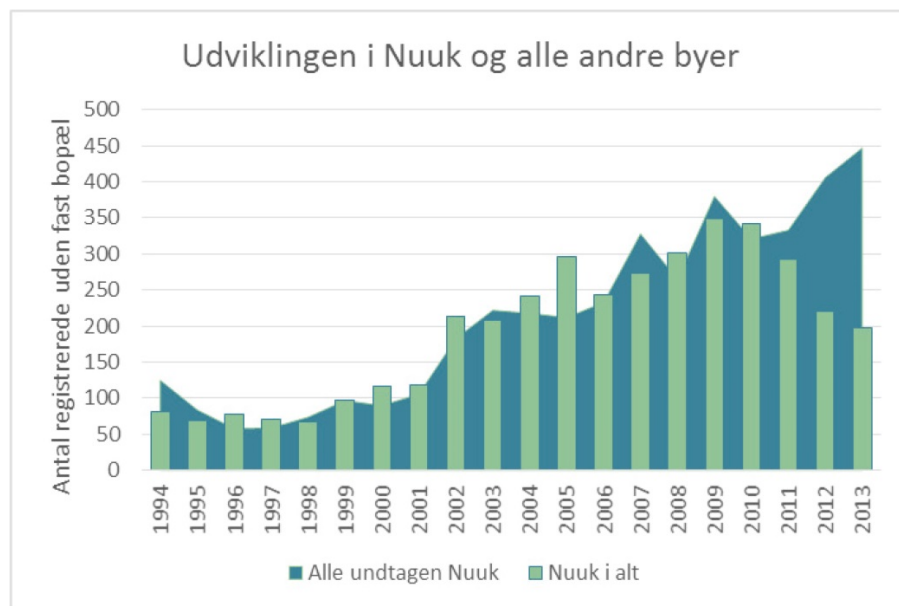

Titartagaq 7. Illoqarfinni aalajangersimasumik najugaqarnangitsut nalunaarsorneqarsimasut.

Titartagaq 8. Innuttaasut 1000-pata aalajangersimasumik najugaqanngitsut nalunaarsorneqarsimasut.

Nummi aamma illoqarfinni allani tamani katillutik 2009 tikillugu aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorsimasut amerlassusaat assigiim-mik ineriartorsimapput. 2009-miit siumut malunnaatilimmik allaanerulerlutik. Nummi amerlassusaat malunnaatilimmik apparput illoqarfinnilu allani amerliartorneri ingerlaannarlutik.

Kisitsisit taakku tunuanniissinnaapput inuit aqqusaartut taamaalilluni inuit aalajangersimasumik najugaqalerslutik peqatigisaanillu nutaat takkuttarlutik.

Tamanna Nummut kisitsisit piffissamut 2009-2013-mut takutippaat. 2009-mi inuit 216-t aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorsimapput. 2013-mi taakunanga 216-init taamaallaat 56-t aalajangersimasumik najugaqanngitsutut suli nalunaarsorsimapput. Sinneruttunit 160-nit 94-t (44 pct.) Nummi aalajangersimasumik najugaqalersimapput. 25-t (12 pct.) Nunatsinni illoqarfinni allami aalajangersimasumik najugaqalersimapput aamma 41-t (19 pct.) Nunatta avataani najugaqalersimallutik.

2013-mi suli inuit 105-t aalajangersimasumik najugaqanngillat. Taamaattumik 2009-miit 2013-mut aalajangersimasumik najugaqanngitsut 51-t nutaat takkussimapput, 2013-mi suli aalajangersimasumik ineqanngitsut.

Tabel 11. Nuummi inuit, 2009-mi aalajangersimasumik ineqanngitsut 2009-lu kingorna aalajangersimasumik najugaqalersimasut.

Inuit takkuttut aallartullu

Nuuk , 2009-2013

2009

Nuummi aalajangersimasumik ineqanngitsut	216	100%
--	-----	------

2013

Nuummi aalajangersimasumik inillit	94	44%
------------------------------------	----	-----

Nunatsinni illoqarfimmi allami najugallit	25	12%
---	----	-----

Nunatta avataani najugallit	41	19%
-----------------------------	----	-----

2009-miilli Nuummi aalajangersimasumik ineqanngitsut	56	26%
--	----	-----

2009-miilli aalajangersimasumik najugaqanngitsut nutaat	51	
---	----	--

2013-mi Nuummi aalajangersimasumik ineqanngitsut katillugit	106	
---	-----	--

Inigineqarsinnaasut

Pisortat inissiat, angerlarsimaffeqanngitsut amerlanersaasa initaarfigisinnaavaat, tassa inissiat INI-mit aamma Iserimit aqunneqartut.

Inissiat taakku, soorlu nalunaarusiami allami allaaserineqartut, innersuussinermi maleruagassat aamma utaqqisut allattorsimaffii malillugit tunniunneqartarput. Innersuussinermi maleruagassani pissutsit assigiinngitsut allanneqarput, kiisalu allat sioqqullugit inissiamik tunineqarsinnaasut tullerii-aarneqarlutik.

Inissianik innersuussinermut immikkoortut quli talerpiup tungaani takuneqarsinnaapput.

Innersuussinermi immikkoortut qulit

1. Iluarsaassinernut isaterinernullu atatillugu Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu inisseeqqinnissaannut atugassat .
2. Attartortunut iniminnik piginneqatigiilluni inissiatut pigisatulluunniit tiguserusunngitsunut
3. Initaartinneqarnissamik siusinnerusukkut qularnaveeqqusiivigineqarsimasunut eqquutsitsiniarluni innersuunneqartussat
4. Aapparisaq toqukkut qimagaasup atorfirmut aalajangersimasumut inigittinneqartumik qimatsinissaanut atatillugu innersuussutigineqartussat
5. Aapparisaq toqukkut qimagaasup inimik innarluutilimmut immikkut aqqissugaasumik tunniussaasimasumillu qimatsinissaanut atatillugu innersuussutigineqartussat
6. Siunertanut aalajangersimasunut inniminnigaasut, amerlanertigut atorfinnut aalajangersimasunut immikkoortitat
7. Sullissivinni sulisunut inissamat normumik atorneqanngitsumik pigisaqartunut atugassat
8. Kommunit isumaginninnermi inissaqartitsinissaannut atugassat
9. Nammineq kissaatigalugu nuunniartunut atugassat, tassunga ilannugullugu inigisanik paarlaannerit
10. Utaqqisut allattorsimaffianni nalinginnaasumi allassimallutik inisarsartortunut atugassat.

Tabel 12. Innersuussinermi immikkoortunut inissiat innersuussat agguarneri.

Inissianik innersuussinert assigiingitsut	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk	Maniitsoq	Sisimiut	Kangaatsiaq	Aasiaat	Qasigiannuguit	Ilulissat	Qeqertarsuaq	Uummannaq	Upernavik	Qaanaaq	Tasiilaq	Illoqortoormiut	Illoqarfiit tamarmik
Nalinginnaasut+kissaatit [9, 10]	65	71	75	73	24	72	53	57	55	82	56	66	49	63	43	50	80	53
Isumaginninnermi [8]	8	8	11	5	7	10	20	17	23	3	17	20	19	6	27	14	7	12
Sulisunut [5,6,7]	20	12	11	11	54	10	24	25	19	13	22	13	24	24	26	32	9	27
Iluarsartuussineq [1]	2	2	0	4	12	6	1	1	0	1	3	2	8	6	3	0	0	5
qularnaviikkat [3]	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Allat [2,4]	5	6	2	6	3	2	2	0	3	1	1	0	0	1	2	4	4	3
Katillugit	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nalinginnaasumik inissarsioortunut immikkoortut 9 aamma 10, naleqqupput, immikkoortunilu 9 aamma 10-mi sulisunut inissiat agguarneri utaqqisut allattorsimaffiat malillugu agguarneqartarlutik.

Inunnut namminerisami ineqanngitsunut immikkoortoq 10 aamma 8 naleqqupput. Tunngaviatigut aamma immikkoortoq 9, ilimanarnerummali inuk namminerisamik ineqanngitsoq immikkoortoq 10-mi inissiamik neqeroorfigineqassaaq immikkoortoq 9 sioqqullugu.

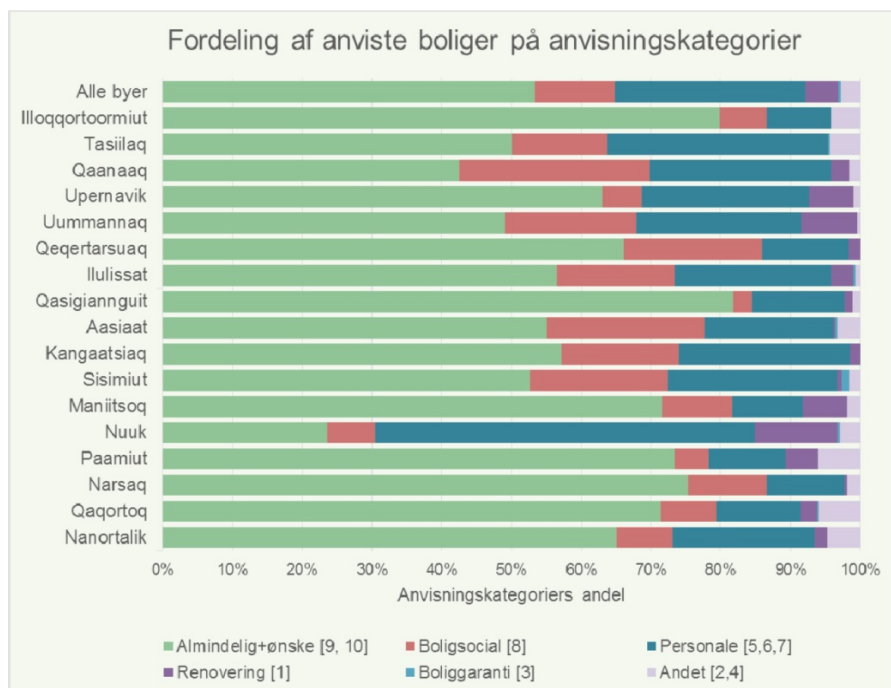
Inuit namminerisamik ineqanngitsut annerusumik immikkoortut 8, 9 aamma 10 aqutigalugit initaarsinnaammata tulluuttumi immikkoortut taakku pingasut isiginiarniapagut, immikkoortullu allat misissussallugit immikkoortoq 8, 9 aamma 10-mi inissiat amerlassusaannut tamanna pingaaruteqarpat.

Innersuusseriaatsimik aqutsineq immikkoortumi allami allaaserineqarpoq, uanilu tamanna tikinneqassanani.

Inissiat immikkoortitsinernut agguarneri

Nunarput tamaat eqqarsaatigalugu inissianit innersuunneqartunit tamanit 53 pct.-it utaqqisut allattorsimaffianniittunut inunnut innersuunneqarsimapput, immikkoortitat 9 aamma 10. illoqarfiilli akornanni annertuunik allanngorartorqarpoq, naak amerlanersaat 50-65 pct.-imiikkaluartut. Illoqarfippaaluit pingaartumilli Kitaata kujasinnerusortaani 70 pct.-t qaangeqqavaat.

Nuuk pingaartumik immikkoortuuvog, tassa Nuummi inissiat taamaallaat 24 pct.-ii inunnut utaqqisut allattorsimaffianniittunut innersuunneqarsimammata.

Titartagaq 9. Piffissami 2005-12-mi innersuussinernut assigiinngitsunut inissiat agguarneri.

Innersuussinerit 12 pct.-ii isumaginninnermi inissianut siunertanut ingerlasimapput. Tamanna illoqarfinni assigiinngitsorujussuuvoq. Illoqarfiit arfinillit 20 pct.-imiipput, arfineq pingasut 10 pct.-it inorsimallugit, tassa affai inorlugit. Nuummi 7 pct.-imiippoq aamma illoqarfiit tamarmik Nuuk minillugu agguqatigiissillugit 13 pct.-imiillutik.

Nuuk immikkoorpoq inissiat ilai malunnaatilimmik amerlasuut sulisunut innersuunneqarsimallutik. Inissiat 54 pct.-ii sulisunut innersuunneqarsimapput. Illoqarfiit amerlanersaanni sulisunut innersuussinerit 10-25 pct.-imiipput.

Tabel 13. Inissiat 1000-pata ukiumut innersuussinerit – innersuussinernut assigiinngitsunut agguarlugit.

Inissiat 1000-pata ukiumut inissiat innersuunneqartut amerlassusaat - 2005-2012 - INI aamma Iserit																		
Inissianik innersuussinerit assigiinngitstu	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk	Maniitsoq	Sisimiut	Kangaatsiaq	Aasiaat	Qasigiannuguit	Ilulissat	Qeqertarsuaq	Uummannaq	Upernavik	Qaanaaq	Tasiilaq	Illoqqortoormiut	Illoqarfiit tamarmik
nalinginnaasut+kissaatit [9, 10]	156	166	190	155	38	159	105	152	101	304	98	211	129	110	86	88	170	106
Isumaginninnermut [8]	19	19	29	11	11	23	39	45	42	10	30	64	50	10	55	24	14	23
Sulisunut [5,6,7]	49	28	28	23	87	23	48	65	34	49	39	40	63	42	53	55	20	54
Iluarsaassineq [1]	4	5	1	9	19	14	1	4	0	4	5	5	21	11	5	0	0	9
Qularnaveeqqutit [3]	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Allat [2,4]	11	14	5	13	5	4	3	0	6	4	1	0	1	2	3	8	9	6
Katillugit	240	233	252	211	160	222	199	265	183	372	174	320	264	174	203	175	213	198

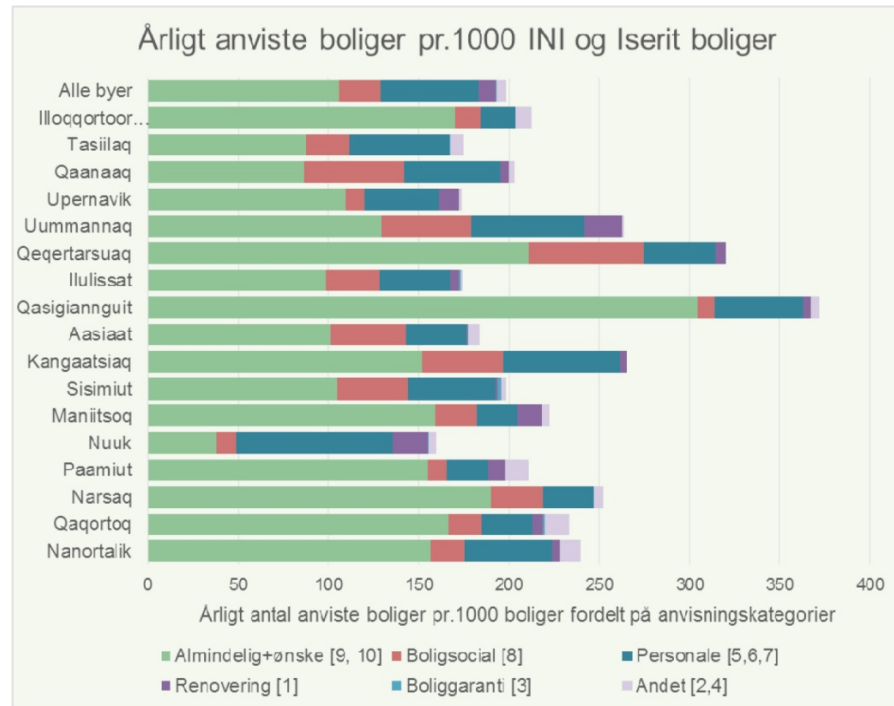
Iluarsaassinerup malitsigisaanik inissianik innersuussineq inissiat innersuunneqartut tamarmik 5 pct.-eraat. Illoqarfiit amerlanersaat 0-5 pct.-imiipput. Aamma tassani Nuuk immikkuullaripput iluarsaassinerup malitsigisaanik inissat 12 pct.-ii innersuunneqarmata.

Nuuk taamaalilluni immikkuullaripput sulisunut inissianut aamma iluarsaassinerup malitsigisaanik inissiat innersuunneqartut amerlammata ikittuinnaallu isumaginninnermut siunertanut pisimallutik malunnaatilimmillu ikittuinnaat

nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffiannut ingerlasimallutik. Tamanna erseqqissumik Titartagaq 11-mi takutinneqarpoq.

Inissiat 1000-uppata inissiat innersuussat

INI-mi aamma Iserimi inissiat 1000-uppata inissiat innersuunneqartut amerlassusaat utaqqsut allattorsimaffianniittunut inunnut atugassangortinneqarsinnaasut inissiat annertussusaannik arlaatigut ersertitsivoq.

Titartagaq 10. Inissiat 1000-uppata inissiat ukiumut innersuunneqartut – innersuussinernut assigiingitsunut agguarlugit.

illoqarfinnut tamanut ukiuni 2005-2012-imi ukiumut inissiat 1000-uppata inissiat 198-it nutaatut attartugassangortinneqartarput. Illoqarfinni aqqaneq marlunni inissiat 1000-uppata inissat 200-t sinnerlugit imaluunniit inulaarlugit tunniunneqarput. Illoqarfinni allani tallimani inissiat 160-t aamma 183-it akornaniipput. Nuuk appasinneraavoq inissiat 160-iullutik.

Utaqqisut allattorsimaffianni inunnut innersuunneqartut inissiat qassit innersuunneri annertuumik assigiingillat. Agguaqatigiissillugu inissiat 1000-uppata inissiat 106-iupput. Illoqarfinni qulingiluani inissiat 1000-uppata inissiat 150-it qaangersimavaat. Arfineq marluk inissiat 1000-uppata inissiat 80-t aamma 130-t akornanniipput. Ataatsip utaqqsut allattorsimaffianni inunnut inissiat 1000-uppata inissiat 38-t innersuussimavai.

Illoqarfiit tamarmik inissiat 1000-uppata isumaginninnermut siunertanut inissiat agguaqatigiissillugit 23-t innersuuppaat. Assigiingissutsit annertupput, inissianit aqqanilinniit 64-t tikillugit. Illoqarfiit amerlanersaat nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffinnut ikittuinnarnik innersuussisimasut isumaginninnermut siunertanut inissianik amerlasuunik innersuussisimapput kil-lormoortuanillu illoqarfiit amerlanerit nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffiinnut amerlasuunik innersuussisimasut isumaginninnermut siunertanut ikittuinnarnik innersuussisimallutik.

Nuuk immikkuullarippoq inissiat 1000-uppata isumaginninnermut ikinerpaanik innersuussisimalluni. Nuuk inissiat 1000-uppata inissiat aqqanillit innersuussimavai peqatigisaanillu qulaani taaneqartutut nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffianniittunut ikittuaqqanik innersuussisimalluni. Nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffiannut, kissaateqartut utaqqsut allattor-

simaffiannut aamma isumaginninnermut inissiat 1000-uppata katillugit inissiat 49-t Nuummi innersuunneqarsimapput. Illoqarfinni allani tamani kisitsit 100 sinnersimavaa 13-inilu 140-t qaangersimallugit.

Utaqqisut allattorsimaffiannut, kissaateqartut utaqqisut allattorsimaffiannut aamma isumaginninnermut kisitsit appasippoq, tassa inissiat 1000-uppata Nuummi inissiat ikittuinnaat innersuunneqartarmata aamma sulisunut iluarsaassinernullu innersuunneqartartut amerlasoorujussuummata.

Inissiat 1000-uppata inissiat innersuunneqartut

Illoqarfimmi ataatsimi inissiat 1000-uppata inissiat innersuunneqartut amerlassusaat innuttaasup ataatsip INI-mi imaluunniit Iserimi inissiamik tunineqarsinnaanerata qanoq sapernanngitsigineranik imaluunniit sapernartigineranik tikkuussivoq. Kisitsilli pissarsiarineqarsinnaaneranut uuttuutitut isigineqarsinnaanani, tassa illoqarfimmi innuttaasut akornanni INI-p aamma Iserit inissiaataannik piumasaqarneq tassani apeqqaatamat taamaalillunilu aamma inissiat allat qassit pissarsiarineqarsinnaaneritut.

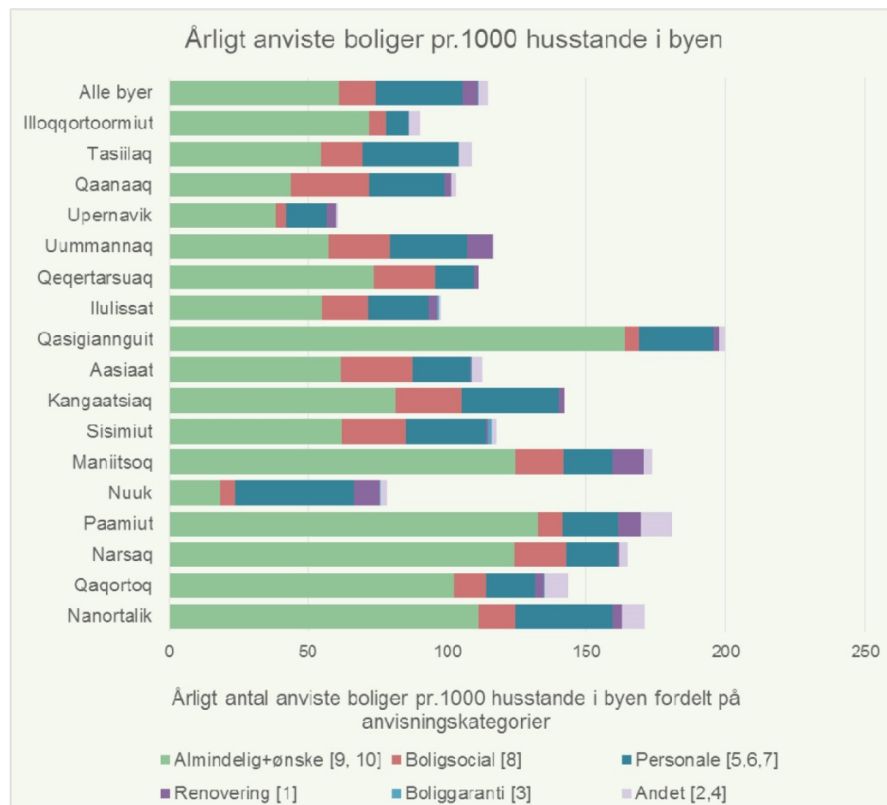
Kisitsisit ataaniittut taamaattumik INI-mi aamma Iserimi inissianut pissarsinnaaneranut illoqarfiit akornanni qanoq assigiinngitsiqarneranut takussutavoq.

Tabel 14. Illoqarfimmi inissiat 1000-uppata inissiat ukiumut innersuunneqartut - innersussinernut assigiinngitsunut agguarlugit.

Illoqarfimmi inissiat 1000-uppata inissiat ukiumut innersuunneqartut - 2005-2012 - INI aamma Iserit																		
Inissianik innersuussinerit	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk	Maniitsoq	Sisimiut	Kangaatsiaq	Aasiaat	Qasigiannugit	Ilulissat	Qeqertarsuaq	Uummannaq	Upernavik	Qaanaaq	Tasiilaq	Illoqortoormiut	Illoqarfiit tamarmik
Nalinginnaasut+kissaatit [9, 10]	111	103	124	133	18	124	62	81	62	164	55	74	57	38	44	55	72	61
Isumaginninnermut [8]	14	12	19	9	5	18	23	24	26	5	17	22	22	3	28	15	6	13
Sulisunut [5,6,7]	35	17	18	20	43	18	29	35	21	26	22	14	28	15	27	35	8	31
Iluarsaassineq [1]	3	3	1	8	9	11	1	2	0	2	3	2	9	4	3	0	0	5
Qularnaveeqqutit [3]	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Allat [2,4]	8	9	3	11	2	3	2	0	4	2	1	0	1	1	2	5	4	3
Katillugit	171	144	165	181	78	174	118	142	113	200	97	111	117	61	103	109	90	115

Illoqarfiit tamaasa eqqarsaatigalugit inoqtigiit 1000-uppata ukiuni 2005-2012-mi ukiut tamaasa inissiat 115-it agguaqatigiissillugit innersuunneqarput. illoqarfiilli akornanni annertuumik assigiinngitsiqarpoq. Illoqarfiit arfineq marluk inoqtigiit 1000-uppata inissiat 140-t sinnerlugit innersuussipput, arfinillit 100-t aamma 140-t akornanni aamma sisamat 100-t sinnerlugit. Kitaani kujataani illoqarfiit kisitsisaat qaffasipput, avannaanili illoqarfiit kisitsisaat appasissumiillutik. Nuummi 87-miipput taamaalilluni inoqtigiit 1000-uppata appasinnerpaat tulliulluni.

Illoqarfinnut tamanut inoqtigiit 1000-uppata inissiat 61-it inunnut utaqqisut allattorsimaffiiniittunut innersuunneqarput. Illoqarfiit qulit inissiat 35-t aamma 85-t akornanniittut innersuunneqarput. Illoqarfiit arfinillit inissiat 100-t sinnerlugit innersuussipput. Kitaani illoqarfiit kujataaniittut arlaannaallunnit qaffasinnerpaamik kisitsiseqanngilaq.

Titartagaq 11. Illoqarfimmi inoqtigiit 1000-pata inissiat ukiumut innersuunneqartut - 2005-2012.

Nuuk immikkuullarissuuvoq utaqqisut allattorsimaffianni inunnut inissiat 18-t innersuunneqarlutik.

Illoqarfiit tamarmik Nuuk minillugu inoqtigiit 1000-uppata utaqqisut allattorsimaffiiniittunut inunnut inissiat 85-it innersuunneqarput. Illoqarfiit tamarmik inoqtigiit 1000-uppata isumaginninnermut siunertanut inissiat 13-t innersuunneqarput. Inoqtigiit 1000-uppata assigiinnginneq annertuvoq inissiat pingasuniit 28-nut. Nuuk taakkunani appasinnerpaat pingasut akornanniippoq.

Nuuk illoqarfiillu allat

Soorlu qulaanit takuneqarsinnaasoq INI-mi aamma Iserimi inissiat pillugit inissiatigut inissisimaneq illoqarfiit sinnerinut naleqqiullugu Nuummi allaanerujussuuvoq. Ineriartorneq aamma assigiinngitsorujussuuvoq.

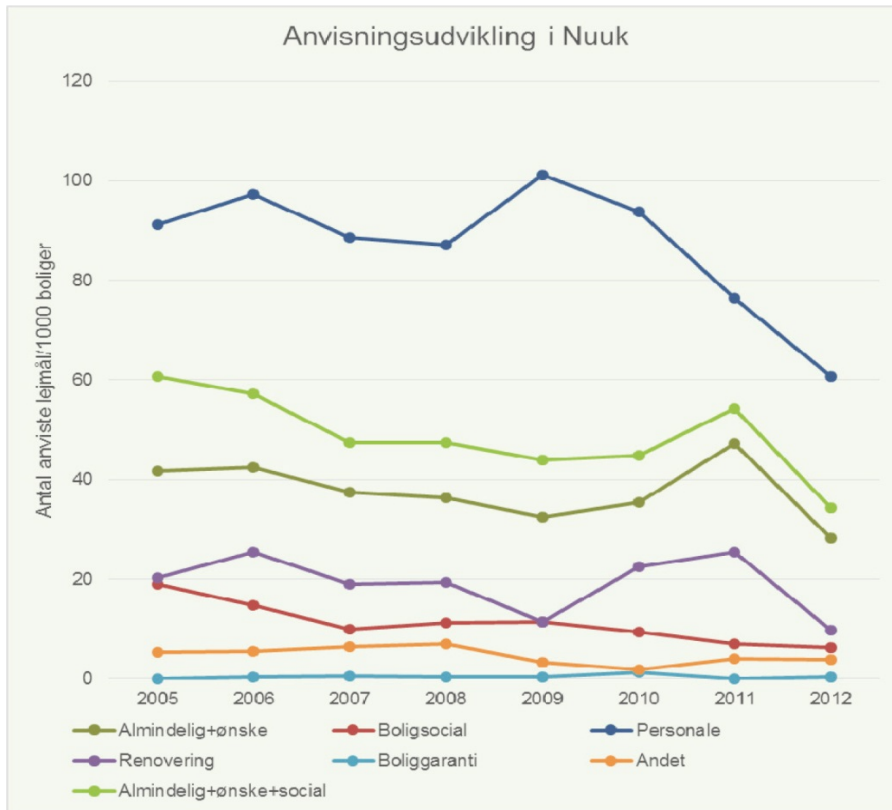
Illoqarfimmi tamani Nuuk minillugu inissiat innersuunneqartut amerlassusaat 2005-imiit annikitsumik qaffassimapput kingornalu apparluni. Taanna 2005-imiit 2009 ilanngullugu annikitsumik qaffappoq, inissiat 1000-uppata innersuussinerit 199-iniit 229-nut. 2010-mi amerlanersaapput 24-ullutik. Tamatum kingorna 202-nut apparput 2012-imilu 2005-imisut amerlatigalutik.

Nuummi innersuussinerit amerlassusaat annerusumik 2005-imiit 2011-mut annikitsumik apparitarsimapput. 2005-imi 177-iupput 2011-milu 160-ullutik. 2011-miit 2012-imut annertuumik apparitartoqarpoq, tassa inissiat 1000-uppata innersuussinerit 160-iniit 109-nut apparmata.

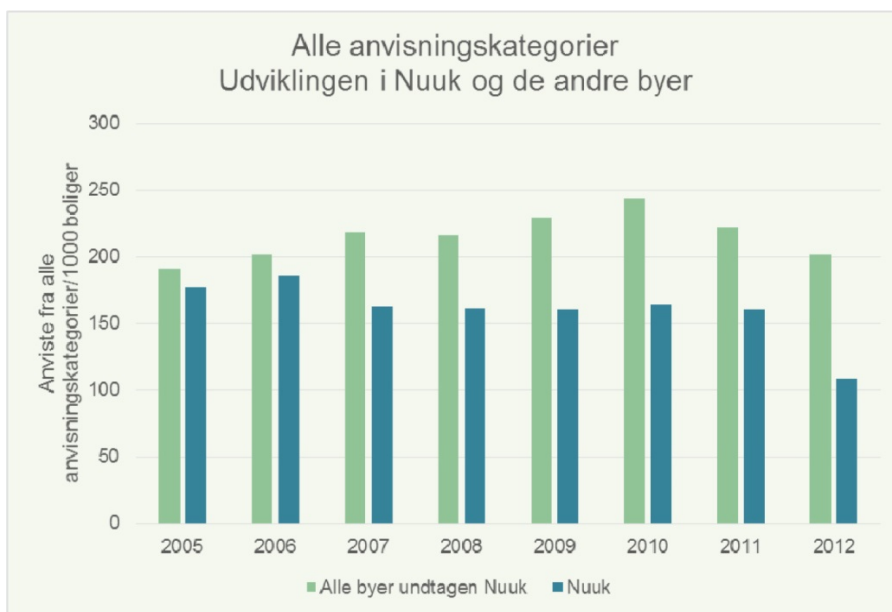
Innersuussinerni assigiinngitsuni innersuussinerit amerlassusaat assigiinngitsumik ineriartorsimavoq. (Takujuk Titartagaq 13 Innersuussinernut assigiinngitsunut Nuummi innersuussinerit ineriartorneri).

Innersuussinerit annertunersaat – sulisunut innersuussinerit – piffissami 2005-imiit 2009 ilanngullugu inissiat 1000-uppata innersuussinerit 100-simapput. Tamatum kingorna annertuumik apparitartoqarpoq, taamaalilluni

2012-imi inissiat 1000-uppata attartornerit 61-it innersuunneqarlutik, tassa ukiuni pingasuni 40 pct.-imi appararneq.

Titartagaq 12. Nuummi innersuunneqartut assigiingitsut ineriartornerat

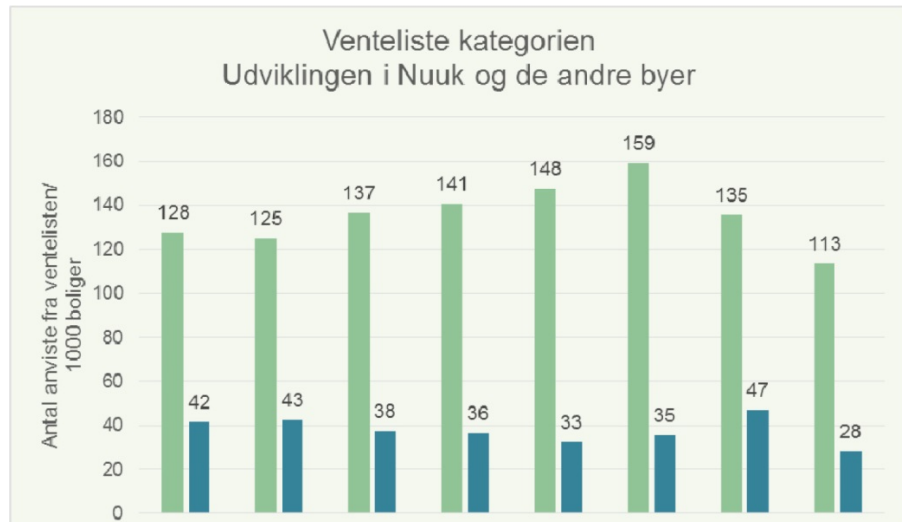
Titartagaq 13. Nuummi aamma illoqarfinni allani inissiat innersuunneqartut amerlassusaanni ineriartorneraq.

Nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffianni + kissaateqartut allattorsimaffianni innersuussinerit ukiuni arlalinni 2005-imiit 2009 tikillugu annikitsumik apparartorsimapput. Tamatuma kingorna 2010-mi aamma 2011-mi qaffariarpoq, 2005-imisulli qaffasissuseq qaangernagu. 2011-miit 2012-imut kisitsit 46-miit 28-mut apparpoq, tassa 40 pct.-imik apparneq. Nalinginnaasumik utaqqsut allattorsimaffiat + kissaateqartut allattorsimaffiat malillugu innersu-

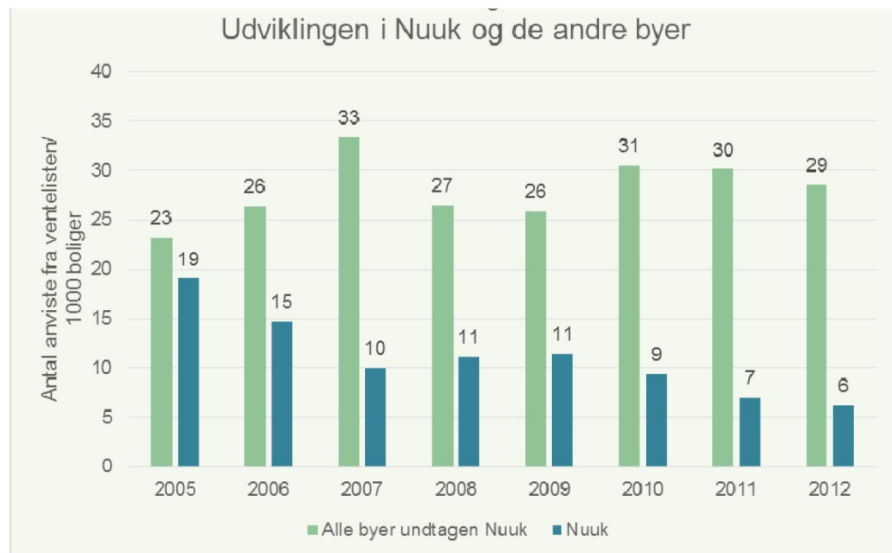
ussinerit ataatsimut appariarnerat 2005-miit 2012-mut 32 pct.-iuvoq – inissiat 1000-uppata innersuussinerit 42-niit 27-nut.

Illoqarfinni allani (tassa illoqarfiit tamarmik Nuuk minillugu) aamma 2005-imiit 2012-imut appariartoqarsimavoq (Titartagaq 15 takujuk). tassa 11 pct.-imik appariarneq, akerlianik Nuuk 32 pct.-imik appariartoq.

Isumaginninnermut siunertanut innersuussinerit 2005-imiit appariartuinnarsimapput 2005-imiit 2012-imut innersuussinerit 19-iniit arfinilinngorsimallutik, tassa 68 pct.-imik appariarneq.

Titartagaq 14. Nuummi aamma illoqarfinni allani utaqqsut allattoqarsimaffianni innersuussinerit ineriartornerit.

Titartagaq 15. Nuummi aamma illoqarfinni allani isumaginninnermut inissianut innersuussinerit ineriartorneri.

Annertussutsip eqikkarlugu nalilernera

Inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsut amerlassusaat aamma nalunaarsorneqarsimasut inuit angerlarsimaffeqanngitsut amerlassusaattut oqaatigineqassappata taava 2012-mi inuit 600-t missaat angerlarsimaffeqartuusimangillat imaluunniit ineqarsimanatik.

Tassunga ilanngutissapput inoqutigiit inissarsisitaqqittut. 2012-imi inoqutigiit inissarsisitaqqittut 130-t missaaniipput. Inoqutigiinni taakkunani kisermaajupput aamma aappariit aamma inoqutigiit meerallit aamma meeraqanngitsut. Inoqutigiit tamaasa pillugit nalunaarsugaqanngilagut, illoqafinnili marlunni inoqutigiit annertussusaat pillugit inoqutigiinni 25-ni misiligutitut tigusinermi marluupput. Taamaattumi 2012-imi inuit 250-it missaat inissiani inissarsisitseqqiffinni najugaqarsimasut ilimanarpoq.

Tassa ataatsimut kisitsit inuit angerlarsimaffeqanngitsut 850-t missaat.

Kisitsimmi tassani nalorninarloqaaluppoq. Pingaartumik aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorneqartut pillugit kisitsit ersernerlupput. Kisitsimmi tassani angerlarsimaffeqanngitsuunerit assigiinngitsuupput.

Inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsutut nalunaarsorneqarsimasut akornanni angallatiniittut. Inuit taakku tassaasinnaapput ima sivilisutisumik aallaqqasimasut taakkununga aalajangersimasumik najugaqarneq pingaaruteqarnani. Aamma tassaasinnaapput inuit ima nunamiitsigisut taakku piviusumik angerlarsimaffeqanngitsuullutik imaluunniit ineqanngitsuullutik.

Allani amerlanersaat qularnanngitsumik ilaqtutani imaluunniit ikinngutini najugaqarput, kisianni aamma taakkunani amerlagisassaangitsut angerlarsimaffeqanngitsuullutik, tassa aalajangersimasumik unnuiffissaqarnatik imaluunniit sumiiffissaqarnatik.

Ilimanarpoq inissaqanngitsut ilai nalunaarsorneqarsimasuussasut, qassiuunerili pillugu piviusorsiuokannersumik naliliinissaq ajornavilluni. Nunatsinni inoqutigiit amerlasuunik inuttallit ilimanartippaa inoqutigiit angisuut ilai aamma inissaaleqisunik ilaqtut. Aamma tassani killiliinissaq sapernarpoq, tassa inoqutigiinni inuppasuanilinni inuunissaq taakku toqqarsimasinnaammassuk.

Pingaarpoq inuit angerlarsimaffeqanngitsuusut pillugit kisitsit inuit angerlarsimaffeqanngitsuunerinik assilissamut ataavartutut isigineqassanngimmat. Tamanna kisitsisini ukialuit ingerlanerini Nuummi ineqanngitsutut nalunaarsorneqarsimanermiit ineqarlutik nalunaarsorneqarsimalersuni takutinneqarpoq. ("Illoqarfinni amerlassusaa" erseqqinnerusumik takujuk). Aamma taamatut Kommuneqarfik Sermersuumi inissiani inissarsisitseqqiffinni piffissat najugaqarfiusut pillugit kisitsit takutitsipput. ("Inissiani inissarsisitseqqiffinni piffissat najugaqarfiusut" erseqqinnerusumik takukkit)

Inuit ilaannut angerlarsimaffeqanngitsuuneq piffissami sivisuumi atorneqarsinnaavoq, amerlanernullu qularnanngitsumillu amerlanernut piffissaq sivikitsuusarluni. Tamanna isumaqarpoq ukiut ingerlanerini ukioq ataaseq pillugu kisitsimmut naleqqiullugu amerlanerusumik angerlarsimaffeqanngitsuusimasut. Ukiuni ataatsimi kisitsit assersuutigalugu 500-uuppat agguaqatigiissillugulu ukiuni marlunni angerlarsimaffeqanngitsoqarsimappat, tamanna isumaqarpoq inuit 2500-t ukiut qulit ingerlanerini angerlarsimaffeqanngitsuusimasut.

Litteratur

- Abelsens, M. (2010). *Kullorsuaq*. Intern rapport og debatoplæg fra Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender.
- Banerjee, N., & Kahlig, W. (Eds.) (2007). *Børn og unge i grønland: En antologi* (1. udg.). Nuuk: MIPI.
- Bjerregaard, P., Curtis, T., Senderovitz, F., Christensen, U., & Pars, T. (1996). *Levevilkår, livsstil og helbred i grønland*. København: DIKE.
- Bjerregaard, P., & Curtis, T. (2002). Cultural change and mental health in greenland: The association of childhood conditions, language, and urbanization with mental health and suicidal thoughts among the inuit of greenland. *Social Science & Medicine*, Vol.54(1), 33.
- Bjerregaard, P., & Dahl-Petersen, I. K. (2008). *Befolkningsundersøgelsen i grønland 2005-2007: Levevilkår, livsstil og helbred*. København: Statens Institut for Folkesundhed.
- Burrows, R., Pleace, N., & Quilgars, D. (1997). *Homelessness and social policy*. London, GBR: Routledge.
- By- og Boligministeriet, Socialministeriet, & Den Sociale Ankestyrelse, Analysekontoret. (2001). *Kommunernes husvildeforpligtelse og anvisningsretten til almene boliger*. København: Den Sociale Ankestyrelse, Analysekontoret.
- Børner, T., & Koch-Nielsen, I. (1995). *Homelessness in denmark: FEANTSA national report*. Copenhagen: The Danish National Institute of Social Research.
- Christensen, I., & Vinther, H. (2005). Exit from homelessness: Individuals with substance abuse or mental health problems. *International Journal of Mental Health*, 34(3), 3-34. doi:10.2307/41345132
- Dyb, E. (2009). Bostedsløse i norge 2008: En kartlegging. *Bostedsløse i Norge 2008: En Kartlegging*.
- Ending homelessness – A handbook for policy makers*. (2010). FEANTSA.
- Hjemløs i grønland – et skøn over samtlige kommuners hjemløse*. (2008). Departementet for Familie og Sundhed – Naalakkersuisut.
- Høst, A. (2012). *Når fogeden banker på: Fogedsager og effektive udsættelser af lejere*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- International perspectives on homelessness*. (2001). In Suransky Polakow V., & Guillean, C. (Eds.). Westport, CT, USA: Greenwood Press.
- Kishigami, N. Homeless inuit in montreal. *Études/inuit/studies*, 32(1), 73. doi:10.7202/029820ar
- Kjær Jensen, M. (1995). *Hjemløse med og uden egen bolig*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Koch-Nielsen, I. (2004). Ud af hjemløshed – foreløbige resultater fra en undersøgelse af 842 tidligere "hjemløse". *SBI Boligforskningsseminar*, Sankt Helene Kilde, Tisvilde, Danmark.
- Kristensen, L. G., Christensen, E., & Baviskar, S. (2008). *Børn i grønland: En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Maginn, P. J., Thompson, S., & Tonts, M. (2008). *Qualitative housing analysis: An international perspective*. Bingley: Emerald Jai.
- Midtvejsevaluering og status 2010 – tidlig indsats over for gravide familier*. (2010). Nuuk, Grønland: Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse – Naalakkersuisut.

- Minich, K. (2011). Inuit housing and homelessness: Results from the international polar year inuit health survey 2007–2008. [Minich K, Saudny H, Lennie C, Wood M, Williamson-Bathory L, Cao Z, Egeland GM] *International Journal of Circumpolar Health*, 70, 520.
- Naalakkersuisut. Skatte- og Velfærdskommission. (2011). *Vores velstand og velfærd kræver handling nu: Skatte- og velfærdskommissionens betænkning*. Nuuk: Skatte- og Velfærdskommissionen.
- Niclasen, B. V. L., & Bjerregaard, P. Child health in Greenland. *Scandinavian Journal of Public Health*, 35(3), 313.
- Nikolajsen, B., & Rasmussen, S. (2009). *Hjemløse, natvarmestuebrugere i Nuuk – et projekt om natvarmestuebrugeres levevilkår*. 3. semesterprojekt ved Institut for Sociale Forhold – Grønlands Universitet.
- Policy recommendations of the jury – european consensus conference on homelessness*. (2010). FEANTSA.
- Qualitative housing analysis : An international perspective. (2008). *Studies in qualitative methodology*, volume 10.
- Ravenhill, M. (2008). *The culture of homelessness*. Abingdon, Oxon, England: Ashgate Publishing Group.
- Redegørelse om børne- og ungestrategien*. Departementet for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling m.fl. - Naalakkersuisut.
- Regeringen, Indenrigs- og Socialministeriet, & Rambøll. (2009). *Regeringens hjemløsestrategi: En strategi til at nedbringe hjemløshed i Danmark: 2009-2012*. København: Indenrigs- og Socialministeriet.
- Sahlin, I., & Kärkkäinen, S. (2002). *Bostadslöshet som problem och politik: Aktuell nordisk forskning*. København: Nordisk Ministerråd.
- Savoie, D. (2011). *Homelessness amongst the inuit in quebec, canada*. [S.l.]
- Travis, R. (1991). Homelessness, alcoholism, and ethnic discrimination among Alaska natives. *Arctic*, 44(3), 247-253. doi:10.2307/40511246
- Varney, D., & van Vliet, W. Introduction: Homelessness, children, and youth: Research in the united states and canada.(report). *American Behavioral Scientist*, 51(6), 715.
- Williams, M., & Cheal, B. (2001). Is there any such thing as homelessness? Measurement, explanation and process in 'homelessness' research. *Innovation: The European Journal of Social Sciences*, 14(3), 239-253.

Nalunaarusiaq Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffe-qanngitsuuneq pillugu allaaserinnippoq. Angerlarsimaffe-qanngitsuunermi pissutsit pingasut assigiinngitsut allaaserineqarput, inoqutigiit qanoq tassunga pisarnersut, kiisalu angerlarsimaffe-qannginnermiit aniguinissamut periarfissat allaaserineqarlutik. Nalunaarusiami inuit assigiinngitsut angerlarsimaffe-qanngitsutut inuunerat allaaserineqarpoq.

Angerlarsimaffe-qanngitsuunermi pissutsit assigiinngitsut pingasuupput: angerlarsimaffe-qanngitsuuneq aalajangersimasumik unnuiffissaqannginneq, inissiatileqatigiiffiup inissiaataanni inissarsisitaqqinneq, kiisalu angerlarsimaffe-qanngitsosq piffissami sivisuumi ilaqtamini, ikinngutimini nalunngisaminilu najugaqartarpoq.

Nalunaarusiami allaaserineqarpoq qanoq namminersorlutik oqartussat, kommunit kiisalu inissiatileqatigiiffiit inuiaqatigiinni angerlarsimaffe-qanngitsuunermik qanoq suleriaaseqarnerat kiisalu Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffe-qanngitsuunermut pingaarutillit allaaserineqarlutik. Qulequttat inuiaqatigiinni angerlarsimaffe-qanngitsuunermik annikillisaanissamut taakkulu kingunerisinaasaannik immikkut isiginiagassanik pingaarutilinnik ersersitsipput.

Nalunaarusiaq Ilaqutariinnermut Inatsisinillu atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik, Namminersorlutik Oqartussat kiisalu Statens Byggeforskningsinstitut-ip akornanni isumaqatigiissutaasup inerneraa.

Ilisimatusaatit suliaq, nalunaarusiamut tunuliaqutaasut Namminersorlutik Oqartussanik aningaasaliiffineqarpoq.

1. udgave, 2013

ISBN 978-87-92739-35-3

